

Raport z konsultacji społecznych
projektu programu
Fundusze Europejskie dla Małopolski
2021-2027

luty 2022 r.

1. Podstawy prawne:

- Zgodnie z art. 19a w zw. z art. 6 ust. 4-6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 ze zm.), projekty programów podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi jak również z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.
- Zgodnie z zapisami ustawy, podmiot opracowujący projekt przygotowuje sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem, i zamieszcza je na swojej stronie internetowej.

2. Przebieg konsultacji:

- Uchwałą nr 1455/21 z dnia 12 października 2021 r. Zarząd Województwa Małopolskiego skierował projekt programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości (dalej jako: FEM 2021-27) do konsultacji społecznych.
- Konsultacje społeczne projektu programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 (dalej: FEM 2021-27) początkowo trwały od 12 października do 16 listopada 2021 r. (35 dni).
- Z uwagi na duże zainteresowanie procesem konsultacji społecznych, Zarząd Województwa Małopolskiego w dniu 16 listopada br. (Uchwałą nr 1634/21 z dnia 16 listopada 2021 r.) podjął decyzję o wydłużeniu konsultacji społecznych projektu, co w konsekwencji oznaczało, że konsultacje społeczne trwały od **12 października do 6 grudnia 2021 r. tj. 55 dni**.
- Celem konsultacji było zebranie uwag oraz opinii na temat założeń, kierunków i form wsparcia zawartych w projekcie FEM 2021-27. Były one adresowane do wszystkich zainteresowanych podmiotów, w szczególności: jednostek samorządu terytorialnego, przedstawicieli biznesu, nauki, przedsiębiorców organizacji pozarządowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych oraz mieszkańców Małopolski.
- Uwagi i opinie na temat konsultowanego projektu dokumentu można było przekazywać za pośrednictwem dostępnego na powyższych stronach formularza zgłaszania uwag, poprzez przesłanie go na adres program2027@umwm.malopolska.pl. Dopuszczalna była również forma papierowa przekazania uwag na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Zarządzania Programami Operacyjnymi ul. Wielicka 72a, 30-552 Kraków, z dopiskiem „Konsultacje społeczne programu regionalnego 2021-2027”.
- Informację o konsultacjach zamieszczono na stronach internetowych administrowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego www.rpo.malopolska.pl/ oraz www.malopolska.pl/
- Przeprowadzono również kampanię informacyjno-promocyjną w Internecie, która polegała na publikacji materiałów na stronach internetowych (www.rpo.malopolska.pl, www.fundusze.malopolska.pl, www.malopolska.pl), w mediach społecznościowych (8 informacji na portalu FB „Małopolska Fundusze Europejskie”) oraz dodatkowo publikacji artykułu na portalu onet.pl.
- Ponadto, Zarząd Województwa Małopolskiego, mając na uwadze konieczność wsparcia prac nad przygotowaniem programu regionalnego, uchwałą ZWM nr 1507/21 z dnia 19 października 2021 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 1458/19 z dnia 13 sierpnia 2019 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Strategii „Małopolska 2030” oraz Regionalnego

Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2021-2027, zaktualizował skład Zespołu oraz uprościł jego konstrukcję. Do udziału w pracach Zespołu zaproszeni zostali przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych, w tym organizacji pozarządowych, środowiska naukowego, organizacji pracodawców oraz innych partnerów społeczno-gospodarczych właściwych ze względu na zakres projektu programu FEM 2021-2027.

- Warto zwrócić uwagę, że przed rozpoczęciem formalnych konsultacji społecznych projektu programu FEM 2021-2027 Zarząd Województwa na przestrzeni lat 2019-2021, prezentował oraz dyskutował nad założeniami regionalnego programu z potencjalnymi interesariuszami, m.in. w ramach cyklu spotkań strategicznych, jakie odbywały się w toku prac nad strategią rozwoju województwa do roku 2030, na posiedzeniach Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski, uczestnicząc w Forach Ekonomicznych – wykorzystując tego typu spotkania do rozmowy o wyzwaniach, jakie stoją przed regionem oraz do rozmowy o pomysłach na sprostanie im, także poprzez wykorzystanie środków europejskich.

3. Udział partnerów w procesie konsultacji

- Do udziału w konsultacjach społecznych programu, zaproszono szerokie grono osób i instytucji, w szczególności przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji pozarządowych (NGO), jednostek samorządu terytorialnego (JST), administracji rządowej, środowisk akademickich, związków zawodowych oraz osoby prywatne. Udział tak szerokiego grona pozwala na otwartą dyskusję z mieszkańcami regionu oraz wszystkimi zainteresowanymi podmiotami na temat wyzwań i potrzeb stojących przed Małopolską. Zaproszenia na spotkania kierowano do możliwie jak najszerszego grona potencjalnych zainteresowanych licząc nie tylko na ich aktywny udział, ale i na przekazanie za ich pośrednictwem tej informacji do innych zainteresowanych.
- Projekt programu FEM 2021-2027 został również przekazany do konsultacji **Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRiST)**.

4. Spotkania ze społeczeństwem:

- Zaplanowano cykl spotkań z udziałem zainteresowanych zarówno w formule stacjonarnej, jak i ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID-19, również w formule on-line. We wszystkich tych spotkaniach, łącznie udział wzięło około 500 osób.
- Niezależnie od formuły, podczas spotkań zaprezentowano projekt programu oraz przeprowadzono dyskusję z uczestnikami i na temat zakresu wsparcia objętego nowym Programem oraz oczekiwań wobec dokumentu.
- Przeprowadzono:
 - **6 spotkań stacjonarnych**
 - w Nowym Targu, Nowym Sączu, Oświęcimiu, Krakowie, Tarnowie – adresowane głównie do przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego,
 - w siedzibie Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie – adresowane do środowiska akademickiego.

- o **4 spotkania w formule on-line** m.in. z partnerami społeczno-gospodarczymi, z przedstawicielami środowiska przedsiębiorców, organizacji pozarządowych. Spotkania miały charakter branżowy i dotyczyły w szczególności obszaru ochrony środowiska, rozwoju przedsiębiorczości, obszaru edukacji, zdrowia, włączenia społecznego, rynku pracy i zasad horyzontalnych.

PRZEBIEG SPOTKAŃ KONSULTACYJNYCH PROJEKTU PROGRAMU FEM 2021-2027:

Data spotkania	Miejsce spotkania/ obszar	Informacje ze spotkań konsultacyjnych oraz prezentacje publikowane na stronach www.malopolska.pl oraz www.rpo.malopolska.pl
21 października 2021	Konwent Starostów (Ojców)	Na posiedzeniu Konwentu Powiatów Województwa Małopolskiego, dyskutowano projekt programu FEM 2021-2027, głównie w zakresie dróg powiatowych (Konwent Powiatów Województwa Małopolskiego podjął stanowisko w sprawie uwzględnienie dofinansowania dróg powiatowych w projekcie programu FEM 2021-2027), usług i infrastruktury społecznej oraz wsparcia dla obszarów objętych formą ochrony przyrody, w tym m.in. dla parków narodowych.
28 października 2021	Rada Działalności Pożytku Publicznego	Na posiedzeniu Rada Działalności Pożytku Publicznego , dyskutowano projekt programu FEM 2021-2027. Podczas spotkania zaprezentowano program, w szczególności w zakresie EFS+. Przedstawiciele Rady poruszyli kwestię powołania nowego Komitetu Monitorującego dla programu FEM 2021-2027 oraz zasygnalizowano, że uwagi do programu zostaną ewentualnie przesłane w terminie w formie pisemnej.
29 października 2021	Nowy Targ spotkanie stacjonarne Spotkanie z przedstawicielami JST	Spotkanie z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego powiatów: tatrzańskiego, nowotarskiego, suskiego Relacja ze spotkania konsultacyjnego w Nowym Targu i Nowym Sączu zamieszczona na stronie województwa oraz informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM film informujący o prowadzonych konsultacjach projektu programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Podczas spotkania w Nowym Targu, podnoszono kwestie dotyczące m.in. problemu ochrony środowiska w związku z dużym ruchem turystycznym na Podhalu. Ponadto zwrócono uwagę na potrzebę wsparcia osób z niepełnosprawnościami w szczególności po 24 r.ż., ale także podkreślono potrzeby w zakresie edukacji żłobkowej. Dodatkowo poruszono kwestie związane z cyberbezpieczeństwem w samorządach oraz te związane ze wsparciem uzdrowisk. Poświęcono także uwagi kwestii ZIT i możliwości aplikowania o środki w ramach tego instrumentu i poza nim.
29 października 2021	Nowy Sącz	Spotkanie z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego powiatów: nowosądeckiego, gorlickiego, limanowskiego

Data spotkania	Miejsce spotkania/ obszar	Informacje ze spotkań konsultacyjnych oraz prezentacje publikowane na stronach www.malopolska.pl oraz www.rpo.malopolska.pl
	spotkanie stacjonarne Spotkanie z przedstawicielami JST	Relacja ze spotkania konsultacyjnego w Nowym Sączu zamieszczona na stronie województwa oraz informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM Podczas spotkania w Nowym Sączu, podnoszono kwestie dotyczące m.in. rewitalizacji oraz rozszerzenia listy miast uprawnionych do wsparcia w tym zakresie, m.in. o małe miejscowości, wsie. Dodatkowo zwrócono uwagę na konieczność dalszego rozwoju sektora turystyki. Odnoszono się również do instrumentów terytorialnych, w tym kwestie demarkacji między ZIT, IIT oraz rewitalizacją. Istotną kwestią podnoszona na spotkaniu była możliwość realizacji projektów dotyczących likwidacji barier architektonicznych
2 listopada	Rada ds. EkoMałopolski Spotkanie – on-line	Na posiedzeniu Rady ds. EkoMałopolski , dyskutowano projekt programu FEM 2021-2027. Podczas spotkania poruszano przede wszystkim zagadnienia związane z Priorytetem 2. Energetyka i Środowisko. Relacja ze spotkania zamieszczona na stronie województwa
3 listopada	Oświęcim spotkanie stacjonarne Spotkanie z przedstawicielami JST	Spotkanie z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego powiatów: chrzanowski, wadowicki, oświęcimski, olkuski Informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM oraz na stronie Województwa Małopolskiego Podczas spotkania w Oświęcimiu, podnoszono kwestie dotyczące m.in. instrumentów terytorialnych oraz konieczności przygotowywania strategii terytorialnych, zakresu tematycznego mechanizmu ZIT oraz relacji pomiędzy mechanizmem ZIT a pulami konkursowymi. Dopytywano o transport wodny śródlądowy w programie regionalnym oraz o środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Dodatkowo zwrócono uwagę na konieczność upraszczania zasad dotyczących aplikowania o środki (uproszczone, krótsze formularze w przypadku projektów o niewielkiej wartości).
3 listopada	Kraków spotkanie stacjonarne Spotkanie z przedstawicielami JST	Spotkanie z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego powiatów: krakowski, proszowicki, miechowski, wielicki, myślenicki Informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM oraz na stronie Województwa Małopolskiego Podczas spotkania w Krakowie, podnoszono kwestie dotyczące m.in. mechanizmu terytorialnego ZIT (w tym kwestie alokacji na ten mechanizm oraz proporcji pomiędzy środkami EFRR i EFS+ przeznaczanych na ten mechanizm), transportu lotniczego, infrastruktury rowerowej oraz infrastruktury zdrowotnej, a także kwestie klimatyczne związane z adaptacją do zmian klimatu oraz to, czy

Data spotkania	Miejsce spotkania/ obszar	Informacje ze spotkań konsultacyjnych oraz prezentacje publikowane na stronach www.malopolska.pl oraz www.rpo.malopolska.pl
		beneficjentem będą mogły być NGO, i pomysły na podział zadań wdrożeniowych w zakresie EFS+.
5 listopada	Spotkanie – on-line Obszar przedsiębiorczość	Podczas spotkania prezentowano i dyskutowano nad potencjalnymi możliwościami wsparcia w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności. Informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM oraz na stronie Województwa Małopolskiego Podczas spotkania on-line, podnoszono kwestie dotyczące m.in. dofinansowania centrów transferu technologii przy małopolskich uczelniach, stosowania dotacyjnej formy wsparcia w ramach CP1 dla MŚP oraz możliwości wsparcia projektów z zakresu cyfryzacji dla MŚP; poruszono również wątek wsparcia klastrów i możliwości współpracy szkół zawodowych ze środowiskiem pracodawców.
5 listopada	Spotkanie z przedstawicielami środowiska akademickiego Spotkanie stacjonarne	Podczas spotkania prezentowano i dyskutowano nad potencjalnymi możliwościami wsparcia w obszarze wsparcia uczelni i jednostek naukowych. Informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM oraz na stronie Województwa Małopolskiego Podczas spotkania z uczelniami, podnoszono kwestie dotyczące m.in. dużych potrzeb uczelni wyższych w zakresie wsparcia i możliwości wydzielenia osobnego priorytetu dedykowanemu temu sektorowi.
8 listopada	Tarnów spotkanie stacjonarne Spotkanie z przedstawicielami JST	Spotkanie z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego powiatów: tarnowski, brzeski, dąbrowski, bocheński Informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM oraz na stronie Województwa Małopolskiego Podczas spotkania w Tarnowie, podnoszono kwestie dotyczące m.in.: mechanizmu terytorialnego ZIT (w tym kwestie alokacji na ten mechanizm), relacji pomiędzy narzędziami terytorialnymi w programie, tj. ZIT i IIT oraz relacji pomiędzy ZIT a pulami konkursowymi, wsparcia mechanizmu RLKS oraz specyfiki Małopolski i w tym kontekście. Ponożono kwestię oferty dla gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, w tym kwestie dodatkowych środków na te obszary, preferencji w ramach kryteriów wyboru projektów lub podniesionego poziomu dofinansowania projektów. Poruszona została także kwestia zasad udzielania wsparcia dla opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych.
10 listopada	Obszar edukacji, zdrowia, włączenia	Podczas spotkania prezentowano i dyskutowano nad potencjalnymi możliwościami wsparcia w obszarze edukacji, zdrowia, włączenia społecznego, rynku pracy i zasad horyzontalnych.

Data spotkania	Miejsce spotkania/ obszar	Informacje ze spotkań konsultacyjnych oraz prezentacje publikowane na stronach www.malopolska.pl oraz www.rpo.malopolska.pl
	społecznego, rynku pracy i zasad horyzontalnych. Spotkanie – on-line	Informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM Podczas spotkania on-line, podnoszono kwestie dotyczące m.in. możliwości wsparcia infrastruktury uczelni wyższych, miast objętych wsparciem w zakresie rewitalizacji, możliwości realizacji projektów aktywizujących osoby bezrobotne poza PUP, realizacji projektów przez OHP, instrumentu RLKS, możliwości wspierania infrastruktury szkół, przedszkoli, dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnością, możliwości organizacji opieki dla osób starszych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wspierania przedsiębiorczości społecznej przez OWES czy możliwości termomodernizacji budynków.
30 listopada	Ostatnie spotkanie konsultacyjne projektu programu FEM 2021-2027 Spotkanie – on-line	Zarząd Województwa Małopolskiego zdecydował się na wydłużanie procesu konsultacji społecznych projektu Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 z 35 dni na 55 dni tj. do 6 grudnia 2021 roku, aby dotrzeć do jak najszerszego grona mieszkańców i jak najlepiej przedyskutować z nimi ten dokument. Podczas spotkania zaprezentowano główne założenia programu oraz udzielano wyjaśnień dotyczących m.in. możliwości wsparcia przedsiębiorców z obszaru turystyki, terminów uruchomienia naborów wniosków, wsparcia w zakresie domowej opieki długoterminowej, kwestii dotyczących opracowania strategii terytorialnych, udzielania wsparcia dla przedsiębiorców w postaci instrumentów finansowych lub w formie dotacji oraz wsparcia na fotowoltaikę. Informacja o spotkaniu zamieszczona na stronie programu RPO WM oraz na stronie Województwa Małopolskiego

5. Uwagi zgłoszone podczas konsultacji społecznych

W okresie trwania procesu konsultacyjnego, za pośrednictwem formularza zgłaszania uwag przesłano **1163 uwagi** (szczegółowe odniesienie do uwag znajduje się w **załączniku nr 1** do niniejszej informacji). Ponadto, zgłoszono 12 uwag poza formularzem zgłaszania uwag (szczegółowe odniesienie w **załączniku nr 2** do niniejszej informacji). Jedna z uwag wpłynęła anonimowo w formie pocztówki, nie dotyczyła ona jednak bezpośrednio zapisów projektu programu FEM 2021-2027, ale kwestii uczestnictwa Polski w UE oraz sojuszy z USA.

• PODSUMOWANIE UWAG O CHARAKTERZE HORYZONTALNYM

W ramach uwag ogólnych zgłaszane postulaty dotyczyły w szczególności:

- rozwoju instrumentów terytorialnych, w tym zwiększanie alokacji oraz zakresu wsparcia w ramach RLKS,
- poszerzenia interwencji w ramach ZIT w odniesieniu do wstępnego zakresu geograficznego, ponowna analiza algorytmu podziału środków przeznaczonych na ww. instrument, zwiększenie alokacji na ZIT,

- poszerzenia grup docelowych oraz uzupełnienie podmiotów uprawnionych do wsparcia,
- katalogu zaproponowanych wskaźników programowych
- rozszerzenia katalogu wskaźników produktów i rezultatów

- **PODSUMOWANIE UWAG ZGŁOSZONYCH DO POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI DOKUMENTU**

W ramach **uwag do części diagnostycznej** dokumentu zgłaszane postulaty dotyczyły w szczególności potrzeby uzupełnienia lub uszczegółowienia zapisów dotyczących poszczególnych obszarów tematycznych

- ✓ Uwagi w ramach **Priorytetu 1.** dotyczyły w szczególności:
 - w ramach celu szczegółowego (ii) uwagi dotyczyły m.in. umożliwienia uczelniom wyższym aplikowania o środki z cs(ii), rozszerzenia grupy docelowej oraz doprecyzowania wyszczególnionych zapisów,
 - wsparcia rozwoju infrastruktury instytucji otoczenie biznesu, w tym tworzenia nowych inkubatorów przedsiębiorczości, parków naukowo – technologicznych oraz rozbudowy istniejących ośrodków wspierających przedsiębiorstwa,
 - rozszerzania zakresu świadczonych usług na rzecz przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju, o usługi w obszarze testowania i walidacji produktów , programy akceleracyjne, w tym dedykowane Przemysłowi 4.0, czy gospodarce o obiegu zamkniętym,
 - uwzględnienie budowy infrastruktury badawczej, wsparcia infrastruktury dydaktycznej uczelni, wspieranie funkcjonowania Centrów Transferu Technologii,
 - wsparcia dużych, odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych
 - stosowania dotacyjnych form wsparcia dla MŚP
- ✓ Uwagi w ramach **Priorytetu 2.** dotyczyły w szczególności:
 - umożliwienia wsparcia dla dużych i średnich przedsiębiorstw w ramach efektywności energetycznej (cs i)
 - wprowadzenia dotacji zamiast innych instrumentów finansowych w zwiększeniu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii (cs i, cs ii)
 - rozszerzenia wsparcia na likwidację indywidualnych źródeł ogrzewania (cs i)
 - uzupełnienia zapisów dotyczących wsparcia dla systemów ciepłowniczych w kontekście wprowadzenia zmian dla kryterium efektywności energetycznej (cs i)
 - wprowadzenia preferencji dla gmin w których przyjęte zostały uchwały antysmogowe (cs i)
 - rozszerzenie beneficjentów (poza klastry energii) w ramach działających lokalnie podmiotów zajmujących się wytwarzaniem, konsumpcją, magazynowaniem i sprzedażą energii (cs ii)
 - uzupełnienie źródeł energii odnawialnej o biomasę i pompy ciepła
 - wprowadzenia zakazu wsparcia instalacji hydroenergetycznych (większość celów szczegółowych)
 - zapewnienie wsparcia na rozwój infrastruktury wodociągowej (cs v)
 - umożliwienie inwestowania w spalarnie odpadów (cs vi)
 - zniesienia ograniczania wsparcia z zakresu zielonej infrastruktury tylko do miast (cs vii)

- zniesienia ograniczania wsparcia z zakresu ochrony przyrody tylko do obszarów objętych formą ochrony przyrody (cs vii)
 - katalogu zaproponowanych wskaźników programowych
 - zwiększenia puli środków dla mechanizmu ZIT
- ✓ Uwagi w ramach **Priorytetu 3.** dotyczyły w szczególności:
- uwzględnienia wsparcia dla inwestycji na drogach powiatowych, a także uwaga dotycząca dróg gminnych
 - proponowanego wsparcia dla rozwoju lotnisk aeroklubowych
 - emisyjności taboru autobusowego dla połączeń regionalnych
 - wydzielenia puli środków dla mechanizmu ZIT
- ✓ Uwagi w ramach **Priorytetu 4.** dotyczyły w szczególności:
- konieczności wsparcia nie tylko infrastruktury kultury, ale także zwiększania dostępu do oferty kulturalnej,
 - konieczności uzupełnienia VeloMałopolska, lokalnymi trasami rowerowymi,
 - zwiększenia nakładów na infrastrukturę służby zdrowia,
 - rozszerzenia podmiotów uprawnionych do wsparcia w ramach CP 4 (cs ii) o uczelnie wyższe oraz umożliwienia w tym celu szczegółowym budowy nowej infrastruktury edukacyjnej
 - rozszerzenia katalogu działań przewidzianych do realizacji w ramach rozwoju infrastruktury społecznej związanej z deinstytucjonalizacją usług społecznych.
- ✓ Uwagi w ramach **Priorytetu 5.** dotyczyły w szczególności:
- Zapewnienia zgodności z linią demarkacyjną lub pozostawienie zapisów bez zmian dla celu szczegółowego (a)
 - Rozszerzenia wsparcia na tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
 - Określenia szczegółowego katalogu kompetencji i kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy
 - Rozszerzenia katalogu planowanych programów zdrowotnych, wskazania katalogu Beneficjentów
 - Wskazania obszarów wsparcia oraz zwiększenia alokacji dla EFS+ która byłaby wdrażana przy wykorzystaniu mechanizmu RKLS
 - Poprawy dostępności szkół i przedszkoli dla osób z niepełnosprawnościami
 - Rozszerzenia możliwych interwencji w szkołach i placówkach oświatowych o konkretne propozycje działań i zagadnień,

- rozszerzenia katalogu działań przewidzianych do realizacji w ramach rozwoju usług społecznych związanych z deinstytucjonalizacją o usługi realizowane przez placówki opieki całodobowej,
- ✓ Uwagi w ramach **Priorytetu 6.** dotyczyły w szczególności:
 - rezygnacji z ograniczenia wsparcia dotyczącego zabytków, tylko na obszarach istniejących rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych;
 - konieczności rozwoju lokalnych tras rowerowych (jako uzupełnienie VeloMałopolska);
 - kwestii związanych z problematyką instrumentów terytorialnych oraz kwestii przygotowania strategii terytorialnych;
 - rezygnacji z zapisów mówiących, iż wsparcie działań rewitalizacyjnych zostanie skoncentrowane w ośrodkach miejskich wskazanych przez ZWM;

Należy pamiętać, że ostateczna treść FEM 2021-27 zależy będzie od wielu czynników, w tym:

- wyniku ustaleń ze stroną rządową (w tym zakresie interwencji programów krajowych oraz ustaleń w ramach Kontraktu Terytorialnego oraz tzw. linii demarkacyjnej)
- wyniku negocjacji z Komisją Europejską,
- ostatecznego zakresu wsparcia w FEM 2021-27, przyjętego przez Zarząd Województwa Małopolskiego

Dlatego też, w przypadku uwag wskazanych w niniejszym raporcie jako uwzględnione oraz częściowo uwzględnione, ze względu na powiązanie ze strukturą wdrażania środków UE w Polsce w latach 2021-2027, może dojść do sytuacji, że z przyczyn obiektywnych i w wyniku dalszych rozstrzygnięć na szczeblu krajowym lub europejskim, uwaga tak zakwalifikowana nie będzie mogła zostać ostatecznie uwzględniona w treści programu.

Zarząd Województwa Małopolskiego, składa podziękowania wszystkim osobom i podmiotom, które tak licznie wzięły udział w konsultacjach społecznych projektu programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.

Państwa uwagi i zaangażowanie w ten proces świadczą o dużym znaczeniu dla małopolskiej społeczności sposobu wykorzystania środków europejskich w ramach programu regionalnego.

Każda z uwag została indywidualnie rozpatrzona przez Zarząd Województwa Małopolskiego oraz przeanalizowana pod kątem możliwości jej uwzględniania m.in. w kontekście zaplanowanej logiki interwencji programu, dostępności środków finansowych oraz ogólnych zasad ukierunkowania tych środków, znanych w momencie przygotowywania niniejszego raportu. Odniesienie się do poszczególnych uwag, znajduje się w Załącznikach do niniejszego raportu.

Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
1.	Powiat Myślenicki – Starostwo Powiatowe w Myślenicach Halina Kustosz - Miśko Kierownik Wydział Promocji, Strategii i Funduszy Europejskich	Spis treści pkt.4(V)	4	zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym wszystkich szpitali/szpitali wszystkich poziomów referencyjnych , podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	Zapis w spisie treści nie koresponduje ze szczegółowym opisem tego celu na stronie 132, gdzie opisano i przewidziano nakłady na wsparcie leczenia szpitalnego (szpitale realizujące deficytowe świadczenia), a w spisie treści nie ma takiego zapisu, podkreśla się natomiast potrzeby POZ. Z uwagi na bardzo wysokie nakłady NFZ na POZ oraz ciągłe i realne przerzucanie realizacji świadczeń zdrowotnych z POZ na szpitale, w szczególności powiatowe, wsparcie szpitali powinno być absolutnym priorytetem, zarówno w spisie treści jak i w uszczegółowieniu. Przerzucanie kosztów realizacji świadczeń z POZ na szpitale powoduje, że szpitale nie mają wystarczającej ilości środków na zakup sprzętu i modernizację. Z kolei podmioty lecznicze POZ, przy ciągle zwiększającym się finansowaniu z NFZ, nie mają takich ograniczeń. Zapis w spisie treści sugeruje, że to POZ jest priorytetem w tym działaniu, stąd propozycja jak w treści uwag.	Uwaga nieuwzględniona Znajdujące się w spisie treści nazwy poszczególnych celów polityki i celów szczegółowych pochodzą z rozporządzeń unijnych, i nie podlegają zmianom.
2.	Miasto Oświęcim	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w	Strona 6	Strona 6 - pierwsza „kropka”, czwarte i piąte zdania są identyczne: „W wymiarze europejskim poziom innowacyjności wszystkich polskich regionów jest oceniany jako niski”.	Powtórzone zdanie.	Uwaga uwzględniona
3.	Powiat Krakowski					

		ramach polityki, 1. Innowacje i przedsiębiorczość				
4.	Miasto Oświęcim	Tabela 1, CP 1, uzasadnienie (podsumowanie), planowane rezultaty działań i zgodność z dokumentami krajowymi i europejskimi	Strona 26	Trzecia „kropka” planowanych rezultatów, pierwszy wers – dwukrotnie pojawia się wyrażenie „opartych na”, pierwsza „kropka” zgodności z dokumentami... - jak wyżej, dwukrotnie pojawia się wyrażenie „opartych na”.	Należy usunąć powtórzenia.	<u>Uwaga uwzględniona</u>
5.	Gmina Miejska Kraków	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [1. innowacje i przedsiębiorczość]	6-8	Proponuje się uwzględnienie w opisie kwestii niskiej dostępności terenów inwestycyjnych i konieczności podjęcia działań zmierzających do zmiany tego stanu rzeczy.	Osiągnięcie wskazanych celów nie będzie możliwe bez podjęcia działań na rzecz komasacji, przygotowania i udostępniania przedsiębiorcom terenów inwestycyjnych.	<u>Wyjaśnienie</u> W diagnozie wskazano, że Małopolska od lat boryka się z problemem, którym jest brak dużych terenów inwestycyjnych i w związku z tym brak jest atrakcyjnej oferty dla potencjalnych inwestorów. Należy również zaznaczyć, że wydatki związane z komasacją gruntów nie podlegają finansowaniu w ramach środków europejskich. Zgodnie z horyzontalną zasadą zakup gruntów jest możliwy do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu. Jednocześnie należy wskazać, że w ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, ten obszar nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027. Aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te

						<p>powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p> <p>Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy</p>
6.	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [1. Innowacje i przedsiębiorczość]	6	Rozszerzenie kontekstu definicji obszaru B+R w skali innowacji społecznych	Wsparcie kierowane jest głównie na rozwój działalności B+R i kooperację nauki z biznesem, brak jest jednak spojrzenia na współpracę B+R w skali innowacji społecznych, które w wymiarze społeczno-gospodarczym nie przekładają się na bezpośrednio na zysk, ale na poprawę jakości życia całego społeczeństwa i pozwalają jednostkom publicznym funkcjonującym w regionie na bardziej efektywną działalność w służbie obywatelom, Jak również współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym w tym placówkami edukacyjnymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Należy pamiętać, że przewodnim celem przedsięwzięć wspieranych w ramach Priorytetu 1 jest wzrost innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw. Przedsięwzięcia wspierane w tym obszarze są więc weryfikowane m.in. pod kątem opłacalności ich wdrożenia.</p> <p>W zależności od instrumentu wsparcia – innowacyjne rozwiązania objęte projektem muszą wynikać ze zidentyfikowanej potrzeby gospodarczej lub społecznej. Spełniające tego typu wymogi, ukierunkowane technicznie lub technologicznie innowacje społeczne, czy inne kategorie (np. ekoinnowacje) również mogą być przedmiotem wsparcia w CP1.</p> <p>Wydaje się, że innowacje społeczne należałoby definiować w szerszym kontekście poszukiwania nowych rozwiązań i metod dostarczania usług odpowiadających na szczególne potrzeby określonych grup społecznych – i w związku z tym traktować jako domenę nie tylko CP1, ale przede wszystkim obszar interwencji EFS+, co potwierdzają założenia UP (innowacje społeczne jako eksperymentowanie w obszarze mechanizmów dostarczania usług i tworzenia polityk publicznych – przewidziane w obszarze włączenia społecznego w CP4).</p>
7.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	7	2gie wypunktowanie. Proponuje się dopisać do punktu jako drugie zdanie (propozycja na czerwono): Wyzwaniem pozostaje również wspieranie wdrażania technologii cyfrowych, automatyzacja	W wyniku konkursu zorganizowanego przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii wyłonionych zostało 25 kandydatów na EDIH, z czego 5 z nich znajduje się w Małopolsce. Są to: Fundacja Klaster LifeScience Kraków, Fundacja Progress and Business, Krakowski Park	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Z uwagi na limity znaków, jakie obowiązują we wzorze programu proponowane doprecyzowanie zostanie ujęte w odrębnym dokumencie, szerzej opisującym kwestie diagnostyczne.</p>

	E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOSTRADA	[1. Innowacje i przedsiębiorczość]		i robotyzacja przedsiębiorstw. Małopolska posiada podstawy do intensyfikacji procesu wsparcia transformacji cyfrowej przedsiębiorst dzięki wypracowanym już standardom i dobrym praktykom przez Huby Innowacji Cyfrowych.	Technologiczny, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Stowarzyszenie Instytut Kościuszki. W trakcie ponad 2letniej działalności wypracowały one standardy pracy z przedsiębiorcami, przetestowały najbardziej skuteczne narzędzia i zidentyfikowały dobre praktyki. DIHY te nie tylko mogą służyć jako liderzy transformacji cyfrowej ale też będą ubiegać się o status europejskich DIHów (EDIH). W konkursie na Polskich kandydatów na EDIH'y startował także kształtujący się DIH HudgeTech obejmujący IOB, jednostki naukowe oraz samorząd gospodarczy z Podkarpacia i wschodniej części Małopolski (przede wszystkim z Tarnowa) który mimo że nie zakwalifikował się do wyłonionej 25 to również posiada potencjał wspierania transformacji cyfrowej przedsiębiorstw ze wschodniej części regionu.	Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.
8.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
9.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
10.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
11.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła					
12.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie					
13.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.					
14.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZO	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	7.	Szara ramka na dole, 2gie wypunktowanie. Proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): · wspierania wzrostu i modernizacji sektora MŚP, poprzez zwiększenie dostępu do instrumentów wsparcia ukierunkowanych na podnoszenie poziomu innowacyjności i	Małopolska posiada 5 aktywnie działających DIHów skupionych w rejonie Krakowa, które są gotowe do wspierania przedsiębiorstw kierunku transformacji cyfrowej a także jeden kształtujący się DIH we wschodniej części regionu	Wyjaśnienie Z uwagi na limity znaków, jakie obowiązują we wzorze programu proponowane doprecyzowanie zostanie ujęte w odrębnym dokumencie, szerzej opisującym kwestie diagnostyczne.

	ŚCI TECHNOSTRADA	[1. Innowacje i przedsiębiorczość]		produktywności przedsiębiorstw, poprzez wzrost gotowości MSP do transformacji cyfrowej w kierunku Przemysłu 4.0, dalej bez zmian		Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.
15.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
16.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
17.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
18.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła					
19.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie					
20.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.					
21.	Powiat Krakowski	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki / 1. Innowacje i przedsiębiorczość	7	W tabeli uwzględniającej najważniejsze identyfikowane wyzwania rozwojowe w obszarze inteligentnego rozwoju gospodarczego, opartego na innowacjach, cyfryzacji i konkurencyjności przedsiębiorstw należy uwzględnić wyzwanie dot. przygotowania i ochrony przedsiębiorstw na kryzysy np. związane ze stanem zagrożenia epidemiologicznego.	Doświadczenia płynące z trwającej epidemii COVID-19 zmuszają do przygotowania działań zapobiegawczych we wskazanym zakresie na wypadek wystąpienia podobnych zagrożeń w przyszłości.	Wyjaśnienie Z uwagi na limity znaków, jakie obowiązują we wzorze programu proponowane doprecyzowanie zostanie ujęte w odrębnym dokumencie, szerzej opisującym kwestie związane z diagnozą i wyzwaniami rozwojowymi dla Woj. Małopolskiego.

22.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	1.Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki. [1. Innowacje i przedsiębiorczość]	7.	Punkt 6 (kropka) w kolejności, 1. na stronie nr 7 Uwaga o charakterze ogólnym: Pomimo zdiagnozowania w tym fragmencie problemu kluczowego z punktu widzenia budowy potencjału gospodarczego regionu, jakim jest brak dużych terenów inwestycyjnych w dalszej części dokumentu nie pojawia się żadna propozycja priorytetu lub działania, które odpowiadałoby na ten problem. W związku z tym proponujemy intensyfikację działań na rzecz stworzenia narzędzi służących rozwiązaniu tego problemu.	Brak dużych terenów inwestycyjnych w naszym regionie, jest jedną z najważniejszych barier dla dalszego szybkiego rozwoju przedsiębiorstw. Aby móc w pełni korzystać z programów służących zwiększeniu innowacyjności przedsiębiorstw, niezbędne jest zadbanie o podstawowy zasób niezbędny do rozwoju jakim jest przestrzeń niezbędna do budowy nowych, lub rozbudowy istniejących zakładów. Kluczowe jest wsparcie rozwoju co najmniej jednej, dużej strefy przemysłowej dedykowanej dla Bezpośrednich Inwestycji Zagranicznych oraz polskich z sektorów uznanych w RSI za kluczowe.	Wyjaśnienie W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, obszar ten nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027. Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego. Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy. Jednocześnie zapisy FEM 2021-27 nie ograniczają wspierania dużych stref, wskazywano że istotnym działaniem na rzecz zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest zapewnienia przedsiębiorcom <u>odpowiednich terenów inwestycyjnych</u> o uregulowanej sytuacji własnościowej.
23.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	29.	Góra tabeli. Początek zdania (2 linijka), proponuję się dodać na czerwono: Wspierane działania na rzecz zwiększenia wykorzystania przez przedsiębiorstwa zaawansowanych technologii w tym wyspecjalizowane: gry wideo, technologie satelitarne, multimedia, cybersecurity, automotive, smart city, circular economy, zgodnych z koncepcją przemysł 4.0 oraz gospodarki w obiegu zamkniętym w sposób bezpośredni przyczynią się do zwiększenia	Proponuje się rozszerzenie zakresu specjalizacji ze względu na obecny zaawansowany charakter technologii w wymienionych obszarach, które bezpośrednio przyczynią się do optymalizacji procesów technologicznych, umocnienia pozycji na arenie międzynarodowej. Technologie te wpisują się w inteligentne specjalizacje regionu.	Uwaga nieuwzględniona Proponowane zapisy są zbyt szczegółowe do uwzględnienia w tym miejscu programu, z uwagi też na limity znaków, jakie obowiązują we wzorze programu.

		[1. Innowacje i przedsiębiorczość]		optymalizacji procesów i efektywności, a w konsekwencji zdobycia/umocnienia pozycji konkurencyjnej na rynku europejskim i światowym;		
24.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [1. Innowacje i przedsiębiorczość]	7	„(...)zwiększenia odseteka urzędów posiadających”	Literówka	<u>Uwaga uwzględniona</u>
25.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [1. Innowacje i przedsiębiorczość]	7	„Pandemia COVID-19 uwypukliła konieczność popularyzacji rozwiązań z zakresu e-zdrowia, zasadne zatem jest podejmowanie działań które przyczynią się do stworzenia spójnego z krajowym systemem zdrowia cyfrowego”	Poprawnie: „Pandemia COVID-19 uwypukliła konieczność popularyzacji rozwiązań z zakresu e-zdrowia, zasadne zatem jest podejmowanie działań, które przyczynią się do stworzenia spójnego z krajowym systemem zdrowia cyfrowego”	<u>Uwaga uwzględniona</u>
26.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOSTRADA	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [1. Innowacje i przedsiębiorczość]	8.	Kontynuacja szarej ramki, dalej 2 wypunktowanie. Proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): internacjonalizacji MŚP poprzez wykorzystanie potencjału istniejącej współpracy z europejskimi Hubami Innowacji Cyfrowych , a także w celu wzmocnienia pozycji eksportowej Małopolski,	Małopolska posiada 5 aktywnie działających DIHów skupionych w rejonie Krakowa, które są gotowe do wspierania przedsiębiorstw kierunku transformacji cyfrowej a także jeden kształtujący się DIH we wschodniej części regionu	<u>Wyjaśnienie</u> Opis w jaki sposób będą realizowane planowane działania na rzecz zwiększenia internacjonalizacji MŚP znajduje się w innej części dokumentu – Cel szczegółowy 1 (iii) <i>Powiązane rodzaje działań, s 75</i> W przypadku działań gdzie interwencja jest skierowana bezpośrednio do MŚP - beneficjent (MŚP) będzie samodzielnie wybierał wykonawcę usługi. Oprócz działań gdzie MŚP będą beneficjentami, w programie regionalnym zaplanowano działania związane z promocją gospodarczą, w ramach której będzie możliwość wsparcia małopolskich MŚP w ekspansji na rynki zewnętrzne. Operatorem takich działań będą JST, IOB, organizacje pozarządowe.
27.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.					
28.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości					

	„Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie					Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.
29.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła					
30.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
31.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
32.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
33.	A1 Europe Sp. o.o.	1.Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki. [1. Innowacje i przedsiębiorczość]	7	W zakresie „Najważniejsze identyfikowane wyzwania rozwojowe (...) dotyczą więc: (...)” Wspierania wzrostu i modernizacji sektora MŚP, poprzez zwiększanie dostępu do instrumentów wsparcia..” <u>O ile to prawnie dopuszczalne publikować Regulamin i dokumenty programowe danego naboru z większym wyprzedzeniem przed jego rozpoczęciem niż 1 miesiąc.</u>	Dłuższy czas jaki ma przedsiębiorca od ogłoszenia dokumentacji do momentu rozpoczęcia naborów wpływa na ilość MSP które mogą się z nim zapoznać („zwiększenie dostępu do instrumentów wsparcia”), racjonalność decyzji czy przy danych warunkach naboru startować w nim, jakość przygotowania wniosków (czas na rozmowy z bankami czy uczelniami), ich spójność i możliwość praktycznej realizacji. Jeśli z powodów proceduralnych czy prawnych (brak potrzebnych ustaw czy rozporządzeń) nie jest możliwe jeszcze rozpoczęcie naboru być może prawnie dopuszczalne (do weryfikacji przez prawników UM) jest upublicznienie wstępnej wersji całości lub części dokumentacji konkursu, nawet z zastrzeżeniami, że mogą ulec niewielkiej zmianie. To ważne zwłaszcza w początkowym okresie, gdy przez wiele miesięcy nie było naborów pomiędzy perspektywami. Jeśli terminy naborów (np. 2 razy w roku) są znane dużo wcześniej, dokumentacja- na więcej niż 1 miesiąc	<u>Uwaga do rozważenia na późniejszym etapie prac.</u> Uwaga nie dotyczy bezpośrednio zapisów programu, a systemu realizacji i wdrażania programu regionalnego.

					<p>przed rozpoczęciem naboru- to sam czas naboru można skrócić by jak najszybciej wyłonić listę rankingową i wrócić z zatwierdzoną listą beneficjentów do publicznej wiadomości. Taka przejrzystość i przewidywalność powinna skutkować mniejszą liczbą składanych do oceny projektów lepiej dopasowanych do wymagań programu co powinno zmniejszyć koszty oceny zbyt wielu projektów przez MCP i frustracji oraz rezygnacji odrzuconych firm- zwłaszcza w sektorze MSP gdzie koszt przygotowania wniosku nawet wewnętrznymi siłami jest liczony w setkach godzin pracy i nie powinien pójść na marne. Proponujemy prowadzić większą cykliczność naborów, jak np. w poprzednim 1.2.1 MRPO. Np tylko dwa nabory na całą perspektywę w poddziałaniu 3.4.4 powodowało, że firmy, które chciały nie miały okazji poprawić projektów i złożyć ich ponownie.</p>	
34.	A1 Europe Sp. o.o.	<p>1.Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki.</p> <p>[1. Innowacje i przedsiębiorczość]</p>	8	<p>W zakresie „Najważniejsze identyfikowane wyzwania rozwojowe (...) dotyczą więc: (...)</p> <p>Wzmacniania kompetencji uczestników regionalnego ekosystemu innowacji...”</p> <p>Postulat: <u>Podnieść poziom wiedzy ekspertów MCP i ją ujednolicić.</u> Postulujemy przygotowanie np. pisemnych przykładów z praktyki (np. przykładów wniosków z obecnej perspektywy) i nagrywanych na video szkoleń (do późniejszego wielokrotnego wykorzystania) dla ekspertów oceniających wnioski i rozliczających projekty.</p>	<p>Wg opinii naszej firmy oraz innych firm doradczych które o to zapytaliśmy istnieje spora niejednorodność pomiędzy poziomem wiedzy różnych ekspertów (na etapie oceny wniosku) i opiekunów beneficjentów (na etapie rozliczania projektu) do tego jak zaliczyć dany zakup (koszty prac rozwojowych, badań przemysłowych) i ich oceną: co z kosztów jest a co nie na danym TRL. Lepsze szkolenia ekspertów by ujednolicić poziom wiedzy np. co to są badania podstawowe, rozwojowe, przemysłowe w praktyce itp. spowoduje większe zaufanie do organów administracji samorządowej i jej profesjonalizmu działania. Prosimy o wybranie do prowadzenia szkoleń tego praktyków z biznesu z wiedzą nt. wyższych TRL a nie teoretyków z uczelni z doświadczeniem w NCN i niższych TRLach. Dotychczas często Eksperci oceniali projekty bardzo konserwatywnie, co wbrew założeniom programu, tłumii innowacyjność. Coś co jest poza utartą ścieżką biznesową i naukową było często negowane- postulujemy by uczulić ich na ten problem.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Eksperci uczestniczący w ocenie wniosków aplikujących w ramach programu wyłaniani są z wykorzystaniem przejrzystego i konkurencyjnego systemu naboru kandydatów na ekspertów, za pośrednictwem organizowanych naborów na kandydatów na ekspertów. Ogłoszenia o naborze na kandydatów na ekspertów są publikowane na stronie internetowej instytucji organizującej konkursy. Jednym z warunków zastania ekspertem jest posiadanie wiedzy, umiejętności, doświadczenia lub wymaganych uprawnień w dziedzinie objętej programem, w ramach której jest dokonywany wybór na ekspertów. Wyłaniani eksperci są to zatem osoby posiadające specjalistyczną wiedzę w dziedzinach, których dotyczy przewidziane w programie wsparcie.</p> <p>Eksperci są szkoleni z zasad oceny projektów oraz zasad funduszowych, jakie obowiązują w programie, natomiast IZ nie ma podstaw aby szkolić ekspertów z zakresu wiedzy merytorycznej, w której dana osoba jest</p>

					<p>Alternatywnie powołanie wewnętrznego organu odwoławczego w MCP (np. najbardziej doświadczeni opiekunowie lub eksperci zewnętrzni z biznesu) od decyzji opiekuna Klienta co do kwalifikowalności danego kosztu powinno rozwiązać problem.</p>	<p>ekspertem i przeszła pozytywnie procedurę naboru na eksperta.</p> <p>Procedura odwoławcza jest formalną procedurą uregulowaną ustawą, w związku z czym nie ma możliwości powołania postulowanego wewnętrznego organu odwoławczego w MCP.</p> <p>W ramach prac nad systemem instytucjonalnym nowego programu regionalnego zostanie poddany analizie wątek związany z wyborem ekspertów oraz sposobem współpracy z nimi.</p>
35.	Mirosław Obarski, IGLOO sp. zo.o.	CP 1- Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej	s. 26	<p>Zmiana brzmienia poprzez dodanie jednej RSI.</p> <p>RSI – Obszary Interwencji: 1. Innowacyjne zaplecze, potencjał i wizerunek regionu, 2. Innowacyjność i transformacja przemysłowa przedsiębiorstw</p> <p>3. Energia zrównoważona.</p> <p>ZAMIAST</p> <p>RSI – Obszary Interwencji: 1. Innowacyjne zaplecze, potencjał i wizerunek regionu, 2. Innowacyjność i transformacja przemysłowa przedsiębiorstw</p>	<p>Rozwój edukacji w zakresie chłodnictwa, klimatyzacji i pomp ciepła (urządzenia, które wywodzą się wprost klimatyzatorów) jest koniecznością w związku z wytycznymi klimatycznymi Komisji Europejskiej (dekarbonizacja). Redukcja w zakresie energii w chłodnictwie, klimatyzacji oraz masowe wprowadzenie pompy ciepła będzie miał ogromny wpływ na redukcję emisji CO2.</p> <p>Z tego powodu w unijnej strategii integracji sektora energetycznego z lipca 2020 r., która jest podstawą Europejskiego Zielonego Ładu, Komisja Europejska zapowiedziała zwiększenie udziału pomp ciepła w ogrzewaniu budynków mieszkalnych do 40% w 2030 i 65-70% w 2050 roku, a w przypadku budynków komercyjnych odpowiednio 65% w 2030 i ponad 85% w 2050. <u>Dotyczy to zarówno budynków nowych, jak i starych.</u></p> <p>Dlaczego jest to optymalny kierunek dekarbonizacji źródeł ciepła? Wg prognoz Komisji Europejskiej w 2030 r. pośrednia emisja CO2 związana z wytwarzaniem ciepła w przypadku elektrycznych pomp ciepła będzie statystycznie około 10-krotnie mniejsza niż emisja CO2 z kotłów na gaz ziemny, a po roku 2040 nawet 100-krotnie niższa.</p> <p>Spełnienie tych wytycznych oznacza, że Polska musi w milionach budynków mieszkalnych i komercyjnych zainstalować dziesiątki milionów nowoczesnych urządzeń chłodniczych,</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Obszary interwencji, cele strategiczne i działania zostały określone w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2030, która została przyjęta <u>w lutym 2021 r.</u></p> <p>W RSI zostały wskazane trzy obszary interwencji:</p> <p>Obszar interwencji 1 – Innowacyjne zaplecze, potencjał i wizerunek regionu</p> <p>Obszar interwencji 2 – Innowacyjność i transformacja przemysłowa przedsiębiorstw</p> <p>Obszar interwencji 3 – Zaufanie, więzi i dyfuzja wiedzy w ekosystemie innowacyjności – Proces Przedsiębiorczego Odkrywania (PPO).</p> <p>Jednocześnie w RSI zostały wskazane regionalne inteligentne specjalizacje, do których należą: Life Science, Energia Zrównoważona, Technologie Komunikacyjno-Informacyjne, Chemia, Produkcja metali i wyrobów metalowych, wyrobów z mineralnych surowców, Elektrotechnika i przemysł maszynowy oraz Przemysł kreatywny i czasu wolnego i <u>to właśnie w tych obszarach będzie się koncentrować wsparcie w priorytecie 1 Inteligentny i konkurencyjny region.</u></p>

				<p>klimatyzacyjnych. W szczególności dotyczy to pomp ciepła powietrze-woda, jako najefektywniejszych technicznie i ekonomicznie, najbardziej dostępnych dla przeciętnych gospodarstw domowych a także dla instytucji, MSP jak i dużych przedsiębiorstw.</p> <p>Ujmując ten cel w liczbach:</p> <p>a) do roku 2050 należy wyprodukować (poza krajem lub, co jest wysoce wskazane, w Polsce, ponieważ stworzy to nową branżę z tysiącami miejsc pracy) ok. 2 milionów pomp ciepła, głównie typu powietrze - woda,</p> <p>b) należy również - już wyłącznie w Polsce:</p> <ul style="list-style-type: none"> > zaprojektować instalację do podłączenia pomp ciepła > zainstalować takie urządzenia pojedynczo lub kaskadowo (kilka połączonych w większych obiektach) > wcześniej przeprowadzić audyty energetyczne w 40 proc. budynków mieszkalnych w kraju do 2030 r., <p>c) sama tylko instalacja pomp ciepła, przy tej skali, zajmie ponad 5 tysięcy lat (!) pracy fachowców z dziedziny, w której kształcenie w naszym kraju w zasadzie nie istnieje; nie licząc zupełnie pracy do wykonania przy procesie produkcji.</p> <p>Zoptymalizowany czasowo proces instalacji pompy ciepła trwa obecnie 16 godzin, czyli dwa dni pracy, którą wykonują dwie osoby. Do uruchomienia potrzebna jest kolejna osoba o odpowiednich kwalifikacjach. Wcześniej konieczny będzie, wobec wyśrubowanych od roku 2022 kryteriów energooszczędności (wyższy współczynnik EP - energii pierwotnej), profesjonalny audyt energetyczny.</p> <p>Przy tym wylczeniu nie brana jest pod uwagę ogromna liczba budynków instytucjonalnych i</p>	
--	--	--	--	---	--

					<p>komercyjnych. Wskazany powyżej proces jest w ich przypadku znacznie bardziej skomplikowany, a co za tym idzie bardziej czasochłonny.</p> <p>Więcej: https://portpc.pl/pdf/9kongres/prezentacje/1.3_Pawel_Wrobel_-_Zielony_Lad_i_Taksonomia.pdf - slajd nr 5 (KE: „W budynkach elektryfikacja powinna zgodnie z przewidywaniami odgrywać kluczową rolę, w szczególności poprzez wprowadzenie pomp ciepła do ogrzewania i chłodzenia pomieszczeń.”)</p> <p>https://portpc.pl/pdf/8kongres/prezentacje/02_Thomas_Nowak_20200227_PORTPC_annual%20conference.pdf - Heat pumps as key technologies for a decarbonised European building sector! How to unleash the potential? - slajdy 6 i 7</p> <p>http://energywatchgroup.org/wp-content/uploads/EWG-LUT_Full-Study_Energy-Transition-Europe.pdf - Global Energy System based on 100% Renewable Energy Energy Transition in Europe Across Power, Heat, Transport and Desalination Sectors, s. III "Istotną rolę odgrywać będą również elektryczne pompy ciepła, które do 2050 roku będą wytwarzać ponad 30% ciepła na poziomie komunalnym i indywidualnym (rysunek KF-4)."</p> <p>https://globenergia.pl/siec-elektroenergetyczna-w-europe-moze-obszczyc-50-milionow-pomp-ciepła/ https://www.polskiinstalator.com.pl/aktualnosci/warto-wiedzie%C4%87/2844-%E2%80%9Efala-renowacji%E2%80%9D-w-ue-i-rola-pomp-ciep%C5%82a</p> <p>https://www.euractiv.com/section/energy/news/eu-consumer-groups-encourage-roll-out-of-electric-heat-pumps/</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					<p>https://www.gramwzielone.pl/dom-energooszczedny/106665/te-pompy-cieplabeda-najpopularniejsze-w-2022-roku</p> <p>https://klimat.rp.pl/walka-o-klimat/art17078391-zielona-transformacja-ciepla-oznacza-potezne-wyzwania</p>	
36.	Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. (Kraków Airport)	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	6-8	Prosimy o uwzględnienie wsparcia środkami UE dalszego rozwoju Krakow Airport.	Port lotniczy stanowi kluczowy element infrastruktury transportowej regionu, a jego rozwój wpływa na rozwój regionu, co potwierdzają liczne opracowania naukowe. Zahamowanie tempa rozwoju lotniska w aktualnej perspektywie finansowej UE, odbije się na przyszłej kondycji regionalnej gospodarki.	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, wsparcie dla transportu lotniczego w TEN-T zostało przypisane do poziomu krajowego.</p>
37.	Powiat Krakowski	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki / 3. Zrównoważona mobilność miejska	10	W wyzwaniach dla wskazanego obszaru należy uwzględnić o działania związane z rozwojem elektromobilności.	Wszelkiego rodzaju pojazdy z napędem elektrycznym w znaczący sposób wpłyną na zapobieżenie degradacji środowiska naturalnego. W związku z tym proponuje się dodanie wyzwania związanego z rozwojem elektromobilności.	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Dostrzegając potencjalne znaczenie elektromobilności dla działań proklimatycznych, należy zwrócić uwagę, że co prawda, wsparcie w ramach CS 2(viii) dotyczy mobilności miejskiej, ale nie oznacza to, że celem wsparcia w tym obszarze jest rozwój elektromobilności, jako takiej. Rozwój elektromobilności to zagadnienie odrębne i znacznie szersze niż obszar wsparcia CS 2(viii). W tym Celu szczegółowym na wsparcie mogą liczyć inwestycje dotyczące elementów elektromobilności, jak np. zakupy autobusów elektrycznych.</p>
38.	Powiat Krakowski	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki / 5. Transport	12	Jednym wyzwaniem we wskazanym obszarze powinno być stworzenie spójnego systemu (wspólnej oferty) dla różnych form komunikacji zbiorowej na terenie województwa.	<p>Celem spójnego systemu byłoby dostosowanie połączeń komunikacyjnych do potrzeb podróży np. odpowiednie dostosowanie rozkładów jazdy, czego rezultatem byłoby zapobieżenie sytuacji, w których podróżny dojeżdżając do danej miejscowości, chcąc kontynuować swoją podróż do kolejnej miejscowości jest zmuszony do wielogodzinnego oczekiwania na odpowiednie połączenie.</p> <p>Niezbędnym działaniem dla tego typu przedsięwzięcia powinna być ścisła współpraca pomiędzy władzami województwa, władzami samorządowymi wszystkich szczebli oraz</p>	<p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>Wskazane w uwadze wyzwanie dot. stworzenia spójnego systemu (wspólnej oferty) dla różnych form komunikacji zbiorowej na terenie województwa mieści się w wyzwaniu dotyczącym: <i>niewystarczającej atrakcyjności oferty i jakości usług transportu zbiorowego.</i></p> <p>Treść programu w obszarze transportu nie zawiera wskazań konkretnych inwestycji. Tego typu rozstrzygnięcia będą podejmowane na etapie tworzenia regionalnego planu transportowego, tj. dokumentu przygotowywanego na potrzeby wypełnienia tzw.</p>

					organizatorami transportu. Projekt powinien również obejmować inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym, w tym dotyczących linii SKA, parkingów P+R, a także rozwijanie infrastruktury prowadzącej do węzłów przesiadkowych.	warunkowości podstawowej dla programu regionalnego w obszarze transportu.
39.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [5. Transport]	12	<p>„Poszukiwanie odpowiedzi na rosnący potencjał lekkiego lotnictwa biznesowego</p> <p>poprzez rozwój lądowisk i heliportów na bazie istniejących lotnisk aeroklubowych,</p> <p>jako istotne dla sfery gospodarczej ułatwienie komunikacyjne”</p> <p>Analizowanie transportu lotniczego jako alternatywy rozwojowej regionu w dobie kryzysu klimatycznego nie jest dobrym rozwiązaniem. Należy kłaść nacisk na transport publiczny: autobusy, kolej. Ruch samolotowy to ostatnie, co aktualnie należy brać pod uwagę. Dlatego należy zrezygnować z takich rozważań i tego kierunku działania.</p>	Do korekty zapisy tej części dokumentu.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Proponując wsparcie dla inwestycji dotyczących lotnisk aeroklubowych, jako ułatwienia komunikacyjnego istotnego dla sfery gospodarczej w odpowiedzi na rosnący potencjał lotnictwa ogólnego (<i>general aviation</i>), brano pod uwagę to, że transport lotniczy stanowi istotny element systemu transportu metropolitalnego. Obserwowane jest coraz powszechniejsze korzystanie z lotnictwa ogólnego, co skłania do poszukiwania odpowiedzi na potrzebę tworzenia warunków sprzyjających szybkiemu transportowi osób. W proponowanym zakresie, tj. inwestycji dotyczących lotnisk aeroklubowych nie podjął się dotychczas prywatny biznes. Samorząd terytorialny tworzy warunki dla rozwoju wszystkich grup społecznych, dlatego też wychodząc naprzeciw zgłaszanym postulatam / apelom dot. wzmocnienia infrastrukturalnego lotnisk aeroklubowych, przy braku odpowiedzi prywatnego biznesu, uznano, że jest to potencjalna przestrzeń dla inwestycji publicznych.</p>
40.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 2 (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR)	41	<p>„Za podejściem dotacyjnym przemawia również <u>znaczenie</u> transportu zbiorowego dla środowiska naturalnego i ograniczenia społecznych kosztów transportu, poprzez ułatwienie organizatorom transportu publicznego dostępu do środków finansowych na inwestycje pozwalające budować atrakcyjność i zaufanie do transportu zbiorowego po pandemii COVID-19 oraz transportu indywidualnego.”</p> <p>Literówka do poprawy – ZNACZNIE na ZNACZENIE</p>	Literówka	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Literówka zostanie poprawiona.</p>
41.	Tadeusz Kopta	Transport	12	Nie wystarczy kolej aglomeracyjna, gdyż południowa strona Małopolski pozbawiona jest	Zapowiedziane mniejsze prędkości kolejowe nie zapewnią konkurencyjności wobec budowanej	Uwaga nieuwzględniona

				<p>szybkiej kolei konkurencyjnej wobec samochodu. Konieczna jest budowa linii Podłęże-Piekiełko z modernizacją Chabówka- Nowy Sącz oraz Nowy Sącz-Krynica i Chabówka-Zakopane do prędkości 160 km/h. Nie ma dogodnych powiązań transportem zbiorowym ze Słowacją. Dawne linie kolejowe zostały zlikwidowane a szybkie autobusy łączące Kraków ze Słowacją nie funkcjonują.</p>	<p>drogi ekspresowej na południe. Podobnie budowa linii kolejowej Kraków-Myślenice oraz Kraków-Olkusz nie zapewni konkurencyjności wobec samochodu jeśli czasy podróży kolejną będą zbliżone do obecnych czasów podróży busem.</p> <p>Inwestowanie w lotniska dla biznesu to wspomaganie do większej emisji gazów cieplarnianych. Tylko szybka kolej jest w stanie ograniczyć te emisje i równocześnie zapewnić biznesowi szybki transport.</p>	<p>ZWM popiera plany budowy linii kolejowej Podłęże-Piekiełko z modernizacją Chabówka- Nowy Sącz oraz Nowy Sącz-Krynica i Chabówka-Zakopane, i zabiega o te inwestycje. Są to jednak zadania nieleżące w zakresie zadań samorządu województwa, ani w zakresie możliwości finansowych programu regionalnego.</p>
42.	<p>Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. (Kraków Airport)</p>	<p>CP 2 (viii) <i>wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR)</i></p>	39-41	<p>Prosimy o uwzględnienie wsparcia środkami UE dalszego rozwoju Krakow Airport.</p>	<p>Port lotniczy jest elementem transportu multimodalnego (drogi-lotnisko, kolej-lotnisko).</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, wsparcie dla transportu lotniczego w TEN-T zostało przypisane do poziomu krajowego.</p>
43.	<p>Wodociągi Miasta Krakowa S.A.</p>	<p>Strategia, tabela 1 CP2/IV</p>	35,36	<p>Proponuje się rozszerzenie katalogu adresatów wsparcia o przedsiębiorstwa.</p>	<p><i>W ramach celu (IV) znaczna część zadań nie jest realizowana przez JST, ale np. przez spółki prawa handlowego (również powoływane przez JST). Zapis może powodować podmiotowe wykluczenie takich przedsiębiorstw.</i></p>	<p>Wyjaśnienie Na dalszym etapie prac nad zapisami Programu kwestia włączenia przedsiębiorstw zostanie przeanalizowana. Obecnie linia demarkacyjna nie wprowadziła ograniczeń w odniesieniu do typów beneficjentów.</p>
44.	<p>Wodociągi Miasta Krakowa S.A.</p>	<p>Strategia, tabela 1 CP2/V</p>	36,37	<p>Proponuje się rozszerzenie katalogu adresatów wsparcia o przedsiębiorstwa.</p>	<p><i>W ramach celu (V) znaczna część zadań nie jest realizowana przez JST, ale np. przez spółki prawa handlowego (również powoływane przez JST). Zapis może powodować podmiotowe wykluczenie takich przedsiębiorstw.</i></p>	<p>Wyjaśnienie Na dalszym etapie prac nad zapisami Programu kwestia włączenia przedsiębiorstw zostanie przeanalizowana. Obecnie linia demarkacyjna nie wprowadziła ograniczeń w odniesieniu do typów beneficjentów.</p>

45.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Tabela 1 CP2	35-36, 38-39	W sekcji: planowane rezultaty działań na str. 36 wymieniono słusznie gospodarkę wodną jako jeden z najistotniejszych sektorów, na który powinna zostać skierowana interwencja. Nieodłącznym elementem, na który powinna być tu kierowana interwencja jest także efektywne zarządzanie terenami zielonymi, które zostało wskazane odrębnie na str. 38-39 – można tu wykorzystać efekt zintegrowania – sugeruje się by wskazać tu ww. 2 obszary łącznie.	Kluczową interwencją powinny stać się przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i wykorzystania usług ekosystemów, zwłaszcza na terenach miejskich, najmocniej zurbanizowanych.	Wyjaśnienie Na dalszym etapie prac nad Programem przeanalizowane zostaną te obszary, jednak należy pamiętać, iż wsparcie dla nich będzie musiało być realizowane w oparciu o wewnętrzną linię demarkacyjną pomiędzy tymi dwoma celami szczegółowymi.
46.	Krzysztof Kwaterra Członek Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Przedstawiciel polskich LGD w Walnym Zgromadzeniu i Podgrupie ds. podejścia LEADER Europejskiej Sieci Obszarów Wiejskich 2014-2020 Członek Grupy Roboczej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich dla okresu finansowania UE 2007-2013 i 2014-2020 Prezes Stowarzyszenia Ekologiczno-Kulturalnego „Na	Opis priorytetów/celów szczegółowych, szczególnie części Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji	Wiele stron	Przydzielone środki finansowe powinny dotyczyć spraw, które są rzeczywiście najważniejsze z punktu widzenia rozwoju województwa, a te zawarte zostały w priorytetach 1 i 2. Szczególnie w małopolskim bardzo wyraźne powinny być działania na rzecz ochrony środowiska.	Wg dwóch pierwszych priorytetów, zgodnym zresztą z unijnym rozporządzeniem „ogólnym” o funduszach europejskich na lata 2021-2027 powinniśmy liczyć na po 1) rozwój innowacji i przedsiębiorczości, po 2) ochronę środowiska i klimatu, w tym rozwój OZE. Jeśli jednak przyjrzymy się na jakie cele szczegółowe, na które dzielą się priorytety, przyznano najwięcej środków to po 1) na budowę, przebudowę dróg wojewódzkich oraz modernizację i zakup taboru kolejowego, po 2) rozwój infrastruktury kulturalnej, ochronę zabytków, rozwój turystyki i rewitalizację. Szczegóły być może poznalibyśmy w wykazie operacji o znaczeniu strategicznym, gdyby nie to, że jest on „Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac” [pisownia oryginalna]. Małopolskie, jest obok śląskiego najbardziej zanieczyszczonym województwem w Polsce, co wynika z różnych raportów, jak choćby najnowszy raport Onet i Airly – Oddychaj Polsko.	Uwaga nieuwzględniona Na działania objęte Celem Polityki 2 została przekazana 1/3 alokacji dostępnej na Program. Planowane jest tu wsparcie działań z zakresu efektywności energetycznej, rozwoju OZE, zachowania bioróżnorodności, gospodarki komunalnej i rozwoju niskoemisyjnego transportu miejskiego.

	Bursztynowym Szlaku”					
47.	Krzysztof Kwatera	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	8	Mocno podkreślić poziom zanieczyszczenia powietrza w województwie jako jednego z najbardziej zanieczyszczonych miejsc w Europie	Małopolskie, jest obok śląskiego najbardziej zanieczyszczonym województwem w Polsce, co wynika z różnych raportów, jak choćby najnowszy raport Onet i Airly – Oddychaj Polsko.	Uwaga uwzględniona Dodatkowe wyjaśnienie Diagnoza w Programie jest dostosowana do wymogów rozporządzenia ogólnego w zakresie liczby znaków. Biorąc pod uwagę różnorodność obszarów objętych Celem Polityki 2 jest to wymagające aby w pełnym zakresie opisać każdy z problemów. Jeżeli to będzie możliwe w diagnozie zostaną bardziej szczegółowo opisane kwestia już w niej ujęte.
48.	Gmina Wierzchosławice	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	37	Uzasadnienie form wsparcia: Za organizację systemu gospodarki wodą, w tym zagospodarowania ścieków jak i zapewnienia dostępu do wody jest odpowiedzialna gmina. W tym zakresie przyjętą formą wsparcia pozostaje dotacja. Główne grupy beneficjentów: - JST, ich związki i stowarzyszenia, - jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, - spółki ...”	Zapis: „ Za organizację systemu gospodarki wodą, w tym zagospodarowania ścieków jak i zapewnienia dostępu do wody jest odpowiedzialna gmina.” sugeruje, że wsparcie udzielane będzie tylko jst. Niejednokrotnie zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej są wykonywane przez zakłady budżetowe jst, jednostki organizacyjne, itd.	Wyjaśnienie Zapisy nie miały na celu zawężanie typów beneficjentów tylko podkreślenie zobowiązań gmin w tym obszarze.
49.	Miasto Oświęcim	Całość dokumentu – uwaga ogólna oraz Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki, 2. Środowisko i energetyka, CP 2 – bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa dzięki	8 -10, 32 – 39 całość dokumentu	Wprowadzenie dodatkowego narzędzia w walce o środki zewnętrzne oraz promującego projekty z zakresu ekologii realizowane przez gminy, które podjęły tzw. uchwały antysmogowe.	Ze względu na szczególny priorytet działań ekologicznych prowadzących do poprawy stanu środowiska naturalnego m.in. poprzez walkę o czyste powietrze, gminy, które podjęły uchwały antysmogowe powinny otrzymać dodatkowe preferencje w systemie oceny projektów z zakresu walki ze smogiem lub powinny zostać wprowadzone kryteria promujące te projekty (np. tryb pozakonkursowy). Dodatkowe narzędzia oraz dobry przykład zachęci pozostałe małopolskie gminy do zdecydowanych działań mających na celu walkę ze smogiem.	Wyjaśnienie Proponowane rozwiązanie będzie dotyczyło już zapisów dokumentów wdrożeniowych, konkursowych, czyli SzOP i kryteriów. Na etapie opracowywania tych zapisów będzie można wprowadzić kryteria, preferencje dla gmin mających uchwały antysmogowe.

		promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem				
50.	Miasto Oświęcim	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki, 2. Środowisko i energetyka	8, 10	Strona 8 - proszę o weryfikację źródła informacji z drugiej „kropki”. Strona 10 – pierwsza „kropka”, proszę o weryfikację poprawności skrótu dot. Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Krakowie. Pierwsza „kropka” w barierach i wyzwaniach rozwojowych – brak przyimka „do” w drugim wersie.	Link prowadzi do głównej strony www.gov.pl , strona dot. klastrów energii nie istnieje. Prawdopodobnie doszło do pomyłki - w drugim nawiasie powinien być skrót ZTPO, a nie RIPOK. „Wparcia rozwoju energetyki zielonej opartej na lokalnych potencjałach, prowadzącej w efekcie do rozwoju OZE oraz bezpieczeństwa energetycznego”	Uwaga uwzględniona
51.	Miasto Oświęcim	Tabela 1, CP 2, rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania na szczeblu lokalnym	35	Należy rozważyć wsparcie dla JST	Jeżeli rozwiązania prawne narzucą na JST obowiązek tworzenia systemów magazynowania energii, planowanie systemu finansowania powinno odbyć się już na etapie projektu Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 <i>Małopolska Przyszłości</i> .	Wyjaśnienie Wsparcie dla magazynów energii będzie możliwe w przypadku projektów dotyczących rozwoju OZE, jako elementu kompleksowego projektu w celu szczegółowym 2(ii). Nie zostały tutaj wykluczone jst. W odniesieniu do rozwoju sieci elektroenergetycznych, to ten obszar jest przedmiotem wsparcia poziomu krajowego.
52.	Anna Synowiec (Doradca Energetyczny)	2. Środowisko i energetyka	9	wskazano: <i>“Typowe są zarówno znaczne sumy opadów w okresach roku, w których nie są spodziewane, jak i długotrwałe okresy bezopadowe”</i> .	Sugeruje się zmianę zapisu dotyczącego opadów atmosferycznych - niezrozumiały jest zapis mówiący o standardzie (typowym zjawisku) w okresie niespodziewanym.	Uwaga uwzględniona

53.	Justyna Jesionek (Doradca Energetyczny)	2. Środowisko i energetyka	10	<p>Wobec powyższego, najważniejsze identyfikowane bariery i wyzwania rozwojowe w obszarze energetyki i środowiska dotyczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcia rozwoju energetyki zielonej opartej na lokalnych potencjałach, prowadzącej w efekcie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz bezpieczeństwa energetycznego - Wzrostu efektywności energetycznej w sektorze budownictwa oraz w przedsiębiorstwach co powinno mieć wpływ na budowanie gospodarki niskoemisyjnej - Zwiększenia odporności regionu na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, głównie skoncentrowane na sektorze gospodarki wodnej, w tym poprawy retencyjności zlewni i bezpieczeństwa ludności 	Niespójność informacji. Treść wstępu mówi o barierach, a rozwinięcie wyłącznie o wyzwaniach. Proponuję uzupełnić bariery lub wykreślić z treści dokumentu zapis o nich mówiący.	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zapisy w Programie zostaną zmodyfikowane</p>
54.	Justyna Jesionek (Doradca Energetyczny)	2. Środowisko i energetyka	10	<p>Dalsze inwestowanie w obszar infrastruktury komunalnej w szczególności w zakresie zaopatrzenia w wodę, oczyszczania ścieków oraz gospodarowania odpadami.</p>	<p>Proponujemy uzupełnić inwestowanie również w infrastrukturę sieciową energetyczną i ciepłą.</p> <p>Z uwagi na rozwój energetyki prosumenckiej i dużą koncentrację mikroinstalacji PV, bardzo istotny jest rozwój i modernizacja sieci przesyłowych, celem zapewnienia możliwości odbioru energii wytworzonej z mikroinstalacji. Inwestycje w infrastrukturę przesyłową, tj. modernizację i rozbudowę sieci elektroenergetycznych są bardzo istotnym elementem prawidłowego działania systemu opustów, który ma jeszcze funkcjonować przez okres 15 lat.</p> <p>Pominięto również modernizację i rozbudowę sieci ciepłowniczej.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Zapisy Programu zostaną uzupełnione o obszary mające wsparcie z poziomu regionalnego, czyli systemy ciepłownicze. Rozwój systemów elektroenergetycznych jest na poziomie krajowym.</p>
55.	Justyna Jesionek (Doradca Energetyczny)	2. Środowisko i energetyka	10-11	<p>Wobec powyższego, najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze zrównoważonej mobilności miejskiej dotyczą niewystarczającego stopnia wykorzystania bardziej efektywnego transportu publicznego oraz niezmotoryzowanego indywidualnego wraz z potrzebą ograniczania emisji zanieczyszczeń</p>	<p>Tutaj rozwinięcie informacji podanych na wstępie odnosi się wyłącznie do barier, a pomija wyzwania rozwojowe.</p> <p>Proponujemy dostosować zapisy do treści lub uzupełnić informację nt. planowanych działań rozwojowych.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>

				<i>powietrza, hałasu oraz zatłoczenia w ośrodkach miejskich i ich otoczeniu.</i>		
56.	Janusz Sułowski (doradca energetyczny)	2. Środowisko i energetyka	8	<i>W ostatnich latach nastąpił istotny rozwój energetyki rozproszonej, w tym wzrosło zainteresowanie tworzeniem klastrów energii. Przykładem są klastry, które uzyskały Certyfikat Pilotażowego Klastra Energii, w tym 8 z Małopolski.</i>	<p>Informację o rosnącym zainteresowaniu tworzeniem klastrów energii należałoby uzupełnić informacją o słabych podstawach funkcjonowania tego typu porozumień i małych możliwościach wsparcia finansowego tego typu działalności.</p> <p>Wskazana byłaby również informacja o możliwości tworzenia spółdzielni energetycznych wynikająca z nowelizacji Ustawy o OZE z lipca 2019 r. Ale czy jakieś spółdzielnie energetyczne powstały w Małopolsce?</p> <p>Klastry uzyskały certyfikaty, ale wcale nie rozwijają się intensywnie, co wynika z braku osobowości prawnej takich porozumień, słabych podstaw prawnych oraz braku wsparcia finansowego dla całego klastra jako podmiotu.</p> <p>O dofinansowanie mogli się starać poszczególni członkowie klastrów jeśli spełniali warunki uczestnictwa w różnych programach wsparcia.</p> <p>Zasady tworzenia spółdzielni energetycznych (podmiotów posiadających osobowość prawną) różnią się od zasad tworzenia klastrów co utrudnia przekształcanie porozumień w podmiot prawa gospodarczego. Dodatkowo za tymi działaniami nie nadążają zmiany Prawa Energetycznego i działania operatorów sieci dystrybucyjnej (OSD), którzy są zainteresowani sprzedażą energii, a nie koniecznie źródłem jej pochodzenia.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Na etapie wprowadzania zmian do Programu przeanalizowane zostaną zapisy dotyczące klastrów energii i uzupełnione o informacje, które mają swoje źródła danych. Ta część diagnostyczna ma niestety ograniczenia liczby znaków zgodnie ze wzorem programu wynikającym z rozporządzenia ogólnego.</p> <p>Dodatkowo informuję, iż w ramach zakresu wsparcia zostaną również wprowadzone inne typy wnioskodawców, jak np. spółdzielnie energetyczne.</p>
57.	Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités”	1. Strategia program; główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; 2.	8	Uzupełnienie podpunktu 5. Budynki odpowiadają za ok. 40% zużycia energii na terenie UE. Szczególną rolę odgrywają tu budynki użyteczności publicznej - pierwsze większość tych budynków jest już dość stara i nie odpowiada wymogom określonym w najnowszych dyrektywach. Charakteryzują się za to dużym potencjałem oszczędności energii, który można wykorzystać wprowadzając	<p>Z uwagi na podane argumenty istnieje silna potrzeba wsparcia modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej także w kolejnej perspektywie finansowej, jako budynków wyznaczających nowe standardy i dających przykład innym instytucjom;</p>	<p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>Ze względu na przyjęty rozporządzeniem schemat opracowywania Programu, wprowadzone zostały również ograniczenia ilości znaków. Biorąc pod uwagę szeroki zakres merytoryczny Celu Polityki 2 konieczne było maksymalne skrócenie diagnozy do najważniejszych danych czasami rezygnując z szerszego opisu.</p>

		Środowisko i energetyka		odpowiednie rozwiązania techniczne. Po drugie efektywność usług świadczonych przez sektor publiczny w znacznym stopniu zależy od wydajności jego pracowników, a na nią z kolei wpływają warunki, w jakich pracują, w tym jakość powietrza w pomieszczeniach. Wreszcie budynki użyteczności publicznej powinny wyznaczać standardy i stanowić punkty odniesienia dla mieszkańców i lokalnych interesariuszy		W związku z powyższym nie będzie możliwości wprowadzenia aż tak szczegółowego opisu tematyki efektywności energetycznej.
58.	Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités”	1. Strategia program; główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; 2. Środowisko i energetyka	10	Zastąpienie tekstu „Wsparcia efektywności energetycznej w sektorze budownictwa...” tekstem „Wsparcia efektywności energetycznej, wykorzystania nowoczesnych technologii energetycznych oraz rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym w sektorze budownictwa...” Warto wziąć pod uwagę także kwestię odporności budownictwa na już obserwowane lokalnie efekty zmiany klimatu i współfinansować projekty zwiększające taką odporność, zwłaszcza, że negatywne konsekwencje zmiany klimatu nasilają się z roku na rok.	W ostatnim czasie zwraca się coraz większą uwagę na także inne niż tylko efektywność wykorzystania energii kwestie związane z budownictwem, w tym takie kwestie jak: <ul style="list-style-type: none"> • zużycie surowców czy produkcji odpadów w sektorze budownictwa. Stąd też coraz częściej mowa nie tylko o efektywnym energetycznie, ale i zrównoważonym budownictwie, czyli takim, które zwraca też uwagę na takie aspekty jak cykl życia budynku, minimalizowanie odpadów, czy odzysk materiałów budowlanych i ich ponowne wykorzystanie. Zrównoważone budownictwo realizuje w praktyce ideę „gospodarki o obiegu zamkniętym”, w której produkty, materiały oraz surowce powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a ilość powstających odpadów zminimalizowana. • konieczność adaptacji do już obserwowanych lokalnie negatywnych konsekwencji zmiany klimatu. W tym kontekście pojawia się pojęcie budynków odpornych na zmianę klimatu, czyli takich, które zostały wybudowane lub poddane renowacji w taki sposób, aby były odporne na gwałtowne i długotrwałe zagrożenia związane ze zmieniającym się klimatem. 	Uwaga uwzględniona
59.	Janusz Sułowski (doradca energetyczny)	7. Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia	Str. 17	<i>W odniesieniu do Małopolski w okresie od 2015r. do 2019r. zaobserwować można było utrzymanie stabilnej relacji wskaźnika PKB na jednego mieszkańca Małopolski w stosunku do średniej krajowej na jednego mieszkańca (w 2015r. PKB</i>	Trochę dużo tych wskaźników i ubodzy nie wiedzą jak bardzo są ubodzy!	Wyjaśnienie Limit znaków określony w formularzu RPO wymusza redukcję informacji (definicje poszczególnych pojęć są

				<p>na jednego mieszkańca Małopolski wynosiło 90,1 % PKB uśrednionego PKB na jednego mieszkańca Polski; w 2016r. oraz w 2017r. natomiast w 2018r. wynosiło 92% PKB średniej kraju) wraz z niekorzystnie się kształtującymi wskaźnikami zasięgu ubóstwa w regionie w stosunku do średniej krajowej w analogicznym okresie czasu. W 2019r. wskaźnik zasięgu ubóstwem relatywnym wyniósł 20,9 % w Małopolsce przy średniej wartości 13% w skali kraju, natomiast mediana wartości tego wskaźnika w 2019r. dla 16 regionów wynosiła 10,75 % ; wskaźnik zasięgu ubóstwem poniżej granicy ubóstwa skrajnego wyniósł 7,5 % w Małopolsce przy średniej wartości 4,2 % w skali kraju, natomiast mediana wartości tego wskaźnika w 2019r. dla 16 regionów wynosiła 3,55%; wskaźnik zasięgu ubóstwem poniżej granicy ubóstwa „ustawowego” wyniósł 15 % w Małopolsce przy średniej wartości 9 % w skali kraju, natomiast mediana wartości tego wskaźnika w 2019r. dla 16 regionów wynosiła 7,45 %.</p>	<p>Dla jasności należałoby zdefiniować co to jest: - wskaźnik ubóstwa,</p> <p>-wskaźnik ubóstwa skrajnego, -wskaźnik ubóstwa relatywnego,</p> <p>-wskaźnik ubóstwa ustawowego.</p> <p>Należałoby jeszcze dodać wskaźnik <u>ubóstwa energetycznego</u></p> <p>- tylko tego, w odróżnieniu od innych krajów UE, w Polsce nie zdefiniowano.</p> <p>O ubóstwie energetycznym, rozumianym jako brak możliwości ponoszenia kosztów potrzeb energetycznych własnego gospodarstwa domowego, słyszymy w wielu wystąpieniach publicznych, natomiast brak definicji progów dochodowych określających ten stan.</p>	<p>ogólnodostępne zarówno w materiałach analogowych jak i cyfrowych).</p> <p>Działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu będą realizowane w obszarze termomodernizacji.</p>
60.	Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités”	Tabela 1 / Cel polityki lub cel szczegółowy FST	33	<p>Dodanie odniesienia do EU renovation wave oraz Strategii Termomodernizacji Budynków w Polsce</p> <p>Forma dotacji dla BUP jest bardzo ważna, zwłaszcza w sytuacji ograniczonych możliwości finansowania renowacji z budżetów JST. Warto, aby dofinansowane były przede wszystkim projektu zakładające głęboką, modelową termomodernizację budynków, połączone z kampanią edukacyjną skierowaną do użytkowników budynków i wpisujące się w długoterminową strategię zrównoważonego zarządzania energią/ ochrony klimatu/ ochrony powietrza miasta/gminy</p>	<p>Lepsze i bardziej długoterminowe efekty przynoszą projekty kompleksowe, wpisujące się w długoterminową strategię rozwoju miasta/gminy, zakładające jednorazową, kompleksową modernizację</p>	Uwaga uwzględniona
61.	Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités”	Tabela 1 / Cel polityki lub cel szczegółowy FST	34	<p>Podkreślenie konieczności stosowania OZE w Budynkach Użyteczności Publicznej zgodnie ze standardem WT21. Wskazanie premiowanych OZE i ich dofinansowanie.</p>		Uwaga nieuwzględniona Proponowane zapisy będą rozważane na etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych.

62.	Jan Twardowski	1. Strategia–[2]	8 i 87	Środowisko i energia NIE-ENERGETYKA	Właściwe- szersze zaadresowanie problematyki-	<u>Uwaga nieuwzględniona</u>
63.	Jan Twardowski	1. Strategia–[2]	8	Biorąc pod uwagę fakt, iż budynki odpowiadają za ok. 40% zużycia energii są one ()	Było- sektory te zapis wcześniejszy niegramatyczny i nieczytelny	<u>Uwaga uwzględniona</u>
64.	Jan Twardowski	1. Strategia–[2]	10	identyfikowane bariery (...)w obszarze środowiska i energii	Spójne i właściwe- szersze zaadresowanie problematyki-	<u>Uwaga nieuwzględniona</u>
65.	Jan Twardowski	1. Strategia–[2]	10	Wzrostu efektywności (...) co ma wpływ	Było <i>powinno mieć wpływ</i> – uściślenie, podkreślenie oczywistości wpływu	<u>Uwaga nieuwzględniona</u>
66.	Jan Twardowski	1. Strategia, Tabela 1	32 (i)	na rzecz poprawy efektywności ()	Uzupełnienie braku „kierunku”-wektora	<u>Uwaga nieuwzględniona</u>
67.	Jan Twardowski	1. Strategia, Tabela 1	32 (i)	Poprawa efektywności (...)	Zamiast „zwiększenia” korekta redakcji	<u>Uwaga uwzględniona</u>
68.	Jan Twardowski	1. Strategia, Tabela 1	34 (i)	W obszarze (...)w budynkach użyteczności publicznej (..) w postaci dotacji lub operacji ppp.	Otwarcie możliwości na realizacji działań „ESCO” , zgodnie ze zmianami art.7 ustawy o EE	<u>Uwaga uwzględniona</u>
69.	Jan Twardowski	1. Strategia, Tabela 1	34 (i)	(...)zagrożeniem jest również potencjalne zainteresowanie	Nieuzasadniona gołosłowna TEZA	<u>Uwaga uwzględniona</u>
70.	Mariusz Sałęga (doradca energetyczny)	(i) promowanie środków na rzecz efektywności energetycznej (EFRR)	Str. 34	<i>zapisano: Projekty dotyczące efektywności energetycznej w mieszkalnictwie oraz przedsiębiorstwach generują oszczędności, co stanowi potencjał do zastosowania IF i taka też forma wsparcia zostaje przyjęta w tym obszarze. Dodatkowo doświadczenia perspektywy 2014-2020 potwierdzają właściwą formę przyjętego wsparcia. W obszarze efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej przyjęta zostaje forma wsparcia w postaci dotacji. Mając na uwadze fakt, iż finansowanie tych inwestycji ma bezpośredni związek z sytuacją finansową jst mogą mieć pewne trudności z zapewnieniem środków publicznych na pożyczki. Dodatkowo zagrożeniem jest również potencjalne zainteresowanie pośredników finansowych .</i>	Oznaczony zapis jest wątpliwy a problemem może być raczej brak zainteresowania IF pośredników finansowych”	<u>Uwaga uwzględniona</u>
71.	Powiat Krakowski	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w	33, 34, 36, 37	W dokumencie kilkakrotnie pojawia się tytuł dokumentu: „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów, Europejski Zielony Ład”. Prawidłowy tytuł dokumentu to: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady	Niepełna nazwa dokumentu	<u>Uwaga uwzględniona</u>

		ramach polityki / Tabela 1		Europejskiej, Rady , Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów, Europejski Zielony Ład		
72.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [2. Środowisko i energetyka]	8	„Małopolska zajmuje 11. pozycję pod względem udziału OZE w produkcji energii elektrycznej, tj. 10,6%, czyli 545 GWh (2019 r., GUS).” Nie jest jasne, w jakim zestawieniu – w kraju?	Uzupełnienie zapisu	<u>Uwaga uwzględniona</u>
73.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [2. Środowisko i energetyka]	9	„Zauważalny niewielki wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci wodociągowej (82% w 2019 r.). Małopolska jest na 15. miejscu.” Nie wiadomo do jakiego zestawienia odwołuje się autor opracowania.	Uzupełnienie zapisu dla jasności diagnozy	<u>Uwaga uwzględniona</u>
74.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [2. Środowisko i energetyka]	10	„Wsparcia rozwoju energetyki zielonej opartej na lokalnych potencjałach, prowadzącej w efekcie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz bezpieczeństwa energetycznego” Co autor ma na myśli pod energetyką zieloną? Konieczna korekta o dopisanie słowa „do” przed „rozwoju” – prowadzącej w efekcie do rozwoju...	Doprecyzowanie zapisów tekstu	<u>Uwaga uwzględniona</u> Określenie „zielona energetyka” jest powszechnie stosowanym określeniem. I oznacza energię wytwarzaną z OZE.
75.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [2.	10	„Wzrostu efektywności energetycznej w sektorze budownictwa oraz w przedsiębiorstwach co powinno mieć wpływ na budowanie gospodarki niskoemisyjnej” Nie ma bezpośredniego związku z wcześniejszą diagnozą, a powyższym założeniami.	Konieczność weryfikacji stopnia powiązania diagnozy z ze strony 7 i 8 z niniejszym zapisem, jeżeli to konieczne – zmiana, doprecyzowanie zapisu.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u>

		Środowisko i energetyka]				
76.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Cel polityki lub cel szczegółowy FST; CP 2- Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej...</p> <p>Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*: (i) promowanie środków na rzecz efektywności energetycznej (EFRR); Uzasadnienie (podsumowanie)</p>	34	<p>„Uzasadnienie form wsparcia:</p> <p><i>Projekty dotyczące efektywności energetycznej w mieszkalnictwie oraz przedsiębiorstwach generują oszczędności, co stanowi potencjał do zastosowania IF i taka też forma wsparcia zostaje przyjęta w tym obszarze. Dodatkowo doświadczenia perspektywy 2014-2020 potwierdzają właściwą formę przyjętego wsparcia. W obszarze efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej przyjęta zostaje forma wsparcia w postaci dotacji. Mając na uwadze fakt, iż finansowanie tych inwestycji ma bezpośredni związek z sytuacją finansową jst mogą mieć pewne trudności z zapewnieniem środków publicznych na pożyczki. Dodatkowo zagrożeniem jest również potencjalne zainteresowanie pośredników finansowych .”</i></p> <p>W cytowanym tekście brak jest informacji, jaką formę przyjmie wsparcie dla sektora mieszkaniowego. Biorąc pod uwagę istotne obciążenie środowiska (powietrze) zanieczyszczeniami powiązanymi z tym sektorem, dotacja jest najbardziej optymalnym rodzajem wsparcia.</p>	Do uzupełnienia.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Wsparcie w ramach poprawy efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym wielorodzinnym będzie udzielane w oparciu o instrumenty finansowe.</p>
77.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>CP 2</p> <p>(ii) promowanie odnawialnych źródeł energii (EFRR)</p>	34	<p>„Planowane rezultaty działań:</p> <p><i>Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii zostanie oparty na zasadach racjonalnego wykorzystania istniejących zasobów tej energii, co jest realizacją jednego z celów pakietu klimatyczno-energetycznego. Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez koncentrowanie na inwestycjach, które w największym stopniu przysłużą się do osiągnięcia wyższych poziomów</i></p>	Do uzupełnienia.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Na stronie 93 zostały zaproponowane rodzaje działań z opisami kierunków inwestowania w tym obszarze.</p>

				<p>wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.”</p> <p>Z cytowanego tekstu nie wynika wprost jakiego rodzaju to mają być działania. Konieczny zarys proponowanych rozwiązań w tak wrażliwym i kluczowym obszarze dla regionu.</p>		
78.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 2 (iii) rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania na szczeblu lokalnym (EFRR)	35	<p>Nie dotyczy.</p> <p>Dlaczego region nie zdecydował się na finansowanie tego typu działań?</p>	Prośba o wyjaśnienie. I włączenie ich do programu.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zgodnie z linią demarkacyjną sieci elektroenergetyczne będą realizowane z poziomu krajowego.</p> <p>Doświadczenia perspektywy 2014-2020 potwierdziły, iż realizacja inwestycji przez OSD z różnych programów (RPO i POiŚ) była utrudniona nawet jeżeli z każdego z nich realizowany był inny rodzaj sieci.</p>
79.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 2 (iv) wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe (EFRR)	36	<p>„Uzasadnienie form wsparcia:</p> <p><i>Planowane do realizacji działania w tym celu są bezpośrednio związane z inwestycjami prowadzonymi przez jednostki samorządu terytorialnego. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców wynika bezpośrednio z obowiązków ustawowych i są to zadania finansowane przez gminy. W tym obszarze przyjęte zostały formy wsparcia dotacyjne.”</i></p> <p>Tego typu działania mogą również prowadzić w zakresie np. mikroretencji spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty, podmioty prywatne – czy dla nich również przewidziano dotacje?</p> <p>Ponadto proszę o wyjaśnienie czy w ramach tych działań planowane są spiętrzenia wód, budowanie zbiorników? Działania takie z punktu widzenia środowiska i ich dalszych skutków, są bowiem niewskazane.</p>	Do wyjaśnienia, uzupełnienia.	<p>Wyjaśnienia</p> <p>Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie w dokumencie uszczegółwiającym zapisy programu.</p> <p>W odniesieniu do wsparcia budowli na ciekach wodnych to będzie ten obszar poddany dalszej analizie ze względu na ograniczenia środowiskowe oraz wyniki analizy DNSH.</p>
80.	Mirosław Obarski, IGLOO sp. z o.o.	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju	s. 7	Dodanie punktu o treści:	Rozwój edukacji w zakresie chłodnictwa, klimatyzacji i pomp ciepła (urządzenia, które wywodzą się wprost klimatyzatorów) jest	Wyjaśnienie

		<p>oraz działania podejmowane w ramach polityki. [2. Środowisko i energetyka]</p>		<p>Wymiana źródeł ciepła na stanowi kolejny istotny element ograniczania zanieczyszczeń pochodzących z ogrzewania zarówno indywidualnego jak i zbiorowego. Szczególnie dotyczy to urządzeń z segmentu pomp ciepła. W unijnej strategii integracji sektora energetycznego z lipca 2020 r., która jest podstawą Europejskiego Zielonego Ładu, Komisja Europejska zapowiedziała zwiększenie udziału pomp ciepła w ogrzewaniu budynków mieszkalnych do 40% w 2030. W dalszym horyzoncie czasowym 65-70% w 2050 roku, a w przypadku budynków komercyjnych odpowiednio 65% w 2030 i ponad 85% w 2050.</p>	<p>koniecznością w związku z wytycznymi klimatycznymi Komisji Europejskiej (dekarbonizacja). Redukcja w zakresie energii w chłodnictwie, klimatyzacji oraz masowe wprowadzenie pompy ciepła będzie miał ogromny wpływ na redukcję emisji CO2. Z tego powodu w unijnej strategii integracji sektora energetycznego z lipca 2020 r., która jest podstawą Europejskiego Zielonego Ładu, Komisja Europejska zapowiedziała zwiększenie udziału pomp ciepła w ogrzewaniu budynków mieszkalnych do 40% w 2030 i 65-70% w 2050 roku, a w przypadku budynków komercyjnych odpowiednio 65% w 2030 i ponad 85% w 2050. <u>Dotyczy to zarówno budynków nowych, jak i starych.</u></p> <p>Dlaczego jest to optymalny kierunek dekarbonizacji źródeł ciepła? Wg prognoz Komisji Europejskiej w 2030 r. pośrednia emisja CO2 związana z wytwarzaniem ciepła w przypadku elektrycznych pomp ciepła będzie statystycznie około 10 krotnie mniejsza niż emisja CO2 z kotłów na gaz ziemny, a po roku 2040 nawet 100 krotnie niższa.</p> <p>Spełnienie tych wytycznych oznacza, że Polska musi w milionach budynków mieszkalnych i komercyjnych zainstalować dziesiątki milionów nowoczesnych urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych. W szczególności dotyczy to pomp ciepła powietrze-woda, jako najefektywniejszych technicznie i ekonomicznie, najbardziej dostępnych dla przeciętnych gospodarstw domowych a także dla instytucji, MSP jak i dużych przedsiębiorstw.</p> <p>Ujmując ten cel w liczbach:</p> <p>a) do roku 2050 należy wyprodukować (poza krajem lub, co jest wysoce wskazane, w Polsce, ponieważ stworzy to nową branżę z tysiącami miejsc pracy) ok. 2 milionów pomp ciepła, głównie typu powietrze - woda,</p> <p>b) należy również - już wyłącznie w Polsce:</p> <ul style="list-style-type: none"> > zaprojektować instalację do podłączenia pomp ciepła > zainstalować takie urządzenia pojedynczo lub 	<p>Wsparcie dla pomp ciepła zostało przewidziane w ramach Programu.</p> <p>Proponowane zapisy dotyczą rozdziału diagnostycznego dla którego zostały wprowadzone znaczne ograniczenia liczby znaków właściwymi rozporządzeniami. Stąd konieczność znacznego ograniczenia treści biorąc pod uwagę, iż Cel Polityki 2 jest bardzo obszerny i różnorodny.</p>
--	--	---	--	---	---	---

					<p>kaskadowo (kilka połączonych w większych obiektach)</p> <p>> wcześniej przeprowadzić audyty energetyczne w 40 proc. budynków mieszkalnych w kraju do 2030 r.,</p> <p>c) sama tylko instalacja pomp ciepła, przy tej skali, zajmie ponad 5 tysięcy lat (!) pracy fachowców z dziedziny, w której kształcenie w naszym kraju w zasadzie nie istnieje; nie licząc zupełnie pracy do wykonania przy procesie produkcji.</p> <p>Zoptymalizowany czasowo proces instalacji pompy ciepła trwa obecnie 16 godzin, czyli dwa dni pracy, którą wykonują dwie osoby. Do uruchomienia potrzebna jest kolejna osoba o odpowiednich kwalifikacjach. Wcześniej konieczny będzie, wobec wyśrubowanych od roku 2022 kryteriów energooszczędności (wyższy współczynnik EP - energii pierwotnej), profesjonalny audyt energetyczny.</p> <p>Przy tym wyliczeniu nie brana jest pod uwagę ogromna liczba budynków instytucjonalnych i komercyjnych. Wskazany powyżej proces jest w ich przypadku znacznie bardziej skomplikowany, a co za tym idzie bardziej czasochłonny.</p> <p>Więcej: https://portpc.pl/pdf/9kongres/prezentacje/1.3_Pawel_Wrobel_-_Zielony_Lad_i_Taksonomia.pdf - slajd nr 5 (KE: „W budynkach elektryfikacja powinna zgodnie z przewidywaniami odgrywać kluczową rolę, w szczególności poprzez wprowadzenie pomp ciepła do ogrzewania i chłodzenia pomieszczeń.”) https://portpc.pl/pdf/8kongres/prezentacje/02_Thomas_Nowak_20200227_PORTPC_annual%20conference.pdf - Heat pumps as key technologies for a decarbonised European building sector! How to unleash the potential? - slajdy 6 i 7</p> <p>http://energywatchgroup.org/wp-</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					<p>content/uploads/EWG-LUT_Full-Study_Energy-Transition-Europe.pdf - Global Energy System based on 100% Renewable Energy Energy Transition in Europe Across Power, Heat, Transport and Desalination Sectors, s. III "Istotną rolę odgrywać będą również elektryczne pompy ciepła, które do 2050 roku będą wytwarzać ponad 30% ciepła na poziomie komunalnym i indywidualnym (rysunek KF-4)."</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://globenergia.pl/siec-elektroenergetyczna-w-europe-moze-obsluzyc-50-milionow-pomp-ciepla/ • https://www.polskiinstalator.com.pl/aktualnosc/warto-wiedzie%20C4%87/2844-%E2%80%9Ffala-renowacji%E2%80%9D-w-ue-i-rola-pomp-ciep%C5%82a • https://www.euractiv.com/section/energy/news/eu-consumer-groups-encourage-roll-out-of-electric-heat-pumps/ • https://www.gramwzielone.pl/dom-energooszczedny/106665/te-pompy-ciepla-beda-najpopularniejsze-w-2022-roku • https://klimat.rp.pl/walka-o-klimat/art17078391-zielona-transformacja-ciepla-oznacza-potezne-wyzwania 	
81.	Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. (Kraków Airport)	5. Transport	12	Prosimy o uwzględnienie wsparcia środkami UE dalszego rozwoju Krakow Airport.	Krakow Airport stanowi istotny element transportu regionu, warunkujący jego rozwój.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, wsparcie dla transportu lotniczego w TEN-T zostało przypisane do poziomu krajowego.
82.	Gmina Skawina	Strategia program u: główne wyzwania w zakresie rozwoju u oraz działania podejmowane w ramach polityki	12	Bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze transportu dotyczą: punkt zwiększania bezpieczeństwa ruchu drogowego Proponuje się uzupełnić zapis o sformułowanie "zwłaszcza niechronionych użytkowników ruchu (pieszych i rowerzystów)"	Zwiększenie bezpieczeństwa niechronionych użytkowników ruchu jest jednym z kluczowych problemów i wyzwań związanych z rozwojem zrównoważonego transportu dlatego podkreślenie tego faktu wydaje się zasadne.	Wyjaśnienie Doprecyzowania zapisów zostaną wprowadzone w SzOP.
83.	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji	Tabela 1	26-27	(wiersz 1 w tabeli) <i>Dopisanie w uzasadnieniu (podsumowaniu) planowanych rezultatów działań celu szczegółowego (i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i</i>		Wyjaśnienie Obszary wsparcia ze środków unijnych określone są przez Komisję Europejską rozporządzeniami unijnymi. Zgodnie z zapisami rozporządzenia 2021/1058 w celu

	Narodowej w Krakowie			<p>innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR):</p> <ul style="list-style-type: none"> Planowana interwencja przyczyni się do wzmocnienia naukowo-dydaktycznego regionu w długiej perspektywie czasowej oraz inwestycję w infrastrukturę szkolnictwa wyższego w regionie (wiersz 2 w tabeli) <i>Dopisanie w uzasadnieniu (podsumowaniu) planowanych rezultatów działań celu szczegółowego (ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów (EFRR):</i> Działania z zakresu e-edukacji pozwolą na kompleksową informatyzację instytucji szkolnictwa wyższego w regionie, udostępnienie zbiorów bibliotecznych nauki szerokiemu gronu odbiorców 		<p>szczegółowym 1(i) wsparcie ma na celu <i>rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</i> dlatego w ramach planowanej interwencji wzmocniany będzie potencjał innowacyjny regionu poprzez wsparcie jednostek naukowych i ośrodków badawczych w zakresie tworzenia nowoczesnych rozwiązań na rzecz rozwoju gospodarczego.</p> <p>- Ze względu na aktualne zapisy LD dotyczące możliwości wsparcia uczelni wyższych w zakresie CP 1 cs(ii), uwaga zostanie przekazana do dalszych konsultacji.</p>
84.	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk	<p>Tabela 1</p> <p>Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*</p> <p>(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych, <u>naukowych</u> i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR)</p>	26	<p>rozwój współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z uczelniami/szkołami wyższymi, jednostkami naukowymi (np. realizacja projektów badawczych, <u>naukowych</u>, realizacja zajęć wirtualnych)</p>	<p>Instytuty PAN posiadają zasoby, które mogą być wykorzystane do rozwijania i wzmocnienia zdolności badawczych i innowacyjnych szkół</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach Priorytetu 1 grupą docelową wsparcia są przedsiębiorcy, a zatem wsparcie zostanie skierowane na promocję współpracy przedsiębiorstw z podmiotami ze świata nauki oraz proinnowacyjnymi instytucjami otoczenia biznesu.</p> <p>W ramach CP4 celu szczegółowego (f) przewidziane jest wsparcie szkół i placówek oświatowych. W ramach tych działań szkoły i placówki mogą rozwijać swój potencjał innowacyjny poprzez współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym w tym z jednostkami naukowymi.</p>
85.	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	<p>Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki.</p>	11	<p>(...) najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze bioróżnorodności i zielonej infrastruktury dotyczą: (...) Ponadto konieczne jest realizowanie przedsięwzięć zmierzających do rozwoju zielonej infrastruktury w głównych ośrodków miejskich w regionie, w średnich i małych miastach oraz na obszarach wiejskich.</p>	<p>Uzupełnienie priorytetu o średnie i małe miasta oraz o obszary wiejskie, które przeważają w Małopolsce. Ponadto opis zdefiniowano o wskazanie głównych ośrodków miejskich w regionie.</p>	<p>uwaga nieuwzględniona:</p> <p>Z uwagi na ograniczone środki zdecydowano o koncentracji wsparcia na obszarach miejskich, gdyż to właśnie miasta szczególnie wymagają rozwoju zielonej infrastruktury, a nie obszary wiejskie, które co do zasady mają więcej obszarów zielonych niż obszary zurbanizowane.</p>

		[4. Bioróżnorodność, zielona infrastruktura i rekultywacja terenów zdegradowanych]				
86.	MFIPR	Strategia programu: główne wyzwania ...	11	Sugerujemy zmienić zapis następująco: „Wobec powyższego, najważniejsze identyfikowane bariery wyzwania rozwojowe w obszarze bioróżnorodności i zielonej infrastruktury dotyczą: konieczności podejmowania działań zmierzających do zachowania oraz poprawy ochrony różnorodności biologicznej w regionie.”	Niezręcznie jest pisać, że barierą jest konieczność podejmowania działań, skoro Samorząd tworzy Program takich działań – dlatego, że działa dla dobra wspólnego. Wyzwaniem jest nie brak woli, lecz poprawa ochrony różnorodności biologicznej.	Uwaga uwzględniona Treść programu zostanie zmaniona, zgodnie z sugestią.
87.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [4. Bioróżnorodność, zielona infrastruktura i rekultywacja terenów zdegradowanych]	11	„Kolejnym istotnym elementem jest potrzeba rozwoju zielonej infrastruktury w miastach, która jest źródłem korzyści związanych ze zdrowiem, takich jak czyste powietrze czy lepsza jakość wody. Rozwiązania w zakresie zielonej infrastruktury są szczególnie ważne w środowisku miejskim, w którym żyje ponad 60 % ludności UE (zgodnie z Komunikatem Komisji: Zielona infrastruktura — zwiększanie kapitału naturalnego Europy). Na podstawie danych GUS (Ochrona środowiska 2020), w Polsce w 2019 roku, powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej wynosiła 61,9 tys. ha, zajmując 0,2% powierzchni kraju. Większość ww. terenów zieleni znajdowało się w miastach (51,1 tys. ha), pokrywając 2,3% ich powierzchni.” Zastosowane w tej części zapisy są zbyt ogólne. I de facto nie informują czytelnika, co tak naprawdę w regionie wymaga ochrony, jaki kierunek przyjmą wspierane działania. Sprawia to wrażenie, że faktycznie wspierane działania	Do zweryfikowania kompletność zapisów, trafność diagnozy i przyjętych kierunkowych założeń.	Wyjaśnienie Z uwagi na ograniczoną liczbę znaków (zgodnie z wymogami rozrządzenia ogólnego na lata 2021-2027) część diagnostyczna jest opisana w sposób ogólny, odnosząc się tylko do wybranych, najważniejszych zagadnień. Niemniej jednak zaplanowana logika interwencji w tym część diagnostyczna zostanie ponownie zweryfikowana (uzupełniona o aktualne, dostępne dane). Uzupełninie zapisów programu o wsparcie obszarów zieleni nieurządzonej, łąki, użytki ekologiczne, parki rzeczne – tereny o niskim stopniu urzędzenia, zostanie zweryfikowana na późniejszym etapie prac nad programem.

				<p>będąc zgodne z zapisami programu, nie muszą być ambitne klimatycznie. A w dobie kryzysu klimatycznego region absolutnie nie może sobie na to pozwolić.</p> <p>Ponadto należy odnieść się do liczby mieszkańców regionu mieszkających w miastach, ponieważ odniesienie do dokumentu UE nie daje prawidłowego obrazu sytuacji w Małopolsce. Ponadto należy wpisać do planu wspieranie obszarów zieleni nieurządzonej. Łąki, użytki ekologiczne, parki rzeczne – tereny o niskim stopniu urzędzenia. Miasta powinny mieć utrzymane, a najlepiej otwierane kanały przewietrzania miasta. A tymczasem są one intensywnie zabudowane, również w ramach inwestycji samorządu województwa.</p>		
88.	MFIPR	Strategia programu: główne wyzwania ...	12	<p>Analogicznie sugerujemy zmianę na:</p> <p>„Wobec powyższego, najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze rekultywacji zdegradowanych terenów dotyczą: konieczności podjęcia działań zmierzających do stworzenia nowej jakości przestrzeni publicznej w regionie”.</p>	Jak wyżej. Wyzwaniem jest nie brak woli, lecz stworzenia nowej jakości przestrzeni publicznej.	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Treść programu zostanie zmaniona, zgodnie z sugestią.</p>
89.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	11.	<p>. Jako ostatnie zdanie przy wypunktowaniu proponuje się dopisać do punktu na końcu zdania (propozycja na czerwono):</p> <p>(...) które przyniesie ekologiczne, ekonomiczne i społeczne korzyści za pomocą naturalnych rozwiązań.</p> <p>Jednym z warunków ułatwiających sprostanie wyzwaniom rozwojowym w obszarze różnorodności i zielonej infrastruktury jest wspieranie powstania i funkcjonowania referencyjnych hubów skierowanych na promowanie i rozwijanie technologii zielonych w</p>	W związku z postępującymi w zatrważającym tempie zmianami klimatycznymi szczególnie istotne jest wspieranie działań edukacyjnych i demonstracyjnych tzw. zielonych technologii.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wsparcie ośrodków innowacji, w tym hubów zielonych innowacji planowane jest w programie krajowym Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki w ramach CP1.</p> <p>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</p>
90.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
91.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU					

	E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOSTRADA	terenów zdegradowanych]		oparciu o silny ekosystem małopolskich startupów i firm technologicznych.		
92.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
93.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
94.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła					
95.	Gmina Miejska Kraków	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [6. Rynek pracy i edukacja]	14	„Liczba zawodów deficytowych w Małopolsce na przestrzeni lat szybko rośnie”. Należałoby doprecyzować o jakie zawody chodzi.	Obecny zapis nie wskazuje o jakie zawody chodzi.	Wyjaśnienie oraz uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. Ze względu na bardzo ograniczoną liczbę znaków jaką dysponujemy w części diagnostycznej zaproponowano wskazanie jedynie na obserwowany trend z którego wynika że liczba zawodów deficytowych na przestrzeni lat rośnie. (W roku 2015 było ich tylko 8, w roku 2018 oraz 2019 aż 38, w roku 2020 - 35. Mimo pandemii wg prognozy Barometr zawodów w 2021 w Małopolsce będzie 28 zawodów w których wystąpi deficyt poszukujących pracy). Szczegółowe, najaktualniejsze dane będą wskazane w dokumentach programowych np. w SzOP i regulaminach adekwatnych naborów.
96.	Gmina Miejska Kraków	1.Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [6. Rynek pracy i edukacja]"	15	„Wobec powyższego, najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w rynku pracy...: Proponuje się usunąć słowo bariery i rozdzielić te dwie kwestie.	Należałoby oddzielić bariery od wyzwań rozwojowych, bo to są dwie różne kwestie.	Uwaga uwzględniona Przeformułowano zgodnie z treścią uwagi.

97.	Gmina Miejska Kraków	1.Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [6. Rynek pracy i edukacja]"	15	Proponuje się zmianę punktu w brzmieniu: zwiększenia liczby przystępnych cenowo i dobrej jakości miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym dostosowanych w szczególności do potrzeb dzieci i opiekunów z niepełnosprawnościami, na: zwiększenia liczby, w tym przystępnych cenowo i dobrej jakości miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym dostosowanych w szczególności do potrzeb dzieci i opiekunów z niepełnosprawnościami,	Kluczowe jest przede wszystkim zwiększenie liczby miejsc w żłobkach i utrzymanie już istniejących poprzez budowę nowych/modernizację istniejących miejsc opieki, w szczególności żłobków/w żłobkach. Wyłącznie kompleksowe podejście do tego obszaru pozwoli zwiększyć dostępność i jakość opieki nad dzieckiem do lat 3.	<u>Uwaga nieuwzględniona oraz wyjaśnienie</u> Zapis pozostawiono bez zmian gdyż chodziło o to by nowopowstałe miejsca opieki były wszystkie przystępne cenowo i dobrej jakości, a nie by tylko część z nich spełniała takie warunki. Należy zwrócić uwagę ponadto, że zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa oraz Linią Demarkacyjną tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami zostało zaplanowane w ramach KPO oraz Programu krajowego FERS. W związku z powyższym tego rodzaju wsparcie nie może być realizowane w programie FEM 2021-27 . W programie FEM 2021-27 jako odstępstwo od LD proponujemy (do negocjacji ze stroną rządową oraz KE) wsparcie komplementarne do FERS i KPO tj. dofinansowanie do niani i dostosowanie miejsc już istniejących pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami.
98.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokola	[6. Rynek pracy i edukacja]	Str. 15	Szara ramka. Przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): (...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu kompetencji przekrojowych, umiejętności przyszłości zarówno miękkich jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych.	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio przygotowywał kadry pracownicze zarówno obecne kadry jak też przyszłe.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27, tj.: „- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej” ujmuje wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmować także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).
99.	Fundacja Inteligentna Małopolska	[6. Rynek pracy i edukacja]	Str. 15	Szara ramka. Przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono):	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio	<u>Uwaga uwzględniona</u> Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27, tj.:

				(...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu kompetencji przekrojowych, umiejętności przyszłości zarówno miękkich jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych.	przygotowywał kadry pracownicze zarówno obecne kadry jak też przyszłe.	„- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej” ujmuje wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmował także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).
100.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie	[6. Rynek pracy i edukacja]	Str. 15	Szara ramka. Przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): (...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu kompetencji przekrojowych, umiejętności przyszłości zarówno miękkich jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych.	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio przygotowywał kadry pracownicze zarówno obecne kadry jak też przyszłe.	Uwaga uwzględniona Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27, tj.: „- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej” ujmując wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmował także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).
101.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZO	[6. Rynek pracy i edukacja]	Str 15	Szara ramka. Przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): (...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu kompetencji przekrojowych, umiejętności przyszłości zarówno miękkich jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych.	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio przygotowywał kadry pracownicze zarówno obecne kadry jak też przyszłe.	Uwaga uwzględniona Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27 tj.: „- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej”

	ŚCI TECHNOSTRADA					ujmuje wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmował także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).
102.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie	[6. Rynek pracy i edukacja]	Str 15	Szara ramka. Przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): (...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu kompetencji przekrojowych, zarówno miękkich jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych.	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio przygotowywał kadry pracownicze.	Uwaga uwzględniona Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27, tj.: „- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej” ujmuje wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmował także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).
103.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie	[6. Rynek pracy i edukacja]	Str 15	Szara ramka. Przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): (...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu kompetencji przekrojowych, umiejętności przyszłości zarówno miękkich jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych.	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio przygotowywał kadry pracownicze zarówno obecne kadry jak też przyszłe.	Uwaga uwzględniona Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27 tj.: „- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej” ujmując wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmował także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z

						obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).
104.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [6. Rynek pracy i edukacja]	15.	Szara ramka. Przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu (propozycja na czerwono): (...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu umiejętności wynikających z dynamicznego rozwoju technologii (umiejętności przyszłości) jak i kompetencji przekrojowych, zarówno miękkich jak i twardych z obszaru technologii cyfrowych, zielonych, i branży gier.	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio przygotowywał kadry pracownicze, zarówno obecne kadry jak też przyszłe. W oparciu o istniejących potencjał IOB (i naturalnie się tu wpisujący hub innowacji cyfrowych ważne jest umocowanie w regionie akredytowanej jednostki mogącej wziąć na siebie ciężar rozwoju kompetencji przyszłości. Sugerowany jest jako projekt strategiczny.	Uwaga uwzględniona Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27 tj.: „- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej” ujmując wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmował także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).
105.	Tatrzańska Izba Gospodarcza	[6. Rynek pracy i edukacja]	Str 15	Szara ramka - przy 4 wypunktowaniu, jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do punktu: (...) także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej, w tym wsparcie w zdobywaniu kompetencji przekrojowych, umiejętności przyszłości zarówno miękkich jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych.	Istotne by rynek pracy szybko i szybko i skutecznie reagował na zmiany związane z rozwojem technologii i odpowiednio przygotowywał obecne jak i przyszłe kadry pracownicze.	Uwaga uwzględniona Obecny zapis w projekcie programu FEM 2021-27 tj.: „- ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej” ujmując wszelkie formy podnoszenia/uzupełniania, zmiany zarówno kwalifikacji jak i kompetencji zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców. Zapis jest pojemny i będzie obejmował także możliwość zdobywania kompetencji przekrojowych, umiejętności zarówno miękkich, jak i z obszaru technologii cyfrowych i zielonych. Proponujemy ze względu na obowiązujący limit znaków w części diagnostycznej wskazanie wprost tego rodzaju umiejętności, kompetencji w części opisowej w ramach celu (d).

106.	MFIPR	Strategia	15	<p>We fragmencie:</p> <p>„kontynuowania działań ograniczających wpływ pandemii COVID-19 na rynek pracy poprzez wsparcie osób, które straciły lub stracą pracę w wyniku kryzysu,”</p> <p>powinno być: „kontynuowania”.</p>	Uwaga redakcyjna	Uwaga uwzględniona Poprawiono zapis.
107.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [6. Rynek pracy i edukacja]	15	<p>„Wobec powyższego, najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w rynku pracy dotyczą: o kontynuowania działań ograniczających wpływ pandemii COVID-19 na rynek pracy poprzez wsparcie osób, które straciły lub stracą pracę w wyniku kryzysu”</p> <p>We wcześniejszej diagnozie brak jest odniesienia się bezpośrednio do COVID-19. A sytuacja epidemiczna miała kluczowy wpływ na sytuację osób opiekujących się osobami zależnymi (dzieci, osoby starsze), jak i w modelu pracy zdalnej. Należy podejść do tego bardzo precyzyjnie. I zdecydowanie wspierać rozwiązania, które pozwolą na równoważenie życia osobistego i zawodowego, wspierają model pracy zdalnej, odpornej na kolejne epidemie, które jak wskazują naukowcy są tylko kwestią czasu.</p>	Do ponownej analizy i przeredagowania.	Wyjaśnienie W diagnozie zasygnalizowano wpływ pandemii COVID-19 na rynek pracy w tym znaczny wzrost liczby osób bezrobotnych w regionie. Także konieczność zachęcania pracodawców do zapoznania się z tematyką zarządzania różnorodnością w tym zarządzania wiekiem i wdrażania m.in. rozwiązań, które ułatwią pracownikom godzenie życia zawodowego z rodzinnym (elastyczne formy organizacji pracy) i dostosowywania się do zmian (szczególnie w sytuacjach kryzysowych) oraz konieczność wspierania osób które opiekują się dziećmi lub starszymi osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu także została uwzględniona w diagnozie. Zdajemy sobie sprawę, że powyższe wyzwania zostały jedynie zasygnalizowane jednak wynika to z obowiązującego we wzorze programu limitu znaków.
108.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [6. Rynek pracy i edukacja]	15	<p>„(...) o ustawicznego dostosowywania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej,”</p> <p>Zdanie wygląda jak niedokończone. Lepiej opłacanej...pracy? Brakuje słowa</p>	Wskazany zapis do uzupełnienia.	Wyjaśnienie Zdanie nie wymaga przeformułowania. Wskazano że chodzi o dostosowanie kwalifikacji i kompetencji w celu uzyskania pracy tj. pracy lepszej jakości i pracy lepiej opłacanej.
109.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania	15	<p>„(...) o zwiększania liczby przystępnych cenowo i dobrej jakości miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym dostosowanych w szczególności do</p>	Prośba o wyjaśnienie, przeredagowania założeń w świetle ubożenia społeczności Małopolski.	Wyjaśnienie Wyzwanie ujęte w diagnozie dotyczy ogólnej potrzeby tworzenia w Małopolsce nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (w formach instytucjonalnych i

		podjęwane w ramach polityki; [6. Rynek pracy i edukacja]		<p><i>potrzeb dzieci i opiekunów z niepełnosprawnościami</i></p> <p>Czy zapis ten wskazuje, że nie przewiduje się wspierania żłobków publicznych? Tylko prywatne?</p>		nieinstytucjonalnych). Należy mieć na uwadze, że wsparcie to w zasadniczej mierze będzie realizowanej z poziomu krajowego w programie FERS oraz KPO w ramach którego tworzone będą nowe miejsca opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u opiekunów dziennych (bez zawężania wsparcia tylko do żłobków prywatnych). Natomiast w Programie Fundusze Europejskie dla Małopolski zaproponowano jedynie wsparcie komplementarne do FERS i KPO w postaci dofinansowania rodzicom kosztów niani oraz dostosowania istniejących miejsc opieki pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami.
110.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [6. Rynek pracy i edukacja]	15	<p><i>„(...)o podejmowania różnorodnych inicjatyw na rzecz utrzymania zatrudnienia osób pracujących i wsparcia pracodawców, w tym także w zakresie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz umożliwiających godzenie życia zawodowego z rodzinnym.”</i></p> <p>Wydaje się, że w diagnozie śladowo potraktowano pracowników starszych, konieczność zmiany kwalifikacji, Life Long Learning. Mamy spadek urodzeń, po COVID i chybionej polityce prorodzinnej rządu ten proces tylko się pogłębia. W obliczu takich wyzwań trzeba odpowiedzieć na pytanie, jak wykorzystamy środki UE perspektywy 2021 – 2027 aby choć część problemów rozwiązać strategicznie. Z wizją 2030 roku.</p>	Do ponownej analizy, koniecznych uzupełnień.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zdajemy sobie sprawę, że wskazane wyzwania zostały jedynie zasygnalizowane w części diagnostycznej, jednak wynika to z obowiązującego we wzorze programu limitu znaków. Proponujemy uwypuklenie konieczności wspierania w szczególności osób w wieku 50 lat i więcej na dalszym etapie prac np. w Szczegółowym Opisie Priorytetów czy kryteriach wyboru.</p>
111.	Miast Oświęcim	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki, 6. Rynek pracy i edukacja	Strony 15,17	Najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe na rynku pracy powinny uwzględniać zwiększenie liczby przystępnych cenowo i dobrej jakości miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 również poprzez <u>budowę nowych obiektów</u> , dostosowanych w szczególności do potrzeb dzieci i opiekunów z niepełnosprawnościami. Najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania w obszarze edukacji również powinny dopuszczać <u>budowę nowych obiektów</u> w ramach podnoszenia jakości usług edukacji żłobkowej i przedszkolnej oraz	Jednym ze skutków społeczno-gospodarczych transformacji energetycznej będzie utrata miejsc pracy przez część społeczeństwa zatrudnionego w branżach narażonych na negatywne skutki transformacji. W wielu przypadkach wymusi to zmianę funkcjonowania przyjętego, zwłaszcza w rodzinach górniczych, tradycyjnego modelu rodziny, w którym pozyskaniem środków do życia rodziny zajmuje się mąż, a opieką nad dziećmi (często kilkorgiem) i prowadzeniem domu zajmuje się żona. W sytuacji utraty pracy przez ojca rodziny oraz spadek poziomu zarobków, konieczne będzie podjęcie zajęcia	<p>Uwaga nieuwzględniona oraz wyjaśnienie</p> <p>W pełni zgadzamy się z przedstawioną diagnozą w zakresie konieczności tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Zwracamy jednak uwagę, że zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa oraz Linią Demarkacyjną tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami zostało zaplanowane w ramach KPO oraz Programu krajowego FERS (w tym także budowa nowych obiektów). W związku z powyższym tego rodzaju wsparcie nie może być realizowane w programie</p>

				dostosowanie miejsc przedszkolnych do potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami.	zarobkowego również przez matkę. W celu aktywizacji zawodowej młodych rodziców, zwłaszcza matek, konieczne jest zapewnienie profesjonalnej, przystępnej cenowo oraz ciągłej (na etapie żłobkowym i przedszkolnym) opieki nad dziećmi. Gminy jako organizatorzy edukacji żłobkowej i przedszkolnej borykają się z niewystarczającą ilością miejsc opieki nad dziećmi, zwłaszcza w wieku żłobkowym oraz brakiem istniejącej infrastruktury stanowiącej bazę pod ewentualne utworzenie takich miejsc. Zapewnienie stałej opieki nad dziećmi umożliwi rozwój osobisty matek, które wypadły z rynku pracy lub nie posiadają żadnego doświadczenia zawodowego. Podnoszenie kompetencji i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych ze względu na sytuację rodzinną stanowi bardzo ważny element walki z bezrobociem i wykluczeniem społecznym. Obecne miejsca opieki (istniejące żłobki i przedszkola) nie są w stanie utworzyć dodatkowych miejsc opieki w wystarczającej ilości, ze względu na ograniczenia infrastrukturalne, dlatego też w ramach Programu Regionalnego <i>Małopolska Przyszłości</i> powinna zostać dopuszczona możliwość finansowania środków na budowę nowych obiektów opieki nad dziećmi do 7. roku życia.	FEM 2021-27. W programie FEM 2021-27 jako odstępstwo od LD proponujemy jedynie (do negocjacji ze stroną rządową oraz KE) wsparcie komplementarne do FERS i KPO tj. dofinansowanie do niani oraz dostosowanie miejsc już istniejących pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami (żłobków i klubów dziecięcych). <u>Uwaga częściowo uwzględniona (w zakresie edukacji przedszkolnej)</u> Zapisy programu FEM 2021-27 zostaną doprecyzowane w taki sposób by dopuszczona była modernizacja/ /dostosowanie istniejącej infrastruktury. Ze względu na ograniczoną alokację nie ma możliwości budowy nowej infrastruktury.
112.	Miasto Oświęcim	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki, 6. Rynek pracy i edukacja	Strona 16	Ostatnia „kropka”, należy uzupełnić zdanie.	„Pozostałe grupy zawodów, gdzie brakuje pracowników/rąk do pracy/wykwalfikowanej kadry , to m.in. re związane z branżą budowlaną...”	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Proponowane zapisy są powtórzeniem, ubraniem w innej słowa problemu związanego z brakiem pracowników – ze względu na obowiązujące we wzorze programu limity znaków nie jest możliwe rozszerzenie zapisu.
113.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania	16.	Ostatnia pozycja (kropka) na stronie, proponuje się dodać rozszerzenie (tekst na czerwono) : Pozostałe grupy zawodów, gdzie brakuje to m.in. te związane z branżą budowlaną, kierowcy zawodowi, fryzjerzy, ale także nauczyciele oraz psycholodzy i psychoterapeuci 11. Istnieje także	Na podstawie raportu Kondycja Polskiej Branży Gier, 2019 Krakowski Park Technologiczny	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Diagnoza w projekcie programu ma charakter bardzo ogólny i ze względu na ograniczoną liczbę znaków nie ma możliwości przedstawiania jej na poziomie bardzo szczegółowym wręcz określającym pojedyncze kompetencje. Jednocześnie obecny zapis wskazuje

		<p>podjęmowane w ramach polityki</p> <p>[6. Rynek pracy i edukacja]</p>		<p>duże zapotrzebowanie na specjalistów programistów, grafików, animatorów zgłasza branża gier.</p>		<p>Jednocześnie województwo planując dalsze inwestycje w kształceniu zawodowym dąży do powiązania go z potrzebami pracodawców i z zaangażowaniem ich w proces kształcenia zawodowego.</p>
114.	Mirosław Obarski, IGLOO sp. z o.o.	<p>1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki. [6. Rynek pracy i edukacja]</p>	s. 16	<p>Dodanie punktu: Spełnienie wytycznych Europejskiego Zielonego Ładu - zwiększenie udziału pomp ciepła w ogrzewaniu budynków mieszkalnych do 40% w 2030 może oznaczać znaczący wzrost zapotrzebowania na pracę w sektorze związanym z branżą budowlaną, tj. multidyscyplinarnych monterów zajmujących się instalacjami podłączeniowymi pomp ciepła a także samych podłączaniem i uruchamianiem pomp ciepła.</p>	<p>Argumentacja jak w pkt. 1, powyżej.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Diagnoza w projekcie programu ma charakter bardzo ogólny i ze względu na ograniczoną liczbę znaków nie ma możliwości przedstawiania jej na poziomie bardzo szczegółowym wręcz określającym pojedyncze zawody. Jednocześnie obecny zapis wskazuje na braki w zakresie pracowników branży budowlanej.</p>
115.	Powiat Krakowski	<p>1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki / 6. Rynek pracy i edukacja</p>	17	<p>W tabeli uwzględniającej najważniejsze identyfikowane wyzwania rozwojowe w obszarze edukacji należy uwzględnić takie wyzwania jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój infrastruktury edukacyjnej, w tym infrastruktury szkolnictwa specjalnego, - rozwój szkolnictwa specjalnego, - współpraca międzynarodowa pomiędzy placówkami szkolnymi. 	<p>We wskazanym obszarze należy uwzględnić działania związane z inwestycjami w infrastrukturę edukacyjną, w tym infrastrukturę szkolnictwa specjalnego. Na terenie województwa nadal istnieje wiele placówek szkolnych borykających się z problemami lokalowymi, czy też doposażeniem w niezbędne pomoce dydaktyczne.</p> <p>Ważnym aspektem są inwestycje (również infrastrukturalne – budowa, przebudowa, remont, zakup pomocy dydaktycznych) w rozwój szkolnictwa specjalnego. Biorąc pod uwagę stale rosnący odsetek uczniów ze specjalnymi potrzebami w małopolskich szkołach (co zostało zaznaczone na str. 15 dokumentu), inwestycje w rozwój szkolnictwa specjalnego są niezbędne dla zapewnienia odpowiednich warunków nauki uczniom o tego typu potrzebach.</p> <p>Współpraca międzynarodowa, m.in. wymiana młodzieży czy pracowników oświaty, będzie niosła za sobą ogrom korzyści. Pozwoli na: naukę języka, poznanie kultury, obyczajów oraz ludzi, a także dzielenie się doświadczeniem. Aspekty te</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Wsparcie kształcenia specjalnego nie jest możliwe w ramach wsparcia EFRR. Zgodnie z informacjami przekazywanymi przez KE edukacja powszechna powinna zmierzać do jak największej dostępności i inkluzywności. Nacisk będzie skierowany na realizację wsparcia w zakresie edukacji włączającej.</p> <p>Współpraca ponadnarodowa w ramach EFS+ realizowana będzie mogła być wyłącznie na poziomie krajowym w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS).</p>

					umożliwią zbudowanie społeczności opartej na twórczych relacjach.	
116.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [6. Rynek pracy i edukacja]	17	<p>„(...)systemowych zmian w edukacji, a na poziomie regionu położenie nacisku na rozwój kompetencji przekrojowych, miękkich, związanych z wykorzystaniem technologii czy budowania motywacji do nauki i zdobywania przydatnych umiejętności oraz rozwój wsparcia ukierunkowywanego na indywidualne potrzeby uczniów i wspieranie ich w zakresie deficytów, jak i rozwoju potencjałów,”</p> <p>W jaki sposób autorzy dokumentu chcą osiągnąć takie cele, przy aktualnym sformalizowaniu szkolnictwa podstawowego i średniego? Obserwujemy aktualnie usztywnienie naszego szkolnictwa, zarówno na poziomie reform, które de facto odwracają się od światowych trendów w zakresie edukacji na świecie, jak i nieformalnych nacisków. Wydaje się, że zapis ten nie przystaje do realiów Polski 2021. Ani co najmniej najbliższych 2 lat. Proszę o doprecyzowanie, co autor miał na myśli w tym przypadku.</p>	Do wyjaśnienia, doprecyzowania, urealnienia.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Podtrzymujemy, iż działania na poziomie regionalnym w obszarze edukacji będą dotyczyć wskazanych kwestii. Uwaga odnosi się do działań podejmowanych na poziomie krajowym.</p>
117.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [6. Rynek pracy i edukacja]	17	<p>„(...)rozwoju kształcenia zawodowego i jego zbliżenia do rynku pracy, w szczególności w branżach ważnych z punktu widzenia potrzeb rynku pracy w regionie”</p> <p>Szkolnictwo zawodowe przeżywa problemy, ponieważ jest coraz dalej od pracodawców. Brakuje systemu mentoringu, stałej współpracy firm ze szkołami. Proces ten jest nieco lepiej widziany na poziomie szkół wyższych, ale tam również tego rodzaju współpraca nie jest łatwa do nawiązania i utrzymania. Głównie ze względu na przewlekłość procesów decyzyjnych, niską elastyczność szkół. Pracodawca potrzebuje reaktywnego i elastycznego partnera, bo tak na co dzień działa. Tymczasem większość rozwiązań w ramach programów jak aktualnie analizowany,</p>	Konieczność pogłębienia diagnozy i uzupełnienia zapisów.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zdajemy sobie sprawę, że wskazane wyzwania zostały jedynie zasygnalizowane jednak wynika to z obowiązującego we wzorze programu limitu znaków.</p> <p>Z drugiej strony należy podkreślić, że w ramach realizowanych projektów szkoły prowadzące kształcenie zawodowe będą zachęcane do prowadzenia szerokiej współpracy z pracodawcami.</p>

				<p>jest budowanych raczej pod szkoły. Czy sam brak takich rozwiązań, czy nie uwzględnienie przy nich konieczności np. skrócenia łańcucha decyzyjnego, powoduje, że zapis o zbliżeniu do rynku pracy jest mało realistyczny.</p> <p>Jak odnieść zapisy dotyczące kształcenia kadr medycznych (średnich szkół zawodowych) do powyższego?</p>		
118.	Miroslaw Obarski, IGLOO sp. zo.o.	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki. [6. Rynek pracy i edukacja]	s. 17	<p>Zmiana brzmienia podpunktu</p> <p>> systemowych zmian w edukacji, a na poziomie regionu położenie nacisku na rozwój kompetencji przekrojowych, miękkich, związanych z wykorzystaniem technologii (w tym technologii instalacji i produkcji pomp ciepła powietrze - woda) czy budowania motywacji do nauki i zdobywania przydatnych umiejętności oraz rozwój wsparcia ukierunkowywanego na indywidualne potrzeby uczniów i wspieranie ich w zakresie deficytów, jak i rozwoju potencjałów,</p> <p>ZAMIAST</p> <p>> systemowych zmian w edukacji, a na poziomie regionu położenie nacisku na rozwój kompetencji przekrojowych, miękkich, związanych z wykorzystaniem technologii czy budowania motywacji do nauki i zdobywania przydatnych umiejętności oraz rozwój wsparcia ukierunkowywanego na indywidualne potrzeby uczniów i wspieranie ich w zakresie deficytów, jak i rozwoju potencjałów,</p>	Argumentacja jak w pkt. 1, powyżej.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Diagnoza w projekcie programu ma charakter bardzo ogólny i ze względu na ograniczoną liczbę znaków nie ma możliwości przedstawiania jej na poziomie bardzo szczegółowym wręcz określającym pojedyncze kompetencje. Jednocześnie obecny zapis wskazuje na rozwój kompetencji związanych z wykorzystaniem technologii. Jednocześnie województwo planując dalsze inwestycje w kształceniu zawodowym dąży do powiązania go z potrzebami pracodawców i z zaangażowaniem ich w proces kształcenia zawodowego.</p>
119.	Małopolski Szpital Chorób Płuc i Rehabilitacji im. Edmunda Wojtyły Jarosławiec	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki.	21	<p>„zapotrzebowania na zwiększanie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych, będącymi odpowiedzią na wyzwania i czynniki epidemiologiczne w tym gruźlica, społeczne oraz demograficzne, z uwzględnieniem nowoczesnych metod i sposobów zabezpieczenia przed transmisją chorób zakaźnych oraz działań hybrydowych z zastosowaniem telemedycyny. Rozwój usług rehabilitacji pulmonologicznych w tym pocovidowych oraz rehabilitacji</p>		<p>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Wyjaśnienie</p> <p>Możliwość uszczegółowienia zapisów w ramach dokumentu FEM 2021-2027 jest znacząco ograniczona, m.in. ze względu na ściśle określoną ilość znaków do</p>

		7. Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia		ogólnoustrojowych i innych z zastosowaniem działań hybrydowych tj. telemedycyny. Wprowadzanie programów profilaktyki przeciwko chorobom zakaźnym w każdym aspekcie realizowanych działań. Wprowadzenie Funduszu Prewencji przez Chorobami Zakaźnymi jako odpowiedzi na cyklicznie pojawiające się zagrożenia o charakterze epidemicznym czy pandemicznym”.		wykorzystania przy opisywaniu interwencji w ramach jednego celu szczegółowego. Dokładne obszary wsparcia zostaną wskazane na późniejszym etapie prac.
120.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie	Priorytet 4 – Małopolska infrastruktura społeczna		Wskazanie jako podmiotu mogącego realizować proponowane w RPO działania „Jednostek Lasów Państwowych”	Ze względu na specyficzną formę prawną Lasów Państwowych tj. „Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej” brak jednoznacznego wskazania LP jak jednostki mogącej starać się o środki, co uniemożliwia branie udziału w naborach.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu. Wzór programu odnosi się nie do beneficjentów, a do grup docelowych wsparcia, stąd takie zapisy w projekcie programu FEM 2021-2027.
121.	Fundacja Wspólnota Nadziei	Cel polityki lub cel szczegółowy FST - CP 4 (iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych , gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i	Str. 44 – tabela	Propozycja uszczegółowienia zapisów poprzez dodanie tekstu poniżej na żółto: - wsparcie w zakresie rozwoju mieszkań chronionych wraz z rozwojem usług społecznych w zakresie mieszkalnictwa chronionego, wspomagane oraz treningowe (w tym mieszkań wspomaganych, oraz zamieszkiwania i usług wsparcia w Centrach Opiekuńczo Mieszkalnych, i Wspomaganych Społecznościach Mieszkaniowych, małych domach grupowych) przyczyni się do poprawy sytuacji osób o szczególnych potrzebach (osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie bezdomności, osoby w kryzysie psychicznym) oraz usamodzielnianych wychowanków systemu pieczy zastępczej,	Uzasadnienie: mieszkalnictwo wspomagane to oprócz mieszkań wspomaganych także (zgodne z zasadami deinstytucjonalizacji) małe pod względem liczby zamieszkujących osób niepełnosprawnych grupowe formy mieszkalnictwa oparte na zapisach sformułowanych w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 przyjętej Uchwałą Nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. (M.P. 2021 poz. 218, pkt I. 3.5. Centra Opiekuńczo-Mieszkalne – Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe). Zgodnie z postanowieniami ww. Strategii: „forma ta będzie uzupełnieniem wsparcia oferowanego w ramach mieszkań wspomaganych” i „przeznaczona dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, wymagających intensywnego wsparcia”. „Usługi zamieszkiwania w formie pobytu całodobowego w Społecznościach mają na celu zapewnienie niezależności jako formy autonomii w której osoby niepełnosprawnej nie pozbawia się możliwości wyboru oraz kontroli w zakresie stylu życia i codziennych czynności, przy	Wyjaśnienie Projekt programu FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.

		<p>usługi społeczne (EFRR).</p> <p>Planowane rezultaty działań.</p>			<p>jednoczesnym zapewnieniu zakwaterowania i całodobowych koniecznych usług wspierających dostosowanych do indywidualnych potrzeb oraz włączenie w niewielką społeczność mieszkaniową a tym samym uspołecznienie przez wspólny pobyt we Wspólnocie”.</p> <p>Zapisy te zgodne są z postanowieniami Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Artykuł 19: Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo).</p> <p>Poprzez uszczegółowienie i ujednoznaczenie zapisów osoby o znacznych potrzebach w zakresie wsparcia będą mogły skorzystać z usług mieszkaniowych i społecznych.</p>	
122.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>CP 4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym dzięki wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych”</p> <p>i) poprawę skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej (EFRR)</p>	43	<p>NIE DOTYCZY</p> <p>We wcześniejszej części dokumentu wskazano na konieczność wspierania podmiotów ekonomii społecznej, natomiast tutaj nie uwzględniono tego tematu – jaki wymiar ma deklaracja wsparcia rozwoju ekonomii społecznej, przy braku zapisu w tym miejscu?</p>	<p>Wyjaśnienie. Uzupelnienie.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wsparcie na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i tworzenia nowych miejsc w przedsiębiorstwach społecznych będzie realizowane w szerokim zakresie w ramach celu szczegółowego (h) jedynie z EFS+.</p>

123.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS+	49	Pomimo wcześniejszych deklaracji wspierania rozwoju ekonomii społecznej brakuje tutaj jakichkolwiek zapisów kierunkowych w odniesieniu do sektora ekonomii społecznej.	Do uzupełnienia w zakresie ekonomii społecznej.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskazanie ekonomii społecznej w celu (a) wynika z faktu przywołania samej nazwy celu szczegółowego (a) zgodnie z rozporządzeniem PE i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r.</p> <p>ustanawiającym Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylającym rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 art.4 ust.1 pkt a.</p> <p>Wsparcie na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i tworzenia nowych miejsc w przedsiębiorstwach społecznych zgodnie z Linią demarkacyjną będzie realizowane w szerokim zakresie w ramach celu szczegółowego (h).</p>
124.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 (c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do	50	<p>„Planowane rezultaty działań:</p> <p>☒ <i>Komplementarnie do działań na rzecz aktywizacji zawodowej kobiet podejmowanych w ramach celu (a), tworzenia miejsc dziennej opieki dla osób niesamodzielnych w ramach celu (k) oraz inicjatyw dot. tworzenia nowych instytucjonalnych form opieki zaplanowanych w ramach Programu FERS, zaplanowano działania na rzecz godzenia życia zawodowego z prywatnym poprzez dofinansowanie rodzicom/opiekunom dzieci do lat 3 - kosztów niani/opiekuna.</i></p>	Wyjaśnienie, uzupełnienie.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Informujemy, że zaplanowane wsparcie byłoby dostępne dla istniejących podmiotów świadczących opiekę instytucjonalną (ogólnodostępne żłobki, kluby dziecięce), w celu ich dostosowania do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, zagrożonych niepełnosprawnością.</p>

		przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (EFS+)		<p>☑ <i>Zaplanowane wsparcie finansowe dla działających podmiotów prowadzących instytucjonalne formy opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce) przeznaczone na kompleksowe i pełne dostosowanie opieki świadczonej przez te podmioty do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci zagrożonych niepełnosprawnością lub nieprawidłowym rozwojem (wraz ze wsparciem kadr placówki oraz pośrednio rodziców/opiekunów dzieci) przyczyni się do zwiększenia dostępności wysokiej jakości usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3.</i></p> <p>☑ <i>Oba w/w typy inicjatyw mają na celu ułatwienie podejmowania aktywności zawodowej opiekunom/rodzicom dzieci, szczególnie kobietom."</i></p> <p>Czy powyższe zapisy oznaczają, że wsparcie jest planowane tylko dla podmiotów dedykowanych dzieciom z niepełnosprawnościami?</p>		
125.	Anna Kida Ewa Nieć Regionalne Regionalne Liderki ds Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Małopolsce Regionalne Centrum ds ZSK, Instytut Badań Edukacyjnych	CP 4 (d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględni zagrożenia dla zdrowia; (EFS+)	51	<p>Wspieranie pracodawców w zakresie zmiany, podnoszenia i potwierdzania kompetencji oraz nabywania nowych kwalifikacji swoich pracowników oraz działania mające na celu wspieranie pracodawców w dostosowywaniu się do zmian zachodzących na rynku oraz utrzymaniu pracowników poprzez m.in. udział w celowanych szkoleniach i doradztwie, dostosowanie stanowisk/obowiązków pracowników do ich możliwości zdrowotnych i wieku, wdrażanie elastycznych form organizacji pracy, które ułatwią pracownikom godzenie życia zawodowego z prywatnym przyczynią się do podniesienia jakości podaży pracy i wzrostu poziomu wskaźnika zatrudnienia w Małopolsce.</p>	<p>Wyodrębnienie w zapisie sformułowania „podnoszenie i potwierdzanie kompetencji oraz nabywanie kwalifikacji” jest dość precyzyjnym wskazaniem, iż zarówno podnoszenie jak i potwierdzanie już posiadanych kompetencji może być przedmiotem realizowanych projektów. Z uwagi na bardzo różne ścieżki edukacyjne oraz szeroki wachlarz możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności we współczesnym świecie, ważne jest umożliwienie i wsparcie procesu potwierdzania wiedzy i umiejętności niezależnie od sposobu ich nabycia. Walidacja i certyfikowanie posiadanych umiejętności może zwiększyć przewagę konkurencyjną osoby na rynku pracy. Jest to także zgodne z rekomendowanymi w Zintegrowanej Strategii Umiejętności kierunkami działania w zakresie rozwijania i promowania walidacji i certyfikowania.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zapisy programu zostaną zmodyfikowane by wyraźnie było wskazane że dopuszczone będzie także potwierdzanie kompetencji i kwalifikacji.</p>

126.	Miasto Oświęcim	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki, 7. Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia	Strony 18-19, 20, 44	Należy zweryfikować zasadność pierwszego z wyzwań rozwojowych (strona 17) w obszarze włączenia społecznego, dotyczącego rozwoju mieszkalnictwa chronionego. Strona 20 – w piątej „kropce” w drugim wersji dwukrotnie pojawia się wyrażenie „nie więcej”.	Na stronie 18 w ostatniej „kropce” widnieje informacja, iż w 2020 r. w mieszkaniach chronionych wykorzystywano mniej miejsc niż było w nich dostępnych, podobna sytuacja była w 2019 roku. Czy budowa/tworzenie nowych mieszkań chronionych, podczas gdy w zasobach znajdują się wolne mieszkania, nie stanowi generowania zbędnych kosztów? (nakłady na inwestycje, remonty oraz utrzymywanie niewykorzystanych lokali). Bardziej efektywnym oraz tańszym rozwiązaniem prawdopodobnie będzie lepsze skomunikowanie terenów, na których znajdują się niewykorzystane lokale.	Wyjaśnienie Mieszkania chronione/wspomagane, co wynika z badań regionalnych, powinny być zlokalizowane przede wszystkim na obszarach atrakcyjnych pod względem komunikacyjnym, a także atrakcyjnych pod względem rynku pracy. Istnieje wciąż ogromny deficyt mieszkań tego typu, ale dotychczasowe doświadczenia pokazują, że lokalizacja tego typu przedsięwzięć nie była dotychczas przemyślana w tym względzie.
127.	Powiat Krakowski	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki / 7. Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia	21	W tabeli uwzględniającej najważniejsze identyfikowane wyzwania rozwojowe w obszarze zdrowia należy uwzględnić wyzwanie związane z zapewnieniem odpowiedniej opieki osobom niesamodzielnym i starszym.	Rokrocznie zwiększająca się liczba starszych, samotnych i niesamodzielnych osób wymusza realizację inwestycji w zapewnienie im odpowiedniej opieki (np. inwestycje w Domy Pomocy Społecznej, Zakłady Opiekuńczo – Lecznicze).	Wyjaśnienie W wymienionym miejscu znajduje się zapis dot. rozwój opieki długoterminowej i środowiskowej w społeczności lokalnej, odnosi się on do konieczności zapewnienia opieki osobom osoba potrzebująca wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek. Usługi opieki długoterminowej jak i usługi opiekuńcze mogą być wspierane tylko zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji. Deinstytucjonalizacja rozumiana jako przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027. W związku z powyższym niemożliwe będzie wspieranie instytucji takich jak Domy Pomocy Społecznej lub Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze.
128.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [7. Włączenie	19	<i>„(...)podjęcia interwencji odnośnie kształcenia kadr podmiotów świadczących usługi opiekuńcze jak i tworzenia miejsc opieki przeznaczonych w szczególności dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym z powodu wieku, stanu zdrowia, niepełnosprawności),”</i> Brak jest zapisów, propozycji rozwiązań w zakresie opieki wytchnieniowej. Realistycznie	Do uzupełnienia, przerehabilitacji z uwzględnieniem efektywności i realności rozwiązań.	Wyjaśnienie W Małopolsce tego rodzaju wsparcie było realizowane w latach 2014 – 2020 i przewiduje się kontynuację tego wsparcia. Zostało ono ujęte w typie projektu: „Usługi w zakresie zapewnienia opieki osobom niesamodzielnym, w tym ze względu na wiek, oraz/lub usługi w zakresie

		społeczne i obszar ochrony zdrowia]		oceniając sytuacje nawet w perspektywie kolejnych 7 lat Małopolska nie będzie w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie tworzenie miejsc dziennego pobytu, czy też wyspecjalizowanych ośrodków dla osób starszych i zależnych. Tymczasem miną kolejne lata, gdy opiekunowie osób zależnych będą potrzebować realnego wsparcia systemowego, bądź zorganizowanego w ramach danego grantu. Brakuje tu tego typu rozwiązań.		wsparcia opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych". Projekt programu FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(I) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOOP oraz kryteriów.
129.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [7. Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia]	19	<i>(...)rozwoju ekonomii społecznej poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych oraz integracja społeczna osób szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym dzieci."</i> Nie jest zrozumiałe dlaczego uznano, że w odpowiedzi na wskazane powyżej problemy odpowiedzią na nie ma być rozwój ekonomii społecznej. Nic na ten temat wcześniej nie ma, brak jest choćby jednego zdania odnośnie już istniejących podmiotów ekonomii społecznej.	Do przeanalizowania, przeredagowania.	Wyjaśnienie Proponowany zapis jest spójny z redagowanym obecnie „Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej”
130.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [7. Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia]	20	Konieczność poszerzenia diagnozy o sytuację odnoszącą się do województwa małopolskiego. Trendy ogólnopolskie mogą być dobrą wskazówką, ale mogą się punktowo lub kompleksowo różnić od regionalnych.	Do przeanalizowania, przeredagowania.	Wyjaśnienie Diagnoza została przygotowana w oparciu o możliwe do pozyskania i dostępne dane.
131.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [7.	20	<i>„Problemem jest dostęp do opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży. Wg danych przeprowadzonego w 2018 r. badania Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę szacuje się, że nawet 20 % nastolatków ma objawy depresyjne. 72 % dzieci i młodzieży</i>	Do ponownej analizy i przeredagowania.	Wyjaśnienie Pod przytoczonym fragmentem znalazł się zapis dot. zidentyfikowanych wyzwań rozwojowych w tym zakresie i dotyczą one m.in. zapotrzebowania na <u>zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych,</u>

		Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia]		<p><i>doświadczyło przemocy w różnych formach. 16% nastolatków stosuje samookaleczenia, zaś 10 % dziewcząt próbowało się zabić. Wg szacunków, jedynie 20 % dzieci potrzebujących pomocy psychiatrycznej ma ją faktycznie zagwarantowaną."</i></p> <p>W dokumencie zawarto istotną diagnozę w zakresie problemów psychiatrycznych, zwłaszcza dzieci i młodzieży. Co ważne – one nadal się pogłębiają. W regionie mamy wysokiej klasy ośrodek medycznych dedykowany tym schorzeniom. A jednak w założeniach pod tą diagnozą brakuje propozycji rozwiązań.</p>		<u>będącymi odpowiedziami na wyzwania i czynniki epidemiologiczne, społeczne oraz demograficzne.</u>
132.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 (v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR)	46	W planowanych działaniach brak jest przewidywanego wsparcia dla centrów opieki psychiatrycznej, zdrowia psychicznego. W obecnej i perspektywicznej sytuacji jest to więcej niż przeoczenie. Konieczne wprowadzenie w tym zakresie zapisów, ponieważ brak dostępu do opieki psychiatrycznej, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży, znacząco negatywnie wpłynie na przyszłe zdrowie regionalnej społeczności.	Do uzupełnienia w odniesieniu do ośrodków zdrowia psychicznego.	Wyjaśnienie Usługi zdrowotne w obszarze zdrowia psychicznego przewidziane są do realizacji w ramach CS(k) w formule Centrów Zdrowia Psychicznego dla osób dorosłych. Obszar psychiatrii dzieci i młodzieży zgodnie z LD realizowany będzie z poziomu krajowego w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) w formule Środowiskowych Centrów Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży.
133.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 (k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości,	58	„Planowane rezultaty działań: ☒ Stworzenie nowych miejsc świadczenia usług społecznych, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii przyczyni się do poprawy równego szybkiego dostępu do wysokiej jakości,	Uzupełnienie zapisu.	Wyjaśnienie CS(k) zawiera różnorodne formy usług społecznych, do których zaliczane są także usługi mieszkalnictwa

		trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+)		<p><i>zrównoważonych i przystępnych cenowo usług w społecznościach lokalnych w szczególności ukierunkowanych na osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz dzieci, rodziny wymagających wsparcia.</i></p> <p>☑ <i>Realizacja regionalnych programów zdrowotnych przyczyni się do poprawy profilaktyki najczęstszych schorzeń wśród dzieci i młodzieży.</i></p> <p>Wcześniej w dokumencie była mowa o mieszkaniach wspieranych, natomiast nie znalazło to tutaj swojego odzwierciedlenia. Konieczność uspoijnienia.</p>		chronionego i wspomaganego, dlatego w tym miejscu znalazło się tego typu uogólnienie.
134.	Gmina Miejska Kraków	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [8. Kultura]	21-22	Opis skoncentrowany jest na podmiotach prowadzących działalność kulturalną. Pojęcie to jest nieściśle i może sugerować, iż rozumie się przez nie jedynie instytucje kultury.	Osiągnięcie opisanych celów wymaga wskazania jasnego, szerokiego katalogu beneficjentów, uwzględniającego wszystkie typy podmiotów posiadających odpowiedni potencjał w tym zakresie, z uwzględnieniem jednostek organizacyjnych JST oraz jednostek z udziałem JST posiadających osobowość prawną, a także NGO.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Świadomie w programie używa się sformułowania „podmioty prowadzące działalność kulturalną” a nie „instytucje kultury”, właśnie po to żeby nie zawęzić się jedynie do tego podmiotu.</p> <p>Zgodnie z ustawą z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, działalność kulturalną- Działalność kulturalną mogą prowadzić m.in. <u>osoby prawne</u>, i jest to katalog szerszy</p>

						niż instytucje kultury, zdefiniowane w art. 8 i art. 9 ust 1 ww. ustawy. Dlatego właśnie pod pojęciem „podmioty prowadzące działalność kulturalną” mieści się szeroki katalog uprawnionych podmiotów.
135.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [9. Dziedzictwo kulturowe]	22	<p>„Konieczności podejmowania działań na rzecz ochrony, udostępniania i promocji dziedzictwa kulturowego (w szczególności w ramach CP 5), dzięki czemu stworzone zostaną warunki dla rozwoju gospodarczego opartego na przedsiębiorczości lokalnej, wykorzystującej różnorodność kulturową jako czynnik konkurencyjności. Dodatkowo wsparcie dziedzictwa kulturowego to ważny czynnik rozwoju społecznego m.in. w kształtowaniu tożsamości obywateli, wzmacniający poczucie wspólnoty, będący skutecznym nośnikiem pozytywnych wzorców społecznych, budującym w mieszkańcach poczucie dumy i wyjątkowości miejsca, w którym żyją.”</p> <p>Jakiegokolwiek podejmowane w ramach takich działań projekty nie mogą być priorytetem przed ochroną środowiska i zasadą DNSH (do not significant harm). Tymczasem już obecnie zdarza się, że dla realizowane są zamierzenia kulturalne stojące w istotnej opozycji do tej zasady. W dobie kryzysu klimatycznego nie wolno dopuszczać do tego typu sytuacji. Dlatego należy wyraźnie zaznaczać, że zasada ta stanowi – podobnie jak cały Zielony Ład – zasadniczy priorytet.</p>	Do doprecyzowania w zakresie zasady DNSH i szerzej zasady zrównoważonego rozwoju.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zasada DNSH (do no significant harm) będzie szerzej opisana w programie i będzie odnosiła się do każdego priorytetu a jej zastosowanie w projekcie będzie przedmiotem oceny.</p>
136.	Fundacja Przestrzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [10. Turystyka]	23 - 24	<p>Diagnoza uwzględni zarówno szlaki rowerowe jak i uzdrowiska będące istotnymi elementami atrakcyjności turystycznej regionu. Zarazem jednak ignoruje się fakt, że takie uzdrowiska jak Muszyna czy Rabka w okresie jesienno – zimowym częściej trują niż leczą. Że trasy i ścieżki rowerowe realizuje się kosztem drzew i zieleni. Dokument tej rangi co analizowany, musi zagwarantować, że turystyka oparta o zasoby przyrodnicze im właśnie zapewni skuteczną</p>	Do uzupełnienia zapisy o zasadę DNSH oraz Zielony Ład, pogłębienie tej analizy o informacje o zasobach środowiskowych i krajobrazowych regionu.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zasada DNSH (do no significant harm) będzie szerzej opisana w programie i będzie odnosiła się do każdego priorytetu a jej zastosowanie w projekcie będzie przedmiotem oceny.</p>

				ochronę, że nie będzie dochodziło do kuriozalnych decyzji za unijne środki.		
137.	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki. [10. Turystyka]	23	(...) najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze turystyki dotyczą: (...) Jednocześnie niezbędne jest wsparcie działań związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym w szczególności na terenie gmin uzdrowskowych z wykorzystaniem dostępnych narzędzi terytorialnych.	Uzupełnienie zdania o wskazanie gmin uzdrowskowych, z uwagi na istotną rolę uzdrowisk w kreowaniu produktu turystycznego Małopolski. Podkreślenie w tym miejscu wiążę się z rozwojem specyficznych walorów miejscowości uzdrowskowych.	Uwaga uwzględniona Strategia programu zostanie uzupełniona o fragment dotyczący wsparcia miejscowości uzdrowskowych.
138.	Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. (Kraków Airport)	10. Turystyka	23-24	Prosimy o uwzględnienie wsparcia środkami UE dalszego rozwoju Krakow Airport.	Sprawnie funkcjonujący port lotniczy jest kluczowym elementem rozwoju turystyki w regionie.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, wsparcie dla transportu lotniczego w TEN-T nie jest możliwe z poziomu regionalnego, wsparcie dla inwestycji w tym zakresie zostało przypisane do poziomu krajowego.
139.	Gmina Miejska Kraków	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [9. Dziedzictwo kulturowe]	22	Fragment „konieczności inwestowania w obszar związany z rozwojem sektora kultury w ramach CP 4 i CP 5, który jest bardzo ważny dla budowy tożsamości obywatelskiej i włączenia społecznego grup zmarginalizowanych. Jednocześnie mając na uwadze, że pandemia doprowadzała do poważnych strat w sektorze kultura i osłabiła aktywność kulturalną, jednym z głównych wyzwań w tym obszarze jest podejmowanie działań związanych ze wzmocnieniem zdolności kulturowych mieszkańców regionu, poprzez zapewnienie możliwości aktywnego uczestnictwa w kulturze, dzięki wsparciu infrastruktury podmiotów prowadzących działalność kulturalną” sugeruje, że chodzi tylko o wsparcie infrastruktury.	Czy tylko o to chodzi? Czy nie planuje się wsparcia podmiotów kultury i ich działalności? Należałoby doprecyzować przedmiotowy zapis.	Uwaga uwzględniona Wychodząc na przeciw oczekiwaniom, program zostanie uzupełniony o zapisy dotyczące wsparcia nie tylko infrastruktury kultury, ale także zwiększanie dostępu do oferty kulturalnej i podniesienia jej atrakcyjności.
140.	Gmina Miejska Kraków	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w	23	Do fragmentu proponuje się dodać zdanie: „Małopolska jest krajowym liderem pod względem atrakcyjności turystycznej, głównym motywem przyjazdu do regionu jest wypoczynek, zwiedzanie zabytków, turystyka	Proponuje się uzupełnienie potencjału o turystykę biznesową, która również bardzo ucierpiała przez pandemię SARS-CoV-2, jak również pojawiły się nowe trendy w jej zakresie np. spotkania hybrydowe. Turystyka biznesowa inaczej przemysł spotkań ma bardzo duże	Wyjaśnienie W programie (w CP1, priorytet 1.) przewidziano wsparcie promocji oferty gospodarczej regionu, w tym realizację kampanii promocyjnych na rynkach międzynarodowych oraz rynku krajowym w oparciu o

		ramach polityki [10. Turystyka]		aktywna”. Istotne znaczenie dla gospodarki regionu ma również turystyka biznesowa.	znaczenie dla gospodarki regionu. Istnieje wiele miejsc konferencyjnych, które w tej chwili zasługują na szczególne wsparcie. Spotkania hybrydowe czy szczególne znaczenie bezpieczeństwa wydarzeń będą dalszym trendem również po zakończeniu pandemii, zachodzi więc konieczność posiadania przez branżę nowych umiejętności. Kwestie te należy w szczególności wziąć pod uwagę przy wsparciu ze środków unijnych.	szeroką ofertę turystyczną. W zapisie mieści się też obszar turystyki biznesowej .
141.	Stowarzyszenie Gmin Uzdrowskich RP	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki. [10. Turystyka]	23	(...) najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze turystyki dotyczą: : (...) Jednocześnie niezbędne jest wsparcie działań związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym w szczególności na terenie gmin uzdrowskich z wykorzystaniem dostępnych narzędzi terytorialnych.	Uzupełnienie zdania o wskazanie gmin uzdrowskich, z uwagi na istotną rolę uzdrowisk w kreowaniu produktu turystycznego Małopolski. Podkreślenie w tym miejscu wiąże się z rozwojem specyficznych walorów miejscowości uzdrowskich.	Uwaga uwzględniona Strategia programu zostanie uzupełniona o fragment dotyczący wsparcia miejscowości uzdrowskich.
142.	MFiPR	Strategia programu: główne wyzwania ...	23	Analogicznie sugerujemy zmianę na: „Wobec powyższego, najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze turystyki dotyczą: Konieczności dalszego wykorzystywania endogenicznych zasobów Małopolski”.	Wykorzystanie endogenicznych zasobów nie jest barierą.	Uwaga uwzględniona Treść programu zostanie zmaniona, zgodnie z sugestią.
143.	Gmina Miejska Kraków	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [11. Rewitalizacja]	25	Wobec powyższego najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze zdegradowanych terenów miejskich dotyczą: [...] - dodać (sformułować) szósty podpunkt zbyt małej ilości ogólnodostępnych, urządzonych zielonych przestrzeni publicznych zapewniających mieszkańcom miejsca odpoczynku i rekreacji.	Jest to jedno z wielu wyzwań rewitalizacji na zdegradowanych terenach mieszkaniowych, poprawiających jakość życia mieszkańców i mających wpływ na decyzję o wyborze miejsca zamieszkania.	Uwaga uwzględniona Zapisy projektu programu FEM 2021-27 w zakresie wyzwań rozwojowych zostały uzupełnione.
144.	Miasto i Gmina Uzdrowska	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania	24 -25	Istotnym czynnikiem rozwoju na poziomie lokalnym, oddziałującym na atrakcyjność społeczno-gospodarczą poszczególnych głównych ośrodków miejskich w regionie, średnich i małych miast oraz obszarów wiejskich	Uzupełnienie priorytetu o średnie i małe miasta oraz o obszary wiejskie, które przeważają w Małopolsce. Ponadto opis zdefiniowano o wskazanie głównych ośrodków miejskich w regionie.	Uwaga nieuwzględniona

	Muszyna	podejmowane w ramach polityki. [11. Rewitalizacja]		jako całości, nadal pozostaje kompleksowa rewitalizacja. (...) najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w zdegradowanych terenach miejskich i wiejskich: poprawa stanu istniejącej infrastruktury przestrzeni publicznej na terenach miejskich i wiejskich	Urzeczwienie wyzwań rozwojowych o te zrewitalizowane obszary, które wymagają poprawy ich funkcjonalności.	Ograniczenia finansowe nie umożliwiają kontynuacji szerokiego wsparcia wszystkich JST, które mają opracowany program rewitalizacji. Rewitalizacja ze względu na swoją specyfikę i adekwatność rozwiązań dla obszarów zurbanizowanych oraz bardzo ograniczoną alokację, została zaplanowana w projekcie programu FEM 2021-27 jako wsparcie skoncentrowane w miastach. Wsparcie obszarów wiejskich jest możliwe we wszystkich celach polityki, ze szczególnym uwzględnieniem CP5 (priorytet 6) i CP4 (Priorytet 5), do których wprowadzony zostanie mechanizm RLKS. W docelowej wersji programu regionalnego FEM 2021-27 cele szczegółowe 5i i 5ii zostaną rozdzielone w treści zapisów a działania rewitalizacyjne są wskazane tylko w celu dedykowanym obszarom miejskim (5i wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich).
145.	Gmina Stary Sącz	[11. Rewitalizacja] „bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze zdegradowanych terenów miejskich dotyczą: (...) niewystarczającego o dostępu do usług społecznych, edukacyjnych, kulturalnych (...)”	Str.25	Wnioskuje się rozszerzenie zapisu o: bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze zdegradowanych terenów miejskich dotyczą: (...) niewystarczającego dostępu do usług społecznych, edukacyjnych, kulturalnych oraz zdrowotnych – szczególnie na poziomie lokalnym	Bariery w obszarze zdegradowanych terenów to również brak lub niewystarczający dostęp do usług zdrowotnych	Uwaga uwzględniona Zapis w części diagnostycznej projektu programu FEM został uzupełniony zgodnie z sugestią.
146.	Powiat Krakowski	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki / 11. Rewitalizacja	25	W tabeli uwzględniającej najważniejsze identyfikowane wyzwania rozwojowe w obszarze zdegradowanych terenów miejskich należy uwzględnić wyzwanie związane z dostosowaniem przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.	W województwie nadal istnieje duża liczba miejsc, które nie są odpowiednio dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Uwaga uwzględniona Zapis w części diagnostycznej projektu programu FEM 2021-27 został uzupełniony o problem z dostępnością przestrzeni publicznej i obiektów użyteczności publicznej.

147.	Fundacja Przerzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [11. Rewitalizacja]	24	„Niska aktywność społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami (zatrudnionych jest 29.7% osób13) wynika w głównej mierze z ilości barier technicznych (np. bariery: architektoniczne, komunikacyjne) a także społecznych (np. mentalnych, prawnych, ekonomicznych), utrudniających a czasem uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie” Bariery architektoniczne są również ograniczeniem dla rodziców z dziećmi w wózkach, dla dzieci i osób starszych. Dlatego też należy uwzględnić szeroko te potrzeby, nie skupiając się tylko na jednej grupie.		Wyjaśnienie Nie ulega wątpliwości, iż bariery architektoniczne są przeszkodą dla wielu osób, jednak celem niniejszego zapisu jest skupienie uwagi na osobach z niepełnosprawnością, utrwalającej się ich bierności zawodowej i często społecznej , będącej wynikiem m. in. utrudnionej edukacji i mniejszych szans na rynku pracy. Kwestia niepełnosprawności właśnie z tego powodu zwiększa ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego osób nią dotkniętych jak i całych rodzin. Dostępność, w zapisach projektu programu, co do zasady nie będzie ograniczona do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Wszelkie działania realizowane w programie będą uwzględniały m. in. zasadę równości szans a przy nowych inwestycjach zasady projektowania uniwersalnego, którego celem jest równe i niezależne uczestnictwo w życiu społecznym wszystkich osób.
148.	Fundacja Przerzeń do życia	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki; [11. Rewitalizacja]	25	„zbyt małej ilości ogólnodostępnych, przyjaznych przestrzeni publicznych lub istnienia przestrzeni publicznych nie zapewniających odpowiedniego poczucia bezpieczeństwa poruszających się/spędzających w nich czas mieszkańców.” Dobra diagnoza i dobre założenie. Brakuje tu jednak wyraźnego wskazania, że przestrzenie te muszą się opierać o zasadę zrównoważonego rozwoju, że – kuriozalne jak pokazał rok 2021 – rewitalizacje rynków, na których można smażyć jajka, bez grama cienia, nieużyteczne społecznie ani pod kątem mikroretencji – nie mają prawa się powtórzyć. Że kryterium estetyki musi być ostatnim, jakie bierze się pod uwagę przy projektach rewitalizacji. Że znaczenie słowa rewitalizacja – przywracanie życia – musi dotyczyć zieleni, dzikich zwierząt żyjących w miastach, a nie tylko ludzi.	Do preredagowania i uzupełnienia pod kątem wyzwań klimatycznych.	Uwaga uwzględniona Zapisy diagnozy zostaną uzupełnione. Dodatkowe wyjaśnienie Planowana interwencja będzie prowadzona w sposób kompleksowy, uwzględniając cele ONZ dotyczące zrównoważonego rozwoju tj. poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, w zgodzie z politykami horyzontalnymi UE, w tym polityką zrównoważonego rozwoju. Na późniejszym etapie prac zostaną zapisane wymogi dotyczące realizacji projektu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w tym zasadą DNSH (czyli „nie czyni poważnej szkody”).
149.	dr Kazimierz Walasz Małopolskie Towarzystwo Ornitologiczne Kraków	CP 2 (Vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności	38-39	Najważniejsze w ochronie zasobów przyrodniczych i bioróżnorodności jest ich prawidłowe rozpoznanie na potrzeby planowania przestrzennego . W tym celu nie jest konieczne wykonywanie, trwających często wiele lat badań przyrodniczych. Na potrzeby	Zajmując się zawodowo sprawami środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym (m.in. ekofizjografia dla obowiązującego obecnie Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Krakowa, także opracowanie dla gminy Zielonki i Andrychów), a także udział w konferencjach urbanistów i różnych gremiach,	Uwaga częściowo uwzględniona Program zostanie uzupełniony o możliwość opracowywania dokumentów planistycznych dla obszarów objętych formą ochrony przyrody oraz

		biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń		planowania przestrzennego wystarczy rozpoznanie i kwalifikacja uproszczona typów zbiorowisk roślinnych i siedlisk oraz wyznaczenie na mapach granic korytarzy ekologicznych wodnych i lądowych.	wiem, że dotychczas wykorzystywane materiały w planowaniu przestrzennym mają szereg wad, a przede wszystkim są niepełne i gromadzone w sposób materiał trudny do wykorzystania w planowaniu przestrzennym. Są to opinie samych urbanistów sporządzających studia i plany miejscowe. Województwo małopolskie jest niewątpliwie liderem Polski w nagromadzeniu walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, dlatego tu szczególnie pilnie potrzebne jest bardzo dobre rozeznanie w walorach przyrodniczych, bioróżnorodności i krajobrazowych. Opracowany standard zbadania, udokumentowania tych zasobów pozwala na powstanie dobrych danych na potrzeby planowania przestrzennego. Przykłady takich opracowań są zawarte w książce "Ochrona krajobrazu i zasobów przyrodniczych gminy" autor Kazimierz Walasz, wydanej ze wsparciem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Krakowie. To, że na obszarze województwa małopolskiego mamy wiele form ochrony przyrody nie oznacza niestety, że zasoby przyrodnicze są dobrze rozpoznane. Ochrona bioróżnorodności bez pełnego rozpoznania będzie daleka od właściwej. Na 182 gminy w Małopolsce, przyjmując wydatek ok. 100 000 zł na jedno opracowanie - to łączny koszt ok. 20 mln zł. Jest to więc kwota wręcz symboliczna jak na planowany budżet. A uzyskane w ten sposób dane pozwalają na wiarygodne udokumentowanie zasobów przyrodniczych i ich ochronę, co ma zasadnicze znaczenie dla tak turystycznego regionu jak Małopolska. Opracowania takie powinny być wykonane przez wszystkie gminy, a dofinansowanie na poziomie 100%, tak by gminy chciały je wykonać. Nie powinno być żadnych kryteriów warunkujących przyznanie dofinansowania, typu obecność terenów chronionych lub ich brak.	inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gmin (jako element szerszego projektu)
150.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 2 (vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody,	38 - 39	„Planowane rezultaty działań: ☑ <i>działania z zakresu ochrony bioróżnorodności, przyczynią się do prawidłowego funkcjonowania ekosystemów i utrzymania równowagi pomiędzy wszystkimi elementami przyrody. Poprzez</i>	Do uzupełnienia, przerehabilitacji.	Wyjaśnienie Program regionalny jest konsultowany z szerokim środowiskiem również z branżowymi (w tym

		<p>różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR)</p>		<p><i>projekty z zakresu edukacji ekologicznej czy tworzenie infrastruktury służącej zmniejszeniu antropopresji na obszary cenne przyrodniczo, zwiększona zostanie świadomość społeczna dotycząca środowiska przyrodniczego.</i></p> <p><i>działania z zakresu zielonej infrastruktury pozwolą ograniczyć zanieczyszczenie powietrza, zapewnić ochronę przed falami upałów oraz uzupełnić szarą infrastrukturę i poprawić tym samym warunki funkcjonowania ekosystemów w miastach</i></p> <p><i>☒ działania z zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych wpłyną na poprawę stanu środowiska, przywracając do ponownego użytkowania tereny zdegradowane, stwarzając tym samym nową jakość przestrzeni publicznej, na terenach, które dotychczas były odizolowane i wyłączone z użytkowania.”</i></p> <p>Zasygnalizowano temat edukacji ekologicznej w tym miejscu. Jednakże generalnie lektura tego fragmentu nie daje poczucia logicznego wynikania jednego z drugiego. Bardziej przypomina losowo wpisane deklaracje. Należy popatrzeć na ten obszar dość spójnie, pod kątem kosztów i zysków środowiskowych. Na chwilę obecną tego nie ma. Ta część dokumentu powinna zostać skonsultowana z branżowymi – w tym pozarządowymi - organizacjami zajmującymi się ochroną środowiska.</p>		<p>pozarządowymi) organizacjami zajmującymi się ochroną środowiska.</p>
151.	Anna Ostrega		39	<p>Zaplanowane działania mają na celu m.in ochronę dziedzictwa przyrodniczego, rozwój zielonej infrastruktury w miastach i zagospodarowanie zdegradowanych terenów. Takie działania nie będą bezpośrednio generowały przychodów, dlatego zasadne jest zastosowanie wsparcia dotacyjnego</p>	<p>Z kontekstu wynika, że chodzi raczej o rekultywację a nie zagospodarowanie. Chyba że chodzi o zagospodarowanie na funkcje publiczne.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W programie przewiduje się <i>wsparcie z zakresu rewaloryzacji i rekultywacji obszarów przemysłowych, gruntów zdegradowanych, zdewastowanych, skażonych, zanieczyszczonych, poprzez nadanie lub przywrócenie im wartości użytkowych-</i> zagospodarowanie na funkcje publiczne.</p>

152.	Prezydent Miasta Tarnowa	CP4 (ii)	44	Uwaga dotyczy uzasadnienia – brak jasnego określenia na jakie zadania inwestycyjne będzie można przeznaczyć wsparcie przekazywane w formie dotacji.	Wsparcie powinno być zbieżne z wymaganiami zapisanymi w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.	Wyjaśnienie Zakres możliwego wsparcia został opisany w dalszych częściach dokumentu gdzie opisano planowaną interwencję w ramach celu szczegółowego CP4 (ii).
153.	Małopolski Szpital Chorób Płuc i Rehabilitacji im. Edmunda Wojtyły Jarosławiec	Tabela 1. CP 4 (v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR)	46	„Planowane rezultaty działań: • zwiększanie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych, będącymi odpowiedzią na wyzwania i czynniki epidemiologiczne w tym gruźlica, społeczne oraz demograficzne z uwzględnieniem wzrostu bezpieczeństwa personelu podmiotów udzielających usług medycznych”. Potrzeby zwiększenia dostępności do rehabilitacji pulmonologicznych w tym pocovidowych oraz rehabilitacji ogólnoustrojowych i innych. Zwiększenie finansowania na powyższe. kierunek 2.2 Programy profilaktyki i diagnostyki w zakresie istotnych dla regionu jednostek chorobowych. Finansowanie programów dla rehabilitacji. Finansowanie Funduszu Prewencji przeciw Chorobom Zakaźnym.		<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u> Możliwość uszczegółowienia zapisów w ramach programu FEM 2021-2027 jest znacząco ograniczona, m.in. ze względu na ściśle określoną ilość znaków do wykorzystania przy opisywaniu interwencji w ramach jednego celu szczegółowego. Dokładne obszary wsparcia zostaną wskazane na późniejszym etapie prac.
154.	Szpital Uniwersytecki w Krakowie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki/Tabela 1 1. zapewni enie specjalistycznych, wysokiej jakości usług lecznictwa szpitalnego równomiernie dostępnych w całym regionie	46	zapewnienie specjalistycznych, wysokiej jakości usług lecznictwa szpitalnego równomiernie dostępnych w całym regionie m.in. poprzez wsparcie szpitali powiatowych, świadczących usługi medyczne, w tym szereg świadczeń wysokospecjalistycznych w makroregionie jako wsparcie specjalistyczne w zakresie diagnostyki i leczenia szpitali powiatowych.	Równomierny dostęp do wysokiej jakości usług szpitalnych zależy od zasobów posiadanych przez wszystkie jednostki systemu niezależnie od ich organów założycielskich lub prowadzących.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u>

		m.in. poprzez wsparcie szpitali powiatowych,				
155.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 (vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych; (EFRR)	47	„Wsparcie podmiotów prowadzących działalność <i>kulturalną</i> przyczyni się do zwiększenia udziału społeczeństwa w kulturze oraz wzrostu kompetencji kulturowych i kreatywnych.” Literówka do poprawy.	Literówka	Uwaga uwzględniona Poprawiono literówkę.
156.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 (vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych; (EFRR)	47	„Realizacja projektów z zakresu infrastruktury turystycznej przyczyni się do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu, który bazuje na cennych zasobach przyrodniczych i krajobrazowych. Nastąpi rozwój ogólnodostępnej oferty turystycznej, która ułatwi dostęp do atrakcyjnych obszarów województwa. Osiągnięty zostanie efekt mnożnikowy, gdyż turystyka to sektor, który tworzy rynek pracy, dzięki temu działania realizowane w tym zakresie nie tylko przyczynią się do zwiększenia dochodów mieszkańców, ale także zwiększą produktywność, innowacyjność i zatrudnienie w całym województwie.” Należy zadać ważne pytanie – czy budowanie lokalnej i regionalnej gospodarki tylko na jednej nodze jest słuszne? W obliczu tego, z czym przyszło się mierzyć w dobie pandemii obszarom opartym tylko na turystyce, nie wydaje się to racjonalne. Zasadne jest uwzględnienie dywersyfikacji miejsc pracy, rodzajów działalności gospodarczej (być może opartej o zrównoważoną produkcję rolną). Zdecydowanie	Do uzupełnienia, przeanalizowania.	Wyjaśnienie W Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, współtworzonej przez różne środowiska (społeczne, gospodarcze, JST), sektor turystyki został wskazany jako jeden z kluczowych czynników struktury gospodarczej regionu. Co więcej, zapewnia on bardzo potrzebne miejsca pracy i dochody w miejscowościach bez alternatywnych źródeł zatrudnienia i umożliwiał zatrudnienie lokalnych pracowników. Dlatego interwencja w tym zakresie została przewidziana w programie regionalnym. Ponadto sektor turystyki, to tylko jeden z wielu wspieranych w ramach programu regionalnego obszarów.

				brakuje tego typu refleksji i działań w tym dokumencie.		
157.	Gmina Stary Sącz	CP 4 cel szczegółowy ; wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych; (EFRR)	Str.48	rozszerzenie katalogu beneficjentów o m.in. osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w branży turystycznej czy sektorach kreatywnych, ngo-s, fundacje..	Być może ta kwestia, rozszerzenie katalogu beneficjentów będzie doprecyzowana na etapie sporządzania SZOP	Wyjaśnienie Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu. Co do zasady jednak w ramach celu polityki 4 vi tj. priorytet 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego) Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach Celu polityki 5 (tj. w ramach 6 priorytetu inwestycyjnego Małopolska bliżej mieszkańców) w formie dotacyjnej. Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek)
158.	Anna Kida Ewa Nieć Regionalne Liderki ds Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Małopolsce Regionalne Centrum ds ZSK, Instytut Badań Edukacyjnych	CP 4 e) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się	52	poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację efektów uczenia się nabytych w edukacji pozaformalnej i poprzez uczenie się nieformalne , w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego w tym poprzez wsparcie w zakresie wprowadzania do szkół kwalifikacji rynkowych w rozumieniu ustawy o ZSK.	Wprowadzone w znowelizowanej ustawie o prawie oświatowym przepisy (art. 122a) umożliwiające uzyskiwanie kwalifikacji rynkowych włączonych do ZSK otwierają nowe możliwości łączenia edukacji i rynku pracy. Wspomniany przepis umożliwia uczniom jednokrotne nieodpłatne przystąpienie do walidacji i certyfikacji kwalifikacji rynkowej na podstawie umowy zawartej przez szkołę z Instytucją Certyfikującą. Mimo istniejących podstaw prawnych mechanizm finansowania tego procesu jest nieopłacalny ekonomicznie i nie jest możliwe zawarcie umowy z IC bez zewnętrznego finansowania. W związku z tym istnieje potrzeba zabezpieczenia środków na walidację i certyfikację dla uczniów, którzy w procesie kształcenia zostali przygotowani do potwierdzenia kwalifikacji rynkowej. Szczególnie ma to znaczenie dla kwalifikacji rynkowych	Uwaga nieuwzględniona Realizacja celu szczegółowego (e) nie jest planowana. Cel ze względu na swój systemowy charakter realizowany będzie na poziomie krajowym w Programie Fundusze Europejski dla Rozwoju Społecznego (FERS)

		kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego			niwelujących lokalne luki kompetencyjne (kwalifikacje wynikające z potrzeb opolskich pracodawców) i realnie zwiększających szanse młodych osób na płynne wejście na rynek pracy po zakończeniu edukacji formalnej.	
159.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 e) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania	52	NIE DOTYCZY Brak odniesienia do tego celu, gdy wcześniej deklaruje się zachęcanie do pozyskiwania kompetencji kluczowych wśród uczniów, to niespójność.	Do uzupełnienia, dla uspoźnienia dokumentu.	Wyjaśnienie Kształcenie kompetencji kluczowych wśród uczniów realizowane będzie w ramach celu szczegółowego (f). Cel szczegółowy (e) ze względu na swój systemowy zakres realizowany będzie w całości na poziomie krajowym w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS).

		dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego (EFS+)				
160.	Prezydent Miasta Tarnowa	CP4 (f)	53	Uwaga dotyczy planowanych rezultatów działań dotyczących wsparcia kształcenia ogólnego - należy dołożyć działania wzmacniające kompetencje uczniów i nauczycieli do nauki/pracy zdalnej a w ramach przyznawanej dotacji wyposażyć szkoły w odpowiednie narzędzia do tego typu działalności.	Nauka/praca zdalna staje się obecnie normą. Rozwijanie/wzmocnienie kompetencji, wyposażenie w odpowiedni warsztat uczniów oraz nauczycieli przyczyni się do podniesienia jakości nauczania.	Wyjaśnienie Systemowe wsparcie nauczycieli w zakresie ich kompetencji przewidziane jest przede wszystkim na poziomie krajowym w Programie Fundusze Europejski dla Rozwoju Społecznego (FERS). Na zasadzie odstępstwa od tej zasady planowany jest do realizacji projekt pozakonkursowy <i>Małopolski system wspierania transformacji cyfrowej szkół</i> (ostateczna realizacja tego wsparcia zależy od zgody MFIPR). Jednocześnie w ramach projektów realizowanych w formule konkursowej zakres wsparcia uzależniony będzie od zdiagnozowanych potrzeb poszczególnych szkół i placówek. W świetle obecnych zapisów proponowane wsparcie jest możliwe.
161.	Anna Kida Ewa Nieć Regionalne Regionalne Liderki ds Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Małopolsce Regionalne Centrum ds ZSK, Instytut Badań Edukacyjnych	CP 4 f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i	53	Planowane rezultaty działań: - działania podejmowane w ramach wsparcia kształcenia zawodowego mają przede wszystkim zbliżyć edukację do obszaru rynku pracy i być motorem współpracy przedsiębiorców ze szkołami, tak, aby absolwenci tych szkół byli przygotowani do podjęcia pracy, a ich umiejętności i kompetencje oraz kwalifikacje zgodne były z oczekiwaniami pracodawców oraz aby byli oni przygotowani do podnoszenia i potwierdzania kompetencji oraz nabywania nowych kwalifikacji	Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 226): - kwalifikacja – zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący (art. 2, pkt 8), - kwalifikacje rynkowe – kwalifikacje nieuregulowane przepisami prawa, których nadawanie odbywa się na zasadzie swobody działalności gospodarczej (art. 2, pkt 11). Kwalifikacje rynkowe są uzupełnieniem kwalifikacji, które można zdobyć w ramach edukacji formalnej, wspierają aktywizację	Uwaga uwzględniona Zapisy programu w odniesieniu do wsparcia realizowanego dla uczniów zostaną odpowiednio zmodyfikowane tak, aby jasno wynikało z nich, iż możliwe jest podnoszenie umiejętności i kompetencji oraz kwalifikacji oraz podnoszenia i potwierdzania kompetencji oraz nabywania nowych kwalifikacji. Jednocześnie należy zaznaczyć, że wsparcie kwalifikacji i potwierdzanie kompetencji to zakres wsparcia, który realizowany będzie w celu szczegółowym (g)

		szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnoś ciami (EFS+)			zawodową oraz całościowe rozwijanie kariery zawodowej, niezależnie od posiadanego poziomu wykształcenia Wprowadzone w znowelizowanej ustawie o prawie oświatowym przepisy (art. 122a) umożliwiają uzyskiwanie kwalifikacji rynkowych włączonych do ZSK otwierają nowe możliwości łączenia edukacji i rynku pracy. Wspomniany przepis umożliwia uczniom jednokrotne nieodpłatne przystąpienie do walidacji i certyfikacji kwalifikacji rynkowej na podstawie umowy zawartej przez szkołę z Instytucją Certyfikującą. Mimo istniejących podstaw prawnych mechanizm finansowania tego procesu jest nieopłacalny ekonomicznie i nie jest możliwe zawarcie umowy z IC bez zewnętrznego finansowania. W związku z tym istnieje potrzeba zabezpieczenia środków na walidację i certyfikację dla uczniów, którzy w procesie kształcenia zostali przygotowani do potwierdzenia kwalifikacji rynkowej. Szczególnie ma to znaczenie dla kwalifikacji rynkowych niwelujących lokalne luki kompetencyjne (kwalifikacje wynikające z potrzeb opolskich pracodawców) i realnie zwiększających szanse młodych osób na płynne wejście na rynek pracy po zakończeniu edukacji formalnej.	
162.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad	53	„wsparcie wychowania przedszkolnego w tym realizacja programów dwujęzyczności w szczególności w placówkach zlokalizowanych na terenach wiejskich przyczyni się do podniesienia jakości oferty tych placówek i w konsekwencji zwiększenia szans edukacyjnych dzieci na kolejnych etapach nauki. Działania takie będą służyć też wyrównywaniu sytuacji dzieci w wieku przedszkolnym z terenów wiejskich i miejskich.” Na czym oparliście Państwo potrzebę wprowadzenia języka obcego w przedszkolu jako czynnika zmniejszającego nierówności między obszarami wiejskimi i miejskimi? Nie są nam znane tego typu analizy i badania.	Wyjaśnienie. Korekta tekstu.	Wyjaśnienie Zdecydowano o zawężeniu wsparcia do terenów gdzie dostęp do oferty dodatkowej jest ograniczony, a podniesienie jakości edukacji przedszkolnej jest większym wyzwaniem niż na terenie miast gdzie oferta ośrodków przedszkolnych jest bardziej zróżnicowana i bogatsza.

		<p>dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)</p>				
163.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>CP 4</p> <p>f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także</p>	53	<p><i>„ wsparcie kształcenia ogólnego skoncentrowane będzie w szczególności na rozwijaniu kompetencji ogólnych i przekrojowych, w tym rozwoju innowacyjności czy kompetencji związanych z cyfryzacją szkół i przyczynić się ma do podniesienia jakości nauczania i wyposażania uczniów w kompetencje niezbędne na rynku pracy przyszłości”</i></p> <p>Analiza powyższego zapisu nie pozwala zorientować się, o co autorowi tak właściwie chodzi. Z jednej strony kompetencje przekrojowe (czyli jakie?) z drugiej cyfrowe, innowacyjność odmieniana przez przypadki, ale co jest faktycznie przez to rozumiane. Dokument nie daje choćby cienia gwarancji, że tego typu wsparcie doprowadzi małopolskich uczniów do rynku pracy przyszłości.</p>	Wyjaśnienie, przeanalizowanie, uzupełnienie, korekta.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Obecny zapis jest zapisem ogólnym odnoszącym się do wspierania kompetencji u uczniów. Na dalszych etapach prac, w dokumentach wdrożeniowych zostaną precyzyjnie zdefiniowane i wskazane kompetencje, które będą podlegały wsparciu.</p>

		kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)				
164.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP 4 (h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+)	55	„zwiększenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych oraz zwiększenie liczby samych przedsiębiorstw społecznych w regionie pozwoli na stworzenie miejsc pracy dedykowanym grupom wrażliwym.” Czy w programie przewidziano tylko wsparcie z EFS+ dla tego rodzaju przedsiębiorstw?	Wyjaśnienie, doprecyzowanie.	Wyjaśnienie Na dalszym etapie prac, zapis zostanie doprecyzowany.
165.	Mirostaw Obarski, IGLOO sp. z o.o.	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna CP 4 f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w	s. 53	Zmiana treści podpunktu > wsparcie kształcenia ogólnego skoncentrowane będzie w szczególności na rozwijaniu kompetencji ogólnych i przekrojowych, w tym rozwoju innowacyjności czy kompetencji związanych z cyfryzacją szkół i przyczynić się ma do podniesienia jakości nauczania i wyposażania uczniów w kompetencje niezbędne na rynku pracy przyszłości, który będzie bazował m.in. na technologiach uczenia maszynowego i związanych z procesem dekarbonizacji oraz zmiany źródeł energii na niskoemisyjne i wprowadzenia gospodarki cyrkulacyjnej	Argumentacja jak powyżej	Uwaga nieuwzględniona Przytaczany zapis odnosi się do wsparcia w obszarze kształcenia ogólnego i nie jest zasadne rozszerzenie go o kwestie dotyczące kształcenia zawodowego. Jednocześnie w obszarze wsparcia kształcenia zawodowego nie ma możliwości wskazywania wsparcia w odniesieniu do każdego zawodu czy kwalifikacji. Co do zasady zapisy pozwalają na wsparcie wskazanych kompetencji o ile takie potrzeby będą diagnozowane na poziomie danej szkoły placówki. Jednocześnie województwo planując dalsze inwestycje w kształceniu zawodowym dąży do powiązania go z potrzebami

		szczegółności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)		ZAMIAST > wsparcie kształcenia ogólnego skoncentrowane będzie w szczególności na rozwijaniu kompetencji ogólnych i przekrojowych, w tym rozwoju innowacyjności czy kompetencji związanych z cyfryzacją szkół i przyczynić się ma do podniesienia jakości nauczania i wyposażania uczniów w kompetencje niezbędne na rynku pracy przyszłości		pracodawców i z zaangażowaniem ich w proces kształcenia zawodowego.
166.	Anna Kida Ewa Nieć Regionalne Regionalne Liderki ds Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Małopolsce Regionalne Centrum ds ZSK, Instytut Badań Edukacyjnych	CP 4 g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze	54	wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i potwierdzania kompetencji oraz zmiany i nabywania nowych kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Wyodrębnienie w zapisie sformułowania „podnoszenie i potwierdzanie kompetencji oraz nabywanie kwalifikacji” jest dość precyzyjnym wskazaniem, iż zarówno podnoszenie jak i potwierdzanie już posiadanych kompetencji może być przedmiotem realizowanych projektów. Z uwagi na bardzo różne ścieżki edukacyjne oraz szeroki wachlarz możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności we współczesnym świecie, ważne jest umożliwienie i wsparcie procesu potwierdzania wiedzy umiejętności niezależnie od sposobu ich nabycia. Walidacja i certyfikowanie posiadanych umiejętności może zwiększyć przewagę konkurencyjną osoby na rynku pracy. Jest to także zgodne z rekomendowanymi w Zintegrowanej Strategii Umiejętności kierunkami	Uwaga uwzględniona Zapisy programu zostaną zmodyfikowane tak, aby jasno wynikało z nich, że możliwe jest wsparcie zarówno podnoszenia jak i potwierdzania kompetencji oraz zmiany i nabywania nowych kwalifikacji.

		przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwanie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej			działania w zakresie rozwijania i promowania walidacji i certyfikowania.	
167.	Mirosław Obarski, IGLOO Sp. z o.o.	<p>Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna</p> <p>CP 4</p> <p>g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb</p>	s. 54	<p>Zmiana treści zdania:</p> <p>Zachodzące procesy automatyzacji i robotyzacji pracy oraz wzrostu zapotrzebowania na multidyscyplinarnych pracowników pracowników w sektorze usług instalacji i produkcji urządzeń OZE (np. fotowoltaika, pompy ciepła oraz urządzenia pochodne), wymagają ciągłego dostosowywania kwalifikacji osób pracujących do zmieniającej się sytuacji.</p> <p>ZAMIAST</p> <p>Zachodzące procesy automatyzacji i robotyzacji pracy wymagają ciągłego dostosowywania kwalifikacji osób pracujących do zmieniającej się sytuacji.</p>	<p>Rozwój kształcenia w dziedzinie instalacji i produkcji pomp ciepła oraz urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych jest ogromną szansą dla Małopolski.</p> <p>Województwo dysponuje naturalnym zapleczem do rozwoju edukacji w zakresie chłodnictwa, klimatyzacji i pomp ciepła.</p> <p>Należy tu przede wszystkim wskazać takie ośrodki:</p> <p>a) Bochnia:</p> <ul style="list-style-type: none"> > miasto i jego okolice nazywane są Zagłębiem Chłodniczym - to największe skupisko w Europie (tak!) firm z branży chłodniczej; ponad pół wieku tradycji w dziedzinie urządzeń chłodniczych > działa tu - w zakresie chłodnictwa - Zakład Produkcji Doświadczalnej CEBEA Politechniki Krakowskiej. <p>b) Małopolska:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Politechnika Krakowska - Zakład Chłodnictwa i Klimatyzacji prowadzi unikatowe prace badawcze dot. m.in. stosowanych w pompach ciepła sprężarek chłodniczych czy wymienników ciepła oraz samych pomp ciepła, itp. 	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Ze względu na ograniczoną liczbę znaków w tej części dokumentu nie jest możliwe formułowanie tak szczegółowych zapisów. Jednocześnie wsparcie dostępne w ramach celu szczegółowego (g) umożliwi podnoszenie kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez Bazę Usług Rozwojowych (BUR) w projekcie pozakonkursowym realizowanym przez WUP Kraków. Zakres usług rozwojowych dostępnych w BUR zależy od tego jakie podmioty i jakie oferty są tam rejestrowane.</p>

		<p>rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+)</p>			<p>> Ministerstwo Klimatu i Środowiska wspiera czynnie instytucję pn. "HUB Naukowo-Technologiczno-Biznesowy", który ma za zadanie rozwój i wykorzystanie pomp ciepła; HUB mieści się w Miękinii, w podkrakowskiej gminie Krzeszowice</p> <p>> Polska Organizacja Rozwoju Technologii Pomp Ciepła (PORT PC), najważniejsza organizacja wspierająca rozwój technologii pomp ciepła w Polsce działa w Krakowie; zajmuje się m.in. systemowym dostarczaniem know how i informacji rynkowych wszystkim ekspertom w kraju</p> <p>> w Małopolsce ma zostać zawiązane Stowarzyszenie Instalatorów OZE (pompy ciepła i fotowoltaika) zajmujące się systemowym dostarczaniem praktycznej wiedzy na temat prawidłowej instalacji takich urządzeń oraz ich współpracy w celu oszczędzania energii przez gospodarstwa domowe, instytucje i biznes.</p> <p>W obliczu skali teraźniejszych i przyszłych potrzeb wskazany jest:</p> <p>a) zwiększenie liczby klas o kierunku Technik Chłodnictwa, Klimatyzacji (i pomp ciepła) w Zespole Szkół Nr 1 im. Stanisława Staszica w Bochni. ul. Windakiewicza 23, 32-700 Bochnia.</p> <p>Od roku szkolnego 2021/22 prowadzone są tam zajęcia w systemie dualnym z zaangażowaniem czterech największych firm z tzw. Zagłębia Chłodniczego. Zajęcia praktyczne prowadzą pracownicy dysponujący odpowiednimi kwalifikacjami na terenie tych spółek. Firmy zapewniają też uczniom staże wakacyjne.</p> <p>b) uwzględnienia chłodnictwa, klimatyzacji i pomp ciepła, jako obszaru zintensyfikowanego kształcenia zawodowego osób dorosłych.</p>	
--	--	---	--	--	---	--

					<p>Bezpośrednie potrzeby odnośnie edukacji zawodowej w zakresie chłodnictwa i klimatyzacji oraz pomp ciepła:</p> <p>a) wsparcie rozwoju kadry nauczycielskiej odpowiadającej za wykształcenie kierunkowe,</p> <p>b) sfinansowanie pracowni i bazy pomocy naukowych i dydaktycznych,</p> <p>c) wsparcie i rozwój programów nauczania oraz finansowanie staży uczniów w zakładach pracy: - zasadnicze szkoły zawodowe - technika,</p> <p>d) wsparcie transformacji zawodowej osób niepracujących lub dysponujących wykształceniem dopasowanym do relatywnie łatwej transformacji do potrzeb rynkowych, np. hydraulicy, elektrycy, technicy budowy maszyn, etc.</p>	
168.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	<p>CP 4f</p> <p>Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo</p>	54	Kompleksowe przygotowanie edukatorów umiejętności społecznych oraz specjalistycznych w zakresie edukacji dzieci i młodzieży. Inwestycja w stały rozwój.	<p>Stworzenie możliwości ciągłego rozwoju edukatorów dzieci i młodzieży w odpowiedzi na zmieniające się warunki na rynku pracy przy udziale podmiotów wspierających rozwój kompetencji niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy podniesieniem kompetencji i zdobyciem kwalifikacji będą mogły uzyskać wsparcie w ramach celu szczegółowego (g). Cel (f) nie jest celem skierowanym na wsparcie osób dorosłych. W celu tym co do zasady wsparcie skierowane jest przede wszystkim do szkół i placówek oświatowych – ich uczniów i nauczycieli.</p>

		wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami				
169.	Fundacja Małopolska Izba Samorządowa Kraków. Al. Daszyńskiego 16	CP4 g	54-55	Utrzymanie, rozwój istniejących oraz powołanie nowych Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji (LOWE) w gminach Małopolski	LOWE to przedsięwzięcia organizacyjno-edukacyjne, jakie od 2016 r. wdrażane jest w Polsce przez Ministerstwo Edukacji i Nauki z środków UE. LOWE działają według ramowo określonego sposobu działania, zawartego w dokumencie „Model LOWE”. Opisuje on funkcjonowanie LOWE, zasady prowadzenia diagnozy potrzeb edukacyjnych mieszkańców gmin, sposoby dotarcia do tych osób i zmotywowania ich, zasady tworzenia oferty edukacyjnej dla osób dorosłych kształcących i rozwijających kompetencje kluczowe, zasady prowadzenia ewaluacji realizowanych w LOWE działań oraz opisy najistotniejszych elementów kształtujących Model LOWE, które mają wpływ na wzrost motywacji i zaangażowania osób dorosłych w swoją edukację. LOWE powoływane są uchwałami rad gmin/powiatów i działają przy wskazanej szkole. Istotą Modelu LOWE jest bowiem to, że z mnogości instytucji publicznych, szkoła cieszy się nadal największym autorytetem i zaufaniem. To właśnie w szkole osoba dorosła przyzna się do tego, dlaczego się nie rozwija w zakresie kompetencji kluczowych oraz co ją interesuje. Inne instytucje publiczne, jak np. dom kultury, OPS, PUP dla wielu osób dorosłych są zbyt hermetyczne, sproceduralizowane, mało przyjazne. LOWE działające przy szkole jest naturalnym miejscem rozbudzania zainteresowań, chęci rozwoju własnego, wzrostu stopnia poczucia przynależności i tożsamości lokalnej. LOWE staje się często motywatorem do	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie rozszerzony o wsparcie Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji (LOWE) w gminach Małopolski

					<p>większego zainteresowania dorosłych mieszkańców i ich uczestnictwa w życiu publicznym oraz w działaniach innych instytucji publicznych działających na terenie JST. Obecnie w Polsce funkcjonuje około 150 LOWE, a z ich oferty skorzystało kilkanaście tysięcy osób, szczególnie z terenów oddalonych od głównych centrów administracyjnych, edukacyjnych, kulturowych. W Małopolsce działa obecnie 9 LOWE (w wyniku działania Fundacji MIS) w: Wielka Wieś, Powiat Gorlicki, Gmina Iwanowice, Kęty, Gmina Wieprz, Szczurowa, Rzezawa, Moszczenica k.Gorlic, Biecz. Fundacja Małopolska Izba Samorządowa była dwukrotnie w okresie realizacji przez MEiN projektu LOWE liderem konsorcjum i operatorem regrantującym granty dla gmin i powiatów na uruchomienie oraz prowadzenie LOWE. Zasadą jest, że jedno JST ma 1 LOWE działające przy wskazanej szkole, ale obejmujące swym działaniem całą JST, a często też mieszkańców z sąsiednich JST. Dwie edycje projektu LOWE wyczerpały swą formułę centralnego finansowania tych przedsięwzięć, MEiN obecnie pracuje nad systematycznym wpisaniem LOWE w strukturę działań związanych z promocją kształcenia przez całe życie. Dlatego też powoływanie nowych i rozwój już istniejących LOWE powinno być w gestii samorządów województw.</p>	
170.	Szpital Uniwersytecki w Krakowie	2. Remonty, modernizację i rozwój bazy (infrastruktury) lecznictwa szpitalnego, w zakresie rozwoju regionalnej oferty stanowiącej odpowiedź na aktualne potrzeby, w dziedzinach stanowiących najważniejsze wyzwania epidemiologiczne,		2. Remonty, modernizację i rozwój bazy (infrastruktury) lecznictwa szpitalnego, w zakresie rozwoju regionalnej i ponadregionalnej (1) oferty stanowiącej odpowiedź na aktualne potrzeby, w dziedzinach stanowiących najważniejsze wyzwania epidemiologiczne, społeczne i demograficzne, tj.: choroby nowotworowe, choroby układu krążenia, choroby zakaźne, choroby układu oddechowego, anestezjologia i intensywne terapia, pediatria, ginekologia i położnictwo, dermatologia, opieka długoterminowa, rehabilitacja lecznicza (2), opieka psychiatryczna, w tym opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży (3),	<p>2. Zapis umożliwiający wsparcie dla Szpitala Uniwersyteckiego, który zgodnie z zapisami dokumentu „Linia demarkacyjna Podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” z 4.02.20211 r. nie jest w grupie podmiotów ujętych w kolumnie „Poziom krajowy” w zakresie projektów „Infrastruktura ochrony zdrowia” (s.27).</p> <p>3. i (3) Rozszerzenie grupy chorób zgodnie z projektem dokumentu „Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju</p>	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u>

		<p>społeczne i demograficzne, tj.: onkologia, geriatrycja, opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży, z odpowiednim uwzględnieniem zasad deinstytucjonalizacji (centra oferujące kompleksową i skoordynowaną opiekę)</p> <p>Dedykowanym wsparciem zostanie również objęta (4) systemowa regionalna i ponadregionalna (5) oferta leczenia chorób rzadkich.</p>		<p>Z odpowiednim uwzględnieniem zasad deinstytucjonalizacji (centra oferujące kompleksową i skoordynowaną opiekę)</p> <p>Dedykowanym wsparciem zostanie również objęta (4) systemowa regionalna i ponadregionalna (5) oferta leczenia chorób rzadkich.</p>	<p>systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.”</p> <p>przygotowanym przez Ministerstwo Zdrowia (Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej, wersja ze strony Rządowego Centrum Legislacji z czerwca 2021 r., skierowana do uzgodnień).</p> <p>Zgodność z dokumentem strategicznym z zakresu ochrony zdrowia.</p> <p>4. Poprawka redakcyjna.</p> <p>Patrz p (1).</p>	
171.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>CP 5 - Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury,</p>	60	<p>„Wsparcie lokalnych społeczności z wykorzystaniem narzędzi terytorialnych zwiększyć współpracę między władzami lokalnymi i partnerami społeczno-gospodarczymi w ramach terytoriów funkcjonalnych, oraz przyczyni się do niwelowania różnic rozwojowych na poziomie wewnątrzregionalnym.”</p> <p>Narzędzia terytorialne bez udziału podmiotów sektora obywatelskiego nie doprowadzą do zniwelowania różnic, ponieważ nie są kompletne. Zasady ich powoływania, sposób ich funkcjonowania – nie sprzyjają takiej przejrzystości.</p> <p>Ponadto należy pamiętać, że rewitalizacja tylko w zakresie infrastruktury to zaledwie połowa pracy.</p>	<p>Do uzupełnienia.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Podstawowym dokumentem realizacji działań w formule IIT jest strategia IIT, która pełni funkcję strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego. Strategia IIT jest przygotowywana przez jednostki samorządu terytorialnego. IIT przyjęta przez partnerstwo gmin lub partnerstwo gmin i powiatów musi zostać przyjęta przez jedną z form prawnych współpracy tych samorządów, uregulowanych w ustawach samorządowych.</p> <p>Strategia IIT powinna w szczególności zawierać:</p> <ul style="list-style-type: none"> - syntezę diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych; - cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu, powiązania z programem; - listę projektów wraz z informacją na temat sposobu ich wyboru oraz powiązania z innymi projektami;

		<p>dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR)</p> <p>CP 5</p> <p>(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (EFRR)</p>				<p>- opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Strategii IIT.</p>
172.	Powiat Krakowski	Tabela 1 / CP 5 / cele szczegółowe (I) i (II)	60	<p>Jednym z planowanych rezultatów działania jest: Wsparcie działań z zakresu rewitalizacji przyczyni się do ożywienia zdegradowanych obszarów miejskich (...).</p> <p>W zapisie należy uwzględnić również obszary wiejskie.</p>	<p>Cele szczegółowe dla wskazanego obszaru zakładają: wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (I) oraz innych niż miejskie (II).</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Rewitalizacja ze względu na swoją specyfikę i adekwatność rozwiązań dla obszarów zurbanizowanych oraz bardzo ograniczoną alokację, została zaplanowana w projekcie programu FEM 2021-27 jako wsparcie skoncentrowane w miastach.</p> <p>Wsparcie obszarów wiejskich jest możliwe we wszystkich celach polityki, ze szczególnym uwzględnieniem CP5 (priorytet 6) i CP4 (Priorytet 5), do których wprowadzony zostanie mechanizm RLKS.</p> <p>W docelowym dokumencie FEM 2021-27 cele szczegółowe 5i i 5ii zostały rozdzielone w treści zapisów a</p>

						działania rewitalizacyjne są wskazane tylko w celu dedykowanym obszarom miejskim (5i wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich).
173.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	CP 5 - Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	60	<p>Jest: Wsparcie działań z zakresu rewitalizacji przyczyni się do ożywienia zdegradowanych obszarów miejskich, zniwelowania problemów społecznych występujących na tych obszarach, poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, zwiększenia szans na zatrudnienie i podniesienie jakości życia mieszkańców oraz uruchomienia trwałych mechanizmów rozwoju w tych obszarach.</p> <p>Powinno być: Wsparcie działań z zakresu rewitalizacji przyczyni się do ożywienia zdegradowanych obszarów miejskich, w tym poprzez odnowę budynków i obszarów podlegających ochronie konserwatorskiej, w tym objętych tzw. "wpisem obszarowym", zniwelowania problemów społecznych występujących na tych obszarach, poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, zwiększenia szans na zatrudnienie i podniesienie jakości życia mieszkańców oraz uruchomienia trwałych mechanizmów rozwoju w tych obszarach.</p> <p>Z uwagi na zdiagnozowane problemy i zdefiniowane cele rewitalizacji interwencja będzie skoncentrowana w głównych ośrodkach miejskich.</p>	<p>Zdefiniowane w projekcie Programu problemy są specyficzne dla miast, w szczególności większych miast.</p> <p>W istocie skala problemów, które zostały opisane na stronach 24-25 dokumentu (istnienie ubogich enklaw, brak mieszkań komunalnych, pustostany, brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami, liczba wypadków drogowych, konieczność zwiększenia dostępności do terenów zielonych czy występowanie miejskich wysp ciepła) rośnie z wielkością miasta.</p> <p>Nie jest uzasadniona propozycja wyłączenia z możliwości aplikowania o środki miast wchodzących w skład ZIT, zwłaszcza w kontekście braku możliwości finansowania działań rewitalizacyjnych w ramach alokacji ZIT. Pozbawienie miast środków na rewitalizację spowoduje dalsze nawarstwianie problemów opisanych w części diagnostycznej Programu oraz przyczyni się do marginalizacji tych miast, dalszej utraty funkcji społecznych i administracyjnych oraz przyspieszenia tempa wyludniania się miast.</p> <p>Mając powyższe na uwadze proponuje się podział alokacji pomiędzy większe miasta w regionie (powyżej 30 tys. mieszkańców). Algorytm podziału winien uwzględniać wielkość miasta i skalę zdefiniowanych w nim problemów, w tym tempo wyludniania się miast.</p> <p>Proponowany pozakonkursowy tryb wybór projektów.</p>	<p><u>Pierwsza część uwagi uwzględniona częściowo</u></p> <p>Po ponownej analizie dostępnych materiałów, jak również uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych, ZWM rozszerzył listę ośrodków uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji o 6 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (tj. Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ, Zakopane i Chrzanów), które w dokumentach krajowych (KSRR) są wyznaczone jako Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).</p> <p>Źródłem podejścia koncentrującego wsparcie w wybranych miastach, uprawniające tylko wybrane ośrodki do celowanego wsparcia jest znacząco ograniczona alokacja na działania rewitalizacyjne przy jednoczesnym oczekiwaniu, iż cele założone w strategii terytorialnej (w tym przypadku w gminnym programie rewitalizacji) zostaną osiągnięte.</p> <p>Odnosnie drugiej części uwagi i propozycji zastosowania pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów rewitalizacyjnych - <u>uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Zgodnie z projektem ustawy wdrożeniowej, w trybie pozakonkursowym (właściwie niekonkurencyjnym) mogą być wybrane projekty, których wnioskodawcami, ze względu na charakter lub cel projektu, będą podmioty jednoznacznie określone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu oraz które m.in. mają strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju m.in. obszaru objętego realizacją IIT, ponadto wskazane w Załączniku nr 10 do Kontraktu Programowego – Wykaz przedsięwzięć priorytetowych finansowanych w ramach Programu Regionalnego, o ile nie zostały wymienione w strategii rozwoju województwa.</p> <p>Ponadto przywołany zapis projektu programu dotyczy nie tylko rewitalizacji, ale także działań z zakresu turystyki,</p>

						kultury, dziedzictwa realizowanych w formule IIT, stąd nie jest możliwe zaproponowane zawężenie.
174.	Gmina Stary Sącz	<p>CP 5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych</p> <p>Uzasadnienie form wsparcia;</p> <p>(...)</p> <p>Projekty dotyczące kultury, turystyki i dziedzictwa kulturowego będą realizowane głównie przez instytucje publiczne i co do zasady nie będą generować dochodów/oszczędności, stąd planuje się wsparcie w formie dotacji.</p>	Str.60-61	rozszerzenie katalogu beneficjentów o m.in. osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w branży turystycznej czy sektorach kreatywnych, ngo-s, fundacje	Być może ta kwestia, rozszerzenie katalogu beneficjentów będzie doprecyzowana na etapie sporządzania SZOP	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu.</p> <p>Co do zasady jednak w ramach celu polityki 4 w tj. priorytet 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego)</p> <p>Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach Celu polityki 5 (tj. w ramach 6 priorytetu inwestycyjnego Małopolska bliżej mieszkańców) w formie dotacyjnej.</p> <p>Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek)</p>
175.	MFIPR	Strategia	-	Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 w każdym programie „sposób odniesienia się do zasady równości szans kobiet i mężczyzn powinien wynikać z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej przygotowanej na potrzeby programu, z uwzględnieniem sytuacji kobiet i mężczyzn w obszarach, które będą podlegać wsparciu z danego funduszu.”	Tym samym rekomendowane jest w ramach diagnozy Programu wzięcie pod uwagę sytuacji kobiet i mężczyzn w różnych obszarach wsparcia Programu.	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zapisy projektu programu zostaną uzupełnione w tym zakresie, w miarę posiadanych danych.</p>

Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
176.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	Rozdział 2 Priorytety/Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii	64	Zmiana zapisu na: „prace badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw oraz konsorcjów z ich udziałem - obejmujące badania naukowe (przemysłowe/aplikacyjne) i prace rozwojowe włącznie z przygotowaniem do wdrożenia wyników prac B+R”	Diagnoza wskazuje, że pomimo podjętych działań w dalszym ciągu występuje ograniczona współpraca przedsiębiorstw z uczelniami wyższymi. Zaproponowana zmiana zachęci przedsiębiorstwa do realizacji projektów z udziałem uczelni. Pozwoli na zacieśnienie współpracy pomiędzy tymi podmiotami, a tym samym wpłynie pozytywnie na transfer wiedzy/technologii. Do rozważenia na etapie regulaminu konkursu/SZOOM wprowadzenie jako jednego z warunków otrzymania wsparcia dla przedsiębiorców współpracy z jednostkami naukowymi polegającej m.in. na wykorzystaniu zaplecza aparaturowego posiadanego przez uczelnie.	Uwaga częściowo uwzględniona Zapisy w programie zostaną uzupełnione w sposób wskazujący na możliwą współpracę sektora nauki z przedsiębiorstwami w przypadku realizacji projektów dot. prac badawczo – rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa. Druga część uwagi zostanie rozważona na późniejszym etapie, podczas prac nad kryteriami wyboru projektów, pod kątem ewentualnego premiowania projektów wykorzystujących zaplecze aparaturowe uczelni.
177.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	j.w.		Uwaga generalna do celu - warto uwzględnić możliwość samodzielnej realizacji przez Uczelnię projektów zmierzających do bezpośredniej komercjalizacji (lub ich spółki celowe).		Wyjaśnienie W ramach FEM 2021-27 wsparcie działań w zakresie komercjalizacji możliwe by było jedynie poprzez regionalny model transferu wiedzy (SPIN). Jest to przedsięwzięcie systemowe, polegające na świadczeniu usług w zakresie transferu wiedzy przez jednostki naukowe oraz proinnowacyjne IOB na rzecz przedsiębiorstw. W najbliższym czasie podjęte zostaną decyzje nt. rozszerzenia formuły przedsięwzięcia w zakresie możliwości wsparcia w projekcie działań CTT m.in. w zakresie świadczenia usług brokerskich. Ponadto w ramach programu krajowego Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki wspierany będzie transfer technologii pochodzących z organizacji badawczych a) komercjalizacja wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w szczególności powstających w środowisku naukowym b) inkubacja, akceleracja i wzrost spółek odpryskowych tworzonych przez naukowców, z wykorzystaniem infrastruktury i zasobów ludzkich centrów transferów technologii i innych

						podmiotów zajmujących się komercjalizacją wyników badań realizowanych w środowisku naukowym.
178.	Magdalena Trybus W imieniu Comarch SA	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	64	wdrożenie wyników prac B+R - wsparcie będzie przeznaczane na wdrożenie wyników prac B+R do działalności własnej przedsiębiorstwa, poprzez rozpoczęcie produkcji lub świadczenia usług na bazie innowacyjnego rozwiązania / rozwiązań opracowanych w ramach fazy B+R. Wśród inwestycji niezbędnych do rozpoczęcia produkcji lub świadczenia usług, wspierane będą inwestycje w cyfryzację firmy takie jak systemy informatyczne do produkcji i usługi wdrożeniowe niezbędne do ich uruchomienia.	Wdrożenie do działalności przedsiębiorstwa innowacji produktowej lub innowacji procesowej, może zostać oparte na systemach informatycznych wspierających procesy produkcyjne i logistyczne w firmie. W ramach etapu wdrożeniowego nie powinno więc zabraknąć możliwości dofinansowania systemów ERP najnowszej generacji, w modelu tradycyjnym i rozwiązań w modelu Software as a Service (SaaS), odpowiadających na potrzeby nowoczesnej produkcji (współpracujących z infrastrukturą IoT, zawierających rozwiązania Omnichannel, automatyzację i robotyzację procesów).	Wyjaśnienie W ramach Priorytetu 1 w celu szczegółowym 1(iii) zaplanowano wsparcie na działania, o których mowa w uwadze, z zakresu innowacyjności produktowej i procesowej przedsiębiorstw oraz zmianę modeli działalności przedsiębiorstw w kierunku gospodarki opartej o przemysł 4.0, w zakresie automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji. A także inwestycje przedsiębiorstw we wdrażanie technologii informacyjno – komunikacyjnych. Inwestycje będą wdrażane z wykorzystaniem instrumentów finansowych.
179.	Magdalena Trybus W imieniu Comarch SA	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i	64	Elementem uzupełniającym realizowane projekty będzie budowanie kompetencji pracowników i osób zarządzających w zakresie zarządzania innowacjami, nowymi modelami biznesowymi, a także	Wśród kluczowych kompetencji, które będą wspierane nie zostały wskazane podnoszenie wiedzy i umiejętności cyfrowych pracowników i kadry zarządzającej, niezbędne dla podniesienia innowacyjności przedsiębiorstwa. Na etapie wdrożenia produktu/ usługi do działalności przedsiębiorstwa, niezbędne są dedykowane szkolenia pracowników w obszarze obsługi nowego programowania czy sprzętu. Takie dedykowane i praktyczne szkolenia dotyczące obsługi nowych procesów wynikających z wdrożenia systemów informatycznych, prowadzone są przez producentów oraz firmy wdrożeniowe. Ograniczenie możliwości prowadzenia	Uwaga uwzględniona W programie zostaną uzupełnione zapisy umożliwiające przeprowadzenie niezbędnych dedykowanych szkoleń pracowników z zakresu wdrożonego produktu/ usługi do działalności przedsiębiorstwa będących działaniem prac B+R. Ponadto w ramach projektów realizowanych w celu szczegółowym 1(iii) możliwe będzie również skorzystanie z komponentu szkoleniowego w celu zwiększenia umiejętności przedsiębiorców i jego pracowników w

		<p>inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>		<p>rozwój umiejętności niezbędnych do obsługi infrastruktury badawczej sfinansowanej w ramach kompleksowego projektu i kompetencji związanych z wprowadzeniem na rynek nowych produktów i usług, w tym kompetencji cyfrowych.</p>	<p>szkoleń do certyfikowanych instytucji szkoleniowych ogranicza możliwość szybkiego i skutecznego przeszkolenia pracowników w obszarze umiejętności cyfrowych.</p>	<p>zakresie wykorzystania nowych technologii, umiejętności cyfrowych przy okazji wdrażania do działalności przedsiębiorstwa nowych technologii.</p>
180.	<p>Magdalena Trybus</p> <p>W imieniu Comarch SA</p>	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	64	<p>Wsparcie w formie bonu na innowacje może zostać przeznaczone na zakup usługi związanej z opracowywaniem, rozwojem i praktycznym zastosowaniem nowego lub ulepszonego produktu (wyrobu, usługi), bądź zmian procesowych w przedsiębiorstwie, dotyczących głównie innowacji technicznych/technologicznych, w tym również innowacji społecznych i ekoinnowacji lub też na zakup wartości niematerialnych i prawnych wprowadzających innowacje produktowe i procesowe w firmie.</p>	<p>Dla rosnącego sektora mikro i małych przedsiębiorstw o niskim potencjale innowacyjnym i ograniczonych zasobach pozwalających na prowadzenie własnej działalności B+R, skorzystanie z dostępnych rozwiązań informatycznych najnowszej generacji, zawierających elementy sztucznej inteligencji (AI), Internetu rzeczy (IoT) czy Business Intelligence (BI), to możliwość cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji procesów. Firmy mogą rozwijać nowe lub znacząco ulepszone produkty i procesy oraz prowadzić je szybko do obiegu gospodarczego w oparciu o innowacyjne oprogramowanie dostępne na polskim rynku, licencje w modelu stacjonarnym i w modelu Software as a Service (SaaS). Bony na innowacje powinny objąć możliwość zakupu innowacyjnych rozwiązań IT.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Skorzystanie z dostępnych rozwiązań informatycznych najnowszej generacji, zawierających elementy sztucznej inteligencji (AI), Internetu rzeczy (IoT) czy Business Intelligence (BI), możliwość cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji procesów będzie ujęta w ramach celu szczegółowego 1 (iii) w formie pożyczek.</p> <p>Kategorie wydatków możliwe do ponoszenia w ramach danego typu projektu zostaną doprecyzowane na późniejszym etapie w ramach szczegółowego opisu osi priorytetowych.</p>

				W tym obszarze wspierane będą m.in. usługi badawczo-rozwojowe i proinnowacyjne dotyczące rozwiązań służących transformacji przedsiębiorstw w kierunku automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej.		
181.	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	64	rozwój infrastruktury niezbędnej dla prowadzenia działalności B+R - wsparcie służące uruchamianiu lub rozszerzaniu działalności laboratoriów oraz działów badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach i jednostkach naukowych, w tym inwestycje w obiekty, aparaturę badawczą oraz innego typu infrastrukturę niezbędną do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i naukowej.	Działalność badawczo-rozwojowa oparta jest na badaniach naukowych, które nie są możliwe do realizacji bez odpowiedniej infrastruktury laboratoryjnej. <u>Infrastruktura ta powinna być rozwijana nie tylko w przedsiębiorstwach, ale także w jednostkach naukowych.</u> Laboratoria znajdujące się w jednostkach naukowych z powodzeniem mogą być wykorzystywane dla prowadzenia działalności B+R.	Wyjaśnienie Wsparcie infrastruktury badawczej jednostek naukowych planowane jest do realizacji i wskazane w odrębnym typie działania: infrastruktura badawcza sektora nauki w ramach tego samego celu szczegółowego 1(i).
182.	Instytut Ochrony Przyrody	Priorytet 1. Inteligentny i	65	Główne grupy docelowe	Podstawą rozwoju inteligentnego i konkurencyjnego regionu jest nauka. Instytuty Polskiej Akademii Nauk w swojej głównej misji mają prowadzenie badań naukowych na bardzo	Wyjaśnienie

	Polskiej Akademii Nauk	konkurencyjny region Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii Główne grupy docelowe		Przedsiębiorcy (MŚP oraz duże przedsiębiorstwa, w tym mid-caps oraz small mid-caps) oraz konsorcja z udziałem przedsiębiorstw oraz innych podmiotów, uczelnie, <u>Institute Polskiej Akademii Nauk</u> i inne podmioty tworzące system szkolnictwa wyższego i nauki.	wysokim międzynarodowym poziomie. Wsparcie tych jednostek spowoduje możliwość wykorzystania intelektualnych zasobów i współpracy z naukowcami z państw wysokorozwiniętych, a tym samym transferu nowoczesnej technologii i wiedzy do Małopolski	Institut Polskiej Akademii Nauk mieści się w kategorii beneficjentów, która zostanie wskazana na późniejszym etapie w dokumencie uszczegóławiającym program.
183.	Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa #CyberMadeInPoland	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	64	Dodanie na samym końcu w akapicie <i>rozwój infrastruktury niezbędnej dla prowadzenia działalności B+R</i> zdania: (...) w tym stworzenie i rozwój infrastruktury dzielonej.	Duża część rynku nowoczesnych technologii tworzona jest przez start-upy oraz MŚP. Postulujemy stworzenie HUBu innowacji cyfrowych na zasadzie infrastruktury dzielonej z których skorzystać mogłyby start-upy, scale-upy oraz MŚP działające w obszarze nowoczesnych technologii. Miejsce to oprócz posiadania infrastruktury badawczo-rozwojowej byłoby miejscem wymiany wiedzy, know-how i dobrych praktyk. W takim HUB-ie przedsiębiorcy mogliby przetestować swoje rozwiązania (usługa <i>test before invest</i>) oraz mogliby skorzystać z wyspecjalizowanych usług (np. stworzenie biznes planu i planu rozwoju produktu, usługi marketingowe, szkoleniowe itp.)	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> HUBy innowacji cyfrowych to obszar wsparcia Programu Krajowego Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki. Zgodnie z demarkacją wsparcia pomiędzy poziomem krajowym a regionalnym - cyfrowe HUBy (koncentratory) zostały przewidziane do wsparcia na poziomie krajowym. Ponadto wśród polskich kandydatów na Europejskie Huby Innowacji Cyfrowych - 5 z 25 instytucji jest z Małopolski; KE wyłoni 8-16 Europejskich Hubów Innowacji Cyfrowych, które będą finansowane w części z programu KE Cyfrowa Europa, w części z programu krajowego FENG.
184.	Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa #CyberMadeInPoland	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	64	Przeformułowanie zdania: Promowane będą w szczególności przedsięwzięcia dotyczące rozwiązań wspierających transformację gospodarki w kierunku automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji, cyberbezpieczeństwa oraz gospodarki o	W kontekście rozwoju ucyfrowienia, robotyzacji oraz automatyzacji należy zwrócić uwagę zarówno na potencjalne szanse gospodarcze wynikające z tych procesów jak i zagrożenia. Dlatego też postulujemy rozszerzenie listy kluczowych zakresów działań i rozwiązań wprost o uwzględnienie kwestii cyberbezpieczeństwa, które powinny stanowić nieodłączny element w wypadku podejmowania opisanych powyżej procesów.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Wsparcie na zakup produktów, usług lub procesów w obszarze zwiększania odporności firm na cyberataki dostępne będzie w 1 (iii) celu szczegółowym w postaci instrumentów finansowych.

				obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej.		
185.	Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa #CyberMadeInPoland	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	64	Dodanie działania w ramach priorytetu pt. Bony na cyberbezpieczeństwo	Bony na cyberbezpieczeństwo będą stanowić element systemu zachęt do zakupu produktów i usług z dziedziny cyberbezpieczeństwa. Instrument ten łączy bezpośrednie wsparcie dla podmiotów z sektora MŚP z popytowym wsparciem sektora cyberbezpieczeństwa. Wsparcie może zostać przeznaczone na zakup produktów, usług lub procesów cyberbezpieczeństwa, zwiększających odporność firm i samorządów na cyberataki.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie na zakup produktów, usług lub procesów w obszarze zwiększania odporności firm na cyberataki dostępne będzie w 1 (iii) celu szczegółowym w postaci instrumentów finansowych.
186.	CITTRU, UJ	Priorytet 1, cel: Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii	63-65	Dofinansowanie firmom dostępu do infrastruktury badawczej istniejącej w jednostkach naukowych (zakup usług cennikowych oferowanych przez uczelnie w ramach udostępniania infrastruktury badawczej)	W ramach wsparcia ważne jest, aby nie tylko dofinansować zakup nowej infrastruktury ale także zracjonalizować wykorzystanie istniejącej np. w jednostkach naukowych, które posiadają cenniki do wykorzystania istniejącej infrastruktury na rzecz świadczenia usług podmiotom zewnętrznym.	Uwaga nieuwzględniona W ramach projektów badawczo-rozwojowych wspieranych ze środków programu regionalnego przedsiębiorcy mogą <u>nabyć wyniki badań</u> lub prac rozwojowych od jednostek naukowych, w celu prowadzenia dalszych prac badawczo-rozwojowych, zmierzających do opracowania innowacyjnego rozwiązania w oparciu o prace B+R. Ponadto przedsiębiorca może zlecić wykonanie części merytorycznych prac w ramach projektu jednostce naukowej. Oprócz ww. działań, w ramach instrumentu „bony na innowacje” przedsiębiorcy mają możliwość zakupu od jednostek naukowych usług w zakresie badań przemysłowych i/lub eksperymentalnych prac rozwojowych. Zatem finansując projekty badawczo- rozwojowe przedsiębiorstw przyczyniamy się do wykorzystywania infrastruktury jednostek naukowych.
187.	Centrum Administracyjnego Wsparcia	Priorytet 1, cel: Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz	63-65	Dofinansowanie zakupu wyników działalności naukowej / własności intelektualnej wypracowanej w	W celu wzmocnienia transferu technologii z jednostek naukowych do biznesu warto dofinansować zakup lub wylicencjonowanie istniejącego w jednostkach naukowych IP będącego podstawą nowych produktów i usług w firmie, a nie tylko inwestować w zakup usług które mają dopiero	Wyjaśnienie W ramach projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorcy mogą nabyć wyniki badań lub prac rozwojowych od jednostek naukowych, w

	Projektów UJ	wykorzystanie zaawansowanych technologii		jednostkach naukowych (dotyczy także inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw o których mowa na str. 73)	doprowadzić do powstania takich rozwiązań/wiedzy takich jak np. jak bony na innowacje.	celu prowadzenia dalszych prac badawczo-rozwojowych, zmierzających do opracowania innowacyjnego rozwiązania w oparciu o prace B+R.
188.	Centrum Administracyjnego Wsparcia Projektów UJ	Priorytet 1, cel: Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii	63-65	Dofinansowanie usług rzeczownika patentowego oraz kosztów ochrony patentowej dla firm	Dofinansowanie usług doradczych świadczonych przez rzeczowników patentowych oraz kosztów ochrony patentowej, w tym opłat urzędowych przyczyni się do wzrostu rozwiązań chronionych prawnie przez przedsiębiorców i dających im czasowy monopol prawny sprzyjający budowaniu przewagi konkurencyjnej.	Wyjaśnienie W ramach instrumentu „bony na innowacje” wspierane będą usługi w zakresie ochrony własności intelektualnej , w związku z uzyskaniem prawa ochrony własności przemysłowej, w zakresie dotyczącym m.in. przygotowania zgłoszenia wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego i ich zgłoszenia: usługi obejmują pomoc prawną i techniczną świadczoną przez rzeczownika patentowego w zakresie niezbędnym do przygotowania zgłoszenia/zgłoszenia. Katalog usług możliwych do wsparcia w ramach „bonów na innowacje” zostanie wskazany w dokumencie uszczegóławiającym program.
189.	Centrum Administracyjnego Wsparcia Projektów UJ	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Infrastruktura badawcza sektora nauki	64	Propozycja przygotowania listy projektów kluczowych dla regionu związanych z rozbudową, przebudową lub doposażeniem istniejących obiektów infrastruktury badawczej sektora nauki. Propozycja rozszerzenia tego zadania o budowę nowych i modernizację istniejących obiektów infrastruktury	Realizacja wybranych projektów ułatwi proces ich przygotowania, wyboru i realizacji. Obecny zakres nie bierze pod uwagę budowy nowych i modernizację istniejących obiektów infrastruktury badawczej. To rozszerzenie umożliwi dostęp do działania większej grupie potencjalnych wnioskodawców.	Uwaga uwzględniona/wyjaśnienie Ad. 1 Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa do wsparcia z poziomu regionalnego będą kwalifikować się projekty z obszaru publicznej infrastruktury badawczej, o ile zostaną one wcześniej pozytywnie zaopiniowane przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki ministra ds. rozwoju regionalnego. W ramach procedury zostanie wyłoniona kluczowa dla regionu publiczna infrastruktura badawcza, która następnie będzie podlegać opinii ministra ds. nauki. Proces identyfikacji przedsięwzięć został już uruchomiony. Zakres działań dotyczący rozwoju infrastruktury B+R zostanie poszerzony o możliwość budowy. Zapisy programu zostaną skorygowane.

				<p>badawczej sektora nauki</p> <p>Uniwersytet przedstawił na etapie konsultacji propozycje inwestycji obejmujące: Kampus Medyczny, nowy obiekt Małopolskiego Centrum Biotechnologii oraz Centrum Badawczo-Rozwojowe Wydziału Chemii, których realizacja pozostaje nadal aktualna i znacząco wzmocniłaby potencjał badawczo-rozwojowy regionu</p>		
190.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	<p>Rozdział 2 Priorytety; Priorytet 1; Cel szczegółowy 1;</p> <p>„Wspierane będą następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> prace badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw oraz prace obejmujące twórczość artystyczną w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wdrożenie wyników 	Str. 63 i 64	<p>Propozycja zmiany zapisu: „Wspierane będą następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> prace badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw oraz prace obejmujące twórczość artystyczną w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie 	<p>Umożliwienie udziału w konkursach z tego obszaru uczelniom artystycznym aktywnym w sektorze przemysłów kreatywnych, nowych mediów, współpracujących z sektorem filmowym oraz z podmiotami z branży GameDev.. Zgodnie z art. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2018 r. działalność naukowa obejmuje badania naukowe, prace rozwojowe oraz twórczość artystyczną. Należy mieć na uwadze istotę i profil badań naukowych postrzeganych z perspektywy jednostek akademickich zajmujących się sztukami plastycznymi. Absolwenci tych uczelni zajmują wysokie stanowiska kreatywne w wielu podmiotach gospodarczych, a implementacja efektów działań na grunt przemysłów kreatywnych jest powszechna. Rozwój technologii cyfrowych jest priorytetem w programowanej zmianie. Pozbawienie go czynnika artystycznego/ kulturowego wpływa na brak zrównoważonego rozwoju, stanowi element spowalniający (brak odpowiednich zasobów kadrowych, komplementarnych kompetencji, istotnych z</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Obszary wsparcia ze środków unijnych określone są przez Komisję Europejską rozporządzeniami unijnymi. Zgodnie z Celem Polityki 1 (cel szczegółowy i) wsparcie ma na celu <i>rozwijanie i <u>wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych</u> oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</i> dlatego planowana interwencja zostanie skierowana na działania badawczo-rozwojowe i innowacyjne.</p> <p>Jednocześnie należy wskazać, że działalność B+R/innowacyjna wspierana będzie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji, do których należą również <i>przemysły kreatywne i czasu wolnego</i>. W związku z powyższym uczelnie artystyczne aktywne w sektorze przemysłów kreatywnych będą jak najbardziej mogły brać udział w konkursach dot. prac B+R oraz innowacyjnych we współpracy z przedsiębiorcami.</p>

		<p>prac B+R oraz wyników (...)</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury niezbędnej dla prowadzenia działalności B+R (...) <p>Promowane będą w szczególności przedsięwzięcia dotyczące rozwiązań wspierających transformację gospodarki w kierunku automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej.”</p>	<p>wyższym z 2018 r. (...)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wdrożenie wyników prac B+R oraz wyników prac obejmujących twórczość artystyczną w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2018 r. (...) • rozwój infrastruktury niezbędnej dla prowadzenia działalności B+R oraz prowadzenia twórczości artystycznej w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2018 r. (...) <p>Promowane będą w szczególności</p>	<p>punktu widzenia innych podmiotów prowadzących działalność naukowo-badawczą).</p>	
--	--	---	--	---	--

				przedsięwzięcia dotyczące rozwiązań wspierających transformację gospodarki w kierunku automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji, przemysłów kreatywnych oraz gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej.”		
191.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	Rozdział 2 Priorytety; Priorytet 1; Cel szczegółowy 1; odnośnik dotyczący infrastruktury badawczej sektora nauki: „infrastruktura badawcza sektora nauki (...)”	Str. 65	Propozycja zmiany zapisu: „infrastruktura badawcza sektora nauki w tym sektora obejmującego twórczość artystyczną (...)”	Umożliwienie udziału w konkursach z tego obszaru uczelniom artystycznym aktywnym w sektorze przemysłów kreatywnych, nowych mediów, współpracujących z sektorem filmowym oraz z podmiotami z branży GameDev.. Zgodnie z art. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2018 r. działalność naukowa obejmuje badania naukowe, prace rozwojowe oraz twórczość artystyczną . Należy mieć na uwadze istotę i profil badań naukowych postrzeganych z perspektywy jednostek akademickich zajmujących się sztukami plastycznymi. Absolwenci tych uczelni zajmują wysokie stanowiska kreatywne w wielu podmiotach gospodarczych, a implementacja efektów działań na grunt przemysłów kreatywnych jest powszechna. Rozwój technologii cyfrowych jest priorytetem w programowanej zmianie. Pozbawienie go czynnika artystycznego/ kulturowego wpływa na brak zrównoważonego rozwoju, stanowi element spowalniający (brak odpowiednich zasobów kadrowych, komplementarnych kompetencji, istotnych z punktu widzenia innych podmiotów prowadzących działalność naukowo-badawczą).	Wyjaśnienie Obszary wsparcia ze środków unijnych określone są przez Komisję Europejską rozporządzeniami unijnymi. Zgodnie z zapisami rozporządzenia 2021/1058 w celu szczegółowym 1(i) wsparcie ma na celu <i>rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</i> dlatego planowana interwencja zostanie skierowana na działania badawczo-rozwojowe i innowacyjne, w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji, do których zaliczają się też <i>przemysły kreatywne i czasu wolnego</i> .
192.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	Rozdział 2 Priorytety; Priorytet 1; Cel szczegółowy 1; odnośnik dotyczący bonów na innowacje:	Str. 64	Propozycja zmiany zapisu: boni na innowacje dla MŚP obejmujące wsparcie przeznaczone na zakup usług będących efektem działalności	Rozwój różnych gałęzi gospodarki, w tym przemysłów kreatywnych jest możliwy tylko w sytuacji zachowania prawa do równego dostępu do innowacji. W takiej sytuacji implementacja działań uczelni artystycznych (np. sektor filmowy, GameDev). Rozszerzenie zapisu umożliwi współpracę z MŚP w ramach bonów na innowacje również w obszarze przemysłów kreatywnych . Należy podkreślić, że uczelnie plastyczne prowadzą także wydziały projektowe (w	Wyjaśnienie Wsparcie w formule bonu na innowacje będzie mogło zostać przeznaczone na zakup usługi w zakresie wzornictwa, dotyczące wykonania projektu wzorniczego, obejmującego opracowanie cech technicznych, użytkowych lub estetycznych danego produktu, bądź też wykonania projektu inżynierskiego. Ponadto wspierane będą projekty w

		„bony na innowacje dla MŚP obejmujące wsparcie przeznaczone na zakup usług badawczo-rozwojowych oraz proinnowacyjnych”		naukowej (usług badawczo-rozwojowych a także usług będących wynikiem działalności artystycznej w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym) oraz proinnowacyjnych	zakresie form przemysłowych, czy architektury wnętrz), wydziały konserwatorskie (zajmujące się konserwacją dzieł sztuki z udziałem najnowszych technologii), ale także poświęcone nowym mediom (np. Wydział Intermediów krakowskiej ASP).	obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji, do których zaliczają się też <i>przemysły kreatywne i czasu wolnego</i> . Szczegółowe zapisy zostaną wprowadzona na dalszym etapie prac w dokumencie uszczegóławiającym program.
193.	Prezydent Miasta Tarnowa	CP 1- Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej.	26 oraz 27, 73, 74	<p>Jak w obliczu zapisów podkreślających trudność w realizacji, a przede wszystkim rozliczeniach projektów B+R, vide zapis: „Przedsięwzięcia w obszarze prac B+R obarczone są największym ryzykiem finansowym i inwestycyjnym w związku z czym interwencja będzie wdrażana w formie dotacyjnej” oraz „</p> <p>W ramach interwencji planuje się realizację kompleksowych projektów B+R obejmujących wszystkie aspekty (od pomysłu po wdrożenie) włącznie z zakupem infrastruktury badawczej. Projekty kompleksowe są najbardziej pożądanymi w kontekście realizacji</p>	<p>Czy w związku z zapisem:</p> <p>„Inwestycje w infrastrukturę B+R co do zasady bezpośrednio nie generują dochodu po zakończeniu realizacji projektu, a nawet w okresie jego trwałości. Większość przedsiębiorstw wciąż nie jest nastawiona na samodzielne prowadzenie działalności B+R, zwłaszcza w sposób ciągły, jako stały element swojej działalności. Forma wsparcia w postaci dotacji będzie stanowić jedną z zachęt do dokonywania zmian w tym zakresie”, możliwe jest wydłużenie procesu ewaluacyjnego, a jeśli nie, to jak instytucja nadzorująca zamierza weryfikować wskaźniki realizacji założeń projektów?</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W takim przypadku w perspektywie 14-20 stosowana była zasada, zgodnie z którą możliwe było wydłużenie czasu na osiągnięcie efektu wsparcia na poziomie projektu poza okres trwałości, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia Programu. W perspektywie 21-27 zapisy Wytężnych do monitorowania również wskazują, iż na wniosek IZ można wydłużyć termin poza standardowe ramy.</p>

				celów jakimi są zwiększenie nakładów na B+R, w szczególności prywatnych oraz wzrost innowacyjności firm”, będzie realizowana ewaluacja i rozliczenie projektu?		
194.	Prorektor ds. Nauki Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał, Politechnika Krakowska	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	64	Proponujemy zapis: <i>Prace badawczo rozwojowe przedsiębiorstw i jednostek naukowych</i>	Jest to kategoria umożliwiająca dofinansowanie prac B + R prowadzonych wspólnie – w partnerstwie przez jednostki sektora biznesowego i naukowego. W obecnym kształcie dokument uwzględnia jedynie są badania przedsiębiorstw, w których uczelnia pełni rolę podwykonawcy, nie zaś równorzędnego partnera. Dodanie proponowanego zapisu umożliwi udział uczelni m.in. w decydowaniu o przebiegu badań i modyfikowaniu jego zamierzonych efektów.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zgodnie z podziałem interwencji kraj-region w ramach programu regionalnego wspierane będą projekty badawcze przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z udziałem innych podmiotów, w tym organizacji badawczych. Liderem zawsze jest podmiot z sektora MŚP. Zapisy FEM 21-27 zostaną odpowiednio uzupełnione.
195.	Prorektor ds. Nauki Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał, Politechnika Krakowska	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(i) rozwijanie i wzmacnianie	65	Usunięcie wyłączenia projektów znajdujących się na Polskiej Mapie Infrastruktury Badawczej	Projekty znajdujące się na Polskiej Mapie Infrastruktury Badawczej nie mają zagwarantowanego/wskazanego źródła finansowania, są natomiast potwierdzeniem znaczenia projektów dla rozwoju polskiej nauki. Wnioskodawcy muszą znaleźć źródła finansowania zewnętrznego. W dotychczasowej praktyce, w przypadku projektów o istotnym znaczeniu dla rozwoju regionu istniała możliwość starania się (często wpis na PMIB była jednym z warunków dostępu do środków) o ich dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego. Taka możliwość powinna zostać utrzymana.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z podziałem interwencji kraj-region infrastruktura wpisana na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej wspierana będzie z poziomu krajowego w ramach programu FENG. Z poziomu regionalnego wspierana będzie infrastruktura: <ul style="list-style-type: none"> • spoza Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej • spoza Centrów Kompetencji tworzonych przez organizacje badawcze o charakterze sieciowym typu SBŁ

		zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii				<ul style="list-style-type: none"> zgodna z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami i pozytywnie zaopiniowana przez ministra ds. nauki i rozwoju regionalnego.
196.	Prorektor ds. Nauki Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał, Politechnika Krakowska Krakowska, Centrum Transferu Technologii	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	75	<p>Proponujemy zapis:</p> <p><i>Ogólna uwaga dotycząca nie tylko „wsparcia w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu”, ale również innych działań</i></p>	<p>Ujednoczenie sposobu naliczania kosztów pośrednich od kosztów podwykonawstwa.</p> <p>W niektórych działaniach RPO 2014-2020 dotychczas obowiązała zasada braku możliwości naliczania kosztów pośrednich od podwykonawstwa, a i innych przypadkach tak możliwość była dopuszczona.</p> <p>Przykład: w Działaniu 1.2.1, przedsiębiorcy chcący zlecać prace B+R na uczelnie mogą to robić na dwa sposoby:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zlecać uczelni wykonanie prac B+R, tym samym od kosztów zleconego podwykonawstwa nie mogą naliczać kosztów pośrednich Zlecać bezpośrednio pracownikom naukowym uczelni przeprowadzenie określonych prac B+R, zatrudniając ich przykładowo w wymiarze ułamka etatu, na umowę o pracę i tym samym uzyskując możliwość naliczania kosztów pośrednich. <p>Niestety ta druga opcja jest niekorzystna dla uczelni jako instytucji, która np. nie może się wykazać wykonywaniem prac B+R otoczeniu biznesowemu. Jednak ta wersja jest preferowana przez firmy.</p> <p>Natomiast w działaniu 3.3.1. Promocja gospodarcza Małopolski, zostało dopuszczone naliczanie kosztów pośrednich od typowego podwykonawstwa.</p> <p>Biorąc pod uwagę w/w przykład należy ujednoczyć zasadę naliczania kosztów pośrednich od podwykonawstwa dla wszystkich podmiotów – Beneficjentów Programu.</p>	<p><u>Uwaga zostanie rozważona na dalszym etapie prac.</u></p> <p>Treść programu nie odnosi się do tak szczegółowych kwestii. Te kwestie będą rozstrzygane na późniejszym etapie podczas przygotowywania uszczegółowienia programu oraz dokumentacji konkursowej dotyczącej poszczególnych obszarów wsparcia.</p>
197.	Prorektor ds. Nauki	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa	63	Utrzymanie możliwości otrzymania wsparcia dotacyjnego na wdrożenie dla MSP w	Utrzymanie działań zakładających połączenie komponentu B+R wraz z komponentem wdrożeniowym w jednej aplikacji projektowej. Jako bardzo dobry przykład z mijającej	<p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>W programie regionalnym zaplanowano możliwość łączenia w jednym projekcie realizacji prac B+R oraz wdrożenia wyników prowadzonych</p>

	Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał, Politechnika Krakowska	dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii		przypadku realizacji prac B+R	perspektywy finansowej należy uznać: poddziałanie 1.2.1 typ B oraz 1.2.3 typ C.:	prac. Zaplanowano również wsparcie na wdrażanie wyników B+R w przedsiębiorstwach w formie dotacji, jednak ostateczne warunki wsparcia będą zależę od uzgodnień z KE.
198.	Prorektor ds. Nauki Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał, Politechnika Krakowska	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(i)	74 i 81	Wsparcie dla nowopowstałych firm oraz Centra Wiedzy SPIN	Uregulowanie kwestii naliczania podatku VAT (likwidacja) od świadczenia usług bezpłatnych (w rzeczywistości finansowanych przez FRRD) dla klientów-MSP	Wyjaśnienie Jest to kwestia, która leży w kompetencji Ministra Finansów. ZWM już kilkakrotnie postulował do Ministra o odstąpienie od stosowania naliczenia podatku VAT od dotacji w przypadku świadczenia usług doradczych na rzecz przedsiębiorców, jednak bezskutecznie. Prośba o uregulowanie przedmiotowej kwestii w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, została zgłoszona przez UMWM w ramach roboczych konsultacji dokumentu.
199.	Gmina Miejska Kraków	Uwaga dotyczy całego dokumentu		W projekcie zupełnie pominięto nauki humanistyczne i ekonomiczne. Sfinansowanie badań nad innowacją w zarządzaniu, czy w polityce społecznej, w obecnym projekcie wydaje się niemożliwe.		Wyjaśnienie W priorytecie 1 Inteligentny i konkurencyjny region wsparcie będzie skoncentrowane na obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji, do których należą: Life Science, Energia Zrównoważona, Technologie Komunikacyjno-Informacyjne, Chemia, Produkcja metali i wyrobów metalowych, wyrobów z mineralnych surowców, Elektrotechnika i przemysł maszynowy oraz Przemysł kreatywny i czasu wolnego. Jest to wymóg wynikający z Rozporządzenia Unijnego 2021/1058.

200.	Gmina Miejska Kraków	CS 1 (i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	26	Całkowicie pominięto kwestię budowy infrastruktury parków naukowo-technologicznych . Postuluje się uzupełnienie dokumentu w tym zakresie.	Tworzenie parków naukowo-technologicznych, w tym działania na rzecz powstawania ich infrastruktury, stanowi ważny element strategii na rzecz inteligentnej transformacji.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zapisy programu zostaną uzupełnione o możliwość tworzenia parków naukowo-technologicznych, w istniejących obiektach. Zakres działań będzie obejmował wsparcie dotyczące rozbudowy, przebudowy, doposażenia, adaptacji istniejących obiektów do funkcji inkubatorów przedsiębiorczości. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie uzależnione od dalszych uzgodnień i rozstrzygnięć z Komisją Europejską.
201.	Gmina Miejska Kraków	CS 1 (i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	65	W katalogu wspieranych działań uwzględniono infrastrukturę badawczą sektora nauki, jednak zawężono ją do rozbudowy, przebudowy lub doposażenia istniejących obiektów. Proponuje się także uwzględnienie budowy nowej infrastruktury badawczej oraz infrastruktury parków naukowo-technologicznych (w tym zakupu niezbędnych nieruchomości).	O zwiększeniu zasobów i potencjału regionalnej, publicznej infrastruktury badawczej decyduje nie tylko rozwój istniejącej, ale przede wszystkim budowa nowej infrastruktury badawczej, w tym parków naukowo-technologicznych , jako miejsc bezpośredniej realizacji idei B+R. Tego typu przedsięwzięcia pozwolą przyciągnąć na teren województwa nowe, innowacyjne inwestycje.	<u>Uwaga uwzględniona/Wyjaśnienie</u> W ramach typu działań, o którym mowa w uwadze wspierana będzie publiczna infrastruktura badawcza uczelni i jednostek badawczych. Zakres działań dotyczący rozwoju publicznej infrastruktury B+R zostanie poszerzony o możliwość budowy. Natomiast zapisy dotyczące wsparcia infrastruktury IOB, w tym parków naukowo-technologicznych zostaną uzupełnione o możliwość tworzenia parków naukowo – technologicznych w istniejących obiektach. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie zależało od dalszych rozstrzygnięć z Komisją Europejską.
202.	Krzysztof Cielecki Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości	1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności	s.65	- infrastruktura badawcza sektora nauki: „Przewiduje się możliwość finansowania zarówno przedsięwzięć ukierunkowanych na	Treść punktu wskazuje na dofinansowanie sektora nauki (jako bezpośredniego beneficjenta) – nie sektora przedsiębiorców, którzy mogą za to być w sferze oddziaływania	<u>Wyjaśnienie</u> W programie zaplanowano zarówno wsparcie infrastruktury badawczej sektora nauki, jaki i rozwój infrastruktury badawczej przedsiębiorstw. Przywołany w uwadze zapis wskazuje na to, że zostaną zapewnione mechanizmy umożliwiające wykorzystanie wspartej infrastruktury sektora nauki do działalności gospodarczej, nawiązywania współpracy pomiędzy instytucjami nauki i przedsiębiorstwami.

	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.			<p>prowadzenie działalności gospodarczej, jak i wsparcie inwestycji, w których działalność gospodarcza będzie miała charakter działalności pomocniczej).”</p> <p>- dopisanie dla sprecyzowania beneficjenta „działalności gospodarczej, jak i wsparcie inwestycji w JEDNOSTKACH NAUKOWYCH,”</p>		<p>Zapisy programu zostaną skorygowane tak aby nie budziły wątpliwości interpretacyjnych.</p> <p>Natomiast wsparcie infrastruktury badawczej przedsiębiorstw mieści się w typie działań - <i>rozwój infrastruktury niezbędnej dla prowadzenia działalności B+R na str. 64</i></p>
203.	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie			<ul style="list-style-type: none"> Dnia 28 października 2021 r. w nawiązaniu do posiedzeń Rady Naukowej ds. Strategicznych Kierunków Rozwoju Małopolski Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie przekazał ogólne uwagi dotyczące projektu Programu Fundusze Europejskie dla Małopolskie 2021-2021 		<p><u>Uwaga nieuwzględniona/Wyjaśnienie</u></p> <p>W odniesieniu do uwagi dotyczącej możliwości stworzenia odrębnego Priorytetu dedykowanego dla sektora nauki na poziomie co najmniej 10-15% środków z EFRR, należy wskazać, że nie jest możliwe, aby poszczególne grupy beneficjentów posiadały odrębne dedykowane tylko dla nich priorytety z wydzieloną alokacją. Rozdrobnienie ilości priorytetów jest nieefektywne w kontekście zarządzania alokacją w programie.</p> <p>Jednocześnie należy wskazać, że w celu szczegółowym 1 (i) został wyodrębniony typ działań w zakresie rozwoju infrastruktury badawczej skierowany tylko do uczelni i jednostek naukowych z wydzieloną alokacją. W Priorytecie 1. Inteligentny i konkurencyjny region zostanie rozważone zwiększenie alokacji na działania w ww. obszarze.</p>

			<p>Małopolska Przyszłości. Pismo DR.3110-8/2021 z dnia 27.10.2021 r. zostało złożone na dzienniku Podawczym Urzędu Marszałkowskieg o Województwa Małopolskiego. Prosimy aby Informacje wskazane w niniejszym piśmie traktować jako nasze uwagi do Programu.</p> <p>Dnia 5 listopada odbyły się również konsultacje społeczne projektu Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021- 2027 z przedstawicielami środowiska akademickiego. Na niniejszym spotkaniu ze strony naszego uniwersytetu został zgłoszony wniosek aby rozważyć możliwość stworzenia Priorytetu dedykowanego był dla sektora nauki na poziomie co najmniej 10-15% środków z EFRR dla całego programu. W przypadku braku takiej</p>	
--	--	--	---	--

				<p>możliwości jako alternatywne rozwiązanie proponujemy zwiększyć zaangażowanie środków finansowych na rzecz działań planowanych w Priorytecie 1 Inteligentny i konkurencyjny region lub Priorytecie 4 Małopolska infrastruktura społeczna</p>		
204.	<p>Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie</p>	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p>	63-64	<p>Rozszerzenie wskazanego wsparcia działań w ramach priorytetu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwój infrastruktury dydaktyczno-naukowej sektora nauki w celu rozwoju wzmocnienia edukacji nierozzerwalnie związanej z nauką i badaniami, ze szczególnym uwzględnieniem przyszłych kadr, które stymulują i rozwijają obszar szkolnictwa na wszystkich jego poziomach 	<p>Zgodnie z zapisami programu w obszarze infrastruktury badawczej, a w konsekwencji dydaktyczno-edukacyjnej sektora nauki, nadal identyfikowane są bardzo znaczące potrzeby. Koncentrowanie wsparcia tylko na sektorze badań bez rozwoju edukacji i dydaktyki w tym zakresie spowoduje, że nie będzie możliwe uchwycenie zasadniczej kwestii, w której mają podejmować interwencję i jednocześnie dawać wsparcie środki europejskie. Zgodnie z przyjętą logiką interwencji oraz Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. dotyczącym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) ma on na celu wzmocnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w Unii Europejskiej poprzez „...korygowanie podstawowych nierówności regionalnych w Unii. EFRR ma się przyczyniać do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów najmniej uprzywilejowanych...”</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Obszary wsparcia ze środków unijnych określone są przez Komisję Europejską rozporządzeniami unijnymi. Zgodnie z zapisami rozporządzenia 2021/1058 w celu szczegółowym 1(i) wsparcie ma na celu <i>rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</i> dlatego w ramach planowanej interwencji w Priorytecie 1. Inteligentny i konkurencyjny region wzmocniany będzie potencjał innowacyjny regionu poprzez wsparcie jednostek naukowych i ośrodków badawczych w zakresie tworzenia nowoczesnych rozwiązań na rzecz rozwoju gospodarczego.</p>

205.	Uniwersyte t Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Wskaźniki	66-67	Uwzględnienie wskaźnika produktu: Uczelnie wyższe objęte wsparciem.	<p>Tabele wskaźników produktu oraz wskaźniki rezultatu odnoszą się do sektora MŚP np. przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże). Zgodnie z uzasadnieniem wskazanym w punkcie 2 i 3 niniejszej tabeli brak jest odniesienia do korzyści w stosunku do otoczenia społecznego oraz kooperacji z interesariuszami zewnętrznymi, których działalność nie przynosi bezpośredniego zysku ale ma wpływ na poprawę jakości życia i również wartość dodaną poprzez udział sektora nauki w badaniach np. na rzecz samorządów, jednostek publicznych etc. Należy wzmocnić akcenty i wskazać nie tylko współpracy z sektorem przedsiębiorstw ale również z pozostałymi uczestnikami życia społecznego.</p> <p>We wskaźnikach nie uwzględniono wskaźnika dotyczącego uczelni wyższych pomimo faktu, iż uczelnie wyższe stanowią grupę docelową we wskazanym priorytecie. W ramach priorytetu wskazano wsparcie rozwoju infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności B+R. Tego rodzaju wsparcie jest szczególnie potrzebne dla uczelni wyższych. Konieczne jest lepsze powiązanie budowanej infrastruktury ośrodków akademickich z potrzebami przedsiębiorców. Pozwoli to na poprawę konkurencyjności uczelni wyższych, lepszą współpracę w obszarze B+R, wymianę wiedzy i doświadczeń uczelni, sektora przedsiębiorstw, realizację wspólnych projektów w ramach konsorcjów naukowych i przedsiębiorstw. Niezbędne jest wsparcie infrastrukturalne, organizacyjne uczelni wyższych w tym obszarze w naszym regionie.</p> <p>Biorąc pod uwagę zidentyfikowane bariery lub wyzwania w tym:</p> <p>- zwiększenie odporności regionu na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, poprawy bezpieczeństwa ludności w tym w związku z wpływem pandemii COVID-19 należałoby rozważyć możliwość wsparcia laboratorium, centrum badawczych (specjalistycznych) w obszarze bezpieczeństwa państwa wykorzystujące zdolności badawcze i innowacyjne oraz zaawansowane technologie.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W Programie przyjęto zasadę, iż wskaźnik zostaje przyporządkowany do wybranych/głównych typów kategorii interwencji. Pozostałe wskaźniki definiujące poszczególne formy wsparcia, czy grupy docelowe będą określone w uszczegółowieniu do Programu. Jeśli chodzi o zaproponowany konkretnie wskaźnik, to nie ma go w obowiązującej Liście Wskaźników Kluczowych (LWK) i KE nie przewidziała go na swoim poziomie (nie ma go w rozporządzeniu KE).</p>
206.	Izba Przemysłu	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej	63, 64	Uwaga ogólna:	Przy najsilniejszych Małopolskich uczelniach (w tym także tych działających poza Krakowem) funkcjonują Centra	Uwaga nieuwzględniona

	wo-Handlowa w Tarnowie	konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej		Zasadnym wydaje się także wspieranie działań promocyjnych działających w Małopolsce Centrów Transferu Technologii	Transferu Technologii. Są to miejsca stworzone aby łączyć świat nauki ze światem biznesu. Niestety przedstawiciele szczególnie nie dawno powstałych CTT podkreślają że cały czas potrzebne jest zwiększanie świadomości przedsiębiorców że CTT istnieją w ich najbliższej okolicy i mogą im realnie pomóc w działalności B+R.	Możliwa jest promocja oferty / usługi świadczonej przez CTT na rzecz przedsiębiorców w przypadku zaangażowania CTT, jako partnera w projekcie SPIN (systemowym przedsięwzięciu świadczenia usług w zakresie audytu technologicznego oraz transferu technologii na rzecz przedsiębiorców w obszarach inteligentnej specjalizacji regionalnej). Zatem ogólne działania promocyjne na rzecz CTT nie będą realizowane. Jedyne promocja oferty CTT dla przedsiębiorców w ramach projektu SPIN – w przypadku zaangażowaniu danego CTT, jako wykonawcy usług w projekcie.
207.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie	1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii				
208.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła	Interwencja w ramach funduszy Powiązane rodzaje działań				
209.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGII RADA	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	63, 64	wspierana będzie interwencja przyczyniająca się do stymulowania popytu na innowacje oparte głównie na działalności B+R, szczególnie w sektorze MŚP. Interwencja skoncentrowana zostanie na bezpośrednim wsparciu inwestycji przedsiębiorstw w projekty i usługi B+R+I. W ramach kompleksowej oferty	Poprzez staże lub bonony na staże zainicjuje i wzmocni się współpraca N+B, nastąpią realne mikro wdrożenia wyników prac naukowych w biznesie, załączki prac rozwojowych, uzupełniona zostanie infrastruktura o realne potrzeby N+B. Poprzez staże pracowników naukowych w firmach i pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych, ośrodkach naukowo badawczych wszystkie strony rozwiną umiejętności, wzmocnią lub zdobędą nowe kompetencje by móc skutecznie korzystać z bononów na innowacje, wdrożeń wyników prac N+B o wysokim potencjale innowacyjności i na większą skalę. Operatorem staży lub bononów na staże powinny być Instytucje Otoczenia Biznesu jak Agencja Rozwoju, Samorządy Gospodarcze, Klastery, Parki Technologiczne, NGO	<u>Uwaga nieuwzględniona/ Wyjaśnienie</u> Wsparcie dotyczące rozwoju kadr naukowych realizowane będzie na poziomie krajowym. W programie krajowym Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego wspierana będzie współpraca z pracodawcami poprzez dofinansowanie projektów dotyczących doktoratów wdrożeniowych. Wspierane będzie kształcenie doktorantów w ramach szkół doktorskich we współpracy z zatrudniającymi ich przedsiębiorcami albo innymi podmiotami, czego efektem będzie wdrażanie w tych podmiotach wyników prowadzonej przez doktorantów działalności naukowej. Do rozważenia na późniejszym etapie pozostaje możliwość ujęcia staży pracowników przedsiębiorstw w JNB, ONB jedynie jako element projektów badawczo-rozwojowych realizowanych przez przedsiębiorstwa.
210.	Małopolska Agencja Rozwoju	1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie				

	Regionalne go SA	zaawansowanych technologii Interwencja w ramach funduszy Powiązane rodzaje działań		wsparcia powinno zostać dopisane: finansowani e staży lub bonów na staże pracowników naukowych w przedsiębiorstwach oraz staży pracowników przedsiębiorstw w JNB, ONB z korzyścią dla wszystkich stron. Pozwoli to efektywniej realizować kolejne wskazane we wsparciu fazy koncepcyjną, badawczą, dot. prac rozwojowych i innowacyjnych. W tym działaniu mającym na celu rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii można uwzględnić tworzenie narzędzi networkingowych N+B w oparciu o technologie przyszłości	współpracujące zarówno z przedsiębiorcami jak też naukowcami Staże realizowane w oparciu o umowy trójstronne naukowiec-przedsiębiorca-operator (IOB) lub JNB-pracownik przedsiębiorstwa- operator (IOB). Staż kończy się wypracowaniem konkretnego dzieła (produktu, usługi, rozwiązania) cyfrowe narzędzia networkingowe, oparte na technologiach digital/IT/ICT, A.I., cloud computing, big data, blockchain mogą skutecznie wspomagać nawiązywanie kontaktów i współpracę N+B.	Rozwój narzędzi networkingowych N+B, w ramach wzmacniania kompetencji i sieciowej współpracy, uwzględniony został w cs (iv), jako element projektu dotyczącego zarządzania Regionalną Strategią Innowacji Województwa Małopolskiego 2030 i procesu przedsiębiorczego odkrywania. Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.
211.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie					
212.	PTG Sokół-Świat Pracy –sekcja: Klub Obywatelski Sokoła					
213.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
214.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
215.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
216.	dr hab. Jan Halberda	Cel 1(i) rozwijanie i wzmacnianie	64	W zdaniu na ze strony 64 na czerwono		Wyjaśnienie

	Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGII RADA	zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii Punkt: Bony na Innowacje		naniesiono proponowane zmiany Bony na innowacje będą stanowić element systemu zachęt do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przez mniejsze podmioty gospodarcze. Instrument ten łączy bezpośrednie wsparcie dla podmiotów z sektora MŚP z popytowym wsparciem sektora badawczego i proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu, samorządu gospodarczego oraz klastrów. Wsparcie w formule bonu na innowacje może zostać przeznaczone na zakup usługi związanej z opracowywaniem, rozwojem i praktycznym zastosowaniem nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu, usługi), bądź zmian procesowych w przedsiębiorstwie, dotyczących głównie innowacji technicznych/ technologicznych, w tym również innowacji społecznych i	Samorządy Gospodarcze nie są IOB sensu stricto, natomiast również prowadzą działania dla biznesu, stąd rozszerzenie katalogu wydaje się zasadne. Propozycja rozszerzenia katalogu usług podyktowana jest praktyką współpracy i ponad 2letnim doświadczeniem bezpośredniej pracy zespołu DIH KPT w przedsiębiorcami z Małopolski w obszarze transformacji cyfrowej w kierunku Przemysłu 4.0, popartej szczegółowymi audytami gotowości do transformacji cyfrowej przeprowadzanymi w kilkudziesięciu firmach objętych zakresem obszarem DIHu KPT. Podobne konkluzje i rekomendacje mają pozostałe DIHy.	Bony na innowacje mają stanowić element systemu zachęt do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przez MŚP przy współpracy z sektorem nauki oraz proinnowacyjnymi jednostkami otoczenia biznesu. Zgodnie z podziałem interwencji kraj-region, z poziomu regionalnego wspierane będą usługi dla przedsiębiorstw świadczone przez jednostki naukowe oraz akredytowane na poziomie kraju ośrodki innowacji. IOB, która uzyska akredytację na poziomie krajowym będzie mogła świadczyć usługi dla przedsiębiorców w ramach bonów na innowacje. Propozycja dotycząca zakupu usług w zakresie transformacji cyfrowej zostanie wzięta pod uwagę na dalszym etapie, podczas prac nad dokumentami uszczegóławiającymi program. Ponadto proponowany zakres wsparcia dotyczący zakupu usługi doradczej w zakresie identyfikacji potrzeb MSP w obszarze transformacji cyfrowej, audyt dojrzałości cyfrowej MSP, będzie możliwy jako element projektu w zakresie wdrażania nowych technologii, automatyzacji i robotyzacji przedsiębiorstw z wykorzystaniem instrumentów finansowych w celu szczegółowym 1(iii). Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.
217.	Krakowski Park Technologiczny					
218.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie					
219.	PTG Sokół-Swiat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła					
220.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					

221.	Tatrzańska Izba Gospodarcza			ekoinnowacji. W tym obszarze wspierane będą m.in. usługi badawczo-rozwojowe i proinnowacyjne dotyczące rozwiązań służących transformacji przedsiębiorstw w kierunku automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej a także zakup usługi doradczej na identyfikację potrzeb MSP w obszarze transformacji cyfrowej, zakup usługi audytorskiej - audyt dojrzałości cyfrowej MSP wraz z mapą drogową transformacji cyfrowej MSP, zakup testowego wdrożenia innowacji (pilotaż projekty wdrożeniowe) a) w środowisku laboratoryjnym (np. showroom DIH) b) bezpośrednio na infrastrukturze MŚP (proof of concept/ test before invest).		
222.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
223.	MFIPR	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region	65	W treści projektu programu zostało wskazane, iż „Wyłączone ze wsparcia będą inwestycje dotyczące	Propozycja doprecyzowania treści programu.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapisy programu zostaną uzupełnione o kwestie wskazane w uwadze.

		Infrastruktura badawcza nauki		<p>przedsięwzięć ujętych na liście strategicznych infrastruktur badawczych umieszczonych na Polskiej Mapie Infrastruktury Badawczej oraz organizacji działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz”.</p> <p>Proponujemy dla jasności uzupełnienie treści programu poprzez dodanie, iż w programie będą wspierane projekty służące realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją, uzgodnione w ramach kontraktu programowego.</p>		
224.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>2.Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel 1(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz</p>	64.	<p>W podpunkcie rozwój infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności B+R - wsparcie służące uruchamianiu (...) proponuje się dodać na końcu wypunktowania zapis :</p> <p>Rozwój infrastruktury B+R powinien uwzględniać</p>	<p>W ciągu ostatnich lat – także dzięki środkom unijnym - zaistniały i rozwinęły swoją działalność w Małopolsce Instytucje Otoczenia Biznesu, które skutecznie tworzą narzędzia wsparcia dla firm. Wśród nich można wymienić KPT, MARR czy Klaster Life Science. Ogromna aktywność w/w instytucji mająca na celu rozwój firm, przyczynia się do rozwoju gospodarczego regionu oraz zmiany jego wizerunku. Dziś Małopolska jest coraz częściej spostrzegana jako region, który skutecznie przechodzi transformację – od gospodarki tradycyjnej do innowacyjnej. Dlatego wsparcie instytucji tworzących akceleratory, inkubatory technologiczne, fundusze załączkowe, instytucji tworzących nową, opartą na nowych technologiach gospodarkę, powinny być w szczególny sposób traktowane i wspierane. To one dziś</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Zgodnie z podziałem interwencji kraj-region na poziomie krajowym prowadzona będzie akredytacja IOB do roli ośrodków innowacji oraz wspierany będzie ich potencjał w związku z nową usługą (infrastruktura, aparatura, oprogramowanie, know-how, szkolenia, kadry, certyfikaty, członkostwo w organizacjach, udział w projektach, testowanie, sieciowanie).</p> <p>Ponadto obecnie rozważane jest wsparcie regionalnych instytucji otoczenia biznesu, które nie spełnią kryteriów akredytacji w krajowym systemie, w związku z powyższym nie byłoby możliwe ich wsparcie z poziomu krajowego.</p>

		<p>wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p> <p>Punkt: rozwój infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności B+R</p>		<p>stworzenie bądź rozbudowę istniejących ośrodków wspierających przedsiębiorstwa w obszarze testowania i walidacji produktów poprzez wsparcie infrastruktury działających w Małopolsce IOB aktywnie tworzących narzędzia wsparcia dla firm. Wzmocnieniem przedsiębiorstw w tym zakresie będzie powołanie regionalnej jednostki akredytującej, stanowiącej referencyjny standaryzujący podmiot w zakresie podejścia do koncepcji living lab (w oparciu o standardy ENoLL) i posiadającej doświadczenie i historię współpracy w tym zakresie.</p>	<p>dysponują największym w regionie know-how i należy im pomagać w tworzeniu odpowiedniej infrastruktury.</p> <p>Jeżeli chodzi o ustanowienie akredytowanej i rozpoznawalnej jednostki to KPT od ponad 5 lat jest jednym z 2 labów akredytowanych przy European Network of Living Labs. Powołanie takiej jednostki powinno przyczynić się do upowszechnienia dobrej praktyki z wykorzystania metodologii living lab do walidacji i rozwoju produktów i usług zgodnie z oczekiwaniami rynku i klienta, zwiększenia konkurencyjności firm oraz wzmocnienia procesu transferu nauki do biznesu.</p>	<p>W programie uzupełnione zostaną zapisy dotyczące rozwoju infrastruktury IOB, m.in. parków naukowo-technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie uzależnione od rozstrzygnięć z Komisją Europejską.</p> <p>Powołanie regionalnej jednostki akredytującej wykracza poza obszar interwencji programu regionalnego.</p>
225.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>2 Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel 1(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i</p>	64.	<p>Kolejny paragraf po wypunktowaniu, na zakończenie proponuję się dodać (tekst na czerwono):</p> <p>Promowane będą w szczególności przedsięwzięcia dotyczące rozwiązań wspierających transformację</p>	<p>Postuluje się konsekwentnie rozszerzenie koszyka przedsięwzięć o te o znaczeniu globalnym i wykorzystującym rozwój B+R.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>W projekcie programu wskazano, że będą promowane przedsięwzięcia w obszarze cyfryzacji (wydaje się, że niektóre z proponowanych sektorów mieszczą się w obszarze cyfryzacji), jako obszary wyzwań horyzontalnych polityki proinnowacyjnej.</p> <p>Obszary wskazane w treści uwagi należałoby bardziej wiązać z łańcuchami wartości identyfikowanymi w ramach inteligentnych specjalizacji regionalnych, które co do zasady są bezpośrednim punktem</p>

		<p>innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p> <p>Punkt: rozwój infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności B+R</p>		<p>gospodarki w kierunku automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej w tym smart city, wyspecjalizowane: gry wideo, technologie satelitarne, multimedia, cybersecurity, automotive.</p>		<p>odniesienia dla wsparcia w cs(i). Zostały one określone w odrębnym dokumencie tj. w RSI WM 2030.</p>
226.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o	<p>2.Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel 1(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p> <p>Punkt: Bony na Innowacje</p>	64.	<p>1 paragraf, w zdaniu na ze strony 64 na czerwono naniesiono proponowane zmiany</p> <p>Bony na innowacje będą stanowiły element systemu zachęt do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przez mniejsze podmioty gospodarcze.</p> <p>Instrument ten łączy bezpośrednie wsparcie dla podmiotów z sektora MŚP z popytowym wsparciem sektora badawczego i proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu, hubów innowacji cyfrowych, samorządów gospodarczych oraz klastrów.</p>	<p>W wyniku konkursu zorganizowanego przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii wyłonionych zostało 25 DIHów, z czego 5 DiHów jest w Małopolsce. Są to: Fundacja Klaster LifeScience Kraków, Fundacja Progress and Business, Krakowski Park Technologiczny, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Stowarzyszenie</p> <p>Institut Kościuszki. W trakcie ponad 2letniej działalności wypracowały one standardy pracy z przedsiębiorcami, przetestowały najbardziej skuteczne narzędzia i zidentyfikowały dobre praktyki. DIHY te nie tylko mogą służyć jako liderzy transformacji cyfrowej ale też będą ubiegać się o status europejskich DIHów (EDIH).</p> <p>Rozszerzenie katalogu pozycji na jakie można będzie uzyskać wsparcie wynika z doświadczenia działających w Polsce DIH'ów w tym Hub4Industry, prowadzonego przez KPT.</p> <p>Samorządy Gospodarcze nie są IOB sensu stricto, natomiast również prowadzą działania dla biznesu, stąd rozszerzenie katalogu wydaje się zasadne.</p>	<p>Wyjaśnienie/Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Bony na innowacje mają stanowić element systemu zachęt do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przez MŚP przy współpracy z sektorem nauki oraz proinnowacyjnymi jednostkami otoczenia biznesu. Zgodnie z podziałem interwencji kraj-region, z poziomu regionalnego wspierane będą usługi dla przedsiębiorstw świadczone przez jednostki naukowe oraz akredytowane na poziomie kraju ośrodki innowacji.</p> <p>IOB, która uzyska akredytację na poziomie krajowym będzie mogła świadczyć usługi dla przedsiębiorców w ramach bonów na innowacje.</p> <p>W odniesieniu do propozycji przeznaczenia bonów na przygotowanie wniosków projektowych programów unijnych to należy wskazać, że zgodnie z linią demarkacyjną wsparcie aplikowania do programów Komisji Europejskiej zarządzanych centralnie (typu Horyzont Europa) zostało przewidziane tylko z poziomu krajowego. Natomiast wsparcie przygotowania wniosków projektowych do KPO nie będzie finansowane ze środków programu.</p>

				Dalej proponuje się rozszerzyć przeznaczenie bonów i wprowadzić zapis Bony mogą także zostać przeznaczone na przygotowanie wniosków projektowych do KPO oraz programów unijnych – grant na grant.		
227.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	2.Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel 1(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii Punkt: Bony na Innowacje	64.	W podpunkcie bony na innowacje proponuje się rozszerzyć katalog zakupowy i dodać (wstawka na czerwono) przeznaczone na zakup usługi związanej z opracowywaniem, rozwojem i praktycznym zastosowaniem i testowym wdrożeniem nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu, usługi), bądź zmian procesowych w przedsiębiorstwie, dotyczących głównie innowacji technicznych/ technologicznych, w tym również innowacji społecznych i ekoinnowacji, wpływające na wzrost dojrzałości cyfrowej przedsiębiorstwa i	Konieczne jest zapewnienie elastyczności mechanizmu, w którym faktycznie powstanie efekty zachęty. Przedsiębiorcy często wskazują, że są w stanie chętniej sięgać po kredyt komercyjny niż środki publiczne z uwagi na uciążliwość w zakresie rozliczania i weryfikacji poprawności wydatkowania środków Istotne jest wykazanie, że prowadzone działania rozwojowe wpisują się w opracowany plan transformacji/rozwoju przedsiębiorstwa uwzględniający pełne spektrum zmian w sposobie działania. Istotne jest stworzenie mechanizmu możliwości finansowania testów w jednostkach do tego przystosowanych jak showroom KPT, Astor, T-Mobile.). Pomysł wzorowany na prostej i szybkiej procedurze przyznawania grantów, na konkretne mini-projekty badawcze, z założeniem, że usługa ta będzie zlecona przez firmę zewnętrznemu instytutowi badawczemu. Pozwoli to na nawiązywanie współpracy i opracowywanie konkretnych wspólnych projektów, z dużym potencjałem wdrożenia.	Wyjaśnienie Proponowane w uwadze działania będą realizowane w ramach bonów na innowacje, tj. testowanie i walidacja nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania. Zapisy zostaną doprecyzowane na dalszym etapie prac, w dokumentach uszczegółwiających program. Ostania część uwagi nieuwzględniona: zastosowania innowacji technicznych/ technologicznych w przedsiębiorstwie z reguły wpływa na wzrost dojrzałości cyfrowej przedsiębiorstw i zwiększenie wykorzystanie nowych technologii nie ma potrzeby dodatkowo podkreślać oczywistych rezultatów realizowanych działań.

				wykorzystanie nowych technologii. (.....)		
228.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p> <p>Wskaźniki</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>	66 - 67	Brak wartości ilościowych dla wskaźników	Do uzupełnienia	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>
229.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i</p>	68	Co oznacza odniesienie całej kwoty alokacji dla tego obszaru w zakresie równouprawnienia płci?	Wyjaśnienie	<p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>Zgodnie ze wzorem programu wskazanym w Rozporządzeniu Ogólnym na lata 2021-2027 należy wskazać w jakim stopniu projekty będą realizowały wymiar równouprawnienia płci, poprzez wybranie jednej z 3 opcji. 01 – projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci, 02 - projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci, 03- projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci. W Tabeli 5: wymiar „Równouprawnienie płci” w celu szczegółowym 1 (i) alokacja została przypisana do opcji projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci.</p>

		<p>wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p> <p>Tabela 5: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST</p>				
230.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	65	<p>„Przewiduje się możliwość finansowania zarówno przedsięwzięć ukierunkowanych na prowadzenie działalności gospodarczej, jak i wsparcie inwestycji, w których działalność gospodarcza będzie miała charakter działalności pomocniczej).”</p> <p>Na końcu zdania jest nawias, nie jest wiadomo, gdzie się zaczyna.</p>	Korekta redaktorska.	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Nawias zostanie usunięty.</p>
231.	A1 Europe Sp. o.o.	<p>2. Priorytety.</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna.</p>	64	<p>W zakresie „Bony na innowacje dla MŚP”</p> <p>(...)</p> <p>„Instrument ten łączy bezpośrednie wsparcie</p>	<p>Wg „Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (Uchwała SWM z dn 17 grudnia 2020) str 53 „najślabiej Małopolska wypada w (...) „MŚP wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne jako odsetek MŚP” oraz „Sprzedaż innowacyjnych produktów MŚP jako odsetek łącznych obrotów”.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Bony na innowacje mają stanowić element systemu zachęt do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przez MŚP, przy współpracy z sektorem nauki oraz proinnowacyjnymi jednostkami otoczenia biznesu. Zgodnie z podziałem interwencji kraj-region, z poziomu regionalnego wspierane będą usługi dla</p>

		<p>Priorytet 1 Inteligentny i konkurencyjny region.</p> <p>„Bony na innowacje dla MŚP”</p>		<p>dla (...) z popytowym wsparciem sektora badawczego i proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu oraz klastrów”.</p> <p>Postulat: <u>Proponujemy niezamykanie katalogu wykonawców usług w ramach bonów do (zawężająco) tylko IOB, klastrów czy firm wpisanych do BUR tylko pozostawienie go otwartym na wszystkich możliwych wykonawców.</u></p>	<p>Z naszego wieloletniego doświadczenia w A1 Europe Sp z o.o. współpracy z setkami MSP realizujących procesy badawczo-rozwojowe i inwestycyjne (228 przygotowanych projektów-wniosków w tej perspektywie) – ze względu na niemożliwą do sklasyfikowania specyfikę firm i różnorodność projektów i potrzeb każdy zarządzający MSP działa w najlepiej pojętym własnym interesie. Jeśli jego zdaniem należy poświęcić dotację z bonu i własny wkład pieniężny na realizację u konkretnego wykonawcy- to wszystko jedno czy wynika to z zaufania do tego konkretnego wykonawcy, jego renomy, solidności, doświadczenie w branży zamawiającego czy szczegółów oferty odróżniając ją od konkurencji (a nierozróżnianą przez kategoryzację w BUR lub brak specyficznej usługi u IOB), którą nie sposób ująć w kategoriach programu dotacyjnego - jego wybór jest racjonalny. Np. innowacje marketingowe obejmują np. wprowadzenie wyraźnych zmian w opakowaniu co może wymagać współpracy z firmą designerską, innowacją procesową może być nowa logistyka dystrybucji co może wymagać symulacji (przeliczenia kosztów i czasu) wariantów rozwiązania, wdrożenie innowacji na nowym rynku dobrze byłoby poprzedzić zamówioną analizą danego rynku w firmie badawczej czy Izbie międzynarodowej a ocenę harmonogramu i kamieni milowych konsultacją z firmą doradczą z kompetencjami do zarządzania projektami B+R. Trudno znaleźć dobrych wykonawców tego typu zleceń wspierających proces kreacji i implementacji innowacyjności w zamkniętym katalogu firm w BUR i IOB. Naszym zdaniem katalog powinien być zamknięty tylko TEMATYCZNIE co do typu zleceń i ich zastosowania i nie dyskredytować RODZAJU wykonawcy. Zakwalifikowanie (np. wg Frascati Manual lub poziomu TRL) usługi do badawczo-rozwojowych lub proinnowacyjnych czy wspierających te usługi jako celu powinno wystarczyć.</p>	<p>przedsiębiorstw świadczone przez jednostki naukowe oraz akredytowane na poziomie kraju ośrodki innowacji.</p> <p>IOB, która uzyska akredytację na poziomie krajowym będzie mogła świadczyć usługi dla przedsiębiorców w ramach bonów na innowacje.</p>
232.	Ryvu Therapeutics S.A.	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p>	s.64	<p>Obecny zapis:</p> <p>prace badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw - obejmujące badania naukowe (przemysłowe/aplikacyjne)</p>	<p>Mając na uwadze, iż projekty B+R obciążone są ryzykiem naukowym, proponujemy, dla większej elastyczności zarządzania środkami europejskimi umożliwienie wdrażania w modelu w którym przyznawane jest dofinansowanie:</p> <ol style="list-style-type: none"> dla mniejszych projektów – łącznie na badania przemysłowe i prace rozwojowe, 	<p><u>Uwaga zostanie rozważona na późniejszym etapie</u></p> <p>Podczas prac nad dokumentem uszczegóławiającym program oraz harmonogramem naborów.</p>

		1(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii		<p>jne) i prace rozwojowe włącznie z przygotowaniem do wdrożenia wyników prac B+R</p> <p>Uwaga realizacyjna:</p> <p>Propozycja dotyczy zasad wdrażania kluczowa do uwzględnienia na etapie</p>	<p>2. dla większych projektów (np. w których koszt kwalifikowalny badań przemysłowych wynosi min. 10 mln zł):</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplikowanie tylko na badania przemysłowe (wskazując ogólnie jaki charakter mogą mieć prace rozwojowe) • uroszczona formuła aplikowania na prace rozwojowe, dla projektów, które uzyskały pozytywny wynik w badaniach przemysłowych. Wobec powodzenia wcześniejszego etapu, aplikowanie właśnie na prace rozwojowe w uproszczonej formule (aplikowanie o wydłużeniu projektu na realizację prac rozwojowych, najpóźniej do 3 miesięcy przed zakończenie badań przemysłowych, po potwierdzeniu pozytywnych / rokujących wyników dotychczasowych prac). • aplikowanie tylko na prace rozwojowe oznaczające „zdobywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i biznesu oraz innej stosownej wiedzy i umiejętności w celu opracowywania nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług” (Źródło: rozporządzenie 651/2014, art. 2 pkt 85, 86) <p>Taka formuła realizacji, każdorazowo uwzględniać może / powinna aspekt wdrożeniowy – czyli transfer do gospodarki, dając przedsiębiorcom większą elastyczność w doborze adekwatnych narzędzi – źródeł finansowania, dla osiągnięcia zmierzonego i pożądanego efektu, zarówno od strony efektywności finansowej środków prywatnych, jak i publicznych.</p>	
233.	Ryvu Therapeutics S.A.	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>1(i) rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i</p>	s.63-64	<p>Obecny zapis:</p> <p>Wspierane będą następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prace badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw (...) 	<p>Opracowanie i wdrażanie innowacji, uwarunkowane jest posiadaniem określonych zasobów, stanowiących bazę dla wypracowywania pewnego novum na rynku.</p> <p>W sposób naturalny, wśród tych zasobów kluczowe są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wiedza i doświadczenie badaczy (najważniejszy z wszystkich elementów) 	<p>Uwaga nieuwzględniona/ Wyjaśnienie</p> <p>Zgodnie z podziałem interwencji kraj-region w ramach FEM 2021-2027 wsparciem objęte będą projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw, w ramach których sfinansowane mogą zostać koszty personelu badawczego, w tym badaczy, techników i pozostałych pracowników pomocniczych w zakresie, w jakim są oni zatrudnieni bezpośrednio do realizacji prac badawczo-rozwojowych przy danym projekcie.</p>

		<p>innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wdrożenie wyników prac B+R (...) • rozwój infrastruktury niezbędnej dla prowadzenia działalności B+R (...) <p>Proponowany zapis:</p> <p>Wspierane będą następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prace badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw (...) • bony na Innowatora obejmujące wsparcie dla przeznaczonych za zatrudnienie na umowę o pracę naukowców z zagranicy, posiadających min. 10 lat doświadczenia w branży • wdrożenie wyników prac B+R (...) • rozwój infrastruktury niezbędnej dla prowadzenia działalności B+R (...) <p>Wskaźnik produktu adekwatny do</p>	<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura niezbędna dla prowadzenia działalności B+R • materiały zużywalne, surowce, odczynniki, itp. jako niezbędne do prowadzenia badań. <p>Zaproponowane instrumenty finansowe stanowią wsparcie dla przedsiębiorców w realizacji innowacyjnych projektów (jak wynika z dotychczasowych doświadczeń), jednakże w niektórych obszarach / dziedzinach / branżach na rynku krajowym brakuje osób posiadających wystarczającą wiedzę i doświadczenie potwierdzone skomercjalizowanymi projektami i patentami.</p> <p>Biotechnologia, w obszarze której Rywu prowadzi badania odkrywania leków na raka, stanowi jeden z przykładów w tym zakresie - nie istnieje zarejestrowany lek onkologiczny na świecie, który powstał w efekcie badań polskich naukowców w kraju.</p> <p>Brakuje badaczy w Polsce z praktyczną wiedzą dotyczącą procesu prac nad specyficznym zagadnieniem. Nie chodzi tu o wiedzę teoretyczną- wyniesioną z analizy literatury i fragmentarycznych badań, ale wyniesioną z badań prowadzonych w laboratoriach, na które inwestowane są duże nakłady finansowe, dla osiągnięcia pożądanego efektu, które dotyczą całego ciągu logicznego procesu (wielu etapów).</p> <p>Warto podkreślić, iż transfer dużej wiedzy ze światowych ośrodków badawczych, musi być realizowany w oparciu o warunki finansowe oferowane przez poszczególne branże na świecie (np. USA, UK, Niemcy, Szwajcaria). Dlatego też rozliczanie czasu pracy badacza w projekcie często nie jest możliwe, gdyż krajowi eksperci, w sztuczny sposób zaniżają wynagrodzenie – rekomendują obniżenie wynagrodzenia rozliczanego w projekcie, do standardowego wynagrodzenia na rynku krajowym).</p> <p>Kluczowe korzyści wynikające z wdrożenia BONU NA INNOWATORA jako nowego instrumentu finansowego dla przedsiębiorstw:</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>proponowanego instrumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) • Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych <p>Wskaźnik rezultatu adekwatny do proponowanego instrumentu:</p> <p>Programowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach • Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe) <p>Specyficzne dla instrumentu – efekt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów B+R realizowanych z udziałem/ przy wsparciu Innowatora 	<ul style="list-style-type: none"> • Transfer wiedzy i doświadczenia brakującego na polskim i regionalnym rynku pracy • Możliwe zaangażowanie innowatora, w realizację kilku projektów B+R w przedsiębiorstwie (nie da się tak określonego efektu osiągnąć w modelu współpracy z zagranicznym badaczem, jako ekspertem / doradcą) • Zwiększona efektywność nakładów finansowych na prace badawczo-rozwojowe, zarówno pochodzących ze środków prywatnych jak i publicznych, w tym z funduszy UE • Zminimalizowane ryzyka niepowodzenia projektu B+R, w tym otrzymującego wsparcie z funduszy UE. • Kształtowanie młodych kadr „pod okiem” innowatora jako mistrza. Stanowi to bardzo istotną wartość dodaną dla małopolskiej gospodarki, gdyż wspomniany transfer wiedzy nie jest doraźny, ale strukturalnie wzmacniający przedsiębiorstwo, a w konsekwencji branżę w której pracuje innowator. 	
234.	Centrum Administracyjnego	Priorytet 1. Inteligentny i	70	Propozycja wpisania uczelni jako potencjalnej grupy	Proponowany cel i zadania mogą być realizowane także przez małopolskie uczelnie.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u> Wyjaśnienie:

	Wsparcia Projektów UJ	<p>konkurencyjny region</p> <p>Cel: czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów</p> <p>Główne grupy docelowe</p>		docelowej tego priorytetu		<p>Ze względu na aktualne zapisy LD dotyczące możliwości wsparcia uczelni wyższych w zakresie CP 1 cs(ii), uwaga zostanie przekazana do dalszych konsultacji.</p> <p>Ponadto, beneficjenci i wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie; w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu</p>
235.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	<p>Rozdział 2 Priorytety; Priorytet 1; Cel szczegółowy 2; pierwszy odnośnik, dotyczący e-administracji i cyberbezpieczeństwa:</p> <p>„Ze względu na specyfikę interwencji wspierane będą przedsięwzięcia z obszarów:</p> <p>e-administracji i cyberbezpieczeństwa – aby zwiększyć dostępność do instytucji i usług publicznych zaplanowano działania służące wdrażaniu standardów funkcjonowania cyfrowych urzędów lub cyfrowemu</p>	Str. 69 8 oraz 28 i 69	<p>Propozycja zmiany zapisu:</p> <p>„Ze względu na specyfikę interwencji wspierane będą przedsięwzięcia z obszarów:</p> <ul style="list-style-type: none"> e-administracji i cyberbezpieczeństwa – aby zwiększyć dostępność do instytucji i usług publicznych zaplanowano działania służące wdrażaniu standardów funkcjonowania cyfrowych instytucji publicznych 	<p>Konieczne jest zwiększenie dostępu do usług świadczonych przez cały sektor publiczny. Wykluczenie uczelni publicznych, w tym uczelni artystycznych jest niekorzystne dla mieszkańców Małopolski.</p> <p>Istotne jest zwiększenie dostępności sektora publicznego również dla osób z niepełnosprawnościami– kształcenie artystyczne nie powinno być wykluczane i marginalizowane.</p> <p>Uczelnie artystyczne posiadają historyczne i współczesne zasoby do których dostęp jest potrzebny mieszkańcom Małopolski w otwartym dostępie – oznacza to konieczność cyfryzacji i stworzenia e-usług.</p>	<p><u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u></p> <p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>Definicja <i>instytucji publicznej</i> jest znacznie szersza niż <i>administracji publicznej</i>; takie zapisy mogłyby sugerować iż wsparcie możliwe jest do uzyskania w dużo większym zakresie, niż planowany.</p> <p>Ze względu na aktualne zapisy LD dotyczące wsparcia uczelni wyższych w zakresie CP 1 cs(ii), uwaga zostanie przekazana do dalszych konsultacji.</p> <p>Natomiast, zgodnie z wyjaśnieniem do uwagi złożonej przez Akademię Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie dot. CP1 cs(i) w zakresie Badań i Rozwoju, cyt.: <i>”uczelnie artystyczne aktywne w sektorze przemysłów kreatywnych będą mogły brać udział w konkursach dot. prac B+R oraz innowacyjnych we współpracy z przedsiębiorcami.”</i></p>

		<p>udostępnieniu zasobów ze źródeł administracyjnych, dalszy rozwój elektronicznej administracji, wzmacnianie bezpieczeństwa świadczenia e-usług, zapewnienie otwartego dostępu do cyfrowych zasobów danych ze źródeł administracyjnych (dane sektora publicznego), oraz wspieranie i rozwój kompetencji cyfrowych pracowników.(...)”</p>		<p>lub cyfrowemu udostępnieniu zasobów ze źródeł publicznych, dalszy rozwój elektronicznej administracji, wzmacnianie bezpieczeństwa świadczenia e-usług, zapewnienie otwartego dostępu do cyfrowych zasobów danych ze źródeł publicznych (dane sektora publicznego), oraz wspieranie i rozwój kompetencji cyfrowych pracowników w.(...)”</p>		
236.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana	Rozdział 2 Priorytety; Priorytet 1; Cel szczegółowy 2; drugi odnośnik dotyczący przedsięwzięć w	Str. 69	<p>Propozycja zmiany zapisu: „Ze względu na specyfikę interwencji wspierane będą</p>	<p>Zgodnie z politykami równościowymi należy zapewnić równy dostęp do świadczonych usług. Uczelnie artystyczne, poza działalnością dydaktyczną, prowadzą także szeroką działalność kulturalną (w formie</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Wyjaśnienie:</p>

	<p>Matejki w Krakowie</p>	<p>obszarze kultury i dziedzictwa regionalnego:</p> <p>„Ze względu na specyfikę interwencji wspierane będą przedsięwzięcia z obszarów:</p> <p>przedsięwzięć w obszarze kultury i dziedzictwa regionalnego obejmujących w szczególności platformy cyfrowe, kompleksowe projekty w zakresie informatyzacji małopolskich instytucji kulturalnych, digitalizację oraz udostępnianie unikalnych zbiorów w postaci cyfrowej; a także rozwijanie cyfrowych rejestrów i repozytoriów oraz zapewnienie warunków bezpiecznego udostępniania, przechowywania i późniejszego udostępniania tych zasobów.”</p>		<p>przedsięwzięcia z obszarów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedsięwzięć w obszarze kultury i dziedzictwa regionalnego obejmujących w szczególności platformy cyfrowe, kompleksowe projekty w zakresie informatyzacji podmiotów działających w obszarze kultury na terenie małopolski z uwzględnieniem instytucji kultury, organizacji pozarządowych i uczelni artystycznych, digitalizację oraz udostępnianie unikalnych zbiorów w postaci cyfrowej; a 	<p>galerii, otwartych pracowni, muzeów), a także z obszaru edukacji kulturowej.</p> <p>Nieuwzględnienie ich wśród beneficjentów konkursów dotyczących przedsięwzięć w obszarze kultury i dziedzictwa regionalnego spowoduje zaburzenie konkurencji na tym rynku.</p> <p>Szkolnictwo artystyczne, zarówno średniego, jak i wyższego szczebla ma charakter państwowy, jednak obszar działania poszczególnych uczelni ma wyraźny charakter regionalny – zarówno w ujęciu historycznym jak i współczesnym. Uczelnie silnie angażują się w regionalny obieg kultury (na przykład prowadząc działalność konserwatorską, jak ostatnio zakończona konserwacja ołtarza Wita Stwosza realizowana przez zespół konserwatorski pod przewodnictwem prof. J. Adamowicza, dziekana krakowskiej ASP), współpracują z lokalnymi, regionalnymi i narodowymi instytucjami kultury.</p> <p>Udział w działaniach w obszarze kultury i ochrony dziedzictwa regionalnego nie powinien być oceniany poprzez pryzmat formy organizacyjnej podmiotu który ja prowadzi, ale skuteczności podejmowanych działań i oceny logiki interwencji. Część podmiotów pozarządowych oraz uczelnie artystyczne posiadają potencjał organizacyjny, merytoryczny i ekonomiczny aby skutecznie realizować zadania w tym obszarze.</p>	<p>Ze względu na aktualne zapisy LD dotyczące wsparcia uczelni wyższych w zakresie CP 1 cs(ii), uwaga zostanie przekazana do dalszych konsultacji; w zależności od ich wyniku zapisy zostaną odpowiednio rozszerzone.</p>
--	---------------------------	---	--	---	---	---

				<p>także rozwijanie cyfrowych rejestrów i repozytoriów w oraz zapewnienie warunków bezpiecznego udostępniania, przechowywania i późniejszego udostępniania tych zasobów.”</p>		
237.	Gmina Miejska Kraków	CS 1 (ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	70	Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych jest mowa o nieokreślonych instytucjach publicznych. Uwzględnienie w tym katalogu jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną jest uzasadnione, gdyż te podmioty mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 1 (ii).	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu.</p>
238.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju	1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji...	od s.69	<p>wsparcie kierowane będzie głównie do podmiotów publicznych świadczących usługi publiczne...</p> <p>ORAZ do IOB i jednostek naukowych wspierających kojarzenie partnerów publicznych i przedsiębiorców</p>	Cyfryzacja wymaga współpracy sektorów publicznego (popyt) przedsiębiorstw (podaż rozwiązań) oraz IOB i nauki – jako integratorów	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach CP 1 cs(ii) wsparcie takiego typu projektów jak wymienione w uwadze nie jest przewidywane. Wynika to z linii demarkacyjnej, i zakresu celu szczegółowego.</p> <p>W obszarze cyfryzacji, w ramach cs 1 (i), (iv) możliwe będzie świadczenie proinnowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych usług przez IOB na rzecz przedsiębiorstw.</p>

	Regionalne go S.A.			(ścieżka pozakonkursowa – na tworzenie systemu wsparcia)		
239.	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej.	69	Rozszerzenie wsparcia na publiczne uczelnie wyższe , świadczące usługi edukacyjne. W szczególności z obszarów : e-student-aby zwiększyć dostępność nauki, działania służące wdrażania standardów nauczania zdalnego, zapewnienie otwartego dostępu do nauki oraz wspieranie i rozwój kompetencji cyfrowych pracowników uczelni oraz przedsięwzięć w obszarze nauki obejmujących platformy cyfrowe, kompleksowe projekty w zakresie informatyzacji małopolskich uczelni wyższych.	Zgodnie z diagnozą postawioną w ramach projektu programu Kluczowe jest dalsze usprawnianie cyfryzacji usług w regionie w celu podnoszenia cyberbezpieczeństwa, cyfryzacji zasobów. Pandemia COVID-19 pokazała konieczność podejmowania działań na rzecz zwiększenia dostępności usług online również w ramach szkolnictwa wyższego. Korzystanie z tekstów pisanych w akademickich bibliotekach jest mocno ograniczona. Biblioteki nie są wyposażone w nowoczesny sprzęt do digitalizacji druków, gazet, książek. Digitalizacja jej zasobów pozwoli na ich udostępnianie na nowoczesnych portalach w taki sposób, aby miały możliwość przeglądania na urządzeniach przenośnych. W horyzoncie 21 wieku tego rodzaju działania są niezbędne w regionie, aby wyrównać poziom e-usług. W roku akademickim 2019/2020 w Małopolsce studiowało 145 tys. studentów w tym 8,4 tys. Cudzoziemców. 82,2% studentów to osoby młode pomiędzy 19-24 r. życia. Przed Małopolskimi Uczelniami wyższymi stoi wyzwanie w postaci organizacji studiów z zachowaniem wszystkich rygorów sanitarnych i ochronie osób z grup ryzyka. Niezbędna jest inwestycja w e-usługi pozwalające na zwiększenie dostępności studentów. Brakuje edukacyjnych zasobów internetowych do nauczania zdalnego.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u> <u>Wyjaśnienie</u> - ze względu na aktualne zapisy LD dotyczące możliwości wsparcia uczelni wyższych w zakresie CP 1 cs(ii), uwaga zostanie przekazana do dalszych konsultacji. - beneficjenci i wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie; w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu.
240.	Powiat Nowotarski	Projekt Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region, Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna	70	Brak uwzględnienia w głównych grupach docelowych jednostek samorządu terytorialnego, w których to głównie wdrażane lub rozwijane będą standardy funkcjonowania cyfrowych urzędów.	Wnosi się o uwzględnienie w głównych grupach docelowych jednostek samorządu terytorialnego, z uwagi na fakt, iż to właśnie jst będą mogły ubiegać się o wsparcie na działania dotyczące wzmacniania bezpieczeństwa świadczenia e-usług i to one głównie świadczą tego typu usługi.	<u>Wyjaśnienie</u> Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu.

		Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej - główne grupy docelowe				
241.	Ministerstwo Zdrowia	Cel polityki 1 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	70	Proponujemy dodanie do głównych grup docelowych podmiotów leczniczych	W ramach tego działania planowane jest wsparcie e-zdrowia, co powinno mieć odzwierciedlenie w grupach docelowych.	<u>Uwaga uwzględniona</u>

242.	STOWARZY SZENIE METROPOL IA KRAKOWS KA	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [1. Innowacje i przedsiębiorczość Oraz Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej str. 69	7-8, 27-28, 69-70	<ul style="list-style-type: none"> • W identyfikacji wyzwań wskazano iż <i>W ostatnich latach (GUS1) w Małopolsce nastąpił wzrost cyfryzacji usług administracji samorządowej w 2020r. usługi te przez Internet udostępniły wszystkie urzędy powiatowe, gminy miejskie i miejsko – wiejskie, oraz większość gmin wiejskich – nie wskazuje się jednak na zasadniczy problem z poziomem dojrzałości i zakresu oferowanych e-usług, a także marginalnym użyciu sztucznej inteligencji w procesach zarządczych.</i> • Główne wyzwania rozwojowe wskazane w zakresie Innowacji i przedsiębiorczości wymienione na str. 7-8 oraz na poziomie działań na str. 27-28 odnoszą się przede wszystkim do sektora MŚP i projektów B+R, z marginalnym odniesieniem do e-administracji i usług świadczonych na drodze elektronicznej (głównie kontynuacja 	Transformacja cyfrowa, także na polu administracji publicznej, w tym samorządowej jest jednym z głównych priorytetów UE (w tym przejawiającym się w CP1 i FST). Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w definiowaniu wyzwań na poziomie FEM2021-2027 zwłaszcza w celu wykorzystania możliwości jednolitego rynku cyfrowego, poprawy wykorzystania sztucznej inteligencji oraz wspierania innowacji i umiejętności cyfrowych. Interwencje wspierane w ramach FEM2021-2027 powinny wybiegać ponad stosowane dotychczas standardowe rozwiązania i ukierunkowywać na inwestycje mogące stanowić dźwignie rozwojowe w rozwoju innowacyjności.	<p>Wyjaśnienie</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość uszczegółowienia zapisów w ramach dokumentu FEM 2021-2027 jest znacząco ograniczona, m.in. ze względu na ściśle określoną ilość znaków do wykorzystania przy opisywaniu interwencji w ramach jednego celu szczegółowego. Dokładne obszary wsparcia projektów z zakresu e-administracji zostaną wskazane na późniejszym etapie prac. 2. Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu. 3. W odniesieniu do ZIT, zapisy zostaną doprecyzowane na dalszym etapie prac nad Programem.
------	---	--	-------------------------	--	--	--

			<p>działań z RPO14-20 – e-administracja, e-zdrowie i e-kultura). Wydaje się zasadnym uzupełnienie/rozszerzenie katalogu najważniejszych wyzwań w materii innowacyjności o szersze wyzwanie w zakresie transformacji cyfrowej administracji samorządowej zwłaszcza w celu wykorzystania możliwości europejskiego Jednolitego Rynku Cyfrowego, zarządzanie w oparciu o dane (evidence based policy), poprawy wykorzystania sztucznej inteligencji oraz wspierania innowacji i umiejętności cyfrowych w sektorze samorządowym.</p> <p>•Powinno mieć to także przełożenie na dalsze cele i planowane działania, wskazane na str. 69. Cyfryzacja administracji powinna służyć zwiększeniu jakości zarządzania i podejmowania</p>	
--	--	--	--	--

			<p>decyzji w oparciu o dane,</p> <p>Wobec powyższego postulujemy również dodanie do akapitu dotyczącego głównych grup docelowych zapisu: „<i>JST oraz ich związki i stowarzyszenia</i>”, a do akapitu dotyczącego konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych zapisu: <i>W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT) lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego.</i></p>	
--	--	--	--	--

243.	STOWARZY SZENIE METROPOL IA KRAKOWS KA	Priorytet 1: Cel szczegółowy 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	str. 70	Dodanie do akapitu dotyczącego głównych grup docelowych zapisu: „ <i>JST oraz ich związki i stowarzyszenia</i> ”, a do akapitu dotyczącego konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych zapisu: <i>W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych</i> <i>(ZIT) lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego.</i>	Wysoka jakość strategicznego zarządzania danym obszarem jest podstawą i gwarantem projektowania dobrych polityk i interwencji publicznych. By móc podejmować dobre decyzje strategiczne, trzeba opierać swoje działania na odpowiednio przygotowanych danych publicznych a także ich analizie i wyciąganiu odpowiednich wniosków. Dodatkowo bardzo ważny jest kontekst nie tylko lokalny ale w przypadku Miejskich Obszarów Funkcjonalnych szerszy kontekst metropolitalny. W przygotowywanej do uchwalenia Strategii Ponadlokalnej dla Metropolii Krakowskiej do 2030 roku jednym z głównych działań w ramach tworzenia podstaw strategicznego zarządzania obszarem jest projekt banku danych o mieście i metropolii, który ma umożliwić podniesienie dostępności usług publicznych i świadczenie ich przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Wobec powyższego warto byłoby poszerzyć zakres możliwej interwencji w ramach celu również o narzędzia terytorialne takie jak ZIT i umożliwić aplikowanie o środki także związkom i stowarzyszeniom JST, które chcą poprzez wzajemną wymianę danych i zwiększanie ich dostępności w ramach Metropolii, lepiej tworzyć polityki publiczne i zapewniać otwarte dane dla mieszkańców.	Wyjaśnienie Beneficjenci i wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie prac; w dokumencie uszczegóławiającym zapisy Programu. W odniesieniu do ZIT, zapisy zostaną doprecyzowane na dalszym etapie prac nad Programem.
244.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy (ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	69	W działaniach dot. obszaru e-administracji i cyberbezpieczeństwa należy uwzględnić dodatkowo możliwość zakupu narzędzi informatycznych, sprzętu i oprogramowania wraz z ich montażem i instalacją oraz organizacji szkoleń pracowników we wskazanym obszarze.	Dla efektywnej realizacji celów związanych z rozwojem e-administracji oraz cyberbezpieczeństwa niezbędnym jest zapewnienie pracownikom podmiotów świadczących usługi publiczne odpowiedniego sprzętu, oprogramowania oraz ich doszkolenie poprzez realizację szkoleń, kursów itp.	Wyjaśnienie Możliwość uszczegółowienia zapisów w ramach dokumentu FEM 2021-2027 jest znacząco ograniczona, m.in. ze względu na ściśle określoną ilość znaków do wykorzystania przy opisywaniu interwencji w ramach jednego celu szczegółowego. Dokładne obszary wsparcia projektów z zakresu e-administracji zostaną wskazane na późniejszym etapie prac, jednakże co do zasady taki typ wsparcia (e-administracja i cyberbezpieczeństwo) jest przewidywany. Ponadto, zakładamy iż w ramach CP1 cs(ii), możliwa będzie realizacja kursów doszkalających jako elementu szerszego projektu z zakresu cyfryzacji i cyberbezpieczeństwa.

245.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy (ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	69	W ramach działań dot. obszaru e-administracji i cyberbezpieczeństwa planowane jest wsparcie w zakresie geodezji. W tym obszarze należy uwzględnić dodatkowo działania związane z podniesieniem jakości i dostępności cyfrowej danych geodezyjnych oraz kartograficznych poprzez ich digitalizację.	Digitalizacja wskazanych zasobów zwiększy ich jakość, oraz dostępność dla obywateli.	Wyjaśnienie Możliwość uszczegółowienia zapisów w ramach dokumentu FEM 2021-2027 jest znacząco ograniczona, m.in. ze względu na ściśle określoną ilość znaków do wykorzystania przy opisywaniu interwencji w ramach jednego celu szczegółowego. Dokładny obszar wsparcia projektów z zakresu e-administracji i geodezji zostanie wskazany na późniejszym etapie prac, jednakże co do zasady taki typ wsparcia (Uzupełnienie powiatowych baz danych EGİB w celu ich wykorzystania w realizacji e-usług świadczonych przez administrację publiczną) jest przewidywany.
246.	Angelika Bodziony-Durych	Priorytet Cyfrowa Małopolska - czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	69	Włączenie możliwości aplikowania o środki także administrację rządową w województwie.	Cyfryzacja w nowym okresie programowania będzie miała olbrzymie znaczenie m.in. ze względu wejścia w życie Ustawy o doręczeniach elektronicznych. Trzeba uwzględnić, że będzie to ogromne wyzwanie nie tylko dla Małopolski, ale całej Polski, a dobre przygotowanie w zakresie cyfryzacji, korzystanie z wiedzy i doświadczenia bardziej dojrzałych cyfrowo jednostek w tym zakresie może przynieść pozytywne rezultaty. Tym samym w mojej opinii nie powinno się wykluczać administracji rządowej w Małopolsce z możliwości aplikowania o środki w ramach tej osi. Ważnym wydaje się kompleksowe podejście do tego tematu, dające długotrwałe efekty budujące kolejne możliwości w zakresie cyfryzacji. W związku z tym istotnym wydaje się podejście do administracji jako zespołu wszystkich jednostek i uwzględnienie także administracji rządowej w województwie działającego na rzecz mieszkańców województwa.	Wyjaśnienie Zgodnie z zapisami LD, logika interwencji zakłada iż systemy, aplikacje, platformy e-usług publicznych etc. mające zasięg krajowy realizowane będą z programów krajowych, a mające zasięg regionalny z programów regionalnych. W tym świetle, podany w uzasadnieniu przykład, powinien zostać rozwiązany na poziomie krajowym. Co do zasady, administracja rządowa korzystać będzie z programów centralnych, natomiast zgodnie z LD, w ramach FEM 2021-2027 w przypadku e-usług publicznych oraz udostępniania zasobów, możliwa będzie kontynuacja projektów z poprzedniej perspektywy, przy założeniu iż mają one znaczące korzyści społeczno-gospodarcze.
247.	Tatrzański Park Narodowy	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli,	69	W programie wpisano: „W ramach celu szczegółowego 1 (ii) wsparcie kierowane będzie głównie do podmiotów publicznych	Tatrzański Park Narodowy zamierza realizować działania, o których mowa w tym priorytecie w zakresie „przedsięwzięć w obszarze kultury i dziedzictwa regionalnego obejmujących w szczególności platformy cyfrowe, kompleksowe projekty w zakresie informatyzacji małopolskich instytucji kulturalnych, digitalizację oraz udostępnianie unikalnych zbiorów w postaci cyfrowej; a także rozwijanie cyfrowych rejestrów i repozytoriów oraz zapewnienie warunków bezpiecznego	Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac Wyjaśnienie Ze względu na aktualne zapisy LD dotyczące możliwości wsparcia projektów w zakresie CP 1 cs(ii), uwaga zostanie przekazana do dalszych konsultacji.

		przedsiębiorstw i rządów		świadczących usługi publiczne” Prosimy o uwzględnienie w tym priorytecie podmiotów jakimi są parki narodowe.	udostępniania, przechowywania i późniejszego udostępniania tych zasobów”.	
248.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów Wskaźniki Tabela 1. Wskaźniki produktu Tabela 2. Wskaźniki rezultatu	71	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia.	Uzupełnienie	<u>Uwaga uwzględniona</u> Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad programem FEM 2021-27.
249.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i	72	Co oznacza odniesienie całej kwoty alokacji dla tego obszaru w zakresie równouprawnienia płci?	Wyjaśnienie	<u>Wyjaśnienie</u> Zgodnie ze wzorem programu wskazanym w Rozporządzeniu Ogólnym na lata 2021-2027 należy wskazać w jakim stopniu projekty będą realizowały wymiar równouprawnienia płci, poprzez wybranie jednej z 3 opcji. 01 – projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci, 02 - projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci, 03- projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci. W Tabeli 5: wymiar „Równouprawnienie

		<p>konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów</p> <p>Tabela 5: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST</p>				<p>płci” w celu szczegółowym (ii) alokacja została przypisana do opcji projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci.</p>
250.	Gmina Sękowa Jacek Pięta	<p>Cel polityki 1.</p> <p>wsparcie w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu</p> <p>Planuje się również przeznaczenie wsparcia na przygotowanie terenów inwestycyjnych pod nowoczesne obiekty umożliwiające hurtowy obrót artykułami rolno-spożywczymi, co przyczyni się do zwiększenia</p>	76	<p>Realizowane będą operacje ukierunkowane na tworzenie lub rozbudowę stref aktywności gospodarczej infrastruktury</p> <p>Brak wsparcia na przygotowanie terenów inwestycyjnych pod nowoczesne obiekty hodowlane z branży przetwórstwa rolno-spożywczego hodowli owadów i biotechnologii, upraw zamkniętych itp.</p>	<p>Branża hodowli owadów jako -substytut białka zwierzęcego i biotechnologii upraw zamkniętych.</p> <p>Skracanie łańcuch dostaw jest uzasadnione ekonomicznie i może mieć znaczący wpływ na rozwój konkurencyjności regionu.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, ten obszar nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027.</p> <p>Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p> <p>Warunki realizacji projektów w zakresie tworzenia/ rozwoju stref aktywności gospodarczej w celu 5 zostaną określone na późniejszym etapie.</p> <p>Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.</p>

		konkurencyjności małopolskich rolników i przedsiębiorców działających w branży przetwórstwa rolno-spożywczego.				
251.	Magdalena Trybus W imieniu Comarch SA	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	74	W tej grupie operacji projekty będą wdrażane z wykorzystaniem instrumentów finansowych i bezwrotnych dotacji.	Ogromne zainteresowanie Bonami na cyfryzację (PARP, wrzesień 2021), pokazuje potrzebę wsparcia inwestycji IT w sektorze MŚP w formie bezwrotnych dotacji. Czas pandemii jednoznacznie pokazał, że cyfrowy rozwój firm idzie w parze z ich odpornością na wszelkie zmiany społeczno-gospodarcze, jest nie tylko warunkiem rozwoju ale też przetrwania na rynku.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Planowana forma wsparcia przedsiębiorstw w postaci instrumentów finansowych wynika ze stanowiska Komisji Europejskiej. Zgodnie z logiką interwencji prezentowaną przez KE domniemaną formą wsparcia dla przedsiębiorców ze środków polityki spójności są instrumenty finansowe i dotyczy to każdej branży i każdego rodzaju przedsiębiorstwa, również MŚP. Zastosowanie dotacji będzie możliwe dla projektów obciążonych dużym ryzykiem inwestycyjnym np. projektów badawczo –rozwojowych.
252.	Magdalena Trybus W imieniu Comarch SA	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i	74	W celu zwiększenia potencjału przedsiębiorstw do transformacji przemysłowej zaplanowano kompleksową ofertę	Koszt zakupu samych licencji na oprogramowanie stanowi jedynie część kompletnej inwestycji IT, zdarza się, że mniejszą niż koszt usługi wdrożeniowej. W przypadku firm produkcyjnych, rozwiązanie musi zostać dostosowane do specyfiki danej produkcji. Kompletna usługa wdrożeniowa powinna obejmować następujące elementy: •analiza przedwdrożeniowa,	<u>Uwaga zostanie rozważona na późniejszym etapie.</u> Propozycja zostanie wzięta pod uwagę na późniejszym etapie, podczas tworzenie katalogu kosztów kwalifikowalnych w poszczególnych obszarach.

		<p>inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>		<p>działań obejmującą doradztwo biznesowe i technologiczne w zakresie analizy potrzeb, identyfikacji optymalnych rozwiązań, analizy opłacalności i możliwości wprowadzenia ich do działalności danego przedsiębiorstwa oraz zakup i wdrożenie nowoczesnych technologii, w tym specjalistyczną pomoc przy integracji nowych maszyn, urządzeń oraz oprogramowania</p> <p>(kompletnych inwestycji IT obejmujących licencje na oprogramowanie i usługi wdrożeniowe).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja systemu, • konfiguracja, • migracja danych, • szkolenia pracowników, • asysta, • implementacje. <p>Alternatywą dla oprogramowania stacjonarnego jest oprogramowanie w modelu chmurowym (SaaS) wymagające mniejszych nakładów na wdrożenie.</p>	
253.	<p>Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa #CyberMadeInPoland</p>	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	73	<p>Przeformułowanie zdania; (...) Wsparciem objęte będą działania z zakresu innowacyjności produktowej i procesowej przedsiębiorstw, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do ich rozwoju m.in. w obszarze gospodarki opartej o przemysł 4.0 oraz gospodarki w obiegu zamkniętym oraz bezpiecznej gospodarki cyfrowej</p>	<p>Biorąc pod uwagę istniejące przewagi konkurencyjne wybranych sektorów małopolskich MŚP na rynku krajowym oraz globalnym, należy zwrócić uwagę na znaczącą rolę regionalnych firm w sektorze cyberbezpieczeństwa w ramach globalnego rynku Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych. W ramach projektowanej perspektywy należy wesprzeć tę inteligentną specjalizację regionalnego sektora MŚP oraz startupów. Kalkulacja ta bazuje z jednej strony na dostępnych w regionie zasobach akademickich, szczególnie dużej ilości absolwentów kierunków studiów obejmujących tematykę cyberbezpieczeństwa. Z drugiej na dynamice samego rynku ICT oraz cyberbezpieczeństwa jako jednej z najszybciej rozwijających się gałęzi tego rynku - globalne szacunki wskazują na wielkość 190 - 200 mld w roku 2021, i projektowany wzrost CAGR w kolejnych 5 latach na poziomie 8-10%.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wsparcie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw będzie obejmować również działania zwiększające poziom ich cyberbezpieczeństwa. Poza tym w zdaniu zostało użyte słowo między innymi co oznacza, że wprowadzanie innowacji produktowych/procesowych w przedsiębiorstwie nie ogranicza się tylko do GOZ oraz gospodarki 4.0.</p>

				związanej z sektorem cyberbezpieczeństwa.		
254.	Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa #CyberMadeInPoland	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	75	W działaniu <i>wsparcie w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu</i> w głównym grupach docelowych postuluje się włączenie klastrów .	Klasy jako instytucje działające aktywnie na rzecz internacjonalizacji swoich członków, powinny być wspierane dedykowanymi programami nakierowanymi na wsparcie ekspansji zagranicznej małopolskich przedsiębiorców. Klasy dysponują najlepszą wiedzą odnośnie atrakcyjnych kierunków ekspansji w danym sektorze w którym się specjalizują, znają potrzeby swoich członków w tym zakresie oraz mają wykształcone sieci partnerstw i kontaktów z innymi podmiotami na rynkach zagranicznych.	Wyjaśnienie Klasy mieszczą się w grupie beneficjentów, która zostanie wskazana na późniejszym etapie w dokumencie uszczegółwiającym program.
255.	ARMZ	Cel szczegółowy	Str. 74	Uszczegółowienie wsparcia w zakresie inkubatora przedsiębiorczości (możliwość finansowania projektów infrastrukturalnych dla IOB w zakresie tworzenia inkubatorów bez konieczności korzystania z RPI, lub bez konieczności transferu pomocy publicznej na rzecz podmiotów trzecich. Poszukanie innych rozwiązań prawnych w zakresie dostępnych form pomocy publicznej na finansowanie tego typu przedsięwzięć (doświadczenie z innych regionów z perspektywy 2014-	W poprzedniej perspektywie na lata 2014-2020 tworzenie inkubatorów i projektów infrastrukturalnych związanych z ich powstaniem było bardzo utrudnione. Co więcej jeśli IOB była zaliczana do dużych podmiotów(z uwagi na powiązania kapitałowe) miałyby zaledwie 35 % dofinansowania. Uniemożliwiało to w zasadzie stworzenie nowych inkubatorów. Ponadto koszty pośrednie dla takich projektów powinny wynosić 25%, gdyż koszty towarzyszące tworzeniu takich obiektów jak i ich zarządzanie w pierwszej fazie funkcjonowania generuje znacznie koszty	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości w perspektywie finansowej 2014 - 2020 z wykorzystaniem pomocy publicznej wynikało z obiektywnych przesłanek i zasad warunkujących udzielanie wsparcia instytucjom otoczenia biznesu. Nie można zagwarantować dla wszystkich z góry możliwości finansowania projektów infrastrukturalnych dla IOB w zakresie tworzenia inkubatorów bez konieczności korzystania z RPI. Przesłanki wystąpienia pomocy publicznej badane są indywidualnie i jeśli zachodzi zakłócenie rynku i zaburzenie konkurencji to należy stosować zasady pomocowe. Możliwość zastosowania innych rozwiązań zostanie zbadana na będzie późniejszym etapie, podczas prac nad dokumentami uszczegółwiającymi program. Na obecny moment finansowanie rozwoju startupów przewiduje się z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych. Natomiast wsparcie osób rozpoczynających działalność gospodarczą jest domeną Europejskiego Funduszu Społecznego - odpowiedź w tym zakresie znajduje się w Priorytecie 5.
256.	Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowskiej w Chrzanowie	Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne wsparcie dla nowopowstałych firm				

				2020). Ponadto możliwość dla podmiotów tworzących inkubatory o możliwość także udzielania wsparcia dotacyjnego dla start upów bądź osób rozp. dział. gosp.		
257.	ARMZ	wsparcie w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu	Str. 75	Misje gospodarcze - możliwość realizacji programów w nieco uproszczonej formule wsparcia, - podobnej formule jak np. obecnie realizowane bony na doradztwo	Należy rozważyć czy zamiast kilku projektów konkursowych nie lepiej wybrać kilku operatorów realizujących projekty bardziej systemowo przez okresy kilkuletnie całego nowego programowania , zamiast. Obecnie Agencja realizuje jeden taki projekt i widzimy większą potrzebę systemowości i elastyczności w oferowanym wsparciu mając też na uwadze bardzo zmienne realia rynkowe warto rozważyć podobną formułę wsparcia dla przedsiębiorców chcących pojechać na misje jak przy okazji obecnie bonów na doradztwo, pozwoliło by to na lepsze dopasowanie wsparcia pod potrzeby danej grupy przedsiębiorców , niż narzucanie z góry określonych wyjazdów na dane targi) . Jak najwięcej możliwości rozliczenia wydatków ryczałtem, głównie w zakresie przelotów i usług hotelarskich (jak obecnie w projektach z działania 3.3.2)	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Jednostką obsługującą i wdrażającą projekty dla przedsiębiorców jest Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości, które realizuje swoje zadania w ramach środków przeznaczonych na wsparcie obsługi programu regionalnego w ramach pomocy technicznej. Wybór dodatkowych operatorów do obsługi zadań, które są obsługiwane obecnie przez MCP spowoduje, że dodatkowe środki z osi merytorycznej musiały być przeznaczone dla operatorów na obsługę projektów. Zgodnie z zaleceniami przekazanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej należy ograniczyć do niezbędnego minimum liczbę przedsięwzięć grantowych programach regionalnych, z uwagi na to, że celem projektów grantowych nie jest tworzenie kolejnego nieformalnego szczebla zarządzania tymi środkami. Sposób rozliczenia wydatków w projekcie zostanie określony na późniejszym etapie, aczkolwiek już na tym etapie można powiedzieć, że metody uproszczone będą szerzej stosowane w perspektywie finansowej 2021-2027.
258.	Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowskiej w Chrzanowie					
259.	Centrum Administracyjnego Wsparcia Projektów UJ	Priorytet 1, cel: wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP... wsparcie dla nowo powstałych firm	73-74	Proponowane szczególne premiovanie lub specjalne programy dla startupów bazujących na wynikach działalności naukowej i IP pochodzących z jednostek naukowych, w tym oferujących usługi społeczne, sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi i	Wpieranie startupów bazujących na wynikach działalności naukowej w tym patentach powstających na uczelniach będzie sprzyjać transferowi technologii z jednostek naukowych do biznesu.	<u>Uwaga zostanie rozważona na dalszym etapie prac.</u> Jednocześnie należy wskazać, że inkubacja, akceleracja oraz wzrost spółek odpryskowych tworzonych przez naukowców, z wykorzystaniem infrastruktury i zasobów ludzkich centrów transferów technologii i innych podmiotów zajmujących się komercjalizacją wspierane będą z programu krajowego FENG 2021-27.

				angażowaniu osób wykluczonych (dotyczy także celu szczegółowego 1(iv) o którym mowa na str. 81)		
260.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 1	74	Propozycja zmiany formy wsparcia z doradztw i mentoringów, na dotacyjne wsparcie finansowe.	Coaching, mentoring, szkolenia... Firmy doskonale czerpią z Internetu oraz dostępnych źródeł wiedzy. Barierę w rozwoju stanowi zawsze brak środków, a nie brak mentoringu. Większość instytucji świadczących cytowane wsparcie doradcze wyłaniana jest na podstawie przetargów, gdzie głównie dominuje najniższa cena. Te firmy zazwyczaj są minimalnymi praktykami, a ich wiedza jest daleko w tyle za wiedzą potencjalnych pomysłodawców start-upów. Ponadto należałoby zbadać wcześniej zapotrzebowanie rynku na szkolenia przed ich narzuceniem. Kolejny raz należy podkreślić, że każda firma lepiej spożytkuje dotacje na rozwój, niż setną usługę doradczą, z której długofalowo może nic nie wyniknąć.	Wyjaśnienie W programie regionalnym zostaną uzupełnione zapisy dot. finansowania startupów z wykorzystaniem instrumentów finansowych, obok wsparcia doradczego. Jednocześnie odnosząc się wątpliwości dotyczących zasadności świadczenia usług inkubacyjnych/akceleratorów: jak wynika z badań dot. startupów młode firmy, potrzebują w początkowym etapie działalności nie tylko podstawowego zaplecza infrastrukturalnego i podstawowego doradztwa, ale przede wszystkim profesjonalnego wsparcia pozwalającego firmie się rozwijać. Dzięki wsparciu startupów w ramach programów akceleratorów finansowanych z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia znacząco wzrosła aktywność firm z tej części Polski.
261.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 1	75	Zmiana diagnozowania potencjału eksportowego firm, na wsparcie finansowe promocji międzynarodowej. Przydzielenie możliwości startowania w konkursach w zakresie ekspansji międzynarodowej, jednostkom samorządu terytorialnego, w charakterze operatorów.	Firmy zdecydowanie preferują zlecenie analiz rzetelnym firmom, działającym na rynku doradczym od lat, a nie czasowo wyłonionym „operatorom”. Po raz kolejny zamiast wyręczać i diagnozować potrzeby firm, lepiej wesprzeć je w realnej ekspansji, poprzez dofinansowanie udziału w zagranicznych targach i konferencjach. Na to jest realny popyt wśród biznesu. Ponadto w jaki sposób ostateczny Beneficjent miałby zostać zakwalifikowany do grupy o niskim potencjale ekspansji? - Analiza dokumentów przedsiębiorstwa? Na jakiej zasadzie?	Wyjaśnienie W ramach wsparcia przewidziano dofinansowanie udziału w zagranicznych targach dla przedsiębiorców. W przypadku działań gdzie interwencja jest skierowana bezpośrednio do MŚP - beneficjent (MŚP) będzie samodzielnie wybierał wykonawcę usługi. Jednocześnie w programie zaplanowano wsparcie małopolskich MŚP w ekspansji na rynki zewnętrzne gdzie operatorem takich działań będą JST, IOB, organizacje pozarządowe. Ponadto zapisy programu dotyczące wsparcia beneficjentów o niskim potencjale ekspansji zostaną odpowiednio skorygowane.

262.	Prezydent Miasta Tarnowa	CP-1 MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR).	29	Co tworzący Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, miał na myśli w zapisie: „Efektem prowadzonych działań w zakresie wsparcia inwestycyjnego przedsiębiorstw będzie zwiększenie skali prowadzonej działalności, wzrost zasięgu oferty firm, a w konsekwencji zdobywanie nowych rynków zbytu”. Co będzie czynnikiem odpowiedzialnym za „zwiększenie skali prowadzonej działalności” i miernikiem postępów w realizacji projektu? Określony wzrost zatrudnienia, obrotów, zysku netto, liczby pozyskanych partnerów zagranicznych?	Konieczność doprecyzowania istotnej kwestii, stanowiącej w konsekwencji jeden z najważniejszych celów pośrednich, umożliwiających realizację celu głównego.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wszystkie wymienione mierniki mogłyby zostać z pewnością zastosowane. Prace nad szczegółowymi kryteriami i wskaźnikami rozpoczną się nieco później, przy pisaniu uszczegółowienia Programu, wówczas będziemy ustalać szczegółowe warunki wsparcia dla danego konkursu. Na obecnym etapie prac, miernikiem który pojawił się w konsultowanym Programie jest wspomniany wzrost zatrudnienia wyrażony wskaźnikiem Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach.</p>
263.	Prezydent Miasta Tarnowa	CP-1 MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR).	29 oraz 30, 63, 64	Czy zapis: „rezultatem działań mających na celu wyposażenie regionu w infrastrukturę sprzyjającą lokowaniu działalności gospodarczej, zwłaszcza na obszarach <u>tracących funkcje społeczno – gospodarcze</u> będzie	Konieczność doprecyzowania możliwości realizacji zapisów z RPM wymaga weryfikacji „stanu innowacyjności” w Województwie Małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem, tzw. Przemysłu 4.0. Pytanie jak na jego wdrażanie przygotowane są mniejsze miasta, skoro projekt hub4industry realizowany przez Krakowski Park Technologiczny we współpracy z partnerami technologicznymi i jednostkami naukowymi (itd. firma Astor, T-Mobile, AGH w Krakowie, Politechnika Krakowska, itd.) jest, mimo świetnego przygotowania, zarówno od strony merytorycznej, jak i technologiczno – naukowej, w fazie wczesnego rozwoju, mimo ogromnego	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, ten obszar nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027.</p> <p>Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z</p>

			<p>stworzenie nowych miejsc pracy oraz wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców”, oznacza, iż większa część projektów przewidzianych w Małopolskim Programie Regionalnym (CP-1) będzie przeznaczona dla mniejszych miast, takich jak, np. Tarnów, Nowy Sącz? Czy projektodawca zadbał o odpowiednie instrumenty techniczno – proceduralne, pozwalające na realizację założeń z MPR, przy zachowaniu zasad konkurencyjności i celowości? Podobnie rzecz się ma w przypadku zapisów ze str. 30 - Projekty mieszane), dotyczących transformacji przedsiębiorstw w kierunku Przemysłu 4.0 z podmiotami działającymi na obszarach zmarginalizowanych, tudzież najbardziej poszkodowanych w wyniku klęsk żywiołowych. Problem polega na tym, że firmy wdrażające</p>	<p>potencjału instytucji zaangażowanych w ten projekt. Czy nie jest konieczne wcześniejsze przeprowadzenie audytu technologiczno – naukowego naszego Województwa, tak aby idealnie połączyć istniejący już potencjał, z możliwościami rozwoju, umiędzynarodowienia pozycji rynkowej, a co za tym idzie spełnienia założeń wymaganych w/w celu.</p>	<p>wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać w współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p> <p>Warunki realizacji projektów w zakresie tworzenia/ rozwoju stref aktywności gospodarczej w celu 5 zostaną określone na późniejszym etapie. Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.</p> <p>Realizacja projektów na obszarze Przemysłu 4.0 będzie wdrażana na obszarze całego województwa bez ograniczania się do obszarów zmarginalizowanych. Na początku 2021 r. została przyjęta przez ZWM nowa Regionalna Strategia Innowacyjności 2030 z diagnozą w domenach małopolskich inteligentnych specjalizacji Ponadto pod koniec 2021 r. UMWM zrealizował badanie potrzeb i gotowości małopolskich MMŚP do adaptacji rozwiązań właściwych modelowi tzw. Przemysłu 4.0.</p>
--	--	--	---	--	--

				rozwiązania przemysłu 4.0 rzadko działają na obszarach zmarginalizowanych.		
264.	Gmina Miejska Kraków	CS 1 (iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)	31, 78	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych oraz w uzasadnieniu form wsparcia nie przewidziano subsydiowania dotacyjnego dla działań z zakresu wsparcia procesu inwestycyjnego w regionie oraz promocji gospodarczej Małopolski	Podobnie jak wymieniona w tym opisie internacjonalizacja przedsiębiorstw – potencjalność przyszłych zysków tego rodzaju działań jest bardzo niepewna i mogą się one pojawić jako czynnik pośredni w dłuższej perspektywie czasowej.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapisy programu zostaną uzupełnione – wskazane zostanie, że w obszarze działań realizowanych przez JST w zakresie wsparcia procesu inwestycyjnego w regionie oraz promocji gospodarczej Małopolski nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Planowane do realizacji projekty w ramach celu szczegółowego będą realizowane przez instytucje publiczne i co do zasady nie będą generować dochodów/oszczędności.
265.	Gmina Miejska Kraków	CS 1 (iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	73, 76	Proponuje się rozszerzenie określenia geograficznego w zakresie zapewnienia przedsiębiorcom odpowiednich terenów inwestycyjnych o obszary poprzemysłowe zlokalizowane poza gminami zmarginalizowanymi oraz tracącymi funkcje społeczno-gospodarcze.	Wykluczenie z wsparcia terenów poprzemysłowych, wymagających nakładów inwestycyjnych na przywrócenie im funkcji gospodarczych, utrudni znacząco realizację celu szczegółowego 1 (iii). Ponadto należy wskazać na wewnętrzne zróżnicowanie rozwojowe gmin, które nie kwalifikują się do kategorii „zmarginalizowanych”.	<u>Wyjaśnienie</u> W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, ten obszar nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027. Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.

						Warunki realizacji projektów w zakresie tworzenia/ rozwoju stref aktywności gospodarczej w celu 5 zostaną określone na późniejszym etapie. Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.
266.	Gmina Miejska Kraków		76	Poza samymi działaniami inkubacyjnymi proponuje się uwzględnić tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości.	Aktualna oferta w tym zakresie, zwłaszcza zważywszy na potencjał podmiotów typu start-up, jest dalece niewystarczająca dla osiągnięcia CP 1.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapisy programu zostaną uzupełnione o możliwość tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości w istniejących obiektach. Zakres działań będzie obejmował wsparcie w zakresie rozbudowy, przebudowy, doposażenia, adaptacji istniejących obiektów do funkcji inkubatorów przedsiębiorczości. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie uzależnione od dalszych uzgodnień i rozstrzygnięć z Komisją Europejską.
267.	Gmina Miejska Kraków		77	Brak uwzględnienia wśród grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	Jednostki organizacyjne JST oraz podmioty z udziałem JST posiadające osobowość prawną mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 1 (iii).	<u>Wyjaśnienie</u> JST oraz ich jednostki organizacyjne mieszczą się w katalogu beneficjentów, który zostanie określony w dokumencie uszczegóławiającym program. Główne grupy docelowe zostaną skorygowane w celu 1(iii). Grupą docelową w celu 1(iii) są przedsiębiorstwa, w szczególności MŚP.
268.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP...	s.73 1 akapit	Wsparciem objęte będą działania z zakresu innowacyjności produktowej i procesowej przedsiębiorstw.... Dopisanie: oraz innowacji organizacyjnej polegającej na zmianach w strategii zarządzania,	Taki czynnik zewnętrzny jak ogólnoswiatowa pandemia i jego wpływ na gospodarkę w skali makro pokazuje konieczność zmiany podejścia do zarządzania na poziomie poszczególnych przedsiębiorstw. Skutki pandemii wpłynęły na całe branże, w tym licznie reprezentowany w Małopolsce sektor usługowy. Obserwowana jest konieczność całkowitej zmiany w zakresie strategii rozwoju przedsiębiorstw – sytuacja związana z pandemią obnażyła słabość strategii ekspansywnych, które nie uwzględniły elementów ryzyka i zarządzania w okresie kryzysu. Dlatego też obok najbardziej oczekiwanego wsparcia finansowego, znaczna część przedsiębiorców będzie wymagała pomocy merytorycznej, czyli dostępu do wiedzy zapewniającej efektywne prowadzenie działalności.	<u>Wyjaśnienie</u> Szkolenia i doradztwo zgodnie z potrzebami pracodawców będą realizowane poprzez system popytowy z wykorzystaniem bazy usług rozwojowych w programie w części EFS+. Również z poziomu krajowego w Programie FERS realizowane będzie wsparcie przedsiębiorców i innych pracodawców oraz ich pracowników poprzez działania szkoleniowe oraz doradcze w zakresie dostosowania się do zmian gospodarczych lub w związku z okresowymi trudnościami, a także wsparcie dla firm rodzinnych w zakresie m.in. procesów zarządczych i decyzyjnych, tworzenia konstytucji rodzinnej, sukcesji i tworzenia firm wielopokoleniowych, wdrożenia fundacji rodzinnej. Działania wdrażane przez PARR.

					Doradcze wsparcie na podniesienie kompetencji w zakresie zarządzania strategicznego przedsiębiorstw (innowacje organizacyjne) ma na celu budowę sektora możliwie najbardziej odpornego na ryzyko kryzysu, oraz ograniczanie konieczności bezpośredniego finansowania skutków kryzysu przez środki publiczne.	
269.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP...	od s.73	Kalkulacja i WYMIERNE ograniczenie śladu węglowego jako kryterium innowacji (obok, gosp 4.0 czy circular economy) Ponadto dopracowanie spójnej definicji Przemysłu 4.0 (wspólnie z SRWM 2030) – na potrzeby wsparcia w RPO (podobnie jak w poprzednim okresie programowania „innowacja”)	Jedno z narzędzi osiągnięcia „neutralności klimatycznej” do 2050 r w UE	Wyjaśnienie Działania skierowane na ograniczanie śladu węglowego będą szczególnie wspierane w Priorytecie 2 - Energetyka i środowiska. W celu 1 (iii) innowacje będą wspierane szeroko bez ograniczenia się do konkretnych obszarów. Ekoinnowacje również mogą być przedmiotem wsparcia w Priorytecie 1. Propozycja odnosząca się do opracowania definicji Przemysłu 4.0 zostanie rozważona na późniejszym etapie, podczas prac nad dokumentami uszczegóławiającymi program oraz kryteriami wyboru projektów.
270.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP...	s.74 2 akapit	„doradztwo biznesowe i technologiczne w zakresie ...” - dodatkowo wzornictwo przemysłowe	Bezpośredni wpływ na innowacyjność i funkcjonalność produktów	Wyjaśnienie Usługi doradcze w zakresie wzornictwa będą wspierane w ramach instrumentu bony na innowacje. Katalog usług możliwych do wsparcia w ramach bonów na innowacje zostanie uzupełniony na dalszym etapie, w dokumencie uszczegóławiającym program.

	Regionalnego S.A.					
271.	Krzysztof Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP...	s.78	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych Uwzględnienie wsparcia w formie faktoringu	Sektor MŚP cierpi na chroniczny brak dostępu do kapitału obrotowego, który uniemożliwia rozwój i inwestycje, w tym na B+R+I., brak środków obrotowych prowadzi do utraty płynności, która jest najczęstszym powodem upadku firm. W rezultacie region traci miejsca pracy i daniny podatkowe. Faktoring wzmocni sektor w zakresie dostępu do kapitału obrotowego, jest bezpośrednim narzędziem poprawy płynności przedsiębiorstw, ogranicza tym samym ryzyko upadłości, zabezpiecza miejsca pracy oraz wpływy z danin podatkowych w regionie. MSP mogą przeznaczyć dodatkowe środki przedsiębiorstwa na rozwój w obszarach innowacji. Wartości dodane faktoringu, oprócz finansowania i poprawy płynności finansowej, to dodatkowo: weryfikacja formalna wiarygodności, weryfikacja i ocena odbiorców, monitoring płatności oraz windykacji należności	Wyjaśnienie Uwaga nie dotyczy wprost zapisów programu, jest to kwestia do rozstrzygnięcia na poziomie Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków. Uwagę będzie można zgłosić podczas konsultacji Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków za które odpowiada Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
272.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie	Priorytet 1: cel 1(iii)	73 i 81	W ramach proponowanej oferty działań, dodanie pozycji pt. „promocja alternatywnych metod rozwiązywania sporów oraz wsparcie przedsiębiorców w stosowaniu tych metod” lub wpisanie tej inicjatywy w ramy jednego z już wymienionych działań.	Propagowanie stosowania alternatywnych metod rozwiązywania sporów (ADR) w szczególności mediacji i arbitrażu jest jednym z głównych priorytetów działań podejmowanych przez organy UE. Polska, do tej pory podejmowała i podejmuje działania w tym obszarze jedynie na szczeblu centralnym (Ministerstwo Sprawiedliwości), w ramach ogólnopolskich Programów Operacyjnych. Wnioskodawca, z racji swojego wieloletniego doświadczenia w obszarze ADR, w związku z licznymi głosami środowiska małopolskich przedsiębiorców, wskazuje, że zasadnym jest realizacja projektów, których celem będzie zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie ADR , a w efekcie tego - częstsze stosowanie tej metody rozwiązywania sporów, w miejsce postępowań sądowych, które cechują się ogromną przewlekłością i których prowadzenie generuje bardzo duże koszty i zaangażowanie czasowe po stronie przedsiębiorców. Do sądów powszechnych rocznie wpływa ponad 15 mln spraw, a koszt nierozwiązanych konfliktów w Polsce to koszt ok. 40 miliardów złotych. Średni czas trwania postępowania sądowego trwa ok. 14-16 miesięcy, tylko w I instancji, podczas gdy mediacja trwa zazwyczaj nie dłużej niż 3 miesiące.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja działań wykracza poza obszar wsparcia programu regionalnego.

					Główna grupa docelowa: - przedsiębiorstwa z sektora MŚP z obszaru woj. małopolskiego - JST, IOB, Organizacje pozarządowe	
273.	BMTH	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	78	Proponujemy wykreślenie sformułowania: <i>Instrumenty finansowe zostaną zastosowane w zakresie projektów dotyczących inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw - przedsięwzięcia w tym obszarze mają duży potencjał zwrotu z inwestycji i generowania przychodów.</i> Oraz zastąpienie poniższym sformułowaniem: <i>Finansowanie w formie dotacji zostanie zastosowane w zakresie projektów dotyczących inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw by skutecznie stymulować rozwój firm produkcyjnych w Małopolsce.</i>	W związku z sytuacją epidemiologiczną panującą w Polsce wszelkie inwestycje produkcyjne zostały wstrzymane. Firmy obserwują z niepokojem rynek. Finansowanie w formie dotacji ma szansę na pobudzenie rynku produkcyjnego, a co za tym idzie do generowania przychodów i zwiększenia zatrudnienia.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z przekazem płynącym od służb Komisji Europejskiej w kontaktach roboczych domniemaną formą wsparcia dla przedsiębiorców ze środków polityki spójności powinny być instrumenty finansowe i dotyczy to każdej branży i każdego rodzaju przedsiębiorstwa, również MŚP. Jednocześnie nie wyklucza się możliwości wspierania przedsiębiorstw z wykorzystaniem form bezwrotnych, ale tylko w sytuacjach realizacji projektów nierentownych, obciążonych wysokim ryzykiem inwestycyjnym, stąd pozbawionym możliwości wsparcia komercyjnego (dotyczy to np. projektów B+R).
274.	Gmina Libiąż	Priorytet 1 Inteligentny i	75	<u>Proponujemy, by w ramach wsparcia dla</u>	Proponowane wsparcie inwestycyjne pozwoliłoby gminom na tworzenie warunków do rozwijania lokalnych start-upów wspierających lokalne zasoby oraz aktywizujących przedsiębiorczość wśród młodych innowatorów (np.:	<u>Wyjaśnienie</u> Zapisy programu zostaną uzupełnione o możliwość tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości w istniejących obiektach. Zakres działań

		<p>konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1 (iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>		<p>nowopowstałych firm uwzględnić:</p> <p>- wsparcie inwestycyjne i doradcze dla jst zapewniających możliwość rozwijania przedsiębiorstw start-upowych na terenie gminy np.: w posiadanych przez nie niewykorzystanych na inne cele obiektach/budynkach</p> <p>- wsparcie inwestycyjne dla jst w zakresie tworzenia centrów zrównoważonego rozwoju</p>	<p>absolwentów szkół zawodowych), zatrzymując ich tym samym w małych ośrodkach miejskich, docelowo podnosząc innowacyjność i konkurencyjność lokalnych gospodarek.</p> <p>Centra umożliwiłyby lepszą koordynację i synchronizację działań związanych z adaptacją do zmian klimatycznych i transformacją energetyczną. Działyby w oparciu o współpracę podmiotów gospodarczych, szkół, uczelni, jst i innych interesariuszy. Ich celem byłaby także edukacja oraz promowanie idei zrównoważonego rozwoju. Centra mogłyby stać się docelowo siedzibą ekodoradców, osób odpowiedzialnych za koordynowanie procesów w obszarze zmian klimatycznych, zarządzania kryzysowego, a także zarządzania energią wytworzoną i magazynowaną w instalacjach OZE na terenie danej jst.</p>	<p>będzie obejmował wsparcie w zakresie rozbudowy, przebudowy, doposażenia, adaptacji istniejących obiektów do funkcji inkubatorów przedsiębiorczości. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie uzależnione od dalszych uzgodnień i rozstrzygnięć z Komisją Europejską.</p> <p>Równocześnie należy wskazać, że trwają ustalenia z Ministerstwem oraz KE w zakresie możliwości wsparcia Małopolski z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. W przypadku pozytywnych uzgodnień z KE oraz MFIPR planowane przez Gminę Libiąż inwestycje w centrów zrównoważonego rozwoju mogłyby być wspierane z Planu Sprawiedliwej Transformacji dla Małopolski Zachodniej.</p>
275.	STOWARZY SZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	<p>Priorytet 1: Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	Str. 76	<p>Usunięcie zapisu w trzecim akapicie: <i>Mając na względzie duże wewnętrzne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa wsparcie w tym obszarze planowane jest przede wszystkim dla gmin zmarginalizowanych oraz tracących funkcje społeczno-gospodarcze.</i></p>	<p>Na rozwój społeczno-gospodarczy danego terenu wpływ mają różne działania na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym. Np. budowa drogi krajowej, autostrady, drogi wojewódzkiej czy obwodnicy może w znaczącym stopniu wpłynąć na rozwój społeczno-gospodarczy gmin leżących w zasięgu planowanej inwestycji. Z kolei deficyt dotyczący terenów inwestycyjnych dotyczy tak samo wszystkich gmin województwa małopolskiego. A budowanie skutecznej oferty inwestycyjnej danego obszaru uzależnione jest właśnie od posiadania odpowiednio przygotowanych terenów, które są do dyspozycji potencjalnych inwestorów. Wobec powyższego niezasadnym wydaje się wprowadzenie preferencji obszarowych co do wsparcia dla gmin zmarginalizowanych oraz tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Może wystąpić sytuacja, w której korzyścią dla tzw. Gminy zmarginalizowanej lub tracącej funkcje gospodarcze będzie wspólny projekt lub lokalizacja inwestycji w gminie sąsiadującej, która nie posiada tego specjalnego statusu.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, ten obszar nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027.</p> <p>Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p>

						<p>Warunki realizacji projektów w zakresie tworzenia/ rozwoju stref aktywności gospodarczej w celu 5 zostaną określone na późniejszym etapie.</p> <p>Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.</p>
276.	STOWARZY SZENIE METROPOL IA KRAKOWS KA	Priorytet 1: Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Str. 76, 83	Rozszerzenie katalogu możliwego wsparcia wskazanego w 4 akapicie na działania związane z regulacją stanów prawnych nieruchomości oraz nabywaniem przez kadry samorządowe niezbędnych kompetencji do zarządzania terenami inwestycyjnymi w tym SAG	Jednym z głównych problemów powodujących małą podaż terenów inwestycyjnych w całym województwie jest ich duże rozdrobnienie oraz nieuregulowane stany prawne. W części gmin województwa brak jest odpowiedniej kadry, posiadającej wiedzę i kompetencje do prowadzenia procesów związanych z regulacją stanów prawnych czy tworzenia skutecznej oferty inwestycyjnej. Wobec powyższego warto byłoby poszerzyć możliwości wsparcia w ramach celu o koszty związane z regulacją stanów prawnych nieruchomości, w tym również nabycia terenów, ich scalenia i przygotowania geodezyjnego . Dodatkowo warto również umożliwić wykorzystywanie środków na działania związane z nabywaniem i podnoszeniem kompetencji pracowników samorządowych odpowiedzialnych za tworzenie i zarządzanie terenami inwestycyjnymi.	<p>Uwaga nieuwzględniona/ Wyjaśnienie</p> <p>Nie jest możliwe sfinansowanie ze środków unijnych regulacji stanów prawnych nieruchomości, są to koszty niekwalifikowalne. Zakupu gruntów jest kwalifikowalny w wysokości do 10% wydatków kwalifikowalnych w projekcie, limit ten może zostać zwiększony do 15% w przypadku terenów poprzemysłowych.</p> <p>Jednocześnie, należy wskazać, że w ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, obszar ten nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027.</p> <p>Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p> <p>Warunki realizacji projektów w zakresie tworzenia/ rozwoju stref aktywności gospodarczej w celu 5 zostaną określone na późniejszym etapie.</p> <p>Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.</p>
277.	STOWARZY SZENIE METROPOL IA	Priorytet 1: Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i	Str. 77	Dodanie w głównych grupach docelowych: JST i ich związki, w tym stowarzyszenia, IOB	Skoro w ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych to warto wskazać jako główne grupy docelowe również związki JST, w tym stowarzyszenia.	<p>Wyjaśnienie</p>

	KRAKOWS KA	konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne		oraz organizacje pozarządowe		JST oraz ich jednostki organizacyjne mieszczą się w katalogu beneficjentów, który zostanie określony w dokumencie uszczegóławiającym program. Natomiast zapisy programu zostaną skorygowane w kierunku wskazania głównych grup docelowych w ramach celu 1(iii).
278.	Gmina Biecz	2. Priorytety/ Priorytet 1. Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region /Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.	76	Wnosimy o przeznaczenie środków finansowych na utworzenie stref aktywności gospodarczej (SAG) na terenach nie będących własnością gminy.	Obecnie na obszarze gminy znajdują się tereny, które nie są własnością gminy i brak jest możliwości utworzenia na nich infrastruktury technicznej (kanalizacja sanitarna i deszczowa, wodociąg, sieć gazowa, sieć elektryczna i teletechniczna) służącej rozwojowi działalności gospodarczej	Wyjaśnienie W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, obszar ten nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027. Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego. Warunki realizacji projektów w zakresie tworzenia/ rozwoju stref aktywności gospodarczej w celu 5 zostaną określone na późniejszym etapie. Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.
279.	Gmina Biecz	2. Priorytety/ Priorytet 1. Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region /Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa	74	Wnosimy o przeznaczenie środków finansowych na utworzenie inkubatora przedsiębiorczości.	Budowa na terenie Miasta Biecz inkubatora przedsiębiorczości dla firm z sektora MŚP spełniającego kryteria startupów (prowadzenie działalności gospodarczej nie dłużej niż 36 miesięcy). W ramach projektu planuje się realizację następujących działań: budowę budynku biurowo-usługowego (Inkubatora Przedsiębiorczości) wraz z parkingiem wraz z drogą manewrową, terenowej infrastruktury: chodników,	Uwaga nieuwzględniona W programie nie przewiduje się finansowania budowy budynków biurowych. Zapisy FEM 2021-2027 zostaną uzupełnione o możliwość tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości, <u>w istniejących obiektach</u> . Zakres działań będzie obejmował wsparcie w zakresie, przebudowy, rozbudowy wyposażenia, adaptacji istniejących obiektów do funkcji inkubatorów przedsiębiorczości. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu

		dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.			<p>stojaków rowerowych i ławek z zagospodarowaniem terenu , wykonania infrastruktury technicznej: oświetlenia terenu, przyłączy i instalacji: gazowych, wodno kanalizacyjnej deszczowej, energetycznej i teletechnicznej. Pomieszczenia w obiekcie będą przeznaczone na wynajem biur i sal konferencyjnych, świadczenie usług doradczych, szkoleniowych, konferencyjnych oraz zaawansowanego doradztwa skierowanych do firm z sektora MŚP (start-upów) oraz będą posiadać niezbędną infrastrukturę teletechniczną oraz zaplecze gastronomiczne.</p>	przedsięwzięć będzie uzależnione od dalszych uzgodnień i rozstrzygnięć z Komisją Europejską.
280.	Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités”	Cel szczegółowy; Cel polityki 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europe	73	Podkreślenie konieczności rozwoju i transformacji gospodarczej regionu w oparciu o „zielone” technologie	Europa, jak i jej poszczególne kraje członkowskie powinny rozwijać się w sposób zrównoważony, równoważąc cele ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. W kolejnych latach coraz większe znaczenie odgrywać będzie tzw. przemysł „zielonych” technologii. Ważne, aby region przygotował się do rozwoju tego przemysłu, stworzenia nowych miejsc pracy i wykształcenia kadry, która pomoże zapewnić zrównoważony rozwój Małopolski w długim terminie.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W opisie celu szczegółowego 1 (iii) wskazano, że wsparciem objęte będą działania z zakresu innowacyjności produktowej i procesowej przedsiębiorstw, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do ich rozwoju m.in. w obszarze gospodarki w obiegu zamkniętym. Również w przypadku wsparcia projektów w obszarze B+R promowane będą przedsięwzięcia dotyczące rozwiązań wspierających transformację gospodarki w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej. Wspieranie działań na rzecz transformacji w kierunku GOZ stanowi przekrojową zasadę towarzyszącą działaniom podejmowanym w ramach 1 Priorytetu w programie regionalnym.</p>
281.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGII RADA	Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	74	Uwaga ogólna: Należałoby zdefiniować możliwych dostawców usług o których mowa w tym punkcie - naszym zdaniem powinny być to EDIH’y, DIH’y, IOB, CTT, oraz hub’y kompetencyjno biznesowe powstałe przy Małopolskich klastrach oraz	<p>Zapis w obecnym kształcie jest niejasny, nie wiadomo kto ma zapewnić usługi o których mowa w dokumencie. Samorząd Wojewódzki? Instytucje Wojewódzkie? Niezależni dostawcy usług? Proponowany przez nas zapis naszym zdaniem oddaje Małopolską geograficznie działających i potencjalnych (jak proponowane w dokumencie hub’y) dostawców usług dla biznesu którzy mogliby realizować te usługi na należyłym poziomie.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Beneficjent będzie samodzielnie wybierał wykonawcę usługi. Warunki wyboru wykonawców zostaną określone na późniejszym etapie.</p> <p><u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u></p>

282.	Krakowski Park Technologiczny	punkt: Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw		samorządzie gospodarczym.		
283.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie					
284.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokola					
285.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
286.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
287.	Fundacja Inteligentna Małopolska					

288.	Izba Przemysłowa-Handlowa w Krakowie					
289.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E-PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGII RADA	Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	74	Ostatni paragraf – na czerwono zaproponowano zmianę brzmienia: „(...)W ramach realizowanych projektów możliwe będzie również skorzystanie z komponentu szkoleniowego w celu podniesienia świadomości i wiedzy przedsiębiorców w zakresie rozumienia nowych wyzwań związanych z przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenia umiejętności przedsiębiorców i jego pracowników w zakresie wykorzystania nowych technologii, umiejętności cyfrowych, tzw. green skills oraz zarządzania nowymi modelami biznesowymi - przy uwzględnieniu	Widzimy braki w świadomości przedsiębiorców dot. w.w. tematów	<u>Uwaga do rozważenia na późniejszym etapie.</u> Działania edukacyjne, w tym uzupełnienie braków kompetencji i wiedzy w regionie na temat Gospodarki o obiegu zamkniętym(np. doradztwo dla MŚP, instytucji publicznych) są domeną 2 Celu polityki. Z poziomu krajowego wspierane będzie promocja, doradztwo, podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych m.in. w zakresie działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym efektywności energetycznej i wykorzystania OZE. Do rozważenia na późniejszym etapie prac nad dokumentem czy tego rodzaju działania będą wspierane w ramach FEM 2021-27. <u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u>
290.	Krakowski Park Technologiczny	punkt: Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw				
291.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie					
292.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub					

	Obywatelski Sokoła			indywidualnych potrzeby beneficjenta.”		
293.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
294.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
295.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
296.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGICZNEJ RADA	Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne punkt: Wsparcie dla nowopowstałych firm	75	W zdaniu na ze strony 75 na czerwono naniesiono proponowane zmiany (...) W takim przypadku w uzupełniającym zakresie możliwe będzie przeznaczenie dofinansowania na infrastrukturę IOB, klastrów i samorządów gospodarczych służącą rozwojowi MŚP we wczesnej fazie rozwoju, w tym infrastrukturę living- labs, centrów co –workingu”. EDULABS, FABLABS	Samorządy Gospodarcze i Klastry nie są IOB sensu stricto, natomiast również prowadzą działania dla biznesu, stąd rozszerzenie katalogu wydaje się zasadne.	<u>Uwaga do rozstrzygnięcia na późniejszym etapie.</u> Zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy poziomem krajowym a regionalnym z programu krajowego Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki będą wspierane Instytucje otoczenia biznesu akredytowane do pełnienia roli Ośrodków Innowacji (infrastruktura, aparatura, oprogramowanie, know-how, szkolenia, kadry, certyfikaty, członkostwo w organizacjach, udział w projektach, testowanie, sieciowanie) Wsparcie potencjału krajowych klastrów kluczowych oraz klastrów wzrostowych ponadregionalnych, usług klastrów w wybranych obszarach tematycznych dostępne będzie z poziomu krajowego w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki. Fablaby planowane są do wsparcia w ramach Priorytetu 4. Natomiast obecnie rozważane jest wsparcie regionalnych instytucji otoczenia biznesu, które nie będą nie spełnią kryteriów akredytacji w krajowym systemie, w związku z powyższym nie byłoby możliwe ich wsparcie z poziomu krajowego. W programie uzupełnione zostaną zapisy dotyczące rozwój infrastruktury IOB w powiązaniu ze świadczoną usługą,
297.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo					

	Przemysło we” w Tarnowie					m.in. parków naukowo – technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości.
298.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokół					Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie uzależnione od dalszych rozstrzygnięć z Komisją Europejską.
299.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					<u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u>
300.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
301.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
302.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGICZNEJ RADA	Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	75	W zdaniu na ze strony 75 na czerwono naniesiono proponowane zmiany W ramach tego kierunku interwencji prowadzone działania obejmują wsparcie doradcze m.in. w zakresie budowy strategii ekspansji zagranicznej (strategie wprowadzenie produktów na rynki	Nieocenionym wsparciem przy internacjonalizacji może służyć samorząd gospodarczy. Izby gospodarcze prowadzą misje zagraniczne, posiadają partnerskie izby w innych krajach, współpracują z izbami bilateralnymi (samodzielnie lub za pośrednictwem Krajowej Izby Gospodarczej). Dlatego naszym zdaniem warto byłoby wykorzystać to doświadczenie. Małopolskie IOB również posiadają bogate doświadczenie w kwestii wsparcia przedsiębiorstw w internacjonalizacji	Uwaga nieuwzględniona/ Wyjaśnienie Katalog działań dot. budowy strategii ekspansji jest interwencją skierowaną bezpośrednio do MŚP jako beneficjentów. W związku z tym nie można rozszerzyć zapisu o strategię wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy Hubami Innowacji Cyfrowych oraz ośrodkami GOZ. Jednocześnie należy wskazać, że w ramach krajowego Programu FENG, wspierany będzie potencjał akredytowanych na poziomie krajowym IOB, w tym HUBów poprzez min. wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, poprzez udział w zagranicznych konferencjach, warsztatach, targach i misjach lub poprzez zapraszanie zagranicznych ekspertów z innych ośrodkach innowacji;
303.	Krakowski Park	punkt: Wsparcie w zakresie internacjonalizacji,				W przypadku działań gdzie interwencja jest skierowana bezpośrednio do MŚP, - beneficjent (MŚP) będzie samodzielnie wybierał wykonawcę

	Technologii czny	promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu		zagraniczne, strategie finansowania eksportu na wybrane destynacje eksportowe), strategie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy referencyjnymi IOB, sieciami współpracy, stowarzyszeniami branżowymi, Hubami Innowacji Cyfrowych oraz ośrodkami GOZ na poziomie europejskim , poszukiwania partnerów na rynku zagranicznym z którym firma mogłaby zawrzeć partnerstwo, opracowania koncepcji marki / wizerunku przedsiębiorstwa na wybranym rynku zagranicznym, zmiany modeli biznesowych w związku z internacjonalizacją przedsiębiorstwa. Wsparcie doradcze w tym zakresie świadczone będzie m.in. poprzez Małopolskie samorządy gospodarcze. Wspierane będą również przedsięwzięcia dotyczące udziału przedsiębiorstw w krajowych wydarzeniach wystawienniczych o	usługi. Jednocześnie w programie zaplanowano wsparcia małopolskich MŚP w ekspansji na rynki zewnętrzne gdzie operatorem takich działań będą JST, IOB, organizacje pozarządowe. Propozycja dotycząca finansowania udziału przedsiębiorców w dedykowanych wizytach studyjnych zostanie wzięta pod uwagę na dalszym etapie prac, nad dokumentami uszczegółwiającyymi program. <u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u>
304.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie				
305.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła				
306.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie				
307.	Tatrzańska Izba Gospodarcza				
308.	Fundacja Inteligentna Małopolska				
309.	Izba Przemysłowo-				

	Handlowa w Krakowie			charakterze międzynarodowym oraz zagranicznych wydarzeniach o charakterze gospodarczym także dedykowane wizyty studyjne, zgodne z inteligentnymi specjalizacjami regionu, z naciskiem na GOZ i Przemysł 4.0 jako kluczowymi dla wzmocnienia konkurencyjności regionu.		
310.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGII RADA	Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	73	Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw, powinno zostać poszerzone o zapis Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw, kompetencyjnych oraz hubów innowacji cyfrowych Wsparcie dla nowopowstałych firm, także powinno zostać poszerzone w tym szczególnie, że realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu wsparcia rozwoju nowych firm poprzez świadczenie specjalistycznych usług przez inkubatory przedsiębiorczości, Klastry, Huby (m.in. wsparcie szkoleniowe,	W inteligentnej transformacji, dyfuzji innowacji, wzmocnieniu konkurencyjności MŚP, tworzenie miejsc pracy biorą udział podmioty stymulujące MŚP, którymi są klastry, huby. Wsparcie w postaci specjalistycznych usług, zróżnicowanych i dopasowanych do potrzeb firm powinno ułatwiać dostęp do infrastruktury oraz przestrzeni niezbędnych do testowania i rozwijania MŚP w obszarach związanych z przemysłem 4.0, technologiami i kompetencjami przyszłości oraz szeroko pojętych rozwiązań digital/IT/ICT, cyberbezpieczeństwa, robotyzacji, IoT, sztucznej inteligencji, bigdata, cloud computing, blockchain.	Uwaga nieuwzględniona/Wyjaśnienie Jak sama nazwa celu szczegółowego (1iii) wskazuje interwencja ma się przyczyniać do wzmocnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP. Zatem odpowiadając na powyższe wsparcie inwestycji rozwojowych zostanie właśnie skierowane do tej grupy przedsiębiorców. Natomiast wsparcie HUBów (hubów cyfrowych i zielonych innowacji) zgodnie z podziałem interwencji możliwe tylko z poziomu krajowego. Wsparcie potencjału krajowych klastrów kluczowych oraz klastrów wzrostowych ponadregionalnych, usług klastrów w wybranych obszarach tematycznych dostępne będzie z poziomu krajowego w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki. Natomiast obecnie rozważane jest wsparcie regionalnych instytucji otoczenia biznesu, które nie będą nie spełnią kryteriów akredytacji w krajowym systemie, w związku z powyższym nie byłoby możliwe ich wsparcie z poziomu krajowego. W programie uzupełnione zostaną zapisy dotyczące rozwój infrastruktury IOB w powiązaniu ze świadczoną usługą, m.in. parków naukowo – technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości. Fablabry planowane są do wsparcia w ramach Priorytetu 4. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie uzależnione od rozstrzygnięć z Komisją Europejską.
311.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego					
312.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości					

	„Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie			couchingowe, mentoringowe). W takim przypadku w uzupełniającym zakresie możliwe będzie przeznaczenie dofinansowania na infrastrukturę IOB służącą rozwojowi MŚP we wczesnej fazie rozwoju, w tym infrastrukturę living-labs, centrów co-workingu, Hubów, labów, think-tanków, fab labów, kreatywnych przestrzeni związanych z przemysłem 4.0, technologiami i kompetencjami przyszłości		<u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u>
313.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokola					
314.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
315.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
316.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
317.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E-PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Str 74	Ostatni paragraf: jako kontynuacja tekstu treści proponuje się dopisać do paragrafu (propozycja na czerwono): Ponadto realizowane będą (...) (m.in. wsparcie szkoleniowe, couchingowe,	Kluczowym elementem walidacji nowotworzonych usług czy produktów przez młode firmy jest przetestowanie ich w bezpośrednim kontakcie z odbiorcą – klientem w celu eliminacji kosztowych i czasochłonnych modyfikacji na późniejszym etapie rozwoju produktu czy usługi, zgodnie z koncepcją proof of concept i test before invest. i definicją real-life experimentation	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Zakres specjalistycznych usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości zostanie poszerzony o wskazane propozycje - jednak należy zaznaczyć, że wsparcie w przedmiotowym zakresie będzie uzależnione od dalszych uzgodnień i rozstrzygnięć z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej oraz KE. Fablaby planowane są do wsparcia w ramach Priorytetu 4. Natomiast wsparcie HUBów (hubów cyfrowych i zielonych innowacji) zgodnie z podziałem interwencji możliwe tylko z poziomu krajowego.

	TECHNOST RADA	punkt: wsparcie dla nowopowstałych firm		<p>mentoringowe, wsparcie living lab i showroomów przemysłu 4.0 - kreowanie, wytwarzanie, testowanie produktów i usług z klientami i w środowisku ich przeznaczenia (w tym działań proof-of-concept / test-before-invest).</p> <p><u>I dalej</u></p> <p>we wczesnej fazie rozwoju, w tym infrastrukturę living-labs, showroomów hubów innowacji cyfrowych, centrów co-workingu.</p>	<p><u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u></p>
318.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie				
319.	PTG Sokół-Swiat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła				
320.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie				
321.	Tatrzańska Izba Gospodarcza				
322.	Fundacja Inteligentna Małopolska				
323.	Izba Przemysłowo-				

	Handlowa w Krakowie					
324.	MFIPR	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Wsparcie w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu</p>	76	<p>W projekcie programu wskazano, iż: „Planuje się również przeznaczenie wsparcia na przygotowanie terenów inwestycyjnych pod nowoczesne obiekty umożliwiające hurtowy obrót artykułami rolno-spożywczymi, co przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności małopolskich rolników i przedsiębiorców działających w branży przetwórstwa rolno-spożywczego”.</p> <p>Należy pamiętać, iż w CP1 nie są kwalifikowalni rolnicy.</p>	Uwaga doprecyzowująca zakres wsparcia w ramach CP1.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach FEM 2021-2027 zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak jak wynika z kontaktów roboczych z Komisją Europejską, z dużym prawdopodobieństwem obszar ten nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5.</p>
325.	Powiat Krakowski	<p>2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy (iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w</p>	75	<p>W ramach działań dot. obszaru wsparcia w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu należy dodatkowo uwzględnić promocję Małopolski jako ośrodka turystyki biznesowej.</p>	W województwie istnieją odpowiednie zasoby lokalowe, techniczne oraz ludzkie niezbędne do organizacji wydarzeń biznesowych na poziomie międzynarodowym. Odpowiednie inwestycje w ten obszar pozwolą wypromować Małopolskę jako prężny ośrodek turystyki biznesowej, w tym międzynarodowej.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W programie są już zapisy mówiące o wsparciu promocji oferty gospodarczej regionu, w tym realizację kampanii promocyjnych na rynkach międzynarodowych oraz rynku krajowym w oparciu o <u>szeroką ofertę turystyczną</u>. W zapisie mieści się też obszar turystyki biznesowej.</p>

		MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne				
326.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy (iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	76	W ramach działań dot. obszaru wsparcia w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu wskazano, że „Mając na względzie duże wewnętrzne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa wsparcie w tym obszarze planowane jest przede wszystkim dla gmin zmarginalizowanych oraz tracących funkcje społeczno-gospodarcze”. W zapisie powinny zostać uwzględnione wszystkie gminy.	Istniejący zapis prowadzi do wykluczenia gmin, które nie są uznawane za zmarginalizowane lub tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Rozwiązaniem wskazanego problemu jest odpowiednie dostosowanie kryteriów wyboru projektów w ramach danego naboru poprzez możliwość przyznania większej liczby punktów gminom zmarginalizowanym lub tracącym funkcje społeczno-gospodarcze.	Wyjaśnienie W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, ten obszar nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027. Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego. Warunki realizacji projektów w zakresie tworzenia/ rozwoju stref aktywności gospodarczej w celu 5 zostaną określone na późniejszym etapie. Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.
327.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	2. Priorytety Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc	73.	Proponowane uzupełnienie na czerwono: Paragraf zaczynający się od słów (...) W ramach celu szczegółowego 1 (iii) realizowana będzie interwencja ukierunkowana na wzmocnienie	Region posiada stosunkowo mocną reprezentację podmiotów działających w wąsko wyspecjalizowanych branżach i odnoszących tam sukcesy biznesowe. Jednocześnie ma potencjał rozwojowy do szerszego rozbudowania. Byłoby wskazane przyspieszenie rozwoju tej części gospodarki regionalnej za pomocą dedykowanych instrumentów FEM.	Uwaga nieuwzględniona Katalog wspieranych obszarów jest otwarty. Jednocześnie w dalszej części dokumentu na str.73 wskazano, że Interwencja skierowana również zostanie na działania z zakresu innowacyjności produktowej i procesowej przedsiębiorstw oraz zmianę modeli działalności przedsiębiorstw w kierunku gospodarki opartej o przemysł 4.0., w zakresie automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji (wydaje się, że proponowane sektory mieszczą się w tym obszarze) - jako obszar wyzwań horyzontalnych polityki proinnowacyjnej. W odniesieniu do terenów inwestycyjnych:

		<p>pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	<p>konkurencyjności sektora małopolskich MŚP. Wsparciem objęte będą działania z zakresu innowacyjności produktowej i procesowej przedsiębiorstw, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do ich rozwoju m.in. w obszarze gospodarki opartej o przemysł 4.0 oraz gospodarki w obiegu zamkniętym, ale także w sektorach wyspecjalizowanych jak gry wideo, technologie satelitarne, technologie związane ze smart city, multimedia, automotive czy cyberbezpieczeństwo.</p> <p>Po paragrafie zaczynającym się od:</p> <p>Ponadto w celu zmniejszenia (...) po zdaniu kończącym się (..) funkcje społeczno-gospodarcze, rekomenduje się dodanie kolejnego zdania (na czerwono:</p> <p>Kluczowe jest wsparcie rozwoju co najmniej jednej, dużej strefy przemysłowej dedykowanej dla</p>		<p>W ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, obszar ten nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027.</p> <p>Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p> <p>Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy. Jednocześnie zapisy FEM 2021-27 nie ograniczają wspierania dużych stref, wskazywano że istotnym działaniem na rzecz zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest zapewnienia przedsiębiorcom <u>odpowiednich terenów inwestycyjnych</u> o uregulowanej sytuacji własnościowej.</p>
--	--	--	---	--	---

				Bezpośrednich Inwestycji Zagranicznych oraz polskich z sektorów uznanych w RSI za kluczowe.		
328.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>Cel 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p> <p>punkt: inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw</p>	74.	<p>Proponowane uzupełnienie na czerwono:</p> <p>2gi Paragraf zaczynający się zdaniem:</p> <p>(...) W celu zwiększenia potencjału przedsiębiorstw do transformacji przemysłowej zaplanowano kompleksową ofertę działań obejmującą doradztwo biznesowe i technologiczne w zakresie analizy potrzeb, identyfikacji optymalnych rozwiązań, analizy opłacalności i możliwości wprowadzenia ich do działalności danego przedsiębiorstwa oraz zakup i wdrożenie nowoczesnych technologii, w tym specjalistyczną pomoc przy integracji nowych maszyn, urządzeń oraz oprogramowania, wpisujące się strategiczny plan</p>	<p>Wykazanie, że prowadzone działania inwestycyjne wpisują się w opracowany plan transformacji/rozwoju przedsiębiorstwa uwzględniający pełne spektrum zmian w sposobie działania. Opierający się na zdiagnozowanym punkcie wyjścia i umożliwiający śledzenie postępów.</p>	<p><u>Uwaga zostanie rozważona na późniejszym etapie.</u></p> <p>Z propozycji można wnosić, że wsparcie działań inwestycyjnych było by warunkowane posiadaniem planu transformacji przedsiębiorstwa. Na ten moment jest to zbyt szczegółowa kwestia, uwaga zostanie rozważona podczas prac nad dokumentem uszczegóławiającym program. Również propozycje dot. wykorzystania metody train the trains zostaną wzięte pod uwagę na etapie prac nad uszczegółowieniem programu.</p>

				<p>rozwoju i transformacji cyfrowej przedsiębiorstwa zgodnej z założeniami przemysłu 4.0.</p> <p>Wykorzystanie metody train the trainers, w oparciu o istniejące w regionie zasoby kadrowe instytucji OB może przyczynić się w znacznym zakresie do przyspieszenia procesu transformacji cyfrowej.</p>		
329.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>Cel 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	74.	<p>Proponowane uzupełnienie na czerwono:</p> <p>3gi Paragraf zaczynający się zdaniem:</p> <p>(...) Przyspieszanie procesów transformacji cyfrowej przedsiębiorstw w kierunku Przemysłu 4.0 stanowi duży potencjał do wzrostu produktywności i konkurencyjności firm, jednocześnie zastosowanie nowoczesnych rozwiązań IT daje duże pole do działania cyberprzestępcom, dlatego wsparciem objęte zostaną również inwestycje w rozwiązania</p>	Konieczność oceny punktu wyjścia i monitorowania postępu w zakresie wdrażania zaleceń. Nowe inwestycje powinny uwzględniać odniesienie się do wykrytych w trakcie audytu luk i rozbieżności.	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Program zostanie uzupełniony o możliwość skorzystania z doradztwa w zakresie analizy potrzeb, identyfikacji optymalnych rozwiązań w zakresie cyberbezpieczeństwa.</p>

		punkt: inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw		podnoszące poziom cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach, w tym audyty cyberbezpieczeństwa.		
330.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p> <p>punkt: Wsparcie dla nowopowstałych firm</p>	74.	<p>Istotną rolę w stymulowaniu środowiska przedsiębiorczości w regionie stanowi wspieranie młodych innowacyjnych firm, w tym działających w oparciu o nowe technologie. Planowane instrumenty rozwojowe w postaci programów inkubacyjnych oraz akceleracyjnych będą zapewniały dopasowane wsparcie dla osób posiadających pomysł na innowacyjny produkt/usługę oraz firm będących w początkowej fazie rozwoju. W tym celu zapewniona zostanie kompleksowa oferta obejmująca dostęp do specjalistycznych usług indywidualnie dopasowanych do potrzeb przedsiębiorcy, konsultacje, mentoring biznesowy, udział w warsztatach i szkoleniach. Realizowane będą programy inkubacyjne i</p>	<p>Skuteczne wspieranie startupów wymaga stosowania instrumentów adekwatnych do poziomu na jakim są startupy (inkubacja na początkowych etapach rozwoju, akceleracja – na dalszych). Co więcej: bardzo często warunkiem skutecznego wsparcia młodych innowacyjnych firm jest specjalizacja instrumentu pod kątem konkretnych branż, aby zachować efektywność (np. inaczej planuje się ekspansję młodego studia growego, inaczej startupu medtech, a jeszcze inaczej Przemysłu 4.0)</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapisy programu zostaną zmienione tak aby umożliwić wspieranie startupów poprzez zastosowanie różnych mechanizmów działań, w tym programów rozwojowych adekwatnych do potrzeb danego startupa.</p>

				akceleracyjne nie tylko ogólne ale także wyspecjalizowane np. dedykowane Przemysłowi 4.0, czy gospodarce o obiegu zamkniętym, czy smart city, a także branży gier wideo, etc., w tym programy ściągnące startupy z innych części Polski oraz z zagranicy.		
331.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>Cel 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p> <p>punkt: Wsparcie dla nowopowstałych firm</p>	74.	<p>2 paragraf, proponuję się dodać do niego na czerwono:</p> <p>(...) Ponadto realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu wsparcia rozwoju nowych firm poprzez świadczenie specjalistycznych usług przez inkubatory przedsiębiorczości, technologiczne i biznesowe m.in. wsparcie szkoleniowe, coachingowe, mentoringowe,</p> <p>wsparcie living lab w obszarze testowania i walidacji produktów, udział w eventach branżowych, mikrogranty na rozwój innowacyjnych projektów biznesowych) oraz akceleratorzy, w tym wyspecjalizowane np.</p>	<p>Skuteczne wspieranie MSP oraz startupów wymaga stosowania instrumentów adekwatnych do poziomu na jakim są startupy (inkubacja na początkowych etapach rozwoju, akceleracja – na dalszych). Co więcej: bardzo często warunkiem skutecznego wsparcia młodych innowacyjnych firm jest specjalizacja instrumentu pod kątem konkretnych branż, aby zachować efektywność (np. inaczej planuje się ekspansję młodego studia growego, inaczej startupu medtech, a jeszcze inaczej Przemysłu 4.0).</p> <p>Istotnym elementem proponowanej zmiany są również mikrogranty, które dostępne byłyby na bardzo wczesnym etapie rozwoju projektu biznesowego (pre-seed, seed), nawet jeszcze przed założeniem firmy, które umożliwiałyby podstawowy development produktu/usługi do poziomu MVP i dokonania pierwszej weryfikacji rynkowej.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zapisy programu zostaną zmienione tak aby umożliwić wspieranie startupów poprzez zastosowanie różnych mechanizmów działań, w tym programów rozwojowych adekwatnych do potrzeb danego startupa. Szczegółowy katalog działań zostanie doprecyzowany na późniejszym etapie.</p>

				<p>dedykowane Przemysłowi 4.0, czy gospodarce o obiegu zamkniętym, czy smart city, branży gier wideo, etc., w tym programy ściągające startupy z innych części Polski oraz z zagranicy. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP będzie następować poprzez wykorzystanie potencjału infrastruktury living-labs, shrowroomów hubów innowacji cyfrowych, fab labs, centrów co –workingu.</p>		
332.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez</p>	74.	<p>W zdaniu na ze strony 75 na czerwono naniesiono proponowane zmiany</p> <p>(...) W takim przypadku w uzupełniającym zakresie możliwe będzie przeznaczenie dofinansowania na infrastrukturę IOB, huby innowacji cyfrowych, klastrów i samorządów gospodarczych służącą rozwojowi MŚP we wczesnej fazie rozwoju, w tym infrastrukturę living- labs, centrów co –workingu, edulabs, i fablabs.</p>	<p>Koncepcja DIH zapoczątkowana na poziomie KE w kolejnych latach zapowiadana jest jako potencjalny motor i synergiczny łącznik specjalizacji i specyfiki europejskich regionów. Pozycja Małopolski w tym zakresie jest bardzo mocna z uwagi na funkcjonujący w Województwie i finansowany z poziomu krajowego DIH KPT o potencjale i ambicjach europejskich i światowych.</p> <p>Samorządy Gospodarcze i Klastry nie są IOB sensu stricto, natomiast również prowadzą działania dla biznesu, stąd rozszerzenie katalogu wydaje się zasadne.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>HUBy innowacji cyfrowych to obszar wsparcia Programu Krajowego Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki. Zgodnie z demarkacją wsparcia pomiędzy poziomem krajowym a regionalnym - cyfrowe HUBy zostały przewidziane do wsparcia na poziomie krajowym. Ponadto Europejskie Huby Innowacji Cyfrowych, będą finansowane z programu Cyfrowa Europa.</p> <p>Wsparcie potencjału krajowych klastrów kluczowych oraz klastrów wzrostowych ponadregionalnych, usług klastrów w wybranych obszarach tematycznych dostępne będzie z poziomu krajowego w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.</p> <p>Natomiast obecnie rozważane jest wsparcie regionalnych instytucji otoczenia biznesu, które nie spełnią kryteriów akredytacji w krajowym systemie, w związku z powyższym nie byłoby możliwe ich wsparcie z poziomu krajowego. W programie uzupełnione zostaną zapisy dotyczące rozwoju infrastruktury IOB w powiązaniu ze świadczoną usługą, m.in. parków naukowo – technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości. Jednak należy zaznaczyć, że wsparcie tego typu przedsięwzięć będzie uzależnione od rozstrzygnięć z Komisją Europejską.</p>

		<p>inwestycje produkcyjne</p> <p>punkt: Wsparcie dla nowopowstałych firm</p>				Fablaby planowane są do wsparcia w ramach Priorytetu 4. FEM 2021-27.
333.	Centrum Business in Małopolska	<p>2. Priorytety/ 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna/ Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej/ 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym</p>	76.	<p>Podpunkt Wsparcie w zakresie internacjonalizacji (...) w 2 paragrafie proponuje się rozszerzenie – na czerwono naniesiono proponowane zmiany</p> <p>W uzupełnieniu do powyższych działań planowane jest wzmacnianie pozycji eksportowej Małopolski, a także wsparcie procesu inwestycyjnego w regionie, w tym wsparcie działań Centrum Business in Małopolska prowadzącego zintegrowany system obsługi inwestorów oraz eksporterów w modelu one – stop – shop. Interwencja zostanie skierowana na działania mające na celu wsparcie małopolskich przedsiębiorców we wchodzeniu na rynki zagraniczne oraz pozyskanie i obsługę</p>	<p>Uzupełnienie jest doprecyzowaniem zakresu działalności Centrum Business in Małopolska, które realizuje zarówno zadania pro-inwestycyjne, jak i pro-eksportowe.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Doprecyzowania wskazane do uzupełnienia przez CBiM mieszczą się już w opisie celu szczegółowego. Nie jest zasadne powielanie opisów w ramach jednego celu szczegółowego. Operatorem zadań w zakresie promocji gospodarczej Małopolski czy też wsparciu małopolskich przedsiębiorców we wchodzeniu na rynki zagraniczne wskazanych w programie również może być CeBIM.</p>

		<p>poprzez inwestycje produkcyjne</p> <p>punkt: Wsparcie w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu</p>	<p>inwestorów zainteresowanych lokowaniem nowych inwestycji na terenie Małopolski, m.in. poprzez kompleksowe przygotowanie oferty inwestycyjnej regionu, obejmującej sugerowane lokalizacje inwestycji, informacje na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej, dostępnych form wsparcia inwestycji na terenie województwa oraz wsparcie w promocji gospodarczej małopolskich gmin oraz systematyczne budowanie standardów obsługi przedsiębiorców. Powyższe działania zapewnią wysoki poziom obsługi oferowanej inwestorom zainteresowanym prowadzeniem działalności w Małopolsce, a także podniosą skuteczność działań prowadzonych z poziomu samorządu lokalnego.</p> <p>Rozwój projektu Business in Małopolska powinien być</p>		
--	--	--	---	--	--

				potraktowany jako odrębne zadanie.		
334.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>Cel 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	77.	<p>Główne grupy docelowe</p> <p>☑ Przedsiębiorstwa z sektora MŚP, przedsiębiorstwa mid-caps oraz small mid-caps - w przypadku projektów finansowanych z wykorzystaniem IF</p> <p>☑ JST, IOB, w tym huby innowacji cyfrowych oraz Organizacje pozarządowe</p>	<p>Szereg wymienionych usług świadczonych dla przedsiębiorstw wpisana jest w strategię działania hubów innowacji cyfrowej. Zarówno szkolenia, jak i doradztwo, audyty, współpracowywanie planów transformacji, a także szeroko zakrojone działania wspierające internacjonalizację nie tylko oferty, ale i poszukiwań partnerów, dostawców, klientów poszukujących innowacyjnych rozwiązań.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Huby innowacji cyfrowych będą wspierane w ramach programu krajowego Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.</p>
335.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>2. Priorytety</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel: 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	78.	<p>Paragraf 3, proponuje się rozszerzenie zapisu, propozycja uzupełnień na czerwono:</p> <p>(...) Jednocześnie nie wyklucza się zastosowania mieszanych form wsparcia dla projektów w obszarze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • transformacji przedsiębiorstw w kierunku przemysłu 4.0 (automatyzacja i robotyzacja) czy gospodarki o obiegu 	<p>Region posiada stosunkowo mocną reprezentację podmiotów działających w wąsko wyspecjalizowanych branżach i odnoszących tam sukcesy biznesowe. Jednocześnie ma potencjał rozwojowy do szerszego rozbudowania. Byłoby wskazane przyspieszenie rozwoju tej części gospodarki regionalnej za pomocą dedykowanych instrumentów FEM.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>warto zwrócić uwagę, iż wskazane sektory należą do jednych z najbardziej dochodowych generujących spore zyski. Zastosowanie instrumentów finansowych w ramach CP 1 zostało zaprogramowane zgodnie z rekomendacjami zawartymi w ocenie ex-ante, a także zgodnie art. 58 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. i stanowiskiem KE stwierdzającym jednoznacznie, iż w sytuacji projektów generujących zysk bądź oszczędności powinny być stosowane instrumenty zwrotne. W tym obszarze nie planuje się stosowania mieszanych form wsparcia.</p>

		Punkt: Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych		<p>zamkniętym - ze względu na wysokie koszty oraz długi okres zwrotu z inwestycji oraz stworzenie zachęty dla przedsiębiorców do inwestowania w tym obszarze</p> <p>• w sektorach wyspecjalizowanych jak gry wideo, technologie satelitarne, smart city, multimedia, automotive czy cyberbezpieczeństwo</p>		
336.	Urząd Gminy Szczurowa	Cel polityki 1. Inteligentniejsza Europa	63	Uwzględnienie celu związanego z przedsiębiorstwami branży turystycznej wraz preferencyjnymi formami wsparcia	Proponowane cele oraz rezultaty działań nie odpowiadają specyfice branży turystycznej. Proponuje się uwzględnienie bardziej preferencyjnych form wsparcia np. dotacje, umarzalne pożyczki	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach celu szczegółowego 1(iii) planowane są inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw. W tej grupie operacji wspierane będą projekty inwestycyjne przedsiębiorstw w szczególności MŚP bez względu na branże w której działają. Zatem ze wsparcia będą też mogli skorzystać przedsiębiorcy działający w branży turystycznej. Inwestycje będą wdrażane z wykorzystaniem instrumentów finansowych.</p> <p>Zapisy programu zostaną doprecyzowane.</p> <p>Odnosząc się do uwagi dot. formy wsparcia należy wskazać, że planowana forma wsparcia przedsiębiorstw w postaci pożyczek wynika ze stanowiska Komisji Europejskiej.</p> <p>Zgodnie z logiką interwencji prezentowaną przez KE domniemaną formą wsparcia dla przedsiębiorców ze środków polityki spójności są instrumenty finansowe i dotyczy to każdej branży i każdego rodzaju przedsiębiorstwa, również MŚP. Zastosowanie dotacji będzie możliwe dla projektów obciążonych dużym ryzykiem inwestycyjnym np. projektów badawczo-rozwojowych.</p> <p>Na późniejszym etapie zostanie podjęta decyzja co do możliwości zastosowania preferencji w udzielnych pożyczkach.</p>

337.	Prezydent Miasta Nowy Sącz	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p> <p>- wsparcie w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu</p>	76	<p>Realizowane będą operacje ukierunkowane na tworzenie lub rozbudowę stref aktywności gospodarczej (SAG).</p> <p>Proponuje się przeznaczenie wsparcia nie tylko na wyposażenie w niezbędną infrastrukturę techniczną, budynki oraz stworzenie wewnętrznego układu komunikacyjnego oraz dróg dojazdowych do strefy, ale również na zakup gruntów w celu utworzenia SAG.</p>	<p>Miasto Nowy Sącz nie posiada terenów, które mogłyby przeznaczyć na działalność gospodarczą, przez co traci na atrakcyjności inwestycyjnej.</p> <p>Ze względu na realizowane inwestycje i inne obszary wymagające szczególnej interwencji po stronie wydatków, nie posiada również środków w budżecie na realizację wyżej wymienionego celu.</p> <p>W związku z powyższym zasadne wydaje się wsparcie finansowe na zakup gruntów w celu utworzenia SAG, aby stworzyć odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, a tym samym poprawić konkurencyjność przedsiębiorstw oraz doprowadzić do zrównoważenia poziomu życia mieszkańców Miasta.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Generalną zasadą wynikającą z Rozporządzenia 2021/1060 z dn. 24.06.2021 jest możliwość zakupu gruntów w wysokości do 10% wydatków kwalifikowalnych projektu. W przypadku terenów opuszczonych lub poprzemysłowych, na których znajdują się budynki limit ten jest podniesiony do 15%.</p> <p>Jednocześnie należy wskazać, że w ramach programu regionalnego zaplanowano wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP1, jednak zgodnie z oficjalnym przekazem Komisji Europejskiej, ten obszar nie będzie kwalifikował się do wsparcia z CP1 z uwagi na brak innowacyjnego charakteru tych projektów. W związku z powyższym wsparcie dla terenów inwestycyjnych przeniesione zostanie do CP 5 programu regionalnego FEM 2021-2027.</p> <p>Jednocześnie należy zaznaczyć, że aplikowanie o środki w ramach CP 5 uzależnione będzie od przygotowania strategii terytorialnej przez właściwe władze lokalne. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p> <p>Ponadto wsparcie dla terenów inwestycyjnych planowane jest w Krajowym Planie Odbudowy.</p>
338.	Zielony Pierścień Tarnowa Sp zo.o.	<p>PRIORYTET 1. INTELIGENTNY I KONKURENCYJNY REGION- Inteligentny rozwój gospodarczy-</p>	74	<p>„Ponadto realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu wsparcia rozwoju nowych firm poprzez świadczenie specjalistycznych usług przez inkubatory</p>	<p>Lokalne Grupy Działania (LGDy) pełnią funkcję lokalnego centrum doradztwa w zakresie usług promocji przedsiębiorczości poprzez udzielania premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej, dotacji na rozwój istniejącej działalności gospodarczej a także nt. możliwych źródeł pozyskania dofinansowania oraz prowadzenia doradztwa z zakresu usług podatkowych, księgowych i prawnych. W</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona:</p> <p>Nie przewiduje się zastosowania mechanizmu RLKS w tym obszarze.</p> <p>W odniesieniu do propozycji utworzenia lokalnego punktu preferencyjnych poręczeń i pożyczek dla nowopowstałych firm wyjaśniamy też, że poręczenia nie są planowane do wsparcia z FEM 2021-2027. Luka w finansowaniu w odniesieniu do poręczeń będzie pokryta ze</p>

		wsparcie dla nowopowstałych firm		<p>przedsiębiorczości , w tym na terenach wiejskich (m.in wsparcie szkoleniowe, coachingowe, mentoringowe). W takim przypadku w uzupełniającym zakresie możliwe będzie przeznaczenie dofinansowania na infrastrukturę IOB służącą rozwojowi MŚP we wczesnej fazie rozwoju, w tym infrastrukturę living-labs, centrów co – workingu., wsparcie doradcze oraz preferencyjne narzędzia finansowe dla rozwoju nowopowstałych firm”</p>	<p>ramach nowej perspektywy finansowej umożliwienie realizacji usług doradczych i co-workingowych nowopowstałym firmom odpowie na zapotrzebowanie lokalnych społeczności. Utworzenie na terenach wiejskich lokalnych inkubatorów przedsiębiorczości zintegruje ofertę w tym zakresie i umożliwi pozyskanie usług zewnętrznych ekspertów dopasowanych do indywidualnych potrzeb każdego podmiotu. Istnieją tym samym mocne argumenty aby takie działanie włączyć do mechanizmu RLKS w ramach lokalnego porozumienia na rzecz zatrudnienia z udziałem gmin członkowskich LGD, partnerów społecznych oraz gospodarczych. Dodatkowo, ważnym narzędziem byłoby utworzenie lokalnego punktu preferencyjnych poręczeń i pożyczek dla nowopowstałych firm , które skorzystały ze wsparcia doradczego w ramach działalności lokalnego inkubatora.</p>	<p>środków zwracanych z instrumentów inżynierii finansowej będących w dyspozycji ZWM, które zostały powierzone Małopolskiemu Funduszowi Rozwoju (MFR). W chwili obecnej MFR rozstrzygnął przetarg na wybór pośrednika finansowego, który będzie zajmował się udzielaniem poręczeń dla małopolskich MŚP. Wybrany PF - Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego, będzie zajmował się udzielaniem poręczeń zabezpieczonych reporczeniem gwarancyjnym. Decyzja co do ostatecznego modelu wdrażania instrumentów pożyczkowych w ramach FEM 2021-27 nie została jeszcze podjęta. Natomiast nie przywiduje się wsparcia na tworzenie nowych funduszy pożyczkowych.</p>
339.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym</p>	77	<p>„W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT) lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego. Ostateczne decyzje w tym zakresie zostaną podjęte na podstawie rozstrzygnięć i uzgodnień dotyczących zakresów wsparcia, jakim będą zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego, które</p>	Wyjaśnienie, uzupełnienie.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Określenie zakresów finansowych dla ZIT będzie wprowadzone na dalszym etapie prac z Programem. Dopiero wtedy zostaną uzupełnione odpowiednie informacje w Programie.</p>

		poprzez inwestycje produkcyjne		<p><i>zdecydują się na skorzystanie z mechanizmu zintegrowanych inwestycji terytorialnych lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego.”</i></p> <p>Czy tego typu rozwiązania – dopuszczenie ze wskazaniem np. limitu procentowego, kwotowego, nie powinno się znaleźć w tym miejscu? Dla zapewnienia odpowiedniej proporcji finansowania dla założonych działań. ZITy działają zdaje się na innych zasadach niż otwarte konkursy.</p>		
340.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w</p>	78	<p><i>„W obszarze wspierania rozwoju startupów zaplanowano zastosowanie dotacji. Zgodnie z wnioskami z badania ewaluacyjnego, gdzie wskazano na rezygnację z projektowania ewentualnych instrumentów finansowych skierowanych na</i></p>	Korekta redakcyjna	<u>Uwaga uwzględniona</u>

		MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne		<p><i>finansowanie startupów, z uwagi na bardzo wysoki poziom ryzyka związany z wczesną fazą rozwoju biznesu (z charakterystycznym dla niej brakiem lub minimalną wielkością generowanych przychodów) oraz innowacyjnym produktem.”</i></p> <p>Korekta graficzna – połączenie dwóch akapitów niepotrzebnie rozdzielonych.</p>		
341.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	79	<p>Uwaga ogólna – zaproponowane rozwiązania i działania nie noszą znamion wspierania ambitnych rozwiązań proekologicznych, związanych z kryzysem klimatycznym. Brak jest zapisów odnośnie wspierania nowoczesnych firm z sektora OZE czy powiązanych. Małopolska ma nadal potencjał do tworzenia centrów produkcyjnych dla OZE, sektora produkcji żywności w myśl zasady „od pola do stołu”. Nic z tego nie jest wskazane jako kryteria premiowane. A</p>	Zwiększenie ambicji klimatycznych tej części programu, z preferowaniem przedsiębiorczości nakierowanej na sektor OZE, proekologiczne.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach celu szczegółowego 1(iii) planowane są inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw. W tej grupie operacji wspierane będą projekty inwestycyjne przedsiębiorstw w szczególności MŚP bez względu na branżę w której działają. Zatem ze wsparcia będą też mogli skorzystać przedsiębiorcy działający w sektorze OZE. Inwestycje będą wdrażane z wykorzystaniem instrumentów finansowych.</p> <p>Ponadto w 1 (i) i (iv) celu szczegółowym wspierane będą procesy badawczo –rozwojowe i innowacyjne regionie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji do których należy Zrównoważona energia.</p> <p>Wspieranie działań na rzecz transformacji w kierunku zielonej gospodarki stanowi przekrojową zasadę towarzyszącą działaniom podejmowanym w ramach 1 Priorytetu w programie regionalnym.</p>

				<p>zdecydowanie powinno. COVID-19 pokazał, jak dalece zależność od zewnętrznych producentów różnych elementów powoduje zaburzenie łańcucha dostaw, wstrzymuje procesy modernizacyjne. Obecnie cały proekologiczny zapis sprowadza się do GOZ oraz recyklingu. To dalece za mało na obecne wymagania.</p>		
342.	Mirosław Obarski, IGLOO sp. zo.o.	<p>CP 1- Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</p> <p>1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)</p>	s. 29	<p>Dodanie punktu:</p> <p>> wsparcie procesu inwestycyjnego w regionie w zakresie produkcji pomp ciepła powietrze-woda oraz urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych, co zwiększy znaczenia Małopolski na arenie krajowej, jak i międzynarodowej, wzmocniając tym samym pozycję konkurencyjną małopolskich przedsiębiorców i ich marek na rynkach zagranicznych.</p>	<p>Argumentacja jak w pkt. 1, powyżej.</p> <p>Jak również:</p> <p>Wsparcie procesu inwestycyjnego oraz rozwój kształcenia w dziedzinie instalacji pomp ciepła, a także nowoczesnych urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych stanowi ogromną szansą dla Małopolski.</p> <p>Ogrzewanie stanowi tylko jeden z elementów wpływających na proces podgrzewania ziemskiej atmosfery. Drugim, znacznie bardziej energochłonnym procesem, jest chłodzenie i klimatyzacja. Ponad połowa kwoty na comiesięcznym rachunku za energię w dowolnym sklepie w Polsce dotyczy energii wydatkowanej na chłodzenie i klimatyzację!</p> <p>Pompy ciepła, szczególnie typu powietrze woda, mogą również służyć do pozyskiwania energii do wytwarzania tzw. chłodu w sezonie letnim.</p> <p><u>Województwo Małopolskie dysponuje naturalnym zapleczem do rozwoju edukacji w zakresie chłodnictwa, klimatyzacji i pomp ciepła.</u></p> <p>Należy tu wskazać następujące ośrodki:</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>W ramach celu szczegółowego 1(iii) planowane są inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw. W tej grupie operacji wspierane będą projekty inwestycyjne przedsiębiorstw w szczególności MŚP bez względu na branże w której działają. Zatem ze wsparcia będą też mogli skorzystać przedsiębiorcy działający w branży produkcji pomp ciepła oraz urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych.</p>

				<p>a) Miasto Bochnia i Powiat Bochnia:</p> <p>> miasto i powiat oraz jego okolice nazywane są Zagłębiem Chłodniczym - to największe skupisko w Europie firm z branży chłodniczej; ponad pół wieku tradycji w dziedzinie urządzeń chłodniczych</p> <p>> działa tu także - w zakresie chłodnictwa - Zakład Produkcji Doświadczalnej CEBEA Politechniki Krakowskiej.</p> <p>b) Kraków:</p> <p>> Politechnika Krakowska - Zakład Chłodnictwa i Klimatyzacji prowadzi unikatowe prace badawcze dot. m.in. stosowanych w pompach ciepła sprężarek chłodniczych czy wymienników ciepła oraz samych pomp ciepła, itp.</p> <p>> Polska Organizacja Rozwoju Technologii Pomp Ciepła (PORT PC), najważniejsza organizacja wspierająca rozwój technologii pomp ciepła w Polsce działa w Krakowie; zajmuje się m.in. systemowym dostarczaniem <i>know how</i> i informacji rynkowych wszystkim ekspertom w kraju</p> <p>c) Gmina Krzeszowice:</p> <p>> Ministerstwo Klimatu i Środowiska wspiera czynnie instytucję pn. "HUB Naukowo-Technologiczno-Biznesowy", który ma za zadanie rozwój i wykorzystanie pomp ciepła; HUB mieści się w Miękini, w podkrakowskiej gminie Krzeszowice</p> <p>W obliczu skali teraźniejszych i przyszłych potrzeb wskazany jest:</p> <p>1. Zwiększenie liczby klas o kierunku Technik Chłodnictwa, Klimatyzacji (i pomp ciepła) w Zespole Szkół Nr 1 im. Stanisława Staszica w <i>Bochni</i>. ul. Windakiewicza 23, 32-700 <i>Bochnia</i>.</p> <p>Od roku szkolnego 2021/22 prowadzone są tam zajęcia w systemie dualnym (prawdopodobnie jedno z niewielu takich przedsięwzięć działających w skali woj. Małopolskiego) z zaangażowaniem czterech największych firm z tzw. Zagłębia Chłodniczego.</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>Zajęcia praktyczne prowadzą pracownicy dysponujący odpowiednimi kwalifikacjami na terenie tych spółek. Firmy zapewniają też uczniom staże wakacyjne.</p> <p>2. Uwzględnienia chłodnictwa, klimatyzacji i pomp ciepła, jako obszaru zintensyfikowanego kształcenia zawodowego osób dorosłych.</p> <p>Bezpośrednie potrzeby odnośnie edukacji zawodowej w zakresie chłodnictwa i klimatyzacji oraz pomp ciepła:</p> <p>a) wsparcie rozwoju kadry nauczycielskiej odpowiadającej za wykształcenie kierunkowe,</p> <p>b) sfinansowanie pracowni i bazy pomocy naukowych i dydaktycznych,</p> <p>c) wsparcie i rozwój programów nauczania oraz finansowanie staży uczniów w zakładach pracy: - zasadnicze szkoły zawodowe - technika,</p> <p>d) wsparcie transformacji zawodowej osób niepracujących lub dysponujących wykształceniem dopasowanym do relatywnie łatwej transformacji do potrzeb rynkowych, np. hydraulicy, elektrycy, technicy budowy maszyn, etc.</p>		
343.	A1 Europe Sp. o.o.	<p>Priorytet 1 Inteligentny i konkurencyjny region.</p> <p>1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne i</p> <p>1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej</p>	74-83	<p>Dotyczy całego Priorytetu.</p> <p><u>Postulat: Naszym zdaniem należy uwzględnić w katalogu organizacji/firm mogących wygenerować te działania wzmocniające instytucje także takie jak klastry (zwł. KLS), Izby (zwł. AmCham i AHK*), CTT, CTW, KPT i specjalistyczne firmy wspomagające MSP. Większość z w/w</u></p>	<p>Wsparcie współpracy nauki i biznesu nie polega tylko na nakładach na środki trwałe, ale także na organizacji i wsparciu transferu wiedzy i umiejętności czy popularyzacji szablonów działania, schematów i najlepszych praktyk. A te nie znajdują/są wypracowywane tylko po stronie uczelnianej czy jednostek samorządowych i skuteczniej mogą być powielane przez organizacje ekosystemu innowacji jak klastry (ze szczególnym uwzględnieniem klastra KLS w swojej branży*), Izby branżowe, gospodarcze czy bilateralne/międzynarodowe (wspierają ekspozycję małopolskich firm na rynki międzynarodowe) oraz Centra Transferu Technologii, CTW czy Krakowski Park Technologiczny. Nie zapomniałbym o tym, że nawet te instytucje nie pokrywają całego spektrum specyficznych usług koniecznych do rozwoju MSP a zapewnianych przez niszowe specjalistyczne firmy doradcze.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach FEM 2021-2027 w Priorytecie 1 zaplanowano szereg działań wspierających małopolskich MŚP gdzie wykonawcą, operatorem takich działań będą JST, IOB, organizacje pozarządowe, klastry. Program przewiduje instrumenty łączące bezpośrednie wsparcie dla podmiotów z sektora MŚP ze wsparciem sektora badawczego i proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu, w tym klastrów.</p>

		specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości		<p>instytucji posiada Grupy Robocze/Komisje zajmujące się od wielu lat tematycznymi zagadnieniami spójnymi z tymi celami Programu.</p> <p>*American Chamber of Commerce i Polsko-Niemiecka Izba Przemysłowo-Handlowa reprezentują największą ilość firm z bilateralnych Izb w Polsce i odpowiadają za dużą część inwestycji zagranicznych w województwie („Krajem o największych inwestycjach w Małopolsce od 1989 r są Stany Zjednoczone-ich wartość to ponad 5,8 mld USD...” Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolska 2030, str 57)</p>	<p>*"Zdaniem ekspertów z KPT dotychczasowy rozwój sektora life science nie odpowiada potencjałowi jakim dysponuje Małopolska. Wysoki poziom kapitału ludzkiego, istniejąca już infrastruktura techniczna oraz zaawansowany stopień współpracy pomiędzy poszczególnymi aktorami tej branży, predestynuje sektor life science do stania się jednym z wiodących sektorów wysokich technologii w regionie"- SRW „Małopolska 2030”</p>	
344.	APM Consulting Bogdan Bochenek	1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne – inwestycje	74	<p>W ramach inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw wskazano w dokumencie: „W tej grupie operacji projekty będą wdrażane z wykorzystaniem instrumentów</p>	<p>W ramach inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw wskazano na następujące typy przedsięwzięć, które podlegać będą wsparciu, tj. m.in.: technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK); automatyzacja, robotyzacja, cyfryzacja (Przemysł 4.0) oraz gospodarka w obiegu zamkniętym. Wszystkie wskazane powyżej typy przedsiębiorstw są zasadne i jak najbardziej pożądane przez przedsiębiorców. Jednak ciężar ich finansowania nie może w całości spoczywać na firmach, zwłaszcza tych z sektora MŚP, które po trudnej sytuacji pandemii COVID-19 nie posiadają niezbędnych środków na</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Planowana forma wsparcia przedsiębiorstw w postaci instrumentów finansowych wynika ze stanowiska Komisji Europejskiej.</p> <p>Zgodnie z logiką interwencji prezentowaną przez KE domniemaną formą wsparcia dla przedsiębiorców ze środków polityki spójności są instrumenty finansowe i dotyczy to każdej branży i każdego rodzaju przedsiębiorstwa, również MŚP. Zastosowanie dotacji będzie możliwe dla</p>

		rozwojowe przedsiębiorstw		finansowych". Zasadnym wydaje się jednak wprowadzenie w ramach tego typu przedsięwzięć bezwrotnych dotacji dla przedsiębiorstw z sektora MŚP.	wdrażanie wyżej wymienionych typów projektów. Sytuacja pandemii wskazała wyraźnie, jak ważnym jest ucyfrowienie przedsiębiorstw. Przejście na tryb pracy zdalnej z dnia na dzień stanowiło gigantyczną barierę dla wielu firm, które nie posiadały odpowiedniego oprogramowania do realizacji procesów w firmie w formule zdalnej. Finansowanie projektów z obszaru TIK jest niezbędnym krokiem, aby uodpornić firmy na skutki pandemii COVID-19 oraz przyszłe kryzysy zdrowia publicznego, które mogą pojawić się w przyszłości. Zasadnym wydaje się zatem współfinansowanie projektów polegających na wdrażaniu rozwiązań cyfrowych w firmach przy użyciu bezwrotnych dotacji. Szczególnie istotne jest to w mikro i małych przedsiębiorstwach, których nie stać na samodzielne wdrażanie tego typu rozwiązań, przez co w sytuacjach kryzysowych ich działalność została sparaliżowana. Dodatkowo na uwagę zasługuje fakt, iż w poprzedniej perspektywie finansowej w ramach RPO Woj. Małopolskiego na lata 2014-2020 nie przewidziano możliwości bezwrotnego dofinansowania technologii TIK. Sąsiadujące z Małopolską województwa posiadały w latach 2014-2020 działania, które umożliwiały uzyskanie bezwrotnej dotacji na TIK. RPO Woj. Śląskiego 2014-2020 prowadziło nabory o bezwrotną dotację w ramach działania 3.3 TIK w działalności gospodarczej, zaś w ramach RPO Woj. Podkarpackiego 2014-2020 przeprowadzono nabór o bezwrotną dotację w ramach poddziałania 1.4.1 Dotacje bezpośrednie – TIK. Brak zaplanowania tego typu naboru przez władze Województwa Małopolskiego jest błędem i nierównym traktowaniem przedsiębiorstw pomiędzy poszczególnymi województwami w południowej Polsce. W kontekście projektów z obszaru Przemysłu 4.0 oraz gospodarki w obiegu zamkniętym postuluje się również formę bezwrotnych dotacji. Obszary te są priorytetowymi kierunkami inwestycji UE. Realizacja tego typu projektów pozwoli na zwiększenie konkurencyjności małopolskich firm.	projektów obarczonych dużym ryzykiem inwestycyjnym np. projektów badawczo-rozwojowych.
345.	APM Consulting Bogdan Bochenek	1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje	75	Projekty w ramach internacjonalizacji małopolskich przedsiębiorstw realizowane powinny	Wsparcie dla firm w oparciu o kwoty ryczałtowe znacząco usprawni proces realizacji i rozliczania tego typu projektów. W poprzedniej perspektywie budżetowej 2014-2020 przewidziano maksymalnie 200 tys. zł dofinansowania na internacjonalizację firm. W stosunku do wielkości tej dotacji, proces rozliczenia był niezwykle czasochłonny zarówno po stronie beneficjentów, jak i po stronie pracowników	<u>Uwaga zostanie uwzględniona na dalszym etapie prac.</u> Treść programu nie odnosi się do tak szczegółowych kwestii. Te kwestie będą rozstrzygane na późniejszym etapie podczas przygotowywania dokumentacji dotyczącej poszczególnych obszarów wsparcia. Jednak już na ten moment należy wskazać, że uproszczone metody rozliczania

		produkcyjne – wsparcie w zakresie internacjonalizacji, promocji gospodarczej Małopolski oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu		być w oparciu o tzw. kwoty ryczałtowe.	Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości. Zamówienia podlegały pod zasadę konkurencyjności, co powodowało czasochłonny proces wyboru wykonawców. Dodatkowo wymagane było gromadzenie dużej ilości dokumentacji na etapie realizacji. Kwoty ryczałtowe znacząco ułatwiłyby proces administrowania projektem i pozwoliłyby przedsiębiorcom skupienie się na głównym celu takiego wsparcia, jakim jest ekspansja zagraniczna firmy. Dobrym przykładem rozliczania projektów internacjonalizacyjnych w oparciu o kwoty ryczałtowe jest poddziałanie 3.3.3 „Wsparcie MŚP w promocji marek produktowych – Go to Brand” Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020.	wydatków będą stosowane w szerszym zakresie w perspektywie finansowej 2021-2027.
346.	APM Consulting Bogdan Bochenek	1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne - Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	78	W programie napisano: „Instrumenty finansowe zostaną zastosowane w zakresie projektów dotyczących inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw - przedsięwzięcia w tym obszarze mają duży potencjał zwrotu z inwestycji i generowania przychodów”. W ramach inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw wskazano m.in. projekty polegające na wdrożeniu technologii TIK, gospodarki w obiegu zamkniętym. Proponuje się, aby technologie TIK oraz inwestycje w zakresie gospodarki w obiegu zamkniętym objęte	Inwestycje polegające na wdrożeniu TIK oraz w zakresie gospodarki w obiegu zamkniętym nie zawsze mają duży potencjał zwrotu z inwestycji i generowania dochodów. Na pewno takimi inwestycjami, które mają duży potencjał zwrotu i generowania dochodów są inwestycje w środki produkcji, które pozwolą na wprowadzenie do oferty nowych produktów i usług. Jednak wdrożenie technologii TIK polegających na usprawnieniu procesów biznesowych w firmie nie zawsze charakteryzują się szybkim zwrotem, a już na pewno nie generują dużych przychodów. Wpływają one zazwyczaj na optymalizację procesów w firmie i ewentualne obniżenie kosztów. Zasadnym było by doprecyzowanie tego stwierdzenia w programie i wskazanie jakiego typu inwestycje w ramach projektów rozwojowych będą objęte bezzwrotną dotacją, a jakie inwestycje objęte zostaną instrumentami finansowymi. Stwierdzenie, że wszystkie inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw mają duży potencjał zwrotu i generowania dochodów jest nieprecyzyjne.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Planowana forma wsparcia przedsiębiorstw w postaci instrumentów finansowych wynika ze stanowiska Komisji Europejskiej. Zgodnie z logiką interwencji prezentowaną przez KE domniemaną formą wsparcia dla przedsiębiorców ze środków polityki spójności są instrumenty finansowe i dotyczy to każdej branży i każdego rodzaju przedsiębiorstwa, również MŚP. Zastosowanie dotacji będzie możliwe dla projektów obarczonych dużym ryzykiem inwestycyjnym np. projektów badawczo –rozwojowych.

				zostały formą bezwrotnych dotacji.		
347.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy 1(iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne Wskaźniki Tabela 1. Wskaźniki produktu Tabela 2. Wskaźniki rezultatu	79	Tabele wskaźnikowe od uzupełnienia.	Uzupełnienie	<u>Uwaga uwzględniona</u> Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.
348.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy 1(iii) wzmocnienie	80	Co oznacza odniesienie całej kwoty alokacji dla tego obszaru w zakresie równouprawnienia płci?	Wyjaśnienie	<u>Wyjaśnienie</u> Zgodnie ze wzorem programu wskazanym w Rozporządzeniu Ogólnym na lata 2021-2027 należy wskazać w jakim stopniu projekty będą realizowały wymiar równouprawnienia płci, poprzez wybranie jednej z 3 opcji. 01 – projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci, 02 - projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci, 03- projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci. W Tabeli 5: wymiar „Równouprawnienie płci” w celu szczegółowym 1 (iii) alokacja została przypisana do opcji projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci.

		trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne Tabela 5: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
349.	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk	promocja i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji na obszarach zmarginalizowanych	84	Główne grupy docelowe Przedsiębiorstwa, w szczególności mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa, uczelnie i inne podmioty tworzące system szkolnictwa wyższego i nauki, <u>Instytuty Polskiej Akademii Nauk</u> organizacje badawcze, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, klastry, mieszkańcy Województwa Małopolskiego	Podstawą rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji jest również nauka. Instytuty Polskiej Akademii Nauk w swojej głównej misji mają prowadzenie badań naukowych na bardzo wysokim międzynarodowym poziomie. Wsparcie tych jednostek spowoduje możliwość wykorzystania intelektualnych zasobów i współpracy z naukowcami z państw wysokorozwiniętych, a tym samym transferu nowoczesnej technologii i wiedzy do Małopolski	Wyjaśnienie Instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk mieszczą się w kategorii beneficjentów, która zostanie wskazana na późniejszym etapie w dokumencie uszczegóławiającym program. Natomiast zapisy programu zostaną skorygowane w kierunku wskazania głównych grup docelowych w ramach celu 1(iv).
350.	Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa #CyberMa delnPoland	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie	81	Dodanie działania w ramach priorytetu pt. Wzmocnienie potencjału klastrów załączkowych i rozwijających się	Klastry będą odgrywały kluczową rolę w najbliższych latach. Zglobalizowana i dynamicznie cyfrizująca się gospodarka Małopolski będzie potrzebować wiedzy i ekspertyzy klastrów nakierowanych na wspierania rozwiązań podnoszących poziom cyfryzacji i cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach oraz JST. Przedsiębiorstwa zrzeszone w	Uwaga nieuwzględniona W Województwie Małopolskim przeprowadzona weryfikacja nie wykazała klastrów załączkowych, a więc podmiotów będących we wstępnej fazie rozwoju, mogących w przyszłości stanowić siłę napędową swoich lub pokrewnych branż. Natomiast w regionie działają klastry kluczowe oraz klastry wzrostowe o ugruntowanej renomie, dysponujące

		umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości			klastrach są bardziej innowacyjne, otwarte na współpracę, posiadają szereg wypracowanych kontaktów rynkowych. Również w nowej perspektywie Unii Europejskiej na Dekadę Cyfrową klastry mają być jednym z kluczowych instrumentów wspierających transformację cyfrową i zieloną gospodarkę. Środki celowe na wsparcie inicjatyw klastrowych mogą średnio i długookresowo przyczynić się do rozwoju przedsiębiorstw w nim zrzeszonych. Wsparcie klastrów wzrostowych i załączkowych przyczyni się do zwiększania konkurencyjności małopolskich przedsiębiorców.	<p>certyifikatami i będące członkami ponadnarodowych sieci, samodzielne, realizujące własne cele bez wsparcia lub ze sporadycznym wsparciem regionalnym. Zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy kraj- region krajowe klastry kluczowe oraz klastry wzrostowe ponadregionalne będą wspierane w ramach programu krajowego Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.</p> <p>Natomiast w perspektywie finansowej 2021-2027 Województwo Małopolskie zamierza zwiększać aktywność klastrów działających w regionie, wykorzystując ich potencjał w roli opiekuna/animatora regionalnych inteligentnych specjalizacji.</p>
351.	Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa #CyberMa delnPoland	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	82	Dodanie działania w ramach priorytetu pt. Rozwój kompetencji cyberbezpieczeństwa	<p>Rozwój nowoczesnych technologii jak również dynamicznie postępująca digitalizacja wymagają umiejętności bezpiecznego poruszania się w cyberprzestrzeni. Cyberbezpieczeństwo to obecnie zagadnienie z którym mierzyć się musi każda firma, każdy samorząd, a nawet każdy z nas z osobna, dlatego kluczowe jest prowadzenie ciągłej edukacji przedsiębiorców i obywateli w tym zakresie. Rozwój kompetencji cyberbezpieczeństwa może odbywać się poprzez organizację wydarzeń, eventów, szkoleń, warsztatów, kampanii edukacyjnych, hackathonów. Na tego typu wydarzeniach zarówno przedsiębiorcy jak i przedstawiciele samorządów i obywatele dowiedzieliby się o podstawowych zasadach cyberbezpieczeństwa, ochronie prywatności, reakcji na incydenty itp.</p> <p>Z drugiej strony niektóre z inicjatyw (jak np. hackathony czy szkolenia) mogłyby być nakierowane na przekwalifikowanie zawodowe obywateli tak aby mogli oni zacząć pracę w dziedzinie cyberbezpieczeństwa. Obecnie brak odpowiednich specjalistów jest globalnym problemem rynku cyberbezpieczeństwa. Należy więc kształcić przyszłych specjalistów i poszukiwać rozwiązań, które mogłyby wesprzeć obywateli w procesie przekwalifikowania zawodowego lub zachęcić do rozpoczęcia kariery w cyberbezpieczeństwie, co w perspektywie długoterminowej może przełożyć się na wzrost konkurencyjności regionu.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach organizacji wydarzeń, eventów, hackathonów, mających na celu budowanie potencjału niezbędnego do transformacji cyfrowej, ekologicznej i przemysłowej regionu wpisują się również działania podnoszące świadomość i umiejętności w obszarze cyberbezpieczeństwa. Katalog wydarzeń zostanie otwarty.</p> <p>Ponadto szkolenia dla osób dorosłych, które chcą podnosić/zmieniać swoje kwalifikacje i kompetencje (w tym cyfrowe) oraz szkolenia dla pracowników m.in. przedsiębiorstw będą możliwe na szeroką skalę w ramach programów regionalnych ze środków EFS+.</p>
352.	Polski Klaster Cyberbezpieczeństwa	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ Cel	83	W działaniu <i>promocja i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji na obszarach</i>	Rozwój kompetencji cyfrowych zawsze musi iść w parze z podnoszeniem kompetencji w dziedzinie cyberbezpieczeństwa. Każde z przedsiębiorstw i obywateli używa narzędzi cyfrowych w działalności gospodarczej i	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Szkolenia dla osób dorosłych, które chcą podnosić/zmieniać swoje kwalifikacje i kompetencje (w tym cyfrowe) oraz szkolenia dla pracowników m.in. przedsiębiorstw będą możliwe na szeroką skalę w</p>

	#CyberMa delnPoland	szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości		zmarginalizowanych przeformułowanie zdania: Wsparcie przedsiębiorstw w podnoszeniu kompetencji cyfrowych i cyberbezpieczeństwa .	naszemu życiu codziennym. Jeśli chcemy podnosić kompetencje cyfrowe na obszarach zmarginalizowanych, obywatele muszą być świadomi zagrożeń, skutków potencjalnie udanego ataku oraz sposobów obrony przed nimi – inaczej narażamy się na ogromne straty finansowe i wizerunkowe.	ramach programów regionalnych ze środków EFS+. Zapisy programu w CP 1 (część EFRR) zostaną skorygowane.
353.	Centrum Administracyjnego Wsparcia Projektów UJ			Dofinansowanie usług/etatów brokerskich (kadr uczelnianych Centrów Transferu Technologii i Spółek Celowych istniejących w regionie i działających przy jednostkach naukowych) na rzecz firm (dotyczy także celu szczegółowego 1(iv) o którym mowa na str. 81)	Utrzymanie i podnoszenie kompetencji wyspecjalizowanych kadr w jednostkach otoczenia biznesu jakimi są uczelniane CTT i SC sprzyja transferowi technologii z sektora nauki do biznesu.	<u>Uwaga zostanie rozważona na późniejszym etapie.</u> W ramach FEM wsparcie działań tego typu możliwe by było jedynie poprzez regionalny model transferu wiedzy (SPIN). Jest to przedsięwzięcie systemowe, polegające na świadczeniu usług w zakresie transferu wiedzy przez jednostki naukowe oraz proinnowacyjne IOB na rzecz przedsiębiorstw. W najbliższym czasie podjęte zostaną decyzje nt. rozszerzenia formuły przedsięwzięcia w zakresie możliwości wsparcia w projekcie działań CTT m.in. w zakresie świadczenia usług brokerskich. Ponadto w ramach programu krajowego FENG realizowany będzie projekt obejmujący wzmacnianie potencjału podmiotów prowadzących działalność w zakresie komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych (uczelnianych centrów transferu technologii - CTT, spółek celowych, a także komercjalizacja wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w szczególności powstających w środowisku naukowym b) inkubacja, akceleracja i wzrost spółek odpryskowych tworzonych przez naukowców, z wykorzystaniem infrastruktury i zasobów ludzkich centrów transferów technologii i innych podmiotów zajmujących się komercjalizacją wyników badań realizowanych w środowisku naukowym.
354.	Prezydent Miasta Tarnowa	CP1 rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (EFRR).	31, 63, 64	Czy zapis „Wsparcie procesu monitorowania i ewaluacji innowacyjności oraz przedsiębiorczego odkrywania na rzecz inteligentnej specjalizacji pozwolą na koncentrację zasobów w obszarach i technologiach	Konieczne jest wydłużenie procesu ewaluacyjnego, a jeśli nie, to jak instytucja nadzorująca zamierza weryfikować wskaźniki realizacji założeń projektów?	<u>Wyjaśnienie</u> W takim przypadku w perspektywie 14-20 stosowana była zasada, zgodnie z którą możliwe było wydłużenie czasu na osiągnięcie efektu wsparcia na poziomie projektu poza okres trwałości, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia Programu. W perspektywie 21-27 zapisy Wytycznych do monitorowania również wskazują, iż na wniosek IZ można wydłużyć termin poza standardowe ramy.

				o potencjalnie najwyższym społecznym i ekonomicznym zwrocie z inwestycji” nie stoi w sprzeczności z zapisami ze str. 27?: „Ocena tego typu projektów jest trudna i wymaga bardzo dużej wiedzy na temat prowadzenia prac B+R oraz ich wdrażania”, oraz: „Inwestycje w infrastrukturę B+R co do zasady bezpośrednio nie generują dochodu po zakończeniu realizacji projektu, a nawet w okresie jego trwałości”		
355.	Gmina Skawina	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(iv)	85	Tabela 1. Wskaźniki produktu Niezrozumiałe brzmienie jednego ze wskaźników tj. “Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania”	Niezrozumiałe brzmienie wskaźnika	Wyjaśnienie Zgodnie z definicją wskaźnik ma mierzyć liczbę partycypacji instytucjonalnych w konsultacjach z zainteresowanymi stronami, zorganizowanych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji dla procesu odkrywania przedsiębiorczości. Jeśli w tym samym spotkaniu uczestniczy dwóch lub więcej przedstawicieli tej samej organizacji zainteresowanych stron, organizację należy policzyć raz. Wskaźnik ten będzie realizowany głównie w formule projektów pozakonkursowych.
356.	Krzysztof Cieslak Dyrektor Departamentu Wsparcia	1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji...	s.81 i 82	inkubowania innowacyjnej przedsiębiorczości oraz	Sieć wsparcia innowacyjności (RSI) w regionie (na wzór doświadczeń Krajowego Systemu Usług); partnerzy spełniający jakościowe wymagania w każdym z powiatów: 1) JBR jako zaplecze w zakresie wiedzy i technologii, 2) IOB – doradztwo proinnowacyjne, rozpoznanie potrzeb i asysta we współpracy przedsiębiorcy z JBR; dodatkowa wartość - bieżące analizy jako wsad do aktualizacji i monitoringu realizacji RSI dla Województwa	Wyjaśnienie Sformułowanie „regionalna sieć wsparcia innowacyjności” jest synonimem do zaplanowanego działania zarządzanie regionalną inteligentną specjalizacją, które docelowo ma doprowadzić do efektywnie działającej sieci w Małopolsce.

	Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.			zarządzanie regionalną inteligentną specjalizacją uwzględnienie w treści: „budowy regionalnej sieci wsparcia innowacyjności”		
357.	Krzysztof Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji...	s.83	Po słowach „wzmocnienie wiedzy i kompetencji pracowników samorządowych w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności/” dopisać: ...lokalnego potencjału inwestycyjnego i potencjału eksportowego lokalnej przedsiębiorczości...	Wymagane jest wsparcie kompetencji personelu JST dotyczącego oceny potencjału regionu objętego jurysdykcją JST, szczególnie w zakresie możliwości eksportowych lokalnych przedsiębiorców oraz potencjału inwestycyjnego (komplementarne z działaniami 1(iii) na poziomie JST)	<u>Uwaga do rozstrzygnięcia na dalszym etapie prac.</u> Podczas opracowywania szczegółowych założeń systemowego przedsięwzięcia w zakresie wsparcia przedsiębiorczości na obszarach z marginalizowanych.
358.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie	Priorytet 1: Cel 1(iv)	81	W działaniu: „Inkubowanie innowacyjnej przedsiębiorczości” rozszerzenie ostatniego akapitu dotyczącego wsparcia procesu sukcesji w małopolskich przedsiębiorstwach poprzez uwzględnienie takich działań jak: - tworzenie i rozwijanie istniejącej sieci sukcesorów	Zaproponowane działania stanowią będą kontynuacją podjętych już przez UMWM działań w obszarze sukcesji w firmach rodzinnych z terenu woj. małopolskiego. Szacuje się, że firmy rodzinne stanowią znaczną część wszystkich MŚP w regionie, a przez wzgląd na wiek założycieli i właścicieli tych firm, proces ich sukcesji zbliża się nieuchronnie. Z doświadczenia Wnioskodawcy w tym obszarze wynika, że najbardziej pożądane przez MŚP są działania indywidualnie nakierowane na ich potrzeby – każda firma bowiem znajduje się w innej sytuacji rodzinnej, prowadzi biznes w innej formie prawnej, ma inne potrzeby w zakresie przygotowania psychologicznego, organizacyjnego czy podatkowego. Główna grupa docelowa: - przedsiębiorstwa z sektora MŚP z obszaru woj. małopolskiego	<u>Wyjaśnienie</u> W programie w ramach celu szczegółowego 1(iv) wskazano wsparcie procesu sukcesji w małopolskich przedsiębiorstwach z wykorzystaniem profesjonalnego doradztwa dla firm stojących u progu przemian związanych z sukcesją (np. poprzez tworzenie sieci doradców sukcesyjnych). Katalog działań jest otwarty. Również z poziomu krajowego w Programie FERS realizowane będzie wsparcie dla firm rodzinnych w zakresie m.in. procesów zarządczych i decyzyjnych, tworzenia konstytucji rodzinnej, sukcesji i tworzenia firm wielopokoleniowych , wdrożenia fundacji rodzinnej. Działania wdrażane przez PARP. Ponadto w części EFSowej programu regionalnego realizowane będą ogólne szkolenia i doradztwo zgodnie z potrzebami pracodawców poprzez system popytowy z wykorzystaniem bazy usług rozwojowych.

				<p>- profesjonalne doradztwo w zakresie przygotowania i wdrażania procesu sukcesji dla sukcesorów i nestorów</p> <p>- bony na usługi związane z przygotowaniem i wdrożeniem procesu sukcesji (np. z obszaru prawa, podatków, zarządzania, psychologii)</p>	- JST, IOB, Organizacje pozarządowe	
359.	Gmina Libiąż	<p>Priorytet 1</p> <p>Cel szczegółowy 1 (iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	84	<p><u>Proponujemy, by w grupach docelowych dopisać:</u> jednostki samorządu terytorialnego</p>	Zapis ten wynika z planowanego w ramach tego celu szczegółowego wzmocnienia wiedzy i kompetencji pracowników samorządowych w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapisy programu zostaną uzupełnione zgodnie ze zgłoszoną uwagą.</p>
360.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	<p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej</p>	Str. 73	<p>Uwzględnienie w katalogu działań działania „Rozwój przedsiębiorstw poprzez wsparcie IOB”</p>	<p>Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw wymaga z jednej strony rozwoju technologicznego realizowanego przez zwiększenie automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji z drugiej strony rozwoju kompetencji przedsiębiorców ich pracowników oraz kadry zarządzającej. Podmiotami wspierającymi MŚP w tym obszarze są regionalne instytucje otoczenia biznesu.</p> <p>Dlatego wskazane jest zaplanowanie działań wspierających IOB, które powinny mieć na celu budowanie i wzmocnienie ich kompetencji do świadczenia wyspecjalizowanych usług m.in. w zakresie: akceleracji, inkubacji, doradztwa w obszarze inteligentnych specjal., w szczególności powinny być związane powiązane z cyfryzacją, zieloną gospodarką oraz Przemysłem 4.0.</p>	<p><u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u></p> <p>Zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy poziomem krajowym a regionalnym z programu krajowego FENG będą wspierane instytucje otoczenie biznesu akredytowane do pełnienia roli Ośrodków Innowacji (kształcenie kadry i zatrudnienie ekspertów w celu świadczenia nowych/ulepszonych, usług infrastruktura, aparatura, oprogramowanie, know-how, szkolenia, kadry, certyfikaty, członkostwo w organizacjach, udział w projektach, testowanie, sieciowanie) natomiast obecnie rozważane jest wsparcie regionalnych instytucji otoczenia biznesu, które nie będą nie spełnią kryteriów akredytacji w krajowym systemie, w związku z powyższym nie byłoby możliwe ich wsparcie z poziomu krajowego.</p>

		specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości			Bez interwencji w ramach PR FEM 2021-2027 IOB będą funkcjonować w bardzo ograniczony sposób, nie oferując usług na poziomie zapewniającym optymalny rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie.	
361.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	81	<p>Cel: zapewnienie efektywnego systemu zarządzania obsługą finansowania usług specjalistycznych z obszaru nauki.</p> <p>Rodzaj usług oferowanych przez jednostki naukowe dla przedsiębiorców :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analizy naukowe dla przygotowania projektów innowacyjnych • Opracowanie innowacyjnego rozwiązania (produktu, usługi, know-how) tj. współpraca jednostek naukowych z przedsiębiorcami w celu stworzenia innowacyjnego rozwiązania; • Specjalistyczne doradztwo w zakresie aspektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych • Staże dla przedsiębiorców w 	Usprawnienie procesu obsługi wszystkich stron zaangażowanych w realizację przedsięwzięcia, zwiększenie efektywności wydatkowanych środków, zwiększenie przejrzystości procesów	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Proponowany rodzaj oferowanych usług w ramach odrębnego systemu został już zaplanowany w programie regionalnym. Proponowane działania w zakresie opracowania innowacyjnego rozwiązania (produktu, usługi, know-how) tj. współpraca jednostek naukowych z przedsiębiorcami w celu stworzenia innowacyjnego rozwiązania; specjalistyczne doradztwo w zakresie aspektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych będą realizowane w ramach działania bony na innowacje oraz w oparciu o projekt SPIN (regionalny model transferu wiedzy). Nie jest zasadne mnożenie instrumentów wsparcia w tym samym obszarze.</p>

			<p>jednostkach naukowych</p> <p>Realizacja wsparcia w oparciu o system dystrybucji bonów (wartość bonu ustalona w zależności od katalogu usług) oraz wypracowanie narzędzia informatycznego do obsługi klientów: tj. Przedsiębiorców, jednostek naukowych, a także zapewnienie skutecznego administrowania przepływem środków (całość wsparcia od procesu rekrutacji po rozliczenie realizowana w ramach systemu obsługi).</p> <p>W ramach systemu będzie zapewniona dodatkowo możliwość zamieszczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przez jednostki naukowe ofert w zakresie proponowanych obszarów współpracy z przedsiębiorcami ,spersonalizowanych ofert widocznych wyłącznie dla określonego przedsiębiorstwa. 	
--	--	--	---	--

				<ul style="list-style-type: none"> • przez przedsiębiorców informacji na temat obszarów współpracy w jakich chcą nawiązać współpracę z jednostkami naukowymi. 		
362.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	Str. 83	<p>Rozwinięcie zapisów dot. bonów dla mikroprzedsiębiorstw na wdrażanie innowacji, wprowadzanie nowych produktów/ usług, oraz uwzględnienie mechanizmu bonów również w podpunktach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inkubowania innowacyjnej przedsiębiorczości • zarządzanie regionalną inteligentną specjalizacją <p>Korzystając z doświadczeń bieżącego okresu programowania słusznym wydaje się uruchomienie wsparcia małopolskich firm w przedwdrożeniowym przygotowaniu inwestycji. Wsparcie w tym zakresie powinno być kierowane na</p>	<p>Wsparcie przedwdrożeniowe powinno mieć na celu podniesienie gotowości inwestycyjnej małopolskich firm, tak aby w ich wyniku zostały zrealizowane przedsięwzięcia z obszarów inteligentnych specjalizacji, innowacji oraz OZE.</p> <p>Pomoc w zakupie usług związanych z tworzeniem wartości niematerialnych i prawnych bezpośrednio związanych z realizacją planów inwestycyjnych mogłaby w znaczący sposób ograniczyć ryzyko inwestycyjne.</p> <p>Proponowana przez nas modyfikacja, w równym stopniu, wspierać będzie przedsięwzięcia innowacyjne oraz te mające bezpośredni wpływ na wdrażanie inteligentnej specjalizacji oraz OZE, m.in. dotyczące automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W zapisach projektu programu regionalnego w ramach działań wdrażanych z wykorzystaniem instrumentów finansowych zaplanowano działania obejmujące doradztwo biznesowe i technologiczne w zakresie analizy potrzeb, identyfikacji optymalnych rozwiązań, analizy opłacalności i możliwości wprowadzenia do działalności danego przedsiębiorstwa rozwiązań z zakresu Gospodarki 4.0/ GOZ.</p> <p>Jednocześnie usługi w zakresie zaawansowanych badań rynkowych i analiz przedwdrożeniowych będą realizowane w ramach bonów na innowacje.</p> <p>Ponadto w ramach projektu SPIN świadczone będą usługi audytu technologicznego przez regionalne centra transferu wiedzy.</p> <p>W ramach typów interwencji dotyczących inkubowania innowacyjnej przedsiębiorczości oraz zarządzania regionalną inteligentną specjalizacją – przewiduje się wsparcie wyłącznie projektów systemowych, realizowanych w trybie niekonkurencyjnym. Identyfikowany na obecnym etapie zakres i formuła realizacji tych projektów nie przewidują zastosowania instrumentów takich jak bony.</p> <p>W odniesieniu do uwagi dot. rozszerzenia zapisów dot. bonów dla mikroprzedsiębiorstw – Bon na wdrożenie „pomysłu” mikro przedsiębiorcy byłyby dedykowane wdrożeniom innowacji na terenach wiejskich, których efektem byłby nowy/ulepszony produkt lub usługa np. ze środków w ramach bonu, przedsiębiorca mógłby zakupić środki trwałe lub usługi niezbędne do opracowania nowego/ulepszonego produktu lub usługi.</p> <p>Bardziej szczegółowe opisy zostaną zawarte w dokumentach uszczegółwiających program.</p>

			<p>przedsięwzięcia inwestycyjne związane z małopolskimi inteligentnymi specjalizacjami, innowacjami oraz OZE.</p> <p>Bony powinny być przeznaczane m.in. na zakup wartości niematerialnych i prawnych związanych z realizacją inwestycji . Przedsiębiorcy powinni mieć możliwość dokonać zakup m.in. projektów, dokumentacji technicznej czy też wykonawczej związanej z realizacją procesu inwestycyjnego.</p> <p>To właśnie specjalistyczne dokumenty i opracowanie stanowią ostatni etap przed rozpoczęciem inwestycji związanej np. z zakupem specjalistycznej linii technologicznej, nowoczesnych urządzeń dostarczających energię odnawialną, robotyzacji lub automatyzacji pracy.</p>	
--	--	--	--	--

363.	STOWARZY SZENIE METROPOL IA KRAKOWS KA	Priorytet 1: Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Str. 83	<p>Zamiana</p> <p>promocja i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji na obszarach zmarginalizowanych na promocja i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji, w szczególności na obszarach zmarginalizowanych</p> <p>oraz usunięcie 1 akapitu (w odpowiedzi na [...])</p> <p>Przedmiotowe działanie nie powinno być skierowane wyłącznie do „obszarów zmarginalizowanych”. Wszystkie jest, zwłaszcza te poniżej 50 tys. mieszkańców borykają się z bardzo dużymi trudnościami w zakresie zapewnienia odpowiedniej jakości kadr do obsługi przedsiębiorstw.</p> <p>W przedmiotowym priorytecie należy przewidzieć działania na rzecz profesjonalizacji kadr i procesów</p>	<p>Rozszerzenie katalogu dopuszczalnych obszarów będzie efektywniejsze dla realizacji tego rodzaju interwencji. Braki w tym zakresie występują na terenie całego województwa, nawet wśród gmin bezpośrednio graniczących z miastem centralnym województwa, co oznacza iż nie należy kierować wsparcia jedynie do obszarów zmarginalizowanych.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Opisane działania dotyczą projektu pozakonkursowego w formule zaplanowanej przez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości. Projekt jest planowany do realizacji przez MCP we współpracy z Małopolskim Instytutem Samorządu Terytorialnego i Administracji, LGD, Gminami, IOB z obszarów zmarginalizowanych w celu pobudzenia przedsiębiorczości na tych obszarach.</p> <p>Obszary zagrożone trwają marginalizacją to obszary, na których występuje kumulacja problemów społecznych, ekonomicznych i społeczno-ekonomicznych, charakteryzują się niskim poziomem życia, deficytem wolnych miejsc pracy, niskim poziom przedsiębiorczości i kwalifikacji mieszkańców i to właśnie do tych obszarów będzie kierowane szczególne wsparcie, zgodnie z założeniami SOR oraz SRWM 2030.</p>
------	---	---	---------	---	---	--

				realizowanych przez gminy na rzecz współpracy z przedsiębiorcami. Interwencje te powinny mieć też wymiar zintegrowany – realizowany najlepiej przez kilka jednostek w celu ujednoczenia standardów obsługi inwestorów i przedsiębiorców.		
364.	STOWARZY SZENIE METROPOL IA KRAKOWS KA	Priorytet 1: Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Str. 84	Ostatni akapit: <i>Zmienić: W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego na: W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT) lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego.</i>	Ujednoczenie zapisu i dostosowanie do innych części dokumentu	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapisy zostaną dostosowane do innych części dokumentu.
365.	South Poland Cleantech Cluster			W dokumencie nie wspomniano nic na temat wsparcia dla klastrów różnego rodzaju zarejestrowanych w Małopolsce, które według Komisji Europejskiej są motorem rozwoju regionalnego. Nie ma	Klastry odgrywają kluczową rolę w promocji innowacyjności, zwłaszcza wśród MŚP, rozwoju gospodarczym regionu oraz jego promocji za granicą. UMarszałkowski powinien wyznaczyć kryteria, które klastry powinny spełnić, aby otrzymać wsparcie i ewentualnie miano Regionalnego Klastra Kluczowego oraz wsparcie finansowe. UMarszałkowski przeprowadził konsultacje i warsztaty dla klastrów, podczas których klastry wnioskowały o wsparcie finansowe, bez którego nie mają możliwości rozwinięcia swojego potencjału.	<u>Wyjaśnienie</u> W Województwie Małopolskim przeprowadzona weryfikacja nie wykazała klastrów załączkowych, a więc podmiotów będących we wstępnej fazie rozwoju, mogących w przyszłości stanowić siłę napędową swoich lub pokrewnych branż. Natomiast w regionie działają klastry kluczowe oraz klastry wzrostowe o ugruntowanej renomie, dysponujące certyfikatami i będące członkami ponadnarodowych sieci, samodzielne, realizujące własne cele bez wsparcia lub ze sporadycznym wsparciem regionalnym. Zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy kraj- region

				też nic na temat Regionalnych Klastrow Kluczowych – co było rekomendowane przez Komisję. Powstały tylko Krajowe Klastry Kluczowe.		<p>klastry na wysokim poziomie rozwoju (KKK oraz klastry wzrostowe ponadregionalne) będą wspierane w ramach programu krajowego FENG.</p> <p>Natomiast w perspektywie finansowej 2021-2027 Województwo Małopolskie zamierza zwiększać aktywność klastrow działających w regionie, wykorzystując ich potencjał w roli opiekuna/animatora regionalnych inteligentnych specjalizacji.</p> <p>Współpraca z klastrami oraz inicjatywami klastrowymi jest przewidziana w zadaniu pn. Zarządzanie regionalną inteligentną specjalizacją. Zaproponowane działania dla klastrow będą kontynuacją efektów wypracowanych wspólnie z Klastrem LifeScience w ramach projektu pilotażowego dot. budowania sieci współpracy (Platformy Specjalizacyjne).</p>
366.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E - PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGII RADA	Cel 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	81	Mając na względzie wciąż zbyt niski poziom współpracy przedsiębiorców ze środowiskiem nauki w regionie, wśród planowanych działań przewidziano specjalistyczne doradztwo na rzecz przedsiębiorstw w oparciu o regionalny model transferu wiedzy. Usługi dotyczące w szczególności audytu technologicznego oraz transferu technologii świadczone będą w obszarach inteligentnej specjalizacji regionalnej przez regionalne centra transferu wiedzy, klastry innowacji społeczno-gospodarczych Centra Transferu Technologii	<p>Małopolska wypracowała już zarówno na poziomie regionalnym i ponadregionalnym stabilny ekosystem uczelni i instytucji otoczenia biznesu posiadających kapitał wiedzy, relacji i dobrych praktyk w tym zakresie.</p> <p>Przy Małopolskich uczelniach dynamicznie rozwijają się Centra Transferu Technologii. Podmioty te są blisko nauki ale także blisko przedsiębiorców (bo działają także przy uczelniach poza Krakowem - CTT PWSZ w Tarnowie) dlatego też zasadnym wydaje się wzmacnianie tych instytucji poprzez powierzanie im zadań związanych ze wsparciem inkubowania innowacyjnej przedsiębiorczości. W obszarze audytów, nieocenioną rolę pełnić mogą także hub'y kompetencyjno-biznesowe proponowane w innym miejscu dokumentu które poza kompetencjami technicznymi do przeprowadzania tematycznych audytów technologicznych posiadać będą możliwość wzmacniania zaufania i budowania synergii pomiędzy środowiskiem nauki i biznesu. Nieocenionym wsparciem w tym zakresie będą także Huby Innowacji Cyfrowych (DIH).</p> <p>W Izbie Przemysłowo-Handlowej w Tarnowie prowadzimy starania o uzyskanie przez naszych pracowników uprawnień do wykonywania niektórych rodzajów audytów związanych z przemysłem 4.0</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opis planowanych działań w zakresie specjalistycznego doradztwa na rzecz przedsiębiorstw dotyczy projektu realizowanego przez Województwo Małopolskie we współpracy z podmiotami prowadzącymi centra wyspecjalizowane w świadczeniu proinnowacyjnych usług na rzecz przedsiębiorstw, w szczególności MŚP w obszarach specjalizacji regionalnej.</p> <p>W planowanej już kolejnej edycji tego projektu partnerami-wykonawcami usług dla przedsiębiorców będą mogły być jednostki naukowe oraz IOB akredytowane w ramach krajowego systemu akredytacji. Nabór partnerów (wykonawców) jest dokonywany z uwzględnieniem zasady przejrzystości i transparentności, w związku z powyższym dany podmiot (IOB) spełniający kryteria i założenia projektowe będzie mógł zostać partnerem i świadczyć doradztwo proinnowacyjne na rzecz przedsiębiorców.</p> <p>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</p>
367.	Krakowski Park Technologiczny	Punkt: Inkubowanie innowacyjnej przedsiębiorczości				
368.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłowe					

	we" w Tarnowie			działające przy Małopolskich uczelniach, Huby Innowacji Cyfrowych (DIH) oraz hub'y kompetencyjno biznesowe powstałe przy Małopolskich klastrach oraz samorządzie gospodarczym.		
369.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła					
370.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie					
371.	Tatrzańska Izba Gospodarcza					
372.	Fundacja Inteligentna Małopolska					
373.	MFIPR	CP 1 cel (iv)	83	<p>W ramach cs proponowane jest następujące działanie:</p> <p>„- wsparcie przedsiębiorstw w podnoszeniu kompetencji cyfrowych - szkolenia dla lokalnej społeczności oraz pracowników lokalnych firm, które pozwolą na wzrost umiejętności pracowników, dzięki temu przedsiębiorcy w</p>	<p>Szkolenia dla osób dorosłych, które chcą podnosić/zmieniać swoje kwalifikacje i kompetencje (w tym cyfrowe) oraz szkolenia dla pracowników m.in. przedsiębiorstw będą możliwe na szeroką skalę w ramach programów regionalnych ze środków EFS+ (cs d) i g)). O ile uzasadnione jest podnoszenie kompetencji jako element projektu w ramach EFRR, o tyle szerokie wsparcie szkoleniowe, niezwiązane bezpośrednio z konkretnym projektem EFRR, powinno pozostać domeną EFS+.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapisy FEM 2021-27 zostaną skorygowane.</p>

				<p>większym stopniu będą mogli stać się beneficjentami cyfrowych zmian zachodzących w społeczeństwie i gospodarce”.</p> <p>Proszę o analizę, czy nie narusza to zapisów UP i linii demarkacyjnej.</p>		
374.	MFIPR	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Zarządzanie regionalną inteligentną specjalizacją</p>	82-83	<p>Projekt programu przewiduje „wsparcie procesu identyfikacji i tworzenia agend badawczych”. Zgodnie z linią demarkacyjną (LD) wsparcie realizacji regionalnych/ponadregionalnych agend badawczych, umożliwiających finansowanie badań naukowych będzie realizowana na poziomie krajowym, natomiast na poziomie regionalnym brak takiej formy wsparcia, chyba, że we współpracy z poziomem krajowym w ramach wspólnych przedsięwzięć”.</p> <p>Prosimy o weryfikację zgodności programu z LD w tym zakresie.</p>	Weryfikacja zgodności zaproponowanych zapisów z LD.	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapisy programu zostaną skorygowane:</p> <p>Realizacja działań animujących tzw. proces przedsiębiorczego odkrywania w regionie (w tym przegląd istniejących sieci, podmiotów, partnerstw) będzie przebiegać w oparciu o platformy specjalizacyjne i przyczyni się również do identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowy potencjału regionalnego systemu innowacji.</p>
375.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna	83	W ramach działania pn. „promocja i wsparcie rozwoju	Powiaty – biorąc pod uwagę zakres posiadanych kompetencji - również powinny realizować działania mające na celu	<u>Uwaga zostanie rozważona na późniejszym etapie.</u>

		<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>		<p>przedsiębiorczości oraz innowacji na obszarach zmarginalizowanych” planuje się: „(...) zachęcanie do współpracy gmin, rozwój i profesjonalizacja ich usług w zakresie rozwoju działań innowacyjnych oraz przeprowadzanie cyklicznych szkoleń (...)”.</p> <p>W ramach ww. działania oprócz gmin powinno również uwzględnić się samorządy powiatowe.</p>	<p>promocję i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji.</p>	<p>Podczas dalszych prac nad szczegółowymi założeniami i zakresem systemowego przedsięwzięcia w zakresie promocji i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i innowacji na obszarach zmarginalizowanych.</p>
376.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Szczegółowy Cel polityki 1.</p> <p>Cel polityki 1.</p> <p>1 (iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	81.	<p>Uwaga Ogólna:</p> <p>W ramach celu szczegółowego powinny być przewidziane projekty pilotażowe związane z testowaniem rozwiązań technologicznych w laboratoriach, showroomach czy środowisku ich zastosowania na infrastrukturze przedsiębiorcy lub projekty konkursowe, umożliwiające efektywny transfer wiedzy i technologii, szczególnie</p>	<p>Należy uwypuklić rolę regionalnych aktorów innowacji w zakresie IS, transformacji przemysłowej czy przedsiębiorczości. Ich działalność w dużej mierze przyczynia się do dalszego rozwoju i animacji danego sektora. Niejednokrotnie prowadzi do stworzenia wyspecjalizowanej gałęzi w danej branży jak na przykład branża gier wywodząca się wprost ze skrzyżowania ICT i sektorów kreatywnych.</p> <p>Włączenie instytucji otoczenia biznesu takich jak Agencje Rozwoju, Parki Technologiczne, Klastry, Samorząd Gospodarczy, Centra Transferu Technologii w tryb pozakonkursowy lub rozszerzenie działania o projekty konkursowe, pilotażowe pozwoli na realne kształtowanie postaw proinnowacyjnych i budowanie innowacyjności w regionie we współpracy środowisk naukowych, MŚP, z IOB będących skutecznym łącznikiem pomiędzy różnorodnymi środowiskami.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Instrumentem wspierającym współpracę sektora nauki i biznesu są „bony na innowacje” <u>wdrażane w formule konkursowej w ramach 1(ii) celu szczegółowego</u>. Usługi na rzecz przedsiębiorców realizowane będą przez jednostki naukowe oraz proinnowacyjne IOB.</p> <p>W ramach bonów na innowacje zaplanowanych do wsparcia w CP1(i) możliwy będzie zakup usługi badawczo-rozwojowych w zakresie opracowania prototypów, projektów demonstracyjnych lub pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania.</p> <p>Szczegółowe zapisy zostaną zawarte w dokumencie uszczegóławiającym program.</p> <p><u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u></p>
377.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA					
378.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorczości „Towarzystwo Przemysłu	<p>wspierana będzie interwencja przyczyniająca się do dalszego rozwijania sieciowej i międzysektorowej współpracy, transferu wiedzy</p>				

	we” w Tarnowie	<p>oraz podnoszenia kompetencji podmiotów tworzących regionalny ekosystem innowacji, z korzyścią głównie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw oraz z ukierunkowaniem na promowanie innowacji, głównie technicznych/technologicznych, w tym również innowacji społecznych oraz eko-innowacji. W ramach celu szczegółowego przewiduje się realizację projektów w trybie pozakonkursowym</p>	<p>z wykorzystaniem nowych technologii, platform networkingowych umożliwiających nawiązywane kontaktów i współpracę sektora naukowego, biznesowego i społecznego.</p>		
379.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła				
380.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie				
381.	Tatrzańska Izba Gospodarcza				
382.	Fundacja Inteligentna Małopolska				
383.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie				
384.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU E-PRZEDSIĘBI				

	ORCZOŚCI TECHNOST RADA					
385.	Krakowski Park Technologi czny sp. z o.o.	2. Priorytety Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości Punkt: Inkubowanie innowacyjnej przedsiębiorczości	81.	Planowana do realizacji interwencja zostanie skoncentrowana na przedsięwzięciach z zakresu: • inkubowania i akcelerowania innowacyjnej przedsiębiorczości	Akceleracja to nieco inny instrument wsparcia rozwoju startupów, dedykowany do nieco bardziej zaawansowanych innowacyjnych przedsiębiorstw. Warto go uwzględnić w planowaniu całego cyklu rozwoju startupów	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> „Inkubowanie” zostało użyte w kontekście wspierania rozwoju innowacji i przedsiębiorczości w regionie. Dla wspierania działań akcelerycyjnych przeznaczony jest 1(iii) cel szczegółowy zgodnie z proponowanym przez MFIPR podziałem interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027.
386.	Krakowski Park Technologi czny sp. z o.o.	2. Priorytety Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości Punkt: Inkubowanie	81.	1 paragraf, 2 zdanie, proponuje się rozszerzyć zakres o zapis na czerwono (..) Wspierane będą przedsięwzięcia realizowane w formule systemowych instrumentów wsparcia, zapewniających dostęp do usług dotyczących działalności badawczo- rozwojowej, transferu technologii oraz inkubowania projektów innowacyjnych, przy	Region posiada stosunkowo mocną reprezentację podmiotów działających w wąsko wyspecjalizowanych branżach i odnoszących tam sukcesy biznesowe. Jednocześnie ma potencjał rozwojowy do szerszego rozbudowania. Byłoby wskazane przyspieszenie rozwoju tej części gospodarki regionalnej za pomocą dedykowanych instrumentów FEM.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> W celu szczegółowym 1(iv) usługi będą świadczone w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji. Jest to wymóg wynikający z Rozporządzenia Rozporządzenia 2021/1060. Natomiast Przemysł 4.0 oraz GOZ są priorytetowymi obszarami, w ramach których będą wspierani przedsiębiorcy środkami funduszy europejskich.

		innowacyjnej przedsiębiorczości		uwzględnieniu działań wspierających transformację przedsiębiorstw w kierunku automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki niskoemisyjnej, a także w sektorach wyspecjalizowanych jak gry wideo, technologie satelitarne, smart city multimedia, automotive czy cyberbezpieczeństwo.		
387.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	2. Priorytety Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości punkt: inkubowania innowacyjnej przedsiębiorczości	82.	2 paragraf, 2 zdanie, rekomenduje się uzupełnienie opisu – propozycja zapisu na czerwono. Realizowana interwencja ukierunkowana będzie na organizację m.in. wydarzeń, eventów, spotkań networkingowych, warsztatów motywujących, spotkań matchmakingowych i speedatingowych, warsztatów kreatywnych, branżowych warsztatów specjalistycznych,	Inkubowanie i akcelerowanie startupów wiąże się z szerokim instrumentarium. Rozszerzamy listę o dodatkowe przykłady, w tym wyspecjalizowane branżowo (np. gamejam), wychodzące poza sferę doradczą i eventową (mikrogranty) aby dać możliwie szerokie możliwości wspierania rozwoju startupów. Jednocześnie postulujemy zmianę listy z enumeratywnej na przykładową (stąd dodane „m.in.”), aby dać możliwość realizacji mniej popularnych, czy zupełnie innowacyjnych (jak np. stugan) form wspierania młodych projektów biznesowych.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Planowane interwencja ukierunkowana na organizację wydarzeń zostanie poszerzona o przykładową listę zaproponowaną w uwadze, jednocześnie katalog wydarzeń zostanie otwarty.

				<p>konkursów biznesowych, konkursów mikrograntowych, hackatonów, game jamów mających na celu aktywizację młodych firm, w tym startupów i Małopolan w obszarze przedsiębiorczości, innowacyjności, nowych technologii.</p> <p>Jednocześnie wsparcie inicjatyw rozwijających proinnowacyjne i przedsiębiorcze kompetencje młodych przedsiębiorców i Małopolan, takich jak kreatywność, akceptacja ryzyka i niepewności zachęci do podejmowania własnej działalności gospodarczej i przełoży się na rozwój przedsiębiorczości w regionie.</p>		
388.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	Cel 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości punkt: zarządzanie regionalną	83.	<p>1wszy paragraf, 1 linijka zaczynająca się od tekstu (..) wsparcie procesu identyfikacji i tworzenia regionalnych agend badawczych.</p> <p>Rekomenduje się dopisać (propozycja na czerwono):</p>	Małopolska wypracowała już zarówno na poziomie regionalnym i ponadregionalnym stabilny ekosystem uczelni i instytucji otoczenia biznesu posiadających kapitał wiedzy, relacji i dobrych praktyk w tym zakresie – warto to wykorzystać.	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapisy programu zostaną odpowiednio skorygowane.</p> <p><u>Uwagi, w ramach których zgłaszane wnioski obejmowały ten sam zakres merytoryczny został zgrupowane w jedną uwagę.</u></p>
389.	Fundacja na rzecz Samorządu Gospodarczego i Przedsiębiorstwa					

	orczości „Towarzystwo Przemysłowe” w Tarnowie	inteligentną specjalizacją	W mechanizmie tym przewidziano również kluczowe role dla instytucji otoczenia biznesu, hubów innowacji cyfrowych, klastrów innowacji społeczno-gospodarczych oraz samorządów gospodarczych, inicjatyw klastrowych w animowaniu domen regionalnych inteligentnych specjalizacji i inicjatyw klastrowych w animowaniu domen regionalnych inteligentnych specjalizacji i tworzenie (...)		
390.	PTG Sokół-Świat Pracy – sekcja: Klub Obywatelski Sokoła				
391.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie				
392.	Tatrzańska Izba Gospodarcza				
393.	Fundacja Inteligentna Małopolska				
394.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie				
395.	dr hab. Jan Halberda Prezes Zarządu FUNDACJA				

	NA RZECZ ROZWOJU E-PRZEDSIĘBIORCZOŚCI TECHNOLOGICZNA RADA					
396.	Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p> <p>1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p> <p>Punkt: promocja i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji na obszarach zmarginalizowanych</p>	84.	<p>Główne grupy docelowe</p> <p>Paragraf poniżej, rekomenduje się rozwinięcie zdania o zapis na czerwono:</p> <p>Przedsiębiorstwa, w szczególności mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa, uczelnie i inne podmioty tworzące system szkolnictwa wyższego i nauki, organizacje badawcze, instytucje otoczenia biznesu, w tym huby innowacji cyfrowych, klastry innowacji społeczno-gospodarczych, organizacje pozarządowe, klastry, mieszkańcy Województwa Małopolskiego</p>	Doświadczenia hubów w zakresie obsługi procesu inkubacji projektów, akceleracji współpracy startupów z dużymi przedsiębiorcami i współpracy przy projektach angażujących przedstawicieli środowiska naukowego wykazują przestrzeń dla organizacji które pomogą prowadzić te projekty w sposób możliwie efektywny.	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>(1) Huby innowacji cyfrowych mieszczą się w kategorii IOB.</p> <p>(2) klastry innowacji społeczno- gospodarczych mieszczą się w kategorii klastry.</p>
397.	Szpital Uniwersytecki w Krakowie	<p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region/ 1(i) rozwijanie i</p>	65	<p>Główne grupy docelowe</p> <p>Przedsiębiorcy (MŚP oraz duże</p>	Badania naukowe nie są prowadzone jedynie przez podmioty wymienione w dokumencie, a zatem wsparcie w tym obszarze powinno być udzielane wszystkim jednostkom mogącym mieć wpływ na wzrost innowacyjności regionu.	<p><u>Uwaga zostanie rozważona na późniejszym etapie.</u></p> <p>Podczas prac nad dokumentem uszczegóławiającym program zostanie określony katalog beneficjentów. Natomiast zapisy programu zostaną</p>

		<p>wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p> <p>Główne grupy docelowe</p> <p>Przedsiębiorcy (MŚP oraz duże przedsiębiorstwa, w tym mid-caps oraz small mid-caps) oraz konsorcja z udziałem przedsiębiorstw oraz innych podmiotów, uczelnie i inne podmioty tworzące system szkolnictwa wyższego i nauki.</p>		<p>przedsiębiorstwa, w tym mid-caps oraz small mid-caps) oraz konsorcja z udziałem przedsiębiorstw oraz innych podmiotów, uczelnie i inne podmioty tworzące system szkolnictwa wyższego i nauki</p> <p>prowadzące badania naukowe oraz wdrażające innowacyjne rozwiązania.</p>		<p>skorygowane w kierunku wskazania głównych grup docelowych w ramach celu 1(i).</p>
398.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji</p>	81	<p>„Wspierane będą przedsięwzięcia realizowane w formule systemowych instrumentów wsparcia,”</p> <p>Co autor dokumentu rozumie przez systemowe instrumenty wsparcia?</p>	Wyjaśnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Systemowy instrument wsparcia to przedsięwzięcie stanowiące kontynuację działania realizowanego od wielu lat, którego ideą jest inicjowanie współpracy samorządu wraz z przedstawicielami nauki oraz biznesu poprzez transfer wiedzy i innowacji z jednostek naukowych do przedsiębiorstw.</p> <p>Przedsięwzięcie jest realizowane przez Województwo Małopolskie we współpracy z regionalnymi centrami transferu wiedzy. W okresie programowania 2021-2027 planowana jest 4 edycja tego przedsięwzięcia.</p>

		przemysłowej i przedsiębiorczości				
399.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	81	<p>„Mając na względzie wciąż zbyt niski poziom współpracy przedsiębiorców ze środowiskiem nauki w regionie, wśród planowanych działań przewidziano specjalistyczne doradztwo na rzecz przedsiębiorstw w oparciu o regionalny model transferu wiedzy. Usługi dotyczące w szczególności audytu technologicznego oraz transferu technologii świadczone będą przez regionalne centra transferu wiedzy w obszarach inteligentnej specjalizacji regionalnej. Zaplanowane przedsięwzięcie przyczyni się do pobudzenia aktywności przedsiębiorstw z sektora MŚP w zakresie poszukiwania i wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przy współpracy z sektorem nauki, a także większego zaufania przedsiębiorstw do współpracy z</p>	Konieczność uwzględnienia rozwiązań typu sieciowanie, wspieranie przez moderatora międzysektorowego.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach zarządzania regionalnym inteligentnymi specjalizacjami i procesu przedsiębiorczego odkrywania prowadzone będą działania wspierające kształtowanie polityki innowacyjnej na poziomie regionalnym, w tym organizowanie form współpracy międzysektorowej, z udziałem przedsiębiorstw oraz innych podmiotów regionalnego systemu innowacji.</p> <p>Ponadto w ramach tego kierunku interwencji prowadzone będą również działania sieciujące oraz wspierające współpracę międzynarodową podmiotów regionalnych w obszarze B+R+I, w tym uczestnictwo w programie Horyzont Europa i partnerstwach międzynarodowych.</p>

				<p><i>instytucjami naukowymi.”</i></p> <p>Dotychczasowe efekty działań mających na celu współpracę sektora nauki i przedsiębiorstw nie są oszałamiające. Znacznie lepiej wyglądają na papierze, niż w rzeczywistości. Stoją temu na drodze trudności w różnych sposobach działania obu tych sektorów – charakterystyczna na MŚP elastyczność i plastyczność działania nie jest szerzej stosowana w sektorze naukowo – badawczym. Brakuje tu wyjścia naprzeciw tym trudnościom, bez których trudno będzie realnie sprząc oba te sektory na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu. Mowa tu oczywiście o nowych podmiotach, a nie tych, które i tak prowadzą w mniejszym bądź większym stopniu działalność badawczo – naukową.</p>		
400.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety	82	<p><i>„Aby sprostać wyzwaniom kontynuowane będzie monitorowanie i ewaluacja</i></p>	Wyjaśnienie.	<p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>W zakresie cytowanym w treści uwagi, projekt PR FEM nawiązuje do Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2030. Dokument ten w sposób szczegółowy i kompleksowy definiuje zarówno</p>

		<p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	<p><i>innowacyjności oraz małopolskich inteligentnych specjalizacji w tym prowadzenie badań i analiz wspierających kształtowanie polityki innowacyjnej na poziomie regionalnym, organizowanie stałych form współpracy międzysektorowej, w szczególności z udziałem przedsiębiorstw np. rada innowacji, grupy robocze ds. regionalnych inteligentnych specjalizacji.</i></p> <p><i>Niezbędne są przy tym dalsze działania na rzecz wypracowania efektywnych mechanizmów zaangażowania w proces przedsiębiorczego odkrywania przedsiębiorców, a także zwiększenie interdyscyplinarności projektów badawczych i wdrożeniowych”</i></p> <p>Kto i na jakich zasadach powołał, powoła tego ciała, jakie będą ich kierunkowe działania, kto będzie wspierał, organizował ich działania?</p>		<p>założenia polityki innowacyjnej regionu, której elementami są zarówno wskazane formy instytucjonalne współpracy międzysektorowej, jak i sam proces przedsiębiorczego odkrywania.</p> <p>Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2030 jest dostępna pod adresem: https://www.malopolska.pl/biznes/innowacje/regionalna-strategia-innowacji</p> <p>Na str. 6, w słowniku, można znaleźć wyjaśnienie pojęć grup roboczych (GR) oraz procesu przedsiębiorczego odkrywania. O doświadczeniach i ograniczeniach formuły GR można znaleźć więcej na str. 12 Strategii.</p> <p>Nowy, planowany do wdrożenia, model GR, czyli formuła platform specjalizacyjnych, jest pokrótce omówiona w rozdziale 8 dokumentu, szczególnie w podrozdziale: „Układ instytucjonalny i dekompozycja elementów systemu monitorowania RIS3” (str. 93), oraz w rozdziale 9, w podrozdziale „Uczestnicy PPO jako partnerzy procesu projektowania narzędzi” (str. 106). Rozwojowi omawianej formuły dedykowane jest ponadto osobne działanie strategiczne, oznaczone 3A.1 (str. 89), dla którego istotny kontekst można znaleźć w opisie obszaru interwencji 3, na tej samej stronie.</p>
--	--	--	---	--	---

				Co to jest proces przedsięwzięcia odkrywania przedsiębiorców?		
401.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	83	„Ponadto w ramach tego kierunku interwencji prowadzone będą również działania sieciujące oraz wsparcie współpracy międzynarodowej podmiotów regionalnych w obszarze B+R+I, w tym uczestnictwa w programie Horyzont Europa i partnerstwach międzynarodowe.” Powinno być MIĘDZYNARODOWYCH	Literówka	<u>Uwaga uwzględniona</u> Literówka zostanie poprawiona.
402.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji	85	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia.	Uzupełnienie	<u>Uwaga uwzględniona</u> Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.

		<p>przemysłowej i przedsiębiorczości</p> <p>Wskaźniki</p> <p>Tabela 1. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki rezultatu</p>				
403.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>2. Priorytety</p> <p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p> <p>Tabela 5: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST</p>	86	Co oznacza odniesienie całej kwoty alokacji dla tego obszaru w zakresie równouprawnienia płci?	Wyjaśnienie – dotyczy wszystkich punktów programu, w których występuje taka zależność.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zgodnie ze wzorem programu wskazanym w Rozporządzeniu Ogólnym na lata 2021-2027 należy wskazać w jakim stopniu projekty będą realizowały wymiar równouprawnienia płci, poprzez wybranie jednej z 3 opcji. 01 – projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci, 02 - projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci, 03- projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci. W Tabeli 5: wymiar „Równouprawnienie płci” w celu szczegółowym 1 (iv) alokacja została przypisana do opcji projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci.</p>
404.	Fundacja Przestrzeń do życia	2. Priorytety	84	„W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się innego podejścia w zakresie ukierunkowania	Do uzupełnienia.	Wyjaśnienie

		<p>2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region</p> <p>Cel szczegółowy 1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p> <p>Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych</p>		<p><i>terytorialnego. Ostateczne decyzje w tym zakresie zostaną podjęte na podstawie rozstrzygnięć i uzgodnień dotyczących zakresów wsparcia, jakim będą zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego, które zdecydują się na skorzystanie z mechanizmu zintegrowanych inwestycji terytorialnych lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego”</i></p> <p>W programie na tym etapie konieczne jest wskazanie w jakim zakresie planowana alokacja będzie przeznaczona na działania kierunkowe ZITów.</p>		<p>Określenie zakresów finansowych dla ZIT będzie wprowadzone na dalszym etapie prac z Programem. Dopiero wtedy zostaną uzupełnione odpowiednie informacje w Programie.</p>
405.	A1 Europe Sp. o.o.	<p>2.Priorytety.</p> <p>2.1.Priorytety inne niż pomoc techniczna.</p> <p>Priorytet 1 Inteligentny i konkurencyjny region.</p>	82	<p>Dotyczy akapitu:</p> <p>„Aby sprostać wyzwaniom kontynuowane będzie monitorowanie i ewaluacja innowacyjności oraz małopolskich inteligentnych specjalizacji w tym prowadzenie badań</p>	<p>Z częścią aktorów rynku innowacji UM dotychczas współpracował. Wydaje się jednak, że wiele organizacji i znaczących dla Priorytetu i jego Celu firm w regionie nie wypowiedziało się jeszcze na ten temat. Enumeratywne do tych firm wysłane zaproszenie ze strony UM mogłoby poszerzyć spektrum informacji na temat danej branży czy identyfikacji problemów. Ponadto chcąc mieć reprezentację całego środowiska musimy uwzględnić i stronę naukową, organizacje, duże firmy, ale i przedstawicieli MSP i jeśli chcą spożytkować swój czas dla dobra wspólnego- nie powinno być barier administracyjnych przed włączeniem ich do tych</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Potrzeba włączania innych gremiów w działania PPO została silnie wyartykułowana w Regionalnej strategii Innowacji Województwa Małopolskiego, w opisie Obszaru interwencji 3 – Zaufanie, więzi i dyfuzja wiedzy w ekosystemie innowacyjności – Proces Przedsiębiorczego Odkrywania (PPO). Opis podkreśla, m.in., otwarty charakter platform specjalizacyjnych (s. 89). RSIWM20230 daje też jasno do zrozumienia, że monitoring i ewaluacja są traktowane jako integralny element PPO (s. 93).</p>

	<p>1(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p> <p>Zarządzanie regionalną inteligentną specjalizacją</p>		<p>i analiz wspierających kształtowanie polityki innowacyjnej na poziomie regionalnym, organizowanie stałych form współpracy międzysektorowej, w szczególności z udziałem przedsiębiorstw np. rada innowacji, grupy robocze ds. regionalnych inteligentnych specjalizacji. Niezbędne są przy tym dalsze działania na rzecz wypracowania efektywnych mechanizmów zaangażowania w proces przedsiębiorczego odkrywania przedsiębiorców, a także zwiększenie interdyscyplinarności projektów badawczych i wdrożeniowych.”</p> <p><u>Postulat: włączenie w działania organizowania stałych form współpracy, „w szczególności z udziałem przedsiębiorstw np. rady innowacji, grup roboczych ds. regionalnych inteligentnych specjalizacji” i innych</u></p>	<p>gremiów wspomagających rozwój innowacyjności i inteligentnych specjalizacji w Małopolsce.</p>	<p>Wprowadzono modyfikacje, poprzez usunięcie wyrażen „stałych” oraz „w szczególności” oraz „np. rada innowacji, grupy robocze ds. regionalnych inteligentnych specjalizacji.” oraz dodanie sformułowania „oraz innych podmiotów regionalnego systemu innowacji</p> <p>„Aby sprostać wyzwaniom kontynuowane będzie monitorowanie i ewaluacja innowacyjności oraz małopolskich inteligentnych specjalizacji w tym prowadzenie badań i analiz wspierających kształtowanie polityki innowacyjnej na poziomie regionalnym, organizowanie stałych form współpracy międzysektorowej, w szczególności-z udziałem przedsiębiorstw np. rada innowacji, grupy robocze ds. regionalnych inteligentnych specjalizacji oraz innych podmiotów regionalnego systemu innowacji. Niezbędne są przy tym dalsze działania na rzecz wypracowania efektywnych mechanizmów zaangażowania w proces przedsiębiorczego odkrywania przedsiębiorców, a także zwiększenie interdyscyplinarności projektów badawczych i wdrożeniowych.”</p>
--	---	--	---	--	--

			<p><u>gremiów</u> <u>wspomagających</u> <u>zarządzenie regionalną</u> <u>specjalizacją wszystkich</u> <u>znaczących</u> <u>interesariuszy</u> <u>instytucjonalnych</u> <u>skupiających tych</u> <u>przedsiębiorców</u> <u>(zaproszenie ich do</u> <u>współpracy): działające</u> <u>aktywnie w Małopolsce</u> <u>klastry (zwł KLS), Izby (</u> <u>zwł. AmCham i AHK*),</u> <u>CTT, CTW, KPT i</u> <u>wszystkie chcące</u> <u>pracować nad tym</u> <u>Celem Priorytetu firmy.</u></p>	
--	--	--	--	--

Priorytet 2. Energetyka i środowisko

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
406.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	Rozdział 2 Priorytety/Priorytet 2. Energetyka i środowisko/2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	88	Dotyczy zapisu: „Przewiduje się, że wsparcie w ramach tego celu będzie skierowane także do podmiotów sektora mieszkaniowego i użyteczności publicznej, jako sektorów, w których łącznie występuje największe zużycie energii.”	W dokumencie brak definicji sektora użyteczności publicznej, która jednoznacznie by precyzowała katalog potencjalnych beneficjentów celu. Dotychczas stosowane definicje uwzględniały w tym katalogu uczelnie wyższe. Jeśli jednak zastosowana definicja będzie zawężająca wnosimy o uwzględnienie w katalogu beneficjentów uczelni wyższych.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z linią demarkacyjną wsparcie dla uczelni wyższych będzie zapewnione na poziomie krajowym, FEnIKS.
407.	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie	Cel szczegółowy 2(i) <i>wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</i>	87	Ujęcie średnich i dużych przedsiębiorstw wśród podmiotów, do których może być kierowane wsparcie.	W ramach realizacji przedmiotowego celu przewiduje się wsparcie rozwoju oraz dostosowania sieci ciepłowniczych do wymogów Dyrektywy ws. efektywności energetycznej. Jednocześnie znaczną część przedsiębiorstw ciepłowniczych stanowią przedsiębiorstwa, w których większościami lub całościowymi akcjonariuszami są jednostki samorządu terytorialnego, a zgodnie z art. 3 ust. 4 załącznika I do Rozporządzenia (UE) 651/2014: „ <i>Poza przypadkami określonymi w ust. 2 akapit drugi przedsiębiorstwa nie można uznać za małe lub średnie przedsiębiorstwo, jeżeli 25 % lub więcej kapitału lub praw głosu kontroluje bezpośrednio lub pośrednio, wspólnie lub indywidualnie, co najmniej jeden organ publiczny.</i> ”, co sprawia, że należy je definiować jako duże przedsiębiorstwa.	Wyjaśnienie Zgodnie z linią demarkacyjną wstępny podział pomiędzy wsparcie z poziomu krajowego i regionalnego został ustalony w oparciu o wielkość mocy zamówionej, czyli inwestycje do 5 MW mocy otrzymają dofinansowanie z poziomu regionalnego. Oznacza to, iż zgodne z dostępną wiedzą duże przedsiębiorstwa nie są wykluczone ze wsparcia na poziomie regionalnym.
408.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	Cel szczegółowy Cel polityki 2 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	88	Nie mamy uwag do sposobu uwzględnienia sieci ciepłowniczych w zakresie wsparcia oraz określenia wspieranych inwestycji, jako tych które będą miały również na celu dostosowanie sieci ciepłowniczych do wymogów dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej. Natomiast rozumiejąc, że doprecyzowanie zakresu wsparcia projektów sieci ciepłowniczych nastąpi w dokumencie szczegółowym dla PR FEM,	Ograniczanie wsparcia tylko do systemów efektywnych nie ma już uzasadnienia w warunkach przygotowanych przez KE nowych przepisów o pomocy publicznej. W projekcie rozporządzenia zmieniającego GBER (wejście w życie na początku 2022 r.), gdzie zgodnie z art. 46 ust. 1a: " <i>Pomoc przyznaje się wyłącznie na budowę lub modernizację systemów ciepłowniczych i chłodniczych, które są</i>	Uwaga uwzględniona Zapisy zostaną dostosowane w Programie do obecnie obowiązujących wymogów dla sieci ciepłowniczych. Nie jest planowane zawężające podejście w tym obszarze.

				<p>chcielibyśmy zwrócić uwagę na późniejsze zapisy szczegółowe dotyczące wsparcia dla nieefektywnych systemów ciepłowniczych. Wnioskujemy, aby w uszczegółowieniu PR FEM zaplanować wsparcie, również dla projektów sieci ciepłowniczych, realizowanych w systemach nieefektywnych, a które jest zgodne z przepisami o pomocy publicznej (pod określonymi w GBER warunkami).</p>	<p><i>lub staną się efektywne energetycznie. Jeżeli w wyniku prac objętych pomocą system nie stanie się jeszcze efektywny energetycznie, dalsze modernizacje wymagane do osiągnięcia standardu efektywności energetycznej, muszą rozpocząć się w ciągu trzech lat od rozpoczęcia prac objętych pomocą."</i></p>	
409.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	<p>Cel szczegółowy Cel polityki 2</p> <p>2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	88	<p>Wnioskujemy, aby w uszczegółowieniu PR FEM zaplanować wsparcie dla projektów sieci ciepłowniczych zgodnie z linią demarkacyjną, określoną pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym wsparcia.</p>	<p>Zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym - według dokumentu „Linia demarkacyjna - podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych 2021-2027” (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 4.02.2021) – wsparcie projektów modernizacji sieci ciepłowniczych na poziomie regionalnym powinno obejmować małe systemy ciepłownicze – poniżej 5 MW mocy zamówionej.</p> <p>Natomiast w ramach programu FEnIKS mają być finansowane projekty w systemach o mocy powyżej 5 MW mocy zamówionej.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Na poziomie regionalnym planowane jest przyjęcie propozycji wpisanych do linii demarkacyjnej w obszarze wsparcia dla systemów ciepłowniczych.</p>
410.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	<p>Cel szczegółowy Cel polityki 2</p> <p>2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	89	<p>Nie mamy uwag do propozycji uwzględnienia w głównej grupie docelowej przedsiębiorców, bez określenia wielkości przedsiębiorstw. Rozumiejac, że doprecyzowanie tej grupy docelowej może nastąpić w dokumencie szczegółowym dla PR FEM, chcielibyśmy zwrócić uwagę na późniejsze zapisy szczegółowe dotyczące określenie beneficjenta i związanej z tym kwalifikowalności typów projektów w kontekście linii demarkacyjnej z programem FEnIKS. Wnioskujemy o określenie potencjalnych beneficjentów oraz kwalifikujących się do wsparcia typów projektów, zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym według dokumentu „Linia demarkacyjna - podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych 2021-2027” (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 4.02.2021)</p>	<p>Struktura przedsiębiorstw ciepłowniczych pod względem wielkości technicznych, jak i własności, jest bardzo różnorodna. W przeważającej większości przedsiębiorstwa działające na rynku ciepła komunalnego, bez względu na ich wielkość „techniczną”, są przedsiębiorstwami „dużymi”. Wynika to z definicji wielkości przedsiębiorstwa wg rozporządzenia GBER. Warunek dużego przedsiębiorstwa jest często spełniony poprzez udziały gmin, które są właścicielami większości podmiotów ciepłowniczych w Polsce. Zwracamy uwagę, że gdyby kryterium wielkości zostało zastosowane w stosunku do przedsiębiorstw komunalnych i przedsiębiorstw energetycznych, to wykluczone byłyby również przedsiębiorstwa o niedużej lub średniej mocy zainstalowanej, będące własnością gminy.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Na poziomie regionalnym planowane jest przyjęcie propozycji wpisanych do linii demarkacyjnej w obszarze wsparcia dla systemów ciepłowniczych.</p>
411.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	<p>Cel szczegółowy Cel polityki 2</p>	89	<p>Proponujemy w uszczegółowieniu PR FEM - dla wąskiego typu projektów, polegających na wymianie węzłów ciepłych w termomodernizowanych budynkach, w przypadku,</p>	<p>Nasza propozycja wynika z faktu, że w niektórych przypadkach wspólnoty lub spółdzielnie mieszkaniowe nie chcą być właścicielami węzłów ciepłych.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wymogi w tym celu szczegółowym są ukierunkowane głównie na szeroki zakres termomodernizacji budynków i</p>

		2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych		gdy wymiana węzłów jest planowana - poszerzyć listę beneficjentów o przedsiębiorstwa ciepłownicze , bez względu na ich wielkość i formę własności.		konieczność opracowywania audytów energetycznych, jako podstawy dofinansowania. Wprowadzenie wsparcia na wymianę węzłów cieplnych będzie wymagało dalszej analizy warunków w tym obszarze pod względem możliwości realizacji takiego pojedynczego projektu.
412.	Prezydent Miasta Tarnowa	Rozdział 2 Priorytety Priorytet 2 cel 2 (i)	87 - 88	Nie uwzględniono wsparcia mieszkańców – osób fizycznych zamierzających zmienić ogrzewanie węglowe na niskoemisyjne (redukcja PM10, PM2.5, benzo/a/pirenu, CO ₂)	Prowadzony projekt RPO 4.4.2 w perspektywie 2014 – 2020 nie zaspokoił wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Doświadczenia z realizacji tego projektu są bardzo pozytywne, korzystne dla środowiska i mieszkańców, pozytywne dla klimatu. Warto kontynuować sprawdzone i skuteczne działania.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie dla wymiany nieekologicznych źródeł ciepła będzie realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Czyste Powietrze. Na poziomie regionalnym takie wsparcie zostało wyłączone i będzie ono zapewnione na poziomie krajowym.
413.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	87-89	Dopisać w grupie docelowej duże przedsiębiorstwa lub zmienić zapis tak, by mogły aplikować przedsiębiorstwa z dominującym udziałem organu publicznego.	Brak możliwości aplikowania przez Spółki, których udziałowcem jest organ publiczny, który posiada więcej niż 25% udziałów i Spółka taka jest uznawana w rozumieniu zał. Nr 1 do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 za duże przedsiębiorstwo	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu.
414.	Gmina Miejska Kraków	"Priorytet 2. Energetyka i Środowisko 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych"	87	"Program przewiduje, że „Wsparcie może być kierowane do mikro i małych przedsiębiorstw” na m.in. na wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, zwiększenie udziału OZE, wprowadzenie systemów zarządzania energią. Wsparcie będzie mogło również obejmować projekty o charakterze prośrodowiskowym mające na celu np. zmniejszenie zapotrzebowania na zasoby naturalne, w tym np. na energię lub ciepło, jak również ograniczenie zużycia wody, czy wykorzystanie ciepła odpadowego. Zmniejszenie zużycia energii przez wsparte przedsiębiorstwa powinno przyczynić się również do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a w efekcie do poprawy jakości powietrza w regionie. Propozycja zmiany: Wsparcie może być kierowane do wszystkich rodzajów przedsiębiorstw. "	Celem interwencji, zgodnie z zapisami projektu Programu, jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza a w efekcie poprawa jakości powietrza w regionie. Ograniczenie działań wyłącznie do mikro i małych przedsiębiorstw znacznie zredukuje możliwość realizacji celu, gdyż zwykle to większe przedsiębiorstwa emitują więcej zanieczyszczeń i dlatego też to one poprzez realizację przedsięwzięć opisanych w projekcie Programu mogą zapewnić realizację celu jakim jest poprawa jakości powietrza w Małopolsce.	Uwaga nieuwzględniona Linia demarkacyjna wsparcie dla przedsiębiorstw średnich i dużych przewidziana na poziomie krajowym.
415.	Gmina Miejska Kraków	"Priorytet 2. Energetyka i Środowisko 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych"	87	Wsparcie należy skierować także do podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	Wiele ze spółek z udziałem JST nie różni się od mikro i małych przedsiębiorstw niczym więcej niż tylko strukturą udziałową. Ponadto podmioty te realizują zadania JST.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu.

416.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	2(i) wspieranie efektywności energetycznej	88	„Wsparcie z poziomu regionalnego będzie skierowane na działania mające na celu (realizacja projektu w formule pozakonkursowej):” Dopisanie - budowa sieci systemów monitorowania zanieczyszczeń	Obecna sieć czujników nie pokrywa całego województw – istnieją na mapie „białe plamy”	Do rozważenia na dalszym etapie prac nad Programem.
417.	APM Consulting Bogdan Bochenek	2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych - Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	90	W Programie napisano: „ <i>W ramach celu szczegółowego planuje się wykorzystania instrumentów finansowych przede wszystkim w obszarze poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw oraz sektorze mieszkaniowym</i> ”. Proponuje się wprowadzenie dla przedsiębiorców z sektora MŚP wsparcia na poprawę efektywności energetycznej w formie bezzwrotnych dotacji.	W poprzedniej perspektywie budżetowej w ramach działania 4.2 Eko-Przedsiębiorstwa do Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości wpłynęła duża ilość wniosków o dofinansowanie. Pokazało to, jak bardzo potrzebne jest wsparcie przedsiębiorców w zakresie poprawy efektywności energetycznej firm. Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości zorganizowało tylko jeden nabór, choć zainteresowanie było dużo większe niż przeznaczona alokacja środków. Z tego doświadczenia wynika, że w nowej perspektywie finansowej należy zarezerwować większą ilość środków na tego typu przedsięwzięcia dla firm z sektora MŚP oraz że powinny być one finansowane w formie bezzwrotnych dotacji. Drastycznie rosnące ceny energii elektrycznej mają bezpośrednie przełożenie na koszty funkcjonowania firm oraz na ceny finalnych produktów i usług skierowanych do konsumentów. Zapewnienie odpowiedniej modernizacji firm w zakresie zwiększenia ich efektywności energetycznej przyczyni się do zastopowania wzrostu cen i kosztów. Jednocześnie przedsiębiorcy dzięki tego typu inwestycjom będą oszczędzali energię i ich działalność stanie się bardziej przyjazna dla środowiska. Dodatkowo istotnym jest fakt, że wiele małopolskich firm boryka się z wyłączeniami prądu, zwłaszcza w okresie wysokich temperatur latem. Powoduje to destabilizację ciągłości ich działalności. Zmniejszenie zużycia energii poprzez wdrożenie technologii mniej energochłonnych oraz inwestycje w zakup paneli fotowoltaicznych pozwoli firmom na zabezpieczenie się, przed wyłączeniami prądu przez firmy dostarczające energię. Energia wytwarzana z paneli fotowoltaicznych mogłaby być magazynowana w	Uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac. Instrumenty finansowe będą głównym rodzajem wsparcia w odniesieniu do przedsiębiorców. Na dalszym etapie prac z Programem do rozważenia będą mogły być pewne obszary w których można byłoby wprowadzać zróżnicowanie instrumentów finansowych.

					znajdujących się przy firmach magazynach energii. Finansowanie zakupu magazynów energii elektrycznej powinno zostać również przewidziane w ramach kosztów kwalifikowanych projektów.	
418.	Gmina Miejska Kraków	"Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki / Tabela 1/ cel CP 2 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	34, 90	W zakresie projektów dotyczących efektywności energetycznej wsparcie w formie dotacji zostało przewidziane tylko dla budynków użyteczności publicznej. W pozostałym zakresie mają być stosowane instrumenty finansowe. Proponuje się aby forma dotacji była również stosowana w odniesieniu do wsparcia mieszkańców. Z uwagi na skalę sektora bytowo-komunalnego, zastosowanie bezzwrotnego dofinansowania przyczyni się do realizacji inwestycji w niniejszym zakresie na wiele większą skalę, a tym samym przełoży się na osiągnięcie wysokich wskaźników produktu.		Uwaga nieuwzględniona Poprawa efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym będzie skierowana do wspólnot mieszkaniowych i budynków komunalnych. W perspektywie 2014-2020 zastosowany był w tym obszarze instrument finansowy i w oparciu o te doświadczenia planuje się utrzymanie tej formy wsparcia.
419.	Gmina Gródek nad Dunajcem	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	87-95	Umożliwienie realizacji działań polegających na wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne	Kontynuacja obecnie podejmowanych działań, realizacja zapisów wynikających z POP dla województwa małopolskiego, uchwały antysmogowej dla Małopolski. Realizacja projektów przy udziale dotacji ze środków programu.	Uwaga nieuwzględniona Wymiana źródeł ciepła będzie kontynuowana w ramach Programu Czyste Powietrze, na poziomie krajowym. Zgodnie z linią demarkacyjną ten rodzaj wsparcia został usunięty z poziomu regionalnego.
420.	TAURON Ciepło sp. z o.o.	Priorytet 2. Energetyka i środowisko / 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	88	Proponujemy doprecyzować kwestię dofinansowania inwestycji w zakresie sieci ciepłowniczych, poprzez klarowne wskazanie, że do wsparcia będą kwalifikować się przedsięwzięcia w zakresie budowy lub modernizacji sieci ciepłowniczej oraz działania w zakresie likwidacji grupowych węzłów cieplnych i budowy przyłączy i węzłów indywidualnych („rozgrupowanie węzłów”). Zwracamy równocześnie uwagę, że wymogi ujęte w dyrektywie o efektywności energetycznej (do której nawiązano w kontekście sieci ciepłowniczych), dotyczą efektywnego systemu ciepłowniczego i odnoszą się do kwestii wytwarzania ciepła w takim systemie, a nie do sieci ciepłowniczych.	Uwzględnienie zaproponowanej uwagi miałyby na celu wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych i niejasności. W naszej opinii, wsparcie w ramach przedmiotowego Programu Regionalnego różnego typu projektów w zakresie sieci ciepłowniczych, doprowadziłoby do rozwoju nowoczesnych i efektywnych sieci dystrybucji ciepła na terenie woj. małopolskiego, co służyłoby zwiększeniu efektywności i bezpieczeństwa dostaw ciepła dla odbiorców końcowych oraz równocześnie skutkowałoby ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych/innych zanieczyszczeń. W świetle powyższego, w pełni zasadnym byłoby uwzględnienie w tym Programie szerokiego spektrum przedsięwzięć dot. sieci ciepłowniczych.	Wyjaśnienie W Programie doprecyzowane zostaną zapisy w zakresie zgodności z dyrektywą o efektywności energetycznej. Bardziej szczegółowe zapisy będą wprowadzone do dokumentów wdrożeniowych.

421.	TAURON Ciepło sp. z o.o.	Priorytet 2. Energetyka i środowisko / 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	87-89	Proponujemy wprowadzić doprecyzowanie, polegające na wskazaniu w treści, że duże przedsiębiorstwa również będą mogły kwalifikować się do wsparcia w ramach tego celu szczegółowego.	Uwzględnienie zaproponowanej uwagi służyłoby wyjaśnieniu wątpliwości interpretacyjnych i niejasności.	Uwaga uwzględniona Na poziomie regionalnym planowane jest przyjęcie propozycji wpisanych do linii demarkacyjnej w obszarze wsparcia dla systemów ciepłowniczych, czyli w oparciu o moc znamionową inwestycji. Na tym etapie prac z LD nie zostały wprowadzone dodatkowe ograniczenia dotyczące typów beneficjentów.
422.	TAURON Ciepło sp. z o.o.	Priorytet 2. Energetyka i środowisko / 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	90	W kontekście zapisów dotyczących planowanego wykorzystania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego, istotnym byłoby, aby dofinansowanie na przedsięwzięcia w zakresie budowy lub modernizacji sieci ciepłowniczej oraz „rozgrupowania węzłów” miało charakter bezzwrotny.	Brak możliwości pozyskania dotacji na projekty w zakresie sieci ciepłowniczych może spowodować, że część inwestycji sieciowych nie zostanie zrealizowana z powodu niewystarczających środków finansowych lub ze względu na nieoptycalność ekonomiczną. W związku z powyższym – biorąc pod uwagę korzyści wynikające z realizacji takich projektów (zob. uzasadnienie do uwagi nr 1) – właściwym byłoby wprowadzenie, w ramach przedmiotowego Programu, bezzwrotnej formy wsparcia dla tego typu inwestycji.	Wyjaśnienie Prace nad formami wsparcia w Programie są nadal przedmiotem analizy. Wstępnie dla rozwoju systemu ciepłowniczego przyjęte zostało dofinansowanie w oparciu o dotacje.
423.	Gmina Miejska Kraków	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	88	Dla projektów z zakresu modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej należy przewidzieć tryb konkursowy aplikowania o środki.	Tryb konkursowy umożliwia objęcie wsparciem projektów najbardziej efektywnych energetycznie i ekonomicznie. Nie wyklucza ze wsparcia żadnych grup beneficjentów. Miejskie Centrum Opieki jako podmiot realizujący w głównej mierze świadczenia z zakresu opieki długoterminowej na rzecz mieszkańców województwa małopolskiego, będzie zainteresowany aplikowaniem o ww. środki.	Wyjaśnienie Wsparcie z Programu będzie skierowane na: budynki publiczne, których właścicielem jest samorząd terytorialny oraz podległe mu organy i jednostki organizacyjne oraz jednostki zarządzane (szpitale, szkoły, zakłady leczenia uzdrowiskowego), budynki użyteczności publicznej nie związane z administracją rządową (w tym np. budynki parafii, instytucji NGO, niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, niepublicznych placówek oświatowych). W kwestii wyboru trybu wsparcia to planowane jest zastosowanie trybu konkursowego. W przypadku gdy obszar wsparcia zostanie objęty mechanizmem ZIT – możliwy tryb pozakonkursowy.
424.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu	87	<i>„Zmniejszenie zużycia energii przez wsparte przedsiębiorstwa powinno przyczynić się również do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a w efekcie do poprawy jakości powietrza w regionie.”</i> To powinno być kryterium dostępne, brak spełnienia tego warunku powinien stanowić barierę dla potencjalnego beneficjenta. W przeciwnym wypadku region będzie wspierał działania utrwalające aktualną sytuację klimatyczną.	Zmiana zapisu.	Do rozważenia na dalszym etapie prac Odpowiednie, bardziej szczegółowe zapisy zostaną wprowadzone na etapie dokumentów wdrożeniowych.

		<p>czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)</p> <p>2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>				
425.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	87-88	<p>Należy jednoznacznie wykluczyć wsparcie dla instalacji hydroenergetycznych. Opis powinien wymieniać rodzaje wspieranych OZE, z jednoznaczną informacją o wykluczeniu hydroenergetyki na mocy zasady "do no significant harm".</p>	<p>Spójność z zasadą "do no significant harm". Hydroenergetyka to nie „zielona” energia (vide np.: How Green is 'Green' Energy? Gibson L. et al. Trends In Ecology & Evolution Volume 32, Issue 12, December 2017, Pages 922-935). Przynosi znikome korzyści w osiągnięciu neutralności klimatycznej UE. Ma nieodwracalny wpływ na dostęp do wody, przyrodę i różnorodność biologiczną. Nie jest możliwe przeprowadzenie zrównoważonej transformacji energetycznej bez uwzględnienia potrzeb środowiska przyrodniczego. W świetle zobowiązań wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu finansowe wspieranie inwestycji szkodliwych dla różnorodności biologicznej i ochrony przyrody jest nie do zaakceptowania. Infrastruktura hydrotechniczna towarzysząca hydroenergetyce m.in. przerywa ciągłość rzek jako korytarzy ekologicznych, wpływa negatywnie na hydromorfologię cieków oraz na stan ekosystemów wodnych i od wód zależnych, a same turbiny powodują śmiertelność ryb i</p>	<p>Do szczegółowej analizy na dalszym etapie prac oraz w oparciu o wyniki analizy zasady DNSH.</p>

					innych organizmów wodnych, w tym gatunków chronionych. Wspieranie jej rozwoju jest sprzeczne z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej. Stoi również w sprzeczności z właściwą adaptacją do zmian klimatu, w której kluczową rolę odgrywają „zdrowe” ekosystemy wodne i od wód zależne (terenów podmokłych związanych z naturalnie funkcjonującymi rzekami), rozwiązania oparte o potencjał ekosystemów, renaturyzacja rzek i ich dolin (a nie ich fragmentację).	
426.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2) 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i</p>	87	<p>„Przewiduje się, że wsparcie w ramach tego celu będzie skierowane także do podmiotów sektora mieszkaniowego i użyteczności publicznej, jako sektorów, w których łącznie występuje największe zużycie energii. Kluczowym aspektem realizacji projektów będzie uzyskanie założonego efektu ekologicznego w postaci ilości zaoszczędzonej energii. W związku z czym wstępnym warunkiem rozpoczęcia inwestycji powinno być przeprowadzenie analizy opłacalności energetycznej i ekonomicznej działań. Elementem projektów będzie również realizacja działań nie wynikających bezpośrednio z analiz energetycznych obiektów, mających istotny wpływ na poprawę funkcjonowania obiektu, w tym np. działań dostosowujących obiekt do osób z niepełnosprawnościami, inwestycji w zieloną infrastrukturę, zagospodarowanie wód opadowych”</p> <p>Kryterium efektu ekologicznego bez ograniczenia emisji to może być za mało. Sama oszczędność energii nie wystarczy.</p> <p>Jakie powinno być powiązanie dodatkowych elementów z projektem głównym? Przywołane przykłady wydają się przypadkowe, a dotyczą zasadniczych kwestii horyzontalnych UE. Czy działania te będą dodatkowo premiuwane?</p>	<p>Do doprecyzowania, uzupełnienia założeń i ich uspołnienia z zasadami horyzontalnymi.</p>	<p>Do szczegółowej analizy na dalszym etapie prac.</p> <p>Zapisy dotyczące wymogów dostępowych dla projektów będą doprecyzowywane na etapie dokumentów wdrożeniowych. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń będzie też będzie istotne w realizacji tych projektów.</p> <p>Zakres prac towarzyszących w projektach termomodernizacyjnych będzie opracowany na etapie dokumentów wdrożeniowych.</p>

		redukcji emisji gazów cieplarnianych				
427.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa</p> <p>dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)</p> <p>2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	88	<p>„Wsparcie z poziomu regionalnego będzie skierowane na działania mające na celu (realizacja projektu w formule pozakonkursowej):</p> <p>☑ <i>zapewnienie wyposażenia sprzętowego straży gminnych/międzygminnych w zakresie przeprowadzanych kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska</i></p> <p>☑ <i>umożliwienie dalszego funkcjonowanie ekodoradców takich jak Life oraz rozbudowa całego systemu podobnie wzorowanego do Programu Life. W ramach wsparcia dofinansowaniem objęte zostałyby również działania edukacyjne realizowane na poziomie lokalnym w zakresie ochrony powietrza dedykowane każdej grupie społecznej.</i>”</p> <p>Konieczność zmiany zapisu dotyczącego ekodoradców – obecny zapis niezrozumiały.</p>	Zmiana zapisu.	<p>Do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Zapis dotyczący wsparcia dla dalszego funkcjonowania ekodoradców na poziomie Programu pozostaną z otwartym opisem. Natomiast szczegółowe zapisy związane z realizacją takich projektów zostaną wprowadzone na etapie dokumentów wdrożeniowych.</p>
428.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska,</p>	87	<p>Uwaga ogólna – nie jest jasne na jakich zasadach, z jakimi założeniami miałyby być wspierane budynki wielorodzinne (wspólnoty, spółdzielnie?)</p> <p>Wybór planowanych działań raczej przypadkowy w stosunku do założeń. Jeżeli mowa jest o wsparciu straży w sprzęt, to taki zapis powinien być poprzedzony zapisem, że jednym z elementów</p>	Do przeredagowania zapisy, uspojnienie z celami i założeniami.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Budynki wielorodzinne będą realizowane podobnie jak w perspektywie 2014-2020 w oparciu o instrumenty finansowe. Pozostają nadal wymogi dotyczące osiągnięcia właściwego poziomu efektywności energetycznej (będzie to prawdopodobnie 30% oszczędności energii) i opracowania audytu energetycznego.</p>

		niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2) 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych		działań na rzecz poprawy parametrów powietrza jest stały i możliwie najszerszy monitoring, do czego konieczne jest dosprzętowanie organów odpowiedzialnych za takie kontrole. Obecne zapisy sprawiają wrażenie, że autor wie co ma na myśli, ale nie prowadzi przez swój tok rozumowania czytelnika ani nie pokazuje efektu. Ponadto nie przewidziano dla wspólnot czy spółdzielni możliwości aplikowania o środki na rozwój mikroenergetyki w ramach spółdzielni energetycznych – zakup i montaż instalacji PV, pomp ciepła itp. Należy uwzględnić tego typu rozwiązania w zapisach programu.		W odniesieniu do wsparcia straży gminnych i międzygminnych w sprzęt do kontroli zadań wynikających z Programu Ochrony Powietrza, to ten zapis na poziomie Programu wydaje się odpowiedni i jasne są powody tego rodzaju kierunku wsparcia. W odniesieniu do możliwości aplikowania przez wspólnoty o środki na rozwój OZE, to te zapisy zostaną doprecyzowane na etapie uszczegóławiania opisu wnioskodawców.
429.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie	Priorytet 2 – Energetyka i środowisko		Wskazanie jako podmiotu mogącego realizować proponowane w RPO działania „Jednostek Lasów Państwowych”	Ze względu na specyficzną formę prawną Lasów Państwowych tj. „Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej” brak jednoznacznego wskazania LP jak jednostki mogącej starać się o środki, co uniemożliwia branie udziału w naborach.	Wyjaśnienie Zgodnie z linią demarkacyjną w kilku obszarach jednostki podległe administracji rządowej będą miały zapewnione wsparcie z poziomu krajowego. W przypadku gdy takich ograniczeń nie ma to będą one mogły otrzymać wsparcie z poziomu regionalnego. Zależy jakimi obszarami zainteresowane są LP w ramach Priorytetu 2. Dodatkowo szczegółowe grupy beneficjentów będą wprowadzone do dokumentów wdrożeniowych.
430.	Wodociągi Miasta Krakowa S.A.	Priorytety, CP2/I	87	W wymienionych adresatach wsparcia pominięto duże przedsiębiorstwa – wymaga to korekty.	Rozwiązania z zakresu OZE i poprawy efektywności energetycznej często dedykowane są dla dużych przedsiębiorstw zapewniając dużo wyższą jednostkową efektywność takiego wsparcia. W tabeli 2 we wskaźnikach produktu wymieniono duże przedsiębiorstwa.	Wyjaśnienie Zaproponowany wskaźnik <i>RCO001 Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)</i> zgodny jest z zapisami Załącznika 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS.

						<p>Obejmuje on wszystkie przedsiębiorstwa, które potencjalnie otrzymają wsparcie i jest wskaźnikiem agregującym. Jego wartość będzie sumą wartości następujących podwskaźników w ramach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw; - liczba wspartych małych przedsiębiorstw; - liczba wspartych średnich przedsiębiorstw; - liczba wspartych dużych przedsiębiorstw; <p>na poziomie projektów w zależności od adekwatności wsparcia.</p> <p><u>Wymienione podwskaźniki będą dodane na późniejszym etapie prac na poziomie uszczegółowienia programu adekwatnie do wspieranych rodzajów przedsiębiorstw.</u></p>
431.	Gmina Wierzchosławice	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	90	Tabela 3. Wskaźniki rezultatu Wskaźnik: Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych		<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zaproponowany wskaźnik rezultatu <i>RCR29 Szacowana emisja gazów cieplarnianych</i> jest zgodny z zapisami Załącznika 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS i w takim brzmieniu został zaproponowany w programie. Dokument jest zatwierdzony i na obecnym etapie prac nad programem nie ma możliwości zmiany nazwy wskaźnika.</p>
432.	Gmina Wierzchosławice	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	90	Tabela 3. Wskaźniki rezultatu Wskaźnik: Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)		<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zaproponowany wskaźnik rezultatu <i>RCR26 Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)</i> jest zgodny z zapisami Załącznika 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS i w takim brzmieniu został zaproponowany w programie. Dokument jest zatwierdzony i na obecnym etapie prac nad programem nie ma możliwości zmiany nazwy wskaźnika.</p>
433.	Gmina Wierzchosławice	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	90	Tabela 2. Wskaźniki produktu Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej – Jednostka miary: obiekt/budynek		<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zaproponowany wskaźnik produktu <i>RCO 19 Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej z przypisaną jednostką miary „m2”</i> jest zgodny z zapisami Załącznika 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS oraz dokumentu roboczego Służb Komisji „Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na</p>

						rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021-2027” z dnia 8.07.2021 i w takim brzmieniu został zaproponowany w programie. Dokument jest zatwierdzony i na obecnym etapie prac nad programem nie ma możliwości zmiany jednostki miary wskaźnika.
434.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)</p> <p>2(i) wspieranie efektywności energetycznej i</p>	90	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

		<p>redukcji emisji gazów cieplarnianych</p> <p>Wskaźniki</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>				
435.	Gmina Miasto Nowy Targ, zgłaszający – Dariusz Jabcoń Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	87	Proponuje się dofinansowania w ramach przedmiotowego programu do budowy oraz modernizacji istniejących sieci ciepłowniczych będących własnością Spółdzielni Mieszkaniowych.	Część sieci ciepłowniczych będących własnością Spółdzielni Mieszkaniowych jest przestarzała i nieefektywna energetycznie. W chwili obecnej Spółdzielnie Mieszkaniowe nie mają możliwości pozyskania dofinansowania na ten cel, a dostępne są jedynie pożyczki.	Wyjaśnienie Wsparcie rozwoju systemu ciepłownictwa zostało już zawarte w aktualnych zapisach projektu Programu. Zgodnie z linią demarkacyjną wsparcie otrzymają inwestycje dotyczące budowy/ modernizacji systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła – inwestycje do 5 MW mocy zamówionej. Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu.
436.	BMTH	Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich,	90	Dotychczasowy zapis: <i>W ramach celu szczegółowego planuje się wykorzystania instrumentów finansowych przede wszystkim w obszarze poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw oraz sektorze mieszkaniowym.</i> Proponujemy zamienić na poniższy: <i>W ramach celu szczegółowego planuje się wykorzystania dotacji przede wszystkim w obszarze poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw oraz instrumentów finansowych w sektorze mieszkaniowym.</i>	W związku z sytuacją epidemiologiczną panującą w Polsce wszelkie inwestycje w obszarze poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw zostały wstrzymane. Firmy obserwują z niepokojem rynek. Finansowanie w formie dotacji ma szansę na pobudzenie inwestycji proekologicznych, co będzie miało wpływ na poprawę powietrza – redukcję emisji gazów cieplarnianych w Małopolsce.	Uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac. Instrumenty finansowe będą głównym rodzajem wsparcia w odniesieniu do przedsiębiorców. Na dalszym etapie prac z Programem do rozważenia będą mogły być pewne obszary w których można byłoby wprowadzać zróżnicowanie instrumentów finansowych. W odniesieniu do sektora mieszkaniowego w perspektywie 2014-2020 stosowane było wsparcie poprzez instrumenty finansowe i zostanie ono utrzymane w perspektywie 2021-2027.

		zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2) 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych				
437.	Paweł Korczak (Doradca Energetyczny)	Priorytet 2, 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	88	wskazano "...zapewnienie wyposażenia sprzętowego straży gminnych/międzygminnych w zakresie przeprowadzanych kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska..." - wprowadzić uogólnienie, że dla gmin zapewnienie wyposażenia na cele kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska	Nie wszystkie gminy w województwie małopolskim posiadają straże gminne/międzygminne. Inną kwestią jest, że powinny posiadać takie jednostki co wynika z zapisów w Programie Ochrony Powietrza dla Małopolski.	Uwaga nieuwzględniona W ramach Programu wsparcie w formie wyposażenia na przeprowadzanie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska zostanie skierowane wyłącznie do istniejących straży gminnych. Nie będzie wsparcia na tworzenie takich straży. Nie jest też planowane bezpośrednie wsparcie w wyposażenie dla gmin które takich straży nie posiadają.
438.	Anna Synowiec (Doradca Energetyczny)	Priorytet 2, 2(i)	88	"umożliwienie dalszego funkcjonowanie ekodoradców takich jak Life oraz rozbudowa całego systemu podobnie wzorowanego do Programu Life"	Proponuje się uzupełnienie zapisu o umocnienie współpracy pomiędzy Ekodoradcami, a Doradcami Energetycznymi na rzecz poprawy EE i ochrony powietrza oraz rozwoju OZE w Małopolsce, zgodnie z zamieszczoną propozycją: "umożliwienie dalszego funkcjonowanie ekodoradców takich jak Life, umocnienie współpracy z Doradcami Energetycznymi WFOŚiGW w Krakowie oraz rozbudowa całego systemu podobnie wzorowanego do Programu Life"	Uwaga nieuwzględniona Zapisy dotyczące wsparcia funkcjonowania ekodoradców mają charakter bardzo ogólny w celu umożliwienia realizacji różnych zadań w ramach pracy ekodoradców. Jeżeli współpraca z różnymi podmiotami, instytucjami będzie planowana do realizacji to takie wsparcie będzie mogło być w projekcie rozważone. Na tym etapie jest niezasadne tak szczegółowe doprecyzowywanie zapisów obszarów współpracy z ekodoradcami..
439.	Justyna Jesionek (Doradca Energetyczny)	2. Środowisko i energetyka Główne grupy docelowe	89	Główną grupą docelową wsparcia będą mieszkańcy województwa małopolskiego oraz przedsiębiorcy inwestujący w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania OZE, instytucje i podmioty zainteresowane poprawą efektywności energetycznej infrastruktury mieszkaniowej i publicznej.	Nie wskazano w jakich obszarach przewidziano działania dla Mieszkańców. Skoro główną grupą docelową są mieszkańcy Województwa Małopolskiego to proponujemy uszczegółowić zakres zadań dedykowanych Mieszkańcom w ramach Priorytetu.	Uwaga nieuwzględniona Planowana jest realizacja projektów w ramach modernizacji budynków sektora mieszkaniowego, i jest tu wprowadzony typ projektu skierowany bezpośrednio do mieszkańców. W innych typach projektów mieszkańcy będą grupą pośrednio korzystającą z efektów projektów.
440.	Justyna Jesionek (Doradca Energetyczny)	2. Środowisko i energetyka	88	Dodatkowo w ramach celu szczegółowego zaplanowane byłoby wsparcie dla gmin we wdrażaniu Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego oraz wypełnianiu warunków zapisanych w przyjmowanych uchwałach antysmogowych mających na celu realizację działań naprawczych w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zmniejszenia stężeń: pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu	Oprócz proponowanych działań do przemysłenia wprowadzenie mechanizmów wsparcia dedykowanych dla JST , które umożliwią Gminom realizację wymagań prawa lokalnego np. wymianę źródeł ciepła w lokalach mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych. Skoro JST są odpowiedzialne za realizację POP WM może warto udostępnić im mechanizmy wsparcia finansowego, które umożliwią wpływ na realizację wymogów prawa lokalnego .	Uwaga nieuwzględniona Bardzo szeroki obszar problemu poruszony w uwadze. Część z działań o których mowa w uwadze będzie realizowana przez Program Czyste Powietrze i została wyłączone z wsparcia regionalnego. Zapewnione zostaną tam odpowiednie środki na zadania, które będą realizowały POP. Wsparcie realizacji obowiązków wynikających z POP zostało ujęte w Programie w zakresie finansowania funkcjonowania ekodoradców i wyposażenia straży gminnych/międzygminnych, tylko działania mające charakter

				oraz dwutlenku azotu, a także ograniczenia emisji CO2.		komplementarny, uzupełniający do działań finansowanych z Czystego Powietrza mogą otrzymać wsparcie z poziomu regionalnego.
441.	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	87-88	Wsparcie może być kierowane do mikro, małych oraz dużych przedsiębiorstw w szczególności na szeroki zakres prac termomodernizacyjnych obiektów, wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, zwiększenie udziału OZE, wprowadzenie systemów zarządzania energią oraz budowy i rozbudowy sieci gazowej.	Uzupełnienie priorytetu o duże przedsiębiorstwa oraz realizację przedsięwzięć z zakresu budowy i rozbudowy sieci gazowej.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z linią demarkacyjną wsparcie dla dużych i średnich przedsiębiorstw będzie zapewnione na poziomie krajowym, podobnie jak rozwój sieci gazowych.
442.	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(ii) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	87-88	Dodatkowo w ramach celu szczegółowego zaplanowane bytoby wsparcie dla gmin we wdrażaniu Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego oraz wypełnianiu warunków zapisanych w przyjmowanych uchwałach antysmogowych mających na celu realizację działań naprawczych w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zmniejszenia stężeń: pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu oraz dwutlenku azotu, a także ograniczenia emisji CO2. Interwencja w działaniu będzie skierowana na wymianę systemu ogrzewania, w tym starych kotłów, pieców, urządzeń grzewczych na biomasę, paliwa gazowe.	Uszczegółowienie interwencji w działaniu o kierunku wymiany systemów ogrzewania.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie na wymianę nieekologicznych indywidualnych systemów ogrzewania zaplanowane zostało z poziomu krajowego. Brak możliwości wsparcia z poziomu regionalnego. Tego rodzaju zadania będą mogły być realizowane w ramach projektów kompleksowych polegających na termomodernizacji budynków użyteczności publicznej lub sektora mieszkaniowego wielorodzinnego (np. wspólnoty mieszkaniowe).
443.	Gmina Libiąż	Priorytet 2 Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 1(ii) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	88	Proponujemy w ramach wspieranych przedsięwzięć o uzupełnienie: 1) inwestycji w wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych i jej magazynowanie; 2) wykreślenie z tego celu działań dostosowujących obiekt dla osób z niepełnosprawnościami (przeniesienie tych działań np.: do Priorytetu 4 lub 5 RPO), ale uzupełnienie działań w zakresie zagospodarowania wód opadowych, inwestycji w zieloną infrastrukturę o: - dostosowanie/modernizację powierzchni wewnętrznych i zewnętrznych obiektów oraz terenów przewidzianych pod instalacje OZE; - elementy budowlane oraz wyposażenia obiektu podnoszące efektywność energetyczną budynku np.: żaluzje, rolety perowskitowe; - możliwość realizacji instalacji wykorzystujących zgromadzoną energię do własnych celów użytkowych: np.: do wentylacji/rekuperacji, ładowania pojazdów	Propozycje uzupełnienia zapisów w zakresie wykorzystania istniejących możliwości i technologii energetycznych, celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego jst. Umożliwienie doposażenia jst, które straży miejskiej nie posiadają, ale ich wydziały/komórki (np.: Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Środowiska) realizują kontrole w ramach zakresu czynności służbowych.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie dla OZE i magazynowania energii zapewnione będzie w celu szczegółowym 2 (ii). W celu 2(ii) nie było planowane tego rodzaju wsparcie biorąc pod uwagę zapisy linii demarkacyjnej. Zakres działań towarzyszących termomodernizacji zostanie wprowadzony do dokumentów wdrożeniowych i będzie on miał na celu realizację Europejskiego Zielonego Ładu. Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa został on rozszerzony poza działania wynikające z audytów energetycznych i będzie możliwość kwalifikowania dodatkowych prac w projekcie. W tym obszarze planowane jest wsparcie w zakresie działań kontrolnych wyłącznie poprzez wyposażenie istniejących straży gminnych i międzygminnych.

				elektrycznych, instalacji podświetlenia tablic, znaków itp. 3) zapewnienie wyposażenia sprzętowego jst w zakresie przeprowadzanych kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska		
444.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)</p> <p>2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	87- 91	Uzupełnienie dofinansowywanych przedsięwzięć o działanie dot. wsparcia przedsiębiorstw w określeniu wskaźnika śladu węglowego jako istotnego elementu redukcji emisji gazów cieplarnianych.	Działania Komisji Europejskiej związane m.in. z opracowaniem europejskiej metodyki pomiaru efektywności środowiskowej w całym cyklu życia produktów, zmierzają do tego aby wskaźnik „ślad węglowy” był istotnym wskaźnikiem oceny konkurencyjności rynkowej przedsiębiorstw. Obliczanie tego wskaźnika i działania na rzecz jego obniżenia przede wszystkim będą miały wpływ na redukcję kosztów dzięki optymalizacji procesów produkcyjnych pod kątem zużycia energii, surowców czy gospodarowania odpadami.	Do rozważenia na dalszym etapie prac nad dokumentami wdrożeniowymi, jako dodatkowego wymogu, kryterium punktowego i ewentualnego uznania tych obliczeń za koszt kwalifikowalny, jako elementu projektów polegających na poprawie efektywności energetycznej przedsiębiorstwa. Brak możliwości finansowania projektów polegających wyłącznie na analizie takiego wskaźnika dla przedsiębiorstwa.
445.	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Smogowy	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p>	88	W pełni popieramy zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla gmin we wdrażaniu Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, w szczególności wsparcie w	Wsparcie gmin w zakresie realizacji Programu ochrony powietrza jest kluczowe dla pełnego wdrożenia tego programu oraz spełnienia wymogów jakości powietrza zdefiniowanych w	Uwaga nieuwzględniona Wprowadzenie wsparcia dla funkcjonowania ekodoradców oraz straży gminnych zostało wprowadzone w celu realizacji zapisów POP.

		2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych		zakresie działalności gminnych ekodoradców oraz kontroli. Postulujemy, aby do wspieranych działań dopisać wsparcie dla prowadzenia kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska, w tym uchwały antysmogowej, obejmujące m.in. kontrolę palenisk za pomocą dronów, w tym przez wyspecjalizowane podmioty zewnętrzne.	polskim i unijnym prawie. Jednym z ważniejszych obszarów, który wymaga niezwłocznego wsparcia jest kontrola przestrzegania przepisów dotyczących ochrony powietrza, a w szczególności uchwały antysmogowej. Gminy powinny uzyskać wsparcie nie tylko na tworzenie straży gminnych i międzygminnych i doposażenie ich w niezbędny sprzęt, ale także na prowadzenie kontroli . Jednym ze skuteczniejszych sposobów jest wykorzystanie dronów wyposażonych w specjalistyczne czujniki. Gminy powinny mieć możliwość korzystania z usług wyspecjalizowanych firm oferujących loty kontrolne. Uzyskane do tej pory doświadczenia wskazują, że sam zakup drona z czujnikami przez gminę nie jest rozwiązaniem wystarczającym gdyż strażnicy często nie posiadają odpowiedniej wiedzy jak skutecznie wykorzystać takie urządzenie. Często lepsze rezultaty przynosi zlecenie kontroli podmiotowi zewnętrznemu, specjalizującemu się w tego typu usługach. Realizacja takich usług już teraz wspierana jest lub jest to planowane w wielu programach realizowanych ze środków publicznych, np. nowy regionalny program operacyjny dla województwa mazowieckiego czy projekt LIFE realizowany przez województwo śląskie.	Jednak nie jest planowane bezpośrednie wsparcie dla gmin w bieżącym funkcjonowaniu w zakresie zadań z kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska.
446.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(i)	88	Proponuje się dopisanie do wsparcia przedsięwzięć <ul style="list-style-type: none"> • budowa zakładów przetwarzania termicznego odpadów (komunalnych) i osadów ściekowych, • rozwój sieci ciepłowniczej w oparciu o ciepło pozyskane z ZTPO 	Wykorzystanie energii zawartej w odpadach, skutkujące ograniczeniem ilości odpadów kierowanych na składowiska, kontrolowana emisja z ZTPO	Uwaga nieuwzględniona Cel 2 (i) dotyczy poprawy efektywności energetycznej budynków i inwestycje w budowę spalarni nie mają tu możliwości wsparcia. W CP2 jest cel szczegółowy dotyczący gospodarki odpadami (vi) i po wyjaśnieniach i negocjacjach z Ministerstwem to byłoby właściwe miejsce. W odniesieniu do systemów ciepłowniczych to jest planowane ich wsparcie z poziomu regionalnego i będzie zależne od mocy znamionowej w ramach inwestycji. Bardziej szczegółowe warunki realizacji sieci będą ujęte na poziomie dokumentów wdrożeniowych.
447.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(i)	89	Proponuje się ujęcie w opisie grupy docelowej - osób zagrożonych ubóstwem energetycznym jako grupy dla której będzie ujęta preferencja w otrzymywaniu wsparcia bezpośrednio lub pośrednio w ramach priorytetu	Wsparcie w ramach priorytetu powinno być ukierunkowane w szczególności do grup które nie mogą samodzielnie dokonać podjęcia działań termomodernizacyjnych - środki publiczne powinny być kierowane do tych grup które samodzielnie nie podejmą działań bez pomocy z zewnątrz.	Do rozważenia na dalszym etapie prac. Na poziomie Programu nie zostaną wprowadzone tak szczegółowe zapisy w grupach docelowych. Jednak katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie tj. opracowywania dokumentów wdrożeniowych.

						Dodatkowo opracowywanie preferencji dla grup beneficjentów też będzie przedmiotem prac wdrożeniowych.
448.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(i)	92	Do wspieranych przedsięwzięć proponuje się dodać: -magazyny energii	Wraz ze wzrostem energetyki prosumenckiej, magazynowanie energii to kolejny krok w samowystarczalności budynków	Uwaga nieuwzględniona Magazyny energii będą mogły być wspierane w ramach projektów kompleksowych połączonych z rozwojem OZE, ale zaplanowane zostało to w ramach celu szczegółowego 2 (ii). Wprowadzenie magazynów energii w 2 (i) będzie wymagało ustaleń w ramach linii demarkacyjnej.
449.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(i) Wskaźniki	90	Wskaźnik "Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej" również analogicznie jak do budynków publicznych powinien wskazywać na powierzchnię a nie sztuki	Proponowany wskaźnik jest bardziej adekwatny do oceny efektywności realizowanych działań rozwiązujących zidentyfikowany problem.	Uwaga nieuwzględniona Zaproponowany wskaźnik produktu <i>RCO18 Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej z przypisaną jednostką miary „szt.”</i> jest zgodny z zapisami Załącznika 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS oraz dokumentu roboczego Służb Komisji „Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021-2027” z dnia 8.07.2021 i w takim brzmieniu został zaproponowany w programie. Dokument jest zatwierdzony i na obecnym etapie prac nad programem nie ma możliwości zmiany jednostki miary wskaźnika. W ramach wskaźnika <u>mierzona będzie liczba lokali mieszkalnych</u> o udoskonalonej charakterystyce energetycznej dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu.
450.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(i) Wskaźniki	90	Proponuje się dodanie wskaźników produktów: moc zainstalowanych odnawialnych źródeł energii moc zlikwidowanych konwencjonalnych źródeł energii moc zainstalowanych magazynów energii dla odnawialnych źródeł energii	Proponowane wskaźniki pozwolą na lepsze zobrazowanie efektów realizacji RPO.	Wyjaśnienie Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS. Spośród 3 zaproponowanych wskaźników w ww. Załączniku znajduje się wskaźnik „Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii” jako wskaźnik rezultatu. Został on przypisany na obecnym etapie prac w ramach programu do CSZ 2ii., co nie wyklucza dodania go również do CSZ 2 i na poziom uszczegółowienia programu pod warunkiem jego adekwatności do celu interwencji. Wskaźnik <i>Moc zlikwidowanych konwencjonalnych źródeł energii</i> nie znajduje się w dokumentach KE oraz Liście Wskaźników Kluczowych (LWK2021), stąd jego zastosowanie będzie możliwe jedynie na poziomie projektu (pod warunkiem adekwatności dla zakresu i celu projektu).

						Na Liście Wskaźników kluczowych (LWK2021) znajduje się jedynie wskaźnik produktu Rozwiązania w zakresie magazynowania energii elektrycznej, możliwy do realizacji w CSZ 2iii.
451.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(ii)	92	Proponuje się dopisanie do wsparcia przedsięwzięć <ul style="list-style-type: none"> • budowa stacji do ładowania pojazdów elektrycznych 	Promowanie pojazdów zeroemisyjnych	Wyjaśnienie Wsparcie dla publicznego transportu miejskiego / podmiejskiego zero i niskoemisyjnego, w tym stacji ładowania autobusów elektrycznych, przewidziano w CS 2(viii).
452.	Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych RP	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	87 - 88	Dodatkowo w ramach celu szczegółowego zaplanowane byłoby wsparcie dla gmin we wdrażaniu Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego oraz wypełnianiu warunków zapisanych w przyjmowanych uchwałach antysmogowych mających na celu realizację działań naprawczych w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zmniejszenia stężeń: pyłu zawieszzonego PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu oraz dwutlenku azotu, a także ograniczenia emisji CO2. Interwencja w działaniu będzie skierowana na wymianę systemu ogrzewania, w tym starych kotłów, pieców, urządzeń grzewczych na biomasę i paliwa gazowe.	Uszczegółowienie interwencji w działaniu o kierunku wymiany systemów ogrzewania.	Uwaga nieuwzględniona Wymiana systemów ogrzewania może być wyłącznie elementem projektów termomodernizacyjnych w budynkach użyteczności publicznej, sektorze mieszkaniowych czy u przedsiębiorców. W tej perspektywie brak możliwości wspierania wymiany kotłów jako projektów indywidualnych, ten rodzaj projektów będzie realizowany z poziomu krajowego w Programie Czyste Powietrze.
453.	Jan Twardowski	2. Priorytety , 2 (i)	87	2(i) wspieranie poprawy efektywności energetycznej	Uzupełnienie brakującego opisu „kierunku”- wektora działań	Uwaga nieuwzględniona
454.	Jan Twardowski	2. Priorytety , 2 (i)	87	zakresie wzrostu / zwiększenia efektywności	Zamiast „podnoszenia”, „ korekta redakcji – EE się po prostu nie podnosi	Uwaga uwzględniona
455.	Jan Twardowski	2. Priorytety , 2 (i)	88	w tym np. działań dostosowujących obiekt do osób z niepełnosprawnościami, inwestycji w zieloną infrastrukturę, zagospodarowanie wód opadowych.	Żal osób z niepełnosprawnościami , ale zbyt szczegółowy zapis KOSZTÓW ewidentnie NIEKWALIFIKOWALNYCH, dodatkowe punkt za montaż z PFRON lub ze środkami WFOŚiGW na etapie SZOOP-u	Uwaga nieuwzględniona W tym obszarze wprowadzone zostaną zmiany ze względu na dalsze ustalenia zakresów projektów termomodernizacyjnych wynikające z projektu Umowy Partnerstwa.
456.	Jan Twardowski	2. Priorytety , 2 (i)	88	dostosowanie sieci w systemach ciepłowniczych by system spełniał wymogi efektywnego systemu ciepłowniczego.	definicja efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego to art. 2 pkt 42 dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej 2012/27zm	Uwaga uwzględniona
457.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 2. Energetyka i środowisko	100	W obszarze dot. zbiorczej infrastruktury zagospodarowania ścieków komunalnych oraz inwestowania w systemy zaopatrzenia w wodę i optymalizacja zużycia wody należy uwzględnić działania zmierzające do budowy instalacji deszczowych.	Inwestycje w budowę instalacji deszczowych jako formy magazynowania i wykorzystania wód opadowych w skali rozwoju lokalnych obiektów i indywidualnych gospodarstw.	Wyjaśnienie Planowane jest wsparcie systemów gospodarowania wodami opadowymi. Będzie to realizowane w ramach celu 2 (iv), są już odpowiednie zapisy w Programie.

		Cel szczegółowy: 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych				
458.	MFiPR	2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	87-91	Brak odniesienia do minimalnego wymogu oszczędności energii wskazanego w projekcie Umowy Partnerstwa na lata 2021- 2027.	Sugeruje się uzupełnienie zapisów o minimalny wymóg oszczędności energii w związku z zapisami projektu Umowy Partnerstwa 2021-2027. Zgodnie z uwagami KE do Umowy Partnerstwa 2021-27, KE zmodyfikowała zapis w UP dot. wymaganego progu oszczędności energii: „Należy przyjąć minimalny próg oszczędności, zależny od formy wsparcia i typu beneficjenta, jednak na poziomie nie niższym niż 30% (z wyjątkiem zabytków).” Ww. zapis ma wpływ na zastosowane kody interwencji.	Uwaga uwzględniona Wprowadzone zostaną odpowiednie zapisy do Programu.
459.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Priorytet 2, Energetyka i środowisko Poprawa efektywności energetycznej	87	Wsparcie za podłączenie – wykonanie przyłączą/węzła do sieci ciepłowniczej zasilanej z OZE (system posiada efektywny system ciepłowniczy)	Wsparcie mieszkańców małopolski w podłączeniu się do miejskiego systemu ciepłowniczego – który jest efektywnym systemem ciepłowniczym	Uwaga uwzględniona Uzupełnione zostaną zapisy w celach w których tego rodzaju wsparcie będzie możliwe.
460.	Fundacja Greenmind	Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	87-88	Należy jednoznacznie wykluczyć wsparcie dla instalacji hydroenergetycznych. Opis powinien wymieniać rodzaje wspieranych OZE, z jednoznaczną informacją o wykluczeniu hydroenergetyki na mocy zasady “do no significant harm”.	Spójność z zasadą “do no significant harm”. Hydroenergetyka to nie „zielona” energia (vide np.: How Green is ‘Green’ Energy? Gibson L. et al. Trends In Ecology & Evolution Volume 32, Issue 12, December 2017, Pages 922-935). Przynosi znikome korzyści w osiągnięciu neutralności klimatycznej UE. Ma nieodwracalny wpływ na dostęp do wody, przyrodę i różnorodność biologiczną. Nie jest możliwe przeprowadzenie zrównoważonej transformacji energetycznej bez uwzględniania potrzeb środowiska przyrodniczego. W świetle zobowiązań wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu finansowe wspieranie inwestycji szkodliwych dla różnorodności biologicznej i ochrony przyrody jest nie do zaakceptowania. Infrastruktura hydrotechniczna towarzysząca hydroenergetyce m.in. przerywa ciągłość rzek jako korytarzy ekologicznych, wpływa negatywnie na hydromorfologię cieków oraz na stan ekosystemów wodnych i od wód zależnych,	Do rozważenia na etapie dalszych prac nad Programem oraz w oparciu o wyniki analizy zasady DNSH.

					a same turbiny powodują śmiertelność ryb i innych organizmów wodnych, w tym gatunków chronionych. Wspieranie jej rozwoju jest sprzeczne z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej. Stoi również w sprzeczności z właściwą adaptacją do zmian klimatu, w której kluczową rolę odgrywają „zdrowe” ekosystemy wodne i od wód zależne (terenów podmokłych związanych z naturalnie funkcjonującymi rzekami), rozwiązania oparte o potencjał ekosystemów, renaturyzacja rzek i ich dolin (a nie ich fragmentację).	
461.	Tatrzński Park Narodowy	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	88, 89	W przedsięwzięciach w zakresie głębokiej termomodernizacji energetycznej wspieranych w ramach działania prosimy o uwzględnienie leśniczówek, pełniących rolę budynków funkcyjnych z zapleczem socjalno-gospodarczych. Obecnie w projekcie wymienione są: „- głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej - głęboka modernizacja energetyczna budynków sektora mieszkaniowego”	Przedstawiona propozycja nie uwzględnia leśniczówek, które dla parków narodowych są obiektami w większości wymagającymi termomodernizacji oraz zastosowania OZE. Ponadto budynki leśniczówek często są pojedynczymi zabudowaniami położonymi w głębi parku, nierzadko w obszarach objętych ścisłą ochroną, przez co powinny one charakteryzować się niską emisyjnością.. Leśniczówka w parku narodowy pełni funkcje mieszane w tym celu posiada: <ul style="list-style-type: none"> • Kancelarię służbową do przyjmowania petentów i prowadzenia spraw administracyjnych • mieszkanie funkcyjne dla sprawującego nad terenem 24 godzinny nadzór leśniczego; • zaplecze socjalne dla pracowników pracujących w terenie, gdzie mogą się ogrzać, zjeść ciepły posiłek czy umyć się; • zaplecze gospodarcze do przechowywania m.in. sprzętu PPOŻ, czy innych niezbędnych do pracy narzędzi i materiałów 	Uwaga nieuwzględniona Budynki których właścicielem jest <i>administracja rządowa, podległe jej jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe oraz podległe jej organy, uczelnie wyższe, szpitale i przychodnie zarządzane przez administrację centralną/jednostki organizacyjne</i> będą otrzymywały wsparcie z poziomu krajowego.
462.	Mirosław Obarski, IGLOO sp. zo.o.	2. Priorytety Priorytet 2. Energetyka i środowisko (2i)	87	Zmiana brzmienia: Ukierunkowanie środków w te obszary przyczyniłoby się do optymalizacji gospodarowania energią, zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii - szczególnie w zakresie pomp ciepła. Inwestowanie w te obszary mogłoby również mieć wpływ na rozwiązanie problemów związanych m.in. z zanieczyszczeniem powietrza, zmianami klimatycznymi, ograniczeniem użycia paliw kopalnych.	Rozwój edukacji w zakresie chłodnictwa, klimatyzacji i pomp ciepła (urządzenia, które wywodzą się wprost klimatyzatorów) jest koniecznością w związku z wytycznymi klimatycznymi Komisji Europejskiej (dekarbonizacja). Redukcja w zakresie energii w chłodnictwie, klimatyzacji oraz masowe wprowadzenie pompy ciepła będzie miał ogromny wpływ na redukcję emisji CO2. Z tego powodu w unijnej strategii integracji sektora energetycznego z lipca 2020 r., która jest	Uwaga uwzględniona W Programie nie było planowane wprowadzanie ograniczeń dla wsparcia inwestowania w pompy ciepła. Odpowiednie zapisy zostaną uzupełnione w Programie.

				<p>ZAMIAST Ukierunkowanie środków w te obszary przyczyniłoby się do optymalizacji gospodarowania energią, zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Inwestowanie w te obszary mogłoby również mieć wpływ na rozwiązanie problemów związanych m.in. z zanieczyszczeniem powietrza, zmianami klimatycznymi, ograniczeniem użycia paliw kopalnych.</p> <p>ORAZ Wsparcie może być kierowane do mikro i małych przedsiębiorstw w szczególności na szeroki zakres prac termomodernizacyjnych obiektów, wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, zwiększenie udziału OZE (w tym w szczególności na instalację pomp ciepła), wprowadzenie systemów zarządzania energią.</p> <p>ZAMIAST Wsparcie może być kierowane do mikro i małych przedsiębiorstw w szczególności na szeroki zakres prac termomodernizacyjnych obiektów, wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, zwiększenie udziału OZE, wprowadzenie systemów zarządzania energią.</p>	<p>podstawą Europejskiego Zielonego Ładu, Komisja Europejska zapowiedziała zwiększenie udziału pomp ciepła w ogrzewaniu budynków mieszkalnych do 40% w 2030 i 65-70% w 2050 roku, a w przypadku budynków komercyjnych odpowiednio 65% w 2030 i ponad 85% w 2050. <u>Dotyczy to zarówno budynków nowych, jak i starych.</u></p> <p>Dlaczego jest to optymalny kierunek dekarbonizacji źródeł ciepła? Wg prognoz Komisji Europejskiej w 2030 r. pośrednia emisja CO2 związana z wytwarzaniem ciepła w przypadku elektrycznych pomp ciepła będzie statystycznie około 10 krotnie mniejsza niż emisja CO2 z kotłów na gaz ziemny, a po roku 2040 nawet 100 krotnie niższa.</p> <p>Spełnienie tych wytycznych oznacza, że Polska musi w milionach budynków mieszkalnych i komercyjnych zainstalować dziesiątki milionów nowoczesnych urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych. W szczególności dotyczy to pomp ciepła powietrze-woda, jako najefektywniejszych technicznie i ekonomicznie, najbardziej dostępnych dla przeciętnych gospodarstw domowych a także dla instytucji, MSP jak i dużych przedsiębiorstw.</p> <p>Ujmując ten cel w liczbach: a) do roku 2050 należy wyprodukować (poza krajem lub, co jest wysoce wskazane, w Polsce, ponieważ stworzy to nową branżę z tysiącami miejsc pracy) ok. 2 milionów pomp ciepła, głównie typu powietrze - woda, b) należy również - już wyłącznie w Polsce: > zaprojektować instalację do podłączenia pomp ciepła > zainstalować takie urządzenia pojedynczo lub kaskadowo (kilka połączonych w większych obiektach) > wcześniej przeprowadzić audyty energetyczne w 40 proc. budynków mieszkalnych w kraju do 2030 r., c) sama tylko instalacja pomp ciepła, przy tej skali, zajmie ponad 5 tysięcy lat (!) pracy fachowców z dziedziny, w której kształcenie w naszym kraju w zasadzie nie istnieje; nie licząc</p>	
463.	Mirosław Obarski, IGLOO sp. zo.o.	2. Priorytety Priorytet 2. Energetyka i środowisko (2i)	88	<p>Zmiana brzmienia Wspierane będą w szczególności następujące przedsięwzięcia: > głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej, w tym z użyciem pomp ciepła > głęboka modernizacja energetyczna budynków sektora mieszkaniowego, w tym z użyciem pomp ciepła</p> <p>ZAMIAST Wspierane będą w szczególności następujące przedsięwzięcia: > głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej > głęboka modernizacja energetyczna budynków sektora mieszkaniowego</p>	<p>W Programie nie było planowane wprowadzanie ograniczeń dla wsparcia inwestowania w pompy ciepła. Odpowiednie zapisy zostaną uzupełnione w Programie.</p>	
464.	Mirosław Obarski, IGLOO sp. z o.o.	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w	92	<p>Zmiana brzmienia: 1. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: > energii elektrycznej wykorzystujących biomasę,</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u> Nie jest planowane ograniczenie wsparcia dla pomp ciepła. Dodane zostaną odpowiednie zapisy do Programu.</p>	

		<p>ramach polityki. [2. Środowisko i energetyka]</p>	<p>biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody > ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej oraz pomp ciepła powietrze - woda. ZAMIAST 1. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: > energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody > ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej</p>	<p>zupełnie pracy do wykonania przy procesie produkcji. Zoptymalizowany czasowo proces instalacji pompy ciepła trwa obecnie 16 godzin, czyli dwa dni pracy, którą wykonują dwie osoby. Do uruchomienia potrzebna jest kolejna osoba o odpowiednich kwalifikacjach. Wcześniej konieczny będzie, wobec wyśrubowanych od roku 2022 kryteriów energooszczędności (wyższy współczynnik EP - energii pierwotnej), profesjonalny audyt energetyczny. Przy tym wyliczeniu nie brana jest pod uwagę ogromna liczba budynków instytucjonalnych i komercyjnych. Wskazany powyżej proces jest w ich przypadku znacznie bardziej skomplikowany, a co za tym idzie bardziej czasochłonny. Więcej: https://portpc.pl/pdf/9kongres/prezentacje/1.3_Pawel_Wrobel_-Zielony_Lad_i_Taksonomia.pdf - slajd nr 5 (KE: „W budynkach elektryfikacja powinna zgodnie z przewidywaniami odgrywać kluczową rolę, w szczególności poprzez wprowadzenie pomp ciepła do ogrzewania i chłodzenia pomieszczeń.”) https://portpc.pl/pdf/8kongres/prezentacje/02_Thomas_Nowak_20200227_PORTPC_annual%20conference.pdf - Heat pumps as key technologies for a decarbonised European building sector! How to unleash the potential? - slajdy 6 i 7 http://energywatchgroup.org/wp-content/uploads/EWG-LUT_Full-Study_Energy-Transition-Europe.pdf - Global Energy System based on 100% Renewable Energy Energy Transition in Europe Across Power, Heat, Transport and Desalination Sectors, s. III "Istotną rolę odgrywać będą również elektryczne pompy ciepła, które do 2050 roku będą wytwarzać ponad 30% ciepła na poziomie komunalnym i indywidualnym (rysunek KF-4)." • https://globenergia.pl/siec-elektroenergetyczna-w-europe-moze-obsluzyc-50-milionow-pomp-ciepla/</p>	
--	--	--	---	---	--

					<p>https://www.polskiinstalator.com.pl/aktualnosc/warto-wiedzie%C4%87/2844-%E2%80%9Efala-renowacji%E2%80%9D-w-ue-i-rola-pomp-ciep%C5%82a</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.euractiv.com/section/energy/news/eu-consumer-groups-encourage-roll-out-of-electric-heat-pumps/ • https://www.gramzielone.pl/dom-energooszczedny/106665/te-pompy-ciepla-beda-najpopularniejsze-w-2022-roku • https://klimat.rp.pl/walka-o-klimat/art17078391-zielona-transformacja-ciepla-oznacza-poteczne-wyzwania 	
465.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	<p>„<i>rozwój klastrów oraz wsparcie inwestycji związanych z produkcją i zarządzaniem energią w systemie klastra</i>”</p> <p>Klastry nie sprawdzą się w każdej sytuacji. Należy rozważyć wsparcie rozwoju spółdzielczości energetycznej, w mniejszej skali, bez udziału sektora MŚP.</p>	Do poszerzenia narzędzia działania w zakresie mikroenergetyki	Uwaga uwzględniona
466.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	<p>Ze wsparcia należy wykluczyć hydroenergetykę na mocy zasady “do no significant harm”.</p> <p>Aktualny zapis: „Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: • energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody • ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej.” powinien otrzymać brzmienie: Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: • energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca</p>	<p>Spójność z zasadą “do no significant harm”.</p> <p>Hydroenergetyka to nie „zielona” energia (vide np.: How Green is ‘Green’ Energy? Gibson L. et al. Trends In Ecology & Evolution Volume 32, Issue 12, December 2017, Pages 922-935). Przynosi znikome korzyści w osiągnięciu neutralności klimatycznej UE. Ma nieodwracalny wpływ na dostęp do wody, przyrodę i różnorodność biologiczną. Nie jest możliwe przeprowadzenie zrównoważonej transformacji energetycznej bez uwzględnienia potrzeb środowiska przyrodniczego. W świetle zobowiązań wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu finansowe wspieranie inwestycji szkodliwych dla różnorodności biologicznej i ochrony przyrody jest nie do zaakceptowania. Infrastruktura hydrotechniczna towarzysząca hydroenergetyce m.in. przerywa ciągłość rzek jako korytarzy ekologicznych, wpływa negatywnie na hydromorfologię cieków oraz na</p>	Do dalszych analiz na etapie prac nad Programem oraz w oparciu o wyniki analizy zasady DNSH.

				<p>• ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej.”</p>	<p>stan ekosystemów wodnych i od wód zależnych, a same turbiny powodują śmiertelność ryb i innych organizmów wodnych, w tym gatunków chronionych. Wspieranie jej rozwoju jest sprzeczne z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej. Stoi również w sprzeczności z właściwą adaptacją do zmian klimatu, w której kluczową rolę odgrywają „zdrowe” ekosystemy wodne i od wód zależne (terenów podmokłych związanych z naturalnie funkcjonującymi rzekami), rozwiązania oparte o potencjał ekosystemów, renaturyzacja rzek i ich dolin (a nie ich fragmentację).</p>	
467.	Fundacja Przestrzeń do życia	CP2, punkt 2 (ii)	Str. 92	<p>Promowanie odnawialnych źródeł energii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - to dobra decyzja, że wsparcie w ramach tego obszaru przewiduje się wyłącznie w formie dotacji; - dobrze, że jako podstawę dla tego obszaru przywołano dyrektywę RED II; - jako wspierany typ działania wskazano tylko klastry energii, a to dalece niewystarczające. Dokument powinien przewidywać dofinansowanie dla wszelkich form energetyki obywatelskiej, w tym wyszczególnić społeczności energetyczne; - wśród wskaźników produktu wymieniono liczbę społeczności energetycznych, co prawdopodobnie oznacza, że społeczności mylone są przez autorów z klastrami. Należy skorygować wskaźniki tak, aby wiadomo było, że liczba klastrow i liczba społeczności energetycznych mierzone będą osobno. 	<p>Zwłaszcza pilotaże w zakresie tworzenia spółdzielni/społeczności energetycznych w partnerstwach pomiędzy obywatelami oraz samorządami, organizacjami pozarządowymi i MŚP są wielce pożądane</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wybór form wsparcie nie został jeszcze ostatecznie przesądzony. Prace nad instrumentami finansowymi będą toczyły się równoległe do zmian w Programie, ustaleń z Ministerstwem i Komisją Europejską. Zapisy Programu zostaną rozszerzone o dodatkowe podmioty jak np. społeczności energetyczne. Klastry energii nie będą jedynymi odbiorcami wsparcia.</p> <p>Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS Jest to wskaźnik adekwatny dla celu szczegółowego 2(ii) i w takiej formie będą wspierane projekty.</p> <p>Zgodnie z definicją wskaźnika <u>Spółeczności energetycznej działających w zakresie energii odnawialnej</u> oznacza podmiot prawny, która spełnia następujące trzy warunki:</p> <p>a) opiera się na otwartym i dobrowolnym uczestnictwie, jest niezależny i jest skutecznie kontrolowany przez udziałowców lub członków zlokalizowanych w niewielkiej odległości od projektów dotyczących energii odnawialnej będących własnością tego podmiotu prawnego i przez niego rozwijanych;</p>

						<p>b) jego udziałowcy lub członkowie są osobami fizycznymi, MŚP lub organami lokalnymi, w tym gminnymi;</p> <p>c) jego podstawowym celem – zamiast przynoszenia zysków finansowych – jest raczej przynoszenie korzyści środowiskowych, ekonomicznych lub społecznych jego udziałowcom, członkom lub lokalnym obszarom, na których on działa.</p> <p>Dla celu szczegółowego 2 (ii) nie przewidziano zarówno w rozporządzeniu KE i Liście Wskaźników Kluczowych (LWK2021) opracowanych na poziomie krajowym osobnego wskaźnika dot. klastrów.</p>
468.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p> <p>Główne grupy docelowe</p>	93	<p>„Główną grupą docelową wsparcia będą mieszkańcy województwa małopolskiego oraz użytkownicy indywidualni, przedsiębiorcy oraz sektor publiczny zainteresowany wsparciem zwiększenia udziału OZE w produkcji energii oraz rozwojem energetyki prosumenckiej”</p> <p>Wśród tych grup pominięto budynki wielorodzinne nie będące budynkami publicznymi. Pomija się tym samym proces zmniejszania ich energochłonności poprzez docieplenia budynków, wymiany okien. Nowo budowane osiedla również generują duże zapotrzebowanie na energię, a potencjał w postaci dachów, czy ścian jest nie wykorzystany.</p>	Do uzupełnienia z uwzględnieniem wskazanego zakresu.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wsparcie na termomodernizację budynków wielorodzinnych wraz z instalacją OZE zostało zaplanowane w ramach celu szczegółowego (i) a nie (ii).</p>
469.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	93	Konieczność dookreślenia ram procentowych bądź kwotowych dla rozwiązań przewidzianych w ramach ZIT.	Do uzupełnienia.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W obszarach, w których jest konieczność doprecyzowania danych finansowych w Programie, zostanie to uzupełnione.</p>
470.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p>	94	Czy wskaźnik rezultatu wybrany przez autorów dokumentu jest jedynym adekwatnym? Biorąc pod uwagę potencjał mikroenergetyki czy spółdzielni energetycznych?	Wyjaśnienie, uzupełnienie.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskaźnik rezultatu wybrany w konsultowanej wersji programu nie jest jedynym adekwatnym wskaźnikiem rezultatu dla celu szczegółowego 2 (ii).</p>

		Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju Tabela 3. Wskaźniki rezultatu				W Załączniku 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS i Liście Wskaźników Kluczowych (LWK2021) znajdują się wskaźniki, które będą mogły być wykorzystane do monitorowania interwencji OZE. Zostaną one dodane na późniejszym etapie prac tj. w uszczegółowieniu programu lub na projektach.
471.	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Priorytet 2. Energetyka i środowisko WSKAŹNIKI Tabela 2. Wskaźniki produktu	94	Liczba wspartych obiektów działających w zakresie energii odnawialnej.	Zmiana nazwy wskaźnika- zamiast słowa „społeczności energetycznych” proponuje się użyć słowa „obektów”., jako bardziej odzwierciedlające zdefiniowanie przyjętego wskaźnika produktu w ramach priorytetu. Pozostawienie dotychczasowej nazwy mylnie może sugerować, że chodzi o liczbę użytkowników produktu.	Uwaga nieuwzględniona Zaproponowany wskaźnik produktu <i>RCO97 Liczba wspartych społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej</i> jest zgodny z zapisami Załącznika 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS i w takim brzmieniu został zaproponowany w programie. Dokument jest zatwierdzony i na obecnym etapie prac nad programem nie ma możliwości zmiany nazwy wskaźnika W ramach celu szczegółowego (2 ii) realizowane będą interwencje w OZE w ramach społeczności energetycznych. Definicja wskaźnika Społeczności energetycznej działających w zakresie energii odnawialnej oznacza podmiot prawny, która spełnia następujące trzy warunki: a) opiera się na otwartym i dobrowolnym uczestnictwie, jest niezależny i jest skutecznie kontrolowany przez udziałowców lub członków zlokalizowanych w niewielkiej odległości od projektów dotyczących energii odnawialnej będących własnością tego podmiotu prawnego i przez niego rozwijanych; b) jego udziałowcy lub członkowie są osobami fizycznymi, MŚP lub organami lokalnymi, w tym gminnymi; c) jego podstawowym celem – zamiast przynoszenia zysków finansowych – jest raczej przynoszenie korzyści środowiskowych, ekonomicznych lub społecznych jego udziałowcom, członkom lub lokalnym obszarom, na których on działa.
472.	Zielony Pierścień Tarnowa Sp. z o.o.	Priorytet 2. Energetyka i środowisko, cel szczegółowy 2. Wspieranie energii	93	W ramach grupy docelowej prosimy o wpisanie także: „ klastry energii oraz partnerzy działający w ramach klastra energii”.	Klastry energii posiadają sformalizowaną strukturę formalno-prawną umożliwiającą realizację projektów inwestycyjnych w imieniu i na rzecz partnerów klastra. Na terenie województwa małopolskiego funkcjonuje 8	Uwaga częściowo uwzględniona Na etapie zmian w Programie dopracowane zostaną zapisy grup docelowych. Jednak typy wnioskodawców będą elementem prac na etapie dokumentów wdrożeniowych.

		odnawialnej zgodnie z dyrektywa (UE) 2018/2001 , w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju „ Główne grupy docelowe”			certyfikowanych, pilotażowych klastrów energii, których zróżnicowany potencjał oraz zasoby techniczne uprawniają do stworzenia odrębnego, dedykowanego przedsięwzięcia służącego rozwojowi tych inicjatyw oraz tworzenia kolejnych tak samobilansujących się obszarów sieci elektroenergetycznej. Proponujemy wyodrębnienie przedsięwzięcia z budżetem w wysokości ok. 500 mln PLN w ramach narzędzia RLKS lub innych instrumentów terytorialnych (ITT).	
473.	Zielony Pierścień Tarnowa Sp. z o.o.	Priorytet 2. Energetyka i środowisko, cel szczegółowy 2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywa (UE) 2018/2001 , w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów, w tym działalności, promocji i rozwoju certyfikowanych klastrów energii. Propozycja utworzenia odrębnego działania wspierającego certyfikowane klastry energii w zakresie bieżącej działalności, działań promocyjnych oraz budowy, rozbudowy i modernizacji jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z OZE.	Zgodnie z zapisami „ Głównych wyzwań w zakresie rozwoju oraz działań podejmowanych w ramach polityk” (str. Małopolska zajmuje 11. pozycję pod względem udziału OZE w produkcji energii elektrycznej, tj. 10,6%, czyli 545 GWh (2019 r., GUS). Dodatkowo, „ najważniejsze zidentyfikowane bariery i wyzwania rozwojowe w obszarze energetyki i środowiska dotyczą: wsparcia rozwoju energetyki zielonej opartej na lokalnych potencjałach , prowadzącej w efekcie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz bezpieczeństwa energetycznego a także wzrostu efektywności energetycznej w sektorze budownictwa oraz w przedsiębiorstwach co powinno mieć wpływ na budowanie gospodarki niskoemisyjnej” (str.10). M.in. w celu wsparcia rozwoju energetyki zielonej opartej na lokalnych potencjałach, należy wspierać lokalne klastry energii, które zgodnie z definicją działają na rzecz zapewnienia lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, poprawy lokalnego środowiska naturalnego oraz zwiększenia konkurencyjności i efektywności ekonomicznej lokalnej gospodarki. W efekcie doprowadzą do utworzenia samobilansujących się obszarów sieci elektroenergetycznej. Korzyści wynikające z działalności klastrów energii dotyczą: rozwoju energetyki odnawialnej, zwiększenia niezawodności dostaw oraz obniżenia oraz utrzymania niskich cen energii i usług dystrybucyjnych na danym obszarze, poprawa lokalnego bezpieczeństwa energetycznego poprzez tworzenie samowystarczalnych energetycznie obszarów, zapewnienie lepszych	Uwaga nieuwzględniona Nie będzie wprowadzanie zawężenie dla klastrów certyfikowanych.

					<p>warunków działania dla lokalnych przedsiębiorców, przyciągnięcie nowych inwestorów, modernizacja obszarów wiejskich i wspieranie rozwoju gmin.</p> <p>Na terenie województwa małopolskiego funkcjonuje 8 certyfikowanych, pilotażowych klastrów energii, których zróżnicowany potencjał oraz zasoby techniczne uprawniają do stworzenia odrębnego, dedykowanego przedsięwzięcia służącego rozwojowi tych inicjatyw oraz tworzenia kolejnych tak samobilansujących się obszarów sieci elektroenergetycznej. Proponujemy wyodrębnienie przedsięwzięcia z budżetem w wysokości ok. 500 mln PLN w ramach narzędzia RLKS lub innych instrumentów terytorialnych (ITT).</p>	
474.	Zielony Pierścień Tarnowa Sp. z o.o	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko, cel szczegółowy 2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywa (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	88	<p>W ramach przedsięwzięcia „inwestycje w wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych” – prosimy o ujęcie następujących zadań: „ budowa lokalnych: farm fotowoltaicznych, biogazownie, małe elektrownie wodne, magazyny energii, instalacje prosumenckie wraz z infrastrukturą towarzyszącą tj: stacje transformatorowe, linie kablowe i mikrosieci energetyczne, moduły inteligentnego opomiarowania, sieci smart grid, przyłącza do nowych i istniejących sieci, stacje ładowania samochodów elektrycznych w celu stworzenia lokalnego systemu energetycznego.</p>	<p>Z uwagi na prowadzone na obszarze województwa małopolskiego prowadzących do utworzenia lokalnych systemów energetycznych działania zapewnianego bezpieczne i zrównoważone dostawy energetyczne dostosowane do indywidualnych potrzeb i potencjału obszaru lokalnego. Najważniejszym elementem w tym systemie jest właściwe połączenie systemowych źródeł ciepła i energii elektrycznej z lokalnie produkowaną lub odzyskiwaną energią, wykorzystując przy tym potencjał odnawialnych źródeł energii lokalnego pochodzenia.</p> <p>Uzyskiwanie energii z lokalnych źródeł to ważny element zrównoważonej polityki energetycznej kraju. Składają się na nią także zapewnianie efektywności energetycznej oraz optymalne zarządzanie popytem i popytem różnych nośników i rodzajów energii. Za zastosowaniem lokalnych systemów energii przemawiają miejscowe działania, inwestycje w lokalne zasoby i sieci, które nie generują dodatkowych kosztów.</p> <p>W skład systemu wchodzi: zarówno elementy infrastrukturalne takie jak farmy fotowoltaiczne, biogazownie, małe elektrownie, instalacje prosumenckie, magazyny energii jak i elementy lokalnych sieci przesyłowych, których budowa, rozbudowa i modernizacja powinny zostać uwzględnione w ramach tego przedsięwzięcia.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zaproponowane w uwadze zapisy mają bardzo szczegółowy charakter i będą wprowadzone na poziomie dokumentów wdrożeniowych.</p> <p>Dodatkowo wyjaśnienia wymaga fakt, iż sieci energetyczne będą realizowane z poziomu krajowego. Wynika to z zapisów linii demarkacyjnej</p>

475.	Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć	CP2, punkt 2 (ii) – Promowanie odnawialnych źródeł energii	Str. 92	<p>1. Dobrą decyzją jest, że wsparcie w ramach tego obszaru przewiduje się wyłącznie w formie dotacji.</p> <p>2. Dobre i istotne jest to, że jako podstawę do działań w tym obszarze przywołano dyrektywę o OZE (tzw. dyrektywę RED II). Jej przywołanie w dokumencie powinno przełożyć się na rodzaj i zakres planowanych działań.</p> <p>3. Jako wspierany typ działania wskazano tylko klastry energii, a to dalece niewystarczające. Dokument powinien przewidywać dofinansowanie dla wszelkich form energetyki obywatelskiej, w tym wyszczególniać społeczności energetyczne. W szczególności pożądane jest zaplanowanie pilotażowych projektów społeczności energetycznych, z udziałem obywateli, samorządów, organizacji pozarządowych i MŚP.</p> <p>4. Wśród wskaźników produktu wymieniono liczbę społeczności energetycznych, co prawdopodobnie oznacza, że społeczności mylone są przez autorów z klastrami. Należy skorygować wskaźniki tak, aby wiadomo było, że liczba klastrów i liczba społeczności energetycznych mierzone będą osobno.</p>	<p>Zgodnie z dyrektywą RED II, państwa i regiony mają obowiązek wspierać rozwój energetyki obywatelskiej we wszystkich możliwych jej formach, tj. prosumenta indywidualnego, zbiorowego oraz społeczności energetycznych. Ze względu na fakt, że obywatelskie społeczności energetyczne wytwarzające energię z OZE są w Polsce rozwiązaniem nowym, wymagają one szczególnej uwagi i szczególnego wsparcia w ramach nowej perspektywy Funduszy Europejskich.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wybór form wsparcia nie został jeszcze ostatecznie przesądzony. Prace nad instrumentami finansowymi będą toczyły się równolegle do zmian w Programie, ustaleń z Ministerstwem i Komisją Europejską. Zapisy Programu zostaną rozszerzone o dodatkowe podmioty jak np. społeczności energetyczne. Klastry energii nie będą jednymi odbiorcami wsparcia.</p> <p>Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS Jest to wskaźnik adekwatny dla celu szczegółowego 2(ii) i w takiej formie będą wspierane projekty.</p> <p>Zgodnie z definicją wskaźnika <u>Spółeczności energetycznej działających w zakresie energii odnawialnej</u> oznacza podmiot prawny, która spełnia następujące trzy warunki:</p> <p>a) opiera się na otwartym i dobrowolnym uczestnictwie, jest niezależny i jest skutecznie kontrolowany przez udziałowców lub członków zlokalizowanych w niewielkiej odległości od projektów dotyczących energii odnawialnej będących własnością tego podmiotu prawnego i przez niego rozwijanych;</p> <p>b) jego udziałowcy lub członkowie są osobami fizycznymi, MŚP lub organami lokalnymi, w tym gminnymi;</p> <p>c) jego podstawowym celem – zamiast przynoszenia zysków finansowych – jest raczej przynoszenie korzyści środowiskowych, ekonomicznych lub społecznych jego udziałowcom, członkom lub lokalnym obszarom, na których on działa.</p> <p>Dla celu szczegółowego 2 (ii) nie przewidziano zarówno w rozporządzeniu KE i Liście Wskaźników Kluczowych (LWK2021) opracowanych na poziomie krajowym osobnego wskaźnika dot. klastrów</p>
476.	Fundacja Greenmind	Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym	92	<p>Ze wsparcia należy wykluczyć hydroenergetykę na mocy zasady “do no significant harm”.</p> <p>Aktualny zapis: „Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania:</p>	<p>Spójność z zasadą “do no significant harm”. Hydroenergetyka to nie „zielona” energia (vide np.: How Green is ‘Green’ Energy? Gibson L. et al. Trends In Ecology & Evolution Volume 32, Issue 12, December 2017, Pages 922-935). Przynosi znikome korzyści w osiągnięciu neutralności klimatycznej UE. Ma nieodwracalny</p>	<p>Do rozważenia na etapie dalszych prac nad Programem oraz w oparciu o wyniki analizy zasady DNSH.</p>

		określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		<ul style="list-style-type: none"> • energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody • ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej.” <p>powinien otrzymać brzmienie: Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca • ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej.” 	wpływ na dostęp do wody, przyrodę i różnorodność biologiczną. Nie jest możliwe przeprowadzenie zrównoważonej transformacji energetycznej bez uwzględnienia potrzeb środowiska przyrodniczego. W świetle zobowiązań wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu finansowe wspieranie inwestycji szkodliwych dla różnorodności biologicznej i ochrony przyrody jest nie do zaakceptowania. Infrastruktura hydrotechniczna towarzysząca hydroenergetyce m.in. przerywa ciągłość rzek jako korytarzy ekologicznych, wpływa negatywnie na hydromorfologię cieków oraz na stan ekosystemów wodnych i od wód zależnych, a same turbiny powodują śmiertelność ryb i innych organizmów wodnych, w tym gatunków chronionych. Wspieranie jej rozwoju jest sprzeczne z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej. Stoi również w sprzeczności z właściwą adaptacją do zmian klimatu, w której kluczową rolę odgrywają „zdrowe” ekosystemy wodne i od wód zależne (terenów podmokłych związanych z naturalnie funkcjonującymi rzekami), rozwiązania oparte o potencjał ekosystemów, renaturyzacja rzek i ich dolin (a nie ich fragmentację).	
477.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Priorytet 2, Energetyka i środowisko Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii	92	- Wsparcie dla dużych przedsiębiorstw, - wsparcie dla montażu magazynów energii elektrycznej i ciepłej	Z powodu różnego zapotrzebowania na energię niezbędne jest wykorzystanie magazynów energii, które zapewnią stabilną pracę źródła, a tym samym będzie można zarządzać energią.	Wyjaśnienie W kwestii finansowania dużych przedsiębiorstw to obecnie linia demarkacyjna wprowadziła wyłącznie kryterium mocy projektów i na razie nie ma zapisów wykluczających dużych przedsiębiorców. Istotne będą również zapisy Umowy Partnerstwa. Wsparcie dla budowy magazynów energii jest planowane jeżeli będą elementem inwestycji w OZE.
478.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy: 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	105	W dokumencie widnieje zapis o tym, że: „Wśród szeregu działań przyczyniających się do osiągnięcia zakładanych celów istotną rolę odgrywać będzie uczestnictwo w nich społeczeństwa”. Zapis należy uszczegółowić w proponowany sposób: Wśród szeregu działań przyczyniających się do osiągnięcia zakładanych celów istotną rolę odgrywać będzie uczestnictwo w nich lokalnej społeczności oraz zaangażowanie szkół i placówek oświatowych.	W podnoszeniu świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska kluczową rolę jest edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży – pokolenia odpowiedzialnego za stan środowiska w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona Społeczeństwo ma szeroką definicję. Na poziomie programu nie będzie wprowadzana definicja zawężająca do szkół i placówek oświatowych.

		i gospodarki zasobooszczędnej				
479.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	Rozdział 2 Priorytety/Priorytet 2. Energetyka i środowisko/2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	Uwaga generalna: uwzględnienie w Regulaminie konkursu lub SZOOP możliwości tworzenie klastrów przez np. konsorcja Uczelni.	Uczelnie wyższe ponoszą znaczące koszty utrzymania aparatury. Rosnące koszty energii elektrycznej oraz specyfika pracy urzędzeń (prowadzenie badań w trybie ciągłym) zmuszają uczelnie do poszukiwania alternatywnych źródeł zasilania. Zasadnym wydaje się podjęcie działań zmierzających do uzyskania niezależności energetycznej uczelni. Działania takie mogłyby być realizowane również przez konsorcja/związki uczelni.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z linią demarkacyjną wsparcie dla uczelni wyższych będzie zapewnione na poziomie krajowym, FEnIKS.
480.	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie	Cel szczegółowy 2(ii) <i>wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</i>	92	Ujęcie budowy pomp ciepła wśród inwestycji sprzyjających rozwojowi wykorzystania OZE.	Dyrektywa (UE) 2018/2001 nie pomija energii wychwyconej przez pompy ciepła przy obliczaniu udziału energii ze źródeł odnawialnych (art. 7; załącznik VII).	Uwaga uwzględniona W Programie nie było planowane wprowadzanie ograniczeń dla wsparcia inwestowania w pompy ciepła. Odpowiednie zapisy zostaną uzupełnione w Programie.
481.	Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. (Kraków Airport)	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i	87-91	Prosimy o uwzględnienie możliwości skorzystania ze środków UE przez Krakow Airport w zakresie wykorzystania na lotnisku odnawialnych źródeł energii, poprzez uwzględnienie w gronie beneficjentów dużych przedsiębiorstw.	Port lotniczy jest energochłonnym podmiotem gospodarczym, który obecnie w całości korzysta z kopalnych źródeł energii. Zastosowanie odnawialnych źródeł na lotnisku znacząco wpłynie na obniżenie emisji CO2 do środowiska w naszym regionie.	Wyjaśnienie Zgodnie z linią demarkacyjną wstępny podział pomiędzy wsparcie z poziomu krajowego i regionalnego został ustalony w oparciu o wielkość mocy realizowanej w ramach projektu. Jednak dalszych ustaleń będzie wymagało potwierdzenie tego podziału oraz ograniczenia dla wsparcia ze względu na wielkość przedsiębiorstwa.

		przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)				
482.	TAURON Ciepło sp. z o.o.	Priorytet 2. Energetyka i środowisko / 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	<p>W naszej opinii wsparciu powinny podlegać także przedsięwzięcia w zakresie budowy jednostek wytwarzania ciepła z OZE w oparciu o biomasę (a nie tylko o geotermię, czy energię słoneczną – jak wskazano w projekcie programu). Proponujemy zatem dokonać stosownego uzupełnienia w tym zakresie.</p> <p>Postulujemy także, aby dofinansowaniu mogły podlegać także inwestycje w zakresie budowy magazynów ciepła (jako osobne projekty lub fakultatywne elementy przedsięwzięć w zakresie jednostek OZE).</p>	<p>Zwiększenie wykorzystania biomasy jest niezbędne z punktu widzenia realizacji celu dotyczącego udziału OZE w ciepłownictwie (zgodnie z PEP 2040, udział ten ma wynieść 28,4% do 2030 r.), w związku z powyższym projekty w zakresie budowy jednostek wytwarzających ciepło w oparciu o biomasę, powinny podlegać wsparciu (bezwrotnemu), także w ramach funduszy europejskich na poziomie regionalnym.</p> <p>Rozwój magazynów ciepła jest istotnym i niezbędnym kierunkiem działań w kontekście zwiększania znaczenia OZE w ciepłownictwie i transformacji tego sektora, dlatego też takie inwestycje powinny „kwalifikować” się do dofinansowania w ramach przedmiotowego programu.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Nie jest planowane wprowadzanie ograniczenia dla stosowania biomasy. W Programie zostaną wprowadzone odpowiednie zmiany uzupełniające źródła energii o biomasę. W odniesieniu do magazynów ciepła zgodnie z obecnymi zapisami linii demarkacyjnej tego rodzaju wsparcie będzie elementem projektu a nie indywidualnym projektem.</p>
483.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 2</p> <p>2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	92	<p>Wnoskujemy o rozszerzenie odnawialnych źródeł wytwarzania ciepła o biomasę.</p>	<p>Biomasa jest jednym z potencjalnych źródeł odnawialnych wytwarzania biomasy. Stosowanie biomasy jako paliwa zostanie dodatkowo uregulowane i ograniczone w związku z planowaną zmianą przepisów UE, wynikającą z rewizji dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (REDIII - Renewable Energy Directive). Transpozycja zmienionych przepisów do prawa krajowego ma nastąpić do końca 2024 r. Wprowadzona będzie hierarchia wykorzystywania biomasy, podobnie jak w odpadach. Wzmocnione zostaną kryteria zrównoważonego rozwoju dla paliw z biomasy. Dodatkowo od 2026 r. instalacje spalające paliwa z biomasy w celu wytwarzania wyłącznie energii elektrycznej nie uzyskają wsparcia w ramach pomocy publicznej.</p> <p>W świetle planowanych nowych regulacji prawnych dla stosowania biomasy jako paliwa</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Nie jest planowane wprowadzanie ograniczenia dla stosowania biomasy. W Programie zostaną wprowadzone odpowiednie zmiany uzupełniające źródła energii o biomasę.</p>

					nie widzimy powodów wykluczania ze wsparcia tego źródła odnawialnego.	
484.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	<p>Cel szczegółowy Cel polityki 2</p> <p>2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	92	Wnioskujemy o nieograniczenie interwencji tylko do zapewnienia rozwoju klastrów oraz wsparcia inwestycji w systemie klastra.	<p>W naszej ocenie ograniczenie wsparcia tylko inwestycji realizowanych w klastrach energii spowoduje, że wiele istotnych inwestycji (w tym w małych systemach ciepłowniczych) nie będzie mogła być zrealizowana z powodu braku możliwości pozyskania dofinansowania. Wnioskujemy, aby określenie kwalifikujących się do wsparcia typów projektów w szczegółowym opisie do programu FEM, było zgodne z podziałem interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym według dokumentu pt. „Linia demarkacyjna - podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 4.02.2021 r.), czyli w oparciu o wielkość instalacji, a nie na podstawie udziału w klastrze energii.</p> <p>Dokument pt. „Linia demarkacyjna ...” został wypracowany w grupach roboczych oraz podczas spotkań z Instytucjami Zarządzającymi RPO w celu wsparcia programowania interwencji polityki spójności, a także w celu zabezpieczenia przed wykluczeniem niektórych rodzajów typów projektów ze wsparcia w ramach funduszy europejskich.</p> <p>Projekty wytwarzania energii z OZE powinny być wspierane z poziomu regionalnego i krajowego (FEnIKS) a podział interwencji powinien być określony w oparciu o moc instalacji (w zależności od źródła OZE), bez względu na udział w klastrze.</p> <p>Zastosowanie innych kryteriów niż te, określone jako linia demarkacyjna, spowoduje, że całkowicie bez wsparcia (zarówno z poziomu regionalnego i krajowego) pozostać mogą niektóre rodzaje beneficjentów lub projekty, planowane na terenie Województwa Małopolskiego.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W celu szczegółowym (i) wsparcie dla klastrów zostało wprowadzone jako drugi typ projektu.</p> <p>W ramach pierwszego typu będzie wsparcie na rozwój OZE w oparciu o zapisy linii demarkacyjnej.</p>
485.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	<p>Cel szczegółowy Cel polityki 2</p> <p>2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą</p>	92	Uwzględnienie w głównej grupie docelowej przedsiębiorstw niezależnie od ich wielkości jest na tyle szerokie, że nie mamy uwag do tej propozycji. Rozumiejąc jednak, że doprecyzowanie tej grupy nastąpi w dokumencie szczegółowym dla programu	Struktura przedsiębiorstw ciepłowniczych pod względem wielkości technicznych, jak i własności, jest bardzo różnorodna. W przeważającej większości przedsiębiorstwa działające na rynku ciepła komunalnego, bez	Uwaga uwzględniona

		(UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		FEM, chcielibyśmy zwrócić uwagę na późniejsze zapisy szczegółowe dotyczące określenie beneficjenta i związanej z tym kwalifikowalności typów projektów w kontekście linii demarkacyjnej z programem FENKS.	względu na ich wielkość „techniczną”, są przedsiębiorstwami „dużymi”. Wynika to z definicji wielkości przedsiębiorstwa wg rozporządzenia GBER (Załącznik I do ROZPORZĄDZENIA KOMISJI (UE) NR 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r.), gdzie przedsiębiorstwo nie może być uznane za małe lub średnie, jeżeli 25% lub więcej jego kapitału lub głosów jest kontrolowane bezpośrednio lub pośrednio, łącznie lub indywidualnie, przez jeden lub kilka podmiotów publicznych. W przypadku przedsiębiorstw ciepłowniczych ten warunek jest często spełniony poprzez udziały gmin, które są właścicielami większości podmiotów ciepłowniczych w Polsce, w szczególności tych o małej lub średniej mocy zainstalowanej (ale wg definicji GBER – duże przedsiębiorstwo). Zwracamy uwagę, że gdyby kryterium wielkości zostało zastosowane w stosunku do przedsiębiorstw komunalnych i przedsiębiorstw energetycznych, to wykluczone byłyby również przedsiębiorstwa o niedużej lub średniej mocy zainstalowanej, będące własnością gminy. Wnioskujemy, aby określenie potencjalnych beneficjentów oraz kwalifikujących się do wsparcia typów projektów w szczegółowym opisie do programu FEM, było zgodne z podziałem interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym według dokumentu pt. „Linia demarkacyjna - podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 4.02.2021 r.), czyli w oparciu o wielkość systemu ciepłowniczego/installacji, a nie na podstawie kryterium wielkości przedsiębiorstwa.	
486.	Spółdzielnia „Krakowska Elektrownia Społeczna”	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w	92	Dopisanie do listy wspieranych przedsięwzięć: Rozwój spółdzielni energetycznych, wspólnot energetycznych i innych podmiotów włączających społeczeństwo zajmujących się odnawialnymi źródłami energii i zarządzaniem energią, w tym spółdzielni innych niż energetyczne.	Generowanie energii w systemie rozproszonym i lokalizowanie źródeł w pobliżu odbiorców w połączeniu z włączeniem społecznym może być realizowane również w innych formach niż klastry, np. w formie spółdzielni energetycznych jak i przedsięwzięć realizowanych przez jedne podmioty na potrzeby innych, z rozliczeniem w	Uwaga uwzględniona Zapisy Programu zostaną rozszerzone w tym zakresie. Klastry energii nie będą jedynymi odbiorcami wsparcia w tym typie projektów.

		niej kryteriami zrównoważonego rozwoju			formule PPA lub dzierżawy albo leasingu instalacji.	
487.	Spółdzielnia „Krakowska Elektrownia Społeczna”	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	93	W trakcie precyzyjnego definiowania listy grup docelowych należy zadbać o uwzględnienie formy prawnej przedsiębiorstwa, jakim jest spółdzielnia (inna niż energetyczna).	Spółdzielnia jest formą prawną przedsiębiorstwa najlepiej przystosowaną do szerokiego włączenia społeczeństwa w działalność gospodarczą, w tym w sektorze energetyki odnawialnej. W wielu państwach członkowskich Unii Europejskiej spółdzielnie zarówno energetyczne, jak i zajmujące się inwestycjami w źródła budowane na potrzeby innych podmiotów, mają znaczący udział w zwiększaniu mocy zainstalowanej OZE.	Uwaga uwzględniona Na etapie dalszych prac z Programem zapisy dotyczące grup docelowych zostaną doprecyzowane i ujednolicone.
488.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	Uzupełnienie o inwestycje w zakresie wykorzystywania odpadów do produkcji energii elektrycznej lub ciepłej „Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: <ul style="list-style-type: none"> • energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca, wody oraz odpadów • ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej, słonecznej lub odzyskiwanej z odpadów 	Należy wspierać rozwój inwestycji które będą przetwarzać odpady na energię elektryczną, ciepło czy też wodór	Uwaga nieuwzględniona Te cel szczegółowy dotyczy wyłącznie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych do których nie należą odpady.
489.	Gmina Miejska Kraków	"Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym,	92	"Dodanie do zapisu: „Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: <ul style="list-style-type: none"> •energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody •ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej” możliwości wsparcia przy produkcji ciepła powietrznych pomp ciepła."	Obecny zapis w którym wskazano inwestycje w ramach których wytwarzane byłoby ciepło przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej nie zawiera możliwości wsparcia powietrznych pomp ciepła. W przypadku gęstej zabudowy oraz nieruchomości na terenie miast gdzie występują wysokie ceny gruntów oraz nieduże powierzchniowo działki często jedynym możliwym zastosowaniem do produkcji ciepła z instalacji OZE są pompy ciepła typu powietrze – woda.	Uwaga uwzględniona W Programie nie było planowane wprowadzenie ograniczeń dla wsparcia inwestowania w pompy ciepła. Odpowiednie zapisy zostaną uzupełnione w Programie.

		łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)"				
490.	Gmina Miejska Kraków			"Program przewiduje: Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: <ul style="list-style-type: none"> • energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody • ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej Proponujemy dopisanie punktu Budowa jednostek wytwarzania wodoru jako paliwa alternatywnego z wykorzystaniem energii powstałej z biomasy, biogazu, spalania odpadów, energię wiatru, słońca oraz wody"	Wodór jako paliwo przyszłości jest w centrum zainteresowania Unii Europejskiej o czym świadczy Europejska oraz Polska Strategia Wodorowa. Jednym z celów polskiego Krajowego Planu Odbudowy jest powstanie polskiej gałęzi gospodarki wodorowej i zwiększenie użycia odnawialnego, niskoemisyjnego wodoru. Produkcja wodoru z energii powstałej w procesie spalania odpadów jest także zgodna z ideą GOZ, czyli z Celem 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej przedstawionego projektu Programu Regionalnego a także z celem 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej tegoż Programu.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie na inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru jest planowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy. Będą one realizowały Polską Strategię Wodorową do roku 2030 z perspektywą do 2040 r.
491.	Gmina Miejska Kraków			"W katalogu planowanych inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwórczych pominięto chłód. Proponowana modyfikacja zapisu: Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: <ul style="list-style-type: none"> •energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody •ciepła i chłodu przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej. Postuluje się ponadto udzielenie wsparcia dotacyjnego celem upowszechniania głębokiej geotermii, w tym poprzez wykonywanie odwiertów badawczych i eksploatacyjnych."	"Odnawialne źródła energii są coraz powszechniej stosowane zarówno do produkcji ciepła, jak i chłodu. Zapotrzebowanie na chłód zgłaszane jest nie tylko przez użytkowników indywidualnych (związanych z mieszkalnictwem), ale także przedsiębiorców potrzebujących chłodu w procesach technologicznych."	Uwaga częściowo uwzględniona Dodane zostaną zapisy dotyczące wsparcia chłodu. Natomiast w ramach Programu nie będzie wsparcia w csz 2 (ii) na dofinansowanie odwiertów badawczych w geotermii.
492.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 2. Bardziej przyjazna	92	"Dodanie do zapisu:	W przypadku instalacji fotowoltaicznych należy zwrócić uwagę na proponowane zmiany	Wyjaśnienie

		dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)		„Wspierane będą w szczególności następujące przedsięwzięcia: <ul style="list-style-type: none"> • rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii • rozwój klastrów oraz wsparcie inwestycji związanych z produkcją i zarządzaniem energią w systemie klastra Realizacja przedsięwzięć będzie opierała się na generowaniu energii w szczególności w systemie rozproszonym, w oparciu o budowę małych źródeł energii elektrycznej i ciepłej na potrzeby lokalne, które nie będą wymagały przesyłania jej na duże odległości. Rozproszenie jednostek wytwórczych oraz zlokalizowanie ich blisko odbiorcy wpływa także na ograniczenie strat przesyłowych, choć wymaga to utrzymania w dobrym stanie lokalnej infrastruktury dystrybucyjnej. Możliwości wsparcia magazynów energii. "	rozliczania wytworzonej energii przez prosumentów. Możliwość wsparcia magazynowania wytworzonej energii byłaby ważnym elementem umożliwiającym dalszy rozwój instalacji fotowoltaicznych.	Wsparcie dla magazynów energii będzie możliwe w ramach projektów kompleksowych związanych z rozwojem OZE. Kwestie dotyczące rozliczania energii wytworzonej z PV są przedmiotem pracy nad dokumentami prawnymi i nie będziemy do Programu wprowadzać odniesień do nich. To może zostać wprowadzone na etapie dokumentów wdrożeniowych.
493.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym,	92	"Propozycja rozszerzenia obecnego zapisu: „w obszarze wytwarzania, przesyłu, dystrybucji, a także zarządzania odbiorem energii” do następującej formy: „w obszarze wytwarzania, magazynowania, przesyłu, dystrybucji, a także zarządzania odbiorem energii”."	Uzupełnienie i doprecyzowanie zakresu objętego wsparciem o element magazynowanie energii – istotny ze względu na potrzebę stabilizacji systemu przesyłowego.	Uwaga uwzględniona W celu szczegółowym (i) jest możliwe wsparcie magazynowania energii. Program zostanie uzupełniony o zapis proponowany.

		łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)				
494.	BMTH	<p>Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)</p> <p>2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami</p>	94	Proponujemy zastosowanie wsparcia realizowanego w formie dotacji. Większość pozostałych województw po poprzedniej perspektywie wzmocniło rozwój odnawialnych źródeł wsparciem w postaci dotacji bezzwrotnych.	Ze względu na olbrzymią zmienność rynku towarowego cen energii elektrycznej wyłącznie wsparcie w formie dotacji pozwoli na podjęcie ryzyka inwestycyjnego w zakresie budowy odnawialnych źródeł i przyczyni się do poprawy bilansu energetycznego województwa.	Uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac. Instrumenty finansowe będą głównym rodzajem wsparcia w obecnej perspektywie. Jednak na dalszym etapie prac z Programem do rozważenia będzie zróżnicowanie instrumentów finansowych oraz ewentualne rozważenie obszarów których można byłoby wprowadzać odstępstwa od tego podejścia.

		zrównoważonego rozwoju				
495.	Paweł Korczak (Doradca Energetyczny)	Priorytet 2, 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	wskazano "...Rozproszenie jednostek wytwórczych oraz zlokalizowanie ich blisko odbiorcy wpływa także na ograniczenie strat przesyłowych, choć wymaga to utrzymania w dobrym stanie lokalnej infrastruktury dystrybucyjnej."	Może warto uściślić, że chodzi o sieci niskiego napięcia z którymi jest największy problem przy dużej koncentracji instalacji PV na małym obszarze. Ponadto należy także przewidzieć finansowanie działań związanych z inwentaryzacją stanu technicznego sieci oraz modernizacją.	Wyjaśnienie Z programu Regionalnego nie będzie wsparcia na rozwój sieci elektroenergetycznych. To będzie zapewnione dofinansowanie na poziomie krajowym. W ramach odstępstwa takie wsparcie będzie potencjalnie możliwe w odniesieniu do rozwoju klastrów energii.
496.	Paweł Korczak (Doradca Energetyczny)	Priorytet 2, 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	wskazano "...Jednak skuteczność klastrów zależy od racjonalnego i efektywnego wykorzystania potencjału: lokalnie dostępnych surowców energetycznych, odnawialnych źródeł energii, innowacji, przedsiębiorczości w obszarze wytwarzania, przesyłu, dystrybucji, a także zarządzania odbiorem energii..."	W mojej opinii skuteczność funkcjonowania Klastrów Energii zależy również od dostępności mechanizmów finansowania inwestycji w zakresie OZE czy zarządzania energią itp.	Wyjaśnienie W projekcie Programu wprowadzono wsparcie na zarządzanie energią w systemie klastra energii oraz rozwój OZE w klastrze.
497.	Gmina Libiąż	Priorytet 2 Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą UE 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	92	Proponujemy uzupełnienie wspieranych przedsięwzięć o: - rozwój spółdzielni/kooperatyw energetycznych z produkcją i zarządzaniem energią do celów własnych - wsparcie w zakresie wykorzystania instalacji OZE do rozwoju smart cities/smart villages	Brak proporcji w zakresie rzeczowym wsparcia klastrów i SE powoduje wrażenie nierównego traktowania społeczności energetycznych i faworyzowania klastrów. Zarówno klustry jak i SE są uwzględnione do wsparcia w KPO i tam również SE nie są traktowane równorzędnie. Nie ma zatem ewentualnego uzasadnienia linia demarkacyjna dotycząca obszarów wsparcia. Tymczasem członkami SE mogą być jst, ich jednostki organizacyjne, związki jst, inicjatywy czysto społeczne np.: grupy właścicieli obiektów, którzy otrzymali wsparcie z RPO 2014-2021 na montaż OZE. Ustawa o OZE wyraźnie mówi, że inicjatorami SE mogą być osoby fizyczne w liczbie co najmniej 10 i osoby prawne w liczbie co najmniej 3. Naszym zdaniem obecne zapisy nie wpłyną na dynamiczny rozwój energetyki rozproszonej w gminach i regionie. Zakres wsparcia w obszarze inwestycyjnymi i doradczym w tym zakresie w RPO 2021-2027 wymaga głębszej analizy i doprecyzowania. Nie można pozbawić przyszłych beneficjentów możliwości rozwijania	Uwagi częściowo uwzględnione Rozszerzone zostaną zapisy dotyczące wsparcia np. dla spółdzielni energetycznych. W zakresie rozwoju OZE planowane jest tego rodzaju wsparcie ale występują ograniczenia dotyczące mocy planowanych do realizacji projektów (linia demarkacyjna). Możliwe, iż będzie przestrzeń na realizację projektów mających na celu rozwój smart cities lub smart villages, jednak będzie to zależne od kwalifikowalności planowanych zadań i analizowane na etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych.

					kooperatyw, które są najbardziej popularne w innych krajach UE. Proponowane przez nas działania mogłyby wesprzeć rozwiązania w ramach Priorytetów 2 i 3 w zakresie mobilności miejskiej, transportu i infrastruktury drogowej.	
498.	Sławomir Kopeć, AGH	Priorytet 2, cel 2(ii)	92	Poszerzyć wspierane rodzaje przedsięwzięć – obok klastrów energii przewidzieć wspieranie energetyki obywatelskiej w formule społeczności energetycznych	Wspieranie rozwoju klastrów energii jest jak najbardziej pożądane. Biorąc jednak pod uwagę planowane ramy czasowe programu, należy przewidzieć możliwość wspierania również innych form energetyki obywatelskiej. W ramach implementacji dyrektywy (UE) 2018/2001, ale też (UE) 2019/944 należy oczekiwać usankcjonowania prawnego i określenia ram działania dla społeczności energetycznych. Mogą do nich należeć np. prosumenci zbiorowi i wirtualni mogący pełnić istotną rolę w procesie sprawiedliwej transformacji energetycznej.	Uwaga uwzględniona
499.	Sławomir Kopeć, AGH	Priorytet 2, cel 2(ii)	92	Dodać wspieranie rozwijania mikro sieci w obiektach o kluczowym znaczeniu dla mieszkańców Małopolski	Mikrosieci (zwłaszcza tak zwane „mikrosieci społecznościowe”) odgrywają na świecie coraz większą rolę w kontekście bezpieczeństwa energetycznego oraz zwiększania lokalnej autokonsumpcji energii. Wspieraniem (może w formule projektu parasolowego?) można by objąć obiekty opieki zdrowotnej, szkoły, uczelnie i obiekty jst.	Wyjaśnienie Wsparcie tego rodzaju sieci będzie potencjalnie możliwe w przypadku klastrów energii. Pozostałe inwestycje w sieci energetyczne, niezależnie od napięcia będą realizowane z poziomu krajowego.
500.	Sławomir Kopeć, AGH	Priorytet 2, cel 2(ii)	92	Używać w dokumencie konsekwentnie terminu „klaster energii”	Na str. 92 używa się terminów „klaster” i „klaster energetyczny”. Należy ujednoczyć terminologię i używać „klaster energii”, jak w ustawie o OZE.	Uwaga uwzględniona
501.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Priorytet 2 (ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Str. 92	Należy uzupełnić wskazanie dotyczące przedsięwzięć o możliwość inwestowania w magazyny energii dla PV. Dodatkowo zwraca się uwagę, iż w szczegółowych zapisach należy dopuścić możliwość inwestowania w powietrzne pompy ciepła zasilane energią z PV.	Dopuszczenie i inicjowanie powstawania rozproszonych magazynów energii niewątpliwie jest konieczne by zapewnić adekwatną wydajność, umożliwia ono zwiększenie autokonsumpcji prądu w pojedynczych podmiotach i zmniejsza ryzyko nadmiernych obciążeń sieci energetycznej, zwłaszcza jej końcowych odcinków.	Uwaga częściowo uwzględniona Inwestycje w magazyny energii będą możliwe wyłącznie w ramach projektów kompleksowych z rozwojem OZE. W Programie nie było planowane wprowadzanie ograniczeń dla wsparcia inwestowania w pompy ciepła. Odpowiednie zapisy zostaną uzupełnione w Programie.
502.	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Smogowy	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w	92	Dopisanie do listy wspieranych przedsięwzięć: Rozwój spółdzielni energetycznych, wspólnot energetycznych i innych podmiotów włączających społeczeństwo zajmujących się odnawialnymi źródłami energii i zarządzaniem energią.	Generowanie energii w systemie rozproszonym i lokalizowanie źródeł w pobliżu odbiorców w połączeniu z włączeniem społecznym może być realizowane również w innych formach niż klustry, np. w formie spółdzielni energetycznych jak i przedsięwzięć realizowanych przez jedne podmioty na potrzeby innych z rozliczeniem w formule PPA lub dzierżawy / leasingu instalacji.	Uwaga uwzględniona

		niej kryteriami zrównoważonego rozwoju				
503.	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Smogowy	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	93	W trakcie precyzyjnego definiowania listy grup docelowych należy zadbać o uwzględnienie formy prawnej przedsiębiorstwa, jakim jest spółdzielnia.	Spółdzielnia jest formą prawną przedsiębiorstwa najbardziej otwartą na realizację włączenia społecznego w działalność gospodarczą, w tym w sektorze energetyki odnawialnej. W wielu państwach członkowskich Unii Europejskiej spółdzielnie zarówno energetyczne, jak i zajmujące się inwestycjami w źródła budowane na potrzeby innych podmiotów, mają znaczący udział w zwiększaniu mocy zainstalowanej OZE.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie opracowywania dokumentów wdrożeniowych.
504.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(ii) Główne grupy docelowe	93	Proponuje się ujęcie w opisie grupy docelowej - osób zagrożonych ubóstwem energetycznym jako grupy dla której będzie ujęta preferencja w otrzymywaniu wsparcia bezpośrednio lub pośrednio w ramach priorytetu np. poprzez preferowanie społeczności energetycznych w których osoby zagrożone ubóstwem energetycznym stanowią istotny odsetek	Środki publiczne powinny w pierwszej kolejności wspierać społeczność lokalną i osoby które bez wsparcia nie poradzą sobie z zwiększonymi kosztami energii. Klastry energetyczne oparte na przedsiębiorstwach jeśli mają zasadność ekonomiczną poradzą sobie bez znacznego wsparcia środków UE. Powinny one być w większym stopniu ukierunkowane dla lokalnej społeczności niż dla przedsiębiorstw.	Wyjaśnienie Na poziomie Programu nie zostaną wprowadzone tak szczegółowe zapisy w grupach docelowych. Jednak katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie tj. opracowywania dokumentów wdrożeniowych. Dodatkowo opracowywanie preferencji dla grup beneficjentów też będzie przedmiotem prac wdrożeniowych.
505.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(ii)	92	Należy poza klastrami dodać do wspieranych społeczności "spółdzielnie energetyczne"	Klastry zgodnie z ustawą o OZE nie są jedynymi formami społeczności energetycznej. Nieuzasadnione jest ograniczanie wsparcia tylko do jednej formy organizacyjnej w dodatku jeszcze nie posiadającej osobowości prawnej.	Uwaga uwzględniona
506.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(ii) Wskaźniki produktu	94	Proponuje się dodanie wskaźników produktu: <ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej w których co najmniej 5% stanowią gospodarstwa zagrożone ubóstwem energetycznym Liczba wspartych społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej w której co najmniej 20% członków stanowią mieszkańcy nie prowadzący działalności gospodarczej 	Proponowany wskaźnik jest bardziej adekwatny do oceny wspierania lokalnych społeczności i mieszkańców.	Uwaga nieuwzględniona: Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS. Przytoczone wskaźniki nie znajdują się w ww. dokumencie stąd mogą jedynie zostać wskazane na poziomie projektu o ile będą adekwatne do realizowanej interwencji.
507.	Jan Twardowski	2. Priorytety , nr 2	87	Priorytet 2 Środowisko i energia NIE ENERGETYKA	Właściwe- szersze zaadresowanie problematyki	Uwaga nieuwzględniona
508.	TAURON Dystrybucja S.A.	2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą	92	Proponujemy dodać planowany typ przedsięwzięcia:	Zwiększenie wykorzystania energii z OZE nie jest możliwa bez dostosowania sieci elektroenergetycznych na potrzeby przyłączania nowych OZE. Tylko działania prowadzone	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej wszystkie inwestycje dotyczące sieci elektroenergetycznych będą otrzymywały wsparcie z poziomu krajowego, FENIKS.

		(UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		budowa, przebudowa lub modernizacja sieci elektroenergetycznych na potrzeby zwiększenia możliwości przyłączenia OZE	jednocześnie wobec zarówno producentów OZE jak i dystrybutorów energii z tych źródeł są w stanie zapewnić realizację założonych celów. Wsparcie w tym zakresie wymaga także dopuszczenia możliwości finansowania projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa. Postulujemy także, ze względu na bardzo duże znaczenie społeczne tych projektów, dofinansowanie w formie dotacji.	Planowane jest wsparcie dla sieci ale w ramach projektów klastrów energii (jako odstępstwo od linii demarkacyjnej).
509.	Mariusz Sałęga (doradca energetyczny)	(iii) rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania na szczeblu lokalnym (EFRR)	35	wprowadzono zapis: dla celu szczegółowego: „ <i>rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania na szczeblu lokalnym</i> ” i dla niego ustalenie: “nie dotyczy”	wskazane byłoby rozważenie finansowanie inwestycji w tym obszarze, zwłaszcza że w ostatnich latach uwidoczniły się duże potrzeby w zakresie modernizacji sieci energetycznych oraz magazynowania energii.	Uwaga nieuwzględniona Obszar wsparcia zgodnie z linią demarkacyjną będzie finansowany z poziomu krajowego, FENIKS
510.	MFiPR	2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	94	Z wymienionych w tabeli kategorii interwencji wynika, że wspierana będą inteligentne systemy energetyczne (w tym inteligentne sieci i systemy TIK) oraz związane z nimi magazynowanie (053).	W opisie interwencji nie ma mowy o wspieraniu działań kwalifikujących się do kategorii interwencji 053. Prośba o zmianę mając na uwadze, że budowa lub przebudowa sieci umożliwiających odbiór energii z OZE jest zaplanowana do wspierania jedynie z poziomu krajowego.	Uwaga uwzględniona W Programie nie będzie możliwości wsparcia dla sieci elektroenergetycznych. Wprowadzone zostaną odpowiednie poprawki
511.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	96	Nie jest jasne, na ile inwestycje w retencję skutkować będą potencjalnym wspieraniem budowania zbiorników wodnych, zapór na rzekach, regulowaniu rzek itp. Działania te od wielu lat są wskazywane jako niekorzystne i nieskuteczne w zakresie zarządzania wodą. Brak jest dedykowanych zapisów rozbetonowania miast, zwiększania przesiąkalności powierzchni. Zielono niebieska infrastruktura to pojęcie bardzo szerokie – już teraz musimy wiedzieć na co region planuje udzielać wsparcia, co oceniono jako potencjalnie skuteczne.	Wyjaśnienie. Uzupełnienie zapisów.	Wyjaśnienie Wprowadzane będą dalsze uszczegółowienia zapisów w obszarach najbardziej zagrożonych ze względu na zmiany w środowisku, w tym w zakresie działań w gospodarce wodnej. Działania w zakresie rozbetonowania miast są planowane. Rozważone zostanie uszczegółowienie zapisów oraz ujęcie we właściwych celach szczegółowych.
512.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2(iv)	96	Należy jednoznacznie wykluczyć wsparcie dla inwestycji stojących w sprzeczności z zasadą do no significant harm”. W tym celu konieczne jest	Spójność z zasadą “do no significant harm”. Wprowadzenie zmiany pozwoli na wykluczenie z zakresu wsparcia budowy inwestycji	Wyjaśnienie Wprowadzane będą dalsze uszczegółowienia zapisów w obszarach najbardziej zagrożonych ze względu na zmiany w

		<p>wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>		<p>dotrecyzowanie zapisu: „Realizowane będą działania o charakterze regionalnym i lokalnym nakierowane na zwiększenie retencyjności zlewni, w tym: rozwój różnych form małej retencji.” poprzez dodanie tekstu następującej treści: „W szczególności wsparciem Programu zostaną objęte działania ograniczające zbyt szybki odpływ wód ze zlewni: ochrona i odtwarzanie naturalnych ekosystemów retencionujących wodę (np. torfowiska, bagna, tereny podmokłe, stawy, starorzecza i oczka wodne, trwałe użytki zielone), inwestycje na istniejących kanałach i rowach melioracyjnych umożliwiające zatrzymywanie wody lub przedsięwzięcia wyłączające je z eksploatacji. Wsparciem nie zostaną objęte prace utrzymaniowe na rzekach, regulacje i przegradzanie rzek oraz budowa sztucznych zbiorników retencyjnych na ciekach wodnych.”</p>	<p>ukierunkowanych na retencję zbiornikową i korytową, kontrproduktywnych w stosunku do celu, jakim jest skuteczna adaptacja do zmian klimatu, szkodliwych środowiskowo (stojących w sprzeczności z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej – poprzez przegradzenie biegu rzek zaburzających ciągłość ekosystemów i morfologię cieków; nie neutralnych klimatycznie). Magazynowanie wody poprzez przegradzanie rzek (i ich zamianę na zbiorniki powyżej zapór czy stopni wodnych) nie powinno być objęte wsparciem. Zbiorniki emitują bardzo dużo gazów cieplarnianych (dwutlenku węgla, metanu i podtlenku azotu). Nie jest to jedynie gaz opuszczający czasę tych zbiorników w formie lotnej, ale także ten rozpuszczony, uwalniany do atmosfery na przelewach zapory. Przegrodzenie rzeki i spowolnienie przepływu wód niszczy dolinę rzeczną i jej otoczenie, m.in. poprzez zalewanie, zmianę stosunków wodnych. Wiąże się z tym utrata różnorodności biologicznej (z negatywnym oddziaływaniem na nią o zasięgu znacznie wykraczającym poza zasięg inwestycji, zarówno w górę, jak i w dół rzeki). Proponowana zmiana pozwoli nadać wysoki priorytet rozwojowi naturalnej retencji i wyjście naprzeciw ustaleniom i kierunkom działań wskazanym w SPA2020. Wśród działań adaptacyjnych w zakresie dostosowania sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu SPA2020 wymienia: „zwiększanie możliwości retencyjnych i renaturyzację cieków wodnych oraz przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wód zależnych”, w rozumieniu Ramowej Dyrektywy Wodnej. SPA2020 wskazuje, że „ważne jest, aby działania służące ochronie przeciwpowodziowej w pierwszej kolejności wykorzystywały najmniej inwazyjne dla środowiska przyrodniczego rozwiązania, w szczególności nietechniczne metody ochrony przeciwpowodziowej”. Proponowana zmiana pozwoli na wdrożenie, poprzez objęcie go wsparciem, Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.</p>	<p>środowisku, w tym w zakresie działań w gospodarce wodnej. Istotne będą wyniki analizy DNSH oraz przeprowadzanej strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Dodatkowe prace utrzymaniowe na rzekach czy regulacje rzek nie są planowane na poziomie regionalnym</p>
--	--	---	--	--	---	--

513.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	97	Pula środków dla ZIT do wyodrębnienia	Uzupełnienie.	Wyjaśnienie W obszarach, w których jest konieczność doprecyzowania danych finansowych w Programie, zostanie to uzupełnione.
514.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Wskaźniki Tabela 2. Wskaźniki produktu	98	W wybranych wskaźnikach są tylko dwa dotyczące osuwisk i jednostek ratowniczych – brak adekwatnych dotyczących wody – co poddaje w wątpliwość, że Instytucja Zarządzająca będzie się z tego rozliczać przed KE.	Uzupełnienie wskaźników o wodne.	Uwaga nieuwzględniona W konsultowanym projekcie FEM 2021-2027 zamieszczono tylko część wskaźników, służących monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie. Wskaźniki odnoszące się do pozostałych obszarów interwencji zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru. Dotyczy to m.in. wskaźników związanych z retencyjnością oraz gospodarowaniem wodami opadowymi.
515.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i	98	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-2027.

		katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Wskaźniki Tabela 2. Wskaźniki produktu Tabela 3. Wskaźniki rezultatu				
516.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Tabela 8: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST	99	W tym miejscu nie przypisano pełnej alokacji – dlaczego?	Wyjaśnienie	Uwaga uwzględniona Tabele finansowe zostaną uzupełnione.
517.	Ojcowski Park Narodowy	Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2 (iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także	97	Główną grupę docelową stanowią mieszkańcy terenów zagrożonych wystąpieniem naturalnych katastrof, w powyższej grupie warto ująć również parki, w tym także parki narodowe, które stanowią najwyższą formę ochrony przyrody, a które również są zagrożone czynnikami związanymi ze zmianami klimatu i zwiększonym ryzykiem klęsk żywiołowych – w tym związanymi z nagłymi opadami deszczu i lokalnymi wezbrzeniami wód	Istnienie i prawidłowe funkcjonowanie parków narodowych może zostać zachwiane w sytuacji pojawienia się katastrofy naturalnej. Utrzymanie dotychczas istniejących zbiorników wodnych pełniących również funkcję małej retencji oraz uzupełnienie dotychczasowego wyposażenia parku umożliwi szybką reakcję odpowiednich służb i tym samym zwiększy bezpieczeństwo mieszkańców i turystów. Ponadto uwzględnienie parków narodowych umożliwi realizację działań zmierzających do podjęcia działań z zakresu umacniania brzegów cieków wodnych przebiegających przez park oraz pogłębianie	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej: <i>Wsparcie projektów realizowanych przez podmioty podlegające/ nadzorowane przez administrację centralną</i> będzie mogło być udzielane wyłącznie z poziomu krajowego.

		odporność, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego; Główne grupy docelowe			wyłyconych przez naniesione namuły rzeczne koryt istniejących cieków wodnych. Powyższe działania umożliwią zminimalizowanie lokalnych podtopień istniejących gospodarstw rolnych na terenie parku narodowego – co jest bardzo istotnym i koniecznym działaniem szczególnie na terenie Ojcowskiego PN.	
518.	Gmina Miejska Kraków	CS 2 (iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	97	Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych jest mowa o niedookreślonych instytucjach publicznych. Uwzględnienie w tym katalogu jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną jest uzasadnione, gdyż te podmioty mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 2 (iv).	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu.
519.	Gmina Miejska Kraków	Cel szczegółowy: 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	98	Kwoty podane w tabeli 4 i tabeli 5 nie bilansują się co wymaga korekty	Suma kwot podanych w tabeli 4 powinna być tożsama z sumą kwot podanych w tabeli 5	Uwaga uwzględniona
520.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(iv)	96	Proponuje się dopisanie do wsparcia przedsięwzięć <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa terenów zabetonowanych w mieście • budowa małej retencji przez mieszkańców • zwiększenie lesistości i zadrzewień • zwiększenie retencionowania wody w lasach 	Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w mieście Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w mieście i na terenach wiejskich Zmniejszenie spływu wód z lasów, zapobieganie powodziom oraz wysychaniu rzek i utracie wody pitnej	Wyjaśnienie Ten poziom opisu zakresu wsparcia będzie odpowiedni na poziomie dokumentów wdrożeniowych i tworzenia katalogów wydatków kwalifikowalnych. W większości jest to zakres, który będzie mógł być dofinansowany. Do dalszych prac pozostanie ujęcie tego zakresu w CP2 (iv)/2(vii).

521.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(ii) oraz 2(iv)	96	Proponuje się dopuszczenie możliwości zastosowania instrumentów finansowych dla celu: (ii) oraz (iv)	W zakresie odnawialnych źródeł energii w tym także do wytwarzania ciepła wystarczającym impulsem będzie bardzo dostępna niskooprocentowana pożyczka. Inwestycje w OZE potrafią się efektywnie samodzielnie sfinansować lecz zaporą są znaczne wysokie koszty inwestycyjne. Instrumenty finansowe mogą pozwolić pokonać tę barierę.	Wyjaśnienie Instrumenty finansowe będą głównym rodzajem wsparcia w obecnej perspektywie. Jednak na dalszym etapie prac z Programem do rozważenia będzie zróżnicowanie instrumentów finansowych oraz ewentualne rozważenie obszarów których można byłoby wprowadzać odstępstwa od tego podejścia
522.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(iv) Wskaźniki produktu	98	Proponuje się dodanie wskaźników produktu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba powstałych nowych zbiorników gromadzących wodę, zwiększających infiltrację wody do gruntu • pojemność infrastruktury gromadzącej wodę deszczową w m³ • metraż powierzchni która w wyniku projektów zwiększyła poziom infiltracji wody deszczowej do gruntu 	Proponowany wskaźnik jest bardziej adekwatny do oceny efektywności realizowanych działań rozwiązujących zidentyfikowany problem.	Uwaga nieuwzględniona W konsultowanym projekcie FEM 2021-2027 zamieszczono tylko część wskaźników, służących monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie. Wskaźniki odnoszące się do pozostałych obszarów interwencji zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru. Wskaźniki te powinny być jednak w pierwszej kolejności zgodne z LWK 2021, wspólną dla wszystkich krajowych programów polityki spójności oraz w jak największym stopniu uniwersalne dla danego typu interwencji. Nie wyklucza się jednak zastosowania na późniejszym etapie prac wskaźników o podobnym do zaproponowanych, zakresie merytorycznym.
523.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - 2(iv) Wskaźniki rezultatu	98	Proponuje się dodanie wskaźników rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie maksymalnego poziomu fali wezbraniowej przy "wodzie stuletniej" o 1 metr na Wiśle • zmniejszenie maksymalnego poziomu fali wezbraniowej przy "wodzie stuletniej" o 1 metr na Dunajcu • zmniejszenie maksymalnego poziomu fali wezbraniowej przy "wodzie stuletniej" o 1 metr na Rabie • zmniejszenie maksymalnego poziomu fali wezbraniowej przy "wodzie stuletniej" o 1 metr na Skawie 	Proponowany wskaźnik jest bardziej adekwatny do oceny efektywności realizowanych działań rozwiązujących zidentyfikowany problem.	Uwaga nieuwzględniona W konsultowanym projekcie FEM 2021-2027 zamieszczono tylko część wskaźników, służących monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie. Wskaźniki odnoszące się do pozostałych obszarów interwencji zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru. Wskaźniki te powinny być jednak w pierwszej kolejności zgodne z LWK 2021, wspólną dla wszystkich krajowych programów polityki spójności oraz w jak największym stopniu uniwersalne dla danego typu interwencji. Nie wyklucza się jednak zastosowania na późniejszym etapie prac wskaźników o podobnym do zaproponowanych, zakresie merytorycznym.
524.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa	96	<u>Jest:</u> W kontekście zarządzania ryzykiem i zagrożeniami istotną kwestią będzie także wzmocnienie potencjału służb pełniących kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w regionie. Wsparcie to będzie skierowane na obszary najbardziej zagrożone wystąpieniem klęsk żywiołowych oraz na zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych w najistotniejszym zakresie, jako uzupełnienie	Proponuje się redakcję tekstu, zgodnie z uwagą.	Uwaga uwzględniona

		<p>dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)</p>		<p>dotychczasowego wyposażenia (np. sprzęt, urządzenia, pojazdy, zagospodarowanie zaplecza, terenu ćwiczeniowego).</p> <p>Elementem powyższych działań będą przedsięwzięcia związane z tworzeniem i rozwijaniem systemów monitorowania i ostrzegania mieszkańców przed klęskami żywiołowymi mającymi kluczowe znaczenie dla zwiększenia bezpieczeństwa ludności.</p> <p><u>Powinno być:</u> W kontekście zarządzania ryzykiem i zagrożeniami istotną kwestią będzie także wzmocnienie potencjału służb pełniących kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w regionie. Wsparcie to będzie skierowane na obszary najbardziej zagrożone wystąpieniem klęsk żywiołowych oraz na zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych w najistotniejszym zakresie, jako uzupełnienie dotychczasowego wyposażenia i infrastruktury (np. sprzęt, urządzenia, pojazdy, zagospodarowanie zaplecza, terenu ćwiczeniowego, itp.).</p> <p>Elementem powyższych działań będą przedsięwzięcia związane z tworzeniem i rozwijaniem systemów monitorowania i ostrzegania mieszkańców przed klęskami żywiołowymi i katastrofami mającymi kluczowe znaczenie dla zwiększenia bezpieczeństwa ludności.</p>		
525.	Fundacja Greenmind	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	96	<p>Należy jednoznacznie wykluczyć wsparcie dla inwestycji stojących w sprzeczności z zasadą do no significant harm". W tym celu konieczne jest doprecyzowanie zapisu: „Realizowane będą działania o charakterze regionalnym i lokalnym nakierowane na zwiększenie retencyjności zlewni, w tym: rozwój różnych form małej retencji.”</p> <p>poprzez dodanie tekstu następującej treści: „W szczególności wsparciem Programu zostaną objęte działania ograniczające zbyt szybki odpływ wód ze zlewni: ochrona i odtwarzanie naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę (np. torfowiska, bagna, tereny podmokłe, stawy, starorzecza i oczka wodne, trwałe użytki zielone), inwestycje na istniejących kanałach i rowach</p>	<p>Spójność z zasadą “do no significant harm”. Wprowadzenie zmiany pozwoli na wykluczenie z zakresu wsparcia budowy inwestycji ukierunkowanych na retencję zbiornikową i korytową, kontrproduktywnych w stosunku do celu, jakim jest skuteczna adaptacja do zmian klimatu, szkodliwych środowiskowo (stojących w sprzeczności z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej – poprzez przegrodzenie biegu rzek zaburzających ciągłość ekosystemów i morfologię cieków; nie neutralnych klimatycznie). Magazynowanie wody poprzez przegradzanie rzek (i ich zamianę na zbiorniki powyżej zapór czy stopni wodnych) nie powinno być objęte wsparciem. Zbiorniki emitują bardzo dużo gazów cieplarnianych (dwutlenku węgla, metanu i podtlenku azotu). Nie jest to jedynie</p>	<p>Do rozważenia na etapie dalszych prac nad Programem oraz w oparciu o wyniki analizy zasady DNSH.</p> <p>Dodatkowo w ramach Programu nie planuje się prac utrzymaniowych, regulacyjnych na rzekach.</p>

				<p>melioracyjnych umożliwiające zatrzymywanie wody lub przedsięwzięcia wyłączające je z eksploatacji. Wsparciem nie zostaną objęte prace utrzymaniowe na rzekach, regulacje i przegradzanie rzek oraz budowa sztucznych zbiorników retencyjnych na ciekach wodnych.”</p>	<p>gaz opuszczający czasę tych zbiorników w formie lotnej, ale także ten rozpuszczony, uwalniany do atmosfery na przelewach zapory. Przegrodzenie rzeki i spowolnienie przepływu wód niszczy dolinę rzeczną i jej otoczenie, m.in. poprzez zalewanie, zmianę stosunków wodnych. Wiąże się z tym utrata różnorodności biologicznej (z negatywnym oddziaływaniem na nią o zasięgu znacznie wykraczającym poza zasięg inwestycji, zarówno w górę, jak i w dół rzeki).</p> <p>Proponowana zmiana pozwoli nadać wysoki priorytet rozwojowi naturalnej retencji i wyjście naprzeciw ustaleniom i kierunkom działań wskazanym w SPA2020. Wśród działań adaptacyjnych w zakresie dostosowania sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu SPA2020 wymienia: „zwiększanie możliwości retencyjnych i renaturyzację cieków wodnych oraz przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wód zależnych”, w rozumieniu Ramowej Dyrektywy Wodnej. SPA2020 wskazuje, że „ważne jest, aby działania służące ochronie przeciwpowodziowej w pierwszej kolejności wykorzystywały najmniej inwazyjne dla środowiska przyrodniczego rozwiązania, w szczególności nietechniczne metody ochrony przeciwpowodziowej”.</p> <p>Proponowana zmiana pozwoli na wdrożenie, poprzez objęcie go wsparciem, Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.</p>	
526.	Wodociągi Miasta Krakowa S.A.	Priorytety, CP2/IV	98	<p>We wskaźnikach produktu nie ujęto wskaźników związanych z retencyjnością zlewni.</p>	<p>W opisie priorytetu wskazano rozwój retencji i gospodarowanie wodami opadowymi jako jeden z głównych obszarów interwencji. Wskaźniki produktu dotyczą zupełnie innych obszarów.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>W konsultowanym projekcie FEM 2021-2027 zamieszczono tylko część wskaźników, służących monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie. Wskaźniki odnoszące się do pozostałych obszarów interwencji zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru. Dotyczy to m.in. wskaźników związanych z retencyjnością.</p>
527.	MFIPR	(v) wspieranie zrównoważonej gospodarki wodnej (EFRR)	36-37, 100-101,		<p>Zakres dla gospodarki wodno-ściekowej w celu szczegółowym (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej powinien być zweryfikowany po ustaleniu z KE</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zakres zostanie dostosowany do ustaleń wynikających z Umowy Partnerstwa i linii demarkacyjnej.</p>

					ostatecznego zakresu wsparcia ze środków unijnych w NPF 2021-2026 (linia demarkacyjna). Ponadto, jak wynika z dotychczasowych rozmów z KE, z RPO będą wspierane inwestycje z zakresu gospodarki ściekowej w aglomeracjach 2-15 tys. RLM.	
528.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej Wskaźniki Tabela 2. Wskaźniki produktu Tabela 3. Wskaźniki rezultatu	102	Tabele wskaźników do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-2027.
529.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej Tabela 8: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST	103	Tutaj również nie uwzględniono równouprawnienia płci – dlaczego?	Wyjaśnienie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad Programem.
530.	Gmina Koszyce	Priorytet 2 Energetyka i Środowisko Cel szczególnie Gospodarowanie wodami	100	Interwencją objąć projekty polegające na wymianie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych z rur stalowych które korodują w glebie z uwagi na długi okres eksploatacji	Sieci wodociągowe i kanalizacyjne na niektórych obszarach wymagają interwencji w zakresie ich wymiany z uwagi na wysoką awaryjność i zużycie materiału z którego zostały wykonane. Należy wziąć pod uwagę wysokie nakłady finansowe które z uwagi na wysoki stopień zurbanizowania regionów i już istniejącą infrastrukturę wymagać będą bezinwazyjnych i innowacyjnych metod wymiany sieci.	Wyjaśnienie Tego rodzaju wsparcie byłoby możliwe w ramach Programu. Warunkiem będzie wsparcie dla inwestycji na terenie aglomeracji. Aktualnie ustalane zapisy brzmią: „Na poziomie programów regionalnych realizowane będą dwa priorytety, w kolejności: priorytet 1. aglomeracje w przedziale 10-15 tys. RLM, niespełniające wymogów dyrektywy,; priorytet. 2. aglomeracje z przedziału 2-10 tys.

						RLM, niespełniające wymogów dyrektywy, pod warunkiem, że potrzeby z priorytetu 1. zostały zrealizowane". Alokacje na poszczególne obszary będą ponownie analizowane na etapie zmian do Programu.
531.	Gmina Zielonki	Cel polityki 2. 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	36 100,	Budowa sieci wodociągowych	Poprawa dostępu ludności obszarów wiejskich do wody pitnej. Dotychczas priorytetem była budowa sieci kanalizacyjnych lub wodociągowo-kanalizacyjnych. Obecnie zmiany klimatu skutecznie ograniczają dostęp do dotychczasowych źródeł wody pitnej. Konieczne jest więc położenie większego nacisku na wspieranie inwestycji w samą gospodarkę wodną, czyli na poszukiwanie i uruchamianie nowych źródeł wody oraz budowę jej nowych sieci przesyłu. Objęcie wsparciem obszarów nie mających dostępu do PROW. Jeżeli wniosek nie pasuje do zaproponowanego celu, to wnosimy o jego uwzględnienie w innym celu.	Wyjaśnienie Tego rodzaju wsparcie byłoby możliwe w ramach Programu. Jednak będzie to ograniczone warunkami dla sieci wodociągowych. <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie rozbudowy systemów wodociągowych może być realizowane w ograniczonym zakresie - jedynie jako element projektów wod-kan dotyczących gospodarki ściekowej (równocześnie z kanalizacją), lub gdy zapewniona jest już gospodarka ściekowa zgodna z przepisami krajowymi i unijnymi na danym obszarze. Ostateczny próg demarkacji zależy od finalnych ustaleń z KE. • Natomiast samodzielne projekty dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia będą mogły być realizowane w gminach o liczbie ludności nie większej niż 15 tys. mieszkańców
532.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Oświęcimiu	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy: 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	100	Wnosimy o uwzględnienie w Programie dotacji dla spółek wodociągowo-kanalizacyjnych na następujące inwestycje: <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa, przebudowa, oraz modernizacja sieci i obiektów wodociągowych i kanalizacyjnych (rurociągów, ujęć wody, stacji uzdatniania wody, pompowni, zbiorników, itd.) 2. Zakup sprzętu związanego z eksploatacją i utrzymaniem sieci wod-kan. (np. pojazdy asenizacyjne, pompy, urządzenia pomiarowe) 	Brak wzmianki w Projekcie o dofinansowaniu na konkretne obiekty wodociągowe (stacje uzdatniania wody, hydrofornie, studnie) oraz kanalizacyjne (przepompownie i tłocznie ścieków). Projekt określa jedynie ogólnie wsparcie dla (jak zapisano na str. 100): „- zbiorcza infrastruktura zagospodarowania ścieków komunalnych - inwestowanie w systemy zaopatrzenia w wodę i optymalizacja zużycia wody” Brak dotacji na zakup sprzętu.	Wyjaśnienie W Programie wstępnie zaplanowano wsparcie na projekty z zakresu rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej w szerokim zakresie. Poziom szczegółowości proponowanych w uwadze zapisów jest adekwatny do dokumentów wdrożeniowych. Dlatego na poziomie programu nie będą wprowadzone tak szczegółowe zapisy. Większość z wyszczególnionych wydatków mogłaby być uznana za kwalifikowalne z wyjątkiem pojazdów asenizacyjnych.
533.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	104	Dodanie operacji / projektów które będą wspierane: <ul style="list-style-type: none"> • budowa EkoSpalarni na paliwo pre-RDF 	Należy również wspierać projekty, które mają na celu zagospodarowanie frakcji pre-RDF	Uwaga uwzględniona W odniesieniu do spalarni odpadów wprowadzona zostaje zmiana do Programu polegająca na ujęciu tego rodzaju inwestycji i możliwości ich dofinansowania. Wymagać to będzie jednak rozpoczęcia dyskusji i ustaleń co do możliwości realizacji takich projektów.
534.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	104- 107	Wnioskujemy o zwiększenie środków przewidzianych na działania związane z gospodarką odpadami oraz o dopuszczenie do dofinansowania	Stoimy na stanowisku, że przeznaczenie kwoty 46 mln euro przy obecnej cenie instalacji do segregacji odpadów wystarczy na kilka-	Wyjaśnienie Wsparcie dla biogazowni będzie przewidziane w ramach celu szczegółowego (i). Kwestie finansowe są elementem dalszych prac nad programem.

		2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej		biogazowni w dużej mierze wykorzystującej m.in. biomasę z odpadów kuchennych.	kilkanaście inwestycji w zależności od ilości ton w poszczególnych gminach. Szacunkowy koszt instalacji to od 10-40 mln zł.	
535.	Gmina Miejska Kraków	CS 2 (v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	100	Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	Jednostki organizacyjne JST oraz podmioty z udziałem JST posiadające osobowość prawną mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 2 (v).	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu.
536.	Gmina Biecz	2. Priorytety/ Priorytet 2. Energetyka i środowisko/2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	100	Wnosimy o objęcie dofinansowaniem budowy kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach do 15 tys. RLM (informacja o priorytecie takiego dofinansowania przekazana została na Konsultacjach społecznych projektu Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021 – 2027 w Nowym Sączu 29 października 2021 r.) Zwracamy się również z prośbą o zachowanie wskaźnika koncentracji dla całej aglomeracji w zakresie 90 – 120 osób/km na sieci dla całej aglomeracji a nie dla nowych planowanych do budowy odcinków kanalizacji.	Rozwiązanie takie pozwoli na możliwość dofinansowania budowy kanalizacji sanitarnej w wielu gminach naszego województwa.	Uwaga uwzględniona Prace nad warunkami dostępowymi w obszarze gospodarki wodno-kanalizacyjnej są przedmiotem ustaleń pomiędzy IŻ, Ministerstwem i Komisją Europejską. Aktualnie ustalane zapisy brzmią: „Na poziomie programów regionalnych realizowane będą dwa priorytety, w kolejności: priorytet 1. aglomeracje w przedziale 10-15 tys. RLM, niespełniające wymogów dyrektywy,; priorytet 2. aglomeracje z przedziału 2-10 tys. RLM, niespełniające wymogów dyrektywy, pod warunkiem, że potrzeby z priorytetu 1. zostały zrealizowane”
537.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(v)	100	Proponuje się dopisanie do wsparcia przedsięwzięć <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w terenach poza aglomeracją • budowa ZTPO również dla osadów ściekowych 	Zapobieganie zanieczyszczeniu wód i gruntów ściekami Wykorzystanie energii z osadów, ograniczenie składowania odpadów-osadów	Uwaga nieuwzględniona Brak możliwości wsparcia gospodarki wodno-kanalizacyjnej poza aglomeracjami. W odniesieniu do spalarni tego rodzaju wsparcie nie będzie możliwe w obszarze dotyczącym gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Priorytetem są tutaj wyłącznie sieci i oczyszczalnie ścieków.
538.	Gmina Gródek nad Dunajcem	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	100-103	Podniesienie poziomu RLM do wysokości 20 000 dla zadań związanych z gospodarką wodno-ściekową		Uwaga częściowo uwzględniona Wielkość RLM, która będzie wartością graniczną pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym jest nadal ustalana. Aktualnie ustalane zapisy brzmią: „Na poziomie programów regionalnych realizowane będą dwa priorytety, w kolejności: priorytet 1. aglomeracje w przedziale 10-15 tys. RLM, niespełniające wymogów dyrektywy,; priorytet 2. aglomeracje z przedziału 2-10 tys. RLM, niespełniające wymogów dyrektywy, pod warunkiem, że potrzeby z priorytetu 1. zostały zrealizowane”.
539.	Urząd Gminy Szczurowa	Cel polityki 2. Ekologiczna, niskoemisyjna	100	Zwiększenie alokacji na zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej,	Zaproponowana wysokość alokacji środków jest zbyt mała w stosunku do faktycznych potrzeb i kosztów. Lokalizacja zwłaszcza oczyszczalni	Uwaga nieuwzględniona Warunkiem będzie wsparcie dla inwestycji na terenie aglomeracji.

		Europa, Cel szczegółowy (v)		Uwzględnienie w kosztach kwalifikowalnych inwestycji zlokalizowanych poza aglomeracjami.	ścieków jak i stacji uzdatniania wody uzależniona jest od naturalnych odbiorników ścieków oczyszczonych, najlepiej poza obszarem zabudowy. Obsługują one często tereny aglomeracji jak i poza aglomeracją.	Aktualnie ustalane zapisy brzmią: „Na poziomie programów regionalnych realizowane będą dwa priorytety, w kolejności: priorytet 1. aglomeracje w przedziale 10-15 tys. RLM, niespełniające wymogów dyrektywy;; priorytet 2. aglomeracje z przedziału 2-10 tys. RLM, niespełniające wymogów dyrektywy, pod warunkiem, że potrzeby z priorytetu 1. zostały zrealizowane”. Alokacje na poszczególne obszary będą ponownie analizowane na etapie zmian do Programu.
540.	Tatrzański Park Narodowy	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	100	W programie zapisano: „Ze względu na wciąż duży ładunek zanieczyszczeń, którego źródłem jest gospodarka komunalna, wsparcie będzie kierowane na rozbudowę zbiorczych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.” Prosimy o dopuszczenie wsparcia na rozbudowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków poza aglomeracjami ujętymi w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych – dla obszarów Natura 2000.	W związku z problemami związanymi z brakiem infrastruktury kanalizacyjnej na terenie parków narodowych i wpływie tego stanu na ekosystemy, zwracamy uwagę na konieczność wsparcia inwestycji umożliwiającej poprawę stanu środowiska naturalnego Tatrzańskiego Parku Narodowego, dzięki odprowadzaniu ścieków sanitarnych do kolektorów ściekowych zlokalizowanych poza terenem parku oraz likwidację istniejących na terenie parku niewydolnych oczyszczalni ścieków i zastąpienie toalet mobilnych typu Toi Toi toaletami stacjonarnymi. Inwestycja w tym zakresie przyczyni się do zmniejszenia ilości niebezpiecznych substancji przedostających się do wody i gleby na terenie parku narodowego. Problem ten jest szczególnie dotkliwy w sytuacji gwałtownie rosnącego ruchu turystycznego na terenie parków narodowych – w przeciągu 10 lat roczna ilość wejść na teren TPN zwiększyła się o ok. 1mln (z 3 do 4mln wejść rocznie)	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie ze środków Programu Regionalnego będzie mogło być skierowane wyłącznie na inwestycje na terenie aglomeracji.
541.	Wodociąg Miasta Krakowa S.A.	Priorytety, CP2/V	102	We wskaźnikach produktu nie ujęto wskaźników związanych z rozbudową i/lub modernizacją oczyszczalni ścieków.	Ujęto wyłącznie długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, podczas gdy dla spełnienia wymogów Dyrektywy 91/271 kluczowym jest zapewnienie oczyszczania zbieranych ścieków.	Wyjaśnienie W konsultowanym projekcie FEM 2021-2027 zamieszczono tylko część wskaźników, służących monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie. Wskaźniki odnoszące się do pozostałych obszarów interwencji zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru. Dotyczy to m.in. wskaźników związanych z budową/ modernizacją oczyszczalni ścieków.
542.	Gmina Chełmek	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i	104	Wspierane będą w szczególności następujące typy operacji / projektów: <ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa, przebudowa, modernizacja punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych • budowa, rozbudowa, przebudowa, modernizacja instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych 	Rozszerzenie katalogu robót budowlanych i montażowych o rozbudowę, przebudowę i modernizację pozwoli na dostosowanie istniejących obiektów do aktualnych przepisów związanych z szeroko pojętym odbiorem odpadów komunalnych.	Uwaga uwzględniona

		przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej		<ul style="list-style-type: none"> usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest 	Rozszerzenie katalogu robót polegających na montażu instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych także o ich rozbudowę, przebudowę, czy modernizację pozwoli na dostosowanie istniejących instalacji do zmieniających się technologii w zakresie odzysku i recyklingu odpadów komunalnych.	
543.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	104	<p><i>„Interwencje będą również ukierunkowane na zapobieganie powstawaniu odpadów i tym samym przerwanie powiązania pomiędzy wzrostem gospodarczym a wytwarzaniem odpadów mających wpływ na środowisko. Zapobieganie powstawaniu odpadów powinno być wynikiem działań ukierunkowanych na kompleksową poprawę efektywności działalności gospodarczej przy uwzględnieniu efektów ekologicznych, ekonomicznych i społecznych”</i></p> <p>Jak autor wyobraża sobie realizację niniejszego zapisu.</p>	Do wyjaśnienia, doprecyzowania.	Wyjaśnienie Wyjaśnieniem jest opis interwencji w obszarze gospodarki odpadami.
544.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	105	<p><i>„Wśród szeregu działań przyczyniających się do osiągnięcia zakładanych celów istotną rolę odgrywać będzie uczestnictwo w nich społeczeństwa. Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, promowanie prawidłowego sposobu postępowania z odpadami i korzyści z tego wynikających powinno przyczynić się do wytworzenia poczucia indywidualnej odpowiedzialności obywateli za wytwarzane przez nich odpady. Działania informacyjno - edukacyjne</i></p>	Wyjaśnienie, korekta zapisów	Wyjaśnienie Wprowadzone zostanie określenie edukacja ekologiczna. Zgodnie z zapisami w Programie te działania będą częścią projektu, czyli odpowiedzialni będą za to potencjalni wnioskodawcy w tym obszarze.

				<p>powinny, jako element projektu, zmierzać do budowania i kształtowania świadomych postaw i zachowań konsumentów”</p> <p>Kto ma być odpowiedzialny za tak rozumiane kształtowanie postaw? Dlaczego nie nazwano tego edukacją ekologiczną?</p>		
545.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej</p>	106	<p>Konieczność określenia przewidywanej puli środków dla ZIT.</p>	Do uzupełnienia.	Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.
546.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej</p> <p>Wskaźniki</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>	106	<p>Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia.</p> <p>Dodatkowo wpisane wskaźniki nie przewidują zmiany postaw, liczby godzin, wydarzeń itp. związanych z prowadzonymi akcjami.</p>	Do uzupełnienia.	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-2027.</p> <p>W konsultowanym projekcie FEM 2021-2027 zamieszczono tylko część wskaźników, służących monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie. Wskaźniki odnoszące się do pozostałych obszarów interwencji zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru. Nie wyklucza się zastosowania na późniejszym etapie prac wskaźników związanych z działaniami informacyjno- edukacyjnymi.</p>
547.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej</p> <p>Tabela 8: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR,</p>	107	<p>Brak wpisania alokacji. Dlaczego?</p>	Wyjaśnienie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad Programem.

		Funduszu Spójności i FST				
548.	Gmina Koszyce	Priorytet 2 Energetyka i Środowisko Cel szczególnie Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest	105	Interwencją objąć projekty polegające na wymianie sieci wodociągowych wykonanych z azbestu służących dystrybucji wody.	W myśl zasady że wszystkie wyroby azbestowe należy usunąć do 2032 r. Wymiana rur azbestocementowych jest szczególnie uciążliwa z uwagi na materiał z jakiego zastały wykonane i niezwykle kosztowna.	Wyjaśnienie Tego rodzaju wsparcie byłoby możliwe w ramach Programu ale z celu związanego z gospodarką kanalizacyjną. Jednak będzie to ograniczone warunkami dla sieci wodociągowych. <ul style="list-style-type: none"> Wsparcie rozbudowy systemów wodociągowych może być realizowane w ograniczonym zakresie - jedynie jako element projektów wod-kan dotyczących gospodarki ściekowej (równocześnie z kanalizacją), lub gdy zapewniona jest już gospodarka ściekowa zgodna z przepisami krajowymi i unijnymi na danym obszarze. Tego rodzaju kompleksowe projekty wod-kan będą realizowane w aglomeracjach z przedziału 2 -15 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. W pierwszej kolejności aglomeracje z przedziału 10-15 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. W dalszej kolejności aglomeracje z przedziału 2-10 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. Przesłanką do przystąpienia do realizacji konkursów w aglomeracjach z przedziału 2-10 tys. RLM jest zakontraktowanie inwestycji lub ich realizacja z innych środków w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM – inwestycje te nie muszą być ukończone. Ostateczny próg demarkacji zależny od finalnych ustaleń z KE. <ul style="list-style-type: none"> Natomiast w odniesieniu do samodzielnych projektów dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia tego rodzaju projekty będą realizowane z poziomu regionalnego przez gminy o liczbie ludności nie większej niż 15 tys. mieszkańców.
549.	Anna Ostreğa	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy: 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	104	Wspierane będą w szczególności następujące typy operacji / projektów: (...) <ul style="list-style-type: none"> budowa instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych (...)	Określenie „instalacja” jest dość wąskie (art. 3, ustawy Prawo Ochrony Środowiska) wobec możliwości wykorzystania odpadów. Proponuję rozszerzyć.	Do rozważenia na dalszym etapie prac nad Programem.

		i gospodarki zasobooszczędnej				
550.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Oświęcimiu	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy: 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	104	Wnosimy o uwzględnienie w Programie dotacji dla spółek wodociągowo-kanalizacyjnych na wymianę rur wodociągowych azbestocementowych w ramach działania „usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest”.	W rejonie naszej działalności, tj. na terenie miasta i gminy Oświęcim użytkowanych jest łącznie około 17 km rur azbestocementowych. Szacunkowy koszt wymiany: 12 mln zł.	Wyjaśnienie Tego rodzaju wsparcie byłoby możliwe w ramach Programu ale prawdopodobnie w ramach celu szczegółowego dotyczącego gospodarki wodnej (v). Jednak będzie to ograniczone warunkami dla sieci wodociągowych. <ul style="list-style-type: none"> Wsparcie rozbudowy systemów wodociągowych może być realizowane w ograniczonym zakresie - jedynie jako element projektów wod-kan dotyczących gospodarki ściekowej (równocześnie z kanalizacją), lub gdy zapewniona jest już gospodarka ściekowa zgodna z przepisami krajowymi i unijnymi na danym obszarze. Tego rodzaju kompleksowe projekty wod-kan będą realizowane w aglomeracjach z przedziału 2 -15 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. W pierwszej kolejności aglomeracje z przedziału 10-15 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. W dalszej kolejności aglomeracje z przedziału 2-10 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. Przesłanką do przystąpienia do realizacji konkursów w aglomeracjach z przedziału 2-10 tys. RLM jest zakontraktowanie inwestycji lub ich realizacja z innych środków w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM – inwestycje te nie muszą być ukończone. Ostateczny próg demarkacji zależy od finalnych ustaleń z KE. Natomiast w odniesieniu do samodzielnych projektów dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia tego rodzaju projekty będą realizowane z poziomu regionalnego przez gminy o liczbie ludności nie większej niż 15 tys. mieszkańców.
551.	Gmina Miejska Kraków	CS 2 (vi) wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	36, 104	Proponuję się uwzględnienie rozwiązania polegającego na grupowaniu przedsiębiorstw skoncentrowanych na przetwarzaniu odpadów w ramach stref analogicznych do Stref Aktywności Gospodarczej. Ponadto, wśród wspieranych typów operacji mowa jest wyłącznie o budowie instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych. Postuluje się	Budowa gospodarki w obiegu zamkniętym wymaga wzmocnienia sektora recyklingu, dla którego jedną z barier rozwojowych jest brak odpowiednich terenów inwestycyjnych. Należy ponadto wskazać, że na terenie Małopolski znajdują się składowiska odpadów przemysłowych, które – przy założeniu wsparcia – można poddać efektywnemu recyklingowi	Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.

				rozszerzenie tego katalogu także o odpady przemysłowe.	dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Są one na tyle drogie, że bez wsparcia dotacyjnego wykonanie tych operacji nie będzie możliwe.	
552.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym...	s.104	„Interwencje będą również ukierunkowane na zapobieganie powstawaniu odpadów” ... ale opisane dalej typy projektów: po zdaniu „Wspierane będą w szczególności następujące typy operacji / projektów”: nie realizują tego celu a jedynie skutki powstania odpadów	Brak działań zapobiegawczych w 2(vi) lub odwołania do nich jeśli dotyczą innej części RPO	Do rozważenia na dalszym etapie prac nad Programem.
553.	Gmina Libiąż	Priorytet 2 Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	104	Uzupełnienie typów operacji o wspieranie inicjatyw oddolnych (ngo's, jst) w zakresie gospodarki zero waste (np.: tworzenia lodówek socjalnych, miejsc powtórnego wykorzystania zniczy w okolicach cmentarzy, szaf miejskich z zimową odzieżą, zabawkami itp.)	Wnioskujemy o wprowadzenie tego zapisu w związku z obserwowanym zwiększeniem świadomości obywatelskiej oraz oddolnych inicjatyw w zakresie przedłużenia życia rzeczy codziennego użytku, niemarnowania żywności, akcji „podaj dalej” itp.	Do rozważenia na etapie dalszych prac nad Programem, w zakresie rozszerzenia zapisów Programu o możliwość realizacji proponowanych w uwadze inicjatyw oddolnych.
554.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania	104	Uwzględnienie w katalogu działań działania „Wspieranie MŚP/ promowanie rozwiązań transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym”	Zrównoważony rozwój regionu wymaga realizacji działań budujących świadomość przedsiębiorców w obszarze gospodarki o obiegu zamkniętym. Istotne jest więc wdrożenie systemowych działań obejmujących szkolenia, doradztwo oraz pilotaże GOZ mające na celu zwiększenie świadomości przedsiębiorców oraz zmianę ich postaw i modeli biznesowych na zgodne z GOZ. Dofinansowanie w szczególności powinno obejmować tworzenie strategii, planów, map drogowych dot. GOZ, pilotaże, strategie zero waste	Do rozważenia na dalszym etapie prac. Obecnie zapisy linii demarkacyjnej wskazują, iż ten rodzaj projektów będzie mógł otrzymać wsparcie z poziomu krajowego.

		ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej				
555.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki [2. Środowisko i energetyka] + str. 113 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	10, 113	W zdefiniowanych najważniejszych barierach i wyzwaniach rozwojowych brak odniesienia do konieczności wspierania wprowadzania modelu gospodarki o obiegu zamkniętego (circular economy). Ważne jest by FEM2021-2027 wspierał przedsięwzięcia służące wprowadzaniu GOZ. Sugeruje się uzupełnienie najważniejszych wyzwań o ten niezwykle istotny aspekt, zwłaszcza iż wielokrotnie w dokumencie wpisywana jest potencjalna zgodność z <i>Komunikatem KE z dn. 11.12 2019 r., COM(2019) 640 final Europejskie Zielony Ład</i> . Ponadto zachęty w zakresie GOZ powinny być kierowane szeroko, nie wyłącznie do sektora prywatnego. Dodatkowo na str. 104 wskazane potencjalne typy przedsięwzięć tj. PSZOK, instalacje do odzysku i recyklingu czy usuwanie azbestu nie odpowiadają w pełni na wyzwania związane z GOZ – nie stanowią rzeczywistych działań wspierających proces transformacji , są tylko częścią dotyczącą stricte gospodarowania odpadami. Gospodarka o obiegu zamkniętym to skala znacznie szersza. Sugeruje się spojrzenie bardziej holistyczne oraz uzupełnienie katalogu możliwych działań (np. wsparcie ekoprojektowania inwestycji, inwestycje we wrażliwe technologie i innowacji środowiskowych, wsparcie projektów wpisujących się w CEAP 2020).	Jednym z kluczowych aspektów polityki wprowadzonej strategią Europejski Zielony Ład oraz CP2 vi. jest realizacja działań umożliwiających bardziej efektywne wykorzystanie zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym. Interwencje wspierane w ramach FEM2021-2027 powinny wybiegać ponad stosowane dotychczas standardowe rozwiązania i ukierunkowywać na inwestycje mogące stanowić dźwignie rozwojowe w kwestiach adaptacji do zmian klimatu i racjonalnego gospodarowania zasobami.	Uwaga częściowo uwzględniona Rozdział dotyczący barier i wyzwań zostanie uzupełniony o odpowiednie zapisy. W kontekście podejścia projektowego do GOZ w Programie należy wyjaśnić, iż typy wsparcia w tym obszarze zostały w większości dostosowane do zakresów jakie umożliwiają poszczególne cele szczegółowe. Dodatkowo nie zawsze projekty mające charakter przekrojowy mają możliwość otrzymania dofinansowania w pełnym zakresie. Projekty realizujące zasady GOZ będą realizowane w kilku celach, w tym CP1 i CP2, i takie szersze spojrzenie będzie odpowiadało podejściu przyświecającemu GOZ.
556.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(vi)	104	Proponuje się dopisanie do wsparcia przedsięwzięć - budowa zakładów przetwarzania termicznego odpadów (komunalnych) i osadów ściekowych, - budowa mini pszok-ów na terenach wiejskich - odbiór azbestu i unieszkodliwianie, wsparcie osób ubogich w wymianie pokrycia dachowego z eternitu na bezpieczne	Wykorzystanie energii z odpadów, ograniczenie składowania odpadów Efektywniejsze zbieranie odpadów niebezpiecznych z gospodarstw domowych Rok 2032 ostateczny okres usunięcia odpadów azbestowych, zagrożenie dla osób ubogich, które	Uwaga częściowo uwzględniona W odniesieniu do spalarni odpadów wprowadzona zostaje zmiana do Programu polegająca na ujęciu tego rodzaju inwestycji i możliwości ich dofinansowania. Wymagać to będzie jednak rozpoczęcia dyskusji i ustaleń co do możliwości realizacji takich projektów. Rozwój PSZOK nie został ograniczony obszarowo, wyłącznie zapisy linii demarkacyjnej będą istotne: projekty o kosztach

				wsparcie finansowe dla przedsiębiorców przetwarzających odpady komunalne przekazane do odzysku i recyklingu ostateczny sposób zagospodarowania	nie posiadają środków finansowych na zakup nowego dachu Brak na rynku przedsiębiorców przetwarzających odpady komunalne, ograniczenie składowania odpadów, wsparcie dla GOZ	kwalifikowanych do 2 mln zł i obsługujące do 20 tys. mieszkańców będą otrzymywały wsparcie z poziomu regionalnego. Szczegółowy zakres wsparcia w obszarze usuwania azbestu będzie wprowadzony na etapie dokumentów wdrożeniowych, ale nie jest planowane dofinansowanie wymiany dachu.
557.	Bank Żywności w Krakowie	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel polityki 2	104	<p>Proponujemy dopisać do celu szczegółowego - zmiany w kolorze zielonym: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, zapobieganie marnotrawstwu żywności, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej...</p> <p>Wspierane będą w szczególności następujące typy operacji / projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych • budowa instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych • usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest <p>Zapobieganie marnowaniu żywności w produkcji, dystrybucji, handlu i konsumpcji indywidualnej</p>	<p>Inicjatywy różnych organów i instytucji Unii Europejskiej doprowadziły do przyjęcia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów. Rekapitułuje i rozwija ona między innymi sposoby wykonania wcześniej przyjętych ustaleń w zakresie zarządzania odpadami a w tym kontekście problemu marnotrawstwa żywności na poziomie UE i jej członków.</p> <p>W punkcie 30 zapisano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie zrównoważonego charakteru produkcji i konsumpcji może znacząco przyczynić się do zapobiegania powstawaniu odpadów. Państwa członkowskie powinny podjąć działania mające na celu podniesienie poziomu świadomości konsumentów w tej kwestii i zachęcanie ich do aktywniejszego angażowania się na rzecz lepszej efektywności wykorzystania zasobów. Wśród środków mających na celu ograniczenie wytwarzania odpadów państwa członkowskie powinny uwzględnić stałe inicjatywy komunikacyjne i edukacyjne, mające upowszechniać wiedzę o kwestiach związanych z zapobieganiem powstawaniu odpadów i zaśmiecaniem, które mogą obejmować stosowanie systemów zwrotu kaucji i ustanawianie celów ilościowych oraz, w stosownych przypadkach, zapewnianie odpowiednich zachęt ekonomicznych dla producentów. <p>Punkt 31 Dyrektywy odnosi się bezpośrednio do podjętych zobowiązań przez Unię Europejską i państwa członkowskie.</p> <p>Stanowi ona co następuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Państwa członkowskie powinny wprowadzić środki mające na celu promowanie zapobiegania powstawaniu i redukcji odpadów żywności i 	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Wstępnie działania z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów żywności zostały zaplanowane na poziomie krajowym.</p> <p>Ale w Programie zostaną dodane zapisy umożliwiające realizację inicjatyw oddolnych w ramach zapobieganiu marnowaniu żywności.</p>

				<p>zgodnie z Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych (ONZ) w dniu 25 września 2015 r., a w szczególności, aby zrealizować jego cel polegający na zmniejszeniu, do 2030 roku, o połowę globalnej ilości marnowanej żywności per capita w sprzedaży detalicznej i konsumpcji, zmniejszeniu strat żywnościowych w procesie produkcji i dystrybucji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Środki te powinny mieć na celu zapobieganie powstawaniu odpadów żywności i zmniejszenie ich wytwarzania w produkcji podstawowej, przetwórstwie i produkcji, w sprzedaży detalicznej i innej dystrybucji żywności, w restauracjach i usługach gastronomicznych oraz w gospodarstwach domowych. • Aby wnieść wkład i zapewnić zmierzanie w kierunku osiągnięcia celu zrównoważonego rozwoju ONZ, państwa członkowskie powinny dążyć do osiągnięcia orientacyjnego ogólnounijnego celu zmniejszenia ilości odpadów żywności o 30 % do 2025 r. i o 50 % do roku 2030. • Biorąc pod uwagę środowiskowe, społeczne i gospodarcze korzyści wynikające z zapobiegania powstawaniu odpadów żywności, państwa członkowskie powinny ustanowić szczególne środki zapobiegające powstawaniu odpadów żywności, w tym kampanie edukacyjne pokazujące, w jaki sposób zapobiegać powstawaniu odpadów żywności w ramach swoich programów zapobiegania powstawaniu odpadów. • Państwa członkowskie powinny mierzyć postęp w ograniczaniu powstawania odpadów żywności. W celu mierzenia postępu i dla ułatwienia wymiany dobrych praktyk w całej Unii, zarówno między państwami członkowskimi, jak i między podmiotami prowadzącymi przedsiębiorstwa spożywcze, należy określić wspólną metodologię dokonywania takich pomiarów. W oparciu o tę metodologię powinny być przygotowywane co roku sprawozdania dotyczące poziomów odpadów żywności. <p>W punkcie 32 czytamy:</p>	
--	--	--	--	---	--

					<ul style="list-style-type: none"> • Aby zapobiegać powstawaniu odpadów żywności, państwa członkowskie powinny wprowadzić zachęty do zbierania niesprzedanych produktów spożywczych na wszystkich etapach łańcucha dostaw żywności oraz wspierające bezpieczne przekazywanie ich dalej, w tym organizacjom charytatywnym. Aby ograniczyć marnotrawienie żywności, należy także podnieść poziom świadomości konsumentów w zakresie znaczenia określeń „należy spożyć do” oraz „najlepiej spożyć przed”. Artykuł 9 otrzymuje brzmienie: Państwa członkowskie podejmują środki służące zapobieganiu powstawaniu odpadów. Środki te muszą co najmniej: (między innymi) <ul style="list-style-type: none"> • Promować i wspierać zrównoważone modele produkcji i konsumpcji; (...) • Zmniejszać wytwarzanie odpadów żywności w produkcji podstawowej, przetwórstwie i wytwórstwie, w sprzedaży detalicznej i innej dystrybucji żywności, w restauracjach i usługach gastronomicznych, jak również w gospodarstwach domowych jako wkład w realizację celu zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, polegającego na zmniejszeniu o połowę do 2030 r. globalnej ilości marnowanej żywności per capita w sprzedaży detalicznej i konsumpcji oraz zmniejszeniu strat żywnościowych w procesie produkcji i dystrybucji • Zachęcać do dokonywania darowizn produktów spożywczych i do innych form redystrybucji żywności, przy czym przedkładać należy przeznaczanie jej dla ludzi nad wykorzystanie jako paszę dla zwierząt czy przetwarzanie na produkty niespożywcze 	
558.	Bank Żywności w Krakowie	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel polityki 2	105	Elementem kompleksowym będzie budowa i promocja sieci napraw i ponownego użycia oraz stworzenie systemu zapobiegania marnotrawstwu żywności i wykorzystanie nadwyżek żywności w pomocy dla osób wykluczonych społecznie	Jak wyżej	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Wstępnie działania z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów żywności zostały zaplanowane na poziomie krajowym. Ale w Programie zostaną dodane zapisy umożliwiające realizację inicjatyw oddolnych w ramach zapobieganiu marnowaniu żywności.
559.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Rozdz. 2 Priorytety Uwaga ogólna dot. sekcji „Główne grupy	63-196	Sposób określania głównych grup docelowych w kolejnych priorytetach Programu jest niekonsekwentny. W odniesieniu do części celów	Dokładne określanie grup docelowych, a także ich konsekwentne i jednolite stosowanie ma wpływ na spójność Programu i łatwość jego	<u>Uwaga uwzględniona</u>

		docelowe” kolejnych celów szczegółowych		szczegółowych, jako grupę docelową wskazano konkretne podmioty, np. MŚP, JST, uczelnie czy klastry, które mogą uzyskać wsparcie w ramach danego celu, w innych natomiast określono jedynie beneficjentów ostatecznych (mieszkańców Małopolski). Wnioskuje się o ujednoczenie opisów grup docelowych poprzez ich skonkretyzowanie i uszczegółowienie w zakresie wskazania podmiotów, do których adresowane jest wsparcie w ramach poszczególnych celów szczegółowych.	odbioru, a także pozytywnie wpłynie na późniejsze prace zmierzające do opracowania, opierającej się na nim, dokumentacji programowej.	Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki wprowadzany będzie na późniejszym etapie dokumentów wdrożeniowych. Natomiast na etapie zmian Programu wprowadzone zostanie ujednoczone podejście do opisu grup docelowych.
560.	Gmina Gródek nad Dunajcem	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	108-112	W ramach zagospodarowania terenów zdegradowanych umożliwienie realizacji projektów w sytuacji gdy podmiot odpowiedzialny za degradację jest zidentyfikowany (np. spółka gminna), natomiast należy wykonać inne, dodatkowe działania na tym terenie, które wykraczają poza decyzję rekultywacyjną	Często podmiot odpowiedzialny za degradację terenu jest znany, wykonał prace rekultywacyjne nałożone decyzją, jednakże są to niewystarczające działania lub nie prowadzące do rewaloryzacji tego terenu. Dlatego niezbędne jest umożliwienie realizacji projektów przy współudziale środków programu.	Wyjaśnienie Warunki wsparcia w tym obszarze zostaną określone z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci”.
561.	Gmina Biecz	2. Priorytety/ Priorytet 2. Priorytet 2. Energetyka i środowisko /Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i	108	Wnosimy o przeznaczenie środków finansowych przeznaczonych na rekultywację terenów górniczych.	Wsparcie dotyczy terenów górniczych (tereny byłej żwirowni, starej cegielni). Wskazane obszary wymagają nakładów finansowych w celu nadania im nowych funkcji np. rekreacyjnych.	Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (podręcznik kosztów kwalifikowalnych lub uszczegółowienia programu FEM). W programie przewiduje się <i>wsparcie z zakresu rewaloryzacji i rekultywacji obszarów przemysłowych, gruntów zdegradowanych, zdewastowanych, skażonych, zanieczyszczonych, poprzez nadanie lub przywrócenie im wartości użytkowych</i> - zagospodarowanie na funkcje publiczne. Decyzja o tym, czy będą to również tereny górnicze zostanie doprecyzowana na późniejszym etapie.

		<p>przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>				
562.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	108	<p>„W ramach celu szczegółowego 2 vii, wspierana będzie interwencja, która przyczyni się do zahamowania spadku różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo oraz poprawi warunki umożliwiające zrównoważone korzystanie z zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu. Utrata różnorodności biologicznej stanowi zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania życia na Ziemi, dlatego przeciwdziałanie czynnikom i zjawiskom negatywnie oddziałującym na jej stan pozwoli zachować bogactwo przyrody dla przyszłych pokoleń. Dodatkowo wspierana będzie interwencja, z zakresu rozwoju zielonej infrastruktury w miastach, służąca łagodzeniu negatywnych skutków zmian klimatu. Stosowanie rozwiązań wykorzystujących naturalne procesy występujące w przyrodzie zapewnią korzyści ekologiczne, gospodarcze i społeczne.” Samo zahamowanie zmian to za mało. Należy dążyć do wspierania ze środków UE działań zmierzających do odtworzenia, renaturalizacji,</p>	Wyjaśnienie, doprecyzowanie, zmiana/poszerzenie zapisów.	<p>Wyjaśnienie Zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów projektem: <i>Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce.</i> Przewiduje się wsparcie w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, m.in.. poprzez <i>ograniczenie antropopresji poprzez budowę i rozwój infrastruktury turystycznej w celu ukierunkowania ruchu turystycznego na terenie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo.</i> Zatem podejście zaplanowane w programie jest spójne z dokumentami na poziomie krajowym i europejskim. To właśnie dzięki wsparciu infrastruktury służącej zmniejszeniu antropopresji na obszary cenne przyrodniczo, ochronione zostaną te zasoby.</p>

				poprawy warunków środowiskowych. Tymczasem mowa jest o rozwiązaniach, w których trochę zatrzymuje się ekspansję i presję antropogeniczną, ale zarazem wchodzi się w dalszą eksploatację obszarów cennych przyrodniczo, choćby w kontekście turystyki. Zdecydowanie brakuje ambitnych założeń w tym zakresie w programie. Nie można zjeść ciasta i mieć ciasto. Nie jest do końca jasne, co autorzy dokumentu rozumieją pod pojęciem zielona infrastruktura w miastach.		
563.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	108	„projekty z zakresu edukacji ekologicznej, w tym budowa, rozbudowa i modernizacja ośrodków edukacji ekologicznej na terenie parków krajobrazowych.” Edukacja ekologiczna powinna stanowić istotnym element tego priorytetu. Tymczasem jest dopinana do OZE, do parków krajobrazowych. Należy mocniej wyartykułować w programie ten zakres planowanych działań do wsparcia.	Do uzupełnienia, doprecyzowania.	Uwaga nieuwzględniona Z uwagi na ograniczone środki zdecydowano o koncentracji wsparcia na obszarach parków krajobrazowych, gdzie zaplanowano wsparcie ośrodków edukacji ekologicznej, mających szerokie oddziaływanie.
564.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2 Energetyka i środowisko; 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	108-109	Do wspieranych działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej należy dodać „wykupy gruntów i tworzenie korytarzy ekologicznych w dolinach rzek i potoków w celu ochrony zagrożonych gatunków zwierząt zależnych od naturalnych procesów korytarzotwórczych i teras zalewowych, zwiększając jednocześnie bezpieczeństwo powodziowe mieszkańców”	Siedliska zagrożonych i chronionych gatunków ptaków, ryb i ptaków związanych z korytami rzek i potoków są charakterystyczne dla cieków Małopolski, ale ich powierzchnia zmniejsza się z powodu zwiększonej presji osadniczej i inwestycyjnej w dolinach rzek oraz wymuszonych tą presją robót utrzymaniowych. Utworzenie objętych formalną ochroną korytarzy ekologicznych w dolinach rzek pozwoliłoby ten niekorzystny trend zahamować. Ponadto działanie takie dawałoby silny efekt synergii w ochronie przeciwpowodziowej, jako że erozja brzegów (naturalne i pożądane zjawisko wspierające nadrzeczne siedliska i gatunki) jest częstym powodem nacisków na prowadzenie interwencyjnych prac utrzymaniowych przez zarządców wód. Koszty	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami Linii demarkacyjnej wsparcie w zakresie odtwarzania/udrażniania korytarzy ekologicznych przewidziano wyłącznie z poziomu krajowego. Ponadto, zgodnie z art. 64 rozporządzenia ogólnego zakupu gruntów za kwotę przekraczającą 10 % łącznych wydatków kwalifikowalnych na daną operację jest kosztem niekwalifikowalnym.

					tych prac często przekraczają wartość chronionych gruntów, tak więc wsparcie proponowanego rozwiązania pozwoliłoby w dłuższej perspektywie czasowej nie tylko poprawić bezpieczeństwo mieszkańców, ale też ograniczyć wydatki budżetowe.	
565.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	109	<p>„rozwój zielonej infrastruktury: o rozwój i tworzenie terenów zielonych w miastach m.in. parków spacerowo-wypoczynkowych (w tym zabytkowych) wraz z małą infrastrukturą, parków kieszonkowych, zielonych dachów, ścian i fasad na budynkach użyteczności publicznej, zielonych przystanków, zielonej infrastruktury na terenach placówek edukacyjnych i ogólnodostępnych placów zabaw (jako infrastruktura towarzysząca), zieleni towarzyszącej ulicom, oraz infrastruktury przyczyniającej się do walki ze smogiem (np. chodniki antysmogowe, teżnie, rośliny pyłolubne, tworzenie ogrodów deszczowych)”</p> <p>Ograniczenie wsparcia tylko do budynków użyteczności publicznej w przypadku zielonych dachów, ścian nie jest dobrym pomysłem. Niesłusznie pomijane są budynki wielorodzinne, wspólnoty, spółdzielnie. A skala ich oddziaływania na mikroklimat miast jest nie do przecenienia. Z kolei tak mocno ostatnio promowane teżnie są negatywnie oceniane przez przyrodników i klimatologów. Ich negatywny wpływ na otoczenie i mikroklimat przewyższa potencjalne plusy dla ludzi. Dlatego ich wspieranie w ramach funduszy UE jest pomyłką.</p>	Do uzupełnienia, korekty.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Z uwagi na ograniczone środki zdecydowano o koncentracji wsparcia na obiektach użyteczności publicznej. Ewentualne wparcie budynków wielorodzinnych, wspólnot, spółdzielni (zielone dachy, ściany itd.) możliwe będzie jako element szerszego projektu w ramach priorytetu 2 (termomodernizacja) oraz w ramach priorytetu 6 (rewitalizacja).</p>
566.	Tatrzański Park Narodowy	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie	108	Dla działania „ochrona różnorodności biologicznej” prosimy o uwzględnienie form ochrony jakimi są parki narodowe.	Pomimo tego, że parki narodowe są w polskim systemie prawnym są najwyższą formą ochrony przyrody nie zostały wymienione wśród form, które będą mogły być wsparte w ramach działania „ochrona różnorodności biologicznej”. Należy zwrócić uwagę na to, że z roku na rok rośnie presja turystyczna i gospodarcza na obszary chronione, co wymaga od parków narodowych podejmowania coraz bardziej intensywnych działań ochronnych. Parki narodowe odgrywają szczególną rolę dla Małopolski – 6 parków narodowych, o wybitnym znaczeniu przyrodniczym, turystycznym i gospodarczym w skali kraju.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Mając na uwadze obowiązujące zapisy tzw. Linii Demarkacyjnej wsparcie dla Parków Narodowych w ramach CP 2 vii przewidziano wyłącznie na poziomie krajowym.</p>

		wszelkich rodzajów zanieczyszczenia				
567.	Urząd Gminy Szczurowa	Cel polityki 2. Ekologiczna, niskoemisyjna Europa, Cel szczegółowy (vii)	108	Rozszerzenie katalogu beneficjentów o przedsiębiorców, uwzględnienie rozwoju zielonej infrastruktury na terenach wiejskich ,	Tereny zdegradowane najczęściej są własnością firm prywatnych np. zbiorniki pożwirowe. Istnieje możliwość ich wykorzystania na cele rekreacyjne i turystyczne zarówno przez przedsiębiorców jak i podmioty publiczne. Rozwój zielonej infrastruktury (tętnie) jest potrzebny również w zwartej zabudowie na terenach wiejskich.	Wyjaśnienie Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu. Niemniej jednak zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej (w zakresie dotyczącym rekultywacji, terenów zdegradowanych) co do zasady z poziomu regionalnego będą wspierane projekty jednostek samorządu terytorialnego i ich związków na terenach nie należących do Skarbu Państwa. Wsparcie inwestycyjne dla przedsiębiorców jest przewidziane w ramach celu polityki 1 (priorytet 1).
568.	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2 (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia	108	Wspierane będą w szczególności następujące rodzaje działań: • ochrona różnorodności biologicznej: czynna ochrona ekosystemów, siedlisk i gatunków roślin, zwierząt i grzybów w szczególności na terenach objętych formą ochrony przyrody (m.in. na terenie parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarach chronionego krajobrazu) (1) <u>ale także w parkach i obszarach nie objętych żadną formą ochrony ale cennych przyrodniczo</u> , tym m.in. usuwanie obcych gatunków inwazyjnych z terenów cennych przyrodniczo, introdukcja i reintrodukcja gatunków chronionych i/lub zagrożonych (2) <u>w naturalne dla nich stanowiska</u> , ochrona ex situ, ochrona in situ, utrzymanie różnorodności biologicznej poprzez wypas zwierząt trawożernych, ochrona i hodowla zapylaczy, (3) <u>rozpoznanie różnorodności genetycznej.</u>	1) Dodanie parków i obszarów nie objętych formą ochrony , ale cennych przyrodniczo jest spowodowane tym, że gatunki roślin i zwierząt cenne przyrodniczo nie ograniczają się tylko do obszarów chronionych ale są obecne także poza nimi. Ważnym działaniem przynoszącym odpowiednie skutki będzie ochrona różnorodności biologicznej w sposób całościowy na podstawie odpowiedniego rozpoznania i wiedzy naukowej, nie punktowej (miejscowej i lokalnej). 2) Jeśli jest gatunek inwazyjny to powinien być usunięty z każdego terenu, a nie tylko z tego cennego przyrodniczo, bo w przeciwnym wypadku za chwilę się na nim znajdzie. Te gatunki nie wiedzą, który teren jest cenny przyrodniczo, a który nie. Zasiedlają każde dobre dla nich miejsce, To bardzo ważny element ochrony różnorodności, będący podstawą rzeczywistego poznania różnorodności biologicznej oraz przygotowania najbardziej odpowiednich form ich ochrony	Uwaga częściowo uwzględniona / Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac 1) Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa w ramach celu szczegółowego vii (CP2) Działania adresowane będą przede wszystkim do obszarów Natura 2000, a także na obszary objęte innymi formami ochrony przyrody. Dlatego w programie trudno jest całkowicie zrezygnować z zapisu, który koncentruje wsparcie właśnie na obszarach cennych przyrodniczo, oraz na terenach objętych formą ochrony przyrody - to jest zasadniczy cel tego działania. Proszę jednak zwrócić uwagę, na zapis zaproponowany w programie, który wskazuje, że: <i>ochrona różnorodności biologicznej: czynna ochrona ekosystemów, siedlisk i gatunków roślin, zwierząt i grzybów w szczególności na terenach objętych formą ochrony przyrody.</i> Oznacza to, że w uzasadnionych przypadkach Zarząd Województwa, również widzi pewnego rodzaju odstępstwa, jeśli co do zasady projekt przyczyni się do ochrony różnorodności przyrodniczej. 2) W odniesieniu do typu projektu polegającego na usuwaniu gatunków inwazyjnych, <u>w programie zostanie usunięty zapis ograniczający to działanie tylko na obszarach cennych przyrodniczo, tym samym umożliwiając kompleksowe działanie.</u>

						3) Co do uwagi związanej z introdukcją i reintrodukują gatunków chronionych i/lub zagrożonych <u>w naturalne dla nich stanowiska</u> , oraz wprowadzenie możliwości <u>rozpoznania różnorodności genetycznej</u> , to zapisy te będą analizowane pod kątem wprowadzenia ich na dalszym etapie prac tj. do uszczegółowienia Programu.
569.	Nadleśnictwo Gromnik	2(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	108	Prosimy o przeanalizowanie zasadności pogrubionej części zapisu: „czynna ochrona ekosystemów, siedlisk i gatunków roślin, zwierząt i grzybów w szczególności na terenach objętych formą ochrony przyrody (m.in. na terenie parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarach chronionego krajobrazu), w tym m.in. usuwanie obcych gatunków inwazyjnych z terenów cennych przyrodniczo ”	Proszę zauważyć, że chcąc ochronić obszary cenne przyrodniczo przed gatunkami inwazyjnymi należałoby zwalczyć cały rezerwar tych ostatnich. Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych tylko z terenów cennych przyrodniczo jest działaniem połowicznym , bowiem część rezerwaru gatunku inwazyjnego znajdująca się na obszarze nie uznanym za cenny przyrodniczo nadal stanowi jego ostoję umożliwiającą dalszą ekspansję.	<u>Uwaga uwzględniona</u> W odniesieniu do typu projektu polegającego na usuwaniu gatunków inwazyjnych, w programie zostanie usunięty zapis ograniczający to działanie tylko na obszarach cennych przyrodniczo, tym samym umożliwiając kompleksowe działanie.
570.	Nadleśnictwo Gromnik	2(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	108	Prosimy o przeanalizowanie zasadności pogrubionej części zapisu: „W ramach celu szczegółowego 2 vii, wspierana będzie interwencja, która przyczyni się do zahamowania spadku różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo ”	Proszę rozważyć dwie kwestie: 1. Użyty termin „obszar cenny przyrodniczo” wydaje się być względny. Zagorzały miłośnik przyrody stwierdzi, że w jego ocenie cenny przyrodniczo jest fragment Beskidu Sądeckiego obejmujący Rezerwat w Łabowcu. Z kolei mieszkaniec miasta za cenny przyrodniczo uzna pobliski park miejski. Różnica przyrodnicza pomiędzy wymienionymi obszarami nie wymaga dalszych wyjaśnień. Nie mniej w jednym i drugim obszarze pojawia się człowiek szukając odpoczynku i wytchnienia. Rezerwat w Łabowcu oraz park miejski mają różne poziomy różnorodności biologicznej, której spadek i w jednym i drugim przypadku stanowi zagrożenie. 2. Dlaczego tylko obszary uznane za cenne przyrodniczo mają być chronione przed spadkiem różnorodności biologicznej? Czy nie doprowadzi to do sytuacji w której będą obecne tylko obszary cenne przyrodniczo o dużej różnorodności biologicznej oraz obszary pozostałe pozbawione lub o małej różnorodności biologicznej? Wydaje się, że działania związane z ochroną różnorodności biologicznej należałoby prowadzić szczególnie w miejscach ważnych dla	<u>Wyjaśnienie</u> Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa w ramach celu szczegółowego vii (CP2) Działania adresowane będą przede wszystkim do obszarów Natura 2000, a także na obszary objęte innymi formami ochrony przyrody. Dlatego w programie trudno jest zrezygnować z zapisu, który koncentruje wsparcie właśnie na obszarach cennych przyrodniczo, oraz na terenach objętych formą ochrony przyrody - to jest zasadniczy cel tego działania. W programie przewidziano odrębnie działania dotyczące rozwoju zielonej infrastruktury w tym szeroko rozumianego wsparcia parków miejskich, skwerów, zieleńców.

					społeczeństwa, które nie zawsze są cenne przyrodniczo (patrz park miejski, skwer, zieleńce).	
571.	Fundacja Horyzont360; Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego; Gmina Gródek nad Dunajcem, Wiśniowski sp. z o.o. SKA	Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	108	Uwzględnienie w katalogu działań z obszaru ochrony jezior, które także stanowią unikalny zasób naturalny Małopolski. Proponowany zapis: -ochrona różnorodności biologicznej jezior oraz zagospodarowanie obszarów wokół zbiorników wodnych na cele turystyczno- rekreacyjne	Duży potencjał przyrodniczy i turystyczny stanowią zbiorniki i cieki wodne zlokalizowane na obszarze Małopolski. Tereny pod wodami zajmują w województwie małopolskim około 1,4% jego powierzchni, przy czym wody płynące stanowią ponad 89,4%, a wody stojące prawie 10,6%. Wody stojące to przede wszystkim duże sztuczne zbiorniki, które zlokalizowane są głównie na obszarze Beskidów Zachodnich. Pełnią one rolę zbiorników retencyjnych lub zaporowych budowanych dla potrzeb elektrowni wodnych. Te ostatnie wykorzystywane są także dla celów rekreacyjnych i stanowią ważny element turystyki krajoznawczej. Do zbiorników wodnych o największym znaczeniu należą: Zbiornik Klimkówka na rzece Ropa a także Jezioro Czchowskie i Rożnowskie, oraz Jezioro Czorsztyńskie zlokalizowane na rzece Dunajec. W powiecie myślenickim w dolinie rzeki Raby zlokalizowany jest retencyjny Zbiornik Dobczycki. W Małopolsce Zachodniej mamy zaś retencyjny zbiornik Świnna Poręba. Jak pokazują wyniki z badań (2018) wody powierzchniowe w województwie małopolskim nie osiągają wymaganego dobrego stanu wód (STAN ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM RAPORT 2020). Liczne odpady jakie są odprowadzane do rzek i jezior powodują, iż wody są zanieczyszczone przez odpady płynne oraz stałe- śmieci. Koniecznym jest podjęcie ciągłych i systemowych działań w obszarze oczyszczania jezior małopolskich ze śmieci a także ciągłe akcje ekologiczne oraz działania w obszarze edukacji ekologicznej. Aby rozwijać obszar Małopolski w oparciu o endogeniczne potencjały należy stworzyć kompleksowe programy rozwoju turystyki wokół zbiorników wodnych, co pozwoli na stworzenie infrastruktury dla rozwoju branży turystycznej oraz około turystycznej.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 6 <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> , możliwa będzie budowa, przebudowa i rozwój infrastruktury turystycznej wokół zbiorników i cieków w oparciu wcześniej przygotowane strategię terytorialne. Ponadto w ramach priorytetu 2, możliwa będzie ochrona różnorodności biologicznej jezior jeśli przyczyni się ona do zahamowania spadku różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo oraz poprawi warunki umożliwiające zrównoważone korzystanie z zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu.
572.	Centrum Administracyjnego	Priorytet 2. Energetyka i środowisko	108-109	Propozycja wpisania uczelni jako potencjalnej grupy docelowej tego priorytetu	Proponowany cel i zadania mogą być realizowane także przez małopolskie uczelnie.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym

	Wsparcia Projektów UJ	Cel: wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia				etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych tj. do uszczegółowienia Programu.
573.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(vii)	108 - 109	<p>Proponuje się dopisanie do wsparcia przedsięwzięć</p> <ul style="list-style-type: none"> • usuwanie roślin inwazyjnych • ochrona pszczół oraz edukacja w tym zakresie • edukacja z inwentaryzacją gatunków cennych przyrodniczo • remediacja, rekultywacja terenów zdegradowanych 	<p>Celem zachowania bioróżnorodności</p> <p>Dofinansowanie pszczelarzy, skutkujące wzrostem populacji pszczół</p> <p>Wzmocnienie wiedzy co podlega ochronie, punkt wyjścia do tworzenia form ochrony przyrody</p> <p>Przekształcanie terenów zdegradowanych w tereny zielone, przywracanie terenów środowisku</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W treści celu szczegółowego vii, zaproponowano w typach projektów działania z zakresu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usuwania obcych gatunków inwazyjnych, • ochrona i hodowla zapylaczy, • projekty z zakresu edukacji ekologicznej • rewaloryzacja i rekultywacja obszarów przemysłowych, terenów zdegradowanych, zdewastowanych, skażonych, zanieczyszczonych (w tym nielegalnych składowisk odpadów) poprzez nadanie lub przywrócenie im wartości użytkowych
574.	Zielony Pierścień Tarnowa Sp z o.o.	Priorytet 2. Energetyka i środowisko, cel wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	108	Dodanie, że działanie dotyczy także terenów wiejskich.	Planowane wsparcie działań w zakresie rewaloryzacji i rekultywacji obszarów przemysłowych, gruntów zdegradowanych dotyczy także terenów wiejskich oraz miejsko-wiejskich. W związku z powyższym istotnym jest aby wskazać, iż planowane działanie dotyczyć będzie także obszarów wiejskich.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W obszarze dotyczącym rewaloryzacji i rekultywacji obszarów przemysłowych nie mam ograniczenia dla wsparcia terenów wiejskich.</p>
575.	Fundacja Greenmind	Priorytet 2 Energetyka i	108-109	Do wspieranych działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej należy dodać „wykupy	Siedliska zagrożonych i chronionych gatunków ptaków, ryb i płazów związanych z korytami rzek	Uwaga nieuwzględniona

		środowisko; 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		gruntów i tworzenie korytarzy ekologicznych w dolinach rzek i potoków w celu ochrony zagrożonych gatunków zwierząt zależnych od naturalnych procesów korytarzowych i teras zalewowych, zwiększające jednocześnie bezpieczeństwo powodziowe mieszkańców”	i potoków są charakterystyczne dla cieków Małopolski, ale ich powierzchnia zmniejsza się z powodu zwiększonej presji osadniczej i inwestycyjnej w dolinach rzek oraz wymuszonych tą presją robót utrzymaniowych. Utworzenie objętych formalną ochroną korytarzy ekologicznych w dolinach rzek pozwoliłoby ten niekorzystny trend zahamować. Ponadto działanie takie dawałoby silny efekt synergii w ochronie przeciwpowodziowej, jako że erozja brzegów (naturalne i pożądane zjawisko wspierające nadrzeczne siedliska i gatunki) jest częstym powodem nacisków na prowadzenie interwencyjnych prac utrzymaniowych przez zarządców wód. Koszty tych prac często przekraczają wartość chronionych gruntów, tak więc wsparcie proponowanego rozwiązania pozwoliłoby w dłuższej perspektywie czasowej nie tylko poprawić bezpieczeństwo mieszkańców, ale też ograniczyć wydatki budżetowe.	Zgodnie z zapisami Linii demarkacyjnej wsparcie w zakresie odtwarzania/udrażniania korytarzy ekologicznych przewidziano wyłącznie z poziomu krajowego. Ponadto, zgodnie z art. 64 rozporządzenia ogólnego zakupu gruntów za kwotę przekraczającą 10 % łącznych wydatków kwalifikowalnych na daną operację jest kosztem niekwalifikowalnym.
576.	Fundacja Greenmind	Priorytet 2 Energetyka i środowisko; 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	108-109	Z katalogu działań z zakresu ochrony różnorodności biologicznych, które mają być objęte wsparciem Programu, należy wykluczyć: ochronę ex situ oraz budowę i rozwój „centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich (np. ogrody botaniczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych i dzikich, banki genowe)”	Mając na uwadze zapisy Europejskiej <i>Strategia Bioróżnorodności</i> do 2030 r. należy skoncentrować środki na wsparciu działań in situ, w sposób rzeczywisty przyczyniających się do osiągnięcia wskazanych w niej celów: zachowania lub/i przywrócenia właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk. Bez przyjęcia takich priorytetów i koncentracji wsparcia finansowego w tym obszarze Program nie przyczyni się do poprawy stanu różnorodności biologicznej Województwa Małopolskiego.	Uwaga nieuwzględniona Do rozważenia pozostaje premiowanie (większa liczba punktów na ocenie) dla projektów polegających <i>na zachowaniu lub/i przywróceniu właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk/ ochrony in situ</i> . Jednak usuwanie z programu możliwości realizacji projektu dotyczącego ochrony ex situ oraz budowy i rozwoju „centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich wydaje się nieuzasadnione (ochrona ex situ jest uwzględniona w ustawie o ochronie przyrody).
577.	Anna Ostrega		108	(...) projekty z zakresu edukacji ekologicznej, w tym budowa, rozbudowa i modernizacja ośrodków edukacji ekologicznej na terenie parków krajobrazowych.	Wprowadzie lista działań nie jest zamknięta, jednak dłużej nie promować raczej „adaptacji obiektów, które utraciły pierwotne funkcje, na ośrodki edukacji ekologicznej” zamiast budowania nowej infrastruktury na terenach chronionych?	Wyjaśnienie W programie nie wyklucza się również rozbudowy i modernizacji ośrodków edukacji ekologicznej.
578.	Anna Ostrega		109	zagospodarowanie terenów zdegradowanych: - rewaloryzacja i rekultywacja obszarów przemysłowych, terenów zdegradowanych,		Uwaga częściowo uwzględniona/ Wyjaśnienie Program zostanie częściowo preredagowany zgodnie z propozycją.

				<p>zdeastowanych, skażonych, zanieczyszczonych (w tym nielegalnych składowisk odpadów) poprzez nadanie lub przywrócenie im wartości użytkowych np. przeznaczenie terenu na cele przyrodnicze lub gospodarcze i inne. Możliwe będą działania dotyczące m.in. oczyszczania gleby, ziemi i wód gruntowych, ograniczenia możliwości rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, wprowadzania roślinności, zalesiania, zadrzewiania, zmiany ukształtowania terenu i oraz budowa niezbędnych instalacji, lub urządzeń lub małej infrastruktury [czy chodzi o małą architekturę?]. Wsparcie może być udzielone podmiotom, które nie są sprawcami degradacji lub dewastacji środowiska obciążonymi zasadą „zanieczyszczający płaci”. w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”.</p>		<p>Część opisu dotycząca zasady zanieczyszczający płaci, będzie zgodna z opisem zaproponowanym w ostatecznej wersji Umowy Partnerstwa.</p>
579.	Powiat Krakowski	<p>2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	109	<p>W obszarze dot. rozwoju zielonej infrastruktury należy dodatkowo uwzględnić możliwość tworzenia ogrodów sensorycznych.</p>	<p>Ogrody sensoryczne wykorzystywane są do celów socjalizujących, terapeutycznych i edukacyjnych dla osób niewidomych oraz osób z upośledzeniem zmysłowym i z zaburzeniami psychofizycznymi. Ogrody sensoryczne pozytywnie wpływają na takie aspekty jak: rozwój wyobraźni i kreatywności, poprawa pamięci, zwiększenie motywacji do nauki, poprawa relacji z rówieśnikami, nauka współdziałania i współpracy, rozwój sprawności ruchowej. Ponadto budowa tego typu ogrodu podniesie walory przyrodnicze danego miejsca.</p>	<p>Wyjaśnienie w ramach Celu Polityki 2 (cel szczegółowy viii) planowany jest przede wszystkim rozwój i tworzenie terenów zielonych w miastach m.in. parków spacerowo-wypoczynkowych wraz z małą infrastrukturą, parków kieszonkowych, zielonych dachów, ścian i fasad na budynkach użyteczności publicznej. To jest katalog otwarty, przykładowy i nie ma przeciwwskazań do tworzenia ogrodów sensorycznych jeśli przyczynią się one do rozwój zielonej infrastruktury w miastach.</p>
580.	Gmina Wierchosławice	<p>2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody,</p>	109	<p>Rozwój zielonej infrastruktury: rozwój i tworzenie terenów zielonych w miastach m.in. parków spacerowo-wypoczynkowych (w tym zabytkowych) wraz z małą infrastrukturą, parków kieszonkowych,</p>	<p>Z procesem współczesnych zmian krajobrazu wiejskiego wiąże się pojęcie urbanizacji terenów wiejskich. Jest ona efektem suburbanizacji, która oznacza m.in. przenoszenie się ludności miejskiej</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona Z uwagi na ograniczone środki zdecydowano o koncentracji wsparcia na obszarach miejskich, gdyż to właśnie miasta szczególnie wymagają rozwoju zielonej infrastruktury, a nie</p>

		różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		zielonych dachów, ścian i fasad na budynkach użyteczności publicznej, zielonych przystanków, zielonej infrastruktury na terenach placówek edukacyjnych i ogólnodostępnych placów zabaw (jako infrastruktura towarzysząca), zieleni towarzyszącej ulicom, oraz infrastruktury przyczyniającej się do walki ze smogiem (np. chodniki antysmogowe, tętnie, rośliny pyłolubne, tworzenie ogrodów deszczowych)	poza miasto na sąsiadujące z nią obszary wsi. Procesy suburbanizacyjne przyczyniają się do rozwoju obszarów wiejskich, lecz jednocześnie wpływają na destrukcję krajobrazu wiejskiego. Negatywnymi skutkami takich działań jest m.in.: - pogarszanie się warunków środowiska na skutek skażenia powietrza, wód gruntowych i podziemnych, gleb - problem składowania i utylizacji odpadów - zwiększenie hałasu i wibracji - zmniejszenie przestrzeni terenów zielonych. Zapis: „... rozwój i tworzenie terenów zielonych w miastach...” Wyklucza możliwość aplikowania o środki jst, których stopień urbanizacji jest znaczny.	obszary wiejskie, które co do zasady mają więcej obszarów zielonych niż obszary zurbanizowane.
581.	Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	Priorytet 2. Energetyka i środowisko - rozwój zielonej infrastruktury	109	Rozwój zielonej infrastruktury: rozwój i tworzenie terenów zielonych, w tym w miastach m.in. parków spacerowo-wypoczynkowych (w tym zabytkowych) wraz z małą infrastrukturą, parków kieszonek, zielonych dachów, ścian i fasad na budynkach użyteczności publicznej, zielonych przystanków, zielonej infrastruktury na terenach placówek edukacyjnych i ogólnodostępnych placów zabaw (jako infrastruktura towarzysząca), zieleni towarzyszącej ulicom, oraz infrastruktury przyczyniającej się do walki ze smogiem (np. chodniki antysmogowe, tętnie, rośliny pyłolubne, tworzenie ogrodów deszczowych).	Zastąpienie słowa „w miastach” słowem „w tym w miastach”. Pozostawienie dotychczasowego zapisu może sugerować, iż katalog tworzenia terenów zielonych zamyka się do obszarów miejskich. Ponadto nie jest to spójne z opisem celu szczegółowego (str. 108): 2(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.	Uwaga nieuwzględniona Z uwagi na ograniczone środki zdecydowano o koncentracji wsparcia na obszarach miejskich, gdyż to właśnie miasta szczególnie wymagają rozwoju zielonej infrastruktury, a nie obszary wiejskie, które co do zasady mają więcej obszarów zielonych niż obszary zurbanizowane.
582.	Ojcowski Park Narodowy	Priorytet 2. Energetyka i środowisko; 2 (vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie	109	W grupie docelowej wymienione zostały parki krajobrazowe, rezerваты przyrody i obszary chronionego krajobrazu z pominięciem najwyższej formy ochrony przyrody jaką są parki narodowe	Ojcowski Park Narodowy prowadzi zadania związane z czynną ochroną ekosystemów, siedlisk i gatunków, jak również zadania związane z usuwaniem obcych gatunków roślin inwazyjnych rosnących przede wszystkim wzdłuż dróg i szlaków turystycznych. Obce gatunki pojawiają się na cennych przyrodniczo obszarach m.in. wskutek intensywnego ruchu turystycznego sprzyjającego rozprzestrzenianiu się nasion gatunków inwazyjnych. Ponadto bardzo dużym zagrożeniem dla przyrody parków narodowych są istniejące nielegalne wysypiska śmieci. Wysypiska te stanowią olbrzymie zagrożenie szczególnie na terenie Ojcowskiego PN – co jest związane z silnie zurbanizowanym	Uwaga nieuwzględniona Mając na uwadze obowiązujące zapisy tzw. Linii Demarkacyjnej wsparcie dla Parków Narodowych w ramach CP 2 vii przewidziano wyłącznie na poziomie krajowym.

		wszelkich rodzajów zanieczyszczenia; Główne grupy docelowe			terenem nie tylko wokół samego Parku, ale także w jego granicach. Koszty likwidacji ww. wysypisk śmieci są b. wysokie, a tym samym do poniesienia przez Ojcowski PN.	
583.	Gmina Miasto Zakopane	Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, działanie zagospodarowanie terenów zdegradowanych	109	Proponuje się usunięcie zapisu: <i>Wsparcie może być udzielone w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”.</i>	Z uwagi na zapis wykluczone z ubiegania się o wsparcie zostają gminy będące właścicielami terenów zdegradowanych (które zostały zidentyfikowane np. w procesie tworzenia Gminnych Programów Rewitalizacji jako zdegradowane i konieczne do objęcia wsparciem, np. w postaci zalesiania, zadrzewiania itp.) Gmina nie w każdej sytuacji ponosi odpowiedzialność za degradację terenu i nie można jej wykluczać z ubiegania się o wsparcie.	Uwaga nieuwzględniana Zanieczyszczający płaci” to jedna z kluczowych zasad leżących u podstaw polityki Unii Europejskiej (UE) w dziedzinie środowiska. W praktyce oznacza ona, że zanieczyszczający pokrywają koszty spowodowanego przez siebie zanieczyszczenia, w tym koszty środków wprowadzonych w celu zapobieżenia i zaradzenia temu zanieczyszczeniu oraz jego kontroli, a także koszty ponoszone w związku z nim przez społeczeństwo. Sformułowanie zaproponowane w programie wynika z zapisów Umowy Partnerstwa i nie jest możliwa rezygnacja z tego zapisu.
584.	Gmina Libiąż	Priorytet 2 Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury....	109	Proponujemy uzupełnić możliwość zagospodarowania terenów zdegradowanych nie tylko na cele przyrodnicze i gospodarcze, ale także na cele społeczne.	Zasadnym byłoby nie ograniczać przyszłym projektodawcom wariantów zagospodarowania terenów zdegradowanych ze względu na różny stopień ich zdegradowania i zanieczyszczenia.	Uwaga uwzględniona Program zostanie przeformułowany, wskazując na inne potencjalne możliwości zagospodarowania terenu.
585.	Gmina Sękowa Jacek Pięta	Cel polityki 2. - 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych i dzikich	109	ośrodki rehabilitacji zwierząt bezdomnych , chronionych i dzikich,	Zapis umożliwi rozwiązywanie problemu zwierzęta bezdomnych.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z Celem Polityki 2 (cel szczegółowy vii) działania podejmowane w polityce spójności powinny przyczynić się do uwzględnienia działań na rzecz różnorodności biologicznej. Działania adresowane będą przede wszystkim do obszarów objętych formami ochrony przyrody (w tym ochrona zwierząt w szczególności na terenach objętych formą ochrony przyrody). W programie przewiduje się <i>budowę i rozwój centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich (np. ogrody botaniczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych i dzikich).</i>

586.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	Rozdział 2 Priorytety/Priorytet 2. Energetyka i środowisko/2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	109	„tworzenie nowych form ochrony przyrody jak również ochrona, pielęgnacja i konserwacja istniejących pomników przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.” – powinno być: „form” Zmiana zapisu na: „rozwój i tworzenie terenów zielonych w miastach m.in. parków spacerowo-wypoczynkowych (w tym zabytkowych) wraz z małą infrastrukturą, parków kieszonek, zielonych dachów, ścian i fasad na budynkach użyteczności publicznej, zielonych przystanków, zielonej infrastruktury na terenach placówek edukacyjnych, uczelnii wyższych i ogólnodostępnych placów zabaw (jako infrastruktura towarzysząca), zieleni towarzyszącej ulicom, oraz infrastruktury przyczyniającej się do walki ze smogiem (np. chodniki antysmogowe, tężnie, rośliny pyłolubne, tworzenie ogrodów deszczowych).	Tereny kampusów uczelni wyższych generalnie dostępne są dla szerokiego grona osób. Często, z konieczności ponoszenia nakładów na inne niezbędne prace związane z utrzymaniem infrastruktury brak jest środków na rozwój zieleni wokół obiektów. Dodatkowo, na terenach zielonych wokół obiektów mogłyby powstać ścieżki edukacyjne itp. W dokumencie brak definicji sektora użyteczności publicznej , która jednoznacznie by precyzowała katalog potencjalnych beneficjentów celu. Dotychczas stosowane definicje uwzględniały w tym katalogu uczelnie wyższe. Jeśli jednak zastosowana definicja będzie zawężająca wnosimy o uwzględnienie w katalogu beneficjentów uczelni wyższych.	Uwaga uwzględniona Program zostanie uzupełniony o możliwość tworzenia zielonej infrastruktury na ogólnodostępnych terenach placówek użyteczności publicznej. Definicja obiektu użyteczności publicznej zostanie uzupełniona na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, ale z pewnością nie będzie ona zawężała możliwości aplikowania o środki uczenie wyższe.
587.	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2 (vii) Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia	109	budowa i rozwój centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich (np. ogrody botaniczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych i dzikich, banki genowe), <u>budowa lub modernizacja ośrodka przeznaczonego do prowadzenia prac naukowych i dokumentujących różnorodność biologiczną i jej zagrożenia, przy równoczesnym wypracowywaniu rozwiązań praktycznych służących ochronie zasobów przyrodniczych na podstawie wyników badań naukowych oraz upowszechnianiu (edukacja) wyników badań i promowaniu proponowanych rozwiązań.</u>	Właściwa ochrona różnorodności biologicznej jest możliwa tylko wtedy kiedy praktyczne rozwiązania proponowane są na podstawie wyników badań naukowych. Budowa lub modernizacja ośrodka, który mógłby być wykorzystany przez jednostkę łączącą w swoich działaniach prace naukowe, wdrażanie ich wyników do działalności aplikacyjnej i edukację stanowiłoby najbardziej właściwe i kompleksowe podejście do problemu ochrony różnorodności biologicznej	Wyjaśnienie W ramach CP 2, cel szczegółowy Vii, główny akcent położony jest, nie na rozwój badań naukowych, lecz na podejmowanie działań, które mają służyć ochronie, zachowaniu cennych gatunków roślin i zwierząt. Natomiast w ramach CP1 w ramach planowanej interwencji wzmocniony będzie potencjał innowacyjny regionu poprzez wsparcie infrastruktury badawczo - rozwojowej jednostek naukowych i uczelni. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że w ramach Priorytetu 1 wspierana infrastruktura badawcza będzie musiała służyć wzmocnieniu współpracy pomiędzy sektorem nauki i biznesu oraz przyczyniać się do osiągania korzyści gospodarczych. Dane przedsięwzięcie będzie musiało być poparte analizą popytu lub identyfikacją potrzeb użytkowników, w tym przedsiębiorstw, przemysłu i usług.
588.	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2 (vii) Wzmocnienie ochrony i zachowania	109	budowa i rozwój centrów <u>badania</u> i ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich (np. ogrody botaniczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych i dzikich, banki genowe, <u>jednostki prowadzące badania naukowe mające na celu praktyczne wypracowanie zasad</u>	Odpowiednie działanie centrów ochrony musi być poparte wiedzą naukową stąd konieczne jest w ich działaniu dodanie tego elementu.	Wyjaśnienie: W ramach CP 2, cel szczegółowy Vii, główny akcent położony jest, nie na rozwój badań naukowych, lecz na podejmowanie działań, które mają służyć ochronie, zachowaniu cennych gatunków roślin i zwierząt. Natomiast w ramach CP1 w ramach planowanej interwencji wzmocniony będzie potencjał innowacyjny regionu poprzez

		przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia		<u>ochrony gatunków roślin lub zwierząt i wdrożenie tych propozycji do praktycznej ochrony).</u>		wsparcie infrastruktury badawczo - rozwojowej jednostek naukowych i uczelni. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że w ramach Priorytetu 1 wspierana infrastruktura badawcza będzie musiała służyć wzmocnieniu współpracy pomiędzy sektorem nauki i biznesu oraz przyczyniać się do osiągnięcia korzyści gospodarczych. Dane przedsięwzięcie będzie musiało być poparte analizą popytu lub identyfikacją potrzeb użytkowników, w tym przedsiębiorstw, przemysłu i usług.
589.	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2 (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia Grupy docelowe	109	Główne grupy docelowe Głównymi odbiorcami wsparcia będą mieszkańcy województwa małopolskiego, <u>Instytuty Polskiej Akademii Nauk</u>	Budowa i prowadzenie centrów ochrony różnorodności, ogrodów botanicznych, centrów rehabilitacji zwierząt itd. powinna być realizowana przy wsparciu lub przez jednostki posiadające wiedzę naukową i praktyczną. Przeciężny mieszkaniec takiej wiedzy nie posiada.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych tj. do uszczegółowienia Programu.
590.	Nadleśnictwo Gromnik	2(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	109	Prosimy o doprecyzowanie treści zapisu „ tworzenie nowych form ochrony przyrody ”.	Aktualny zapis Programu może być interpretowany mylnie jako zamiar ustanawiania form ochrony przyrody innych niż istniejące, a określone w ustawie o ochronie przyrody. Osoby posiadające pewien zasób wiedzy prawnej mają świadomość, że działanie takie jest niemożliwe. Jednak duża część społeczeństwa nadal nie ma takiej wiedzy. Uwzględniając dodatkowo nieuniknioną sprzeczność interesów związaną z rozszerzeniem ochrony przyrody, nagłaśnianą często przez media, obecny zapis Programu należy doprecyzować. Zapewne intencją Programu jest obejmowanie nowych obszarów obowiązującymi aktualnie formami ochrony przyrody . Nadleśnictwo zwraca uwagę, że proces obejmowania nowych obszarów obowiązującymi formami ochrony przyrody należy poprzedzić szczegółową analizą	Uwaga uwzględniona Treść programu zostanie zmieniona zgodnie z propozycją.

					efektywności dotychczas ustanowionych form ochrony przyrody.	
591.	Gmina Miejska Kraków	CS 2 (vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	109	Zasadnym wydaje się poprzedzenie wymienionych działań z zakresu zagospodarowania terenów zdegradowanych przeprowadzeniem badań sozologicznych. Proponowana modyfikacja zapisu: <i>(...) Możliwe będą działania dotyczące m.in. przeprowadzania badań sozologicznych, oczyszczania gleby, ziemi i wód gruntowych (...).</i>	Rozpoznanie rodzaju i stopnia zanieczyszczenia gleby, ziemi czy wód poprzez prowadzenie badań sozologicznych stanowi zawsze pierwszy krok umożliwiający podjęcie dalszych działań zmierzających do ich oczyszczenia. Uwzględnienie badań sozologicznych w katalogu działań podlegającym wsparciu wydaje się zatem niezbędne z punktu widzenia holistycznie prowadzonego procesu rewaloryzacji i rekultywacji obszarów przemysłowych czy zdegradowanych i skażonych gruntów.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u> Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (podręcznik kosztów kwalifikowalnych lub uszczegółowienia programu FEM).
592.	Gmina Miejska Kraków	CS 2 (vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych jest mowa o niedookreślonych instytucjach publicznych. Uwzględnienie w tym katalogu jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną jest uzasadnione, gdyż te podmioty mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 2 (vii).	<u>Wyjaśnienie</u> Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki wprowadzany będzie na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych tj. do uszczegółowienia Programu.
593.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 2	109	Propozycja zmiany zapisu z: „wprowadzania roślinności” na: „nasadzenia roślinności”.	Uwaga redakcyjna	<u>Uwaga uwzględniona</u> Program zostanie zmieniony zgodnie z propozycją.
594.	Gmina Miasto Nowy Targ, zgłaszający – Dariusz Jabcoń, Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska	2. Priorytety/2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna/Priorytet 2. Energetyka i środowisko/2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody,	109	Do działań na rzecz zagospodarowania terenów zdegradowanych proponuję włączyć również rekultywację terenów starych, niefunkcjonalnych oczyszczalni ścieków.	Tereny dawnych oczyszczalni ścieków stanowią istotne zagrożenie w sferze środowiska. Prawdziwą „bombą ekologiczną”, są w szczególności niezabezpieczone osadniki, z których pozostałości zanieczyszczeń, w tym substancje biogenne m.in. związki azotu i fosforu, mogą infiltrować do wód gruntowych.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac</u> Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (podręcznik kosztów kwalifikowalnych lub uszczegółowienia PR FEM). Na dzień dzisiejszy wydaje się, że jeśli rekultywacja dawnych oczyszczalni ścieków wpisze się w założenia programu i doprowadzi do nadania lub przywrócenie takim terenom wartości użytkowych np. przeznaczenie terenu na cele

		różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia				przyrodnicze lub społeczne to mogłaby ona otrzymać teoretycznie wsparcie.
595.	Gmina Wierzchosławice	2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	111	Wskaźniki Tabela 2. Wskaźniki produktu Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	1. Zgodnie z opisem na str. 109 wspierane będą działania: „Zagospodarowanie terenów zdegradowanych: - rewitalizacja i rekultywacja obszarów przemysłowych, terenów zdegradowanych, zdewastowanych, skażonych, zanieczyszczonych (w tym nielegalnych składowisk odpadów) poprzez nadanie lub przywrócenie im wartości użytkowych np. przeznaczenie terenu na cele przyrodnicze lub gospodarcze. ” <u>Działania związane z przeznaczeniem terenu na cele gospodarcze nie mają odzwierciedlenia we wskaźnikach.</u> W związku z powyższym właściwym byłoby skorygowanie opisu w zakresie przeznaczenia terenu lub zmodyfikowanie wskaźnika. 2. Wskaźnik: Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu mierzony jest w [ha]. Natomiast wskazane na str. 109 przedsięwzięcia jak np. parki kieszonkowe, zielone dachy, ściany i fasady na budynkach użyteczności publicznej, zielone przystanki charakteryzują się bardzo małą powierzchnią. Zasadnym byłoby wprowadzenie innego wskaźnika, który pozwoli na realizację projektów konkursowych o mniejszej powierzchni, ale z wieloma obiektami/elementami.	Wyjaśnienie 1. W konsultowanym projekcie FEM 2021-2027 zamieszczono tylko część wskaźników, służących monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie. Wskaźniki odnoszące się do pozostałych obszarów interwencji zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru. 2. W projekcie FEM 2021-2027, w szczególności zastosowano adekwatne wspólne wskaźniki produktu i rezultatu, określone przez KE w Załączniku I Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS oraz wskaźniki kluczowe, określone na poziomie krajowym, pochodzące z LWK 2021. Wskaźnik RCO 36 Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu , z jednostką miary ha, jest wskaźnikiem określonym przez KE. W odniesieniu do realizacji projektów z zakresu zielonej infrastruktury, możliwe będzie wprowadzenie dodatkowych, bardziej szczegółowych wskaźników, na poziomie uszczegółowienia programu lub na poziomie regulaminu naboru, adekwatnych dla projektów o mniejszej powierzchni.
596.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i	111	„Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu” Dlaczego wybrano taki wskaźnik? Uzasadnienia w tekście nawiązują do walki ze zmianami klimatu, a tutaj wskazuje się wręcz odwrotny wskaźnik.	Poszerzenie listy wskaźników, weryfikacja wybranych	Uwaga częściowo uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27. Zastosowany w projekcie FEM 2021-27 wskaźnik RCO 36 Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu , jest wskaźnikiem

		zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Wskaźniki Tabela 2. Wskaźniki produktu Tabela 3. Wskaźniki rezultatu		Tabele wskaźników do uzupełnienia		określonym przez KE (w Załączniku I Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS) oraz zamieszczonym na Liście Wskaźników Kluczowych (LWK 2021). Zarówno w rozporządzeniu, jak i na LWK 2021, zostały zidentyfikowane i przypisane możliwe do monitorowania wskaźniki, w danym celu szczegółowym. Powyższy wskaźnik, został przypisany do celu szczegółowego 2vii, dlatego odpowiednio w tym celu został zastosowany w FEM 2021-2027.
597.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Tabela 8: Wymiar 7 - „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST	112	Dlaczego w tym przypadku nie przypisano kwoty alokacji?	Wyjaśnienie	<u>Uwaga uwzględniona</u> Kwoty alokacji w Celu vii zostaną uzupełnione.
598.	Tadeusz Kopta		113	Budowa dróg dla rowerów nie tylko w miastach ale także w małych gminach a szczególnie na		<u>Wyjaśnienie</u>

				bezpiecznych dojazdach do przystanków kolejowych, szczególnie kolei aglomeracyjnej.		Inwestycje w infrastrukturę transportu miejskiego w CP2 dotyczą nie tylko obszarów miejskich ale i podmiejskich, tj. tzw. obszarów powiązanych funkcjonalnie z danym miastem. Dotyczy to także budowy dróg dla rowerów służących celom komunikacyjnym.
599.	Gmina Miejska Kraków	"Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej 2 (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej"	113	W poniżej cytowanym fragmencie proponujemy wprost wskazać rozwiązania wodorowe, w następujący sposób: „...Wspierane będą w szczególności przedsięwzięcia w następujących zakresach: nabycie nowego zeroemisyjnego lub niskoemisyjnego taboru autobusowego dla połączeń miejskich i podmiejskich z niezbędną infrastrukturą (stacje ładowania pojazdów elektrycznych, stacje tankowania wodoru, stacje tankowania paliw alternatywnych, – bez inwestycji związanych z infrastrukturą dystrybucji paliw kopalnych)	Pojazdy wykorzystujące technologie wodorowe zostały wskazane wprost w Ustawie o elektromobilności i paliwach alternatywnych z dnia 11 stycznia 2018 r. (z późn. zmianami), jako kierunek rozwoju zeroemisyjnego transportu publicznego. Dlatego, jeśli w opisie celu szczegółowego jest mowa o stacjach ładowania pojazdów elektrycznych, należałoby również wskazać wprost stacje tankowania wodoru.	Wyjaśnienie W przywołanych zapisach nie wskazywano odrębnie stacji tankowania wodoru, jako że wodór zaliczany jest do paliw alternatywnych, zatem mieści się w zapisie / kategorii: „stacje tankowania paliw alternatywnych.

600.	Gmina Miejska Kraków		113-117	Proponuje się poszerzenie katalogu działań o wsparcie tworzenia intermodalnych centrów logistycznych i przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia emisyjności logistyki „ostatniej mili”.	Przewóz towarów w Polsce odbywa się głównie za pomocą wysokoemisyjnego transportu samochodowego. Sytuację w tym zakresie zmienić może jedynie rozwój centrów intermodalnych, a także działania na rzecz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w procesach logistyki „ostatniej mili”.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z tzw. linią demarkacyjną, przewiduje się, że tego typu inwestycje wspierane będą z poziomu krajowego.
601.	Gmina Miejska Kraków		113	Proponuje się zmianę określenia jednego z zakresów wspieranych przedsięwzięć (czwarty z wymienionych) z: <u>ograniczenie indywidualnego ruchu zmotoryzowanego w centrach miast na: <i>wspieranie rozwoju infrastruktury i rozwiązań przyczyniających się do ograniczenia indywidualnego ruchu zmotoryzowanego w miastach.</i></u>	Rozbudowa infrastruktury rowerowej oraz wprowadzanie nowych rozwiązań będących alternatywą dla indywidualnego ruchu zmotoryzowanego powinny stanowić jeden spójny system nie tylko w zakresie przedmiotowym, ale także terytorialnym. Tego typu przedsięwzięcia powinny być implementowane i rozwijane oraz przynosić pozytywne skutki na całych obszarach miejskich, a nie tylko w ich centrach.	Uwaga nieuwzględniona Rozbudowa infrastruktury rowerowej, tak jak i pozostałe inwestycje w zakresie transportu miejskiego w priorytecie 2. mogą być realizowane na terenie całego miasta, a nawet na obszarach podmiejskich. Wskazany w uwadze zakres dotyczy rozwiązań opracowywanych pod kątem centrów miast, które z racji pełnionych funkcji bywają najbardziej obciążone pod względem indywidualnego ruchu zmotoryzowanego.
602.	Gmina Miejska Kraków	CS 2 (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	114	Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych jest mowa o niedookreślonych instytucjach publicznych. Uwzględnienie w tym katalogu jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną jest uzasadnione, gdyż te podmioty mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 2 (viii).	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie, tj. do uszczegółowienia Programu. Wzór programu operacyjnego odnosi się nie do beneficjentów, a do grup docelowych wsparcia, stąd takie zapisy w projekcie PR FEM.
603.	Gmina Miejska Kraków	Priorytet 2 Energetyka i środowisko 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	113	Proponuje się umożliwić wsparcie także dla inwestycji drogowych na terenie miast, dotyczących budowy/przebudowy miejskich dróg, ulic (nie tylko dróg wojewódzkich na terenie miast ale przede wszystkim dróg lokalnych)	Niniejsza propozycja jest komplementarna w stosunku do inwestycji i rozwiązań umożliwiających wdrożenie ograniczonej emisji komunikacyjnej. Nowy, zeroemisyjny lub niskoemisyjny tabor, funkcjonujący na terenie miasta winien być wsparty także poprzez możliwość korzystania z bardzo dobrej jakości dróg. Dotyczy to także pojazdów indywidualnych, poruszających się po drogach miejskich, takich jak: samochody hybrydowe, pojazdy elektryczne, zasilane paliwami ekologicznymi, itp., szczególnie w kontekście inwestycji i rozwiązań umożliwiających wdrożenie strefy ograniczonej emisji komunikacyjnej.	Uwaga nieuwzględniona W celu polityki 2. możliwe będzie wsparcie dla infrastruktury wykorzystywanej wyłącznie do transportu publicznego, ruchu pieszo lub ruchu rowerowego.
604.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(viii)	113	Brzmienie celu: wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.	Konieczność wspierania zrównoważonej multimodalnej mobilności nie dotyczy tylko obszarów miejskich, ale również dużej części obszarów wiejskich, zwłaszcza w gminach miejsko - wiejskich. Ma to szczególne	Uwaga nieuwzględniona Nazwa Celu szczegółowego 2(viii) <i>wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</i> wynika z

				Proponuje się usunięcie słowa "miejskiej"	znaczenie w kontekście tendencji migracji coraz większej liczby mieszkańców miast na tereny wiejskie, zwłaszcza do miejscowości podmiejskich (bezpośrednio sąsiadujących z terenami miejskimi).	zapisów rozporządzenia ws. EFRR, jest zatem niezależna od IZ i nie możliwości jej zmiany.
605.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Priorytet 2: Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Str. 113	Dodanie w przedsięwzięciach zmierzających do realizacji celu możliwości zakupu nowego taboru szynowego (tramwajowego) oraz budowy infrastruktury szynowej (tramwajowej)	Jednym z działań zmierzających do wdrażania idei zrównoważonej mobilności publicznej powinno być szczególnie w Miejskich Obszarach Funkcjonalnych wykorzystywanie zróżnicowanych form transportu publicznego. W przypadku MOF Krakowa takim rozwiązaniem może być właśnie rozwijanie transportu publicznego poprzez wykorzystanie taboru tramwajowego, szczególnie w kierunków wylotowych z centrum Metropolii do gmin otaczających miasto centralne. Wobec powyższego zasadnym byłoby umożliwienie w ramach programu wsparcia również działań związanych z zakupem taboru tramwajowego oraz budowy infrastruktury niezbędnej do jego wykorzystania.	Uwaga nieuwzględniona Podobnie jak w okresie programowania 2014-2021, projekty realizowane na obszarze miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych przypisane zostały w linii demarkacyjnej poziomowi krajowemu (FENiKS). Poziomowi regionalnemu przypisano interwencje w miastach wojewódzkich i ich obszarach funkcjonalnych, komplementarne do wsparcia udzielanego na poziomie krajowym, oraz w pozostałych miastach nieobjętych wsparciem krajowym. W poprzednich perspektywach finansowych, tego typu projekty taborowe i infrastrukturalne realizowane były z poziomu krajowego programu operacyjnego PO IŚ, take ze względu na skalę finansową tego typu inwestycji.
606.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Priorytet 2: Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Str. 113	Rozszerzenie działań związanych z ograniczeniem indywidualnego ruchu zmotoryzowanego w centrach miast na działania związane z ograniczaniem ruchu zmotoryzowanego w całych Miejskich Obszarach Funkcjonalnych. Powstająca infrastruktura powinna być lokalizowana głównie wokół węzłów komunikacyjnych.	W przypadku monocentrycznych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, charakterystyczna jest koncentracja ruchu samochodowego nie tylko w centrach miast ale przede wszystkim na drogach wylotowych z miast. Wobec powyższego warto w ramach wsparcia umożliwić wykorzystywanie rozwiązań wskazanych w ramach celu, w szczególności dróg rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych nie tylko w samych centrach miast, ale także umożliwić tworzenie zintegrowanych połączeń ponadlokalnych, które mogą przyczynić się do ograniczenia ruchu samochodowego w całym obszarze funkcjonalnym a nie tylko w jego centrum.	Uwaga nieuwzględniona Rozbudowa infrastruktury rowerowej oraz ciągów pieszo-rowerowych, tak jak i pozostałe inwestycje w zakresie transportu miejskiego w priorytecie 2. mogą być realizowane na terenie całego miasta, a nawet na obszarach podmiejskich (w przypadku mechanizmu ZIT, na obszarze MOF). Ewentualne ograniczenia, jakie mogą się pojawić będą wynikać z ustaleń, jakie pojawią się na etapie negocjacji projektu programu z KE lub późniejszych wytycznych opracowywanych wspólnie przez ministerstwo właściwe ds. funduszy z KE.
607.	Gmina Skawina	Priorytet 2. Energetyka i środowisko 2(viii)	115	Tabela 2. Wskaźniki produktu "Wspierana infrastruktura rowerowa" proponuje się dodać sformułowanie "i pieszo - rowerowej"	Z punktu widzenia zrównoważonej mobilności niezmiernie istotne jest zapewnienie nie tylko zapewnienie bezpiecznego dojazdu rowerowego ale również pieszo rowerowego. Z uwagi na często występujące ograniczenia terenowe związane z budową infrastruktury dedykowanej	Uwaga nieuwzględniona Zaproponowany wskaźnik produktu RCO58 „Wspierana infrastruktura rowerowa” jest zgodny z zapisami Załącznika 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

					pieszym i rowerzystom najwłaściwszym rozwiązaniem jest budowa infrastruktury po której mogą się poruszać zarówno piesi jak i rowerzyści czyli ciągów pieszo - rowerowych	2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS i w takim brzmieniu został zaproponowany w programie. Dokument jest zatwierdzony i na obecnym etapie prac nad programem nie ma możliwości rozszerzenia nazwy wskaźnika.
608.	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Nowym Sączu	Priorytet 2. Energetyka i środowisko, 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	114	- tworzenie lub rozbudowa systemów zarządzania ruchem (ITS) w tym między innymi: systemów zarządzania flotą, systemów biletu elektronicznego, systemów dynamicznej informacji pasażerskiej , tworzenie / rozbudowa systemów koordynacji / integracji różnych środków transportu (w tym koncepcja „mobilność jako usługa”)	Prosimy o doprecyzowanie zapisu z uwagi na konieczność dostosowania posiadanych systemów do nowej technologii i nowych funkcjonalności.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapisy zostaną doprecyzowane.
609.	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	115	„W ramach celu szczegółowego nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Planowane do realizacji projekty w ramach celu szczegółowego będą realizowane przez instytucje publiczne i co do zasady nie będą generować dochodów/oszczędności”. Punkt należy przeformułować, aby wprowadzić możliwość zastosowania instrumentów finansowych oraz aby stwierdzenia w programie nie różniły się ze stanem faktycznym – szczegóły w uzasadnieniu.	Zaproponowany w programie zakres wsparcia umożliwi dotowanie inwestycji, które mogą przynosić dochód lub oszczędności – w tym mogą być realizowane przez podmioty prywatne, są to w szczególności: - energooszczędne oświetlenie uliczne i drogowe (może być realizowane przez spółki energetyczne); - rozbudowa systemów koordynacji / integracji różnych środków transportu (w tym koncepcja „mobilność jako usługa” (może być realizowane przez prywatnych usługodawców) - stacje ładowania pojazdów elektrycznych, stacje tankowania paliw alternatywnych (mogą być wykorzystywane w celu uzyskania dodatkowego dochodu poza działalnością przewozową). Dlatego, albo należy wprowadzić dla wybranych typów inwestycji wprowadzenie instrumentów finansowych, np. ESCO dla modernizacji oświetlenia, albo wprowadzić w programie zapisy blokujące uzyskanie dotacji przez inwestycje tego typu przynoszące dochód lub oszczędności. Sugerujemy raczej to pierwsze rozwiązanie, czyli zastosowanie instrumentów finansowych (po przeprowadzeniu stosownych analiz dotyczących zakresu i formuły ich stosowania).	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> W celu szczegółowym dotyczącym transportu miejskiego, wsparcie dla inwestycji z zakresu oświetlenia ulicznego, czy stacji ładowania pojazdów elektrycznych, rozpatrywane jest wyłącznie jako element projektów, a nie jako samodzielne projekty.
610.	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej	115	Wskaźniki produktu. Postulujemy dodanie wskaźników znajdujących się na liście WLWK: Liczba wybudowanych obiektów „Bike&Ride”,	Propozycje są konsekwencją proponowanych zapisów programu, które obecnie dopuszczają	<u>Wyjaśnienie</u>

		mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		infrastruktura dla paliw alternatywnych (stacje ładowania),	realizacji inwestycji w parkingi Park&Ride oraz infrastrukturę paliw alternatywnych.	Wskaźniki Liczba wybudowanych obiektów „Bike&Ride” oraz Infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania/ładowania) znajdują się na Liście Wskaźników Kluczowych (LWK2021), wprowadzone będą na późniejszym etapie prac w dokumencie uszczegółowienia programu.
611.	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	116	Wskaźniki rezultatu. Postulujemy dodanie wskaźników rezultatu: 1. Podział zadań przewozowych w transporcie pasażerskim w największych miastach regionu (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz etc). 2. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z transportu pasażerskiego. (wartość sumaryczna dla zrealizowanych projektów) 3. Wskaźnik bezpieczeństwa ruchu drogowego, np. ilość ofiar wypadków drogowych na 1000 mieszkańców regionu lub wybranych największych miast regionu.	Opis celu szczegółowego zawiera działania, które będą realizowały cele mierzone proponowanymi wskaźnikami. W szczególności należy wskazać na następujące zapisy: - ograniczanie indywidualnego ruchu zmotoryzowanego w centrach miast, a w szczególności „ <i>Celem wsparcia w tym obszarze jest dalszy rozwój nowoczesnego, zero- i niskoemisyjnego transportu miejskiego zachęcającego do rezygnacji z korzystania z samochodów osobowych</i> ” – obecnie wpisane w program wskaźniki nie mierzą tego celu! - nabycie nowego zeroemisyjnego lub niskoemisyjnego taboru autobusowego oraz inne inwestycje przyczyniające się do redukcji emisji - wyposażenie dróg i ulic w niezbędne obiekty i urządzenia drogowe służące bezpieczeństwu ruchu pojazdów transportu publicznego	Uwaga nieuwzględniona: Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS oraz Listą Wskaźników Kluczowych (LWK2021). Przytoczone wskaźniki nie znajdują się w ww. dokumentach stąd mogą jedynie zostać wskazane na poziomie projektu o ile będą adekwatne do realizowanej interwencji.
612.	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	116	Nie wiemy, dlaczego w programie nie zostały określone grupy beneficjentów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie – w innych regionalnych FE takie zapisy są stosowane. Nawet jeśli nie będą takie zapisy wstawione do programu (ale np. do dokumentów bardziej szczegółowych), postulujemy w zakresie tego celu wskazanie jako beneficjentów m.in. organizacji pozarządowych.	Organizacje pozarządowe mogą w szczególności realizować projekty w zakresie: działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne promujące transport zbiorowy lub indywidualny niezmotoryzowany i bezpieczeństwo ruchu w transporcie publicznym. Realizacja ta może być samodzielna lub jako partner w projekcie, więc organizacje pozarządowe mogłyby być beneficjentami środków UE z FE.	Wyjaśnienie Wzór programu operacyjnego zawarty w zał. V do rozporządzenia ogólnego obejmuje pozycję „Główne grupy docelowe”, stąd w dokumencie wskazuje się tę kategorię. Katalog beneficjentów zostanie określony w SzOP.
613.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej	115 - 116	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia.	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-2027.

		<p>jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>				
614.	TAURON Nowe Technologie	Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako element transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	113-114	Wyodrębnienie przedsięwzięcia dot. energooszczędnego oświetlenia ulicznego i drogowego jako samodzielnego typu projektu do realizacji w ramach przedmiotowego celu szczegółowego lub w ramach wspierania efektywności energetycznej.	<p>W naszej opinii budowa/modernizacja oświetlenia ulicznego i drogowego powinna być samodzielnym typem projektu z uwagi na skalę tego typu infrastruktury występującej w całym województwie.</p> <p>Umieszczenie zakresu dot. oświetlenia ulicznego i drogowego w ramach celu „Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej” rodzi obawy, iż takie przedsięwzięcia będą zmarginalizowane lub uznawane co najwyżej jako element projektów z zakresu mobilności, podczas gdy ich specyfika wskazuje na konieczność odrębnego ich traktowania.</p> <p>Przykładowo uzależnienie wsparcia oświetlenia od budowy np. centrów przesiadkowych znacznie ograniczy możliwość do osiągnięcia efektywności energetyczną poprzez budowę/przebudowę oświetlenia jedynie bezpośrednio przylegającego do centrum przesiadkowego. Spowoduje to m.in. pogłębienie się dysproporcji w jakości oświetlenia na terenie gminy, która zdecyduje się na tego typu inwestycje. Dlatego ważne jest zapewnienie odpowiedniego oświetlenia na całym odcinku pasa drogowego, aby zwiększyć efektywność energetyczną, ochronę środowiska i bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Obszar wsparcia dotyczący mobilności miejskiej nie koncentruje się na inwestycjach dotyczących oświetlenia ulicznego. Mając na uwadze powyższe ten zakres wsparcia w obszarze transportu ma znaczenie uzupełniające względem inwestycji dot. infrastruktury transportu miejskiego i podmiejskiego – tj. zawsze jako element szerszego projektu.</p> <p>Do rozważenia w ramach celu dot. efektywności energetycznej.</p>
615.	TAURON Nowe Technologie			Umożliwienie realizacji przedsięwzięć dot. energooszczędnego oświetlenia ulicznego i drogowego innym niż JST podmiotom posiadającym i/lub zarządzającym tego typu infrastrukturą.	<p>Na terenie Małopolski dominującym właścicielem infrastruktury oświetlenia ulicznego i drogowego jest TAURON Nowe Technologie S.A. – spółka, która w 2018 r. przejęła od TAURON Dystrybucja S.A. (operatora sieci dystrybucyjnej na południu Polski) majątek</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wzór programu operacyjnego zawarty w zał. V do rozporządzenia ogólnego obejmuje pozycję „Główne grupy docelowe”, stąd w dokumencie wskazuje się tę kategorię. Katalog beneficjentów zostanie określony w SzOP.</p>

					<p>oświetleniowy. W związku z tym ważne jest umożliwienie innym podmiotom niż JST realizacji działań związanych z budową/modernizacją oświetlenia. Ograniczenie katalogu beneficjentów jedynie do JST, ich jednostek lub spółek zmniejszy możliwy do osiągnięcia efekt ekologiczny. Samorządy, które obecnie korzystają z usług oświetleniowych TAURON Nowe Technologie S.A., zmuszone będą do dzierżawy ich majątku na rzecz realizacji własnych projektów, co może zniechęcić część z nich oraz wygenerować dodatkowe koszty. Taka struktura stanowi komplikację wpływającą na sprawność realizacji projektów. Dodatkowo, brak wiedzy i doświadczenia wśród wielu JST w tym zakresie spowoduje podwyższone koszty realizacji inwestycji. TAURON Nowe Technologie, jako spółka specjalizująca się w tego typu przedsięwzięciach, posiada odpowiednio wykwalifikowanych specjalistów oświetleniowych, którzy od lat realizują inwestycje oświetleniowe. Jednocześnie spółka ta jest w stanie lepiej zidentyfikować niezbędne potrzeby inwestycyjne w zakresie oświetlenia (np. realizacji w pierwszej kolejności działań polegających na wymianie starych opraw rtęciowych na ledowe), aby uzyskać jak najwyższą efektywność energetyczną. Z tego też względu zasadnym jest uwzględnienie w katalogu potencjalnych wnioskodawców w przypadku projektów dot. wymiany oświetlenia ulicznego na bardziej efektywne energetycznie, nie tylko JST, ale także przedsiębiorców.</p>	
616.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w</p>	117	Dlaczego nie wpisano tutaj kwoty alokacji?	Wyjaśnienie	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Do wprowadzenia na późniejszym etapie prac nad Programem.</p>

		<p>kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p> <p>Tabela 8: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST</p>				
617.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	113	<p>Konieczność doprecyzowania warunków realizacji inwestycji np. rowerowych, tak, aby chronić pierwszeństwo drzew, zieleni, aby nie dochodziło do absurdów, że dla wzmocnienia ruchu bezemisyjnego wycina się całe szpalery drzew. Żadne nasadzenia zastępcze nie zniwelują nieprzemyślanych skutków takich działań w perspektywie kilkudziesięciu lat.</p>	<p>Doprecyzowanie. Uzupełnienie o pierwszeństwo zasady Do not significant harm (DNSH), prymat zasady zrównoważonego rozwoju nad inwestycjami tego typu.</p>	<p>Wyjaśnienie Do dalszych analiz na etapie prac nad dokumentami uszczegóławiającymi Program i dokumentacjami konkursowymi / pozakonkursowymi oraz w oparciu o wyniki analizy zasady DNSH.</p>
618.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	114	<p>„<i>energooszczędne oświetlenie uliczne i drogowe</i>”</p> <p>Należy uzupełnić o zapis wskazujący na oświetlenie nie wpływające negatywnie na świat roślin i zwierząt. Ostatnie doniesienia wskazują na powiązanie oświetlenia LED z depopulacją owadów. Istnieje więcej niż podejrzenie, że nieprawidłowe oświetlenie znacząco wpływa na wzrost śmiertelności zapylaczy</p>	<p>Do doprecyzowania</p>	<p>Wyjaśnienie Do doprecyzowania na etapie prac nad dokumentami uszczegóławiającymi Program.</p>
619.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p>	114	<p>„<i>działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne promujące transport zbiorowy lub indywidualny niezmotoryzowany i bezpieczeństwo ruchu w transporcie publicznym</i>”</p>	<p>Do doprecyzowania</p>	<p>Wyjaśnienie Do doprecyzowania na etapie prac nad dokumentami uszczegóławiającymi Program.</p>

		Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		Kolejny zapis w programie wskazujący na edukację ekologiczną, ale wpisany jako promocja transportu publicznego. Należy wyraźnie doprecyzować, jaki cel i w jaki sposób mają mieć niniejsze działania.		
--	--	---	--	---	--	--

Priorytet 3. Mobilna Małopolska

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
620	Gmina Miejska Kraków	CS 3 (ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	41	Proponuje się uwzględnienie układów drogowych komunikujących Strefy Aktywności Gospodarczej oraz inne tereny inwestycyjne.	Osiągnięcie CP 3 nie będzie możliwe bez właściwego skomunikowania terenów inwestycyjnych. Dotychczas podejmowane w tym zakresie wysiłki nie zapewniają infrastruktury odpowiadającej rzeczywistemu zapotrzebowaniu i zapotrzebowaniu przyszłościowemu (z uwzględnieniem prognoz dotyczących rozwoju gospodarczego Polski).	Wyjaśnienie Warunkiem wsparcia inwestycji drogowych w programach regionalnych, jest spełnianie przez drogi wymagań o charakterze dostępowym, co oznacza, że muszą one spełniać jeden z ustalonych warunków, tj.: stanowić brakujące połączenia do sieci TEN-T, przejść granicznych, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu.
621	Gmina Miejska Kraków	CS 3 (ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz	120	Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych: JST, jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną, a także organizacji pozarządowych.	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych jest mowa o niedookreślonych instytucjach publicznych. Uwzględnienie w tym katalogu JST, jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną, a także organizacji pozarządowych jest uzasadnione, gdyż te podmioty mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 3 (ii). W szczególności ma to znaczenie w przypadku wsparcia dla inwestycji w infrastrukturę istniejących lotnisk aeroklubowych celem ich dostosowania do ruchu biznesowego.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie, tj. do uszczegółowienia Programu. Wzór programu operacyjnego odnosi się nie do beneficjentów a do grup docelowych wsparcia, stąd takie zapisy w projekcie programu FEM 2021-2027.

		mobilności transgranicznej				
622	Powiat Nowotarski	Priorytet 3. Małopolska Mobilna, Cel polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności - transport drogowy	118-119	Brak wsparcia powiatowej infrastruktury drogowej związanej z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych wraz z jej infrastrukturą techniczną	W projektach regionalnych programów operacyjnych na lata 2021-2027 dla innych województw przewidziano wsparcie finansowe inwestycji polegających na budowie, przebudowie, modernizacji dróg lokalnych. W związku z powyższym wnosi o wprowadzenie możliwości ubiegania się o dofinansowanie powiatowej infrastruktury drogowej w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.	Uwaga uwzględniona Zakres wsparcia w obszarze inwestycji drogowych zostanie uzupełniony o wsparcie dla inwestycji dotyczących dróg powiatowych.
623	Tadeusz Kopta	wsparcie dla inwestycji w infrastrukturę istniejących lotnisk aeroklubowych celem ich dostosowania do ruchu biznesowego.	119	Nie ma potrzeby inwestowania w biznes, gdyż szkoda na to pieniądze społecznych	Biznes sam powinien takie przedsięwzięcia finansować	Uwaga nieuwzględniona Proponując wsparcie dla inwestycji dotyczących lotnisk aeroklubowych, jako ułatwienia komunikacyjnego istotnego dla sfery gospodarczej w odpowiedzi na rosnący potencjał lotnictwa ogólnego (<i>general aviation</i>), brano pod uwagę to, że transport lotniczy stanowi istotny element systemu transportu metropolitalnego. Obserwowane jest coraz powszechniejsze korzystanie z lotnictwa ogólnego, co skłania do poszukiwania odpowiedzi na potrzebę tworzenia warunków sprzyjających szybkiemu transportowi osób. W proponowanym zakresie, tj. inwestycji dotyczących lotnisk aeroklubowych nie podjął się dotychczas prywatny biznes. Samorząd terytorialny tworzy warunki dla rozwoju wszystkich grup społecznych, dlatego też wychodząc naprzeciw zgłaszanym postulatom / apelom dot. wzmocnienia infrastrukturalnego lotnisk aeroklubowych, przy braku odpowiedzi prywatnego biznesu, uznano, że jest to potencjalna przestrzeń dla inwestycji publicznych.
624	Tadeusz Kopta	nabywanie przyjaznego środowiska taboru autobusowego na potrzeby publicznego transportu pozamiejskiego	119	EURO6 wkrótce może okazać się niewystarczającym	Powinno być lepszych niż EURO-6, elektrycznych, wodorowych itp.	Uwaga uwzględniona Zaproponowany zapis w projekcie programu FEM 2021-227 wskazuje, na tabor „spełniający co najmniej normę emisji spalin Euro-6”, co oznacza, że nie wykluczono zakupów taboru spełniającego bardziej restrykcyjne wymagania. Zapis w programie zostanie przeformułowany zgodnie ze znanym już w tym momencie zapisem projektu Umowy Partnerstwa, tj.

		oraz transportu dowozowego, spełniającego co najmniej normę emisji spalin Euro-6				bez odnoszenia się do konkretnej normy emisji spalin, a wskazaniem, że chodzi o tabor nisko i zeroemisyjny.
625	Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. (Kraków Airport)	CP3 <i>(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (EFRR)</i>	41-43	Prosimy o uwzględnienie wsparcia środkami UE dalszego rozwoju Krakow Airport.	Rozwój transportu multimodalnego nie może się ograniczać do wsparcia jedynie transportu publicznego. Lotnisko jest kluczowym elementem transportu multimodalnego w regionie.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, wsparcie dla transportu lotniczego w TEN-T zostało przypisane do poziomu krajowego.
626	Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. (Kraków Airport)	Cel polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności 3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym	118-122	W ramach przedmiotowego celu wsparciem objęte zostaną jedynie lotniska aeroklubowe. Prosimy o uwzględnienie wśród beneficjentów także lotnisk regionalnych.	Krakow Airport stanowi kluczowy element infrastruktury transportowej regionu, a jego rozwój wpływa na rozwój regionu, co potwierdzają liczne opracowania naukowe. Zahamowanie tempa rozwoju lotniska w aktualnej perspektywie finansowej UE, odbije się na przyszłej kondycji regionalnej gospodarki.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, wsparcie dla transportu lotniczego w TEN-T zostało przypisane do poziomu krajowego.

		poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej				
627	Marcin Dziadkowiec – kierownik Referatu ds. Drogownictwa i Transportu Urzędu Miasta Nowy Targ	Priorytet 3. Mobilna Małopolska, Cel polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	118-119	Transport drogowy: budowa, przebudowa dróg lokalnych w tym budowa obwodnic – połączeń dróg lokalnych z drogami krajowymi i wojewódzkimi	<p>Dostępność komunikacyjna realizowana jest przez układ dróg krajowych, wojewódzkich i lokalnych. Biorąc pod uwagę utrudnienia w płynności uchu występujące na drogach wyższej w godzinach szczytu, w sezonie turystycznym oraz w sytuacji zdarzeń drogowych, konieczne jest przeniesienie części ruchu na drogi alternatywne – lokalne. W tym celu niezbędne jest stworzenie sprawnej i drożnej sieci dróg nie tylko wojewódzkich ale również lokalnych, które skutecznie mogą usprawnić prędkość podróżowania, podnieść standard i komfort podróżowania.</p> <p>Dobra i bezpieczna infrastruktura drogowa jest jedną z potrzeb aktywnego i mobilnego społeczeństw a także element tworzenia sprawnego i spójnego drogowego systemu transportowego, decydującego o rozwoju społeczno – gospodarczym regionu.</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Zakres wsparcia w obszarze inwestycji drogowych zostanie uzupełniony o wsparcie dla inwestycji dotyczących dróg powiatowych.</p>
628	MFIPR	Priorytet 3. Mobilna Małopolska, Powiązane rodzaje działań, Transport drogowy	118	Prosimy o usunięcie zapisu dotyczącego możliwości realizacji prac remontowych.	Prace remontowe nie kwalifikują się do wsparcia w ramach polityki spójności	<p><u>Wyjaśnienie / Kwestia do dalszych ustaleń</u></p> <p>Zaproponowane zapisy projektu programu FEM 2021-2027 w zakresie dopuszczalności prac remontowych dotyczą wyłącznie sytuacji, gdy tego typu prace stanowią element szerszego projektu dot. budowy / rozbudowy / przebudowy drogi, niezbędny dla pełnej funkcjonalności inwestycji podstawowej. Nie jest to zatem bezwzględne dopuszczenie możliwości wsparcia dla tego typu prac, jako samodzielnego projektu, a jedynie ograniczenie tej możliwości do sytuacji uzasadnionych celem inwestycji polegającej na budowie / przebudowie / rozbudowie drogi.</p> <p>W praktyce zachodzą sytuacje gdzie w obrębie prowadzonej inwestycji z zakresu budowy/rozbudowy/przebudowy drogi konieczny jest remont elementów towarzyszących (nie ma technicznej konieczności podnoszenia ich parametrów). W opisanej sytuacji jest to niezmiennie zadanie inwestycyjne polegające na budowie, rozbudowie lub przebudowie drogi</p>

						obejmującej jedynie fragmentaryczne prace remontowe elementów infrastruktury, które są traktowane całościowo jako nakłady inwestycyjne podnoszące wartość budowanego / przebudowanego środka trwałego. W takim przypadku prowadzone prace remontowe są niezbędne do osiągnięcia założonego celu inwestycji i tym samym wydatki dotyczącego tego typu robót powinny stanowić koszt objęty dofinansowaniem - w opisanej sytuacji wydatek remontowy jest zatem <i>de facto</i> wydatkiem inwestycyjnym, a więc zgodnym z uregulowaniami rozporządzeń dla polityki spójności.
629	MFIPR	Priorytet 3. Mobilna Małopolska, Powiązane rodzaje działań, Regionalny transport kolejowy oraz publiczny transport pozamięjski	119	W punkcie dotyczącym nabywania taboru autobusowego prosimy o uwzględnienie zapisów, iż będzie to tabor zeroemisyjny albo niskoemisyjny.	Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa, w przypadku pozamięjskich publicznych przewozów autobusowych tylko zeroemisyjny i niskoemisyjny tabor kwalifikuje się do wsparcia. Odwołanie do normy EURO 6 nie gwarantuje, iż wymóg zero- lub niskoemisyjności taboru zostanie spełniony.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie uspołniony z zapisami znanego w tym momencie projektu Umowy Partnerstwa poprzez dodanie wskazania, że chodzi o tabor zero- lub niskoemisyjny, a bez odniesień do konkretnej normy emisyjności.
630	MFIPR	Priorytet 3. Mobilna Małopolska, Powiązane rodzaje działań, Transport lotniczy	119	Zapis dotyczący wsparcia dla inwestycji w infrastrukturę istniejących lotnisk aeroklubowych celem ich dostosowania do ruchu biznesowego jest niezgodny z rozporządzeniem ws. EFRR i FS oraz projektem Umowy Partnerstwa.	Zgodnie z art. 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie EFRR i FS, wsparcia nie udziela się na inwestycje w infrastrukturę portów lotniczych, z wyjątkiem następujących przypadków: • inwestycje w środki łagodzące oddziaływanie na środowisko; lub • inwestycje w ochronę, bezpieczeństwo, jak i systemy zarządzania ruchem lotniczym. Mając na względzie ww. ograniczenia wynikające z rozporządzenia, zakres możliwego wsparcia określony w projekcie Umowy Partnerstwa obejmuje (cyt.) „inwestycje bezpośrednio ukierunkowane na podniesienie bezpieczeństwa i ochrony transportu, w tym doposażenie służb nadzoru i ratownictwa technicznego (...), a także	<u>Wyjaśnienie / Kwestia do dalszych ustaleń</u> Z uwagi na to, że lotniska aeroklubowe nie są portami lotniczymi, jako że nie spełniają definicji ustawowej portu lotniczego (zgodnie z Ustawą Prawo lotnicze – port lotniczy, to lotnisko użytku publicznego wykorzystywane do lotów handlowych (ładowania w celu zabrania lub pozostawienia pasażerów, bagażu, towarów lub poczty, przewożonych odpłatnie)), ani definicji zawartej w rozporządzeniu dotyczącym pomocy publicznej tzw. GBER, do którego odwołuje się z kolei rozporządzenia ws. EFRR w zakresie definicji lotniska (porty lotnicze o średniorocznym przepływie pasażerów do 3 mln osób), wsparcie dla lotnisk aeroklubowych projekcie programu FEM 2021-2027 potraktowano jako odrębny obszar wsparcia - w naszej opinii ww. wyłączenie nie dotyczy zupełnie odmiennych kategorii lotnisk, tj. lotnisk użytku wyłącznego lub lotnisk publicznych o ograniczonej certyfikacji, czy też ładowisk.

					<p>inwestycje zmniejszające oddziaływanie transportu na środowisko w zakresie wskazanym w odpowiednich programach regionalnych”.</p> <p>Wsparcie nie wpisujące się w ww. zakres, jest niezgodne zarówno z rozporządzeniem w sprawie EFRR i FS, jak i zapisami UP.</p>	<p>Podtrzymujemy gotowość do rozmowy o wsparciu dla rozwoju lądowisk i heliportów na bazie istniejących lotnisk aeroklubowych, jako ułatwienia komunikacyjnego istotnego dla sfery gospodarczej w odpowiedzi na rosnący potencjał lotnictwa ogólnego (<i>general aviation</i>). Deklarujemy również gotowość notyfikacji programu pomocowego dla tego zakresu wsparcia.</p>
631	MFiPR	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska,</p> <p>Powiązane rodzaje działań,</p> <p>Zapisy dotyczące sposobu wyboru projektów.</p>	119	<p>Prosimy o skorygowanie terminologii dotyczącej sposobu wyboru projektów – zamiast „konkursowej oraz pozakonkursowej” powinno być „konkurencyjnej oraz niekonkurencyjnej”.</p>	<p>W perspektywie finansowej 2021-2027 obowiązuje sposób wyboru konkurencyjny i niekonkurencyjny.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapisy zostaną uspołnione z zapowiadaną zmianą nazewnictwa.</p>
632	MFiPR	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska,</p> <p>Powiązane rodzaje działań,</p>	118-119	<p>Prosimy o dodanie zapisów, iż wszystkie inwestycje w tym priorytecie (CP3) muszą wynikać z Regionalnego Planu Transportowego.</p>	<p>Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa „Wszystkie inwestycje w sektorze transportu planowane do objęcia wsparciem z ramach celu polityki 3 powinny wynikać z odpowiednich transportowych dokumentów planistycznych na właściwym dla nich poziomie.” W przypadku programu regionalnego jest to Regionalny Plan Transportowy.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Dodany zostanie zapis wskazujący, że inwestycje planowane do objęcia wsparciem z ramach CP 3 muszą wynikać z odpowiednich transportowych dokumentów planistycznych na właściwym dla nich poziomie, tj. w przypadku dróg regionalnych z Regionalnego Planu Transportowego, natomiast w przypadku dróg powiatowych z transportowych dokumentów planistycznych przygotowanych na poziomie powiatowym.</p>
633	MFiPR	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska</p>	119	<p><i>Transport lotniczy:</i></p> <p>- <i>wsparcie dla inwestycji w infrastrukturę istniejących lotnisk aeroklubowych celem ich dostosowania do ruchu biznesowego.</i></p> <p>Zakres wsparcia opisany jest zbyt ogólnie. Zgodnie z Rozporządzeniem UE nr 2021/1058 możliwe będzie finansowanie inwestycji w tzw. regionalne porty lotnicze w poniższych przypadkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inwestycje w środki łagodzące oddziaływanie na środowisko; lub inwestycje w ochronę, bezpieczeństwo, jak i systemy zarządzania ruchem lotniczym 		<p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>Szczegółowy zakres wsparcia zostanie opisany w dokumencie uszczegóławiającym program, tj. w szczegółowym opisie priorytetów (SzOP) i będzie on zależny od wyniku negocjacji programu z ministrem właściwym ds. funduszy europejskich oraz z KE.</p>

				wynikające z badań nad systemem zarządzania ruchem lotniczym w jednolitej europejskiej przestrzeni powietrznej		
634	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Priorytet 3. Mobilna Małopolska	118	<p><u>Jest:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, przebudowa dróg wojewódzkich, w tym również obwodnic, budowa, przebudowa obiektów mostowych, wiaduktów estakad, tuneli drogowych i innych obiektów inżynierskich zlokalizowanych w ciągach dróg wojewódzkich wraz z towarzyszącą infrastrukturą, w tym m.in. ścieżkami rowerowymi. <p>Dopuszcza się możliwość realizacji prac remontowych w sytuacji gdy tego typu prace stanowią niezbędny element projektu dla pełnej funkcjonalności inwestycji podstawowej.</p> <p><u>Powinno być:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, przebudowa dróg wojewódzkich i lokalnych (powiatowych i gminnych), w tym również obwodnic, budowa, przebudowa obiektów mostowych, wiaduktów estakad, tuneli drogowych i innych obiektów inżynierskich zlokalizowanych w ciągach dróg wojewódzkich wraz z towarzyszącą infrastrukturą, w tym m.in. ścieżkami rowerowymi. <p>Dopuszcza się możliwość realizacji prac remontowych w sytuacji gdy tego typu prace stanowią niezbędny element projektu dla pełnej funkcjonalności inwestycji podstawowej.</p>	<p>Należy podkreślić, że na terenie Miasta Nowego Sącza nie ma żadnych dróg wojewódzkich w związku z tym przy zatwierdzeniu w obecnej formie Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Miasto Nowy Sącz nie będzie miało żadnej możliwości aplikowania o środki unijny na realizację inwestycji drogowych z Programu Regionalnego.</p> <p>Dodatkowo należy zaznaczyć, że skoro w innych Programach Regionalnych (projektach na chwilę obecną) m.in. dla Kujaw i Pomorza oraz Śląska przewidziano możliwość udzielenia dofinansowania na realizację inwestycji dla dróg lokalnych to bynajmniej nie powinno stanowić żadnego problemu wprowadzenie zapisu umożliwiającego aplikowanie o środki finansowe na budowę, przebudowę lub remont dla dróg powiatowych również w Programie Regionalnym dla Małopolski.</p> <p>Włączając się w proces opiniowania dokumentu, Miasto Nowy Sącz wnosi o wprowadzenie zapisu umożliwiającego aplikowanie o środki finansowe na inwestycje dotyczące dróg powiatowych w ramach Regionalnego Funduszu Europejskiego dla Małopolski na lata 2021-2027.</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Zakres wsparcia w obszarze inwestycji drogowych zostanie uzupełniony o wsparcie dla inwestycji dotyczących dróg powiatowych.</p>
635	Urząd Gminy Szczurowa	Cel polityki 3. Bardziej połączona Europa, Cel szczegółowy (ii)	119	Rozszerzenie zakresu wsparcia o lądowiska (m.in. gminne)	Oprócz lotnisk aeroklubowych na terenie województwa istnieją również lądowiska zarządzane przez gminy, instytucje publiczne oraz przedsiębiorców.	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Z uwagi na ograniczoność środków finansowych utrzymana zostaje propozycja wsparcia dla inwestycji w infrastrukturę</p>

						istniejących lotnisk aeroklubowych celem ich dostosowania do ruchu lotnictwa ogólnego (<i>general aviation</i>).
636	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	119	wsparcie dla inwestycji w infrastrukturę istniejących lotnisk aeroklubowych celem ich dostosowania do ruchu biznesowego. – wnioskujemy o wykreślenie wsparcia dla tego typu projektów	Transport lotniczy otrzymał duże wsparcie finansowe w okresie 2007-2013 i dziś pozostał z wieloma aktywami osieroconymi (lotniska regionalne). Inwestycja w lotniska lokalne w celu dostosowania ich do ruchu biznesowego nie spełnia kryteriów zrównoważonej mobilności (dofinansowuje najmniej ekologiczny środek transportu pasażerskiego – lotnictwo) oraz faworyzuje bogatsze grupy społeczne (biznes) względem grup uboższych. Ponadto tak opisana inwestycja prawdopodobnie jest możliwa do realizacji bez wsparcia ze środków publicznych, ponieważ dotyczy z założenia klientów bogatych, których stać na tego typu luksusowe usługi.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W przypadku Małopolski, wsparcie dla MPL Kraków-Balice nie doprowadziło do sytuacji „osierocenia aktywów”. Ten port lotniczy rozwija się dynamicznie (pomijając sytuację pandemiczną, która obiektywnie dotyka m.in. porty lotnicze i przewoźników lotniczych), o czym świadczy rosnąca liczba obsługiwanych pasażerów.</p> <p>Proponując wsparcie dla inwestycji dotyczących lotnisk aeroklubowych, jako ułatwienia komunikacyjnego istotnego dla sfery gospodarczej w odpowiedzi na rosnący potencjał lotnictwa ogólnego (<i>general aviation</i>), brano pod uwagę fakt, że transport lotniczy stanowi istotny element systemu transportu metropolitalnego. Obserwowane jest coraz powszechniejsze korzystanie z lotnictwa ogólnego, co skłania do poszukiwania odpowiedzi na potrzebę tworzenia warunków sprzyjających szybkiemu transportowi osób. W proponowanym zakresie, tj. inwestycji dotyczących lotnisk aeroklubowych nie podjął się dotychczas prywatny biznes. Samorząd terytorialny tworzy warunki dla rozwoju wszystkich grup społecznych, dlatego też wychodząc naprzeciw zgłaszanym postulatam / apelom dot. wzmocnienia infrastrukturalnego lotnisk aeroklubowych, przy braku odpowiedzi prywatnego biznesu, uznano, że jest to potencjalna przestrzeń dla inwestycji publicznych.</p>
637	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu	118	„budowa, przebudowa dróg wojewódzkich, w tym również obwodnic” – sugerujemy dopisanie warunku dot. obwodnic: Obwodnice będą mogły być finansowane tylko wraz z dostosowaniem dotychczasowych dróg wykorzystywanych przez ruch tranzytowy do warunków ruchu lokalnego;	Często budowa obwodnicy miasta pozostawia w nim problem przewymiarowanych jezdni, niedostosowanych do zmniejszonego ruchu drogowego, które są niebezpieczne dla innych użytkowników ruchu i nieestetyczne, dlatego sugerujemy preferowanie tego typu projektów kompleksowych.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Nie jest planowane wprowadzenie proponowanego warunku dla wsparcia inwestycji dot. budowy obwodnic z uwagi na warunki, jakie będą musiały spełnić drogi uzyskujące dofinansowanie – np. w przypadku dróg lokalnych (gminnych i powiatowych), będą musiały one spełniać jeden z warunków dostępnościowych tj.: stanowić brakujące połączenia do sieci TEN-T, przejść granicznych, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu.</p>

		do TEN-T oraz mobilności transgranicznej				
638	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	119	Regionalny transport kolejowy oraz publiczny transport pozamiejski. Wnioskujemy o dodanie zapisu: budowa linii kolejowych na potrzeby regionalnego transportu pasażerskiego	Nie wiemy czy przez niedopatrzenie czy celowo nie znalazł się taki zapis w programie, tymczasem w planie finansowym przypisano 10000000 EUR na realizację inwestycji o kodzie 095, czyli „Nowo wybudowane lub rozbudowane linie kolejowe – sieć bazowa TEN-T”. Niezależnie od tego projekt programu zawiera relatywnie najwyższy wśród innych FE wskaźnik finansowania dróg, w stosunku do kolei. Przykładem pozytywnym w tym zakresie jest Województwo Dolnośląskie, gdzie w FE planowane jest realizowanie liczne rewitalizacje linii kolejowych dla celów transportu regionalnego. W województwie małopolskim też są linie, które takiej rewitalizacji i integracji z innymi środkami transportu są warte, np. Rabka-Zdrój-Limanowa-Nowy Sącz czy Muszyna-Leluchów. Postulujemy ponowne rozważenie ich realizacji w programie.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z tzw. linią demarkacyjną poziomowi programu regionalnego przypisano inwestycje w infrastrukturę kolejową zarządzaną przez samorząd terytorialny lub podległą mu jednostki. Tym samym, wsparcie dla inwestycji dotyczących linii kolejowych zarządzanych przez PKP PLK S.A. przewidziane zostało w okresie programowania 2021-2027 z poziomu programu krajowego. W związku z powyższym nie jest planowane wsparcie tego typu projektów ze środków programu FEM 2021-2027. Kategoria o kodzie 095, to zgodnie z zał. I do rozporządzenia ogólnego (tj. Rozporządzenia PE i Rady (UE) 2021/1060): <i>Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych: transport drogowy.</i> Kategorie interwencji przewidziane dla inwestycji na liniach kolejowych to kategorie o numerach od 096 do 103, i żadna z ww. kategorii interwencji nie została uwzględniona w projekcie programu FEM 2021-2027.
639	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	121	Wskaźniki produktu: Dodanie nowego wskaźnika: Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	Program zawiera dużą ilość środków przeznaczoną na wydatki o kodzie 107, czyli: „Transport multimodalny (TEN-T)”, co prawdopodobnie oznacza wydatkowanie środków na tworzenie lub rozbudowa rozwiązań integrujących usługi transportowe w regionie różnych rodzajów transportu zbiorowego lub gałęzi transportu zbiorowego, czyli w istocie zintegrowanych węzłów przesiadkowych. Rozsądne będzie więc zastosowanie proponowanego wskaźnika produktu, który w dodatku znajduje się na liście WLWK.	Wyjaśnienie. Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS oraz Listą Wskaźników Kluczowych (LWK2021). Wskazany wskaźnik zgodnie z zapisami LWK2021 realizowany będzie jedynie w celu szczegółowym 2viii. Kategoria o kodzie 107, to zgodnie z zał. I do rozporządzenia ogólnego (tj. Rozporządzenia PE i Rady (UE) 2021/1060): <i>Bezemisijny / zasilany energią elektryczną tabor kolejowy.</i>

640	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	121	<p>Wskaźniki rezultatu: Dodanie wskaźników rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób korzystających z zakupionego lub zmodernizowanego kolejowego taboru pasażerskiego w ciągu roku (znajduje się na liście WLWK) 2. Oszczędność czasu dzięki nowej lub zmodernizowanej infrastrukturze drogowej (znajduje się na liście WLWK) 3. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z transportu pasażerskiego. (wartość sumaryczna dla zrealizowanych projektów) 4. Wskaźnik bezpieczeństwa ruchu drogowego, np. ilość ofiar wypadków drogowych na 1000 mieszkańców regionu. 	<p>Opis celu szczegółowego zawiera działania, które będą realizowały cele mierzone proponowanymi wskaźnikami. W szczególności należy wskazać na zapisy umożliwiające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup kolejowego taboru pasażerskiego 2. Realizację inwestycji w nową i zmodernizowaną infrastrukturę drogową 3. Zakupy taboru o ograniczonej emisji spalin 4. Budowę urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego. <p>Ponadto obecnie cel zawiera tylko jeden wskaźnik rezultatu dotyczący wyłącznie inwestycji drogowych nie dający żadnej szansy ocenić, czy zrealizowane inwestycje przyniosły poprawę w zakresie zrównoważonego transportu, a jedynie mierzący wzrost przewozów. A przecież celem tych inwestycji jest „[...]rozwój infrastruktury transportowej [...] przyczyniającej się przy tym do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko” – obecnie ten aspekt nie jest mierzony w programie.</p>	<p>Wyjaśnienie:</p> <p>Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS oraz Listą Wskaźników Kluczowych (LWK2021).</p> <p>Wskaźniki wprowadzone będą na późniejszym etapie prac w dokumencie uszczegółowienia programu lub poziom projektu, jeżeli będą adekwatne do realizowanej interwencji.</p> <p>Wskaźnik Liczba osób korzystających z zakupionego lub zmodernizowanego kolejowego taboru pasażerskiego w ciągu roku jest wskaźnikiem adekwatnym do planowanych działań i zostanie wprowadzony na późniejszym etapie prac w dokumencie uszczegółowienia programu.</p> <p>Wskaźnik Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej.</p> <p>Na obecny moment nie planowane jest dodanie drugiego wskaźnika w zakresie interwencji drogowych.</p> <p>Pozostałe dwa wskaźniki (3,4) nie znajdują się w Rozporządzeniu KE i LWK2021, stąd mogą jedynie zostać wskazane na poziomie projektu o ile będą adekwatne do celu realizowanego projektu. Dodatkowo wskaźnik ilość ofiar wypadków drogowych na 1000 mieszkańców regionu jest wskaźnikiem statystycznym i łatwo taką daną pozyskać z danych GUS.</p>
641	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i	121	<p>W ramach celu szczegółowego nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Planowane do realizacji projekty w ramach celu szczegółowego będą realizowane przez instytucje publiczne i co do zasady nie będą generować dochodów/oszczędności.</p> <p>Proponujemy ponowne rozważenie zastosowania instrumentów finansowych w programie, zwłaszcza, że nie wszystkie proponowane inwestycje muszą być</p>	<p>Nabywanie przyjaznego środowiska taboru na potrzeby publicznego transportu pozamiejskiego może być realizowane także przez prywatne firmy przewoźowe, np. podwykonawców usług przewoźowych lub po prostu usługodawców prywatnych. Usługi transportu publicznego realizowane są w województwie małopolskim często w formule odpłatnej finansowo dla przewoźnika i być może należy rozważyć zastosowanie w tym zakresie instrumentów wsparcia. W szczególności warto zaznaczyć, że przewoźnicy</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Planując wsparcie w ramach priorytetu 3. <i>Mobilna Małopolska</i> w formie dotacji brano pod uwagę, że obszar transportu obejmuje zadania z zakresu usług publicznych realizowane w ogólnym interesie publicznym, tj. uznane jako podstawowe i mające szczególne znaczenie dla funkcjonowania społeczności lokalnej i regionalnej oraz warunkujące realizację jej istotnych potrzeb, które co do zasady są deficytowe, bo wymagają dotowania ze środków publicznych, np. działalności przewoźowej w transporcie publicznym.</p>

		lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej		realizowane przez podmioty publiczne – więcej w uzasadnieniu.	<p>prywatni dysponują często mniej ekologicznym taborom niż przewoźnicy publiczni i wymiana taboru przewoźników prywatnych mogłaby przynieść większe korzyści ekologiczne niż dalsza wymiana taboru wyłącznie przewoźników publicznych.</p> <p>Jeśli zdecydują się Państwo pozostawić w FE inwestycje w transport lotniczy, to zdecydowanie tego typu inwestycje (potencjalnie rentowne rynkowo) powinny być raczej wsparte za pomocą instrumentów finansowych, a nie dotacji. W dodatku tego typu inwestycje prawie na pewno będą realizowane przez inwestorów prywatnych.</p>	
642	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej</p>	118	Zaplanowane w tej części działania w infrastrukturę drogową muszą uwzględnić przecinanie się interesów środowiskowych z inwestycyjnymi – zwłaszcza zasadę DNSH. W szczególności dotyczy to kwestii budowy obwodnic wokół miast z zielonym pasem zadrzewienia – potencjalne korzyści transportowe mogą być dużo mniejsze od strat spowodowanych usunięciem płuc miast i terenów rekreacji mieszkańców.	Do korekty, uzupełnienia.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Kwestie wymagań środowiskowych względem inwestycji infrastrukturalnych określone są w dokumentacjach konkursowych oraz kryteriach wyboru projektów.</p> <p>Na etapie programowania zasada DNSH zostanie uwzględniona zgodnie z oczekiwaniami artykułowanymi przez KE, tj. jako dodatkowa analiza dołączana do programu.</p>
643	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 3(ii) rozwój i udoskonalanie</p>	120	Konieczność wydzielenia puli środków/proporcji przewidzianej w działaniu dla ZITów	Uzupełnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Z uwagi na brak deklaracji wszystkich potencjalnych ZITów odnośnie katalogu obszarów wsparcia, jakimi byliby zainteresowani w Priorytecie 3. <i>Mobilna Małopolska</i>, na etapie</p>

		zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej				<p>prac nad pierwszym projektem programu nie wydzielono puli środków przypisanych mechanizmowi ZIT w tym priorytecie.</p> <p>Oczywiście na dalszym etapie prac, wszędzie tam, gdzie zidentyfikowane zostanie potencjalne zainteresowanie mechanizmem ZIT, wskazane zostaną przynajmniej orientacyjne pule na ten mechanizm.</p>
644	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p>	121	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-2027.</p>

		Tabela 3. Wskaźniki rezultatu				
645	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej</p> <p>Tabela 8: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnie nie ptci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST</p>	122	Prośba o wyjaśnienia nie przypisania alokacji w tym miejscu?	Wyjaśnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Do wprowadzenia na późniejszym etapie prac nad Programem.</p>
646	KWRiST i Konwent Powiatów Woj. Małopolski ego		s. 12 oraz s. 118-119	Wnosimy – zgodnie ze stanowiskiem Konwentu Powiatów Województwa Małopolskiego w sprawie uwzględnienia w projekcie Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027 dofinansowania do powiatowej infrastruktury drogowej – o uwzględnienie powiatowej infrastruktury drogowej w zakresie interwencji w ramach	Na stronie 12 projektu Programu wskazano najważniejsze identyfikowane bariery lub wyzwania rozwojowe w obszarze transportu dotyczą: - przeciążenia przepustowości dróg, - zwiększania bezpieczeństwa ruchu drogowego,	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zakres wsparcia w obszarze inwestycji drogowych zostanie uzupełniony o wsparcie dla inwestycji dotyczących dróg powiatowych.</p>

				<p>Celu polityki 3 (w ramach zakreślonych przez projekt Umowy Partnerstwa).</p>	<p>- niewystarczającej atrakcyjności oferty i jakości usług transportu zbiorowego,</p> <p>- poszukiwania ułatwień komunikacyjnych dla sfery gospodarczej.</p> <p>Równocześnie jednak wsparcie (s. 118-119) ma obejmować budowę i przebudowę jedynie dróg wojewódzkich, w związku z czym zakres wsparcia tylko w częściowy sposób wpisuje się w zidentyfikowane wcześniej najważniejsze bariery lub wyzwania rozwojowe.</p>	
647	Powiat Krakowski	Priorytet 3. Mobilna Małopolska	Uwaga ogólna	<p>Brak możliwości wsparcia powiatowej infrastruktury drogowej. Proponuje się wpisanie możliwości dofinansowywania zadań związanych z budową, przebudową, rozbudową i modernizacją powiatowej infrastruktury drogowej.</p>	<p>Ograniczenie ubiegania się przez samorządy powiatowe o dofinansowanie infrastruktury drogowej wpłynie negatywnie na plany związane z budową, przebudową i remontem dróg powiatowych oraz wykonania oczekiwanych obwodnic miast. Celem samorządów jest utrzymanie określonych standardów oraz poprawy bezpieczeństwa na drogach powiatowych a to wymaga nieustających nakładów finansowych.</p> <p>Należy zaznaczyć że możliwość dofinansowania projektów związanych z budową, rozbudową, przebudową lub modernizacją dróg powiatowych była zarówno w Małopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2007-2013 (np. działanie 4.1 Schemat C Drogi powiatowe) oraz w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (np. 7 Oś priorytetowa Infrastruktura transportowa, Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa, Poddziałanie 7.1.3 Drogi subregionalne).</p> <p>Co więcej, możliwość dofinansowania zadań z obszaru powiatowej infrastruktury drogowej została przewidziana w projekcie Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce. W dokumencie tym napisano: „Aby poprawić dostępność</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zakres wsparcia w obszarze inwestycji drogowych zostanie uzupełniony o wsparcie dla inwestycji dotyczących dróg powiatowych.</p>

					<p>transportową kraju należy także wskazać na konieczność budowy nowych i modernizacji istniejących linii, bądź odcinków linii kolejowych oraz dróg, w tym obwodnic i dróg w miastach, a także dróg lokalnych, poprawiających spójność komunikacyjną regionów i subregionów oraz ograniczających wykluczenie komunikacyjne (np. poprzez budowę, lub odbudowę w przypadku wcześniejszej likwidacji lub wyłączenia z ruchu, linii umożliwiających włączanie miast do systemu kolejowego) i rozwój infrastruktury subregionalnych (powiat-powiat, miasto-wieś) publicznych przewozów autobusowych (zajezdnie, przystanki, wiaty)".</p> <p>Dodatkowo należy nadmienić, że w projektach regionalnych programów operacyjnych na lata 2021-2027 dla innych województw przewidziano możliwość wsparcia inwestycji polegających na budowie, przebudowie lub modernizacji dróg lokalnych (np. Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 – projekt, Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – projekt).</p>	
648	Powiat Krakowski	<p>Priorytet 3. Mobilna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz</p>	118	<p>W ramach działań w obszarze dot. transportu drogowego należy uwzględnić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie rozwiązań cyfrowych dla transportu zbiorowego np. systemów dynamicznej informacji pasażerskiej, aplikacje mobilne, wspólny bilet dla różnych połączeń komunikacyjnych, - budowę infrastruktury rowerowej, - rozwój infrastruktury do tankowania / ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi oraz promocja korzystania z teje infrastruktury. 	<p>Inwestycje we wdrożenie rozwiązań cyfrowych w obszarze transportu w znaczący sposób wpłyną na zwiększenie jakości i dostępności usług świadczonych w ramach transportu zbiorowego względem obywateli.</p> <p>Budowa infrastruktury rowerowej wpłynie na rozwój szeroko rozumianej „kultury rowerowej” na terenie województwa, co w pozytywny sposób przełoży się na aspekt ochrony środowiska, rekreacji i zdrowia obywateli, a także na rozwój turystyki w regionie.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>a) rozwiązania typu systemy dynamicznej informacji pasażerskiej, aplikacje mobilne, wspólny bilet mieszczą się w zakresie pn. tworzenie lub rozbudowa rozwiązań integrujących usługi transportowe w regionie różnych rodzajów transportu zbiorowego lub gałęzi transportu zbiorowego</p> <p>b) budowa infrastruktury rowerowej w priorytecie 3. możliwa jest jako infrastruktura towarzysząca budowie, przebudowie dróg. W tym obszarze nie przewiduje się wsparcia dla samodzielnych projektów z zakresu infrastruktury rowerowej</p> <p>c) rozwój infrastruktury do tankowania / ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi mieści się w zakresie pn. przebudowa i wyposażenie zaplecza technicznego służącego do obsługi taboru kolejowego lub autobusowego na potrzeby publicznego transportu pozamiejskiego oraz transportu dowozowego wraz z wyposażeniem w specjalistyczny sprzęt i w przypadku taboru</p>

		mobilności transgranicznej			Rozwój i promocja infrastruktury do tankowania / ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi korzystnie wpłynie na zapobieżenie degradacji środowiska naturalnego.	kolejowego, w specjalistyczne pojazdy dla potrzeb jego utrzymania. Nie jest przewidziane wsparcie dla tworzenia stacji tankowania / ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi ogólnego użytku, a jedynie jako element systemu transportu zbiorowego. d) w tym obszarze nie przewiduje się wsparcia dla projektów z zakresu promocji korzystania z infrastruktury do tankowania / ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi.
649	Gmina Biecz	Priorytet 3. Mobilna Małopolska/Cel polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności /3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	118	Wnosimy o zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na budowę ronda w ciągu drogi wojewódzkiej nr 980 Jurków Biecz.	Budowa ronda poprawi bezpieczeństwo w obrębie skrzyżowania, uporządkuje układ komunikacyjny, znacznie zwiększy przepustowość skrzyżowania, a w konsekwencji doprowadzi do płynności ruchu na drodze.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Treść programu w obszarze transportu nie zawiera wskazań konkretnych inwestycji. Tego typu rozstrzygnięcia będą podejmowane na etapie tworzenia regionalnego planu transportowego, tj. dokumentu przygotowywanego na potrzeby wypełnienia w obszarze transportu tzw. warunkowości podstawowej dla programu regionalnego.
650	Gmina Biecz	Priorytet 3. Mobilna Małopolska/Cel polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności /3(ii) rozwój i	118	Wnosimy o poprawę dostępności do węzła autostradowego z węzłem w miejscowości Wierzchosławice (Tarnów Zachód) przebudowa dróg wojewódzkich nr 980 Jurków Biecz oraz drogi wojewódzkiej nr 975 Zakliczyn -Wojnicz- Wierzchosławice.	Przedmiotowa inwestycja poprawi dostępność regionu do autostrady A4.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Treść programu w obszarze transportu nie zawiera wskazań konkretnych inwestycji. Tego typu rozstrzygnięcia będą podejmowane na etapie tworzenia regionalnego planu transportowego, tj. dokumentu przygotowywanego na potrzeby wypełnienia tzw. warunkowości podstawowej dla programu regionalnego w obszarze transportu.

		udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej				
651	Gmina Biecz	Priorytet 3. Mobilna Małopolska/Cel polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności /3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	119	Wnosimy o zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na rewitalizację linii kolejowej z XIX w. nr 108 Stróże Krościenko-granica państwa (zwiększenie prędkości do 80 km/h) oraz uruchomienie połączeń codziennych na trasie Biecz-Jasto-Biecz.	Realizacja tego projektu znacznie skróci czas przejazdu oraz poprawi komfort podróży korzystających z przedmiotowej linii kolejowej.	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Zgodnie z tzw. Linią demarkacyjną poziomowi programu regionalnego przypisano inwestycje w infrastrukturę kolejową zarządzaną przez samorząd terytorialny lub podległe mu jednostki. Tym samym, wsparcie dla inwestycji dotyczących linii kolejowych zarządzanych przez PKP PLK S.A. przewidziane zostało w okresie programowania 2021-2027 z poziomu programu krajowego. W związku z powyższym nie jest planowane wsparcie tego typu projektów ze środków programu FEM 2021-2027.</p> <p>Treść programu w obszarze transportu nie zawiera wskazań konkretnych inwestycji. Tego typu rozstrzygnięcia będą podejmowane na etapie tworzenia regionalnego planu transportowego, tj. dokumentu przygotowywanego na potrzeby wypełnienia tzw. warunkowości podstawowej dla programu regionalnego w obszarze transportu.</p> <p>Ponadto, ze środków EFRR nie ma możliwości finansowania pracy przewozowej, ani w transporcie kolejowym, ani w transporcie drogowym.</p>

Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
652.	Gmina Biecz	2. Priorytety/Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna /Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych /4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.	119	Wnosimy o zabezpieczenie środków finansowych na budowę nowych obiektów szkolnych. w celu optymalizacji kosztów z uwagi na obecną ich lokalizację w budynkach zabytkowych wymagających kosztownych remontów. Powyższe wynika również z konieczności dostosowania budynków do obecnych warunków technicznych, przepisów przeciwpożarowych oraz ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.	Potrzeba wynika z konieczności optymalizacji kosztów z uwagi na obecną lokalizację szkół w budynkach zabytkowych wymagających kosztownych remontów. Nowe obiekty zostaną dostosowane do obecnych warunków technicznych, przepisów przeciwpożarowych oraz ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Zapisy programu FEM 2021-27 zostaną doprecyzowane w taki sposób by dopuszczona była modernizacja/ /dostosowanie istniejącej infrastruktury. Ze względu na ograniczoną alokację nie ma możliwości budowy nowej infrastruktury.
653.	Gmina Zielonki	CP 4 4(f) <i>4(ii) poprawę równego dostępu do wysokiej jakości</i>	43, 123, 154	Budowa nowej infrastruktury szkół podstawowych	Rozwój obszarów wiejskich wymaga budowy nowej infrastruktury kształcenia podstawowego dostosowanej do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Pozwoli to na zapewnianie infrastruktury wspierającej równy	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Zapisy programu FEM 2021-27 zostaną doprecyzowane w taki sposób by dopuszczona była modernizacja/ /dostosowanie istniejącej infrastruktury. Ze względu na

		<i>usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online; (EFRR)</i>			dostęp do wysokiej jakości usług publicznych oraz wyrównywania dostępu do usług edukacyjnych. Jeżeli wniosek nie pasuje do zaproponowanego celu, to wnosimy o jego uwzględnienie w innym celu.	ograniczoną alokacją nie ma możliwości budowy nowej infrastruktury.
654.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	Rozdział 2 Priorytety/Priorytet 4 Małopolska infrastruktura społeczna /4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	123	Zmiana zapisu na: „wsparcie infrastruktury kształcenia zawodowego i praktycznego na poziomie średnim i wyższym w szczególności w branżach kluczowych z punktu widzenia zapotrzebowania regionalnego rynku pracy”	W ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie jest zdefiniowane pojęcie „kształcenia zawodowego” tylko pojęcie kształcenia na profilu praktycznym. Ustawa definiuje pojęcie uczelni zawodowej i uczelni akademickiej, co nie ma bezpośredniego związku z kształceniem dla potrzeb wykonywania określonego zawodu, w szczególności wpisującego się w strategię rozwoju regionu. Zatem w ujęciu zapisu znajdującego się w priorytecie może dotyczyć tylko kształcenia na poziomie średnim.	<u>Uwaga uwzględniona/wyjaśnienie</u> Zapis programu zostanie rozszerzony oraz dodatkowo na dalszym etapie prac zostaną określone szczegółowe warunki na jakich dopuszczone zostanie wsparcie uczelni wyższych.
655.	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca	123	Rozszerzenie powiązanych działań o wsparcie infrastruktura edukacyjna: <ul style="list-style-type: none"> • infrastruktury uczelni wyższych kształcących przyszłych nauczycieli, w tym nauczycieli zawodów, • wsparcie kształcenia zawodowego na poziomie wyższym w szczególności w branżach kluczowych z punktu widzenia 	Konieczne jest regionalne wsparcie dla projektów oferujących poprawę działalności szkoleniowej, edukacyjnej i dydaktycznej, w tym inwestycje w infrastrukturę celem wyrównywania nierówności w tym sektorze. Sytuacja epidemiologiczna w kraju związana z COVID-19 pokazała konieczność popularyzacji rozwiązań z zakresu zwalczania pandemii wśród pracowników służb wojskowych, cywilnych,	<u>Uwaga uwzględniona/wyjaśnienie</u> Zapis programu zostanie rozszerzony oraz dodatkowo na dalszym etapie prac zostaną określone szczegółowe warunki na jakich dopuszczone zostanie wsparcie uczelni wyższych.

		Europejski filar praw socjalnych.		<p>zapotrzebowania regionalnego rynku pracy</p> <p>infrastruktura szkoleniowa: wsparcie infrastruktury na potrzeby szkolenia kadr wojskowych, cywilnych służb walczących z pandemią COVID-19.</p>	<p>medycznych biorących udział w działaniach mających na celu zwalczanie skutków epidemii. Konieczne jest podnoszenie kompetencji w tym zakresie przez pracowników administracji samorządowej, służb wojskowych, policji, straży pożarnej oraz innych służb zaangażowanych w walkę z epidemią. Szkolenia specjalistyczne w tym zakresie możliwe są do realizacji pod warunkiem odpowiedniego zaplecza, w tym infrastruktury dostosowanej do tych potrzeb. Zwiększyć zaangażowanie środków EFRR w <i>Prioryecie 4 Małopolska infrastruktura społeczna</i>, który jest rażąco niski w stosunku do potrzeb regionu.</p>	
656.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	<p>Rozdział 2 Priorytety; Priorytet 4; Cel szczegółowy 4 (IV);</p> <p>- infrastruktura edukacyjna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie infrastruktury ośrodków wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych i średnich prowadzących kształcenie ogólne • wsparcie infrastruktury kształcenia zawodowego na poziomie średnim i wyższym w szczególności w branżach kluczowych z punktu widzenia zapotrzebowania regionalnego rynku pracy 	Str. 123	<p>Propozycja zmiany zapisu:</p> <p>- infrastruktura edukacyjna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie infrastruktury ośrodków wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych i średnich prowadzących kształcenie ogólne • wsparcie infrastruktury kształcenia zawodowego na poziomie średnim i wyższym w szczególności w branżach kluczowych z punktu widzenia zapotrzebowania regionalnego rynku pracy 	<p>Na rynku pracy potrzebni są pracownicy kreatywni, praktycy, a nie teoretycy, osoby potrafiące odpowiadać na dynamicznie zmieniające się warunki, w szczególności w dziedzinach, gdzie udział nowoczesnych technologii rozwija się bardzo dynamicznie. Taka jest charakter przemysłów kreatywnych – zatrudniających osoby posiadające praktyczne umiejętności, samodzielne, kreatywne. Uczelnie artystyczne, szczególnie plastyczne, kształcą specjalistów w tej dziedzinie, wyposażając ich w unikatowe kompetencje. Niemożliwe jest funkcjonowanie sektorów nowych technologii bez osób posiadających kompetencje twórcze. Zaproponowany zapis zmienia tradycyjne, historyczne rozumienie pojęcia kształcenia „zawodowego”, nadając mu współczesne brzmienie odpowiadające na potrzeby zmieniających się rynków pracy. Szczególnie istotnym elementem dla rozwoju infrastruktury edukacji, w tym edukacji na poziomie wyższym, jest dostosowanie zarówno obiektów jak i posiadanego wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i tym samym umożliwienie im pełnoprawnego konkurencyjnego na rynku pracy.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona/wyjaśnienie</u></p> <p>Zapis programu zostanie rozszerzony oraz dodatkowo na dalszym etapie prac zostaną określone szczegółowe warunki na jakich dopuszczone zostanie wsparcie uczelni wyższych.</p>
657.	Piotr Pilszak, Przewodniczący Rady	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna.	s.123	Usilna prośba o utrzymanie tego zadania. O umieszczenie go w harmonogramie naborów możliwie jak najwcześniej.	Rozbudowa naszej szkoły to pilna paląca potrzeba całej społeczności lokalnej. Posiadamy już pełną dokumentację projektową i pozwolenie na budowę.	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Zapisy programu FEM 2021-27 zostaną doprecyzowane w taki sposób by dopuszczona była modernizacja/ /dostosowanie istniejącej infrastruktury. Ze względu na</p>

	Rodziców przy Szkole Podstawowej w Smardzowicach, gm. Skąła	-infrastruktura edukacyjna „Wsparcie infrastruktury ośrodków wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych i średnich prowadzących kształcenie ogólne”				ograniczoną alokacją nie ma możliwości budowy nowej infrastruktury.
658.	MFIPR	CP4 cel (ii)	123	Proponujemy uzupełnić zapis dot. infrastruktury edukacyjnej o informację, iż przy realizacji działań będzie stosowany standard dostępności zgodnie z modelem „Przestrzeń dostępnej szkoły”.	Zgodnie z Umową Partnerstwa powinny być wspierane również działania mające na celu poprawę dostępności placówek oświatowych (np. poprzez upowszechnienie modelu dostępnej szkoły).	Uwaga zostanie uwzględniona na dalszym etapie. Po zapoznaniu się z modelem odpowiednie zapisy zostaną uwzględnione w Szczegółowym Opisie Priorytetów.
659.	Ministerstwo Zdrowia	Cel polityki 4 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwej dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	123	Proponujemy usunięcie działania zakładającego wsparcie infrastruktury na potrzeby szkolenia kadr medycznych oraz usunięcie pracowników służb medycznych, z grup docelowych w tym działaniu. Proponowany zapis jest niezgodny z linią demarkacyjną.	Zgodnie z proponowaną linią demarkacyjną wsparcie kadr medycznych będzie realizowane w programach centralnych. Należy również wziąć pod uwagę, że szerokie wsparcie infrastruktury w zakresie szkolenia kadr medycznych planowane jest w ramach Krajowego Planu Odbudowy.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z projektem linii demarkacyjnej dla celu szczegółowego (ii) w celu polityki 4 wsparcie infrastruktury kształcenia ustawicznego przewidziane jest wyłącznie na poziomie regionalnym. Jednocześnie analizując zapisy projektu Krajowego Planu Odbudowy (KPO) w ramach komponentu D Inwestycji D2.1.1. <i>Inwestycje związane z modernizacją i doposażeniem obiektów dydaktycznych w związku ze zwiększeniem limitów przyjęć na studia medyczne</i> , wydaje się, że wsparcie tam planowane nie pokrywa się z tym planowanym w FEM 2021-2027. Inwestycje w KPO skierowane są do uczelni medycznych, a w FEM 2021-2027 są to inwestycje w infrastrukturę szkoleniową.
660.	Gmina Miejska Kraków	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się	123	Dla projektów z zakresu infrastruktury na potrzeby szkolenia kadr medycznych należy przewidzieć tryb konkursowy i uwzględnić w granie beneficjentów podmioty lecznicze.	Rozwój kadr medycznych może być realizowany przez podmioty lecznicze (np. realizacja szkoleń specjalizacyjnych, kursów kwalifikacyjnych). Podmioty lecznicze, mające najlepszą informację o realnych brakach/potrzebach kadrowych, dlatego są w stanie realizować działania w zakresie kształcenia kadr w sposób najbardziej adekwatny.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z projektem linii demarkacyjnej szkolenie kadr medycznych przewidziane zostało na poziomie programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS). Jednocześnie w projekcie Krajowego Planu Odbudowy (KPO) przewidziano do realizacji schemat D2. <i>Rozwój kadr systemu ochrony zdrowia oraz wzmocnienie potencjału uczelni medycznych i podmiotów leczniczych biorących udział w kształceniu kadr medycznych.</i>

		przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online				
661.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Cel szczegółowy polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	Str. 123	Zamiana: infrastruktura szkoleniowa: <ul style="list-style-type: none"> Wsparcie tworzenia i funkcjonowania fablab Na: infrastruktura szkoleniowa: Wsparcie tworzenia i funkcjonowania innowacyjnych pracowni lub laboratoriów typu fablab	Nazwa fablab nie zawsze będzie dotyczyć innowacyjnych pracowni – sugeruje się rozszerzenie katalogu (nie zawężanie tylko do fablabów)	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie poprawiony.
662.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	Szczegółowy Cel polityki 1.	123	Rekomenduje się zmianę zapisu Wsparcie tworzenia i funkcjonowania fablab na Wsparcie tworzenia, rozwoju i funkcjonowania fablab.	Rekomenduje się doprecyzowanie zapisu możliwości rozwoju już istniejących fablabów i dedykowanie w tym zakresie osobnej puli środków.	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie rozszerzony.

		4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online				
663.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	123	W ramach działań w obszarze dot. infrastruktury edukacyjnej należy uwzględnić inwestycje infrastrukturalne w obiekty szkół specjalnych.	Biorąc pod uwagę stale rosnący odsetek uczniów ze specjalnymi potrzebami w małopolskich szkołach (co zostało uwzględnione na str. 15 dokumentu), inwestycje w infrastrukturę szkół specjalnych (budowa, przebudowa, remont) są niezbędne dla zapewnienia odpowiednich warunków nauki uczniom o tego typu potrzebach.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Wsparcie kształcenia specjalnego nie jest możliwe w ramach wsparcia EFRR. Zgodnie z informacjami przekazywanymi przez KE edukacja powszechna powinna zmierzać do jak największej dostępności i inkluzywności. Nacisk będzie skierowany na realizację wsparcia w zakresie edukacji włączającej
664.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna	123	W ramach działań w obszarze dot. infrastruktury edukacyjnej należy zamienić zapis o szkołach średnich na zapis o szkołach ponadpodstawowych.	System oświaty obejmuje szkoły jak w uwadze zgodnie z Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie poprawiony.

		<p>Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p>				
665.	<p>Prorektor ds. Nauki Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał, Politechnika Krakowska</p>	<p>Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie</p>	123	<p>W powiązanych rodzajach działań proponujemy dodanie kategorii: <i>Infrastruktura dydaktyczna uczelni</i></p>	<p>Zapis umożliwi dofinansowanie infrastruktury dydaktycznej uczelni w szczególności w zakresie rozbudowy, przebudowy lub doposażenia istniejących obiektów W tej grupie operacji finansowane będą przedsięwzięcia polegające na uzupełnieniu regionalnych zasobów publicznej infrastruktury dydaktycznej, ukierunkowanych na rozszerzenie dostępu do nowoczesnej infrastruktury dydaktycznej, z korzyścią zarówno dla szkolnictwa jak i przyszłych pracodawców.</p>	<p><u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u></p>

		odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online				
666.	Stowarzyszenie Dobroczynne „Res Sacra Miser”	Priorytet 4, cel szczegółowy 4(ii) – infrastruktura edukacyjna, w zakresie zapisu: „Modernizowana/projektowana infrastruktura edukacyjna i szkoleniowa będzie dostępna dla osób z niepełnosprawnościami...” w korelacji z Priorytetem 5, cel szczegółowy 4 (f) – w zakresie zapisu: poprawa dostępności OWP dla osób z niepełnosprawnościami (w tym likwidacja barier architektonicznych	123/124 154/155	Należy jednoznacznie określić, czy działanie związane np. z modernizacją infrastruktury placówek edukacyjnych (np. OWP) zmierzające do poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami może być realizowane w obu przywołanych Priorytetach – gdzie leży linia demarkacyjna pomiędzy tego rodzaju działaniami, tj.: czy możliwa jest realizacja działań w ramach jednego OWP w dwóch priorytetach.	Brak jasnego podziału między tego typu działaniami skutkować będzie niejasnością dla organów prowadzących, co do adekwatności wyboru priorytetu, w ramach którego planuje się przygotowanie projektu.	Wyjaśnienie Co do zasady działania podnoszące dostępność infrastruktury możliwe są zarówno w ramach celu szczegółowego (ii) z EFRR jak i z wykorzystaniem mechanizmu cross-finansingu w ramach celu szczegółowego (f) z EFS+.
667.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym	124	Konieczność doprecyzowania puli środków dla ZITów	Uzupełnienie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac. Na tym etapie brak jest przesądzeń co do zakresu i obszarów, które będą objęte mechanizmem ZIT.

		poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online				
668.	Centrum Administracyjnego Wsparcia Projektów UJ	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel: poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online Infrastruktura edukacyjna	123-124	Proponowany dodatkowy rodzaj wsparcia infrastruktury dydaktycznej uczelni publicznych i niepublicznych poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę, modernizację zaplecza infrastrukturalnego Propozycja wpisania uczelni jako potencjalnej grupy docelowej tego priorytetu	Wsparcie rozwoju infrastruktury dydaktycznej małopolskich uczelni nadal jest mocno potrzebne. Nowoczesna i kompleksowa infrastruktura stanowi istotny fundament jakości kształcenia. Proponowany cel i zadania mogą być realizowane także przez małopolskie uczelnie.	Uwaga uwzględniona/wyjaśnienie Zapis programu zostanie rozszerzony oraz dodatkowo na dalszym etapie prac zostaną określone szczegółowe warunki na jakich dopuszczone zostanie wsparcie uczelni wyższych.
669.	Powiat Nowotarski	Projekt Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna, Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych - Infrastruktura	123-124	Brak uwzględnienia wsparcia dla działań związanych z poprawą dostępności dla osób niepełnosprawnych, poprzez odpowiednie działania mające na celu dostosowanie sal, pracowni do potrzeb osób z niepełnosprawnością w celu spełnienia zapisów Karty Praw Osób Niepełnosprawnych.	Wnosi się, aby ubiegając się o wsparcie na infrastrukturę szkół prowadzących kształcenie ogólne oraz zawodowe można było również uzyskać dofinansowanie na dostosowanie pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz o wskazanie zakresu możliwych prac wraz z określeniem progu dofinansowania na działania związane z dostosowaniem.	Wyjaśnienie Kwestia dostępności szkół i placówek oświatowych dla osób z niepełnosprawnościami jest bardzo ważna i wiąże się z koniecznością spełnienia przez każdy realizowany projekt zasady horyzontalnej dot. równości szans i niedyskryminacji. Możliwość uzyskania dofinansowania na działania dostosowawcze jest możliwa w świetle obowiązujących zapisów programu. Wsparcie tego zakresu działania regulowane będzie w szczególności w horyzontalnych wytycznych MFiPR. Kwestia dostępności szkół i placówek oświatowych dla osób z niepełnosprawnościami jest bardzo ważna i wiąże się z koniecznością spełnienia przez każdy realizowany projekt zasady horyzontalnej dot. równości szans i niedyskryminacji. Możliwość uzyskania dofinansowania na działania dostosowawcze jest możliwa w świetle obowiązujących zapisów programu. Wsparcie tego zakresu

		edukacyjna, Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji				działania regulowane będzie w szczególności w horyzontalnych wytycznych MFIPR. Jednocześnie nie przewiduje się realizacji projektów polegających wyłącznie na dostosowaniu infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
670.	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych.	124	Rozszerzenie powiązanych działań o wsparcie w ramach cel polityki 4 lub Rozważenie odrębnego priorytetu skierowanego do uczelni, centrów szkoleniowych w zakresie wsparcia systemu wsparcia zarządzania kryzysowego- kompleksowe podejście do rozwiązania sytuacji kryzysowych, w tym: - rozbudowa obiektów infrastrukturalnych oraz modernizacja obecnych w obszarze bezpieczeństwa, w tym rozbudowa obiektów: strzelnice, hale sportowe, hale basenowe, boiska wykorzystywanych do kształcenia obecnych i przyszłych kadr systemu zarządzania kryzysowego. Cel: tworzenie warunków do rozwoju zintegrowanego systemu edukacji w obszarze bezpieczeństwa państwa, zwiększenie inwestycji w sektor szkolnictwa wyższego w zakresie bezpieczeństwa państwa Grupa docelowa: przyszli absolwenci kierunków w zakresie bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa międzynarodowego, kadra systemu zarządzania kryzysowego	Zagadnienia w obszarze bezpieczeństwa cieszą się coraz większym zainteresowaniem wśród kandydatów na studia. Rośnie zapotrzebowanie na specjalistów z zakresu administracji i bezpieczeństwa wewnętrznego. Sytuacja epidemiologiczna związana z COVID-19 pokazała konieczność zreformowania kierunków kształcenia oraz wsparcia przyszłych specjalistów w zakresie zarządzania kryzysowego. Przede wszystkim uczelnie małopolskie nie dysponują profesjonalnymi centrami kryzysowymi mogącymi kształcić przyszłych ekspertów jak również wspierać szkoleniowo pracowników służb policji, wojska, zawodów medycznych jak również administracji samorządowej. Konieczne jest wsparcie w inwestycje w postaci odpowiednio wyposażonych i przygotowanych obiektów sportowych, strzelnic, centrów kryzysowych celem stworzenia zintegrowanego systemu edukacji w obszarze bezpieczeństwa państwa.	Uwaga uwzględniona/wyjaśnienie Zapis programu zostanie rozszerzony oraz dodatkowo na dalszym etapie prac zostaną określone szczegółowe warunki na jakich dopuszczone zostanie wsparcie uczelni wyższych.
671.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo	125 - 126	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.

		dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online Tabela 2. Wskaźniki produktu Tabela 3. Wskaźniki rezultatu				
672.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	126	Uwaga ogólna – brak informacji o zastosowaniu narzędzia 0,25% EFS+ na budowanie potencjału społeczeństwa obywatelskiego	Wyjaśnienie, uzupełnienie	Wyjaśnienie Wspomniany mechanizm zapewnienia 0,25 % wsparcia na budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego zgodnie z rozporządzeniem ma zostać spełniony na poziomie państwa członkowskiego. W ramach FEM także planowane jest wsparcie tego potencjału. Ostateczna kwota na ten zakres wsparcia w zostanie uzgodniona na dalszym etapie prac. Wspomniany mechanizm dotyczy EFS + dlatego nie odnosi się celu szczegółowego (ii).
673.	MfiPR	CP4 cel (iii)	128	W treści Programu pojawia się informacja, że wsparcie obejmowało będzie mieszkania o charakterze wspomaganiem: chronione, treningowe i wspierane. Prosimy o przeformułowanie tego zapisu – należy uporządkować nazewnictwo.	Zarówno mieszkania chronione (wg ustawy o pomocy społecznej), jak też mieszkania wspomagane (zgodnie z Wytocznymi w zakresie włączenia społecznego) dzielą się na mieszkania wspierane i treningowe. Należałoby zatem wskazać, że wsparcie będzie obejmowało mieszkania wspomagane i chronione.	Uwaga uwzględniona Nazewnictwo zostanie uporządkowane.

674.	Fundacja Wspólnota Nadziei	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw społecznych.</p> <p>4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p> <p>Interwencja w ramach funduszy</p> <p>Powiązane rodzaje działań</p>	Str. 128	<p>Propozycja uszczegółowienia zapisów poprzez dodanie tekstu poniżej na żółto:</p> <p>- Budowa, remont, wyposażenie infrastruktury społecznej związanej ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku (w tym w ramach mieszkalnictwa wspomagane i Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych, małych domów grupowych), zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji</p>	<p>Uzasadnienie:</p> <p>mieszkalnictwo wspomagane to oprócz mieszkań wspomaganych także (zgodne z zasadami deinstytucjonalizacji) małe pod względem liczby zamieszkujących osób niepełnosprawnych grupowe formy mieszkalnictwa oparte na zapisach sformułowanych w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 przyjętej Uchwałą Nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. (M.P. 2021 poz. 218, pkt I. 3.5. Centra Opiekuńczo-Mieszkalne – Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe).</p> <p>Zgodnie z postanowieniami ww. Strategii: „forma ta będzie uzupełnieniem wsparcia oferowanego w ramach mieszkań wspomaganych” i „przeznaczona dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, wymagających intensywnego wsparcia”. „Usługi zamieszkiwania w formie pobytu całodobowego w Społecznościach mają na celu zapewnienie niezależności jako formy autonomii w której osoby niepełnosprawnej nie pozbawia się możliwości wyboru oraz kontroli w zakresie stylu życia i codziennych czynności, przy jednoczesnym zapewnieniu zakwaterowania i całodobowych koniecznych usług wspierających dostosowanych do indywidualnych potrzeb oraz włączenie w niewielką społeczność mieszkaniową a tym samym uspołecznienie przez wspólny pobyt we Wspólnocie”.</p> <p>Zapisy te zgodne są z postanowieniami Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Artykuł 19: Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo).</p> <p>Poprzez uszczegółowienie i ujednoznacznienie zapisów możliwe będzie pozyskanie środków</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.</p>
------	----------------------------	---	----------	---	--	--

					inwestycyjnych na tworzenie infrastruktury na ww. działania.	
675.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel polityki 4. 4(iii)wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	128	Budowa, remont, wyposażenie z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury społecznej związanej ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia całodobowej opieki i wsparcia dziennego osobom z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji.	Propozycja zmiany odnosi się do konieczności umożliwienia samorządom ubiegania się o wsparcie finansowe również w zakresie możliwości utrzymania już istniejącej infrastruktury jednostek udzielających całodobowych usług jak też jednostek wsparcia dziennego.	Uwaga nieuwzględniona Interwencja w tym zakresie ma się przyczynić przede wszystkim do zwiększenia ilość miejsc zapewniających opiekę całodobową zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji. Środki w tym zakresie nie powinny zostać przeznaczone na utrzymanie już istniejących obiektów.
676.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Priorytet 4 – Małopolska infrastruktura społeczna		proponujemy dopisać do celów szczegółowych: zapewnianie równego dostępu do świadczeń z instytucjonalnej pomocy społecznej, w tym budowa, przebudowa i modernizacja obiektów infrastruktury pomocy społecznej (ŚDS, DPS, OIK, mieszkania chronione) i/lub ich wyposażenie w sprzęt.	Wsparcie samorządów o możliwość pozyskania środków na poprawę istniejącej infrastruktury DPS, ŚDS, jednostek wsparcia dziennego na remonty, przystosowanie dla osób niepełnosprawnych, wymiana sprzętu rehabilitacyjnego, termomodernizacje dostosowania obiektów do zmieniających się przepisów (np.p/poż.). Uruchomienie środków na remonty obiektów które mają charakter zabytkowych a służą jako pomieszczenia DPS. Wyposażenie i dostosowanie placówek do wyzwań związanych z koniecznością zapewnienia opieki, izolacji i leczenia mieszkańców w czasie pandemii. Jednostki zainteresowane są także wsparciem dot. środków na finansowanie programów	Uwaga nieuwzględniona <ul style="list-style-type: none"> wsparcie w tym obszarze powinno być zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji; ingerencja opisanym zakresie ma się przyczynić przede wszystkim do zwiększenia ilość miejsc zapewniających opiekę zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji, a środki w tym zakresie nie powinny zostać przeznaczone na utrzymanie już istniejących obiektów. deinstytucjonalizacja rozumiana jako przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027; działania integracyjne dot. <u>samych mieszkańców</u> Domów Pomocy Społecznej mogą być realizowane w ramach CS (h), CS(k), CS(l) współfinansowanych z EFS+ i nie mieszczą się w zakresie wsparcia infrastruktury.

					integracji mieszkańców DPS ze środowiskiem lokalnym.	
677.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4 (iii) Powiązane rodzaje działań	128	Dodać do części „Powiązane rodzaje działań” dodatkowy typ działań: Budowa, remont, wyposażenie infrastruktury społecznej związanej z realizacją usług społecznych w formach dziennych i środowiskowych	Rozwój infrastruktury na potrzeby realizacji usług w społeczności lokalnej jest podstawowym warunkiem powodzenia deinstytucjonalizacji. Musimy rozwijać infrastrukturę np. dziennych domów pomocy czy placówek wsparcia dziennego, dostosowywać mieszkania osób starszych do ich potrzeb, dostosowywać mieszkania do potrzeb rodzin zastępczych przyjmujących liczne rodzeństwo albo dzieci z niepełnosprawnościami. Jeśli nie będzie takich miejsc dziennych – wtedy osoby będą trafiać do placówek całodobowych. Co jest wbrew dążeniom do DI	Uwaga nieuwzględniona W okresie programowania 2014-2020 działania tego typu realizowane były w EFS w ramach zwiększonego tzw. finansowania krzyżowego (do 15 % w projekcie, a w uzasadnionych przypadkach mógł zostać zwiększony), przy okazji realizacji celów EFS. Newralgiczną kwestią w tym zakresie jest propozycja dotycząca inwestycji w mieszkaniach osób fizycznych, np. dostosowywanie mieszkań do potrzeb osób starszych, osób z niepełnosprawnością, rodzin zastępczych. W ramach CS(iii) przewidziany jest już rozwój mieszkań chronionych i wspomaganych, które mogą służyć większej ilości osób potrzebujących. Zauważyć należy dodatkowo, że środki na zniesienie barier architektonicznych w mieszkaniach prywatnych można pozyskać z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) .
678.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4 (iii) Powiązane rodzaje działań	128	Proponujemy zamianę typu działania: „Budowa, remont, wyposażenie infrastruktury społecznej związanej ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji” na: „Budowa, remont, wyposażenie infrastruktury społecznej związanej ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia całodobowej opieki osobom z	Zdajemy sobie sprawę że zapis ten pochodzi z linii demarkacyjnej, ale może wprowadzać w błąd. W praktyce oznacza, że możliwe jest finansowanie rodzinnych domów pomocy, różnych form mieszkań wspomaganych lub innych mieszkań z usługami albo miejsc całodobowych krótkookresowego pobytu np. wytcheniowego lub terapeutycznego lub rehabilitacyjnego. Wszystkie inne miejsca całodobowe są tzw. formą opieki instytucjonalnej, która nie powinna być wspierana w myśl „Ogólnoeuropejskich Wytycznych w zakresie przejścia od opieki instytucjonalnej do usług w społeczności lokalnej”. Oczywiście nawet te ww. formy środowiskowe muszą także spełniać inne przesłanki np. indywidualizacji wsparcia, możliwości współdecydowania o usłudze, wsparcia, które nie izoluje.	Uwaga nieuwzględniona Dotychczasowy zapis precyzyjnie oddaje zakres interwencji w sytuacji ograniczonych środków finansowych; w ramach CS(iii) realizowane będą trzy typy projektów tj. 1) infrastruktura opieki całodobowej zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji czyli w praktyce rodzinne domy pomocy; 2) zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia służących opiece długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej w zakresie zgodności z zasadami deinstytucjonalizacji; 3) remont i/lub wyposażenie infrastruktury zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania chronione i/lub wspomagane.

				niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku w formach rodzinnych, środowiskowych i mieszkaniowych		
679.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4 (iii) Powiązane rodzaje działań	128	Zamienić „Remont i/lub wyposażenie infrastruktury zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania o charakterze wspomaganych: chronione, treningowe i wspierane skierowane w szczególności dla osób opuszczających pieczę zastępczą, zakłady poprawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze” na: Rozwój infrastruktury na potrzeby mieszkań o charakterze chronionym, wspomaganim lub innych mieszkań z usługami. Albo: Budowa, remont, wyposażenie infrastruktury na potrzeby mieszkań o charakterze chronionym, wspomaganim lub innych mieszkań z usługami.	Nasza propozycja daje dużo szersze możliwości, nie ogranicza się do adaptacji zdegradowanych budynków, ale też np. zdegradowanych mieszkań. Można też sobie wyobrazić że czasem można też infrastruktura może być zbudowana a nie tylko adaptowania. Wybór formuły będzie zależał od zasobów lokalnych i lokalnych możliwości	Uwaga nieuwzględniona <ul style="list-style-type: none"> • Zapis w dotychczasowej formie nie wyklucza prac na tylko części zdegradowanego budynku w zakresie jego adaptacji na mieszkanie chronione lub wspomagane; • Mieszkania chronione/wspomagane, co wynika z badań regionalnych, powinny być zlokalizowane przede wszystkim na obszarach atrakcyjnych pod względem komunikacyjnym, a także atrakcyjnych pod względem rynku pracy, • Istnieje wciąż ogromny deficyt mieszkań tego typu, ale dotychczasowe doświadczenia pokazują, że lokalizacja tego typu przedsięwzięć nie była dotychczas przemyślana w tym względzie, dlatego też zasadne jest ukierunkowanie interwencji na adaptację już istniejących budynków wokół, których dostępna jest już pozostała infrastruktura usług publicznych.
680.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4 (iii) Główne grupy docelowe	128	Niezadane jest wskazywanie, że będą korzystać z infrastruktury jedynie osoby uprawnione do tego na podstawie właściwych ustaw. Propozycja zapisu: Mieszkańcy województwa małopolskiego, w szczególności...	Część rozwiązań przewidzianych w FE dla Małopolski np. mieszkania wspomagane nie są określone ustawowo. Dodatkowo wartością dodaną środków europejskich zawsze było to, że można było obejmować wsparciem więcej osób lub nowe grupy osób, które dotychczas z różnych powodów nie były wspierane a jest taka potrzeba lub pojawia się ona w trakcie funkcjonowania danej infrastruktury. Przykładowo czy jeśli ustawa mówi, że z placówek wsparcia dziennego korzystają dzieci to znaczy że w tym miejscu nie mogą spotkać się rodzice tych dzieci albo dzieci z rodzicami. Albo że mogą się tam spotykać wyłącznie dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, a dzieci z „normalnych” rodzin nie mogą się z nimi bawić w tych placówkach. Trzeba też myśleć o najbardziej racjonalnym wykorzystaniu przestrzeni, czasem o łączeniu	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie.

					funkcji, po to żeby tę infrastrukturę wykorzystać jak najbardziej efektywnie.	
681.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	Cel szczegółowy 4(iii) Powiązane rodzaje działań	128	<p>Dodanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie, rozwój, dopasowanie infrastruktury na potrzeby różnych form mieszkaniowych dla różnych grup osób, w szczególności mieszkań wspomaganych i chronionych, mieszkań adaptowalnych, mieszkań w ramach najmu społecznego, w tym społecznych agencji najmu; - tworzenie i rozwój mieszkań o charakterze wspomaganych i mieszkań chronionych oraz innych mieszkań z usługami; - wsparcie remontów i modernizacji mieszkań adaptowalnych umożliwiających osobom wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu pozostanie w swoich mieszkaniach; - wsparcie działań umożliwiających przekształcanie się instytucji całodobowych w zasób mieszkaniowy, w tym mieszkania wspomagane, z poszanowaniem wszystkich zasad dotyczących podmiotowości i niezależnego życia lub przekształcanie się w podmioty świadczące usługi wsparcia w środowisku; - wsparcie działań umożliwiających przekształcenia ośrodków wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz innych osób wymagających wsparcia w zasób mieszkaniowy, w tym mieszkania wspomagane; tworzenie mieszkań zgodnie z metodą „Najpierw Mieszkanie”; - wsparcie działań w zakresie tworzenia mieszkań na wynajem, szczególnie dla migrantów, rodzin i osób w kryzysie bezdomności; 	<p>Postulowana zmiana ma na celu zapewnienie, że w ramach FEM zostaną zaplanowane działania infrastrukturalne rzeczywiście zmierzające do deinstytucjonalizacji usług społecznych. Dla tego procesu koniecznym jest szybki i zdecydowany rozwój infrastruktury mieszkaniowej.</p> <p>W ramach postulowanej zmiany wnosimy o rozszerzenie i doprecyzowanie katalogu powiązanych rodzajów działań, poprzez uwzględnienie w szczególności mieszkalnictwa chronionego, wspomagane, adaptowalne oraz najmu społecznego (w tym społecznych agencji najmu). Przedstawione propozycje zapisów są zgodne z Rekomendacjami MFiPR.</p> <p>Postulujemy uwzględnienie w ramach działań najmu społecznego, który (w odróżnieniu od najmu socjalnego) może służyć realizacji celów deinstytucjonalizacji. Zwracamy uwagę, że najem socjalny jest formą wynajmu mieszkania z mieszkaniowego zasobu gminy, która nie służy realizacji celów polityki społecznej. W takich mieszkaniach nie są świadczone usługi na rzecz najemców (teoretycznie wydaje się to możliwe, jednak nie wynika z modelu ustawowego), a same lokale mogą (zgodnie z art. 22 ustawy o ochronie praw lokatorów) mieć obniżony standard. Wydaje się więc, że właściwym będzie odwoływanie się (przy mieszkaniach chronionych i wspomaganych) również do najmu społecznego, a w szczególności do społecznych agencji najmu.</p> <p>Spoleczne agencje najmu (SAN) to nowe rozwiązanie z obszaru mieszkalnictwa i wsparcia społecznego mieszczące się w szerszej formule najmu społecznego. SAN zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego w lipcu 2021 roku (ustawa o niektórych formach popierania</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <ul style="list-style-type: none"> • PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(iii) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów. • Newralgiczną kwestią w tym zakresie jest propozycja dotycząca inwestycji w mieszkaniach osób fizycznych, np. dostosowywanie mieszkań do potrzeb osób starszych, osób z niepełnosprawnością, rodzin zastępczych. W ramach CS(iii) przewidziany jest już rozwój mieszkań chronionych i wspomaganych, które mogą służyć większej ilości osób potrzebujących co jest nie bez znaczenia w sytuacji dysponowania ograniczonymi środkami finansowymi. • Zauważyć należy dodatkowo, że środki na zniesienie barier architektonicznych w mieszkaniach prywatnych można pozyskać z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) .

			<p>- tworzenie, rozwój i dostosowanie zasobów mieszkaniowych na potrzeby rodzinnych form pieczy zastępczej, w szczególności dla rodzinnych form pieczy zastępczej przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami, jak również liczne rodzeństwa, ale także dla młodzieży usamodzielnianej z pieczy zastępczej i z różnego rodzaju placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, w tym z młodzieżowych ośrodków wychowawczych czy zakładów poprawczych;</p>	<p>budownictwa mieszkaniowego - https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001243/O/D20211243.pdf.</p> <p>Włączenie SAN do wskazanego powyżej celu jest w pełni uzasadnione ponieważ: (i) SAN jest rozwiązaniem odpowiadającym na potrzeby osób ubogich, niezamożnych, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, które mają trudności z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych oraz potrzebują wsparcia w innych obszarach oraz (ii) jest instrumentem zdeinstytucjonalizowanego świadczenia usług społecznych dla grup o szczególnych potrzebach.</p> <p>Po pierwsze, SAN może oferować zintegrowane wsparcie w obszarze mieszkaniowym, zatrudnienia oraz usług społecznych. Rozwiązanie to umożliwi skuteczną poprawę jakości życia osób korzystających z oferty SAN w różnych obszarach – zarówno mieszkaniowym, jak i społecznym oraz zatrudnienia (por. R. Szarfenberg, Podsumowanie pilotażowego wdrożenia modelu Społecznej Agencji Najmu, online https://habitat.pl/files/san/Habitat_Poland-wnioski_koncowe_pilotaz_SAN-Warszawa_02.2020.pdf). SAN działa na podstawie umowy z gminą (może być prowadzony przez organizację pozarządową lub spółkę komunalną) jako pośrednik pomiędzy właścicielami mieszkań dzierżawcami mieszkań na rzecz SAN, a najemcami mieszkań wskazanymi przez gminę. Najemcy muszą spełniać kryteria określone w uchwale rady gminy.</p> <p>Warto zwrócić uwagę, że SAN jest rozwiązaniem elastycznym i szerokim, które może być dedykowane różnym grupom odbiorców – zarówno osobom doświadczającym bezdomności, jak i seniorom, usamodzielniającym się młodym dorosłym,</p>	
--	--	--	---	---	--

				<p>cudzoziemcom, samotnym rodzicom czy innym grupom wymagającym wsparcia w postaci mieszkania i dodatkowych usług. Gmina będzie determinowała w uchwale rady gminy do kogo będzie skierowana oferta SAN. Dodatkowo, na zasadach ogólnych, SAN będzie mógł świadczyć dodatkowe usługi na rzecz najemców. Umożliwi to gminom (często) w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi wielowymiarowe wspieranie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.</p> <p>Po drugie, SAN zostały uwzględnione w „Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Również w projekcie Strategii Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna na lata 2021-2035 (https://www.gov.pl/attachment/37ee5afe-440b-4af9-9d49-6bd35c6ba998) wskazuje się SAN jako jedno z rozwiązań służących zintegrowanemu wsparciu obejmującemu usługi i mieszkalnictwo (por. np. wskaźnik 5.2). Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych.</p> <p>Po trzecie, SAN zgodnie z ustawą może remontować dzierżawione lokale, przyczyniając się np. do przywracania do użytkowania pustostanów.</p> <p>Zatem uwzględnienie SAN w celu 4(iii) będzie w pełni uzasadnione, szczególnie w kontekście planowanego wsparcia deinstytucjonalizacji w tym zakresie. Narzędzie to wpisuje się w cel związany ze wspieraniem włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach</p>	
--	--	--	--	--	--

					oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne. Postulujemy więc włączenie SAN do katalogu możliwych działań w ramach celu 4(iii).	
682.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	Cel szczegółowy 4(iii) Wskaźniki	130	<p>We wskaźnikach produktu i rezultatu nie należy posługiwać się wskaźnikiem „pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych”.</p> <p>Należy zastąpić ten wskaźnik np. „Pojemność nowych lub zmodernizowanych mieszkań społecznych. Przez mieszkanie społeczne należy rozumieć: 1) mieszkania chronione, 2) mieszkania wspomagane oraz inne formy mieszkań z usługami, 3) mieszkania w ramach najmu społecznego (w tym w ofercie społecznej agencji najmu)” i odpowiednio „Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych mieszkań społecznych [...]”.</p> <p>Ponadto należy dodać nowy wskaźnik:</p> <p>Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych mieszkań i obiektów dostosowanych architektonicznie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>Lokale w najmie socjalnym z zasobów mieszkaniowych gminy są istotnym narzędziem polityki mieszkaniowej, ale nie służą realizacji celów polityki społecznej (co do zasady nie świadczy się w takich mieszkaniach usług społecznych) i nie będą przydatne dla mierzenia postępów realizacji celu 4(iii). Posługiwanie się tym wskaźnikiem nie pozwoli zmierzyć rezultatów planowanych działań w zakresie świadczenia usług w społeczności lokalnej.</p> <p>Natomiast mieszkalnictwo społeczne, a w szczególności społeczne agencje najmu (nowe rozwiązanie w polskim systemie prawnym) mogą być wykorzystane w taki sposób – modelowo społeczna agencja najmu (SAN) powinna świadczyć zintegrowane wsparcie obejmujące wsparcie mieszkaniowe oraz dodatkowe usługi społeczne, a ustawowe SAN mogą świadczyć usługi na rzecz najemców na zasadach ogólnych. W takim kontekście SAN zostały uwzględnione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, w Priorytecie 2 „Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu” w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Również w projekcie Strategii Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna na lata 2021-2035 (https://www.gov.pl/attachment/37ee5afe-440b-4af9-9d49-6bd35c6ba998) wskazuje się SAN jako jedno z rozwiązań służących zintegrowanemu wsparciu obejmującemu usługi i mieszkalnictwo. Potwierdza to przydatność</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskaźniki <i>Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych</i> oraz <i>Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych</i> zostały określone przez KE w Załączniku I Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS. Zgodnie z definicją wskaźnika produktu „lokale socjalne odnoszą się do lokali zapewnianych przez agencje rządowe lub organizacje non-profit osobom o niskich dochodach lub o szczególnych potrzebach. (...) Na gruncie polskim przez agencje rządowe w powyższej definicji rozumie się zarówno instytucje administracji rządowej jak i samorządowej”.</p> <p>W zakresie propozycji dodania nowego wskaźnika <i>Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych mieszkań i obiektów dostosowanych architektonicznie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</i> na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań, które są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki produktu i rezultatu dla EFRR i FS Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFRR i FS oraz Listą Wskaźników Kluczowych (LWK2021).</p> <p>Proponowany wskaźnik nie znajduje się w ww. dokumentach, ale może zostać zastosowany na poziomie projektu, o ile będzie adekwatny do realizowanej interwencji.</p>

					<p>i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych.</p> <p>Mamy świadomość, że nie jest to rekomendowany wskaźnik, niemniej jednak postulujemy, aby nie używać wskaźnika dotyczącego „lokalni socjalnych”. Wydaje się, że jest to bezpośrednie tłumaczenie z języka angielskiego, w którym pojęcie „social housing” jest znacznie szersze niż polskie tłumaczenie. Dlatego zaproponowano wskaźnik obejmujący różne rozwiązania mieszkaniowe dostępne w Polsce i wpisujące się w konieczną deinstytucjonalizację usług społecznych.</p> <p>Zaproponowany wskaźnik powinien mierzyć przede wszystkim nowoutworzone/ lub zmodernizowane mieszkania, w tym mieszkania społeczne, które zostały zaadaptowane i wyposażone na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, umożliwiając im niezależne zamieszkiwanie. Wobec koniecznej deinstytucjonalizacji należy nadać priorytet działaniom rozwijającym usługi świadczone w społeczności lokalnej, dopuszczając inwestycje w obiekty w uzasadnionych przypadkach oraz z zastrzeżeniem niepowstawania nowych obiektów sprzecznych z ideą deinstytucjonalizacji.</p>	
683.	Ministerstwo Zdrowia	<p>Cel polityki 4</p> <p>4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki</p>	132	<p>Prośba o przeformułowaniu zapisów wskazujących na rozwój opieki długoterminowej poprzez udzielanie wsparcia zakładom opiekuńczo – leczniczym i pielęgnacyjno – opiekuńczym. Wsparcie powinno być kierowane na deinstytucjonalizację opieki, a więc dzienne formy wsparcia lub inne formy opieki w środowisku pacjenta.</p>	<p>Wsparcie opieki długoterminowej zgodnie ze Strategią deinstytucjonalizacji powinno być udzielane w formach zdeinstytucjonalizowanych, a więc formach dziennych lub innych formach opieki w środowisku pacjenta, nie powinno być natomiast kierowane na wsparcie instytucjonalne podmiotów takich jak ZOL i ZPO</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapis zostanie przeformułowany w proponowanym zakresie.</p>

		instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej				
684.	Ministerstwo Zdrowia	Cel polityki 4 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	133	Propozycja dodania zapisu o zgodności systemowej regionalnej oferty leczenia chorób rzadkich z Planem dla Chorób Rzadkich	Wsparcie w zakresie chorób rzadkich powinno być zgodne z Planem dla Chorób Rzadkich	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie.
685.	Ministerstwo Zdrowia	Cel polityki 4 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	133	Prośba o wskazanie aktualnej nazwy dokumentu strategicznego w zakresie ochrony zdrowia <i>Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-27 z perspektywą do 2030 r.</i>	W kilku miejscach w dokumencie wskazano nieaktualną nazwę dokumentu strategicznego w zakresie ochrony zdrowia. Prośba o ujednoczenie.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie.
686.	Ministerstwo Zdrowia	Cel polityki 4 4(v) zapewnianie równego dostępu do	132-135	Sugerujemy dodanie działania w zakresie wdrażania standardów dostępności w podmiotach leczniczych - szpitalach i POZ.	W ramach PO WER powstał standard dostępności dla POZ i szpitali, który powinien zostać jak najszerzej wdrożony. Zgodnie z propozycją linii demarkacyjnej wdrażanie	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie.

		opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej			standardów dostępności dla POZ i szpitali zarezerwowane jest dla poziomu regionalnego.	
687.	Gmina Zielonki	Cel polityki 4. 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	132	Budowa infrastruktury ochrony zdrowia przez JST szczebla gminnego i/lub ich wyposażenie w sprzęt medyczny.	Zapewnienie mieszkańcom obszarów wiejskich równego dostępu do wysokiej jakości usług podstawowej opieki zdrowotnej organizowanej przez JST poprzez SPZOZ i/lub NZOZ w postaci lokalnych /osiedlowych przychodni zdrowia, co będzie możliwe dzięki odpowiedniemu rozwojowi infrastruktury ochrony zdrowia. Dobra infrastruktura szczebla podstawowego pozwala podejmować działania zapobiegawcze oraz odciążać opiekę szczebla szpitalnego. Jeżeli wniosek nie pasuje do zaproponowanego celu, to wnosimy o jego uwzględnienie w innym celu.	Wyjaśnienie Uwaga mieści się w założeniach programu FEM 21-27, jej ostatecznie uwzględnienie zależeć będzie od szeregu czynników, w tym wyniku negocjacji z KE i stroną rządową, oraz ostatecznego zakresu wsparcia w FEM 2021-2027.
688.	Powiat Myślenicki – Starostwo Powiatowe w Myślenicach Halina Kustos - Miśko Kierownik Wydział Promocji, Strategii i Funduszy Europejskich	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności	132-133	1.Modernizację stanu aparatury medycznej wszystkich szpitali umożliwiającą lepszą jakość diagnostyki i efektów leczenia oraz zwiększenia dostępu do nowoczesnej opieki zdrowotnej, oraz 2. Remonty, modernizację i rozwój bazy (infrastruktury) wszystkich szpitali , w zakresie rozwoju regionalnej oferty stanowiącej odpowiedź na aktualne potrzeby, w tym , w dziedzinach stanowiących najważniejsze wyzwania epidemiologiczne, społeczne i demograficzne, tj.: onkologia, geriatria, opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży, z odpowiednim uwzględnieniem zasad	Odnosnie nakładów na sprzęt, remonty i modernizację szpitali, w uszczegółowieniu na str.132 i 133, podano, że będą one dotyczyć placówek realizujących deficytowe świadczenia, np. onkologia. Tak więc, pozostawiając zapis w obecnym brzmieniu, wyklucza się możliwość wsparcia finansowego dla szpitali powiatowych, które są w najtrudniejszej sytuacji finansowej, a są niezbędne dla zapewnienia dostępności do podstawowych świadczeń, w tym także w sytuacji pandemii i wymagają wsparcia. Równocześnie, przewidziano i wyraźnie wskazano potrzebę i możliwość wsparcia dla podmiotów POZ. Niezbędne jest więc wprowadzenie niniejszej poprawki, aby	Wyjaśnienie Zgodnie z informacjami zawartymi w Tabeli nr 1 (str. 46) jednym z rezultatów działań w ramach CP4 (v) jest: „zapewnienie specjalistycznych, wysokiej jakości usług lecznictwa szpitalnego równomiernie dostępnych w całym regionie m.in. poprzez wsparcie szpitali powiatowych ” – zatem wsparcie takie jest przewidywane. Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia.

		systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej Pkt.1 i 2		deinstytucjonalizacji (centra oferujące kompleksową i skoordynowaną opiekę)	umożliwić szpitalom powiatowym ubieganie się o środki z Funduszy Europejskich i zachowanie równych szans w dostępie do tych środków, a tym samym do lepszej jakości opieki także na poziomie podstawowym, którą od wielu lat i w kompleksowy sposób zapewniają szpitale powiatowe.	Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia oraz zgodność z aktualnymi mapami potrzeb zdrowotnych .
689.	Gmina Miejska Kraków	"Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych. 4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne"	128	1.Zmiana treści: „W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie jedynie konkursowej ścieżki wyboru projektów” na: „W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.” 2.Uzupełnienie części „Główne grupy docelowe” o: Pomioty lecznicze udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej.	1.Zapewnienie możliwości zastosowania trybu pozakonkursowego w przypadku, gdy dany projekt ma strategiczne znaczenie dla rozwoju regionu, obszaru objętego realizacją ZIT lub dotyczy realizacji zadań publicznych. 2. Zapewnienie spójności z działaniem: „zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych, w tym służących opiece długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej w zakresie zgodności z zasadami deinstytucjonalizacji”.	Uwaga skierowana do dalszych konsultacji. 1. W przypadku objęcia obszaru realizacją ZIT możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkursowego 2. Beneficjenci i wnioskodawcy zostaną wskazani na późniejszym etapie prac; w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu.
690.	Gmina Miejska Kraków		128	Jako powiązane rodzaje działań wskazano: „Zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych, w tym służących opiece długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej w zakresie zgodności z zasadami deinstytucjonalizacji”.	Działania ukierunkowane wyłącznie na doposażenie placówek opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej nie są wystarczające dla poprawy jakości realizowanych usług. Konieczne są kompleksowe działania w infrastrukturę takich podmiotów, w tym w szczególności w	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie w zakresie infrastruktury opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej ma być realizowane zgodnie z wymaganą przez KE zasadą deinstytucjonalizacji co oznacza brak możliwości wspierania instytucjonalnych form opieki.

				Istnieje potrzeba rozszerzenia tych działań o przedsięwzięcia związane z budową, rozbudową, modernizacją budynków w których ww. opieka jest sprawowana.	budynki i pomieszczenia, gdzie ww. opieka jest sprawowana.	Deinstytucjonalizacja opieki długoterminowej rozumiana jako przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027.
691.	Gmina Miejska Kraków		128	Proponuje się uwzględnienie możliwości refundacji nakładów inwestycyjnych poniesionych w okresie obowiązywania Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski, czyli w latach 2021-2027, w przypadku gdy realizacja zadania została rozpoczęta przed podpisaniem umowy na dofinansowanie, a w obiekcie nie rozpoczęto jeszcze faktycznej realizacji planowanych usług społecznych.	Modyfikacja zapisów proponowana w związku z opóźnieniem związanym z uchwaleniem Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021 – 2027.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Ramowe zasady kwalifikowalności wydatków reguluje rozporządzenie ogólne, tj. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060. Ogólna zasada kwalifikowalności zawarta w art. 63 ust. 2 rozporządzenia ogólnego mówi, że wydatki kwalifikują się do otrzymania wkładu z Funduszy, jeżeli zostały poniesione i zapłacone w ramach wdrażanych operacji między dniem 1.01.2021 r., a dniem 31.12.2029 r. Zasada ta nie dotyczy jednak niektórych projektów objętych pomocą publiczną, jeśli warunkiem udzielenia takiego wsparcia jest ponoszenie wydatków dopiero po złożeniu wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Dodatkowo należy mieć na uwadze, że operacje nie mogą zostać wybrane do wsparcia z Funduszy, w przypadku gdy zostały fizycznie ukończone lub w pełni wdrożone przed przedłożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach programu, niezależnie od tego, czy dokonano wszystkich powiązanych płatności.</p>
692.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna</p> <p>Cel szczegółowy 4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup</p>	130	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

		<p>w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>				
693.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna</p> <p>Cel szczegółowy 4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p>	131	<p>Uwagi ogólne</p> <p>Brak narzędzia 0,25% EFS+</p> <p>Brak wskazania NGO jako potencjalnych beneficjentów</p>	Do wyjaśnienia, uzupełnienia.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Koncentracja 0,25 % dotyczy ogółu środków EFS+ dostępnych danemu krajowi członkowskiemu. W przypadku Polski koncentracja ta została spełniona na poziomie programu krajowego Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS). W ramach FEM także planowane jest wsparcie tego potencjału. Ostateczna kwota na ten zakres wsparcia zostanie uzgodniona na dalszym etapie prac.</p>
694.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 4. Małopolska	134	Konieczność uzupełnienia tabeli wskaźników	Uzupełnienie	<p>Wyjaśnienie</p>

		<p>infrastruktura społeczna</p> <p>Cel szczegółowy 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>				Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.
695.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna</p> <p>Cel szczegółowy 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki</p>	135	Wyjaśnienie przyczyny braku wpisania tutaj alokacji?	Wyjaśnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Informacje zostaną uzupełnione na późniejszym etapie prac nad PR FEM 2021-2027.</p>

		instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej Tabela 8: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
696.	Gmina Miejska Kraków	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne 4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na	128, 176	Jako powiązane rodzaje działań wskazano wyłącznie: „budowa, remont, wyposażenie infrastruktury społecznej związanej ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji”. Powyższe należy rozszerzyć o infrastrukturę społeczną związaną ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia innych form opieki np. opieki dziennej stacjonarnej (wykorzystanie modelu DDOM) Działania nieinwestycyjne związane np. z realizacją usług opiekuńczych zawarto w ramach innej kategorii interwencji (4k). Zasadne byłoby powiązanie obu ww. kategorii działań (działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych) w ramach jednego konkursu lub co najmniej takie zaplanowanie harmonogramu naborów, aby możliwa była kompleksowa realizacja ww. przedsięwzięć. Aplikowanie o ww. wsparcie powinno być realizowane w trybie konkursowym.	Doświadczenie w realizacji projektów z zakresu włączenia społecznego wskazuje, że najlepsze efekty przynosi realizacja projektów kompleksowych o różnorodnej ofercie usług skierowanych do grup marginalizowanych. Usługi społeczne powinny obejmować nie tylko opiekę całodobową, ale także opiekę dzienną w formie stacjonarnej, usługi edukacyjne, poradnictwo, szkolenia realizowane w miejscu zamieszkania uczestnika projektu. Do realizacji tych przedsięwzięć konieczna jest jednak odpowiednia instrukcja. Dlatego ww. działania na rzecz osób niesamodzielnych powinny być realizowane w połączeniu z działaniami inwestycyjnymi.	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Poszczególne działania zostały przypisane do odrębnych kategorii, w taki sposób, aby każde działanie odpowiadało realizacji poszczególnego Celu Szczegółowego (CS) opisanego w odpowiednich Rozporządzeniach KE. Dołożone zostaną wszelkie starania, aby harmonogram konkursów/naborów zarówno w działaniach dotyczących infrastruktury społecznej współfinansowanej z EFRR jak i usług społecznych współfinansowanych z EFS+, został ułożony tak, aby umożliwić kompleksową realizację tych przedsięwzięć. W działaniach został przewidziany tryb konkurencyjny (konkursowy).

		osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe				
697.	Gmina Miejska Kraków	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	132	<p>Jako powiązane rodzaje działań wskazano: „budowa, przebudowa i modernizacja obiektów infrastruktury ochrony zdrowia i/lub ich wyposażenie w sprzęt medyczny - inwestycje w inne poziomy leczenia niż leczenie szpitalne, w tym POZ, AOS”</p> <p>W ww. katalogu należy uwzględnić zakłady opiekuńczo-lecznicze, które nie realizują świadczeń szpitalnych a jednocześnie nie należą do kategorii POZ czy AOS. Pomimo iż w uzasadnieniu odniesiono się do opieki długoterminowej, brak jest takiego zapisu w rodzajach działań.</p> <p>Aplikowanie o ww. wsparcie powinno być realizowane w trybie konkursowym.</p>	W ramach poprzedniej perspektywy finansowej zakłady opiekuńczo – lecznicze, pomimo iż realizują świadczenia medyczne mogły aplikować de facto jedynie o wsparcie w obrębie usług społecznych. Taka kategoryzacja powoduje ograniczone możliwości wsparcia dla tych podmiotów.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> W programie FEM 21-27 wsparcie na poziomie infrastruktury służby zdrowia nie obejmuje Zakładów Opiekuńczo - Leczniczych, ze względu na konieczność spełnienia warunku deinstytucjonalizacji, w ramach przechodzenia od opieki instytucjonalnej, do rodzinnej i środowiskowej.

698.	Gmina Miejska Kraków	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	134	1.Uzupełnienie o: „W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT) lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego. Ostateczne decyzje w tym zakresie zostaną podjęte na podstawie rozstrzygnięć i uzgodnień dotyczących zakresów wsparcia, jakim będą zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego, które zdecydują się na skorzystanie z mechanizmu zintegrowanych inwestycji terytorialnych lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego.”	1.Zapewnienie możliwości wyodrębnienia części środków finansowych w ramach mechanizmu ZIT dedykowanych miejskim podmiotom leczniczym z przeznaczeniem na realizację zadań inwestycyjnych. Szpitale miejskie oraz Miejskie Centrum Opieki stanowią istotne ośrodki usług zdrowotnych, w tym w szczególności w zakresie lecznictwa szpitalnego oraz usług opiekuńczo - leczniczych, zarówno dla mieszkańców Miasta, jak również dla okolicznych gmin i powiatów.	Wyjaśnienie <ul style="list-style-type: none"> • W przypadku objęcia obszaru realizacją ZIT możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkurencyjnego • wsparcie w zakresie infrastruktury opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej ma być realizowane zgodnie z wymaganą przez KE zasadą deinstytucjonalizacji co oznacza brak możliwości wspierania instytucjonalnych form opieki. Deinstytucjonalizacja opieki długoterminowej rozumiana jako przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027.
699.	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy.	132	4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej i lecznictwa uzdrowskiego oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.	Uszczegółowienie katalogu systemów opieki zdrowotnej o zakłady lecznictwa uzdrowskiego. W Małopolsce jest 11 obszarów spełniających wymagania zawarte w ustawie o lecznictwie uzdrowskim, co stanowi ważny aspekt infrastruktury społecznej.	Wyjaśnienie Beneficjenci i wnioskodawcy zostaną wskazani na późniejszym etapie prac; w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu.
700.	Stowarzyszenie Gmin Uzdrowskich RP	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy.	132	4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej i lecznictwa uzdrowskiego oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.	Uszczegółowienie katalogu systemów opieki zdrowotnej o zakłady lecznictwa uzdrowskiego. W Małopolsce jest 11 obszarów spełniających wymagania zawarte w ustawie o lecznictwie uzdrowskim, co stanowi ważny aspekt infrastruktury społecznej.	Wyjaśnienie Beneficjenci i wnioskodawcy zostaną wskazani na późniejszym etapie prac; w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu.

701.	Szpital Uniwersytecki i w Krakowie	<p>Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna /4(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej</p> <p>1.Modernizację stanu aparatury medycznej umożliwiającą lepszą jakość diagnostyki i efektów leczenia oraz zwiększenia dostępu do nowoczesnej opieki zdrowotnej,</p>	132	<p>1.Zakup i modernizację stanu aparatury medycznej umożliwiającej lepszą jakość diagnostyki i efektów leczenia oraz zwiększenia dostępu do nowoczesnej opieki zdrowotnej stanowiących uzupełnienie najnowocześniejszej diagnostyki dla pacjentów z makroregionu.</p>	<p>Zapis uszczegóławiający. Modernizacja oznacza zazwyczaj unowocześnienie posiadanych środków trwałych, celowe wydaje się zatem wyraźne wskazanie także na możliwość zakupu nowych elementów.</p>	<p>Wyjaśnienie Zapis zostanie doprecyzowany celem wyeliminowania wątpliwości w przywołanym zakresie.</p>
702.	Szpital Uniwersytecki i w Krakowie	<p>2. Remonty, modernizację i rozwój bazy (infrastruktury) lecznictwa szpitalnego, w zakresie rozwoju regionalnej oferty stanowiącej odpowiedź na</p>		<p>2. Remonty, modernizację i rozwój bazy (infrastruktury) lecznictwa szpitalnego, w zakresie rozwoju regionalnej i ponadregionalnej (1) oferty stanowiącej odpowiedź na aktualne potrzeby, w dziedzinach stanowiących najważniejsze wyzwania epidemiologiczne, społeczne i demograficzne, tj.: choroby nowotworowe, choroby układu krążenia, choroby zakaźne, choroby układu oddechowego, anestezjologia i intensywna terapia, pediatria,</p>	<p>5. Zapis umożliwiający wsparcie dla Szpitala Uniwersyteckiego, który zgodnie z zapisami dokumentu „Linia demarkacyjna Podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” z 4.02.20211 r. nie jest w grupie podmiotów ujętych w kolumnie „Poziom</p>	<p>Wyjaśnienie Zgodnie z LD, wsparcie w PR może dotyczyć szpitali, których organem założycielskim lub prowadzącym nie jest wojewoda, lub minister; szpital uniwersytecki taki warunek spełnia. Kwestie dotyczące szczegółowych możliwości i zakresów wsparcia oraz wyodrębnienia alokacji będą rozpatrzone na dalszym etapie prac nad programem.</p>

		<p>aktualne potrzeby, w dziedzinach stanowiących najważniejsze wyzwania epidemiologiczne, społeczne i demograficzne, tj.: onkologia, geriatrya, opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży, z odpowiednim uwzględnieniem zasad deinstytucjonalizacji (centra oferujące kompleksową i skoordynowaną opiekę)</p> <p>Dedykowanym wsparciem zostanie również objęta systemowa regionalna (4) oferta leczenia chorób rzadkich.</p>		<p>ginekologia i położnictwo, dermatologia, opieka długoterminowa, rehabilitacja lecznicza (2), opieka psychiatryczna, w tym opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży (3),</p> <p>z odpowiednim uwzględnieniem zasad deinstytucjonalizacji (centra oferujące kompleksową i skoordynowaną opiekę)</p> <p>Dedykowanym wsparciem zostanie również objęta (4) systemowa regionalna i ponadregionalna (5) oferta leczenia chorób rzadkich.</p>	<p>krajowy” w zakresie projektów „Infrastruktura ochrony zdrowia” (s.27).</p> <p>6. i (3) Rozszerzenie grupy chorób zgodnie z projektem dokumentu „Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.” przygotowanym przez Ministerstwo Zdrowia (Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej, wersja ze strony Rządowego Centrum Legislacji z czerwca 2021 r., skierowana do uzgodnień).</p> <p>Zgodność z dokumentem strategicznym z zakresu ochrony zdrowia.</p> <p>7. Poprawka redakcyjna.</p> <p>Patrz p (1).</p>	<p>ZWM podejmie rozmowy ze stroną rządową na temat współpracy przy realizacji inwestycji Szpitala Uniwersyteckiego.</p>
703.	Centrum Kultury i Wypoczynku w Andrychowie	<p>Priorytet 4, Cel szczegółowy 4, Rozwój infrastruktury instytucji kultury</p>	<p>136 137</p>	<p>Wnioskujemy aby oprócz proponowanego zakresu działań dofinansowaniem objęte zostały również:</p> <ul style="list-style-type: none"> inwestycje termomodernizacyjne związane z budynkami instytucji kultury m.in: modernizacja źródeł zasilania i ogrzewania, docieplanie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana pokrycia dachowego, hydroizolacje podziemnych części budynków (piwnice), zagospodarowanie terenów zielonych przylegających do obiektów instytucji kultury, przystosowanie obiektów do 		<p>Uwaga uwzględniona/ wyjaśnienie</p> <p>- W odniesieniu do inwestycji termomodernizacyjnych w budynkach instytucji kultury zaplanowane zostało wsparcie w ramach celu szczegółowego 2i, pod warunkiem iż będą to budynki których właścicielem jest samorząd terytorialny oraz podległe mu organy i jednostki organizacyjne oraz jednostki zarządzane (zapisy linii demarkacyjnej)</p> <p>- W odniesieniu do zagospodarowania terenów zielonych przylegających do obiektów instytucji kultury, informujemy, że w ramach Celu Polityki 2 (cel szczegółowy vii) planowany jest rozwój i tworzenie terenów zielonych w miastach m.in. parków spacerowo-wypoczynkowych wraz z małą infrastrukturą, parków kieszonkowych, zielonych</p>

				potrzeb osób z niepełnosprawnościami (windy, podjazdy, instalacje ułatwiające dostępność, oznaczenia)		dachów, ścian i fasad na budynkach użyteczności publicznej. Program zostanie uzupełniony o możliwość tworzenia zielonej infrastruktury na ogólnodostępnych terenach placówek użyteczności publicznej. - W priorytecie 4 oraz w priorytecie 6 zaplanowano wsparcie w zakresie dostosowania obiektów infrastruktury kultury, obiektów turystycznych czy szlaków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. działań dotyczących likwidacji barier architektonicznych).
704.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 4,5,6		Uwzględnienie działań polegających na wsparciu w zakresie zwiększania zapewniania dostępności architektonicznej, cyfrowej, informacyjno - komunikacyjnej podmiotów publicznych – instytucji, urzędów, NGO itp..	Zasadnym jest wspieranie również pozostałych podmiotów publicznych które powinny zapewniać odpowiednią dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Wyjaśnienie W priorytecie 4 oraz w priorytecie 6 zaplanowano wsparcie w zakresie dostosowania obiektów infrastruktury kultury, obiektów turystycznych czy szlaków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. działań dotyczących likwidacji barier architektonicznych).
705.	Gmina Koszyce	Priorytet 4 Małopolska Infrastruktura Społeczna Cel szczegółowy Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	136-137	Rozbudowa istniejących tras rowerowych VeloMałopolska z uwzględnieniem doprowadzenia bocznych gałęzi – ścieżek rowerowych z gmin przyległych	Sieć tras rowerowych zyskuje na znaczeniu. Obserwuje się coraz częstsze zmiany nawyków i zainteresowanie zmianą sposobu podróżowania i zwiedzania okolic. Działanie przyczyni się do zwiększenia sieci tras rowerowych, zwiększy atrakcyjność turystyczną małopolskich gmin. Gmina Koszyce jest Obszarem Chronionego Krajobrazu utworzenie rozgałęzienia od ścieżki rowerowej biegnącej po wale wiślanym na teren gminy było by znaczącym krokiem dla ukazania walorów przyrodniczych i piękna regionu. Gmina posiada już częściową infrastrukturę oraz sieć lokalnych dróg gminnych które mogły by w przyszłości pełnić uzupełniającą rolę ścieżek – brakuje jednak zjazdu z VeloMałopolska by skierować ruch turystyczny w okolice Miasta i Gminy Koszyce.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego). Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe). Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi , ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).
706.	Andrzej Domański Fundacja Invelo - fundacja działająca na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	136-138	Uzupełnienie treści celu poprzez dodanie: Wzmocnienia roli kultury poprzez wsparcie dla zróżnicowanej oferty kulturalnej i edukacyjnej, odpowiadającej na potrzeby odbiorców lub pozwalające na różnorodne wykorzystanie wspieranej infrastruktury. Obecne zapisy rozdziału/celu wskazują na możliwość wsparcia infrastruktury:	W Umowie Partnerstwa 2021-2027 dużą rolę przypisuje się wsparciu kierowanemu jednocześnie na infrastrukturę oraz poprawę jakości oferty kulturalnej i edukacyjnej. Działalność kulturalna realizowana jest w wielu różnorodnych formach i miejscach. Nie zawsze są to formy zinstytucjonalizowane. Nie tylko instytucje kultury prowadzą taką działalność. Znakomicie radzą sobie z nią stowarzyszenia, fundacje i nieformalne grupy obywateli. Ważne	Uwaga częściowo uwzględniona Zmiana celu szczegółowego nie jest możliwa, gdyż jego nazwa wynika wprost z rozporządzenia EFRR. Niemniej jednak wychodząc na przeciw oczekiwaniom, program zostanie uzupełniony o zapisy dotyczące wsparcia nie tylko infrastruktury kultury, ale także zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej i podniesienia jej atrakcyjności.

		<p>4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p>		<p>- instytucji kultury - budowa, rozbudowa i modernizacja oraz wyposażenie; - wsparcie obiektów, które mają charakter zabytkowy, w tym służących nadaniu im nowych funkcji użytkowych z przeznaczeniem w szczególności na cele kulturalne.</p> <p>Zakres wsparcia jest wąski i nie obejmuje wszystkich form prowadzenia działań kulturalnych skupiając się na infrastrukturze instytucji kultury i zabytkowej.</p> <p>Wprawdzie umożliwiona jest pomoc dla działań nieinfrastrukturalnych zachowywania i upowszechniania dziedzictwa niematerialnego, ale w wąskim zakresie.</p> <p>Rekomendujemy uzupełnienie zapisów rozdziału poprzez dodanie informacji o możliwości wsparcia dla stworzenia nowej i rozwijania oferty kulturalnej i turystycznej (działania miękkie, promocyjne, edukację kulturalną dla odwiedzających i pracowników kultury).</p>	<p>jest wsparcie dla sektorów kreatywnych, w czym Małopolska ma znaczące doświadczenie. Analiza zapisów Umowy Partnerstwa wskazuje, że strategia interwencji funduszy europejskich w ramach polityk unijnych w Polsce w latach 2021-2027 w odniesieniu do sektora kultury bardzo znacząco się zmienia w stosunku do poprzednich perspektyw.</p> <p>Dla przykładu: "Konieczne jest przemodelowanie funkcjonowania obiektów turystycznych i kulturalnych tak, aby odbudować i rozwinąć potencjał obu tych sektorów przy zachowaniu niezbędnych środków ostrożności. (...) Konieczne staje się poszukiwanie nie tylko nowych sposobów upowszechniania dóbr kultury i uczestnictwa w kulturze, ale też stworzenie nowej oferty kulturalnej i turystycznej.</p> <p>Do wypracowania nowych produktów kultury w oparciu o istniejące zasoby materialne i niematerialne może przyczynić się współpraca instytucji kultury z placówkami edukacyjnymi, naukowymi, a także klastrami przedsiębiorstw z obszaru przemysłów kreatywnych. Organizacje i przedsiębiorstwa przemysłu turystycznego powinny również w większym stopniu współpracować ze sobą przy opracowywaniu nowych produktów i usług turystycznych."</p> <p>Wyraźnie wskazuje się na potrzebę tworzenia i rozwijania nowych produktów kultury z wykorzystaniem istniejącej i nowej infrastruktury. Infrastruktura jest tu traktowana jako środek do celu, nie zaś cel sam w sobie. Istotne jest więc inwestowanie w infrastrukturę, ale zawsze w oparciu o konkretne wynikające z potrzeb oferty kulturalne. To one bowiem przyczyniają się do poprawy jakości kapitału ludzkiego oraz zwiększenia poziomu spójności społecznej i dostępności świadczonych usług społecznych, nie zaś same mury instytucji kultury.</p> <p>Co więcej doświadczenia minionych perspektyw finansowych funduszy unijnych wykazały dobitnie, że projekty infrastrukturalne bez zapewnienia szerokiego programu działalności</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					<p>kulturalnej w efekcie ich realizacji nie przynoszą spodziewanych efektów społeczno-ekonomicznych. Zdążają się sytuacje, że nie tylko nie przynoszą efektów gospodarczych, ale koszty działania instytucji zbudowanych lub zmodernizowanych przewyższają te efekty. Zdarza się tak często przy projektach, dla których nie określono właściwie grup docelowych, jej potrzeb, oferty kulturalnej dostosowanej do zaspokojenia tych potrzeb.</p> <p>Brak uzupełnienia zapisów programu może prowokować do dalszego planowania przez wnioskodawców projektów inwestycyjnych bez analiz popytu, bez budowania oferty kulturowej dla zmodernizowanych/nowych instytucji/zabytków.</p> <p>Istnieje szereg dobrych praktyk włączania o oceny analiz popytu, programu kulturowego i działań edukacyjnych w projekty inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konkursy w ramach Działania 1 „Poprawa zarządzania dziedzictwem kulturowym” Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego), - zapisy projektu Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 w odniesieniu do celu szczegółowego (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. 	
707.	Andrzej Domański Fundacja Invelo - fundacja działająca na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu	136-138	<p>Brak zapisów w zakresie wypracowania nowych produktów kultury.</p> <p>Dodanie zapisów dotyczących wypracowania nowych produktów kultury:</p> <p><i>W ramach projektów premiuwane będzie (poprzez kryteria wyboru) budowanie nowych sposobów upowszechniania dóbr kultury i uczestnictwa w kulturze, ale też stworzenie nowej oferty kulturalnej i turystycznej. Preferencje dla współpracy instytucji kultury z placówkami edukacyjnymi, naukowymi, a także klastrami przedsiębiorstw z obszaru przemysłów kreatywnych.</i></p>	<p>Umowa Partnerstwa 2021-2027 kładzie duży nacisk na budowanie nowej oferty kulturalnej i turystycznej. Przy czym wskazuje się na oferty w zakresie miękkim. Infrastruktura kultury służy głównie do poprawienia warunków kreowania nowych i ulepszonych ofert.</p> <p>Nowe oferty mają mieć na celu upowszechnianie dobór kultury i promować uczestnictwo w kulturze.</p> <p>Konkursy powinny promować inicjowanie nowych, innowacyjnych produktów i programów kulturowych. Same programy i produkty powinny być oceniane przez ekspertów zgodnie z kryteriami wyboru.</p>	Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych m.in. na etapie formułowania kryteriów oceny projektów.

		społecznym i innowacjach społecznych				
708.	Andrzej Domański Fundacja Invelo - fundacja działająca na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	136-138	Brak zapisów w zakresie mechanizmów partycypacyjnych. Dodanie zapisów dotyczących mechanizmów partycypacyjnych tworzenia nowych ofert kulturalnych i turystycznych: <i>Budowanie nowej oferty kulturowej i turystycznej w ramach projektu powinno być poprzedzone otwartymi konsultacjami społecznymi oraz z organizacjami i podmiotami działającymi w sektorze kultury i na jego rzecz oraz przemysłów kreatywnych.</i>	Umowa Partnerstwa 2021-2027 wskazuje na potrzebę tworzenia nowych ofert kulturalnych przy udziale społeczności, która z oferty będzie korzystała, a także podmiotów i organizacji działających w sektorze kultury, w tym przemysłów kreatywnych. Konsultacje pozwalają nie tylko na zebranie i weryfikację pomysłów na działania w projekcie, ale także na pozyskanie partnerów do projektu. Mechanizmy konsultacji społecznych dla założeń projektów infrastrukturalnych oraz programów kulturalnych testowane w zrealizowanych już konkurach pozwoliły wciągnąć wnioski, co do słuszności takich partycypacyjnych form budowania oferty. Jest to szczególnie istotne w przypadku projektów dotyczących instytucji, miejsc najbliższych społecznościom lokalnym. To ich zaangażowanie, poznanie ich opinii i potrzeb pozwala zbudować ofertę najbardziej odpowiadającą jej potrzebom, nie tylko wyobrażeniom o tych potrzebach.	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Program zostanie uzupełniony o horyzontalną rekomendację , dotyczącą potrzeby zapewnienia mechanizmu konsultacji społecznych dla założeń projektów infrastrukturalnych.
709.	Andrzej Domański Fundacja Invelo - fundacja działająca na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	136-138	Brak zapisów w zakresie obowiązku prowadzenia analiz popytu, oddziaływania na otoczenie i miejsca pracy. Dodanie zapisów dotyczących analiz popytu, oddziaływania na otoczenie i miejsca pracy jako istotnego elementu określającego zakres projektu i programu kulturowego, a jednocześnie warunku udzielenia wsparcia: <i>W ramach kryteriów oceny weryfikowane będzie spełnienie warunku przeprowadzenia analizy popytu na planowane produkty projektu i ofertę kulturową, analizy oddziaływania na bezpośrednie otoczenie i tworzenie miejsc pracy.</i>	Rzetelna i obiektywna analiza popytu była obowiązkowym elementem analiz wykonalności projektu również w poprzedniej perspektywie Funduszy Europejskich 2014-2020. Jednak niewiele instytucji zarządzających decydowało się na weryfikację poprawności metodologicznej i wiarygodności wniosków wysuwanych z przedstawianych analiz popytu. Trwałość finansowa projektów może zostać zagwarantowana poprzez zapewnienie, że planowana oferta kulturalna i edukacyjna jest zgodna z oczekiwaniami potencjalnych odbiorców, nie zaś wyobrażeniami o tych oczekiwaniach. Analizy popytu powinny być opracowywane na podstawie badań prowadzonych w oparciu o wskazany minimalny zakres metod badawczych i prób przez niezależne od wnioskodawcy podmiot. Wnioski z analizy popytu powinny zostać uwzględnione w projekcie (zakresie i ofercie) oraz analizach finansowych, analizach trwałości finansowej.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u> Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych m.in. na etapie formułowania kryteriów oceny projektów.

					Dzięki takiemu podejściu możliwe stanie się uniknięcie realizacji projektów, które w efekcie nie tylko nie generują efektów społeczno-ekonomicznych (ich efekty nie są oczekiwane przez społeczeństwo), ale i nie będą tworzyły dodatkowych źródeł kosztów dla organizatorów. Analizy powinny uwzględniać oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie i tworzenie miejsc pracy, a zaplanowane efekty powinny być oceniane.	
710.	Andrzej Domański Fundacja Invelo - fundacja działająca na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	136-138	Brak zapisów dotyczących aspektów środowiskowych w projektach kultury i turystyki. Dodanie zapisów, które sprecyzują aspekty środowiskowe projektów oraz powiążą zastosowanie elementów wspierających aspekty środowiskowe z oceną projektów. Wspieranie projektów uwzględniających aspekt środowiskowy i dostosowania do zmian klimatu, w tym włączenie zielonych elementów np. systemy odzysku wody deszczowej, realizujących cele Agendy 2030, pozyskiwanie energii z OZE, łączenia aspektów kulturowych projektów z ochroną środowiska w otoczeniu obiektu.	Aspekty środowiskowe i klimatyczne w projekcie mogą być uwzględnione w minimalnym zakresie (spełnienie wymogu), bądź w sposób innowacyjny i wyróżniający (dodatkowo punktowane). Aby realnie zachęcać wnioskodawców do planowania i projektowania rozwiązań pro środowiskowych i pro klimatycznych zachęta powinna być wymierna (szansa na realizację projektu, sfinansowanie kosztów inwestycyjnych takich działań co pozwoli zmniejszyć koszty funkcjonowania instytucji). Podobnie włączanie aspektów środowiskowych w program działania instytucji/podmiotu (także podmiotów w sektorze kultury!) powinien być premiowany. Zaangażowanie powinno być realne oraz inspirujące dla innych podmiotów (modelowe).	Uwaga częściowo uwzględniona Program zostanie uzupełniony o horyzontalne zasady w zakresie m.in. zrównoważonego rozwoju oraz zasady „nie czyni poważnych szkód” (DNSH). Jednym z narzędzi realizacji zasady zrównoważonego rozwoju będzie stosowanie kryteriów wyboru projektów premiujących rozwiązania proekologiczne takie jak oszczędność energii i wody, powtórne wykorzystanie zasobów itp. Kryteria tego typu dostosowane będą do charakteru interwencji i będą stosowane jak najszerzej w ramach wszystkich celów polityki.
711.	Ojcowski Park Narodowy	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna; 4 (vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych; Główne grupy docelowe	137	Wśród głównych odbiorców wsparcia obok mieszkańców województwa małopolskiego, turystów i jednostek samorządu terytorialnego powinny znaleźć się również parki narodowe.	Parki Narodowe są właścicielami wielu zabytkowych budynków i budowli, wymagających prac konserwatorskich, czy restauratorskich, będących lokalnymi atrakcjami turystycznymi chętnie odwiedzanymi przez turystów pochodzących z województwa małopolskiego, ale również z całej Polski i z zagranicy. Ww. budynki wymagają kosztownych prac umożliwiających zachowanie ich dotychczasowych funkcji lub również nadaniu im nowych funkcji użytkowych w tym m.in. edukacyjnych, kulturowych czy turystycznych.	Wyjaśnienie Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu. Co do zasady jednak w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> , wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego). Wsparcie dla lokalnych JST, NGO oraz innych podmiotów, w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> , w formie dotacyjnej m.in. w zakresie ochrony zabytków (wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych

						(zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego). Wszystkie inwestycje realizowane w CP 5 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne. Aby móc aplikować o środki w ramach CP 5 właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną Strategii powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.
712.	Tadeusz Kopta	budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki,	137	Budowa tak i jak najszybciej ale nie przesadzić ze środkami na promocję jak to zrobiono w przypadku GreenVelo		Wyjaśnienie Zgonie z przyjętymi zasadami promocja projektu ma charakter uzupełniający i z pewnością nie będzie stanowiła dominującej części inwestycji.
713.	Gmina Zielonki	Cel polityki 2. 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej Lub Cel polityki 4. 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	113, 137, 187	Budowa dróg rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych z infrastrukturą towarzyszącą uzupełniających sieć głównych tras rowerowych VeloMałopolska	Dotyczy obszarów wiejskich. Ograniczanie indywidualnego ruchu zmotoryzowanego na drogach dojazdowych do centrów miast; poprawa warunków dojazdów do pracy, funkcja rekreacyjna. Bardzo ważne jest równomierne rozłożenie ruchu i dekoncentracja ruchu coraz bardziej zogniskowanego wokół VeloMałopolska. VeloMałopolska będzie wówczas trzonem/ podstawą dla rozwoju dróg rowerowych z nimi integrowanych, tak jaką odpowiednio w sieci transportowej jest TEN-T. Jeżeli wniosek nie pasuje do zaproponowanego celu, to wnosimy o jego uwzględnienie w innym celu.	Wyjaśnienie Wsparcie dla transportu miejskiego w ramach priorytetu 2. adresowane jest do miast i obszarów podmiejskich powiązanych z nimi funkcjonalnie. Dotyczy to również budowy dróg rowerowych pełniących funkcje komunikacyjne . W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego). Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe). Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność

						z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi , ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).
714.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych Tabela 2. Wskaźniki produktu Tabela 3. Wskaźniki rezultatu	138 - 139	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.
715.	Gmina Miejska	CS 4 (vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	136	Propozycja przeformułowania zapisu: (...) <i>w zakresie rozwoju infrastruktury kultury, możliwe będzie również wsparcie obiektów, które mają charakter zabytkowy, m.in. poprzez realizację prac konserwatorskich, restauratorskich, translokację, realizację prac zabezpieczających wraz z ich otoczeniem, umożliwiających (...).</i> Ponadto wnioskuje się rozszerzenie katalogu beneficjentów o jednostki organizacyjne JST oraz podmioty z udziałem JST posiadających osobowość prawną, a także organizacje pozarządowe.	Translokacja obiektów zabytkowych czy dóbr kultury jest niejednokrotnie jedynym sposobem na ich ochronę, a co za tym idzie zachowanie spuścizny historycznej, jaką reprezentują. Zapis sugeruje, że beneficjentami w tym zakresie będą mogły być tylko instytucje kultury. Tymczasem działania tego typu realizują także inne typy podmiotów.	Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona uwzględniona na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (podręcznik kosztów kwalifikowalnych lub uszczegółowienia PR FEM). Translokacja obiektów zabytkowych, będzie możliwa. Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu. Co do zasady jednak w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną), wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego). Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> w formie dotacyjnej. Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).

716.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	<p>Rozdział 2 Priorytety; Priorytet 4; Cel szczegółowy 4 (VI); „Realizowana interwencja wpłynęła na podniesienie jakości infrastruktury kultury w regionie poprzez stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej. (...).</p> <p>Rezultatem interwencji będzie wzrost jakości i dostępności oferty w obszarze kultury, zwiększenie stopnia wykorzystania zasobów sektora kultury oraz zwiększanie efektywności działania szeroko rozumianych instytucji kultury, służących rozwojowi społeczności oraz integracji społecznej. (...)</p> <p>„Rozwój infrastruktury instytucji kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury, w tym ich wyposażenie w nowe technologie oraz zapewnienie warunków technicznych i programowych w zakresie ich 	Str. 136	<p>Propozycja zmiany zapisu: „Realizowana interwencja wpłynie na podniesienie jakości infrastruktury kultury w regionie poprzez stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej. (...). Rezultatem interwencji będzie wzrost jakości i dostępności oferty w obszarze kultury, zwiększenie stopnia wykorzystania zasobów sektora kultury oraz zwiększanie efektywności działania szeroko rozumianych podmiotów z sektora kultury, w tym uczelni artystycznych, służących rozwojowi społeczności oraz integracji społecznej. (...)</p> <p>„Rozwój infrastruktury podmiotów z sektora kultury, w tym uczelni artystycznych”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa i modernizacja podmiotów z sektora kultury, w tym uczelni artystycznych, w tym ich wyposażenie w nowe technologie oraz zapewnienie warunków technicznych i programowych w zakresie ich dostępności m.in. dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodzin z małymi dziećmi”. 	<p>Zgodnie z politykami równościowymi należy zapewnić równy dostęp do świadczonych usług. Uczelnie artystyczne, poza działalnością dydaktyczną, prowadzą także szeroką działalność kulturalną (w formie galerii, otwartych pracowni, muzeów), a także z obszaru edukacji kulturowej. Nieuwzględnienie ich wśród beneficjentów konkursów dotyczących przedsięwzięć w obszarze kultury i dziedzictwa regionalnego spowoduje zaburzenie konkurencji na tym rynku. Szkolnictwo artystyczne, zarówno średniego, jak i wyższego szczebla ma charakter państwowy, jednak obszar działania poszczególnych uczelni ma wyraźny charakter regionalny – zarówno w ujęciu historycznym jak i współczesnym. Uczelnie silnie angażują się w regionalny obieg kultury (na przykład prowadząc działalność konserwatorską, jak ostatnio zakończona konserwacja ołtarza Włosa Stwosza realizowana przez zespół konserwatorski pod przewodnictwem prof. J. Adamowicza, dziekana krakowskiej ASP), współpracują z lokalnymi, regionalnymi i narodowymi instytucjami kultury. Udział w działaniach w obszarze kultury i ochrony dziedzictwa regionalnego nie powinien być oceniany poprzez pryzmat formy organizacyjnej podmiotu który ja prowadzi, ale skuteczności podejmowanych działań i oceny logiki interwencji. Część podmiotów pozarządowych oraz uczelnie artystyczne posiadają potencjał organizacyjny, merytoryczny i ekonomiczny aby skutecznie realizować zadania w tym obszarze.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, wsparcie dla szkół i uczelni artystycznych (szkoły artystyczne państwowe i samorządowe oraz państwowe uczelnie artystyczne), będzie możliwe tylko z poziomu krajowego (w ramach celu polityki 4 vi).</p>
------	---	---	----------	---	--	--

		dostępności m.in. dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodzin z małymi dziećmi”.				
717.	Anna Marcowska – art.- edukatorka, animatorka	Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	136	Poprawa stanu zabytków, ich konserwacja i wykorzystanie potencjału szlaków kulturowych	Badania Narodowego Instytutu Dziedzictwa wskazują, że ponad 70% zarejestrowanych obiektów zabytkowych w Polsce jest ocenianych jako wykazujące objawy zniszczenia. Dlatego postuluję o doprecyzowanie zagadnienia o zakres wsparcia finansowego, jaki został wypunktowany w Umowie Partnerstwa dla polityki spójności: <u>konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych archiwalnych i zbiorów audiowizualnych.</u> Za: Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> , przewiduje się m.in. rozwój infrastruktury kultury, w tym zakresie możliwe będzie również wsparcie obiektów, które mają charakter zabytkowy w tym możliwa będzie konserwacja zabytków ruchomych jako część szerszego projektu infrastrukturalnego. Z uwagi na ograniczone środki nie przewiduje się odrębnego typu projektu poświęconego ochronie zabytków ruchomych. Dodatkowo zarówno w ramach priorytetu 4 jak i 6 przewiduje się rozwój szlaków kulturowych.
718.	Anna Marcowska – art.- edukatorka, animatorka	Priorytet IV, cel 6	-	Wsparcie dla inwestycji <u>zwiększających</u> atrakcyjność turystyczną i kulturalną miejscowości.	Po okresie przestoju w sektorze kultury i turystyki będą realizowały cele społeczne i gospodarcze. Kompleksowe inwestycje w kulturę i turystykę zwiększą atrakcyjność turystyczną i kulturalną miejscowości, poprzez wzrost dochodów przyczynią się do odbudowy lokalnych gospodarek. Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.</i>	Wyjaśnienie W programie przewidziano działania zwiększające atrakcyjność turystyczną i kulturalną. W priorytecie 6 <i>planuje się działania przyczyniające się do rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej, bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych. Rezultatem interwencji będzie <u>podniesienie atrakcyjności</u> poszczególnych gmin i powiatów, co z kolei wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, gdyż turystyka to sektor, który tworzy rynek pracy i umożliwia nie tylko wzrost dochodów mieszkańców, ale także zwiększa produktywność i zatrudnienie w całym województwie.</i> Natomiast w ramach priorytetu 4 planuje się <i>rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej bazującej na potencjałach regionu, umożliwi dywersyfikację i ukierunkowanie ruchu turystycznego w Małopolsce. Rezultatem interwencji będzie <u>podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu</u> oraz wzrost jakości życia społecznego mieszkańców.</i>
719.	Anna Marcowska – art.- edukatorka, animatorka	Priorytet IV, cel 6		--Wsparcie dla projektów Badawczo-Rozwojowych i eksperymentalnych w dziedzinie przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych. -Wsparcie dla współpracy uniwersytetów i uczelni wyższych z otoczeniem społeczno-gospodarczym i instytucjami kultury.	Niezbędne jest kształtowanie i wspieranie współpracy uniwersytetów i uczelni wyższych z otoczeniem społeczno-gospodarczym i instytucjami kultury. Obecnie potrzeby rynku pracy znacznie różnią się od kompetencji i umiejętności, jakie zdobywają studenci podczas kształcenia. To rodzi rzesze młodych bezrobotnych, którzy nie posiadają	Wyjaśnienie Ad.1 realizacja projektów badawczych –rozwojowych przez przedsiębiorstwa w obszarze przemysłu czasu wolnego będzie możliwa w CP 1. Ad.2 W CP 1 w ramach działań wspierających kształtowanie polityki innowacyjnej w regionie w obszarach małopolskich inteligentnych specjalizacji, organizowane będą formy współpracy międzysektorowej, w szczególności z udziałem

					doświadczenia w zakresie wymaganym przez przedsiębiorstwa, czy instytucje kultury. Podejmowanie stałej współpracy pomiędzy ośrodkami kształcenia i przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego już podczas nauki, studiów wyższych, pozwoliłoby na rozwój obu sektorów i umożliwiłoby dobry start w dorosłe życie dla wielu młodych ludzi, którzy pozostają w grupie najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne i bezrobocie długoterminowe, tj., osoby do 29 roku życia. Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.</i>	przedsiębiorstw oraz innych podmiotów regionalnego systemu innowacji – (s.82 w projekcie programu zarządzanie regionalną inteligentną specjalizacją).
720.	Anna Marcowska – art- edukatorka, animatorka	Priorytet IV, cel 6	-	Wsparcie dla inwestycji w infrastrukturę turystyczną, w pełni dostępną dla osób ze szczególnymi potrzebami.	Działanie to zostało określone w zakresie wsparcia w umowie partnerstwa dla polityki spójności. Inwestycję w ten konkretny obszar pozwolą zwiększyć dostępność do turystyki dla osób z niepełnosprawnościami, wesprzeć ich i umożliwić pełne uczestnictwo we wszystkich aspektach życia. Wyżej wymienione działania pozwolą ich zaktywizować i wyłączyć z wykluczenia. Jednocześnie włączą osoby niepełnosprawne z grup defaworyzowanych. Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.</i>	Wyjaśnienie W programie (zarówno w priorytecie 4 jak 6) zaplanowano wsparcie w zakresie dostosowania obiektów infrastruktury kultury, obiektów turystycznych czy szlaków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. działań dotyczących likwidacji barier architektonicznych).
721.	Anna Marcowska – art- edukatorka, animatorka	Priorytet IV, cel 6	-	Zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego służących rozwojowi społeczno-gospodarczemu , integracji społecznej i innowacjom.	Poprzez modernizację obiektów, ich digitalizację oraz zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, zostanie zapewniony dostęp do dóbr kultury dla wszystkich obywateli. Tym samym wzmocnione zostanie uczestnictwo w kulturze i wykorzystanie funkcji integracyjnego potencjału kultury i dziedzictwa narodowego. Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.</i>	Wyjaśnienie W priorytecie 6 <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> , planuje się realizację działań przyczyniających się do ochrony i rozwoju lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego dzięki wspieraniu prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach. Rezultatem interwencji będzie ochrona i rozwój zasobów dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie jego udziału w gospodarczym rozwoju <i>Małopolski m.in. poprzez wzrost ruchu turystycznego co w konsekwencji przełoży się na tworzenie nowych miejsc pracy. Wzmocnienie potencjału ekonomicznego dziedzictwa kulturowego pozwoli na zmniejszenie koncentracji środków publicznych na ich utrzymanie, które w większym stopniu będą przeznaczane na działania tworzące nowe miejsca pracy i włączające dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy.</i>
722.	Anna Marcowska – art-	Priorytet IV, cel 6	-	Wsparcie rozwoju kompetencji personelu instytucji kultury, szkolenia, seminaria, konferencje.	Ze względu na sytuację związaną z pandemią COVID – 19, w sektorze kultury poszukuje się nowych rozwiązań i nowych sposobów upowszechniania dóbr kultury, a także samego	Wyjaśnienie Zarówno w ramach priorytetu 4 jak i 6 nie przewiduje się odrębnego typu projektu dotyczącego wsparcia rozwoju

	edukatorka, animatorka				uczestnictwa w kulturze. Kultura wymaga przemodelowania w zakresie funkcjonowania swoich obiektów, co ujawniło się znacznie w obliczu kryzysu, z jakim mieliśmy do czynienia w 2020. Wielu instruktorów w dobie pandemii musiało zetrzeć się z problemami cyfryzacyjnymi, do których zupełnie nie byli przygotowani. Kultura potrzebuje kadr, które będą gotowe szybko adaptować się do zmian i świadczyć innowacyjne usługi na najwyższym poziomie. W związku z tym niezbędny jest rozwój kompetencji kadr kultury , a także organizacji pozarządowych, które realizują zadania publiczne w obszarach sfery pożytku publicznego tj. kultury. Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.</i>	kompetencji personelu instytucji kultury, szkolenia, seminaria, konferencje. W ramach priorytetu 5 (celu szczegółowego CP4 (g)) planowane jest wsparcie osób zainteresowanych zmianą/nabyciem kompetencji i kwalifikacji poprzez dofinansowanie usług szkoleniowych. W ramach tych działań nie będzie usług dedykowanych sektorowi kultury jednak osoby związane z tym sektorem będą mogły indywidualnie korzystać ze wsparcia w szczególności związanego z podnoszeniem kompetencji cyfrowych. W ramach priorytetu 5 (celu szczegółowego CP4 (d)) możliwe będzie wspieranie podnoszenia kompetencji lub kwalifikacji pracowników zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców poprzez dofinansowanie usług rozwojowych (np. szkoleń) ujętych w Bazie Usług Rozwojowych i wsparcie to zaplanowano dla wszystkich pracodawców, także instytucji kultury.
723.	Anna Marcowska – art- edukatorka, animatorka	Priorytet IV, cel 6	-	Wsparcie dla kompleksowych projektów odnowy, adaptacji budynków , lokali, z przeznaczeniem do pełnienia funkcji aktywizujących i integrujących lokalne społeczności z wykorzystaniem innowacji społecznych w kulturze.	Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności wzięła za cel wzmocnienie i nawiązywanie współpracy międzysektorowej w obszarze kultury, nauki, edukacji, integracji społecznej, rozrywki. Ma to doprowadzić do integracji i aktywizacji społecznej, zmierzając tym samym pośrednio do aktywizacji zawodowej grup narażonych na wykluczenie społeczne, czy bezrobocie tj. osób młodych, niepracujących, seniorów, bezrobotnych i kobiet. Stworzenie, zaadaptowanie i poprawienie kondycji miejsc aktywności lokalnej, które oferują szeroki wachlarz zajęć warsztatów i przede wszystkim są miejscem spotkań oraz włączenia społecznego, spowoduje poprawę sytuacji społecznej wykluczonych mieszkańców, co przyczyni się do poprawy sytuacji ekonomicznej. Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.</i>	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej, nie przewiduje się wsparcia z poziomu regionalnego na ten typ inwestycji.
724.	Anna Marcowska – art- edukatorka, animatorka	Priorytet IV, cel 6	-	Wsparcie instytucji kultury na ścieżce poszerzania oferty zajęć i podejmowania współpracy międzysektorowej.	Obecny poziom bezrobocia i dezaktywizacji zawodowej wiąże się z dezaktywizacją edukacyjną. W porównaniu do UE, w Polsce według badań tylko 4,8% dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczyło w formalnym lub nieformalnym uczeniu w odstępie 4 tygodni od przeprowadzonego badania, podczas gdy w skali UE to aż 11,3 %. Instytucje kultury pełnią ważne funkcje w edukacji pozaformalnej i to one	Uwaga częściowo uwzględniona/Wyjaśnienie Wychodząc na przeciw oczekiwaniom, program zostanie uzupełniony o zapisy dotyczące wsparcia nie tylko infrastruktury kultury, ale także zwiększania dostępu do oferty kulturalnej i podniesienia jej atrakcyjności. Co do zasady w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie

					<p>aktywizują i wzbogacają formalne ścieżki edukacji. Wzrost kreatywności będzie inwestycją w rozwój przemysłów kreatywnych, rozwój nowych zawodów. A wcześniej wymienione przyczynią się naturalnie do wzrostu atrakcyjności centrów lokalnych Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polce.</i></p>	<p>regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego).</p> <p>Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> w formie dotacyjnej. Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).</p>
725.	Anna Marcowska – art- edukatorka, animatorka	Priorytet IV, cel 6		<p>Kompleksowe wsparcie w zakresie wyposażenia domów kultury, sal i lokali w sprzęt komputerowy dla szerszej grupy odbiorców i zapewnienie instruktorów do nauki użytkowania sprzętu, szczególnie dla seniorów.</p>	<p>Obecnie borykamy się z wykluczeniem cyfrowym, które uniemożliwia wielu osobom (szczególnie starszym) dostęp do podstawowych aspektów życia. Braki w tej kwestii ujawniły się szczególnie podczas pandemii COVID-19, kiedy dostęp do wszelkiego rodzaju usług był możliwy głównie online. By zapobiec ich wykluczeniu, należy ich zaktywizować, edukować i umożliwić dostęp do narzędzi i sprzętu. Rozwijanie kompetencji cyfrowych powinno być skierowane na wszystkie grupy społeczne, dlatego należy znaleźć miejsce, w którym dorośli i dzieci będą mogli się kształcić w tym zakresie. Instytucje kultury jako pozaformalna ścieżka edukacji powinny dać taką możliwość. Za: <i>Projekt umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polce.</i></p>	<p>Wyjaśnienie Co do zasady w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z zapisami tzw. Linii demarkacyjnej) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego)</p> <p>Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i>, w formie dotacyjnej. Jednak w ramach priorytetu 6 nie przewiduje się odrębnego typu projektu dotyczącego wyposażenia domów kultury, sal i lokali w sprzęt komputerowy dla szerszej grupy odbiorców i zapewnienie instruktorów do nauki użytkowania sprzętu. Do rozważenia uwzględnienia takich kosztów jako element szerszego projektu infrastrukturalnego.</p> <p>Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).</p> <p>W ramach EFS + w celu szczegółowym (g) osoby dorosłe z własnej inicjatywy będą mogły podnosić swoje kompetencje i kwalifikacje w tym cyfrowe w ramach projektu pozakonkursowego realizowanego przez WUP Kraków.</p>
726.	Anna Ostrenga		136	<p>(...) w zakresie rozwoju infrastruktury kultury, możliwe będzie również wsparcie obiektów, które mają charakter zabytkowy (...)</p>	<p>Wymaga doprecyzowania (także w wielu innych miejscach dokumentu), czy chodzi o obiekty objęte formalną ochroną np. rejestr zabytków, czy wystarczy wpis do ewidencji zabytków? W kontekście dziedzictwa przemysłu posiadającego potencjał do rozwoju kultury i turystyki wymogi prawnej ochrony zabytków mogą zniweczyć interesujące inicjatywy. W kontekście GOZ warto</p>	<p>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (w szczegółowym opisie priorytetów).</p>

					wspierać ponowne wykorzystanie infrastruktury i ochronę terenów niezabudowanych.	
727.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	136	W ramach działań w obszarze dot. rozwoju infrastruktury instytucji kultury pojawia się zapis o wsparciu obiektów, które mają charakter zabytkowy m.in. poprzez realizację prac konserwatorskich, restauratorskich, prac zabezpieczających wraz z ich otoczeniem, umożliwiających zachowanie ich dotychczasowych funkcji, a także służących nadaniu im nowych funkcji użytkowych z przeznaczeniem w szczególności na cele kulturalne, edukacyjne, czy służące integracji społecznej. We wskazanym zapisie należy uwzględnić sformułowanie „i robót budowlanych” tj. realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych (...).	Dostosowanie zapisów w dokumencie do treści Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.	Uwaga uwzględniona Program zostanie uzupełniony o fragment dotyczący robót budowlanych.
728.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	137	W ramach działań w obszarze dot. rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej należy uwzględnić budowę, rozbudowę i promocję lokalnych tras rowerowych dojazdowych do sieci głównej.	Brak lokalnego dojazdu uniemożliwi obywatelom z miejscowości położonych poza siecią główną korzystanie z tras rowerowych włączonych do tejże sieci.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego). Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe). Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi , ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).
729.	Tatrzański Park Narodowy	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu	137	Do wsparcia z zakresu oferty turystycznej i rekreacyjnej przewidziana jest m.in. budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki. Prosimy o objęcie wsparciem również „ tras rowerowych typu single track ”	Parki narodowe w Małopolsce mają w większości charakter górski, co sprzyja tworzeniu ogólnodostępnych tras rowerowych typu „single track”. Trasy takie mogą stać się atrakcją turystyczną, która częściowo odciągnie ruch turystyczny od zatłoczonych szlaków na terenach chronionych. TPN posiada projekt budowy sieci tras „single track” z wykorzystaniem leśnych dróg gospodarczych na obrzeżach parku narodowego.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego). Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i

		społecznym i innowacjach społecznych				<p>ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe).</p> <p>Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi, ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).</p> <p>Obecne zapisy programu nie wykluczają wsparcia tras typu tras rowerowych typu single track”.</p> <p>Należy jednak pamiętać o warunku, że aby móc aplikować o środki w ramach CP 5 właściwe władze lokalne muszą przygotować <i>strategię terytorialną</i> (zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego). Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów i powinny zawierać listę projektów (która będzie mogła aplikować o wsparcie).</p>
730.	Tatrzański Park Narodowy	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	137	<p>Do wsparcia w zakresie oferty turystycznej i rekreacyjnej przewidziane są następujące rodzaje działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki, • budowa, rozbudowa, promocja produktów turystycznych, np. turystycznych szlaków tematycznych (odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych regionu) wraz z budową schronisk na szlakach. <p>Prosimy o uwzględnienie dodatkowo działań związanych z:</p> <p>- wdrażaniem elektronicznych systemów zarządzania ruchem turystycznym (systemy monitoringu ruchu, w tym kontrola ilości turystów, systemy kontroli dostępu i automatycznej walidacji uprawnień wstępu i wjazdu, systemy sprzedaży biletów)</p>	<p>Wobec gwałtownie rosnącego ruchu turystycznego na terenie parków narodowych – w przeciągu 10 lat roczna ilość wejść na teren TPN zwiększyła się o ok. 1mln (z 3 do 4mln wejść rocznie) - parki narodowe stają przed nowymi wyzwaniami związanymi z zarządzaniem ruchem. TPN stopniowo dąży do wdrożenia systemu, który docelowo obejmie:</p> <ul style="list-style-type: none"> -wdrozenie wydajnego systemu informatycznego umożliwiającego internetowy zakup, rezerwację i wysyłkę biletów (bilety wstępu, rezerwacja obiektów edukacji przyrodniczej, rezerwacji innych usług) -zakup i wdrozenie systemu parkingowego – bramki wjazdowe, kamery z funkcją rozpoznawania tablic rejestracyjnych, biletomaty, parkomaty – w miejscu gdzie koncentruje się największy ruch turystyczny (w szczególności dotyczy to wejścia na szlak do Morskiego Oka) -zakup i uruchomienie urządzeń do walidacji wejść na teren parku (bezobsługowe walidowanie biletów elektronicznych) -zakup i montaż kamer monitorujących ruch wejściowy na teren parku (kontrola liczby turystów i natężenia ruchu) 	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>W ramach CP 4(vi) nie przewiduje się na dzień dzisiejszy wsparcia dla Parków Narodowych.</p> <p>Mając na uwadze obowiązujące zapisy tzw. Linii Demarkacyjnej wsparcie dla Parków Narodowych przewidziano w ramach CP 2 vii na poziomie krajowym w obszarze ochrony bioróżnorodności.</p> <p>Warto rozważyć realizację projektu polegającego na wdrażaniu elektronicznych systemów zarządzania ruchem turystycznym (jako ochrona przed niekontrolowanym napływem turystów na obszarach objętych formą ochrony przyrody) z poziomu krajowego z CP 2vii.</p>

					-wdrożenie systemu monitoringu ruchu turystycznego na wejściach do parku, w celu zapewnienia bezpieczeństwa i płynności ruchu – pozyskane dane pozwolą na bieżąco reagować na sytuacje wzmożonego ruchu i planować odpowiednie działania wyprzedzające służb porządkowych oraz zarządców komunikacji zbiorowej.	
731.	Prezydent Miasta Tarnowa	Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	137	W zapisie „Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki,” brak dokładnej informacji o jakie główne trasy chodzi, np. VeloBiała		Wyjaśnienie Na etapie wdrażania programu będą podejmowane przez Zarząd decyzje, które z tras VeloMałopolska ostatecznie znajdą dofinansowanie ze środków programu.
732.	Prezydent Miasta Tarnowa	Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	137	Brak informacji o enoturystyce i rozwoju tej gałęzi turystyki w Małopolsce	Enoturystyka to jedna z najszybciej rozwijających gałęzi turystyki, tak istotnej w okresie pandemii (staycation, aktywna, slowlife, eko, itd.)	Wyjaśnienie W programie (w priorytecie 6) w sposób ogólny wskazuje się na możliwość realizacji działań przyczyniających się do rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej, bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych. Nie ma ograniczeń, które uniemożliwiłyby rozwój enoturystyki. Wszystkie inwestycje realizowane w priorytecie 6 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne. Aby móc aplikować o środki w ramach priorytetu 6 właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną Strategii powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.
733.	Gmina Miejska Kraków	CS 4 (vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i	137	Wnioskuję się o nieograniczenie budowy turystycznej infrastruktury rowerowej wyłącznie do sieci Velo Małopolska, a dodanie do katalogu przewidywanych przedsięwzięć także dróg rowerowych o znaczeniu lokalnym , uzupełniającym dla istniejącej oraz planowanej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.	Ograniczenie budowy turystycznej infrastruktury rowerowej wyłącznie do sieci Velo Małopolska stanowić będzie istotną barierę w dostępie do infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej dla wielu mieszkańców regionu. Rozbudowa infrastruktury tego typu w pobliżu obszarów zurbanizowanych i w sąsiedztwie istniejącej oraz planowanej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej pozwoli na włączenie w nowe formy	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego). Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i

		innowacjach społecznych			aktywności i rekreacji tych osób, które dotąd nie miały takiej możliwości.	ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe). Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi , ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).
734.	Gmina Miejska Kraków	CS 4 (vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	137	Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych jest mowa o niedookreślonych instytucjach publicznych. Uwzględnienie w tym katalogu jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną jest uzasadnione, gdyż te podmioty mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 4 (vi).	Wyjaśnienie: Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych tj. do uszczegółowienia Programu. Co do zasady jednak w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego). Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> w formie dotacyjnej. Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).
735.	Gmina Miejska Kraków	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i	137	Rozwój i promocja oferty turystycznej i rekreacyjnej: - budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki, - budowa, rozbudowa, promocja produktów turystycznych, np. turystycznych szlaków tematycznych (odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych regionu) np. wraz z budową schronisk na szlakach i innych . W ww. fragmencie sugeruje się dopisać słowa „i innych”, a przed słowami „wraz z budową schronisk na szlakach” dopisać „np.” Do zdania dotyczącego głównych grup docelowych tj.: „Głównymi odbiorcami wsparcia	Do sformułowania „Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej” należałoby dodać słowo „promocja”, ponieważ działania promocyjne również będą dofinansowane. Tak sformułowane zdanie sugeruje, że budowa schronisk jest konieczna. Grupą docelową planowanych działań będzie również grupa turystyczna.	Uwaga częściowo uwzględniona Dodane zostanie słowo promocja oraz dopisano „w tym” przed sformułowaniem dotyczącym budowy schronisk. Co do zasady jednak w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego). Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> w formie dotacyjnej. Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).

		innowacjach społecznych		będą mieszkańcy województwa małopolskiego, turyści jednostki samorządu terytorialnego oraz branża turystyczna " sugeruje się dopisać „branża turystyczna”.		
736.	Miasto i Gmina Uzdrowiskowa Muszyna	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej.	137	Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki oraz pozostałe trasy rowerowe.	Dodanie „ pozostałe trasy rowerowe ”, umożliwi rozbudowę istniejących tras oraz budowę nowych tras o znaczeniu lokalnym bądź regionalnych. Pozostawienie dotychczasowego zapisu znacznie ogranicza listę potencjalnych Beneficjentów.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego). Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe). Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi , ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).
737.	Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej.	137	Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki oraz pozostałe trasy rowerowe.	Dodanie „pozostałe trasy rowerowe” , umożliwi rozbudowę istniejących tras oraz budowę nowych tras o znaczeniu lokalnym bądź regionalnych. Pozostawienie dotychczasowego zapisu znacznie ogranicza listę potencjalnych Beneficjentów.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego). Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe). Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi , ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).
738.	Gmina Libiąż	Priorytet 4 Cel szczegółowy 4(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym,	137	Proponujemy uzupełnienie rodzajów działań o utrwalenie dziedzictwa kulturowego i tradycji górniczych.	Zapis ten proponujemy w związku z możliwością podniesienia atrakcyjności turystycznej regionu przy wykorzystaniu zasobów oraz atrakcyjności kulturowej gmin górniczych Małopolski Zachodniej.	Wyjaśnienie W programie, zarówno w ramach priorytetu 4 jak i 6 przewiduje się wsparcie w zakresie dokumentowania, zachowywania i upowszechniania dziedzictwa niematerialnego m.in. poprzez badania terenowe, sporządzanie wywiadów i dokumentacji etnograficznej, upowszechnianie kultury ludowej.

		włączeniu społecznym i innowacjach społecznych				<p>Jeśli projekt dotyczący utrwalenia dziedzictwa kulturowego i tradycji górniczych, wpisze się w powyższe warunki, to nie ma przeciwwskazań aby mógł otrzymać dofinansowanie.</p> <p>W priorytecie 6 w sposób ogólny wskazuje się na możliwość realizacji działań przyczyniających się do rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej, bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych.</p> <p>Rezultatem interwencji powinno być podniesienie atrakcyjności poszczególnych gmin i powiatów.</p> <p>Wszystkie inwestycje realizowane w priorytecie 6 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne. Aby móc aplikować o środki w ramach priorytetu 6 właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny być zintegrowane i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p>
739.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Priorytet 4: Cel szczegółowy 2(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Str. 137	Wnioskujemy o dodanie możliwości budowy, rozbudowy i promocji innych uzupełniających ofertę regionu zintegrowanych tras rowerowych, przebiegających przez Miejskie Obszary Funkcjonalne.	Oprócz możliwości wsparcia w ramach celu głównych tras rowerowych VeloMałopolska, powinna być również zapewniona możliwość realizacji innych, ponadlokalnych projektów infrastrukturalnych, polegających na budowie, rozbudowie i promocji zintegrowanych ścieżek i tras rowerowych, które mogłyby wpłynąć na ofertę turystyczną regionu i uzupełnić siatkę Velo. Dodatkowo budowanie tras rowerowych może również mieć pozytywny efekt dla rozwiązania problemów związanych z zanieczyszczeniem powietrza, transportem do pracy czy korkami w Miejskich Obszarach Funkcjonalnych.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W ramach priorytetu 4 przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska (zgodnie z przyjętą demarkacją, wsparcie w priorytecie 4 będzie realizowane z poziomu regionalnego).</p> <p>Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego) m.in. rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych, które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe).</p> <p>Na późniejszym etapie prac (m.in. kryteria oceny projektów) sformułowane zostaną zapisy, które będą promowały projekty, (trasy lokalne) zapewniające łączność z siecią głównych tras rowerowych VeloMałopolska (doprowadzenie bocznych gałęzi, ścieżek rowerowych z gmin przyległych do trasy regionalnej).</p>
740.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna	137	<i>„Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: o budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki,</i>	Do uzupełnienia	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zasada DNSH (do no significant harm) będzie szerzej opisana w programie i będzie odnosiła się do każdego priorytetu a jej zastosowanie w projekcie będzie przedmiotem oceny.</p>

		Cel szczegółowy 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych		<i>o budowa, rozbudowa, promocja produktów turystycznych, np. turystycznych szlaków tematycznych (odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych regionu) wraz z budową schronisk na szlakach.</i> Planowane działania muszą jako priorytet przewidywać ochronę zasobów przyrodniczych regionu. Dlatego też te zasady – zrównoważony rozwój, DNSH – muszą zostać tutaj zapisane jako obligatoryjne		
741.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna Cel szczegółowy 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	138	Brak wpisania NGO jako potencjalnych beneficjentów. A są organizacje, które zajmują się statutowo kulturą i promowaniem walorów środowiskowych	Do uzupełnienia	<p>Wyjaśnienie Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu).</p> <p>Co do zasady jednak w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego).</p> <p>Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i>, w formie dotacyjnej. Aby móc aplikować o środki w ramach CP 5 właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów.</p> <p>Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.</p> <p>Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).</p>

742.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	<p>Priorytet 4: Cel szczegółowy 2(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p>	Str. 138	<p>Dodanie do akapitu dotyczącego głównych grup docelowych zapisu: „<i>JST oraz ich związki i stowarzyszenia</i>”, a do akapitu dotyczącego konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych zapisu: <i>W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT) lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego.</i></p>	Uzasadnienie: Patrz uwaga nr 8	<p>Wyjaśnienie Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu.</p> <p>W ramach priorytetu 4 (zgodnie z Linią demarkacyjną) przewidziano rozwój regionalnych tras rowerowych VeloMałopolska.</p> <p>Natomiast ramach priorytetu 6 przewidziano (z poziomu lokalnego)</p> <p>przewidziano m.in. rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych, które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (m.in. lokalne trasy rowerowe).</p> <p>Gmina będąca członkiem ZIT, będzie miała dostęp do środków IIT w ramach priorytetu 6.</p> <p>Zgodnie z obowiązującym projektem Umowy Partnerstwa: <i>Strategie terytorialne – w zależności od realizowanego instrumentu terytorialnego – mogą przybierać formę strategii ZIT lub strategii IIT. Na jednym obszarze będą mogły równolegle funkcjonować różne instrumenty terytorialne, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i nie będzie występowało podwójne finansowanie realizowanych w ich ramach projektów. Co do zasady wymagane będą osobne strategie – właściwe dla poszczególnych instrumentów. Dopuszcza się możliwość przygotowania jednej wspólnej strategii (dla ZIT i IIT) – strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile będzie się ona odnosiła do wspólnych obszarów objętych instrumentami.</i></p>
743.	Fundacja Polish Heritage – dzierżawca obiektu zabytkowego, beneficjent wsparcia z EFRR w latach 2014-2020	<p>4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p> <p>Planowane wykorzystanie</p>	138	<p>Brak jest wskazania w dokumencie typu kwalifikujących się wnioskodawców. W części „planowane wykorzystanie instrumentów finansowych” pojawia się zapis, że w ramach celu szczegółowego wspierane będą instytucje publiczne, na podstawie czego można domniemywać, że planuje się kwalifikować jedynie instytucje publiczne, co wyklucza wsparcie dla kościołów, NGO, przedsiębiorców w tym przedsiębiorstw społecznych.</p>	<p>Zgodnie z zapisami Programu Małopolska posiada ogromny potencjał konkurencyjny w zakresie udostępniania dziedzictwa kulturowego. Jedną z Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji są sektory kreatywne i przemysły czasu wolnego, które wprost czerpią z potencjału dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Działania na rzecz ochrony regionalnego dziedzictwa powinny brać pod uwagę potencjał miejsc i obszarów, które zarządzane, udostępniane i chronione są przez podmioty o różnej formie prawnej działalności.</p>	<p>Wyjaśnienie Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu).</p> <p>Co do zasady jednak w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną) wspierana będzie interwencją przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego).</p>

		instrumentów finansowych Planowane do realizacji projekty w ramach celu szczegółowego będą realizowane przez instytucje publiczne i co do zasady nie będą generować dochodów/oszczędności.			Niezasadnym jest umożliwienie wsparcia wyłącznie obiektom, dla których operatorem są instytucje publiczne, gdyż wykluczy to ogromną liczbę obiektów zabytkowych, zabytków nieruchomych, szlaków kulturowych posiadających kluczowe znaczenie dla rozwoju Regionu.	Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> w formie dotacyjnej. Aby móc aplikować o środki w ramach priorytetu 6 (CP5) właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną. Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów. Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego. Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).
744.	BMTH	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	138	Wnosimy o uwzględnienie możliwości skorzystania ze wsparcia MŚP jako podmiotów również realizujących inwestycje objęte zakresem opisanym w przedmiotowym celu. Dotyczy to zwłaszcza inwestycji realizowanych w obiektach zabytkowych, jak również w strefach konserwatorskich, ponadto przedsiębiorcy obecnie również realizują inwestycje o charakterze niekomercyjnym ale będącym formą otoczenia branży turystycznej np. poprzez remontowanie obiektów historycznych odsłoniętych w trakcie obowiązkowych czy dobrowolnych prac archeologicznych prowadzonych w procesie uzyskiwania WZ, pozwolenia na budowę czy też realizacji inwestycji.	Przedsiębiorcy realizujący inwestycje komercyjne są ograniczeni w zakresie celu inwestycyjnego celem przyznanego kredytu inwestycyjnego a więc nie mogą dowolnie przeznaczać środków na dodatkowe niekomercyjne kierunki. Z tego powodu obiekty takie często po zinventaryzowaniu konserwatorskim zostają powtórnie zasypane jeśli zostały przy pracach ziemnych odsłonięte, lub zamurowane jeśli to formy architektury naziemnej.	Uwaga nieuwzględniona Beneficjenci, wnioskodawcy będą wskazani na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, w dokumencie uszczegóławiającym zapisy programu. Co do zasady jednak w ramach priorytetu 4 <i>Małopolska infrastruktura społeczna</i> (zgodnie z linią demarkacyjną) wspierana będzie interwencja przez podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym w obszarze kultury i turystyki (tj. m.in. instytucje kultury Województwa Małopolskiego). Wsparcie dla lokalnych JST, NGO w zakresie turystyki i kultury przewidziano natomiast w ramach 6 priorytetu <i>Małopolska bliżej mieszkańców</i> w formie dotacyjnej. Natomiast wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie turystyki przewiduje się w ramach CP 1 w formie instrumentów zwrotnych (m.in. pożyczek).
745.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie	Priorytet 4 – Małopolska infrastruktura społeczna		Wskazanie jako podmiotu mogącego realizować proponowane w RPO działania „Jednostek Lasów Państwowych”	Ze względu na specyficzną formę prawną Lasów Państwowych tj. „Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej” brak jednoznacznego wskazania LP jak jednostki mogącej starać się o środki, co uniemożliwia branie udziału w naborach.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych, tj. do uszczegółowienia Programu.

Priorytet 5. Społeczna Małopolska

l.p.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
746.	Małopolska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy w Krakowie	CEL POLITYKI 4. Bardziej prospołeczna Europa (EFS+) PRIORYTET 5. SPOŁECZNA MAŁOPOLSKA		Prosimy o uwzględnienie Ochotniczych Hufców Pracy w działaniu jako podmiotu realizującego w ramach zaznaczonego punktu w obszarze Indywidualne wsparcie prowadzące do zwiększenia szans na zdobycie lub zmianę pracy oraz nabycie kompetencji lub kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy oraz promocja postaw przedsiębiorczych i kompleksowa pomoc dla osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej.	MWK OHP jako instytucja rynku pracy wspiera młodzież zagrożoną wykluczeniem i marginalizacją społeczną między 15 a 24 rokiem życia. Posiadamy wieloletnie doświadczenie i potencjał w realizacji podobnych zadań.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wsparcie udzielane poprzez OHP zostało uwzględnione w ramach celu (a) poprzez ogólne wskazanie że grupą docelową będą klienci małopolskich instytucji rynku pracy, działających w szczególności na rzecz osób poszukujących pracy oraz osób młodych. Zapis jest celowo ogólny by w przypadku zmiany nomenklatury w ustawie o promocji zatrudnienia był zawsze adekwatny.</p> <p>Wskazanie OHP wprost jako Beneficjentów projektów planowane jest do ujęcia w Szczegółowym Opisie Priorytetów.</p>
747.	MFIPR	CP 4 cel a)	141	Prośba o ponowną analizę zapisów grupy docelowej, w kontekście wsparcia osób biernych zawodowo w celu a)	MFIPR zwraca uwagę, że wsparcie osób biernych zawodowo w celu szczegółowym a) jest niezgodne z linią demarkacyjną i Umową Partnerstwa. Osoby te powinny otrzymać wsparcie w ramach interwencji w obszarze włączenia społecznego. W ramach celu szczegółowego a) wsparcie dotyczy aktywizacji zawodowej i jest skierowane do osób bezrobotnych.	<p>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</p> <p>Rozumiemy, że głównym obszarem w którym mają być wspierane osoby bierne zawodowo ma być obszar włączenia społecznego (osoby te często będą wymagały usług aktywizacji społecznej). Nie mniej jednak chcielibyśmy zachować w programie FEM 2021-27 jak najbardziej elastyczne zapisy i mieć możliwość wspierania osób biernych także w celu (a) ze względu na to że:</p> <p>a) przesłany do regionów dokument pn. Aktywna polityka rynku pracy w programach regionalnych na lata 2021-2027. Rekomendacje MFIPR</p> <p>(opracowane na podstawie zaleceń MRiPS) wskazują wprost, że wsparcie realizowane przez OHP będzie kierowane także do osób młodych biernych zawodowo</p> <p>b) Zapisy UP nie zabraniają wsparcia osób biernych w celu (a), a sama nazwa celu szczegółowego wskazuje na osoby bierne zawodowo. Uwagi KE do projektu UP w części Rynek pracy</p>

						<p>także wskazują na konieczność objęcia wsparciem osób biernych zawodowo, a nie jedynie bezrobotnych.</p> <p>c) planowana jest zmiana ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, po dokonaniu której osoby bierne zawodowo będą wspierane także przez PUP.</p>
748.	MFIPR	CP4 cel a)	140-142	<p>Brak załącznika do projektu programu</p> <p>Dodatkowo komentarz do wskaźnika pn. Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (osoby)</p>	<p>W projekcie znajduje się zapis wskazujący na wykorzystanie stawki jednostkowej do rozliczenia działań prowadzonych przez PUP. Należy załączyć metodykę wyliczenia tej stawki do programu (jako załącznik).</p> <p>W związku z powyższą uwagą należy pamiętać, że dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej będą udzielane głównie przez PUP. Jeżeli natomiast dotacje na założenie działalności gospodarczej będą udzielały wyłącznie PUP, to wówczas nie jest zasadne stosowanie wskaźnika odrębnego dla środków na podjęcie działalności gospodarczej.</p> <p>Wskaźnik może ew. pozostać w takiej sytuacji bez wartości docelowej (podlegać monitorowaniu).</p>	<p>Wyjaśnienie oraz uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Aktualny załącznik otrzymany od IK UP zostanie dołączony do Programu.</p> <p>Aktualnie trwają prace nad ustaleniem zakresu wsparcia w ramach celu (a).</p> <p>Po zakończeniu tych prac zostanie podjęta decyzja dot. wskaźnika pn. Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (osoby).</p>
749.	ARMZ	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p> <p>4(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań</p>	Str. 140-141	<p>Nacisk na tworzenie nowych podmiotów gosp. dla osób nie tylko w najtrudniejszej sytuacji, i zamiennie zamiast przyznawania takim osobom dotacji wymóg dla nowopowstałych firm (tworzonych przez osoby nie należące do grupy osób w najtrudniejszej sytuacji) zatrudnienia przynajmniej jednej osoby z osób z najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Dotacje w większym stopniu przyznawane osobom o wyższych kwalifikacjach, studentom ostatniego roku studiów itd..Działania prewencyjne zamiast interwencji u osób pozostających dłużej bez pracy.</p>	<p>Tworzenie samozatrudnienia dla osób w trudniejszej sytuacji na rynku pracy często nieefektywne. Ogromna większość tych podmiotów (nawet 98 %) znika po zakończeniu wymaganego okresu trwałości. Potrzeba w większym stopniu na oferowania wsparcia dla osób kończących edukację na poziomie szkoły średniej bądź wyższej (możliwości połączenia wsparcia na rozp. dział. z działaniami inkubatorów przedsiębiorczości wspomniane w pkt 1) i pośredni sposób tworzenie miejsc pracy dla osób w trudniejszej sytuacji</p>	<p>Wyjaśnienie oraz uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Zwracamy uwagę, że w projekcie programu założono że wsparcie będzie kierowane do wszystkich osób pragnących założyć własną działalność gospodarczą w tym ze względu na cel szczegółowy jakim jest aktywizacja zawodowa osób w szczególności do osób których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza. Grupy w trudniejszej sytuacji na rynku zostaną wskazane na dalszym etapie prac nad dokumentami programowymi (osoby młode i osoby z średnim wykształceniem o których wspomniano w uwadze zapewne należeć będą do tej grupy).</p> <p>Warto jednak wskazać, że nadrzędnym celem wsparcia jest wspieranie osób na rynku pracy i ich aktywizacja, a nie samo uzyskiwanie ponadprzeciętnej przeżywalności nowotworzonych firm.</p>

		aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia a i ekonomii społecznej				<p>Warto zwrócić uwagę, że badania przeżywalności firm powstałych dzięki dotacjom i bez dotacji nie wskazują na aż tak ogromne różnice w przeżywalności, szczególnie biorąc pod uwagę, że wsparcie dotacyjne kierowane było w RPO 2014-2020 do osób które bez wsparcia dotacyjnego nie zdecydowałyby się na założenie działalności gospodarczej z bardzo wielu różnych przyczyn np. osoby 50+, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety, osoby z co najwyżej średnim wykształceniem.</p> <p>Analiza sytuacji przedsiębiorstw powstających w okresie wdrażania RPO WM (2015-2018) wykazuje, że firmy powstające z dotacją, podobnie jak w poprzedniej perspektywie charakteryzują się wyższą przeżywalnością (ponownie kluczową rolę odgrywa tu zobowiązanie odbiorcy wsparcia do prowadzenia firmy) po pierwszym roku funkcjonowania. Jednocześnie jednak, w tym przypadku zauważalna jest także przewaga firm powstałych z dotacją po drugim roku funkcjonowania podmiotu. Po trzecim roku mamy do czynienia ze wskaźnikiem przeżycia na podobnym poziomie, z kolei dopiero po 4 roku działania na rynku, firmy z dotacją charakteryzują się mniejszą przeżywalnością niż ogół firm powstałych w analogicznym okresie.</p>
750.	ARMZ	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	Str. 140-141	<p>Propozycja zmiany w tym aspekcie została poruszona na spotkaniu informacyjnym w dniu 03.11.2021 w Oświęcimiu, a mianowicie działania w zakresie dysponowania środkami na założenie działalności gospodarczej oraz zatrudnienia mają zostać przekazane w kompetencje wyłącznie Państwowych Urzędów Pracy.</p> <p>Wnosimy o pozostawienie zapisów w istniejącym zakresie tzn. zarówno PUPy jak i IOB i inne instytucje będą mogły się ubiegać się i składać wnioski w projekcie.</p>	<p>Instytucje Otoczenia Biznesu oraz tożsame podmioty, jako element wypełniający lukę między mechanizmami rynkowymi a działaniami administracji publicznej, stanowią infrastrukturę przyspieszającą procesy rozwojowe oraz stanowią realizację wyznaczonych strategii przez przedsiębiorstwa. IOB, są elementami struktury wspierania przedsiębiorczości zarysowanej we wszystkich dokumentach strategicznych związanych z Unią Europejską.</p> <p>Specyfika działania polega na świadczeniu szeroko rozumianych usług wsparcia dla</p>	<p>Wyjaśnienie oraz uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Zgadzamy się z Państwa sugestią dlatego projekt programu zakłada możliwość udzielania wsparcia na zakładanie działalności gospodarczej oraz aktywizacyjnego zarówno przez PUP, jak i przez inne podmioty. Niemniej jednak ostateczne rozwiązania w tym zakresie (ostateczne grupy docelowe w celu (a) i beneficjenci) będą podlegać jeszcze negocjacom ze stroną rządową i KE.</p>

		4(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej			przedsiębiorstw z sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Nasze działanie ma na celu zapewnienie MŚP dostępu do wysokiej, jakości usług świadczonych przez instytucje stosujące określone standardy działania oraz posiadające odpowiednie kompetencje i zasoby. Ograniczenie wachlarza działalności tych instytucji znacznie zaburzy oraz utrudni pomoc MŚP.	
751.	Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowskiej w Chrzanowie	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i	Str. 140-141	Nacisk na tworzenie nowych podmiotów gosp. dla osób nie tylko w najtrudniejszej sytuacji, i zamiennie zamiast przyznawania takim osobom dotacji wymóg dla nowopowstałych firm (tworzonych przez osoby nie należące do grupy osób w najtrudniejszej sytuacji) zatrudnienia przynajmniej jednej osoby z osób z najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Dotacje w większym stopniu przyznawane osobom o wyższych kwalifikacjach, studentom ostatniego roku studiów itd.. Działania prewencyjne zamiast	Tworzenie samozatrudnienia dla osób w trudniejszej sytuacji na rynku pracy często nieefektywne. Ogromna większość tych podmiotów (nawet 98 %) znika po zakończeniu wymaganego okresu trwałości. Potrzeba w większym stopniu na oferowania wsparcia dla osób kończących edukację na poziomie szkoły średniej bądź wyższej (możliwości połączenia wsparcia na rozp. dział. z działaniami inkubatorów przedsiębiorczości wspomniane w pkt 1) i pośredni sposób tworzenie miejsc pracy dla osób w trudniejszej sytuacji	Wyjaśnienie oraz uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. Zwracamy uwagę, że w projekcie programu założono że wsparcie będzie kierowane do wszystkich osób pragnących założyć własną działalność gospodarczą w tym ze względu na cel szczegółowy jakim jest aktywizacja zawodowa osób w szczególności do osób których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza. Grupy w trudniejszej sytuacji na rynku zostaną wskazane na dalszym etapie prac nad dokumentami programowymi (osoby młode i osoby z wykształceniem

		<p>wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p> <p>4(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia a i ekonomii społecznej</p>		<p>interwencji u osób pozostających dłużej bez pracy.</p>		<p>średnim o których wspomniano w uwadze zapewne należeć będą do tej grupy). Warto jednak wskazać, że nadrzędnym celem wsparcia jest wspieranie osób na rynku pracy i ich aktywizacja, a nie samo uzyskiwanie ponadprzeciętnej przeżywalności nowotworzonych firm.</p> <p>Warto zwrócić uwagę, że badania przeżywalności firm powstałych dzięki dotacjom i bez dotacji nie wskazują na aż tak ogromne różnice w przeżywalności, szczególnie biorąc pod uwagę, że wsparcie dotacyjne kierowane było w RPO do osób które bez wsparcia dotacyjnego nie zdecydowałyby się na założenie działalności gospodarczej z bardzo wielu różnych przyczyn np. osoby 50+, osoby z niepełnosprawności, kobiety.</p> <p>Analiza sytuacji przedsiębiorstw powstających w okresie wdrażania RPO WM (2015-2018) wykazuje, że firmy powstające z dotacją, podobnie jak w poprzedniej perspektywie charakteryzują się wyższą przeżywalnością (ponownie kluczową rolę odgrywa tu zobowiązanie odbiorcy wsparcia do prowadzenia firmy) po pierwszym roku funkcjonowania. Jednocześnie jednak, w tym przypadku zauważalna jest także przewaga firm powstałych z dotacją po drugim roku funkcjonowania podmiotu. Po trzecim roku mamy do czynienia ze wskaźnikiem przeżycia na podobnym poziomie, z kolei dopiero po 4 roku działania na rynku, firmy z dotacją charakteryzują się mniejszą przeżywalnością niż ogół firm powstałych w analogicznym okresie.</p>
752.	Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowsk	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym,</p>	Str. 140-141	<p>Propozycja zmiany w tym aspekcie została poruszona na spotkaniu informacyjnym w dniu 03.11.2021 w Oświęcimiu, a mianowicie działania w zakresie dysponowania środkami na założenie działalności gospodarczej oraz zatrudnienia mają zostać przekazane w</p>	<p>Institucje Otoczenia Biznesu oraz tożsame podmioty, jako element wypełniający lukę między mechanizmami rynkowymi a działaniami administracji publicznej, stanowią infrastrukturę przyspieszającą procesy rozwojowe oraz stanowią realizację wyznaczonych strategii przez przedsiębiorstwa. IOB, są elementami struktury</p>	<p>Wyjaśnienie oraz uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Zgadzamy się z Państwa sugestią dlatego projekt programu zakłada możliwość udzielania wsparcia na zakładanie działalności gospodarczej oraz aktywizacyjnego zarówno przez PUP, jak i przez inne podmioty. Nie mniej jednak ostateczne</p>

	iej w Chrzanowie	<p>bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p> <p>4(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej</p>		<p>kompetencje wyłącznie Państwowych Urzędów Pracy.</p> <p>Wnosimy o pozostawienie zapisów w istniejącym zakresie tzn. zarówno PUPy jak i IOB i inne instytucje będą mogły się ubiegać się i składać wnioski w projekcie.</p>	<p>wspierania przedsiębiorczości zarysowanej we wszystkich dokumentach strategicznych związanych z Unią Europejską.</p> <p>Specyfika działania polega na świadczeniu szeroko rozumianych usług wsparcia dla przedsiębiorstw z sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).</p> <p>Nasze działanie ma na celu zapewnienie MŚP dostępu do wysokiej, jakości usług świadczonych przez instytucje stosujące określone standardy działania oraz posiadające odpowiednie kompetencje i zasoby. Ograniczenie wachlarza działalności tych instytucji znacznie zaburzy oraz utrudni pomoc MŚP.</p>	<p>rozwiązania w tym zakresie (ostateczne grupy docelowe w celu a i beneficjenci) będą podlegać jeszcze negocjacom ze stroną rządową i KE.</p>
--	---------------------	---	--	---	---	--

753.	MFIPR	CP4 cel a)	140-141	<p>Proponujemy przeanalizowanie zapisów pod kątem zgodności z linią demarkacyjną w zakresie wsparcia przedsiębiorczości.</p>	<p>Należy pamiętać, że dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej będzie mogła zostać przyznana wyłącznie osobom bezrobotnym. Osoby pracujące mogą ubiegać się o pożyczkę na ten cel (w ramach Programu krajowego). Zapisy Programu w zakresie grupy docelowej wskazują natomiast na szersze podejście „osoby pragnące założyć działalność gospodarczą lub przystąpić do niej, w tym w szczególności osoby pozostające bez pracy...”.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</p> <p>Postulujemy o rozważenie i wyrażenie zgody przez MFIPR na udzielenie dotacji na zakładanie działalności gospodarczej dla osób pragnących założyć działalność gospodarczą, w tym w szczególności przez osoby pozostające bez pracy w ograniczonej skali przez podmioty inne niż PUP jako odstępstwo od zapisów LD. Bardzo liczne uwagi zgłoszone podczas konsultacji społecznych przez LGD oraz dotychczasowe doświadczenia z wdrażania mechanizmu RLKS w ramach LIDERA pokazują, że tego typu wsparcie było udzielane z powodzeniem z poziomu LGD. Wsparcie udzielane na poziomie LGD w małej stosunkowo skali nie powinno stanowić konkurencji dla projektów PUP, ani wsparcia udzielanego z FERS, a dawałoby możliwość na zaangażowanie społeczności w procesy decyzyjne, a w rezultacie na realizację projektów, które wynikają z rzeczywistych potrzeb społeczności i lokalnych strategii.</p>
754.	Centrum Administracyjnego Wsparcia Projektów UJ	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel: poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak</p>	140-141	<p>Proponowane uzupełnienie o wsparcie w zakresie:</p> <p>Rozwoju kwalifikacji i kompetencji studentów i doktorantów</p> <p>Współpracy z pracodawcami poprzez wspieranie doktoratów wdrożeniowych.</p> <p>Propozycja wpisania uczelni jako potencjalnej grupy docelowej tego priorytetu</p> <p>Proponowane uzupełnienie o wsparcie w zakresie:</p>	<p>Realizacja projektów obejmujących podnoszenie kwalifikacji studentów i doktorantów oraz wsparcia współpracy z małopolskimi pracodawcami pozytywnie wpłynie na rozwój regionu i budowanie współpracy świata nauki i biznesu.</p> <p>Proponowany cel i zadania mogą być realizowane przez małopolskie uczelnie.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wsparcie szkolnictwa wyższego i uczelni w ramach EFS+ przewidziane zostało co do zasady na poziomie krajowym – w Programie Fundusze Europejski dla Rozwoju Społecznego (FERS). W ramach regionalnego programu na zasadzie odstępstwa planowane jest wsparcie stypendialne dla studentów kierunków medycznych, a także wsparcie doktorantów w szczególności w kierunkach zgodnych z RSI w formule projektu pozakonkursowego (ostateczna realizacja tego wsparcia zależy od zgody MFIPR).</p>

	<p>również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej Cel: wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia Cel: wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i</p>	<p>149-150</p> <p>160</p>	<p>Dofinansowanie tworzenia studiów podyplomowych;</p> <p>Dofinansowanie praktyk i staży dla studentów oraz doktorantów rozwijających umiejętności praktyczne</p> <p>Propozycja wpisania uczelni jako potencjalnej grupy docelowej tego priorytetu</p> <p>Proponowane uzupełnienie o wsparcie w zakresie:</p> <p>- rozwoju doskonałości dydaktycznej i naukowej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki; - rozwoju kwalifikacji i kompetencji zarządczych, przekrojowych i cyfrowych kadry zarządzającej i administracyjnej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz dostosowania oferty dydaktycznej małopolskich uczelni do potrzeb gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa</p> <p>Propozycja wpisania uczelni jako potencjalnej grupy docelowej tego priorytetu</p>	<p>To kolejny typ projektów potrzebnych małopolskim uczelniom, ich studentom i doktorantom. Mógłby on być dobrym regionalnym uzupełnieniem działań krajowych realizowanych przez NCBiR.</p> <p>Proponowany cel i zadania mogą być realizowane przez małopolskie uczelnie.</p> <p>Są to działania skierowane do pracowników i kadry zarządczej małopolskich uczelni. Dodatkowo będą to działania mające na celu współpracę w kreowaniu stałej wymiany potrzeb i doświadczeń na linii nauka – biznes.</p> <p>Proponowany cel i zadania mogą być realizowane przez małopolskie uczelnie.</p>	
--	---	---------------------------	--	---	--

		zapotrzebowani a na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej				
755.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez	142 - 143	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.

		<p>promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>				
756.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p>	147	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

		Tabela 3. Wskaźniki rezultatu				
757.	MFIPR	CP4 cel c)	145-148	<p>Prosimy o usunięcie działań</p> <p>1. wsparcie finansowe dla rodziców/opiekunów na pokrycie kosztów opieki niani/opiekuna nad dzieckiem do lat 3</p> <p>2. wsparcie finansowe dla podmiotów prowadzących instytucjonalne formy opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce) przeznaczone na ich dostosowanie do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci zagrożonych niepełnosprawnością lub nieprawidłowym rozwojem wraz ze wsparciem dla rodziców/opiekunów prawnych dzieci oraz kadry podmiotów.</p>	Zgodnie z linią demarkacyjną wsparcie w zakresie zapewnienia wysokiej jakości usług opieki nad dziećmi do lat 3 będzie realizowane z poziomu krajowego (FERS) oraz w KPO w zakresie infrastruktury. Należy zauważyć, że w świetle ustawy o rodzinnym kapitale opiekuńczym wsparcie finansowe dla rodziców/opiekunów może stanowić podwójne finansowanie.	<p><u>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</u></p> <p>Postulujemy wyrażenie zgody na realizację wskazanych typów działań w programie FEM 2021-27, jako działań uzupełniających i komplementarnych do tych planowanych w FERS i KPO i ujęcie ich w ramach Kontraktu Programowego dla Województwa Małopolskiego. Wg naszego rozeznania i przedstawianych przez MFIPR informacji działania w KPO i FERS będą dotyczyły tworzenia nowych miejsc opieki instytucjonalnej (w żłobkach, klubach dziecięcych, u dziennego opiekuna) i tego rodzaju działań nie planujemy z FEM 2021-27. Planujemy wsparcie rodziców poprzez dofinansowanie niani (analogicznie jak w projekcie Małopolska niania) oraz dostosowanie istniejących już miejsc opieki pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami (jako realizacja zasady horyzontalnej). Są to całkiem inne rodzaje przedsięwzięć niż zaplanowano na poziomie krajowym.</p> <p>Zwracamy także uwagę, że planowane wsparcie (niania) w projekcie skoncentruje się na wsparciu rodziców zamieszkujących tereny o najmniejszym dostępie do instytucjonalnych form opieki (te tereny gdzie nie ma żłobków, klubów czy opiekunów dziecięcych lub jest ich stanowczo za mało względem potrzeb).</p> <p>Odnosząc się do kwestii ustawy o rodzinnym kapitale opiekuńczym oraz potencjalnego ryzyka podwójnego finansowania z proponowanym projektem Niania biorąc pod uwagę zapisy projektu ustawy nie widzimy takiego zagrożenia. Celem kapitału zgodnie z projektem ustawy jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych (Świadczenie wynosi 500 zł przez 2 lata lub 1000 zł przez 1 rok i przysługuje tylko na drugie i kolejne dziecko powyżej 12 m-ca do max 3 lat). Środki przekazywane rodzicom w ramach kapitału nie są w żadnym stopniu rozliczane (podobnie jak świadczenie 500+), zatem mogą zostać wydatkowane na różne potrzeby rodziny związane bezpośrednio lub niezwiązane z opieką nad dzieckiem. Zatem nie widzimy problemu z</p>

						podwójnym finansowaniem z projektem Niania w którym dofinansowujemy koszt niani dla rodziców którzy chcą utrzymać zatrudnienie lub wrócić do pracy. Rodzice zatem mogą pobierać kapitał opiekuńczy i oraz korzystać ze wsparcia projektowego poprzez dofinansowanie niani, a nawet łączyć oba źródła w celu pokrycia kosztów niani (wsparcie projektowe może nie pokrywać całego wynagrodzenia niani).
758.	MFIPR	CP 4 cel d)	149	Demarkacja z KPO w zakresie działania 3 a działania szkoleniowe lub doradcze oraz wdrażanie rozwiązań u pracodawców umożliwiających pracownikom dostosowanie do zmian w tym godzenie życia zawodowego z prywatnym poprzez rozwój elastycznych form organizacji pracy (np. praca na część etatu, telepraca, praca zdalna)	Zwracamy uwagę na konieczność podjęcia działań zapobiegających podwójnemu finansowaniu tych samych wydatków w obszarze elastycznych form zatrudnienia (KPO-PR). Sugerujemy wskazanie odpowiednich zapisów w PR zapewniających, że dany podmiot nie otrzyma identycznego wsparcia na poziomie regionalnym i krajowym.	<u>Wyjaśnienie oraz uwaga do uwzględnienia na dalszym etapie prac.</u> Zgadamy się z uwagą, jednakże ze względu na jej horyzontalny charakter i konieczność zapewnienia braku podwójnego finansowania tych samych wydatków z różnych źródeł oraz mając na uwadze brak ostatecznych przesądzeń co do treści KPO i FERS proponujemy odpowiednie zapisy ująć już w dokumentach programowych np. SZOP, kryteriach lub regulaminach naborów.
759.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc technimfiprczna Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej	145	W ramach głównych rodzajów podejmowanych działań należy uwzględnić budowę, przebudowę, remont obiektów służących podmiotom prowadzącym instytucjonalne formy opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce).	Stworzenie nowej lub modernizacja istniejącej infrastruktury lokalowej wskazanym instytucjom celem zapewnienia dzieciom (w tym niepełnosprawnym) odpowiednich warunków świadczenia opieki.	<u>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</u> Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa oraz Linią Demarkacyjną tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami zostało zaplanowane w ramach KPO oraz Programu krajowego FERS. W związku z powyższym tego rodzaju wsparcie nie może być realizowane w FEM 2021-27. W FEM 2021-27 jako odstępstwo od LD proponujemy (do negocjacji ze stroną rządową oraz KE) jedynie wsparcie komplementarne do FERS i KPO, tj. dofinansowanie dla niani i dostosowanie miejsc już istniejących pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami.

		cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu				
760.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwałe bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnieni</p>	<p>„Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</p> <p><i>W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego +. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansową zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS (instrumenty finansowe na podejmowanie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne).”</i></p> <p>Zgodnie z art.9 rozporządzenie EFS+ w każdym programie – również każdym regionalnym – musi być zapewniony mechanizm 0,25%. Odwoływanie się do FERS nie jest uzasadnione w świetle tego rozporządzenia, które musi być stosowane wprost i nie podlega implementacji jak dyrektywy.</p> <p>Jeżeli jest inne wyjaśnienie przyjętych założeń – proszę o wyjaśnienie.</p>	Do weryfikacji i uzupełnienia	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki na zakładanie działalności gospodarczej). Tego rodzaju wsparcie zostało zaplanowane w ramach celu (a) na poziomie krajowym.</p> <p>Jednocześnie wspomniany mechanizm zapewnienia 0,25 % wsparcia na budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego zgodnie z rozporządzeniem ma zostać spełniony na poziomie państwa członkowskiego. W ramach FEM 2021-27 także planowane jest wsparcie tego potencjału. Ostateczna kwota na ten zakres wsparcia zostanie uzgodniona na dalszym etapie prac.</p>	

		a i ekonomii społecznej				
761.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	145	<p>Dodanie w: Główne rodzaje podejmowanych działań</p> <p>punktu 3 w brzmieniu:</p> <p>3) budowa, rozbudowa, dostosowanie i modernizacja infrastruktury instytucjonalnej opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3, a w szczególności żłobków.</p>	<p>W projekcie dokumentu nie ujęto wystarczająco szeroko wsparcia dotyczące rozwoju instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.</p> <p>Zawarte w pkt 1 i 2 propozycje są niewystarczające i nie stanowią kompleksowego podejścia. Działania polegające jedynie na wsparciu finansowym w pokryciu kosztów niani/opiekuna i dostosowaniu już istniejących placówek do osób z niepełnosprawnościami są zdecydowanie niewystarczające. Te dwa działania nie dają możliwości wzrostu ogólnej dostępności i jakości opieki nad dzieckiem do lat 3. Mając na uwadze wagę tego obszaru należy wprowadzić następujące działanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa, rozbudowa, dostosowanie i modernizacja infrastruktury instytucjonalnej opieki nad dzieckiem do lat 3, a w szczególności żłobków. <p>Przedmiotowe działanie jest kluczowe z punktu widzenia funkcjonowania rodziny. Powszechny dostęp do stosunkowo taniej, instytucjonalnej opieki nad dzieckiem do lat 3 pozwala zaplanować rodzinę, a następnie płynnie powrócić na rynek pracy. Takie podejście daje możliwość rozwoju. Brak przedmiotowego działania spowoduje brak możliwości tworzenia nowych miejsc żłobkowych i może doprowadzić do utraty już istniejących. Dostosowywanie miejsc dla dzieci z niepełnosprawnościami jest niezwykle istotne, ale przy braku możliwości tworzenia nowych miejsc nie stanowi to rozwoju tego obszaru. Wyłącznie kompleksowe podejście do tego obszaru pozwoli zwiększyć dostępność i jakość opieki nad dzieckiem do lat 3.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</u></p> <p>Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa oraz Linią Demarkacyjną (LD) tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami zostało zaplanowane w ramach KPO oraz Programu krajowego FERS. W związku z powyższym tego rodzaju wsparcie nie może być realizowane w programie FEM 2021-27. W PR FEM 2021-27 jako odstępstwo od LD proponujemy (do negocjacji ze stroną rządową oraz KE) jedynie wsparcie komplementarne do FERS i KPO tj. dofinansowanie dla niani i dostosowanie miejsc już istniejących pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami.</p>

762.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	147	Wskaźniki Tabela nr 2. Dodanie wskaźników: 3) Liczba nowo utworzonych miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3. 4) Liczba zmodernizowanych miejsc opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3. Jednostki miary: sztuki	Wprowadzenie tych wskaźników to konsekwencja wprowadzenia działania polegającego na budowie, rozbudowie i modernizacji miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	<u>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</u> Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa oraz Linią Demarkacyjną tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami zostało zaplanowane w ramach KPO oraz Programu krajowego FERS. W związku z powyższym tego rodzaju wsparcie nie może być realizowane w FEM 2021-27, a na LWK nie określono wskaźników dla tego rodzaju wsparcia. W FEM 2021-27 jako odstępstwo od LD proponujemy (do negocjacji ze stroną rządową oraz KE) wsparcie komplementarne do FERS i KPO tj. dofinansowanie do niani oraz dostosowanie miejsc już istniejących pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami.
763.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego o pod względem	145	„W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie jedynie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów. Dopuszcza się realizację projektów grantowych”	Wyjaśnienie	<u>Wyjaśnienie</u> Tryb niekonkurencyjny (pozakonkursowy) może występować w projektach grantowych, jak i w projektach nie grantowych. Definicja i charakter projektu grantowego wynika z ustawy wdrożeniowej.

		płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu		Jak rozumieć wzajemną relację pomiędzy ścieżką pozakonkursową a projektami grantowymi? Kto i na jakich zasadach miałby to realizować?		Wsparcie w ramach celu (c) zaplanowano do realizacji w trybie niekonkurencyjnym (beneficjentem byłby ROPS Kraków), oraz ze względu na charakter wsparcia i udzielanie wsparcia finansowego rodzicom dzieci oraz instytucjom opiekuńczym (żłobkom) projekt/y będzie miał/y charakter projektu grantowego. Należy mieć na uwadze, że realizacja wsparcia jest uzależniona od wyrażenia MFIPR i KE zgody na odstępstwo od przyjętej Linii demarkacyjnej.
764.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego o pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami	147	„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego +. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansową zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS.” Czy to oznacza brak zabezpieczenia środków na EFS+ w ramach mechanizmu 0,25%? Uwaga jak wyżej.	Wyjaśnienie, uzupełnienie	Wyjaśnienie Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach FEM 2021-27 nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji. Jednocześnie wspomniany mechanizm zapewnienia 0,25 % wsparcia na budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego zgodnie z rozporządzeniem ma zostać spełniony na poziomie państwa członkowskiego. W ramach FEM także planowane jest wsparcie tego potencjału. Ostateczna kwota na ten zakres wsparcia zostanie uzgodniona na dalszym etapie prac.

		wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych				
765.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	<i>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo</i>	149	<p>Proponujemy uwzględnienie zakresu ujętego w załączniku nr 1 do Formularza zgłaszania uwag. Załącznik nr 1 stanowi fiszka projektowa dot. projektu: Współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorcami.</p> <p>Zakres dotyczy uszczegółowienia w obszarze wzmocnienia wsparcia współpracy szkół i placówek ze środowiskiem pracodawców w szczególności kształcenia praktycznego w miejscu pracy tj. staży zawodowych u pracodawców. Efektem działania będzie wzrost konkurencyjności pracodawców i pracowników na rynku europejskim poprzez wzrost kompetencji kluczowych i umiejętności przekrojowych osób wchodzących na rynek pracy.</p>	Szczegółowe uzasadnienie wskazano w Załączniku nr 1 – . Tytuł projektu: Współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorcami	Wyjaśnienie Zakres wskazany w fiszce nr 1 – staże dla uczniów czy nauczycieli u pracodawców w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby szkół i placówek mieści się w zakresie wsparcia planowanym do realizacji w ramach celu szczegółowego (f). Wsparcie pracodawców i ich pracowników możliwe jest do wsparcia w ramach celu (d).

		<i>wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.</i>				
766.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	<p><i>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</i></p> <p><i>4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie</i></p>	160, 149	<p>Proponujemy uwzględnienie zakresu ujętego w załączniku nr 2 do Formularza zgłaszania uwag. Załącznik nr 2 stanowi fiszka projektowa dot. projektu: Małopolskie Centrum Rozwoju Kompetencji.</p> <p>Zakres dotyczy uszczegółowienia w obszarze utworzenia Centrum, którego główną rolą będzie monitorowanie lokalnego i regionalnego rynku pracy pod kątem potrzeb przedsiębiorców w zakresie klasyfikacji i wprowadzania nowych i preferowanych zawodów, opisów kwalifikacji rynkowych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb lokalnych w zakresie zawodów deficytowych. Działanie to będzie realizowane głównie poprzez opisywanie i zgłaszanie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK) kwalifikacji rynkowych niezbędnych na rynku pracy, według zidentyfikowanych uprzednio potrzeb pracodawców, jak również dokonywanie walidacji i przyznawanie certyfikatów zawodowych potwierdzających posiadane kwalifikacje rynkowe przez pracowników. Działanie to ma na celu integrację pomiędzy oczekiwaniami pracodawców, a umiejętnościami i kwalifikacjami osób rozpoczynających karierę zawodową oraz już funkcjonujących na rynku pracy. Działania będą więc również obejmowały wsparcie w procesie walidacji wśród uczniów szkół branżowych I i II stopnia w Małopolsce. Centrum będzie realizowało działania we</p>	Szczegółowe uzasadnienie wskazano w Załączniku nr 2 – . Tytuł projektu: Małopolskie Centrum Rozwoju Kompetencji	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Wydaje się, że proponowany zakres wsparcia odnoszący się do monitorowania lokalnego i regionalnego rynku pracy pokrywa się z tym co obecnie już mieści się w zakresie działania WUP.</p> <p>Pozostały zakres wsparcia nie jest możliwy do realizacji w proponowanych celach szczegółowych na poziomie regionalnym. Zadania z zakresu ZSK planowane są na poziomie krajowym w Programie Fundusze Europejski dla Rozwoju Społecznego (FERS).</p>

	<p><i>zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.</i></p> <p><i>4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych,</i></p> <p><i>w tym ułatwianie mobilności</i></p>	<p>współpracy merytorycznej z Instytutem Badań Edukacyjnych.</p>		
--	---	--	--	--

		<i>edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.</i>				
767.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	<p><i>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</i></p> <p>4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także</p>	149	<p>Proponujemy uwzględnienie zakresu ujętego w załączniku nr 4 do Formularza zgłaszania uwag. Załącznik nr 4 stanowi fiszka projektowa dot. projektu: Life Long Learning LAB – Zrównoważony rozwój od najmłodszych lat.</p> <p>Zakres dotyczy uszczegółowienia w obszarze zwiększania kompetencji kluczowych i umiejętności przekrojowych z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, a także tożsamości regionalnej w szczególności uwrażliwiających na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających.</p> <p>Koncepcja projektu ukierunkowana jest na promowanie idei zrównoważonego rozwoju w edukacji przedszkoli i szkół z terenu województwa małopolskiego. Efektem projektu będzie wzrost kompetencji kluczowych i umiejętności przekrojowych z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej.</p>	Szczegółowe uzasadnienie wskazano w Załączniku nr 4 – . Tytuł projektu: Life Long Learning LAB – Zrównoważony rozwój od najmłodszych lat	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Kwestie dotyczące edukacji ekologicznej mogą być elementem projektów skierowanych do dzieci i uczniów.</p>

		<p><i>kształcenie i uczenie się dorosłych,</i></p> <p><i>w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.</i></p>				
768.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu</p>	149	<p>„W powyższym zakresie przewiduje się wykorzystanie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektu. Dopuszcza się realizację projektu grantowego.”</p> <p>Czy taki zapis oznacza, że działania będą wdrażane przez PUPy, WUP? Inne podmioty? Na jakich zasadach?</p>	Do wyjaśnienia, uzupełnienia	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Uwaga dotyczy celu (d) ujętego na str. 149. Wskazanie ścieżki pozakonkursowej dotyczy zaplanowanego w celu (d) projektu którego Beneficjentem byłby WUP Kraków. Projekt zakłada m.in. udzielanie grantów na doposażenie stanowisk pracy czy wdrożenie pracy zdalnej u pracodawców stąd konieczne było wskazanie, że projekt ma charakter grantowy.</p>

		4(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia				
769.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze	149	<p>Dodanie do punktu 4 obszaru zdrowia psychicznego.</p> <p>Proponowane brzmienie: 4. opracowanie lub wdrażanie programów zdrowotnych dotyczących istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu w szczególności profilaktyki i rehabilitacji narządu ruchu, profilaktyki chorób odstresowych oraz profilaktyki nadwagi i otyłości a także w zakresie zdrowia psychicznego.</p>	Występuje konieczność dopisania obszaru zdrowia psychicznego. Obszar ten wymaga pilnej interwencji w zakresie realizacji m.in. programów polityki zdrowotnej. Występująca epidemia i jej skutki w tym izolacja dodatkowo spowodowała konieczność zwiększenia dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych w tym zakresie.	<p><u>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</u></p> <p>Zaproponowano kontynuację realizacji programu profilaktyki chorób odstresowych, który częściowo spełnia Państwa postulat. Chroniczny stres jest bowiem przyczyną rozwoju zaburzeń psychicznych: zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i pod postacią somatyczną, zaburzenia depresyjne oraz zaburzeń somatycznych: choroby układu krążenia, pokarmowego i immunologicznego. Proponowany program profilaktyczny ma na celu ograniczenie negatywnych skutków szkodliwego działania stresu.</p> <p>Dodatkowo w ramach celu k podejmowane będą działania w obszarze zdrowia psychicznego osób dorosłych w postaci tworzenia Centrów Zdrowia Psychicznego zgodnie z założeniami reformy w psychiatrii. Interwencja w obszarze zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży przypisana została do poziomu krajowego w programie operacyjnym Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS).</p>

		dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia				
770.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego o pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu</p> <p>4(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i</p>	151	<p>„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego +. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansową zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS.”</p> <p>Uwaga jak wyżej. Prośba o wyjaśnienie i korektę zapisów.</p>	Wyjaśnienie, uzupełnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach FEM 2021-27 nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji.</p>

		<p>zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</p> <p>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</p>				
771.	Powiat Krakowski	<p>2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia</p>	149	<p>W ramach głównych rodzajów podejmowanych działań uwzględniono opracowanie lub wdrażanie programów zdrowotnych dotyczących istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu w szczególności profilaktyki i rehabilitacji narządu ruchu, profilaktyki chorób od stresowych oraz profilaktyki nadwagi i otyłości.</p> <p>Do powyższej listy chorób należy dołączyć choroby układu krążenia.</p>	<p>Choroby układu krążenia są przyczyną dużej części zgonów w województwie. Z tego względu niezbędnym jest podjęcie działań mających na celu przeciwdziałanie tego rodzaju chorobom.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</u></p> <p>Województwo Małopolskie dostrzegając problem jakim są choroby układu krążenia opracowało Program Polityki Zdrowotnej pn. „Zadbaj o Swoje serce po czterdziestce – Małopolski program profilaktyki choroby niedokrwiennej serca”, który oferował różnego rodzaju świadczenia służące wykrywaniu w sposób kompleksowy istniejących zagrożeń w obszarze choroby niedokrwiennej serca z zastosowaniem nowoczesnej diagnostyki, kierowaniu do leczenia jak również i edukowaniu. Zgodnie z art. 48a ust 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych program został przekazany do AOTMiT celem zaopiniowania. Niestety AOTMiT odmówiła wydania opinii gdyż weszła w życie Rekomendacja nr 15/2020 w zakresie profilaktyki chorób układu sercowo-naczyniowego, nadciśnienia tętniczego oraz hipercholesterolemii i w związku z tym AOTMiT nie opiniuje programów dotyczących obszarów dla których zostały wydane rekomendacje. Programy Polityki Zdrowotnej, które zostały przygotowane zgodnie z publiczną rekomendacją Prezesa, nie wymagają opinii Prezesa Agencji. W tym przypadku JST musi nadesłać do Agencji oświadczenie, w którym stwierdza, że przygotowany projekt PPZ jest zgodny z obowiązującą rekomendacją.</p>

		zagrożenia dla zdrowia				Z uwagi na to iż przytoczone rekomendacje dotyczą głównie działań edukacyjnych w zakresie modyfikacji stylu życia w zakresie czynników ryzyka chorób układu krążenia, a taki komponent zawierał już realizowany od 2012 roku do 2020 program zdrowotny w zakresie prewencji i wykrywania chorób układu krążenia w populacji mieszkańców województwa małopolskiego, województwo nie będzie realizowało programu według opracowanych rekomendacji.
772.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	150	W ramach głównych grup docelowych dla wskazanego obszaru należy uwzględnić pracowników jednostek samorządu terytorialnego.	Wskazane uszczegółowienie ma na celu doprecyzowanie, że wsparciem będą mogli zostać objęci pracownicy jednostek samorządu terytorialnego.	<u>Wyjaśnienie</u> Ujęty teraz w projekcie programu w części Grupy docelowej sformułowanie w celu szczegółowym (d) tj: - pracodawcy i ich pracownicy jest celowo ogólny i daje możliwość wspierania pracowników także pracowników j.s.t (np. w zakresie podnoszenia kwalifikacji czy kompetencji). Doprecyzowanie w tym zakresie zostanie ujęte na dalszym etapie prac w pozostałych dokumentach programowych np. SZOP, kryteriach wyboru czy regulaminie naboru.
773.	MFIPR	CP 4 cel d)	151-152	Nie wykorzystano wszystkich wskaźników z WLWK	Zgodność z WLWK 2021. W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z roboczym dokumentem KE The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox „Dla każdego celu

					<p>Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik. Proszę o uzupełnienie lub wyjaśnienie.</p>	<p>szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.”. (pkt. 3.3).</p> <p>Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.</p>
774.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu</p>	151 - 152	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

		<p>4(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>				
775.	Gmina Miejska Kraków	<p>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego</p>	154	<p>Propozycja zmiany: rozszerzenie tiretu „- edukacja przedszkolna, w tym:” o opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3.</p> <p>Propozycja brzmienia: - opieka nad dzieckiem do lat 3 i edukacja przedszkolna.</p> <p>zmiana: Punktu: podniesienie jakości edukacji przedszkolnej poprzez m.in. realizację zajęć dodatkowych oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli, a także działania integrujące osoby z grup mniejszościowych; na: podniesienie jakości opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym elementów edukacyjnych, edukacji przedszkolnej poprzez m.in. realizację zajęć</p>	<p>Należy działania rozszerzyć o instytucje opieki nad dzieckiem do lat 3.</p> <p>Także na rzecz dzieci w wieku do lat 3 zachodzi potrzeba realizacji programów dwujęzyczności.</p> <p>Także w tym obszarze zachodzi konieczność zwiększenia jakości opieki i elementów edukacyjnych, które są realizowane w ramach opieki w żłobkach.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Tworzenie nowych miejsc opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3 zostało przyporządkowane do realizacji z poziomu krajowego (Program FERS oraz KPO) w ramach celu szczegółowego (c).</p>

		kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami		<p>dotychczasowych oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji opiekunów i nauczycieli, a także działania integrujące osoby z grup mniejszościowych;</p> <p>oraz zmiana punktu: „tworzenie miejsc przedszkolnych na terenach gdzie występują deficyty w tym zakresie” na „tworzenie miejsc opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 oraz przedszkolnych na terenach gdzie występują deficyty w tym zakresie”.</p>		
776.	Powiat Krakowski	<p>2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do</p>	154	<p>W ramach działań w obszarze dot. edukacji przedszkolnej należy uwzględnić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizację zajęć rozwijających zainteresowania dzieci, - inwestycje w adaptację / modernizację bazy lokalowej i wyposażenie w istniejących przedszkolach oraz tworzenie nowych placówek przedszkolnych. 	<p>Realizacja zajęć rozwijających zainteresowania dzieci wpłynie na wyzwolenie ich samodzielnej aktywności i wzmacnianie wiary we własne możliwości.</p> <p>Inwestycje w adaptację / modernizację bazy lokalowej i wyposażenie w istniejących przedszkolach zapewnią odpowiednie warunki świadczenia opieki, edukacji oraz rozwoju dzieci.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Co do zasady w świetle obecnych zapisów FEM 2021-27 możliwa jest zarówno organizacja zajęć dodatkowych w przedszkolach, jak i tworzenie nowych miejsc przedszkolnych jednak tylko na obszarach gdzie występują faktyczne deficyty w dostępie do tych miejsc.</p>

		<p>dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>			<p>Tworzenie nowych placówek przedszkolnych zwiększy dostępność do edukacji przedszkolnej.</p>	
777.	Powiat Krakowski	<p>2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(f) wspieranie</p>	154	<p>W ramach działań w obszarze dot. kształcenia ogólnego należy uwzględnić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizację zajęć dodatkowych, w tym pozaszkolnych form edukacji służących rozwojowi, - wsparcie logopedyczne osób uczących się na każdym etapie nauki. 	<p>Realizacja zajęć dodatkowych, w tym pozaszkolnych form edukacji w pozytywny sposób wpłynie na rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień oraz zainteresowań uczniów.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W świetle obecnych zapisów programu możliwe jest wsparcie wskazanych działań o ile wynikać one będą ze zdiagnozowanych potrzeb dzieci.</p>

		równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.			W wyniku pracy logopedów znacząco zwiększy się skuteczność leczenia wad wymowy u dzieci i młodzieży.	
778.	Rada Sektorowa Nowoczesnych Usług Biznesowych oraz Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	154	<p>W ramach tego celu szczegółowego wspierana będzie edukacja od poziomu przedszkolnego poprzez kształcenie ogólne oraz zawodowe, do poziomu wyższego.</p> <p>Wnioskujemy o dodanie systemowego projektu Cyfrowej Reindustrializacji 2050+.</p> <p>W ramach projektu realizowane będą działania polegające m.in. na: wprowadzenie kwalifikacji rynkowej ze Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji „Programowanie i obsługiwanie procesu druku 3D” do podstawy programowej w szkołach średnich; Wyposażenie uczniów szkół zawodowych województwa w 3 dodatkowe</p>	<p>Postęp technologiczny i zachodząca transformacja cyfrowa wymuszają adekwatne działania w kontekście przygotowania mieszkańców i lokalnych społeczności do nowych wyzwań, przyszłościowych potrzeb rynku pracy.</p> <p>Proponowane są 3 obszary działań, dedykowane dla:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczniów szkół zawodowych, - uczniów liceów ogólnokształcących, - osób dorosłych w ramach kształcenia ustawicznego. 	<p><u>Uwaga do wykorzystania na dalszym etapie.</u></p> <p>Projekt składa się z kilku etapów z czego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie działań systemowych (z zakresu ZSK oraz systemowych działań w szkołach) co do zasady realizowane będzie na poziomie krajowym w Programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS). • Jednocześnie w ramach projektów poszczególnych szkół prowadzących kształcenie zawodowe o ile w ramach zdiagnozowanych potrzeb zostanie zidentyfikowana ta dotycząca podniesienie kwalifikacji o których mowa w uwadze, szkoła będzie mogła zaplanować taki rodzaj działań.

		4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami		<p>kwalfikacje rynkowe systemu ZSK – sposobem na kształtowanie adaptacyjności kapitału intelektualnego w aspekcie Cyfrowej Reindustrializacji 2.0 oraz Społeczeństwa 4.0. Każdy z uczniów będzie mógł wybrać 3 spośród 10 kwalifikacji ZSK wykraczających poza podstawę kształcenia, zgodnie z indywidualnymi preferencjami (na podstawie diagnozy); Powstanie Inkubatora transformacji kompetencyjnego przygotowującego mieszkańców do Cyfrowej Reindustrializacji 2.0 oraz zapewniającego wzrost adaptacyjności osób dorosłych na zmieniającym się rynku pracy.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Osoby dorosłe będą mogły być wspierane w ramach celu (g) w projekcie pozakonkursowym WUP Kraków realizowanym z wykorzystaniem Bazy Usług Rozwojowych. Na dalszym etapie prac część proponowanych działań wymaga uspołnienienia z innymi działaniami systemowymi przygotowywanymi na poziomie województwa.
779.	<p>Prorektor ds. Nauki</p> <p>Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał,</p>	<p>Cel szczegółowy</p> <p>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej</p>	154	<p>W części dotyczącej powiązanych rodzajów działań</p> <p>- kształcenie zawodowe zgodnie z regionalną mapą potrzeb proponujemy zapis:</p> <p><i>Współpraca uczelni wyższych ze szkołami i placówkami w celu wykorzystania potencjału</i></p>	<p>Zapis umożliwi pełniejsze wykorzystanie potencjału uczelni w opracowywaniu oraz wspieraniu realizacji programów kształcenia nauczycieli oraz programów nauczania.</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Zapis zostanie poprawiony tak, aby wynikało z niego wprost, iż szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe mogą być wspierane w zakresie ich współpracy z uczelniami wyższymi. Współpraca taka jest możliwa w świetle obecnych zapisów</p>

	Politechnika Krakowska	sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(f)		<i>uczelnii w zakresie opracowywania i modyfikowania programów nauczania, wsparcia kształcenia nauczycieli oraz umożliwienia uczniom skorzystania z infrastruktury dydaktycznej uczelni, w tym opracowywanie wspólnych zajęć dydaktycznych</i>		FEM 2021-27. Interwencja podejmowana w ramach projektów musi wynikać ze zdiagnozowanych potrzeb.
780.	Link2Net S.C.	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażającym Europejski filar praw socjalnych	Od 154	4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie BEZPIECZNEJ mobilności edukacyjnej (w tym zdalnej) dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – kształcenie ogólne, w tym: Usprawnienie i podniesienie poziomu cyberbezpieczeństwa dzieci i młodzieży korzystających z sieci podczas edukacji, w tym zdalnego nauczania i w czasie wolnym poprzez opracowanie i wdrożenie innowacyjnego programu filtrującego i blokującego niebezpieczne treści w urządzeniach sieciowych w szkołach, domach, budynkach użyteczności publicznej itp.	Konieczność podniesienia standardów bezpieczeństwa edukacji i korzystania nieletnich z Internetu ze względu na stale rosnące cyberzagrożenia w szkołach, przestrzeni publicznej i środowisku domowym https://www.gov.pl/web/baza-wiedzy/bezpieczenstwo-twojego-dziecka---zagrozenia https://bezpiecznaszkola.men.gov.pl/	Wyjaśnienie Kwestie cyberbezpieczeństwa szeroko będą wspierane w programie krajowym Fundusze Europejskie dla Rozwoju Cyfrowego (FERC) W szczególności interwencja będzie skierowana na podnoszenie wysokich kompetencji cyfrowych (w tym w obszarze cyberbezpieczeństwa) i kompetencji w zakresie świadczenia e-usług publicznym pracownikom jednostek sektora publicznego i przedsiębiorców. Jednocześnie w FEM 2021-27 w cs (f) nie ma przewidzianych środków na wsparcie opracowań i wdrożeń programów z zakresu cyberbezpieczeństwa. Elementy związane z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa w szkołach i placówkach oświatowych będą mogły być elementem szerszego projektu danej jednostki. Dodatkowo w ramach CP1 w celu szczegółowym (ii) planowane jest wsparcie z zakresu administracji i cyberbezpieczeństwa, jednak nie jest przesądzone czy – a jeśli tak to w jakim zakresie - możliwy będzie do zrealizowania tryb konkurencyjny. Ponadto, zgodnie z celem szczegółowym, wsparcie to będzie dedykowane podmiotom z administracji (nie edukacji), a jakiegokolwiek szkolenia w tym zakresie (np. z użytkowania nowych programów itp.) będą możliwe tylko i wyłącznie jako część składowa większego projektu z w/w zakresu. Natomiast w celu szczegółowym (i) możliwa będzie realizacja projektów badawczo- rozwojowych przedsiębiorstw w obszarze nowych technologii, cyfryzacji, cyberbezpieczeństwa. Wsparciem objęte zostaną również inwestycje polegające na wdrożeniu rozwiązań podnoszących poziom cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach (cel 1(iii)).

781.	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie / Fundacja Niezależny Instytut Edukacji Emocjonalnej / Inni partnerzy	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	Od 154	<p>Treść uwagi (propozycja zmian):</p> <p>– kształcenie ogólne, w tym: 155</p> <ul style="list-style-type: none"> • podniesienie jakości kształcenia ogólnego w tym poprzez rozwój u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności przekrojowych (ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji społeczno-emocjonalnych) w tym sprzyjających innowacyjności/proinnowacyjnych z uwzględnieniem specjalnych potrzeb, deficytów i uzdolnień uczniów oraz poprzez wsparcie nauczycieli i kadry szkół (w zakresie wsparcia specjalnych potrzeb, deficytów i uzdolnień planowana realizacja w trybie pozakonkursowym) • promowanie edukacji włączającej oraz poprawa dostępności szkół i placówek dla osób z niepełnosprawnościami (w tym likwidacja barier architektonicznych, opracowanie modelu wsparcia edukacji włączającej i odpowiednie przygotowanie nauczycieli do wsparcia dzieci o różnych potrzebach, zapewnienie wszystkim zainteresowanym nauczycielom z województwa małopolskiego możliwości poszerzenia swojej wiedzy i umiejętności w zakresie pracy w zróżnicowanych zespołach klasowych – również on-line) • rozwój współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z uczelniami/szkołami wyższymi, fundacjami, stowarzyszeniami oraz innymi placówkami edukacyjnymi (np. realizacja projektów badawczych, realizacja zajęć wirtualnych) • rozwój doradztwa zawodowego • wsparcie psychologiczne i pedagogiczne osób uczących się na każdym etapie nauki 	Bardzo ważny cel społeczny i edukacyjny.	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Kwestie dotyczące edukacji włączającej i modelu dostępnej szkoły opracowywane są szeroko w ramach programu krajowego POWER, a efekty tego będą mogły zostać wykorzystane w ramach projektów realizowanych w perspektywie 2021-2027. Brak uzasadnienia dla tworzenia alternatywnych modeli/dokumentów w tym obszarze, biorąc pod uwagę powstające w POWER zasoby. Jednocześnie w ramach FEM 2021-27 edukacja włączająca oraz wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami w tym z niepełnosprawnościami będzie priorytetem. Wsparcie nauczycieli będzie ograniczone jednak do tego wynikającego z konkretnych potrzeb danej szkoły czy placówki. Systemowe wsparcie nauczycieli planowane jest natomiast na poziomie krajowym w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS).</p>
------	---	--	--------	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • działania informacyjne i świadomościowe dotyczące zdrowia psychicznego realizowane jako element szerszego projektu • działania edukacyjne z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, a także tożsamości regionalnej w szczególności uwrażliwiające na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających • wsparcie rodziców i opiekunów w zakresie pełnienia funkcji rodzicielskich i wspierania rozwoju dzieci na każdym etapie (np. możliwość konsultacji psychologicznej lub pedagogicznej, również on-line, prowadzenie specjalistycznych warsztatów) • regionalny program stypendialny dla uczniów zdolnych i potrzebujących wsparcia oraz studentów kierunków medycznych, a także wsparcie doktorantów w szczególności w kierunkach zgodnych z RSI (planowana realizacja w trybie pozakonkursowym) • działania z zakresu transformacji cyfrowej szkół (planowana realizacja w trybie pozakonkursowym) obejmujące wyposażenie szkół i partnerów merytorycznych projektu w sprzęt multimedialny, infrastrukturę chmurową i oprogramowanie służące rozwijaniu kompetencji nauczycieli w edukacji, diagnozie i terapii dzieci o różnych potrzebach oraz opracowanie i uruchomienie interaktywnych platform, narzędzi szkoleniowych oraz bazy wiedzy dla kadr szkół włączających • wykorzystanie Małopolskiej infrastruktury naukowej, szkoleniowej i kulturalnej (np. Cogiteon, Fablaby, Małopolska Chmura Edukacyjna) w celach edukacyjnych (realizacja zajęć dodatkowych, realizacja szkoleń nauczycieli), w tym tworzenie oferty edukacyjnej dla szkół i 		
--	--	--	---	--	--

				<p>placówek oświatowych przez te podmioty (częściowo planowana realizacja w trybie pozakonkursowym)</p> <p>Główne grupy docelowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • dzieci w wieku przedszkolnym; • osoby uczące się w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe, w tym uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi, w tym uczniowie z niepełnosprawnością • studenci kierunków medycznych • nauczyciele ośrodków wychowania przedszkolnego, szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne (w tym włączające) i zawodowe • rodzice i opiekunowie • OWP, szkoły i placówki prowadzące kształcenie ogólne i zawodowe • doktoranci 		
782.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca europejski filar praw specjalnych	154-159	Działania z zakresu pozyskiwania nauczycieli „fachowców” w szkołach zawodowych, czyli zatrudniania osób posiadających przygotowanie zawodowe kształcenia zawodowego uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia zajęć z zakresu kształcenia zawodowego	Coraz większe trudności z pozyskaniem nauczycieli praktycznej nauki zawodu, aktywnych zawodowo w zawodach związanych z nauczaniem zawodem	Wyjaśnienie Kwestie zatrudniania nauczycieli w poszczególnych szkołach i placówkach nie leżą w kompetencji IZ i nie mogą być regulowane poprzez zapisy programu.
783.	Gmina Sękowa Jacek Pięta	Cel polityki 4. 4(f) wspieranie równego dostępu	155	- rozwój współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z uczelniami/szkołami wyższymi, podmiotami gospodarczymi , (np. realizacja projektów	Uczestniczenie w procesie wdrożeniowym umożliwi efektywność nauki i podniesie praktyczny aspekt kształcenia	Uwaga nieuwzględniona Obecny zapis dotyczący współpracy jest szeroki i otwarty – mówi o współpracy z otoczeniem społeczno- gospodarczym –

		kształcenie ogólne, - rozwój współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z uczelniami/szkołami wyższymi (np. realizacja projektów badawczych, realizacja zajęć wirtualnych)		badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych realizacja zajęć wirtualnych)		a więc także z podmiotami gospodarczymi. Niejasne jednocześnie jest na czym miałyby polegać uczestniczenie szkoły w procesie wdrożeniowym (wdrożenie czego i gdzie?).
784.	Powiat Nowotarski	Projekt Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Priorytet 5. Społeczna Małopolska, Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych - Kształcenie zawodowe	155	W przypadku kształcenia zawodowego zgodnie z regionalną mapą potrzeb, w tym: wsparcie współpracy szkół i placówek ze środowiskiem pracodawców w szczególności kształcenia praktycznego w miejscu pracy tj. staży zawodowych u pracodawców - prośba o uwzględnienie w Regulaminie konkursu - przejrzystych zasad rozliczania staży zawodowych u pracodawców (np. ryczałt, kwota zależna od liczby uczniów będących na stażu u danego pracodawcy)	Wnosi się o zawarcie zapisów zawierających przejrzyste zasady rozliczania staży u pracodawców. Powyższe pozwoli na efektywne rozliczanie kosztów w projekcie.	<u>Wyjaśnienie, uwaga do zastosowania na dalszym etapie.</u> Kwestie dotyczące rozliczania realizacji staży zawarte zostaną w dokumentach wdrożeniowych. Co do zasady realizacja staży uczniowskich odbywała się będzie w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez MFIPR, która zostanie załączona do kolejnej wersji projektu programu.
785.	Powiat Nowotarski	Projekt Programu Regionalnego	155	W przypadku kształcenia zawodowego zgodnie z regionalną mapą potrzeb, w tym: poprawa dostępności szkół i placówek	Wnosi się o jednoznaczne wskazanie, że w przypadku szkół całkowicie niedostosowanych do potrzeb osób z różnym rodzajem	<u>Uwaga nieuwzględniona</u>

		Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Priorytet 5. Społeczna Małopolska, Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych - Kształcenie zawodowe		dla osób z niepełnosprawnościami (w tym likwidacja barier architektonicznych, odpowiednie przygotowanie nauczycieli do wsparcia osób o różnych potrzebach) - prośba o zmianę słowa „poprawa” na „dostosowanie”	niepełnosprawności, uzyskanie pomocy również będzie możliwe.	Każdy projekt realizowany ze środków EFS+ musi być dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, dotyczy to także projektów realizowanych w szkołach. W ramach zdiagnozowanych potrzeb jeśli szkoła identyfikuje bariery w dostępności istnieje możliwość dofinansowania działań dostosowawczych. Jest to możliwe w świetle obecnych zapisów projektu programu.
786.	Ministerstwo Zdrowia	Cel polityki 4 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i	155	Proponujemy usunięcie działania zakładającego wsparcie w zakresie regionalnego programu stypendialnego dla studentów kierunków medycznych. Proponowany zapis jest niezgodny z linią demarkacyjną.	Szerokie wsparcie w zakresie wsparcia studentów kierunków medycznych planowane jest w ramach Krajowego Planu Odbudowy.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Województwo Małopolskie obecnie jest w toku negocjacji odstępowania od Linii Demarkacyjnej ze stroną rządową i kwestia zachowania demarkacji z działaniami planowanymi na poziomie kraju będzie szczegółowo omawiana z Ministerstwem Funduszy i Polityki Rozwoju. Jednocześnie analizując projekt Krajowego Programu Odbudowy (KPO) w ramach Inwestycji D2.1.1. <i>Inwestycje związane z modernizacją i doposażeniem obiektów dydaktycznych w związku ze zwiększeniem limitów przyjęć na studia medyczne</i> zakłada się przyznawanie stypendiów na kierunku lekarskim, lekarsko-dentystycznym, analityka medyczna, fizjoterapia oraz farmacja. Natomiast w ramach FEM 2021-27 planowane wsparcie zostanie skierowane do studentów kształcących się na kierunkach medycznych deficytowych na poziomie regionu – planuje się przede wszystkim wsparcie studentów kierunków pielęgniarstwa oraz ratownictwa medycznego. Działanie nie powiela instrumentów wsparcia zaplanowanych na poziomie krajowym, stanowi ich rozbudowę i uzupełnienie, jest istotne z punktu widzenia obecnej sytuacji w regionie i problemów związanych z dostępnością kadr z uwagi na malejącą liczbę

		szkolenie, po szkolenictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami				pracowników w ww. zawodach (starzenie się społeczeństwa, braki na poziomie rekrutacji, odpływ wykwalifikowanych pracowników do innych sektorów gospodarki).
787.	MFIPR	CP4 cel f)	53, 155	W planowaniu realizacji programu stypendialnego z komponentem skierowanym do studentów kierunków medycznych należy pamiętać, że wsparcie dla studentów kierunków medycznych będzie udzielane w ramach KPO (w tym stypendia). Dodatkowo należy pamiętać, że zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Zdrowia w obszarze zdrowia w Programach Regionalnych na lata 2021-2027 co do zasady nie mogą być wspierane działania w obszarze wsparcia kadr medycznych i kadr związanych z ochroną zdrowia.	Uwaga ma na celu zapewnienie komplementarności z KPO oraz uwzględnia stanowisko Ministerstwa Zdrowia.	Wyjaśnienie Województwo Małopolskie obecnie jest w toku negocjacji odstępstw od Linii Demarkacyjnej ze stroną rządową i kwestia zachowania demarkacji z działaniami planowanymi na poziomie kraju będzie szczegółowo omawiana z Ministerstwem Funduszy i Polityki Rozwoju. Jednocześnie analizując projekt Krajowego Programu Odbudowy (KPO) w ramach Inwestycji D2.1.1. <i>Inwestycje związane z modernizacją i doposażeniem obiektów dydaktycznych w związku ze zwiększeniem limitów przyjęć na studia medyczne</i> zakłada się przyznawanie stypendiów na kierunku lekarskim, lekarsko-dentystycznym, analityka medyczna, fizjoterapia oraz farmacja. Natomiast w ramach FEM 2021-27 planowane wsparcie zostanie skierowane do studentów kształcących się na kierunkach medycznych deficytowych na poziomie regionu – planuje się przede wszystkim wsparcie studentów kierunków pielęgniarstwa oraz ratownictwa medycznego. Działanie nie powiela instrumentów wsparcia zaplanowanych na poziomie krajowym, stanowi ich rozbudowę i uzupełnienie, jest istotne z punktu widzenia obecnej sytuacji w regionie i problemów związanych z dostępnością kadr z uwagi na malejącą liczbę pracowników w ww. zawodach (starzenie się społeczeństwa, braki na poziomie rekrutacji, odpływ wykwalifikowanych pracowników do innych sektorów gospodarki).
788.	MFIPR	CP4 cel f)	155	Zwracamy uwagę, że zgodnie z projektem UP, wsparcie ze środków EFS+ w obszarze	W ramach FERS przewidziano wsparcie rozwoju kwalifikacji i kompetencji doktorantów, w tym	Wyjaśnienie

				szkolnictwa wyższego będzie możliwe wyłącznie na poziomie krajowym. Specyficzne potrzeby regionalne będą uwzględniane na etapie tworzenia założeń konkretnych konkursów w ramach FERS.	wsparcie w postaci stypendium doktoranckiego, przeznaczonego na działania wspierające w lepszym przygotowaniu pracy. Podobne wsparcie w programie regionalnym stwarza ryzyko podwójnego finansowania.	Województwo Małopolskie obecnie jest w toku negocjacji odstępowania od Linii Demarkacyjnej ze stroną rządową i kwestia zachowania demarkacji z działaniami planowanymi na poziomie kraju będzie szczegółowo omawiana z Ministerstwem Funduszy i Polityki Rozwoju. W ramach tych negocjacji zostanie przedstawiona fiszka projektu pozakonkursowego wskazująca dokładny zakres wsparcia tak, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia podwójnego finansowania. Wsparcie będzie miało charakter regionalny i dotyczyć będzie tych studentów/uczestników studiów doktoranckich, których działalność badawcza/naukowa będzie związana z rozwojem Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji właściwych i określonych dla regionu oraz z obszarami branżowymi/zawodowymi, które identyfikowane są jako deficytowe na poziomie regionu oraz są istotne z punktu widzenia potrzeb gospodarki regionalnej.
789.	MFIPR	CP4 cel f)	155	<p>W kontekście „działania z zakresu transformacji cyfrowej szkół” oraz „doposażania warsztatów” i ewentualnego zakupu sprzętu należy zapewnić spójność i niepowielanie wsparcia z działaniami planowanymi przez MEiN w ramach KPO.</p> <p>Proszę również o więcej informacji na temat działań z zakresu „transformacji cyfrowej szkół” – należy zadbać, by działania nie planowały działań przewidzianych do realizacji w programie krajowym FERS.</p>	Ograniczenie ryzyka podwójnego finansowania tożsamych działań.	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Dodatkowe informacje zostaną przekazane na etapie konsultacji projektu programu z IK UP oraz w trakcie negocjowania z MFIPR treści KP.</p> <p>Jednocześnie pragniemy podkreślić, iż w kończącym się okresie programowania 2014-2020 w programie regionalnym z powodzeniem realizujemy działania w ramach Małopolskiej Tarczy Edukacyjnej przeciwdziałające skutkom COVID z zakresu edukacji zdalnej i cyfryzacji szkół, i zakres tych działań konsultowany jest z MEiN celem zachowania demarkacji. Podobne podejście deklarujemy zachować w zakresie interwencji planowanych FEM 2021-27.</p>
790.	Gmina Skawina	Priorytet 5. Społeczna Małopolska 4(f)	155	<p>Uzupełnienie zapisu przez dodanie sformułowania „mobilnościowej”:</p> <p>„działania edukacyjne z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, mobilnościowej, a także tożsamości regionalnej w szczególności uwrażliwiające na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających</p>	Edukacja związana z promocją zrównoważonej mobilności jest niezbędnym warunkiem do zmiany niekorzystnych nawyków komunikacyjnych mieszkańców regionu. Twarde działania infrastrukturalne (inwestycje w transport publiczny, i infrastrukturę około transportową) bez odpowiednich działań edukacyjnych (w tym prowadzonych wśród	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zapisy projektu programu wskazują na wsparcie edukacji ekologicznej i wydaje się że określenie to obejmować także może kwestie związane z nawykami komunikacyjnymi. Program zawiera zapisy ogólne.</p>

					dzieci i młodzieży) nie przyniosą właściwego efektu.	
791.	Anna Kida Ewa Nieć Regionalne Regionalne Liderki ds Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Małopolsce Regionalne Centrum ds ZSK, Instytut Badań Edukacyjnych	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ufatwianie	155	kształcenie zawodowe zgodnie z regionalną mapą potrzeb, w tym: <i>należy dodać:</i> - wsparcie w zakresie wprowadzania do szkół kwalifikacji rynkowych w rozumieniu ustawy o ZSK, które mogą być odpowiedzią na potrzeby rynku pracy a także dostosowania wiedzy i umiejętności zawodowych absolwentów do potrzeb pracodawców, - wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami, sektorem nauki, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz podmiotami sektora publicznego w procesie tworzenia, rozwoju i wdrażania innowacji oraz rozwoju mechanizmów dyfuzji wiedzy i transferu technologii oraz identyfikowania zapotrzebowania na nowe kompetencje i kwalifikacje, stworzenie narzędzia raportującego aktualne zapotrzebowanie pracodawców na kompetencje i kwalifikacje, w tym te możliwe do osiągnięcia w trakcie nauki przez uczniów i absolwentów szkół	Wprowadzone w znowelizowanej ustawie o prawie oświatowym przepisy (art. 122a) umożliwiające uzyskiwanie kwalifikacji rynkowych włączonych do ZSK otwierają nowe możliwości łączenia edukacji i rynku pracy. Wspomniany przepis umożliwia uczniom jednokrotne nieodpłatne przystąpienie do walidacji i certyfikacji kwalifikacji rynkowej na podstawie umowy zawartej przez szkołę z Instytucją Certyfikującą. Mimo istniejących podstaw prawnych mechanizm finansowania tego procesu jest nieoptymalny ekonomicznie i nie jest możliwe zawarcie umowy z IC bez zewnętrznego finansowania. W związku z tym istnieje potrzeba zabezpieczenia środków na walidację i certyfikację dla uczniów, którzy w procesie kształcenia zostali przygotowani do potwierdzenia kwalifikacji rynkowej. Szczególnie ma to znaczenie dla kwalifikacji rynkowych niwelujących lokalne luki kompetencyjne (kwalifikacje wynikające z potrzeb opolskich pracodawców) i realnie zwiększających szanse młodych osób na płynne wejście na rynek pracy po zakończeniu edukacji formalnej.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u> Uwaga zbyt szczegółowa, zostanie ponownie rozważona na późniejszym etapie. Jednocześnie dla wszelkich działań systemowych odnoszących się do rynku pracy czy edukacji dedykowanym źródłem wsparcia jest ten krajowy np. Program Fundusze Europejski dla Rozwoju Społecznego (FERS). Jednocześnie nie jest jasne dlaczego pomimo zapisu w Ustawie o nieodpłatnym przystąpieniu do walidacji proces ten miałby być finansowany ze środków UE – takie podejście może powodować sytuację w której środki krajowe zastępowane będą środkami EFS+.

		<p>mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>				
792.	<p>Fundacja Przestrzeń do życia</p>	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności</p>	155	<p>„rozwój współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z uczelniami/szkołami wyższymi (np. realizacja projektów badawczych, realizacja zajęć wirtualnych)”</p> <p>Szkoły mogą również współpracować z NGO które mają w celach statutowych promowanie np. danego zawodu, budowanie potencjału rzemieślników itp. Wykluczenie NGO z grupy beneficjentów nie ma uzasadnienia.</p>	Uzupełnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskazany zapis nie wyklucza współpracy z NGO, podkreślono w nim jedynie rolę współpracy z uczelniami i szkołami wyższymi.</p>

		edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami				
793.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla</p>	155	<p><i>„działania edukacyjne z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, a także tożsamości regionalnej w szczególności uwrażliwiającej na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających”</i></p> <p>Nie do końca wiadomo, co kierowało autorem przy niniejszym zapisie. Edukacja ekologiczna to kluczowe działanie na rzecz budowania prośrodowiskowych postaw dzieci i młodzieży w dobie kryzysu klimatycznego.</p>	Do korekty, uzupełnienia	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Proponowany zapis odnoszący się do edukacji ekologicznej może odnosić się także do działań związanych z budowaniem postaw prośrodowiskowych, czy aspektów związanych kryzysem klimatycznym.</p>

		osób z niepełnosprawnościami				
794.	Powiat Krakowski	<p>2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna</p> <p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla</p>	155	<p>W ramach działań w obszarze dot. kształcenia zawodowego zgodnie z regionalną mapą potrzeb należy uwzględnić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój kształcenia zawodowego w branżach kluczowych z punktu widzenia zapotrzebowania gospodarki zielonej i transformacji cyfrowej, - realizacja kampanii świadomościowych dot. szkolnictwa zawodowego. 	<p>Biorąc pod uwagę zachodzące zmiany klimatyczne, a zarazem zapobieganie ich negatywnym skutkom należy kształcić przyszłe kadry w zakresie gospodarki zielonej.</p> <p>Biorąc pod uwagę zachodzące przemiany technologiczne należy kształcić przyszłe kadry w zakresie transformacji cyfrowej.</p> <p>Realizacja działań promocyjnych szkolnictwa zawodowego wpłynie na podniesienie jego prestiżu.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</u></p> <p>Działania promocyjne mogą być realizowane jako element każdego projektu realizowanego w ramach EFS+. Nie przewiduje się jednak osobnego typu projektów skierowanego na kampanie świadomościowe. Co do zasady interwencje związane z promocją kształcenia zawodowego planowane są do realizacji na poziomie krajowym w ramach Krajowego Programu Odbudowy.</p> <p>Jednocześnie wskazane branże kształcenia zawodowego mogą być wspierane w świetle obecnych zapisów FEM 2021-27.</p>

		wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.				
795.	Gmina Skawina	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(f)	155	Wsparcie psychiczne i psychologiczne poprzez realizację programów profilaktycznych, rekomendowanych do realizacji w środowisku dzieci i młodzieży mające charakter długofalowy	Okres pandemii i izolacji wywarł ogromny negatywny wpływ na zdrowie psychiczne zarówno dzieci i młodzieży, jak też nauczycieli, wychowawców i rodziców, konieczne jest podjęcie działań w tym obszarze.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z zapisami UP obszar zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży przypisany został do poziomu krajowego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS).
796.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej	156	W ramach głównych grup docelowych dla wskazanego obszaru należy uwzględnić: - dzieci i młodzież ze specjalnych ośrodków szkolnych, - rodziców, - nauczycieli.	Proponowany zakres wsparcia wymaga, aby uwzględnić wskazane grupy docelowe.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapisy programu zostaną rozszerzone.

		sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.				
797.	MFIPR	CP4 cel f)	156	W opisie grupy docelowej brakuje organizacji pozarządowych i organizacji partnerów społecznych.	W opisie działań zaplanowano wsparcie w postaci: <i>budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego poprzez realizację lokalnych inicjatyw edukacyjnych w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży.</i>	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie uzupełniony.
798.	MFIPR	CP 4 cel f)	155-156	brak załącznika do projektu programu	W projekcie znajduje się zapis, że staże uczniowskie będą rozliczane wyłącznie w oparciu o stawkę jednostkową, jednakże metodyka wyliczenia tej stawki pozytywnie zaopiniowana przez Instytucję Audytową została przekazana do IZ RPO mailowo i powinna zostać uwzględniona w programie (jako załącznik).	Uwaga uwzględniona Załącznik zostanie uzupełniony.
799.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego	157	„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego +. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny <i>ex-ante</i> lukę finansową zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS”	Wyjaśnienie, korekta	Wyjaśnienie Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego przez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach FEM 2021-27 nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji. Jednocześnie wspomniany mechanizm zapewnienia 0,25 % wsparcia na budowanie potencjału partnerów społecznych i

		<p>kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</p>		<p>Prośba o wyjaśnienie, co to oznacza w kontekście mechanizmu 0,25% z rozporządzenia EFS+ art.9</p>		<p>organizacji społeczeństwa obywatelskiego zgodnie z rozporządzeniem ma zostać spełniony na poziomie państwa członkowskiego. W ramach FEM także planowane jest wsparcie tego potencjału. Ostateczna kwota na ten zakres wsparcia w zostanie uzgodniona na dalszym etapie prac.</p>
800.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do</p>	158	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

	<p>dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p>				
--	--	--	--	--	--

		Tabela 3. Wskaźniki rezultatu				
801.	Gmina Miejska Kraków	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie	158	Dodanie wskaźników w tabeli nr 2 w brzmieniu: Liczba dzieci w wieku do lat 3 objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne Liczba dzieci w wieku do lat 3 objętych wsparciem Liczba instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3 objętych wsparciem	Konsekwencja zmiany polegającej na rozszerzeniu działań w tym obszarze o dzieci i instytucje opieki nad dzieckiem do lat 3.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> W ramach celu szczegółowego f nie przewiduje się wsparcia dzieci i instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3.

		<p>mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>				
802.	<p>Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.</p>	<p><i>Cel szczegółowy</i> <i>Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</i></p> <p><i>4(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</i></p> <p><i>4(g) wspieranie uczenia się przez</i></p>	149, 160	<p>Proponujemy uwzględnienie zakresu ujętego w załączniku nr 3 do Formularza zgłaszania uwag. Załącznik nr 3 stanowi fiszka projektowa dotycząca projektu: Wypalenie zawodowe – wyzwanie rynku pracy.</p> <p>Zakres dotyczy uszczegółowienia w obszarze wsparcia pracodawców i pracowników z terenu województwa małopolskiego, mającego na celu przeciwdziałanie procesom wypalenia zawodowego u pracowników ze szczególnym uwzględnieniem kadry w wieku powyżej 50 roku życia. Zakres projektu obejmuje proces rozpoznania, pomocy i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, jak również promocję zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.</p>	<p>Szczegółowe uzasadnienie wskazano w Załączniku nr 3 – . Tytuł projektu: Wypalenie zawodowe – wyzwanie rynku pracy</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Cele zaproponowanego projektu oraz proponowane interwencje wydają się być zbieżne z zaplanowanym projektem pozakonkursowym w celu szczegółowym (d) w ramach działania:</p> <p>- opracowanie oraz wdrożenie u pracodawców kompleksowych narzędzi w celu umożliwienia elastycznego reagowania na zmiany zachodzące na rynku pracy i utrzymanie pracowników w tym ujmujące w szczególności:</p> <p>a) działania szkoleniowe lub doradcze oraz wdrażanie rozwiązań u pracodawców umożliwiających pracownikom dostosowanie do zmian w tym godzenie życia zawodowego z prywatnym poprzez rozwój elastycznych form organizacji pracy (np. praca na część etatu, telepraca, praca zdalna)</p> <p>b) przeciwdziałanie oraz ograniczanie występowania na stanowiskach pracy czynników, które w sposób niekorzystny wpływają na zdrowie pracowników poprzez m.in. realizację działań edukacyjnych oraz doposażenie lub modernizację stanowisk pracy</p> <p>c) działania szkoleniowe – doradcze i wdrożeniowe z zakresu zarządzania różnorodnością w tym zarządzania wiekiem</p> <p>d) działania informacyjne i uświadamiające w zakresie wpływu sytuacji demograficznej na rynek pracy i zatrudnienie</p>

		całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczość i i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowe				
803.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	<i>Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</i>	160, 108	Proponujemy uwzględnienie zakresu ujętego w załączniku nr 5 do Formularza zgłaszania uwag. Załącznik nr 5 stanowi fiszka projektowa dot. projektu: Zrównoważony Pracodawca – wyzwania klimatyczne. Zakres dotyczy uszczegółowienia w obszarze zwiększenia liczby działań i opracowania narzędzi, których efektem będzie wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju przez	Szczegółowe uzasadnienie wskazano w Załączniku nr 5 – . Tytuł projektu: Zrównoważony Pracodawca – wyzwania klimatyczne	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Wsparcie na rzecz podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji i kompetencji pracowników zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców będzie udzielane w celu szczegółowym (d) poprzez dofinansowanie usług rozwojowych ujętych w Bazie Usług Rozwojowych. Także proponowane doradztwo będzie potencjalnie możliwe także dla pracowników j.s.t.

	<p>4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej</p> <p><i>Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</i></p>	<p>pracodawców z terenu województwa małopolskiego.</p> <p>Koncepcja projektu ukierunkowana jest na promowanie idei zrównoważonego rozwoju poprzez współpracę, partnerstwo i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i pracodawców z terenu województwa małopolskiego. Efektem projektu będzie wzrost konkurencyjności pracodawców na rynku europejskim poprzez promowanie zasad odpowiedzialnego i zrównoważonego biznesu oraz przygotowanie firm do wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju.</p>		
--	---	--	--	--

	<p>oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p> <p>2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia ; działania z zakresu ochrony</p>			
--	---	--	--	--

		<p><i>bioróżnorodność i, przyczynią się do prawidłowego funkcjonowania ekosystemów i utrzymania równowagi pomiędzy wszystkimi elementami przyrody. Poprzez projekty z zakresu edukacji ekologicznej czy tworzenie infrastruktury służącej zmniejszeniu antropopresji na obszary cenne przyrodniczo, zwiększona zostanie świadomość społeczna dotycząca środowiska przyrodniczego.</i></p>				
804.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	Główne rodzaje podejmowanych działań: 1. finansowanie usług rozwojowych (np. szkoleń, doradztwa) zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców	149	<p>Sugestie dotyczące zmian zapisów PSF</p> <p>W oparciu o doświadczenia z realizacji projektów „bonowych”, celem wyeliminowania prób nadużyć proponujemy zmianę zapisu dotyczącego form wsparcia. Wsparcie miało by charakter refundacji wcześniej poniesionych, udokumentowanych kosztów poniesionych przez Przedsiębiorcę, wypłata z konta przedsiębiorcy</p>	Usprawnienie procesu obsługi wszystkich stron zaangażowanych w realizację przedsięwzięcia, zwiększenie efektywności wydatkowanych środków, zwiększenie przejrzystości procesów	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Jak wykazały wyniki badania ewaluacyjnego oraz doświadczenia z wdrażania (także w ramach osi 10) wprowadzony system oparty na bonach i limitach kwotowych sprawdza się w obecnym kształcie</p> <p>i powinien być kontynuowany w kolejnej perspektywie finansowej. Mechanizm ten służy ograniczeniu zjawiska</p> <p>zawyżania cen usług w Bazie Usług Rozwojowych poprzez wprowadzenie maksymalnej wartości bonu.</p>

		oraz w oparciu o system popytowy oraz krajową bazę usług				
805.	Anna Kida Ewa Nieć Regionalne Regionalne Liderki ds Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Małopolsce Regionalne Centrum ds ZSK, Instytut Badań Edukacyjnych	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku	160	kształcenie osób dorosłych w zakresie kompetencji przekrojowych, jak i kwalifikacji o charakterze zawodowym w tym działania promujące udział osób w uczeniu się przez całe życie oraz poradnictwie zawodowym.		Uwaga uwzględniona Zapis zostanie zmodyfikowany

		pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej				
806.	MFIPR	CP4 cel g)	160	Proponujemy uzupełnić zapis dot. kształcenia osób dorosłych o informację, że poza systemem BUR i PSF może się odbywać w zakresie kompetencji podstawowych, poprzez wdrażanie Upskilling pathways lub wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (jeżeli planowane jest tego typu wsparcie, należy dodać również adekwatne wskaźniki z WLWK 2021).	Zgodnie z linią demarkacyjną, na poziomie regionalnym w zakresie LLL możliwa jest realizacja projektów wyłącznie: (1) nakierowanych na podstawowe kompetencje, realizowane poza systemem BUR i PSF, umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways lub (2) usługi rozwojowe dla osób dorosłych, realizowane za pośrednictwem BUR i PSF lub (3) wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE).	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie uzupełniony.
807.	MFIPR	CP4 cel g)	160	W opisie grupy docelowej brakuje organizacji pozarządowych i organizacji partnerów społecznych	W opisie działań przewidziano budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego poprzez realizację lokalnych inicjatyw edukacyjnych dla dorosłych.	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie uzupełniony.
808.	Prorektor ds. Nauki Prof. dr hab. inż. Dariusz Bogdał, Politechnika Krakowska	Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(g)	160	W części dotyczącej powiązanych rodzajów działań proponujemy zapis: <i>Wspieranie projektów w ramach trzeciej misji uczelni zmierzającej do wykorzystania potencjału naukowego i dydaktycznego uczelni na rzecz społeczności pozaakademickiej, w szczególności dzieci w wieku przedszkolnym oraz osób po zakończeniu etapu edukacji formalnej, w tym uniwersytetów trzeciego wieku</i>	Wsparcie projektów w zakresie III misji uczelni pozwoli na wykorzystanie zasobów uczelni w celu umożliwienia rozwoju zawodowego mieszkańcom regionu, w sposób dostosowany do specyfiki regionu, w tym uzupełnienie istniejącej oferty kształcenia pozaakademickiego	Uwaga nieuwzględniona W ramach celu szczegółowego (g) przewidywane jest wsparcie osób dorosłych zainteresowanych zmianą swoich kompetencji czy potwierdzeniem kwalifikacji poprzez system popytowy - Bazę Usług Rozwojowych. Dostępność usług rozwojowych w Bazie zależna jest między innymi od usługodawców i zakresu usług, który tam rejestrują. Uczelnia wyższa może także być takim usługodawcą. Nie jest natomiast przewidziany osobny typ wsparcia dedykowany organizacji kształcenia pozaformalnego przez uczelnie.
809.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(g) wspieranie	160	Brak NGO w grupie podmiotów uprawnionych do aplikowania o dofinansowanie projektów – dlaczego?	Wyjaśnienie	Wyjaśnienie W projekcie programu nie wskazano potencjalnych beneficjentów. Wskazano główne grupy docelowe.

		uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej				Beneficjenci zostaną wskazani na poziomie Szczegółowego Opisu Priorytetów.	
810.	MFIPR	CP4 cel f) i g)	158 161-162	<p>Proszę o dodanie wszystkich wskaźników z WLWK 2021, adekwatnych do zakresu interwencji.</p> <p>M.in., proszę dodać wskaźnik rezultatu: <i>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje cyfrowe po opuszczeniu programu (osoby)</i></p> <p>Proszę również o dodanie wskaźnika produktu: <i>Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych</i></p>	Zgodność z WLWK 2021.	<p>W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z roboczym dokumentem KE <i>The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox</i> „Dla każdego celu szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego</p>

				(osoby) – jeśli planują Państwo tego typu wsparcie.		pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.”. (pkt. 3.3). Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.
811.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie</p>	161	<p>„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego +. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansową zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS.”</p> <p>Prośba o wyjaśnienie i podjęcie działań jak wyżej.</p>	Wyjaśnienie, korekta	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach FEM 2021-27 nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji.</p> <p>Jednocześnie wspomniany mechanizm zapewnienia 0,25 % wsparcia na budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego zgodnie z rozporządzeniem ma zostać spełniony na poziomie państwa członkowskiego. W ramach FEM 2021-27 także planowane jest wsparcie tego potencjału. Ostateczna kwota na ten zakres wsparcia w zostanie uzgodniona na dalszym etapie prac.</p>

		<p>mobilności zawodowej</p> <p>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</p>				
812.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie</p>	161 - 162	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

		<p>mobilności zawodowej</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p>				
813.	MFiPR	CP4 cel i)	168	Niewłaściwe przypisanie wsparcia reemigrantów do celu i)	MFiPR zwraca uwagę, że cel i) jest skierowany do obywateli państw trzecich, czyli takich którzy nie posiadają obywatelstwa państwa UE, w związku z tym umieszczenie wsparcia dla reemigrantów, którzy nie są obywatelami państw trzecich będzie wymagało negocjacji z KE. Wsparcie dla tej grupy nie kwalifikuje się w tym celu szczegółowym. W opinii MFiPR wsparcie dla tej grupy może być wyłącznie realizowane w ramach celu szczegółowego a).	<p>Uwaga nieuwzględniona / wyjaśnienie</p> <p>Postulujemy wyrażenie zgody MFiPR na pozostawienie wsparcia dla reemigrantów w celu (i) w niezmienionym kształcie oraz umożliwienie IZ podjęcie rozmów z KE w celu uzyskania zgody na wspieranie w projekcie WUP „Nowy start w Małopolsce” obok obywateli państw trzecich (którzy będą zasadniczą grupą docelową) także (w ograniczonej skali) reemigrantów jako odstępstwo od LD (w celu (i), a nie w celu (a)). Zależy nam by realizowany był jeden, kompleksowy projekt skierowany do obu grup, choć w zasadniczej mierze do obywateli państw trzecich. Zwracamy uwagę, że zaplanowany nowy projekt w celu (i) jest inny rodzajowo od projektu realizowanego obecnie w PI 8(i) z RPO 2014-2020 (nowy projekt będzie kompleksowy i będzie zawierał różnorodne narzędzia wsparcia). Nie chcemy także sztucznie dzielić projektu na 2 odrębne co jest nieracjonalne kosztowo.</p>
814.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Priorytet 4(i) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	Str. 169	Dodanie do akapitu dotyczącego konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych zapisu: <i>W ramach celu szczegółowego nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT) lub innego podejścia w zakresie ukierunkowania terytorialnego.</i>	Uzasadnienie: Patrz uwaga nr 8	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W odniesieniu do ZIT, zapisy zostaną dopracowane na dalszym etapie zmian w Programie.</p>
815.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 5	176	Powiązane rodzaje działań - dodanie: Rozbudowa, nadbudowa, przebudowa, adaptacja, remont, modernizacja i wyposażenie infrastruktury już istniejących instytucjonalnych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w tym	Powiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 dostępnych cenowo oraz dostosowanie tych miejsc dla dzieci z niepełnosprawnością lub zagrożonych niepełnosprawnością czy nieprawidłowym	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa oraz Linią Demarkacyjną tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami</p>

				żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych m.in. w celu zwiększenia liczby miejsc w istniejących instytucjach.	rozwojem zapewni równy dostęp do usług i pozwoli rodzicom (opiekunom) na szybki powrót na rynek pracy/aktywizację zawodową przy jednoczesnym zapewnieniu wykwalifikowanej opieki nad dziećmi.	zostało zaplanowane w ramach KPO oraz Programu krajowego FERS. W związku z powyższym tego rodzaju wsparcie nie może być realizowane w FEM. W FEM 2021-27 jako odstępstwo od LD proponujemy (do negocjacji ze stroną rządową oraz KE) wsparcie komplementarne do FERS i KPO tj. dofinansowanie do niani oraz dostosowanie miejsc już istniejących pod potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami.
816.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwagi do całości dokumentu	Nd	Przekazanie oszczędności z obecnego RPO na projekty outplacementowe (zespoły już są, w nowej perspektywie też będą mocno wspierane, więc istotne jest by zatrzymać je w tej formie, a nie budować od nowa).	Zapewnienie kontynuacji zadań i przejścia do nowej perspektywy finansowej bez konieczności budowania na nowo struktur	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Uwaga nie dotyczy treści projektu FEM 2021-27, ale wdrażania RPO WM 2014-20.
817.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwagi do całości dokumentu	Nd	Podniesienie stawek w katalogu "stawek maksymalnych", obecne nie mają odzwierciedlenia w rzeczywistości.	Dostosowanie stawek do warunków rynkowych	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Wydaje się, że uwaga nie dotyczy treści projektu FEM 2021-27, ale wdrażania RPO 2014-20 i dotyczy stawek maksymalnych jakie są wskazane w regulaminach w ramach konkursów współfinansowanych z EFS, które służą do oceny kwalifikowalności wydatków. Wskazane w poszczególnych regulaminach stawki są opracowane zgodnie z Wytycznymi ministra ds. rozwoju regionalnego do kwalifikowalności wydatków i bazują na aktualnych stawkach rynkowych, a także uwzględniają inflację.
818.	Małopolska Agencja Rozwoju	j.w.		2. Realizacja projektu Małopolskie Bony Rozwojowe plus. Planowany pierwotnie termin realizacji projektu to 31.12.2022. Wydłużenie projektu bez zwiększania alokacji o 3 miesiące	Wydłużenie projektu ułatwiłoby i zwiększyło zakres wydatkowanych środków na szkolenia przez przedsiębiorców.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u>

	Regionalnego S.A.			ułatwiłoby i zwiększyło zakres wydatkowanych środków na szkolenia przez przedsiębiorców.		Uwaga nie dotyczy treści projektu FEM 2021-27, ale wdrażania RPO WM 2014-20.																																																																																																			
819.	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie / Fundacja Niezależny Instytut Edukacji Emocjonalnej / Inni partnerzy	<p style="text-align: center;">Wskaźniki</p> <p style="text-align: center;">Tabela 2. Wskaźniki produktu</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Priorytet</th> <th>Cel szczegółowy</th> <th>Fundusz</th> <th>Kategoria regionu</th> <th>Nr identyfikacyjny [5]</th> <th>Wskaźnik [255]</th> <th>Jednostka miary</th> <th>Cel pośredni (2024)</th> <th>Cel końcowy (2029)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFS +</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>PLFCO01</td> <td>Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej</td> <td>Os.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFS +</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>PLFCO03</td> <td>Liczba uczniów objętych wsparciem</td> <td>Os.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFS +</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>PLFCO07</td> <td>Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem</td> <td>szt.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFRR</td> <td>_____</td> <td>_____</td> <td>Liczba usług</td> <td>szt.</td> <td>1</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFRR</td> <td></td> <td></td> <td>Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne</td> <td>szt.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFRR</td> <td></td> <td></td> <td>Liczba osób objętych szkoleniami/doradztwem w zakresie.....?</td> <td>szt.</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Tabela 3. Wskaźniki rezultatu</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Priorytet</th> <th>Cel szczegółowy</th> <th>Fundusz</th> <th>Kategoria regionu</th> <th>Nr identyfikacyjny [5]</th> <th>Wskaźnik [255]</th> <th>Jednostka miary</th> <th>Wartość bazowa lub wartość odniesienia</th> <th>Rok odniesienia</th> <th>Cel końcowy (2029)</th> <th>Źródła danych [200]</th> <th>Uwagi [200]</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFS +</td> <td></td> <td>PLFC R01</td> <td>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu</td> <td>Os.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>(f)</td> <td>EFRR</td> <td></td> <td></td> <td>Liczba uczniów objętych wsparciem</td> <td>Os.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)	5	(f)	EFS +	Stabiej rozwinięte	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	Os.			5	(f)	EFS +	Stabiej rozwinięte	PLFCO03	Liczba uczniów objętych wsparciem	Os.			5	(f)	EFS +	Stabiej rozwinięte	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	szt.			5	(f)	EFRR	_____	_____	Liczba usług	szt.	1	1	5	(f)	EFRR			Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne	szt.			5	(f)	EFRR			Liczba osób objętych szkoleniami/doradztwem w zakresie.....?	szt.			Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródła danych [200]	Uwagi [200]	5	(f)	EFS +		PLFC R01	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	Os.						5	(f)	EFRR			Liczba uczniów objętych wsparciem	Os.						<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>W konsultowanym projekcie FEM 2021-27 zamieszczono tylko część wskaźników, które służą monitorowaniu interwencji, na które zaplanowano wsparcie.</p> <p>Pozostałe wskaźniki zostaną ujęte w uszczegółowieniu programu lub na poziomie regulaminu naboru.</p> <p>Co do zasady wskaźniki wykorzystywane w programie powinny być przede wszystkim zgodne z LWK 2021, wspólną dla wszystkich krajowych programów polityki spójności oraz w jak największym stopniu uniwersalne dla danego typu interwencji.</p>
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)																																																																																																	
5	(f)	EFS +	Stabiej rozwinięte	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	Os.																																																																																																			
5	(f)	EFS +	Stabiej rozwinięte	PLFCO03	Liczba uczniów objętych wsparciem	Os.																																																																																																			
5	(f)	EFS +	Stabiej rozwinięte	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	szt.																																																																																																			
5	(f)	EFRR	_____	_____	Liczba usług	szt.	1	1																																																																																																	
5	(f)	EFRR			Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne	szt.																																																																																																			
5	(f)	EFRR			Liczba osób objętych szkoleniami/doradztwem w zakresie.....?	szt.																																																																																																			
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródła danych [200]	Uwagi [200]																																																																																														
5	(f)	EFS +		PLFC R01	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	Os.																																																																																																			
5	(f)	EFRR			Liczba uczniów objętych wsparciem	Os.																																																																																																			

820.	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie / Fundacja Niezależny Instytut Edukacji Emocjonalnej / Inni partnerzy	<p style="text-align: center;">Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji</p> <table border="1" data-bbox="398 212 1406 408"> <thead> <tr> <th>Nr priorytetu</th> <th>Fundusz</th> <th>Kategoria regionu</th> <th>Cel szczegółowy</th> <th>Kod</th> <th>Kwota (w EUR)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>145</td> <td>9 000 000</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>148</td> <td>27 000 000</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>149</td> <td>108 611 763</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>150</td> <td>10 000 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td>EFRR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania</p> <table border="1" data-bbox="398 469 1406 571"> <thead> <tr> <th>Nr priorytetu</th> <th>Fundusz</th> <th>Kategoria regionu</th> <th>Cel szczegółowy</th> <th>Kod</th> <th>Kwota (w EUR)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>01</td> <td>150 611 763</td> </tr> <tr> <td></td> <td>EFRR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne</p> <table border="1" data-bbox="398 632 1406 715"> <thead> <tr> <th>Nr priorytetu</th> <th>Fundusz</th> <th>Kategoria regionu</th> <th>Cel szczegółowy</th> <th>Kod</th> <th>Kwota (w EUR)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+</p> <table border="1" data-bbox="383 759 1406 927"> <thead> <tr> <th>Nr priorytetu</th> <th>Fundusz</th> <th>Kategoria regionu</th> <th>Cel szczegółowy</th> <th>Kod</th> <th>Kwota (w EUR)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>02</td> <td>9 000 000</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>07</td> <td>1 000 000</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>08</td> <td>4 000 000</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>10</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Tabela 8: Wymiar 7 - wymiar „Równouprawienie ptcii” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST</p> <table border="1" data-bbox="383 991 1406 1074"> <thead> <tr> <th>Nr priorytetu</th> <th>Fundusz</th> <th>Kategoria regionu</th> <th>Cel szczegółowy</th> <th>Kod</th> <th>Kwota (w EUR)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>EFS+</td> <td>Stabiej rozwinięte</td> <td>f</td> <td>02</td> <td>60 244 705</td> </tr> </tbody> </table>				Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	145	9 000 000	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	148	27 000 000	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	149	108 611 763	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	150	10 000 000		EFRR					Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	01	150 611 763		EFRR					Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f			Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	02	9 000 000	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	07	1 000 000	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	08	4 000 000	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	10		Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	02	60 244 705	Brak w konsultacjach zaproponowanych zmian we wskazanej części dokumentu.
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	145	9 000 000																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	148	27 000 000																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	149	108 611 763																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	150	10 000 000																																																																																																													
	EFRR																																																																																																																	
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	01	150 611 763																																																																																																													
	EFRR																																																																																																																	
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f																																																																																																															
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	02	9 000 000																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	07	1 000 000																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	08	4 000 000																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	10																																																																																																														
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)																																																																																																													
5	EFS+	Stabiej rozwinięte	f	02	60 244 705																																																																																																													
821.	Gmina Miejska Kraków	Priorytet 4. Małopolska infrastruktura społeczna 4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności	128, 176	Jako powiązane rodzaje działań wskazano wyłącznie: „budowa, remont, wyposażenie infrastruktury społecznej związanej ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji”. Powyższe należy rozszerzyć o infrastrukturę	Doświadczenie w realizacji projektów z zakresu włączenia społecznego wskazuje, że najlepsze efekty przynosi realizacja projektów kompleksowych o różnorodnej ofercie usług skierowanych do grup marginalizowanych. Usługi społeczne powinny obejmować nie tylko opiekę całodobową, ale także opiekę dzienną w formie stacjonarnej, usługi edukacyjne, poradnictwo, szkolenia realizowane w miejscu	Uwaga częściowo uwzględniona Poszczególne działania zostały przypisane do odrębnych kategorii, w taki sposób, aby każde działanie odpowiadało realizacji poszczególnego Celu Szczegółowego (CS) opisanego w odpowiednich Rozporządzeniach KE. Dołożone zostaną wszelkie starania, aby harmonogram konkursów/naborów zarówno w działaniach dotyczących infrastruktury społecznej współfinansowanej z EFRR jak i usług społecznych																																																																																																												

	<p>marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne 4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze</p>		<p>społeczną związaną ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia innych form opieki np. opieki dziennej stacjonarnej (wykorzystanie modelu DDOM)</p> <p>Działania nieinwestycyjne związane np. z realizacją usług opiekuńczych zawarto w ramach innej kategorii interwencji (4k).</p> <p>Zasadne byłoby powiązanie obu ww. kategorii działań (działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych) w ramach jednego konkursu lub co najmniej takie zaplanowanie harmonogramu naborów, aby możliwa była kompleksowa realizacja ww. przedsięwzięć.</p> <p>Aplikowanie o ww. wsparcie powinno być realizowane w trybie konkursowym</p>	<p>zamieszczania uczestnika projektu. Do realizacji tych przedsięwzięć konieczna jest jednak odpowiednia instruktora. Dlatego ww. działania na rzecz osób niesamodzielnych powinny być realizowane w połączeniu z działaniami inwestycyjnymi.</p>	<p>współfinansowanych z EFS+, został ułożony tak, aby umożliwić kompleksową realizację tych przedsięwzięć.</p> <p>W działaniach został przewidziany tryb konkursowy (konkursowy).</p>
--	--	--	--	---	---

		szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe				
822.	Prezydent Miasta Tarnowa	<p>Priorytet 5</p> <p>Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych 4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań</p>	176	<p>Powiązane rodzaje działań -</p> <p> dodanie: Usługi w zakresie lepszego dopasowania usług wspomagających opiekę nad osobą niesamodzielną, zindywidualizowanie tych usług, między innymi poprzez wprowadzenie tzw. asystenta opiekuna nieformalnego.</p>	<p>Różnorodność potrzeb osób niesamodzielnych i różna sytuacja opiekunów sprawujących nad nimi opiekę powodują, że potrzebują oni różnego rodzaju wsparcia. Wprowadzenie instytucji asystenta opiekuna nieformalnego pozwoli na lepsze zindywidualizowane zaspokojenie potrzeb. W związku z trudnościami w dostępie do informacji o dostępnym wsparciu (opiekunowie to nieraz również osoby starsze, małżonkowie, lub dzieci - osoby pracujące, nie mające czasu na szukanie informacji) asystent opiekuna nieformalnego po zapoznaniu się z aktualną sytuacją podopiecznego pomoże w dopasowaniu i dotarciu do najbardziej efektywnej formy wsparcia.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opisany zakres wsparcia będzie realizowany w ramach działań wspierających opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych poprzez organizowanie Centrów Wsparcia Opiekunów Nieformalnych – kontynuację działań podjętych w obecnym okresie programowania.</p> <p>PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania Szczegółowego Opisu Priorytetów (SzOP) oraz kryteriów.</p>

		oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej				
823.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 5	176	Powiązane rodzaje działań - dodanie: „Działania polegające na świadczeniu usług opieki zastępczej (wytchnieniowej) – całodobowej poza miejscem zamieszkania osoby niesamodzielnej (w ośrodku wsparcia) w wymiarze 1 miesiąca z możliwością przedłużenia. Ośrodek dysponujący wykwalifikowaną kadrą.”	Potrzeba wsparcia opiekuna nieformalnego poprzez zastosowanie usługi opieki zastępczej (wytchnieniowej) poza miejscem zamieszkania osoby niesamodzielnej pozwoli opiekunowi na odpoczynek, zadbanie o swoje zdrowie, remont lub załatwienie spraw osobistych. Przeciwdziałac będzie wypaleniu się opiekuna i pozwoli zregenerować siły.	Wyjaśnienie PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.
824.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 5	176	Powiązane rodzaje działań - dodanie: „Adaptacja, remont, modernizacja i wyposażenie infrastruktury już istniejących	Działania te mają na celu zapewnienie ciągłości świadczonych usług na najwyższym poziomie.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie w zakresie infrastruktury społecznej ma być realizowane zgodnie z wymaganą przez KE zasadą

				placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży”.		deinstytucjonalizacji co oznacza brak możliwości wspierania instytucjonalnych form opieki. Deinstytucjonalizacja rozumiana jako przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027.
825.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 5	176	Powiązane rodzaje działań - dodanie: „Adaptacja, remont, modernizacja i wyposażenie infrastruktury już istniejących domów pomocy społecznej.	W dobie szybko starzejącego się społeczeństwa zwiększenie liczby miejsc w domach pomocy społecznej dostępnych cenowo oraz odpowiednie dostosowanie tych miejsc do występujących potrzeb, zapewni równy dostęp do usług wykwalifikowanej opieki, stanowiąc jednocześnie odpowiedź na występujący popyt.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie w zakresie infrastruktury społecznej ma być realizowane zgodnie z wymaganą przez KE zasadą deinstytucjonalizacji co oznacza brak możliwości wspierania instytucjonalnych form opieki. Deinstytucjonalizacja rozumiana jako przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027.
826.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 5	176	Powiązane rodzaje działań - dodanie: Usługa w zakresie transportu osób niepełnosprawnych.	Istnieje zauważalna potrzeba zapewnienia osobom niepełnosprawnym wygodnego i bezpiecznego transportu przy wykorzystaniu odpowiednio do tego przystosowanych specjalistycznych samochodów. Transport taki ułatwia rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami.	Wyjaśnienie PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.
827.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 5	176	Powiązane rodzaje działań - dodanie: Wynagrodzenie dla nowych rodzin zastępczych	Powiaty mają problemy z pozyskiwaniem kandydatów na rodziców zastępczych, głównie z powodu braku rodzin zainteresowanych prowadzeniem tej formy opieki, przy jednoczesnym wzroście liczby dzieci korzystających z różnych form pieczy zastępczej. Na niewystarczającą liczbę rodzin zastępczych wpływ mają m.in. nieprecyzyjne przepisy dotyczące ich wynagradzania. Ich uregulowanie będzie mieć korzystny wpływ na wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej .	Uwaga nieuwzględniona Zakres działań w ramach CS(k) ma dotyczyć działań wspierających pozyskiwanie kandydatów na rodzinę zastępczą, koszty ich szkolenia, podnoszenia kwalifikacji itp. Natomiast wynagrodzenie rodziny zastępczej tak jak i wszelkie pozostałe świadczenia wypłacane na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej będą mogły stanowić wkład własny. Doprecyzowanie przepisów dot. wynagradzania rodzin zastępczych pozostaje w gestii ministra właściwego ds. rodziny, pracy i polityki społecznej .

828.	Gmina Miejska Kraków	"Cel szczegółowy Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca	177	Uzupełnienie części „Główne grupy docelowe” o: Pomioty lecznicze udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej.	Zapewnienie spójności z działaniami (str. 176): - Usługi w zakresie zapewnienia opieki osobom niesamodzielnym, w tym ze względu na wiek, oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnymi; - Usługi domowej opieki długoterminowej zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w tym wykorzystanie modelu DDOM.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu. W tym przypadku podmioty lecznicze udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej mogą być traktowane jako beneficjenci, a nie jako grupa docelowa/ostateczni odbiorcy świadczeń.
829.	Gmina Miejska Kraków	Europejski filar praw socjalnych 4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej	176	Rozszerzenie punktu: „Regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, kierowane do dzieci i młodzieży; w szczególności w zakresie wad wzroku, słuchu i mowy, wad postawy oraz w zakresie wczesnej interwencji” o obszar zdrowia psychicznego. Propozycja brzmienia: „Regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, kierowane do dzieci i młodzieży; w szczególności w zakresie wad wzroku, słuchu i mowy, wad postawy oraz w zakresie wczesnej interwencji, a także w ramach obszaru zdrowia psychicznego.”	Występuje konieczność dopisania obszaru zdrowia psychicznego. Obszar ten wymaga pilnej interwencji. Występująca epidemia i jej skutki w tym izolacja dodatkowo spowodowała konieczność zwiększenia dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych w tym zakresie.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami Umowa Partnerstwa (UP) obszar zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży przypisany został do poziomu krajowego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

		sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe "				
830.	Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych	Priorytet 5, 4h	164	DODAC DO RODZAJÓW DZIAŁAŃ: Wsparcie dla samorządów dotyczące budowania współpracy lokalnej na rzecz realizacji usług społecznych, szczególnie w zakresie współpracy z partnerami społecznymi	Z działań diagnostycznych związanych z przygotowaniem Regionalnego Programu Ekonomii Społecznej jasno wynika istotna rola JST w budowaniu współpracy lokalnej i wzmacnianiu potencjału partnerów społecznych do realizacji usług społ. Obecnie te zadania są realizowane realnie w niewielkim zakresie i tylko w nielicznych samorządach, JST nie mają w tym zakresie ani zasobów materialnych ani kompetencyjnych. Działania lokalne mające na celu budowanie środowiska i kultury współpracy w JST wzmocnią potencjał samorządów do realizacji efektywnej polityki społecznej. Założenie wzmacniania potencjału partnerów społecznych przy realizacji inicjatyw edukacyjnych/ społecznych jest słuszne ale niewystarczające, minimalna zaproponowana alokacja powinna być uzupełniona wsparciem JST.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z zapisami UP obszar koordynacji rozwoju ekonomii społecznej w tym także uwzględniając rolę JST został przypisany do poziomu krajowego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS). W RPO wsparcie JST może być przyznane na realizację konkretnych przedsięwzięć w ramach poszczególnych celów szczegółowych wymienionych w Rozporządzeniu KE dot. EFS+. W zakresie wsparcia potencjału JST do realizacji usług społecznych zaproponowany został projekt pozakonkursowy ROPS w zakresie przyznawania grantów JST na poziomie gminnym w celu tworzenia Centrów Usług Społecznych (CUS).
831.	Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych	Priorytet 5, 4h	164	Proponuję rozważyć włączenie „innego instrumentu terytorialnego” do priorytetu/ów związanych polityką społeczną	Skuteczna polityka społeczna powinna być realizowana w oparciu o porozumienie i współpracę terytorialną a rzadko to się obecnie dzieje (powiaty nie wchodzi w rolę „koordynatorów” polityki na poziomie powiatu w oparciu o działania gmin – nie mają też wprost takich kompetencji, stąd warto takie współdziałanie prowokować) . Różne rozwiązania (np. dla osób z niepełnosprawnością, w obszarze	<u>Wyjaśnienie</u> W zakresie CS(h) rozważane jest wykorzystanie instrumentu RLKS.

					przedsiębiorczości społecznej itp.) miałyby szansę powodzenia i większy sens gdyby ta współpraca była wymagana.	
832.	Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych	Priorytet 5, 4c	145	DODAĆ DO RODZAJÓW DZIAŁAŃ W WYBRANYM PRIORYTECIE: - wsparcie finansowe dla opiekunów dorosłych osób zależnych pozwalające na zatrudnienie zewnętrznego opiekuna do opieki, umożliwiające podjęcie pracy zawodowej	Konieczność opieki nad osobami zależnymi (starszymi,) lub niepełnosprawnymi jest bardzo częstym powodem zaprzestania/niepodejmowania aktywności zawodowej przez ich opiekunów. Nie wszystkie starsze, niepełnosprawne osoby zależne ze względu na swój stan zdrowy, są w stanie uczestniczyć w programie placówek dziennego pobytu, w tej sytuacji rodzina jest „skazana” na samodzielną opiekę. Koszty zapewnienia zewnętrznej indywidualnej opieki, nawet przy dopłacie do tego typu usług ze strony gminy, są bardzo wysokie, wykraczające poza możliwości większości polskich rodzin. Alternatywą jest oddanie osoby do DPSu, od czego zgodnie z założeniami dezinstytucjonalizacji należy odchodzić..	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Wsparcie opiekunów nieformalnych realizowane będzie w ramach CS(k) m.in. poprzez kontynuację Centrów wsparcia Opiekunów Nieformalnych.
833.	Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych	Priorytet 5, 4c	145	- tworzenie placówek dziennego pobytu dla dorosłych osób z głęboką niepełnosprawnością, które ze względu na stan sprawności nie kwalifikują się do innych placówek (typu ŚDS/ WTZ)	Duża grupa dorosłych osób z głębokim stopniem niepełnosprawności po wyjściu z systemu edukacji „wypada” z systemu. Ze względu na stan zdrowia nie kwalifikują się do WTS i ŚDSu, zostaje pod opieką rodziny. Alternatywą jest oddanie osoby do DPSu, od czego zgodnie z założeniami dezinstytucjonalizacji należy odchodzić.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Usługi społeczne w tym dedykowane osobom z niepełnosprawnościami przewidziane są do realizacji w CS (k), natomiast w zakresie infrastruktury w CS(iii).
834.	MFIPR	Uwaga ogólna	Np. 176	W całym tekście prosimy nie używać pojęcia osoby niesamodzielnej/ zależnej. Zamiast tego należy stosować pojęcie „osoba potrzebująca wsparcia w codziennym funkcjonowaniu”.	Konieczność stosowania przyjętej nomenklatury.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapisy zostaną przeformułowane.
835.	MFIPR	CP 4 cel h)	166	Należy uzupełnić tabelę wskaźników produktu o wskaźnik: Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	Zgodność z WLWK 2021. W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z roboczym dokumentem KE <i>The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox</i> „Dla każdego celu szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel

					grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik.	końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.". (pkt. 3.3). Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.
836.	MFIPR	CP 4 cel h)	166	Należy uzupełnić tabelę wskaźników rezultatu o wskaźnik: Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	Zgodność z WLWK 2021. W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z roboczym dokumentem KE <i>The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox</i> , „Dla każdego celu szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.". (pkt. 3.3). Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.
837.	MFIPR	CP 4 cel h)	164	Prosimy o wskazanie w opisie i grupie docelowej informacji o realizacji nowego podejścia do aktywnej integracji, polegającego na obejmowaniu wsparciem przede wszystkim całej rodziny , oraz w szczególnych przypadkach pojedynczych osób, a także społeczności lokalnych zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Warto też wskazać,	Zgodność z rekomendacjami zawartymi w dokumencie Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.	<u>Wyjaśnienie</u> FEM 2021-27 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(h) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.

				<p>że oprócz metod pracy indywidualnej metod pracy z rodziną, możliwe będzie wykorzystanie metod pracy środowiskowej, adresowanej do całych społeczności. Ponadto, do instrumentów aktywnej integracji – obok aktywnej integracji społecznej, edukacyjnej, zdrowotnej i zawodowej – warto uwzględnić jeszcze dwa instrumenty związane z poprawą warunków mieszkaniowych oraz poprawą kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze. Przy czym ten ostatni instrument powinien być kierowany głównie do dzieci i finansowany jako działanie uzupełniające.</p> <p>Należy też uwzględnić wśród osób wspieranych osoby wykluczone komunikacyjnie.</p>		
838.	MFIPR	CP 4 cel h)	-	<p>Rekomendujemy realizację w cs h) również poniższych działań:</p> <p>1) włączanie podmiotów reintegracyjnych, w szczególności pomiotów zatrudnienia socjalnego, w spójne działania ze strukturami pomocy społecznej, w celu zwiększenia efektywności realizowanych działań aktywizacji społecznej i zawodowej. W szczególności istotne będzie kojarzenie wspólnych przedsięwzięć łączących działania ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz podmiotów zatrudnienia socjalnego, jak również podmiotów realizujących działania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>2) tworzenie podmiotów reintegracyjnych tj. podmiotów zatrudnienia socjalnego (centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej) oraz warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej oraz wsparcie istniejących podmiotów reintegracyjnych poprzez umożliwienie im realizacji projektów z zakresu</p>	Zgodność z rekomendacjami zawartymi w dokumencie Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>FEM 2021-27 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(h) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.</p>

				<p>aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pośrednictwem podmiotów reintegracyjnych.</p> <p>3) rozwój nowych działań integracyjnych z wykorzystaniem instrumentów terytorialnych oraz rewitalizacji na obszarach gmin zagrożonych marginalizacją oraz miast tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze, stanowiących obszary strategicznej interwencji na poziomie regionalnym i lokalnym.</p>		
839.	MFIPR	CP 4 cel j)	174	<p>Należy uzupełnić tabelę wskaźników rezultatu o wskaźnik: Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, 6 miesięcy po opuszczeniu programu</p>	<p>Zgodność z WLWK 2021.</p> <p>W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z roboczym dokumentem KE <i>The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox</i> „Dla każdego celu szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.”. (pkt. 3.3).</p> <p>Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.</p>
840.	MFIPR	CP 4 cel l)	181	<p>Zachęcamy do rozpisania typów operacji i grup docelowych zgodnie z rekomendacjami zawartymi w dokumencie Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.</p> <p>Przykładowo: W zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności rekomendujemy uszczegółowienie zapisów poprzez dopisanie,</p>	<p>Zgodność z rekomendacjami zawartymi w dokumencie Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>FEM 2021-27 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(I) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.</p>

				jakiego rodzaju działania będą finansowane, tj. wsparcie usług środowiskowych skierowanych do osób w kryzysie bezdomności, wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe dla osób w kryzysie bezdomności w tym programie „Najpierw mieszkanie”.		
841.	MFIPR	CP 4 cel I)	182	<p>Należy uzupełnić tabelę wskaźników produktu o wskaźniki:</p> <p>Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie</p> <p>Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej</p> <p>Liczba osób bezdomnych lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie</p>	<p>Zgodność z WLWK 2021.</p> <p>W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z roboczym dokumentem KE <i>The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox</i> „Dla każdego celu szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.”. (pkt. 3.3).</p> <p>Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.</p>
842.	MFIPR	CP 4 cel I)	183	<p>Należy uzupełnić tabelę wskaźników rezultatu o wskaźniki:</p> <p>Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie</p> <p>Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu</p>	<p>Zgodność z WLWK 2021.</p> <p>W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z roboczym dokumentem KE <i>The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox</i> „Dla każdego celu szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny</p>

						<p>one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.”. (pkt. 3.3).</p> <p>Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.</p>
843.	MFIPR	CP 4 cel h)	164	Brak załącznika do projektu programu	<p>W projekcie znajduje się zapis, że wsparcie w zakresie tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych będzie rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową. Metodkę wyliczenia tej stawki przekazaną do IZ RPO należy uwzględnić w programie również jako załącznik.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>PR FEM 2021-2027 zostanie uzupełniony o przywołany załącznik. Na etapie konsultacji RPO załącznik nie został dołączony z tego względu, że jest dokumentem już zatwierdzonym przez KE (w zakresie metodyki obliczania stawki jednostkowej) i z tego względu nie podlega konsultacjom.</p>
844.	MFIPR	CP4 cel k)	176	<p>Wsparcie skierowane do rodzin, dzieci, w tym przebywających w pieczy zastępczej, a także działania z zakresu interwencji kryzysowej powinno być zaplanowane w ramach celu szczegółowego L.</p> <p>Uwaga dotyczy zarówno zapisów dotyczących planowanego wsparcia, jak też grup docelowych.</p>	<p>Zgodność z rekomendacjami zawartymi w dokumencie Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Przytoczony dokument nie ma statusu obligatoryjnego, CS(k) zgodnie z nazwą ma służyć rozwojowi usług społecznych wśród, których znajdują się także usługi wsparcia rodziny, dzieci i rodzinnej pieczy zastępczej, a także interwencji kryzysowej obok całego spektrum usług opiekuńczych oraz wsparcia opiekunów nieformalnych (taka kategoryzacja była z powodzeniem stosowana w obecnym okresie programowania i jest rozpoznawalna przez potencjalnych wnioskodawców) Natomiast CS(l) jest dedykowany projektom systemowym OPS/PCPR, które zajmują się osobami szczególnie zagrożonymi wykluczeniem społecznym w tym dziećmi. Będą mogły tym samym realizować projekty dotyczące integracji społecznej bez konieczności spełniania warunku efektywności zatrudnieniowej (wymóg ten w obecnym okresie programowania zniechęcał OPS/PCPR do realizowania projektów).</p>
845.	MFIPR	CP4 cel k)	176	<p>W planowanych do realizacji działaniach wymienione zostały „Usługi w zakresie rozwoju mieszkalnictwa chronionego”. Prosimy o dodanie również mieszkań wspomaganych.</p>	<p>Wsparcie z zakresu mieszkań powinno obejmować również mieszkania wspomagane, gdyż są one przewidziane w projekcie Strategii Usług Społecznych.</p> <p>Działania przewidziane we wszystkich programach powinny być zgodne ze strategicznymi dla danego obszaru dokumentami.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie.</p>

846.	MFIPR	CP4 cel k)	176-177	Prosimy o doprecyzowanie na czym polegać będzie „upowszechnianie innowacyjnych usług społecznych (<i>planowana realizacja w trybie pozakonkursowym przy wykorzystaniu systemu grantów</i>)” oraz „ <i>upowszechnione zostaną nowe rozwiązania wypracowane w zakresie usług opiekuńczych w projektach innowacyjnych</i> ”. Czy chodzi tu o wdrożenie innowacyjnych rozwiązań opracowanych i testowanych w projektach innowacyjnych w ramach PO WER? Czy też upowszechnianie rozumiane jest jako opracowanie i wdrożenie nowych rozwiązań innowacyjnych w FEM?	Doprecyzowanie treści FEM jest kluczowe z uwagi na zgodność z umową partnerstwa, w tym linią demarkacyjną. O ile w FEM możliwe byłoby wdrożenie rozwiązań opracowanych i testowanych w PO WER, iż. w ramach projektów innowacyjnych realizowanych przez ROPS Kraków, o tyle opracowanie i testowanie nowych rozwiązań w ramach innowacyjnych działań społecznych jest możliwe jedynie w FERS.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie doprecyzowany.
847.	MFIPR	CP4 cel k)	177	Należy przeredagować zdanie „(...) oraz upowszechnianie nowego modelu <u>świadczania usług w postaci</u> Centrów Usług Społecznych.”	Celem CUS jest integracja, koordynacja i rozwój usług społecznych, nie zaś wyłącznie ich świadczenie.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie przeredagowany w proponowanym zakresie.
848.	MFIPR	CP4 cel k)	177	W ostatnim punkcie na stronie 177 pojawia się błąd: „opiekunowie nieformalni osób <u>potrzebujące</u> wsparcia w codziennym funkcjonowaniu”	Uwaga o charakterze redakcyjnym.	<u>Uwaga uwzględniona</u> Zapis zostanie skorygowany.
849.	MFIPR	CP4 cel k)	179	Należy dodać wskaźnik „Liczba osób, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie (osoby)”.	Zgodność z WLWK 2021. W zestawie wskaźników zawartych w Programie IZ powinna stosować w pierwszej kolejności wszystkie adekwatne wskaźniki pochodzące z WLWK 2021. Niezastosowanie wskaźnika w Programie może wynikać jedynie z nieuwzględnienia danego zakresu wsparcia lub grupy docelowej, do których odwołuje się wskaźnik. Proszę o uzupełnienie lub wyjaśnienie.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Zgodnie z roboczym dokumentem KE <i>The Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Common indicators toolbox</i> „Dla każdego celu szczegółowego powinien istnieć co najmniej jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika produktu i jeden cel końcowy w odniesieniu do wskaźnika rezultatu. Wybór tych wskaźników powinien wynikać z logiki interwencji, ponieważ wybrane wskaźniki powinny służyć do pomiaru zamierzonej głównej zmiany lub zmian i głównych wyników, które mają być osiągnięte w ramach danego celu szczegółowego. Nie powinny one odzwierciedlać produktów i rezultatów każdego pojedynczego rodzaju działania lub środka, ale cel szczegółowy jako całość.”. (pkt. 3.3). Biorąc pod uwagę ww. założenie w FEM 2021-27, dla każdego celu szczegółowego wskazano główne wskaźniki produktu i

						rezultatu. Natomiast monitorowanie pozostałych adekwatnych wskaźników planowane jest na poziomie SZOP.
850.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	164	W ramach działań we wskazanym obszarze należy uwzględnić tworzenie nowych lub wsparcie istniejących placówek integracyjnych m.in. Zakładów Aktywności Zawodowej, Warsztatów Terapii Zajęciowej.	Wsparcie inwestycyjne w istniejące oraz nowe placówki integracyjne zwiększy dostępność obywateli do świadczonych usług, a także podniesie poziom ich jakości.	Wyjaśnienie PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(h) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.
851.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel szczegółowy 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca	176-178	grupy docelowe: - dzieci i młodzież do 18 roku życia	W ramach powiązanych rodzajów zadań wskazano: 8. Regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, kierowane do dzieci i młodzieży; w szczególności w zakresie wad wzroku, słuchu, mowy, wad postawy oraz w zakresie wczesnej interwencji.	Wyjaśnienie Regionalne Programy Zdrowotne (RPZ) mogą być realizowane pod warunkiem ich zatwierdzenia przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, a ich opracowywaniem wraz z określeniem grup docelowych oraz zakresem wsparcia zajmują się eksperci z danego obszaru zdrowia.

		Europejski filar praw socjalnych			<p>Jednocześnie nie wskazano w głównych grupach docelowych dzieci i młodzieży do 18 roku życia do których te działania należy adresować.</p> <p>Wady postawy według badań różnych autorów dotyczą od 20 do 90% badanych, a zależne jest to przede wszystkim od sposobu pozyskiwania danych. Składa się na ten aspekt m.in. stosowanie różnych, odmiennych metod oceny, wiek badanych, środowisko, styl życia, jak również niewątpliwie przyjęte kryteria „prawidłowej postawy ciała”</p> <p>Postęp cywilizacyjny, pojawienie się nowych technologii posiada znaczący wpływ na zmniejszanie poziomu aktywności fizycznej wśród coraz młodszej populacji polskiego społeczeństwa. Nadmiar zajęć dodatkowych, związanych przede wszystkim z rozwojem intelektualnym, nie zaś z ruchem, długotrwałe przesiadywanie w wymuszonych pozycjach przed komputerem, telewizją, powodują m.in. znaczny spadek poziomu wydolności oraz znaczne asymetrie mięśniowe. Badacze tego zagadnienia nie mają wątpliwości, iż problem ten będzie narastał.</p> <p>Działanie wpisuje się w cele strategiczne Narodowego Programu Zdrowotnego na lata 2021-2025</p>	
852.	Gmina Gródek nad Dunajcem/ Ośrodek Pomocy Społecznej	Priorytet 5. Społeczna Małopolska	176	<p>Pkt. 4) dopisać: osoby chore oraz w podeszłym wieku</p> <p>Powiązane rodzaje zadań:</p> <p>Usługi w zakresie rozwoju mieszkań socjalnych,</p> <p>Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących szpitali, ZOL, hospicjów, Domów Pomocy Społecznej, Placówek Ochrony Zdrowia szeroko pojęte usługi prawne, usługi wolontariatu,</p>	<p>Uzasadnieniem proponowanych zmian jest zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi w regionie dla wskazanych osób.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona/wyjaśnienie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie ze stosowaną nomenklaturą osoby chore oraz w podeszłym wieku mieszczą się w wymienionej kategorii „osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym z powodu wieku, stanu zdrowia, niepełnosprawności); • W ramach CS(iii) przewidziana jest inwestycja w postaci mieszkań chronionych oraz wspomaganych, a w ramach CS(k) usługi im towarzyszące, które są bardziej adekwatną formą wsparcia dla tej grupy niż mieszkania socjalne;

				wdrożenie do Placówek Oświaty programów profilaktycznych.		<ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje w zakresie infrastruktury podmiotów leczniczych zostały przewidziana w ramach CS(v) ; • Usługi opieki długoterminowej jak i usługi opiekuńcze mogą być wspierane tylko zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji; • Deinstytucjonalizacja, rozumiana jako przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej, jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027.
853.	Gmina Gródek nad Dunajcem/ Ośrodek Pomocy Społecznej	Priorytet 5, cel szczegółowy 4k- Regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, kierowane do dzieci i młodzieży; w szczególności w zakresie wad wzroku, słuchu i mowy, wad postawy oraz w zakresie wczesnej interwencji	176/177	<p>Obecnie obowiązujący „Program zdrowotny w zakresie wczesnej interwencji” kończy się w roku 2021. Z uwagi na okres pandemiczny, w którym usługi dla osób z niepełnosprawnością były ograniczane – konieczne jest jak najszybsze zapewnienie kontynuacji Programu (zwłaszcza w kontekście zakończenia innego programu wspierania dziecka z niepełnosprawnością, tj. Programu „Za życiem”).</p> <p>1. Zwraca się także uwagę, że obecne obowiązujący „Program zdrowotny” łączył konieczność uwzględnienia w jednym wniosku aplikacyjnym dwóch działań: badań prenatalnych oraz wczesnej interwencji. Powodowało to zawężenie potencjalnego katalogu podmiotów, które mogły się ubiegać o wsparcie w ramach konkursu. Zgodnie z doświadczeniem Stowarzyszenia, które było jednym z realizatorów projektu w ramach Podziałania 9.2.1 typ A</p> <p>RPO WM na lata 2014-2020, podmioty realizujące projekty specjalizowały się bądź w badaniach prenatalnych bądź we wczesnej interwencji. Zwrócić należy uwagę na stosunkowo małą liczbę aplikujących podmiotów – co mogło być spowodowane właśnie koniecznością realizacji dwóch modułów w jednym projekcie.</p> <p>Należy rozważyć, aby działania w zakresie wczesnej interwencji mogły by realizowane w</p>	Rok 2022 r. będzie okresem, kiedy wsparcie dla rodziny z małym dzieckiem z niepełnosprawnością będzie zawieszono – wnioskuje się zatem o uruchomienie konkursu dla tego działania w pierwszej kolejności po przyjęciu nowego Programu wczesnej interwencji.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Regionalne Programy Zdrowotne mogą być realizowane pod warunkiem ich zatwierdzenia przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, a ich opracowywaniem wraz z określeniem grup docelowych oraz zakresem wsparcia zajmują się eksperci z danego obszaru zdrowia.</p>

				<p>ramach potencjalnego konkursu niezależnie od badań prenatalnych.</p> <p>2. Dodatkowo – program zdrowotny niejako narzucał odgórnie liczbę form wsparcia dla dzieci w wieku 0-3 i 4-7 – bez możliwości uwzględnienia indywidualnych potrzeb każdego dziecka. Należy zatem rozważyć w zapisach nowego „Programu zdrowotnego wczesnej interwencji” zapisy elastyczne, które pozwolą dobierać wsparcie w zależności od potrzeb i rodzaju niepełnosprawności danego uczestnika.</p> <p>3. Z uwagi na zmiany w zakresie edukacji włączającej (umożliwienie procesu wsparcia dla dziecka z niepełnosprawnością w placówce oświatowej, w tym w zakresie fizjoterapii czy terapii SI) należy zastanowić się nad katalogiem podmiotów, które mogą świadczyć usługi w zakresie wczesnej interwencji. Czy placówki oświatowe/ podmioty 3 sektora zajmujące się statutowo wsparciem na rzecz osób z niepełnosprawnością, a nie posiadające statutu podmiotu leczniczego, będą mogły być włączone w realizację programu zdrowotnego w zakresie wczesnej interwencji? (podobnie jak to było w ramach konkursu 9.2.1 typ projektu B. wdrożenie programów zdrowotnych ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów dzieci i młodzieży).</p>		
854.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy h,</p> <p>Powiązane rodzaje działań</p>	164	<p>Propozycja zapisu:</p> <p>Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna i mieszkaniowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo mająca na celu poprawę ich sytuacji na rynku pracy oraz zwiększenia aktywności w wymiarze społecznym;</p>	<p>Proponujemy rozszerzenie katalogu form aktywizacyjnych, aby umożliwić maksymalnie szeroki zakres wsparcia, adekwatnie do potrzeb osób wymagających wsparcia.</p> <p>Elementy związane ze wsparciem osób w poprawie ich sytuacji mieszkaniowej oraz związanej dostępem do kultury może mieć bardzo pozytywny wpływ na aktywizację tych osób i pełne uczestnictwo w życiu społeczno-zawodowym.</p>	Uwaga uwzględniona

855.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy h, Powiązane rodzaje działań		Proponujemy zapis: Wsparcie bezpośrednie podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej ;	Proponujemy rozszerzenie zapisów, aby wsparcie w FE dla Małopolski było zgodne z założeniami ogólnopolskiej polityki na rzecz rozwoju ekonomii społecznej tj. z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej. Zwracamy przy tym uwagę na potrzebę zapewnienia przedsiębiorstwom społecznym dostępu do wsparcia reintegracyjnego (również w wymiarze finansowym). Zgodność z KPRES wynika z Umowy Partnerstwa. Proponujemy aby nie tylko zakres wsparcia ale także wskaźnik dot. liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych był zgodny z KPRES.	Uwaga uwzględniona
856.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy i, Powiązane rodzaje działań	168	Nie do końca jasne jest w tym przypadku pojęcie reemigrantów. Warto byłoby albo z niego zrezygnować albo doprecyzować.	Czy chodzi o obywateli państw trzecich którzy powracają do Polski po wyemigrowaniu do innych państw europejskich? Wydaje się że pojęcie reemigranta raczej odnosi się do Polaków powracających z zagranicy, w tym zarówno z emigracji zarobkowej jak i tych którzy są repatriantami. Wsparcie reemigrantów-Polaków raczej powinno odbywać się w celu h lub l.	Wyjaśnienie Na obecnym etapie prac IZ zwrócić się do MFiPR o wyrażenie na pozostawienie wsparcia dla reemigrantów w celu (i) w niezmiennym kształcie oraz umożliwienie IZ podjęcie rozmów z KE w celu uzyskania zgody na wspieranie w projekcie WUP „Nowy start w Małopolsce” obok obywateli państw trzecich (którzy będą zasadniczą grupą docelową) także (w ograniczonej skali) reemigrantów jako odstępstwo od LD (w celu (i) a nie w celu (a)) . Zależy nam by realizowany był jeden, kompleksowy projekt skierowany do obu grup, choć w zasadniczej mierze do obywateli państw trzecich. Zwracamy uwagę, że zaplanowany nowy projekt w celu (i) jest inny rodzajowo od projektu realizowanego obecnie w PI 8(i) z RPO 2014-2020 (nowy projekt będzie kompleksowy i będzie zawierał różnorodne narzędzia wsparcia). Nie chcemy także sztucznie dzielić projektu na 2 odrębne co jest nieracjonalne kosztowo.
857.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy k,	176	Przenieść wsparcie na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży oraz na rzecz rozwoju usług interwencji kryzysowej do celu l.	Wsparcie tej grupy i tych usług w celu l jest zgodne z Rekomendacjami MFiPR pt. „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych”. Dodatkowo dzięki umieszczeniu tych usług i tych grup w celu l nie będą między sobą konkurowały projekty z zakresu wsparcia dzieci i wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Skala usług	Uwaga nieuwzględniona Przytoczony dokument nie ma statusu obligatoryjnego, CS(k) zgodnie z nazwą ma służyć rozwojowi usług społecznych wśród, których znajdują się także usługi wsparcia rodziny, dzieci i rodzinnej pieczy zastępczej, a także interwencji kryzysowej obok całego spektrum usług opiekuńczych oraz wsparcia opiekunów nieformalnych (taka kategoryzacja była z powodzeniem stosowana w obecnym okresie programowania

		Powiązane rodzaje działań			potrzebnych na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu jest daleko większa, co może w praktyce oznaczać, że w konkursach będą wygrywały projekty dla tej grupy, a projekty np. na rzecz dzieci i rodzin nie będą w praktyce realizowane.	i jest rozpoznawalna przez potencjalnych wnioskodawców) Natomiast CS(I) jest dedykowany projektom systemowym OPS/PCPR, które zajmują się osobami szczególnie zagrożonymi wykluczeniem społecznym w tym dziećmi. Będą mogły tym samym realizować projekty dotyczące integracji społecznej bez konieczności spełniania warunku efektywności zatrudnieniowej (wymóg ten w obecnym okresie programowania zniechęcał OPS/PCPR do realizowania projektów).
858.	Ogólnopolski i Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy k, Powiazane rodzaje działań	177	Przeformułować zapis dotyczący CUS, uogólniając i uelastyczniając zakres wsparcia – tak żeby był adekwatny również po zmianach ustawy Propozycja zapisu: Wsparcie rozwoju usług i procesu deinstytucjonalizacji za pośrednictwem Centrów Usług Społecznych	Warto wskazać, że rozwój usług społecznych i wsparcie procesu deinstytucjonalizacji będzie realizowane za pośrednictwem centrów usług społecznych nie tylko na poziomie gminy ale także na poziomie ponadgminnym. Obecne zapisy wskazują tylko na rozwój CUS na poziomie gminy. Formuła ponadgminna jest możliwa i może być szansą dla gmin małych, wiejskich, których samodzielną nie stać na określone usługi. Jednocześnie nie należy koncentrować się na wsparciu wyłącznie tworzenia CUS, gdyż CUS jest formułą świadczenia usług, usługi mogą być realizowane przez już istniejące albo utworzone poza projektem CUS. Proponujemy sformułować zapis bardziej ogólnie. Trzeba też pamiętać, że samo utworzenie CUS bez przekazania środków na rozszerzenie skali i rodzajów usług nie jest wystarczające i nie będzie zachęcało do sięgnięcia po środki. Warto robić to tak jak w pilotażu PO WER, gdzie były środki na utworzenie ale też na usługi. Innym wariantem jest dopuszczenie tworzenia się CUS na bazie po prostu projektów na wiązkę usług społecznych. Wówczas tak jak to określono w Rekomendacjach MFIPR utworzenie CUS będzie niejako wartością dodaną z projektu np. gdy CUS powstanie w konsekwencji realizacji projektu na wiązkę/pakiet usług.	Wyjaśnienie Typ projektu pozostaje w zgodzie z zapisami ustawy o centrach usług społecznych. Można wprowadzać zmiany redakcyjne, które jednak nie zmieniają istoty tego przedsięwzięcia polegającego na stworzeniu warunków do świadczenia usług w zgodzie z zasadami deinstytucjonalizacji na poziomie lokalnym z wykorzystaniem formuły CUS jako jednostek odpowiadających za diagnozowanie, planowanie, organizowanie, świadczenie i koordynację usług społecznych w wymiarze gminnym lub ponadgminnym.

859.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy k, Powiązane rodzaje działań	177	<p>Uzupełnić zakres wsparcia o rozwoju usług dla rodzin i opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>Propozycja zapisu:</p> <p>- rozwój usług społecznych dla rodzin i opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu</p>	<p>Obecnie ciężar opieki spoczywa przede wszystkim na rodzinach osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W ten sposób „zaopiekowanych” jest większość seniorów w Polsce. Ich liczbę szacuje się na 2,5 mln osób. A więc problem opieki dotyczy ok. 2,5 mln rodzin w Polsce.</p> <p>Potrzebne są usługi które będą te osoby wspierać:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostęp do poradnictwa (w tym psychologicznego, opiekuńczo-pielęgnacyjnego, architektonicznego), 2. dostęp do kompleksowej informacji o świadczeniach i możliwych formach wsparcia w ramach różnych systemów pomocowych, szkolenia, 3. dostęp do wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjno-opiekuńczo-rehabilitacyjnego, 4. dostęp do opieki wytchnieniowej dziennej i całodobowej 5. możliwość udziału w grupach samopomocowych <p>To kluczowe elementy systemu wsparcia dla rodzin i opiekunów osób potrzebujących wsparcia (seniorów, osób długotrwale chorych, osób z niepełnosprawnościami).</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W Małopolsce tego rodzaju wsparcie było realizowane w latach 2014 – 2020 i przewiduje się kontynuację tego wsparcia. Zostało ono ujęte w typie projektu: „Usługi w zakresie zapewnienia opieki osobom niesamodzielnym, w tym ze względu na wiek, oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych”.</p> <p>Szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.</p>
860.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy k, Powiązane rodzaje działań	176	<p>Niezbędne jest rozszerzenie zakresu wsparcia o mieszkania inne niż chronione (wspomagane i z usługami)</p> <p>Propozycja zapisu:</p> <p>Usługi w zakresie rozwoju mieszkalnictwa chronionego, mieszkalnictwa wspomaganego i innych rodzajów mieszkań z usługami</p>	<p>Rozwój mieszkalnictwa jest kluczowy z perspektywy deinstytucjonalizacji. Jednocześnie obecna formuła mieszkań chronionych jest zbyt wąska dla wsparcia części grup i zbyt sztywna (nieadekwatna do potrzeb odbiorców usług). Jednocześnie stale pojawiają się nowe rozwiązania mieszkaniowe np. związane z funkcjonowaniem społecznych agencji najmu dlatego proponujemy zapis szerszy i dający szansę na bardziej elastyczne podejście na etapie wdrażania.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie.</p>

861.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy k, Powiązane rodzaje działań	176	Niezbędne jest rozszerzenie zakresu wsparcia od dzieci w innych instytucjach ale i konkretyzacja zapisów. Propozycja zapisu: Usługi w zakresie wsparcia rodziny, rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, wsparcia dzieci i młodzieży instytucjach i w społeczności lokalnej oraz kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą lub instytucje dla dzieci	Wsparcie na rzecz dzieci i młodzieży nie może ograniczać się tylko do dzieci w rodzinach i dzieci w pieczy zastępczej. Ok. 15 tys dzieci mieszka w placówkach innych niż instytucjonalna piecza zastępcza np. młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Jednocześnie akcent powinien być położony na wsparcie rodzin i rodzinnej pieczy zastępczej. Wsparcie instytucji jest niezgodne z nurtem deinstytucjonalizacji. Dlatego proponujemy rozbudowanie typu operacji i konkretyzację	Wyjaśnienie PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(l) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.
862.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy k, Powiązane rodzaje działań	176	Wśród typów wsparcia brakuje wsparcia na opuszczanie placówek przez osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Propozycja dodania zapisu: wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych na podstawie indywidualnych planów usamodzielniania z wykorzystaniem mieszkalnictwa wspomaganego, usług opiekuńczych, asystentury osobistej, kręgów wsparcia i innych usług specjalistycznych;	Część osób, zwłaszcza z niepełnosprawnościami, które przebywają w DPS mogłyby prowadzić niezależne życie w społeczności i warto takie wsparcie umożliwić.	Wyjaśnienie Zakres ten mieści się z typie projektu „Usługi w zakresie zapewnienia opieki osobom niesamodzielnym, w tym ze względu na wiek, oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnym”. Szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.
863.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy k, Powiązane rodzaje działań	176	Wśród typów działań brakuje wsparcia dla instytucji w otwieraniu się na nowe usługi tzw. usługi w społeczności lokalnej. Proponujemy uzupełnić katalog typów działań. Propozycja dodania zapisu: • wsparcie otwierania się placówek całodobowych o charakterze długoterminowym na usługi w społeczności lokalnej, poprzez uruchamianie (w oparciu o posiadane zasoby) dodatkowych usług, w tym m.in form wsparcia	Proces deinstytucjonalizacji zakłada, że wykorzystywane będą zasoby istniejących instytucji, dlatego warto jest umożliwić im realizację nowych usług tzw. usług w społeczności lokalnej np. uruchamianie mieszkań wspomaganym, dziennych form pobytu czy opieki wytchnieniowej.	Uwaga uwzględniona • Proponowany zapis zostanie uzupełniony o zapisy odnośnie wspierania placówek całodobowych w zakresie poszerzenia swojej działalności o usługi środowiskowe zgodne z deinstytucjonalizacją. • Działania związane z przygotowaniem, uzyskaniem i zmianą kompetencji pracowników placówek mogą być realizowane w ramach planowanego projektu ROPS, w trybie niekonkurencyjnym, w którym organizowane będą szkolenia dla kadry podmiotów realizujących usługi społeczne w środowisku.

				<p>dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, mieszkalnictwa wspomaganego, a także pomocniczo realizacja działań związanych z przygotowaniem, uzyskaniem i zmianą kompetencji pracowników placówek w działaniach poza placówkami;</p>		
864.	<p>Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych</p>	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy k,</p> <p>Powiązane rodzaje działań</p>	176	<p>Bardzo dobrym pomysłem jest szkolenie i doskonalenie kadr w trybie pozakonkursowym, ale też wydaje się, że nie należy wykluczać opcji ewentualnego uzupełniania kompetencji w ramach projektów dotyczących poszczególnych usług.</p> <p>Propozycja zapisu:</p> <p>Szkolenie i doskonalenie kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej (planowana realizacja w trybie pozakonkursowym oraz jako element projektów dotyczących usług wyłącznie uzupełniająco)</p>	<p>Czasami określani projektodawcy przy realizacji usług będą potrzebowali wdrożyć jakąś metodę pracy i do tego przeszkolić pracowników. Wydaje się, że nie należy ograniczać możliwości realizacji takiego wsparcia, ale z zaznaczeniem że to tylko element uzupełniający.</p> <p>Zwłaszcza gdy w projekcie pozakonkursowym określony rodzaj szkoleń nie jest prowadzony lub gdy jest rozbieżność harmonogramów realizacji projektu pozakonkursowego i projektu z usługami.</p>	<p><u>Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Założeniem projektu pozakonkursowego, którego realizatorem będzie ROPS jest standaryzacja szkoleń i dotarcie z ich ofertą równomiernie do wszystkich podmiotów realizujących usługi społeczne na terenie całego województwa. Dopuszczenie tego rodzaju działań w pozostałych projektach doprowadzi do rozmycia się interwencji oraz jest nieefektywne finansowo.</p>
865.	<p>Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych</p>	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy k,</p> <p>Powiązane rodzaje działań</p>	176	<p>Proponujemy dodać zapis:</p> <p>Szczegóły interwencji w zakresie rozwoju usług społecznych i procesu deinstytucjonalizację w ramach (k) i (l) będą określone w Regionalnym Planie Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji, za który odpowiada Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej</p>	<p>Zgodnie z Rekomendacjami MFiPR. Celem jest zapewnienie spójności między polityką społeczną krajową a wykorzystaniem środków funduszy europejskich.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie w przypadku opracowania wymienionego dokumentu.</p>
866.	<p>Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych</p>	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy k,</p>	180	<p>Propozycja zmiany zapisów dotyczących dzieci i młodzieży, w tym po usamodzielnieniu:</p> <p>dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej lub w instytucjach całodobowych oraz ich</p>	<p>Proponujemy zrezygnować z dodawania zapisu „do 18 roku życia”. W pieczy zastępczej można przebywać do 25 roku życia, jeżeli osoba się uczy. Dodatkowo proponujemy rozszerzyć kategorię rodzin o rodziny adopcyjne. Proponujemy też rozszerzyć grupę o dzieci przebywają nie tylko w instytucjonalnej pieczy</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Zapis zostanie uzupełniony w proponowanym zakresie.</p>

		Grupy docelowe		rodziny biologiczne, zastępcze, adopcyjne usamodzielniani wychowankowie z pieczy zastępczej oraz z instytucji całodobowych	zastępczej ale też w innych instytucjach np. MOW, MOS, DPS. Również w przypadku usamodzielnionych wychowanków proponujemy posługiwanie się szerszą kategorią. Nasza propozycja jest dużo bardziej kompleksowa, obejmuje wszystkie formy pieczy rodzinnej i instytucjonalnej, a nie tylko rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Obok rodzin zastępczych są też rodzinne domy dziecka a obok POW funkcjonują regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne i interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Dodatkowo zwracamy uwagę że funkcjonują poza pieczą zastępczą różne formy instytucji całodobowych (MOW, MOS, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, DPS w których przebywają dzieci). Obecny zapis jest bardziej kompleksowy	
867.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy I, Powiązane rodzaje działań	181	Realizacja wsparcie bez efektywności zatrudnieniowej dla klientów ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie,	Zwracamy uwagę na ryzyko, że działania w zakresie aktywizacji społecznej w ramach I będą dużo bardziej popularne niż działania aktywizacji społeczno-zawodowej w h. I będzie wewnętrzna konkurencja w ramach programu między celami.	Wyjaśnienie Ryzyko takie nie powinno wystąpić z uwagi na zasadnicze różnice pomiędzy osobami pozostającymi pod opieką OPS/PCPR w CS(I), a osobami, które stanowią grupę docelową w CS (h) np. osoby w kryzysie bezdomności nie będą raczej uczestniczyć w projektach CS(h), natomiast osoby, które są tylko biernie zawodowo raczej się znajdą w projektach CS (h).
868.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	Cel szczegółowy 4(k) Powiązane rodzaje działań	176	Dodanie następujących powiązanych rodzajów działań: 1. upowszechnienie form wspólnego zamieszkiwania osób niespokrewnionych oraz zamieszkiwania dziennego lub całodobowego opiekunów w mieszkaniach osób wymagających wsparcia wraz z niezbędnymi usługami; rodzinne domy pomocy; 2. rozwój mieszkalnictwa adaptowalnego (w tym terapeuta przestrzeni, doradztwo architektoniczne, dostosowanie i niezbędny remont, zakup niezbędnych urządzeń i wyposażenia); rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i mieszkań chronionych oraz	W powiązanych działaniach należy rozwinąć katalog działań związanych z rozwojem i tworzeniem rozwiązań mieszkaniowych dla beneficjentów wsparcia. Zintegrowane usługi, świadczone w społeczności lokalnej, obejmujące wsparcie mieszkaniowe połączone z usługami społecznymi to główny kierunek, w jakim należy prowadzić działania w ramach celu szczegółowego 4(k), aby zapewnić deinstytucjonalizację. Postulujemy dodanie działań związanych z upowszechnieniem form wspólnego zamieszkiwania osób niespokrewnionych (np. popularnym i korzystnym rozwiązaniem są co-housingi senioralne, w Polsce realizowane np.	Wyjaśnienie PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(k) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOOP oraz kryteriów.

				<p>innych rozwiązań mieszkaniowych, w tym zapewnienie kosztów remontu, adaptacji, zakupu wyposażenia oraz zapewnienia usług wspierających dla mieszkańców;</p> <p>3. wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe;</p> <p>4. tworzenie i rozwój rozwiązań z zakresu najmu społecznego, w tym społecznych agencji najmu;</p>	<p>przez TBS) oraz rozwój mieszkalnictwa adaptowalnego, wspomagane i mieszkań chronionych z możliwością wyposażenia w sposób wspierający mieszkańców. Te działania zostały wprost wskazane w Rekomendacjach MFIPR jako rekomendowane dla celu szczegółowego (k).</p> <p>Postulujemy również uwzględnienie szerszego działania obejmującego zarówno mieszkalnictwo wspomagane, chronione, jak i inne rozwiązania mieszkaniowe pozwalające realizować analogiczne funkcje. Praktyka dowodzi, że w wielu przypadkach tworzone są również inne rozwiązania (np. gdański model mieszkań ze wsparciem), które pozwalają zaspokajać potrzeby beneficjentów.</p> <p>Dodatkowo, postulujemy dodanie rodzaju działania związanego z najmem społecznym, w tym w szczególności z SAN (por. uzasadnienie do uwagi 1 powyżej). Jest to adekwatne wsparcie zarówno dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem, jak i usamodzielniającej się młodzieży czy osób potrzebujących wsparcia w funkcjonowaniu. Dodanie SAN będzie korzystne dla zapewnienia gminom możliwości finansowania takich działań, co przyczyni się do realizacji zakładanego celu 4(k).</p>	
869.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	Cel szczegółowy 4(l) Powiązane rodzaje działań	181	<p>Proponujemy nadanie brzmienia:</p> <p>„Integracja społeczna osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej oraz z największymi deficytami w zakresie kompetencji społecznych opiera się na świadczeniu zintegrowanych usług w społeczności lokalnej, w tym na tworzeniu i rozwijaniu systemu usług łączących wsparcie mieszkaniowe i społeczne, w tym mieszkań chronionych, wspomaganych i najmu społecznego. Wsparcie kierowane będzie w szczególności do osób w kryzysie bezdomności i wykluczonych mieszkaniowo (oraz ich otoczenia i kadr), a także do dzieci, młodzieży i młodych</p>	<p>Po pierwsze, kierowanie wsparcia jedynie do klientów pomocy społecznej jest nieuzasadnionym ograniczeniem kręgu osób korzystających ze wsparcia.</p> <p>Należy rozbudować opis jasno wskazując na szeroki katalog grup docelowych objętych wsparciem w ramach tego celu. Konieczne jest objęcie wsparciem n.in. dzieci, młodzieży i młodych dorosłych, rodzin z dziećmi, kandydatów do włączenia się do systemu opieki zastępczej, kadr, ofiar przemocy, osób potrzebujących interwencji kryzysowej, osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie rekomendowanych działań w CS(l) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.</p>

			<p>dorostych wymagających wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnością oraz do dzieci i osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej spowodowanej sytuacją rodzinną lub zdrowotną.</p> <p>Projekty realizowane będą przez jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, inne podmioty prowadzące placówki całodobowe oraz partnerstwa publiczno-społeczne. Projekty Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie realizowane będą bez wymogu efektywności zatrudnieniowej.</p> <p>W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie pozakonkursowej oraz konkursowej ścieżki wyboru projektów.</p> <p>Powiązane rodzaje działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą i inne instytucje całodobowe, w tym poprzez wsparcie opiekunów/asystentów usamodzielniania, budowanie kręgów wsparcia, mieszkania wspomagane, chronione, inne łączące usługi mieszkaniowe i społeczne i mieszkania w najmie społecznym, w tym w szczególności społeczne agencje najmu; 2. wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym społecznych agencji najmu; 3. wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze 	<p>wykluczeniem mieszkaniowym, ich otoczenia oraz kadr świadczących usługi, a także osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających kompleksowej aktywizacji społecznej zidentyfikowanych na poziomie regionalnym (nie określone w innych celach i grupach). Niedopuszczalnym jest zawężenie tego katalogu tylko do klientów pomocy społecznej, co znacząco zawęzi katalog osób uprawnionych do wsparcia.</p> <p>Po drugie, zdanie „Projekty realizowane będą [...]” jest niejasne i należy doprecyzować, że nie tylko OPS i PCPR będą realizować projekty w ramach tego celu. Konieczne jest uwzględnienie jako beneficjentów zarówno (i) jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych; (ii) podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych; (iii) przedsiębiorstw społecznych; (iv) innych podmiotów prowadzących placówki całodobowe oraz (v) partnerstw publiczno-społecznych, zgodnie z Rekomendacjami MFIPR.</p> <p>Po trzecie, ograniczenie jedynie do pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów, jest niecelowe i zawężające możliwość korzystania ze wsparcia w ramach tego celu szczegółowego. Zgodnie z Rekomendacjami w obszarze bezdomności, interwencji kryzysowej i wykluczenia społecznego dopuszczone są projekty konkursowe. Postulujemy uwzględnienie projektów konkursowych w FEM w tych obszarach, co umożliwi lepsze i bardziej efektywne wykorzystanie funduszy.</p> <p>Po czwarte, należy wskazać przynajmniej przykładowe powiązane rodzaje działań, w szczególności wskazując działania dedykowane dzieciom, młodzieży, młodym dorosłym, osobom w kryzysie bezdomności i wykluczonym mieszkaniowo oraz osobom wykluczonym</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>długoterminowym polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami, m.in. w formie wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wychowawczego, mieszkalnictwa wspieranego oraz – jako element działań – przygotowanie, uzyskanie i zmianę kompetencji pracowników placówek całodobowych w działaniach poza placówkami;</p> <p>4. usługi interwencji kryzysowej (obejmujące m.in. tworzenie i rozwój ośrodków interwencji kryzysowej i punktów interwencji kryzysowej, zapewnienie dostępu do usług dla osób w sytuacjach kryzysowych);</p> <p>5. usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie;</p> <p>6. wsparcie usług środowiskowych skierowanych do osób w kryzysie bezdomności i wykluczonych mieszkaniowo;</p> <p>7. wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe dla osób w kryzysie bezdomności w tym programu „Najpierw mieszkanie” czy społecznych agencji najmu;</p> <p>8. szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji.”</p>	<p>społecznie i zagrożonym wykluczeniem, zgodnie z Rekomendacjami MFIPR.</p> <p>W szczególności należy wskazać na działania zmierzające do rozwoju rozwiązań mieszkaniowych, w tym mieszkań wspomaganych, chronionych i najmu społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem społecznych agencji najmu. Są to rozwiązania, które mogą służyć różnym grupom, w tym ofiarom przemocy, usamodzielniającym się młodym osobom dorosłym, osobom doświadczającym bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego.</p>	
870.	Fundacja Habitat for	Cel szczegółowy 4(l) Główne grupy docelowe	181	Główne grupy docelowe:	Należy uzupełnić opis grup docelowych, tak aby adekwatnie kierować wsparcie w ramach tego celu szczegółowego do osób tego potrzebujących. Należy rozszerzyć wskazany	<p>Wyjaśnienie</p> <p>PR FEM 2021-2027 został uzupełniony ogólnie w tym zakresie, natomiast bardziej szczegółowe zapisy odnośnie</p>

	Humanity Poland			<ol style="list-style-type: none"> 1. klienci ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, 2. osoby w kryzysie bezdomności i wykluczone mieszkaniowo oraz zagrożone tymi zjawiskami, ich otoczenie oraz kadry świadczące usługi, 3. ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie i ich otoczenie, kadry świadczące usługi dla ofiar przemocy, 4. osoby potrzebujące interwencji kryzysowej i ich otoczenie, kadry świadczące usługi interwencji kryzysowej, 5. osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym wymagające kompleksowej aktywizacji społecznej zidentyfikowane na poziomie regionalnym (nie określone w poprzednich celach szczegółowych i kategoriach), 6. dzieci, młodzież i młodzi dorośli wymagający wsparcia, a także rodziny z dziećmi (biologiczne, zastępcze, adopcyjne), ich otoczenie i kadry realizujące wsparcie na ich rzecz, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnością. 	<p>katalog grup docelowych, który został ujęty w FEM w sposób bardzo wąski.</p> <p>Po pierwsze, należy zmienić opis grupy osób doświadczających bezdomności, uwzględniając też osoby doświadczające wykluczenia mieszkaniowego, a także otoczenie tych osób i kadry z nimi współpracujące.</p> <p>Po drugie, należy uwzględnić ofiary przemocy i osoby potrzebujące interwencji kryzysowej.</p> <p>Po trzecie, należy rozbudować i uszczegółwić opis grupy dzieci i młodzieży.</p>	<p>rekomendowanych działań w CS(I) zostaną zastosowane na etapie konstruowania SzOP oraz kryteriów.</p>
871.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	Cel szczegółowy 4(l) Główne grupy docelowe	182-183	<p>Należy dodać wskaźniki obrazujące (i) przyrost liczby mieszkań chronionych, wspomaganych, społecznych agencji najmu i innych rozwiązań łączących wsparcie mieszkaniowe i usługi oraz (ii) liczbę osób, które skorzystały z takiego wsparcia.</p> <p>Proponujemy:</p> <p>„Liczba utworzonych mieszkań społecznych, tj. (i) mieszkań chronionych, (ii) mieszkań</p>	<p>Wskaźniki produktu i rezultatu przewidziane dla celu szczegółowego 4(l) nie pozwolą odpowiednio monitorować realizacji tego celu. Konieczne jest uwzględnienie wskaźników, które pozwolą odnotować przyrost liczby mieszkań chronionych, wspomaganych, społecznych agencji najmu i innych rozwiązań łączących wsparcie mieszkaniowe i usługi oraz (ii) liczbę osób, które skorzystały z takiego wsparcia. Zwracamy uwagę, że nie należy posługiwać się wskaźnikiem dotyczącym mieszkań socjalnych</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostały najistotniejsze wskaźniki opisujące główne typy działań i są zgodne z Załącznikiem 1 Wspólne wskaźniki dotyczące wsparcia ogólnego z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym oraz Załącznikiem II Wspólne wskaźniki dotyczące działań w ramach EFS+ ukierunkowanych na włączenie społeczne osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. L), zgodnie z art. 7 ust.5 akapit pierwszy Rozporządzenia Parlamentu</p>

				<p>wspomaganych oraz innych form mieszkań z usługami, (iii) mieszkań w ramach najmu społecznego (w tym w ofercie społecznych agencji najmu).” oraz</p> <p>„Liczba osób objętych wsparciem w nowoutworzonych mieszkaniach społecznych, tj. (i) mieszkaniach chronionych, (ii) mieszkaniach wspomaganych oraz innych formach mieszkań z usługami, (iii) mieszkaniach w ramach najmu społecznego (w tym w ofercie społecznych agencji najmu).”</p>	<p>czy najmu socjalnego (zgodnie z uzasadnieniem uwagi 2 powyżej).</p>	<p>Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24.06.2021 r. w sprawie EFS+ oraz Listą Wskaźników Kluczowych (LWK2021). Proponowany wskaźnik nie znajduje się w ww. dokumentach, ale może zostać zastosowany na poziomie projektu, o ile będzie adekwatny do realizowanej interwencji.</p>
872.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p> <p>Tabela 1. Wskaźniki produktu</p>	166	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

		Tabela 2. Wskaźniki rezultatu				
873.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(i) wspieranie integracji społeczno- gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	168	Przyjęcie w tym działaniu jedynie trybu pozakonkursowego wyklucza udział w jego realizacji wyspecjalizowanych i doświadczonych w takich działaniach NGO. Należy rozszerzyć listę beneficjentów w tym zakresie.	Uzupełnienie	Wyjaśnienie W celu standaryzacji i zagwarantowania równomiernego wsparcia, dla tych grup docelowych na terenie całego województwa podjęto decyzję o realizacji projektu pozakonkursowego, którego realizatorem będzie Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, fakt ten nie wyklucza możliwości udziału NGO w postaci partnerów w projekcie.
874.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(i) wspieranie integracji społeczno- gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	169	„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansową zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS.” Prośba o wyjaśnienie jak wyżej	Wyjaśnienie, korekta	Wyjaśnienie Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach Programu Regionalnego FEM nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji.
875.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(i) wspieranie integracji	169 - 170	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.

		<p>społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</p> <p>Tabela 1. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki rezultatu</p>				
876.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(j) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie</p> <p>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</p>	173	<p>„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansowaną zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS.”</p> <p>Prośba o wyjaśnienia i korektę jak wyżej.</p>	Wyjaśnienie, korekta	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach Programu Regionalnego FEM nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji.</p>
877.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(j) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności</p>	173 - 174	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.</p>

		<p>marginalizowanych, takich jak Romowie</p> <p>Tabela 1. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki rezultatu</p>				
878.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(k) zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem</p>	176	Literówka – opieki długoterminowej	Literówka	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Błędy literowe zostaną poprawione.</p>

		dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe				
879.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony</p>	176	<p>„Szkolenie i doskonalenie kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej (planowana realizacja w trybie pozakonkursowym),”</p> <p>Tryb pozakonkursowy powinien zostać zmieniony na konkursowy. Jakie jest wyjaśnienie dla zastosowania takiego trybu?</p>	Wyjaśnienie, korekta	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Szkolenie i doskonalenie kadr działających w różnych systemach – pomocy społecznej, wsparcia rodziny, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie a więc obszarach świadczenia usług jest zadaniem własnym samorządu województwa zawartym w ustawach o pomocy społecznej, wsparciu rodziny i pieczy zastępczej oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Stanowi to podstawę do wyodrębnienia pozakonkursowego trybu realizacji tego zadania, analogicznie zresztą jak było to w okresie 2007 – 2014, kiedy również zadania szkoleniowe realizowane były w trybie systemowym przez samorząd regionalny . Taki sposób realizacji daje gwarancję dostępu do oferty szkoleniowej na zasadzie powszechności dla kadr zatrudnionych na terenie całego województwa – analogiczny efekt jest trudny do osiągnięcia przy zastosowaniu trybu konkursowego gdyż w tym przypadku dostęp do oferty jest zależny od obszaru realizacji poszczególnych zakontraktowanych projektów a te są często zdeterminowane lokalizacją Beneficjenta. Poza tym, ROPS, który w imieniu samorządu województwa, będzie operatorem tego zadania w trybie pozakonkursowym jest jednostką o bardzo bogatym doświadczeniu z zakresie realizacji szkoleń (setki osób rocznie korzystają z oferty szkoleniowej, superwizyjnej, seminaryjnej i innej nastawionej na doskonalenie kompetencji).</p>

		<p>socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe</p>				
880.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym</p>	178	<p>„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansowaną zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS.”</p> <p>Prośba o wyjaśnienie i korektę jak wyżej</p>	Wyjaśnienie, korekta	<p><u>Wyjaśnienie</u></p> <p>Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach Programu Regionalnego FEM nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji.</p>

		wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe				
881.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(k) zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja</p>	179	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad PR FEM 2021-2027.</p>

		<p>systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe</p> <p>Tabela 1. Wskaźniki produktu</p> <p>Tabela 2. Wskaźniki rezultatu</p>				
882.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 5. Społeczna Małopolska</p> <p>Cel szczegółowy 4(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem</p>	181	<p>„W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie jedynie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów”</p> <p>Proszę o wyjaśnienie takiej decyzji. Ten obszar działania jest dość często obsługiwany przez NGO</p>	Wyjaśnienie, korekta	<p>Wyjaśnienie</p> <p>OPS oraz PCPR z racji swoich ustawowych zadań mają równomierny na terenie całego regionu dostęp do osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym i korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Jednostki te posiadają także wykształconą i doświadczoną kadrę pracowników socjalnych, dlatego w celu zagwarantowania równomiernego dostępu do tego typu działań w całym województwie podjęto decyzję o ograniczeniu beneficjentów</p>

		społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci				w tym CS tylko do tych podmiotów. Natomiast NGO mogą pełnić w tego typu projektach rolę partnerów.
883.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	182	„W ramach Programu regionalnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Wsparcie tego rodzaju, w obszarach w których wykazano w ramach badania oceny ex-ante lukę finansową zostaną wdrożone w ramach programu krajowego FERS.” Prośba o wyjaśnienie i korektę jak wyżej.	Wyjaśnienie, korekta	Wyjaśnienie Wskazany zapis i odwołanie do FERS dotyczy wsparcia realizowanego poprzez instrumenty finansowe (tj. m.in. pożyczki). W ramach Programu Regionalnego FEM nie zakłada się udzielania instrumentów finansowych (np. pożyczek) w żadnym z celów szczegółowych EFS+. Wsparcie zaplanowano w formie dotacji.
884.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 5. Społeczna Małopolska Cel szczegółowy 4(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	182 - 183	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.

		Tabela 1. Wskaźniki produktu				
		Tabela 2. Wskaźniki rezultatu				
885.	Fundacja Przestrzeń do życia	Uwaga ogólna		W dokumencie pojawiają się podmioty ekonomii społecznej, ale nie przekłada się to na konkretne zapisy, ani wskaźniki	Wyjaśnienie, uzupełnienie	Wyjaśnienie W Priorytecie 5. Społeczna Małopolska w celu szczegółowym 4(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i <u>aktywnego</u> uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji określono wskaźnik <i>Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem.</i>
886.	Fundacja Przestrzeń do życia	Uwaga ogólna		W niewielu działaniach uwzględniono NGO jako beneficjentów. Nie ma to uzasadnienia w realnych możliwościach i potencjale sektora i powinno zostać zmieniono.	Do weryfikacji i uzupełnienia	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu. Wzór programu operacyjnego odnosi się nie do beneficjentów a do grup docelowych wsparcia, stąd takie zapisy w projekcie PR FEM 2021-2027.

Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
887.	Zielony Pierścień Tarnowa	Priorytet 6, cel szczegółowy 5 (i) oraz (ii)	184	Wykorzystanie oddolnego podejścia RLKS do tworzenia lokalnych oraz ponadlokalnych partnerstw w zakresie realizacji projektów z obszaru kultury, tworzenia i promocji ponadlokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz wydarzeń i inicjatyw z obszaru kultury i turystyki.	W ramach podjęcia RLKS i realizacji wielofunduszowych strategii rozwoju ujęte zostaną także przedsięwzięcia o charakterze ponadlokalnym zwłaszcza w obszarze turystyki, kultury i rekreacji, które mogą być realizowane w ramach tego celu .	<u>Uwaga uwzględniona</u> Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego.
888.	Gmina Gródek nad Dunajcem	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców	184-191	Usunięcie zapisu związanego z koniecznością opracowania strategii lokalnej. Wprowadzenie na to miejsce porozumienia między gminnego lub między powiatowego, który regulowałby podejmowanie wspólnych lub uzupełniających się działań tym w zakresie.	Narzucanie opracowania kolejnego dokumentu, jakim jest strategia lokalna, której zakres nie został określony, może powodować utrudnienie lub całkowitą niemożliwość realizacji projektów z zakresu turystyki. Gminy lub powiaty mogą nie być zainteresowane realizacją wspólnych lub wzajemnie uzupełniających się projektów. Jest to kolejny sztuczny dokument, który spowoduje jedynie duże obciążenie dla gmin np. wiejskich, związany z koniecznością posiadania opracowania, które będzie służyło jedynie aplikowaniu o środki. Dodatkowo może nastąpić analogiczna sytuacja jak w przypadku programów rewitalizacji, gdy w kolejnym okresie programowania taki dokument jest nieważny, a w sytuacji gmin wiejskich niepotrzebny, gdyż nie zostały dla takich gmin przewidziane środki w ramach rewitalizacji.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Wymóg przygotowania strategii terytorialnej jest obowiązkiem wynikającym z rozporządzenia ogólnego (2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021) oraz zapisów Umowy Partnerstwa. Strategie terytorialne muszą spełniać minimalne warunki określone w art. 29 rozporządzenia ogólnego. Będą musiały zawierać m.in. opis zintegrowanego podejścia w odniesieniu do potencjałów oraz potrzeb rozwojowych danego terytorium, zaangażowania partnerów społecznych, a także listę projektów , których identyfikacja w strategiach oznacza zapewnienie udziału władz miejskich, lokalnych lub innych organów terytorialnych w wyborze projektów. Szczegóły dotyczące zasad formułowania takich dokumentów, zaangażowania partnerów w to przedsięwzięcie, zostaną przekazane potencjalnym Wnioskodawcom w najbliższym możliwym terminie.
889.	Andrzej Domański Fundacja Invelo - fundacja działająca na rzecz kultury i dziedzictwa	Cel szczegółowy Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	184-190	W częściach dotyczących opisu działań dla obu celów szczegółowych w części: infrastruktury kultury oraz ochrony i rozwoju lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego doszczegółowienie zakresów wsparcia: <i>Projekty powinny opierać się na potencjale turystycznym i/lub kulturowym danego obszaru i</i>	W Umowie Partnerstwa 2021-2027 dla CP 5 podobnie jak CP 4 projekty w obszarze kultury i turystyki powinny łączyć elementy infrastrukturalne z miękkimi – rozwojem kapitału ludzkiego i społecznego. W obu powyższych celach wskazuje się na istotność zastosowania nowych technologii. Projekty w sektorze kultury powinny również sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości i trwałych miejsc pracy.	<u>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</u> Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych m.in. na etapie formułowania kryteriów oceny projektów.

	narodowego	5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie		<i>powinny tworzyć nowe usługi, łączyć się z działaniami z zakresu rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego oraz z zastosowaniem nowych technologii. Powinny również premiować rozwój przedsiębiorczości lokalnej i tworzenie trwałych miejsc pracy.</i>	Dziedzictwo kulturowe i walory turystyczne mogą być źródłem podnoszących jakość życia aktywności społecznych, nowych usług, tworzyć miejsca pracy i zwiększać bazę podatkową jst.	
890.	Gmina Biecz	2. Priorytety/ 6. Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców /Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	184	Wnosimy o utworzenie na bazie zabytkowego Szpitala św. Ducha w Bieczu (ul. Szpitalna) Marszałkowskiej Instytucji Kultury.	Obiekt posiada dokumentację techniczną, do zakończenia renowacji i remontu obiektu pozostały roboty budowlane wewnętrzne i wykończeniowe wraz z instalacjami oraz zagospodarowanie terenu	Uwaga nieuwzględniona Nie jest to uwaga do programu FEM 2021-27.
891.	Gmina Koszyce	Priorytet 6 Małopolska Bliżej Mieszkańców Cel szczegółowy Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	184	Dopuszczenie do realizacji turystycznego szlaku wodnego rzeką Szreniawa - utworzenie spływu kajakowego wraz z niezbędną infrastrukturą jako ukazanie cennych walorów przyrodniczych regionu	Rzeka Szreniawa przepływa przez kilka gmin woj. Małopolskiego począwszy od Olkusza przez Proszowice na Koszycach kończąc. Utworzenie turystycznego spływu kajakowego po rzece Szreniawie było by unikatową atrakcją turystyczną w skali regionu. Działanie przyczyni się zarówno dla ukazania piękna regionów wyżyny miechowskiej i płaskowyżu proszowickiego, jak i stworzy miejsca pracy dla obsługi powstałej infrastruktury i szlaku.	Wyjaśnienie W ramach priorytetu 6 przewidziano m.in. rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym budowę, renowację i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych , które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (np. szlaki górskie, trasy rowerowe, biegowe, wodne , narciarskie, wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą). Należy jednak pamiętać o warunku, że aby móc aplikować o środki w ramach priorytetu 6, właściwe władze lokalne

						muszą przygotować <i>strategię terytorialną</i> (zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego). Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów i powinny zawierać listę projektów (które będą mogły aplikować o wsparcie).
892.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	185	„ <i>Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego</i> ” Literówka: terytorialnego	Literówka	Uwaga uwzględniona Poprawiono literówkę.
893.	Gmina Stary Sącz	Priorytet 6 Małopolska bliżej obywateli	185	Wszystkie inwestycje realizowane w CP 5 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne (wskazane w art. 28 rozporządzenia ogólnego). Interwencja wspierana z CP 5 będzie realizowana z wykorzystaniem INT (tzw. innych narzędzi terytorialnych) . Aby móc aplikować o środki w ramach CP 5 właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną (zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego). Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	Gmina jest członkiem MOF, posiada własną strategię oraz wspólnie opracowuje strategię dla wdrażania planu finansowego ZIT (obszary wsparcia w ramach priorytetu I, II, III), nie posiada innej strategii ponadlokalnej (terytorialnej) . Czy nie wyklucza to jst z możliwości finansowania działań określonych w Priorytecie 6, szczególnie z zakresu: podniesienia jakości infrastruktury kultury, ochrony i rozwoju lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego,	Wyjaśnienie Gmina będąca członkiem ZIT, będzie miała dostęp do środków IIT w ramach priorytetu 6 (CP 5) . Zgodnie z obowiązującym projektem Umowy Partnerstwa: <i>Strategie terytorialne – w zależności od realizowanego instrumentu terytorialnego – mogą przybierać formę strategii ZIT lub strategii IIT. Na jednym obszarze będą mogły równolegle funkcjonować różne instrumenty terytorialne, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i nie będzie występowało podwójne finansowanie realizowanych w ich ramach projektów. Co do zasady wymagane będą osobne</i>

				<p>oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów.</p> <p>Wsparcie kierowane jest w szczególności na: rozwój infrastruktury kultury, ochronę i opiekę nad zabytkami, rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej.</p> <p>Wnioskuję się o uwzględnienie zapisu iż strategia dla wdrażania ZIT wraz jej planem finansowym pełni funkcje strategii terytorialnej.</p>	<p>rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej, bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych.</p> <p>Strategia dla wdrażania działań w ramach ZIT(plan finansowy) powinna uwzględnić projekty/działania, realizowane przez poszczególnych członków MOF (na podstawie indywidualnych strategii jst), tym samym powinna pełnić funkcje strategii terytorialnej.</p>	<p>strategie – właściwe dla poszczególnych instrumentów. Dopuszcza się możliwość przygotowania jednej wspólnej strategii (dla ZIT i IIT) – strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile będzie się ona odnosiła do wspólnych obszarów objętych instrumentami.</p> <p>Z uwagi na rozbieżności między stanowiskiem Komisji Europejskiej a projektem ustawy wdrożeniowej oraz projektem Umowy Partnerstwa, decyzja o tym czy Funkcję strategii IIT będzie mogła ostatecznie pełnić pojedyncza strategia rozwoju gminy zostanie rozstrzygnięta na późniejszym etapie.</p> <p>Należy jednak pamiętać, że zgodnie z projektem umowy Partnerstwa: <i>Co do zasady IIT jest instrumentem wspierającym rozwój obszarów funkcjonalnych przez realizację projektów, które wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W uzasadnionych przypadkach IIT może być decyzją właściwej IZ wykorzystany do wspierania działań rozwojowych pojedynczych JST.</i></p>
894.	Gmina Miasto Zakopane	Priorytet 6	185-186	<p>Uwaga ogólna – pytanie - czy Gmina będąca członkiem ZIT będzie miała dostęp do środków IIT?</p> <p>Zgodnie z zapisami FEM 2021-27 wszystkie inwestycje realizowane w tym priorytecie mają być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne (czy także chodzi o ZIT?)</p>	<p>Kto jest uczestnikiem IIT – czy Gmina, która będzie uczestnikiem ZIT będzie jednocześnie mogła korzystać z instrumentu IIT i środków Priorytetu 6?</p> <p>Większość projektów z zakresu infrastruktury kulturalnej i turystycznej oraz projektów rewitalizacyjnych ujęta jest w obszarze wsparcia Priorytetu 6.</p> <p>Należy doprecyzować możliwość korzystania gmin będących członkami ZIT ze środków Priorytetu 6. Zasadnym jest dopuszczenie wszystkich JST do środków w ramach IIT, gdyż na działania ujęte w Priorytecie 6 nie można pozyskać dofinansowania w ramach innych priorytetów ani też ZIT. Gmina uczestnik ZIT nie chce być wyłączona z ubiegania się o ww. środki. Jeśli Gmina uczestnik ZIT jest uprawniona do korzystania ze środków w ramach Priorytetu 6 to czy będą dodatkowe środki w UMWM bądź w ramach pomocy technicznej na opracowanie Strategii IIT?</p> <p>Niezrozumiałe jest, czy Gmina która posiada strategię rozwoju, Gminny Program Rewitalizacji oraz będzie uczestnikiem ZIT, w ramach którego również zostanie przygotowana strategia ZIT</p>	<p>Wyjaśnienie Gmina będąca członkiem ZIT, będzie miała dostęp do środków IIT w ramach priorytetu 6 (CP5) Zgodnie z obowiązującym projektem Umowy Partnerstwa: <i>Strategie terytorialne – w zależności od realizowanego instrumentu terytorialnego – mogą przybierać formę strategii ZIT lub strategii IIT. Na jednym obszarze będą mogły równolegle funkcjonować różne instrumenty terytorialne, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i nie będzie występowało podwójne finansowanie realizowanych w ich ramach projektów. Co do zasady wymagane będą osobne strategie – właściwe dla poszczególnych instrumentów.</i> Dopuszcza się możliwość przygotowania jednej wspólnej strategii (dla ZIT i IIT) – strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile będzie się ona odnosiła do wspólnych obszarów objętych instrumentami.</p>

					<p>będzie mogła korzystać z IIT bez opracowanej dedykowanej strategii IIT? Projekty przecież zostały już zidentyfikowane w innych dokumentach strategicznych? Czy jest ona obligatoryjna i czy jeżeli zadania, o które Gmina chce aplikować nie zostały zapisane w pozostałych strategiach to czy konieczna będzie dodatkowa strategia IIT?</p>	
895.	Gmina Bolesław	<p>Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy: Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych</p>	185	<p><u>Odstąpienie od wymogu przygotowania przez właściwe władze lokalne strategii terytorialnej (min. 2 JST).</u> Strategie aktualnie opracowywane są na poziomie gmin, miast, powiatów, województwa i przyjmowane przez uprawnione odpowiednie organy (właściwe Rady gmin, miast, powiatów, sejmik województwa). Dokumenty te w sposób kompleksowy odzwierciedlają potrzeby danej społeczności lokalnej, w odniesieniu do potencjału ich terytorium. Trudno będzie osiągnąć konsensus we wszystkich obszarach tematycznych na obszarze nawet sąsiednich JST i zidentyfikować wszystkie ważne projekty. Brak także możliwości wskazania dokładnych danych nt. planowanych do realizacji konkretnych projektów w zakładanym horyzoncie czasowym (2021-2027) ze względu na ryzyko niedoszacowania nakładów inwestycyjnych – zwłaszcza w obecnej wysoce zmiennej sytuacji gospodarczej kraju, stale rosnących cen i braku potencjalnych wykonawców robót budowlanych. Ponadto, należy mieć na względzie, że czas opracowywania dokumentów strategicznych wymagających sporządzenia diagnozy i przeprowadzenia konsultacji społecznych zajmuje około roku oraz kosztuje od kilku do kilkunastu tysięcy złotych. Dotychczas celem opracowywania strategii było określenie wizji, misji i celów strategicznych, wskazujących kierunki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, <u>nie zaś precyzyjne określenie zadań przeznaczonych do realizacji w ściśle określonym czasie.</u> W związku z powyższym brak jest przesłanek do tego aby powstawały strategie terytorialne na</p>		<p>Wyjaśnienie Z uwagi na rozbieżności między stanowiskiem Komisji Europejskiej a projektem ustawy wdrożeniowej oraz projektem Umowy Partnerstwa, decyzja o tym czy Funkcję strategii IIT będzie mogła ostatecznie pełnić pojedyncza strategia rozwoju gminy zostanie rozstrzygnięta na późniejszym etapie. Należy jednak pamiętać, że zgodnie z projektem umowy Partnerstwa: <i>Co do zasady IIT jest instrumentem wspierającym rozwój obszarów funkcjonalnych przez realizację projektów, które wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W uzasadnionych przypadkach IIT może być decyzją właściwej IZ wykorzystany do wspierania działań rozwojowych pojedynczych JST.</i></p>

				poziomach innych niż obecne (tj. np. dla związków gmin). Niemniej jednak, w przypadku konieczności posiadania przez beneficjentów celu 5 - strategii terytorialnej (wyłącznie na potrzeby aplikowania o środki z RPOWM) wskazane byłoby m.in.: - podanie źródła sfinansowania opracowania tego dokumentu, - przedstawienie metodyki opracowywania tej strategii, - podanie stopnia szczegółowości (zakresu) tej strategii, - zaproponowanie podstawy prawnej i ustalenie organów, które powinny przyjmować tą strategię.		
896.	Kamil Olejczyk (Gmina Spytkowice)	Priorytet 6. Małopolska bliżej Mieszkańców	185	„Wszystkie instrumenty realizowane w CP 5 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne...”	Nie powinno się zabierać możliwości samodzielnego ubiegania się o dofinansowanie w ramach CP 5 pojedynczym JST, nie zrzeszonym w żadnym ZIT.	Wyjaśnienie Nie ma znaczenia czy gmina jest członkiem ZIT czy nie, będzie miała ona dostęp do środków IIT w ramach priorytetu 6 (CP5). Z uwagi na rozbieżności między stanowiskiem Komisji Europejskiej a projektem ustawy wdrożeniowej oraz projektem Umowy Partnerstwa, decyzja o tym czy Funkcję strategii IIT będzie mogła ostatecznie pełnić pojedyncza strategia rozwoju gminy zostanie rozstrzygnięta na późniejszym etapie. Należy jednak pamiętać, że zgodnie z projektem umowy Partnerstwa: <i>Co do zasady IIT jest instrumentem wspierającym rozwój obszarów funkcjonalnych przez realizację projektów, które wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W uzasadnionych przypadkach IIT może być decyzją właściwej IZ wykorzystany do wspierania działań rozwojowych pojedynczych JST.</i>
897.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie	Priorytet 5 – Małopolska bliżej mieszkańców		Wskazanie jako podmiotu mogącego realizować proponowane w RPO działania „Jednostek Lasów Państwowych”	Ze względu na specyficzną formę prawną Lasów Państwowych tj. „Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej” brak jednoznacznego wskazania LP jak jednostki mogącej starać się o środki, co uniemożliwia branie udziału w naborach.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych tj. do uszczegółowienia Programu.
898.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju	185	Wszystkie inwestycje realizowane w CP 5 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne (wskazane w art. 28 rozporządzenia ogólnego). Interwencja wspierana z CP 5 będzie realizowana z wykorzystaniem INT (tzw. innych narzędzi	Generalna uwaga. Wnioskuje się o dopuszczenie rozwiązania, w którym strategia ZIT będzie pełnić funkcję strategii terytorialnej na podstawie której gminy	Wyjaśnienie Gmina będąca członkiem ZIT, będzie miała dostęp do środków IIT w ramach priorytetu 6. Zgodnie z obowiązującym projektem Umowy Partnerstwa:

		wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych		terytorialnych). Aby móc aplikować o środki w ramach CP 5 właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną (zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego). Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów.	lub powiaty będą mogły aplikować o środki na projekty w ramach CP 5. Takie rozwiązanie wyeliminuje konieczność opracowania kilku dokumentów oraz zapewni spójność planistyczną i współpracę w ramach samorządów.	<p><i>Strategie terytorialne – w zależności od realizowanego instrumentu terytorialnego – mogą przybierać formę strategii ZIT lub strategii IIT. Na jednym obszarze będą mogły równolegle funkcjonować różne instrumenty terytorialne, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i nie będzie występowało podwójne finansowanie realizowanych w ich ramach projektów. Co do zasady wymagane będą osobne strategie – właściwe dla poszczególnych instrumentów. Dopuszcza się możliwość przygotowania jednej wspólnej strategii (dla ZIT i IIT) – strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile będzie się ona odnosiła do wspólnych obszarów objętych instrumentami.</i></p> <p>Z uwagi na rozbieżności między stanowiskiem Komisji Europejskiej a projektem ustawy wdrożeniowej oraz projektem Umowy Partnerstwa, decyzja o tym czy Funkcję strategii IIT będzie mogła ostatecznie pełnić pojedyncza strategia rozwoju gminy zostanie rozstrzygnięta na późniejszym etapie.</p> <p>Należy jednak pamiętać, że zgodnie z projektem umowy Partnerstwa: <i>Co do zasady IIT jest instrumentem wspierającym rozwój obszarów funkcjonalnych przez realizację projektów, które wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W uzasadnionych przypadkach IIT może być decyzją właściwej IZ wykorzystany do wspierania działań rozwojowych pojedynczych JST.</i></p>
899.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 6	185	Z racji, że zgodnie z zapisem, że „Wszystkie inwestycje realizowane w CP 5 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne,, prosimy o wyraźny zapis w Programie Regionalnym, że instrumenty te będą dostępne również dla samorządów tworzących ZIT.	Zgodnie z Umową Partnerstwa „Na jednym obszarze będą mogły równolegle funkcjonować różne instrumenty terytorialne, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i nie będą one finansowane podwójnie” (s.223, wersja umowy partnerstwa z sierpnia 2021)	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Gmina będąca członkiem ZIT, będzie miała dostęp do środków IIT w ramach priorytetu 6 (CP5)</p> <p>Zgodnie z obowiązującym projektem Umowy Partnerstwa: <i>Strategie terytorialne – w zależności od realizowanego instrumentu terytorialnego – mogą przybierać formę strategii ZIT lub strategii IIT. Na jednym obszarze będą mogły równolegle funkcjonować różne instrumenty terytorialne, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i nie będzie występowało podwójne finansowanie realizowanych w ich ramach projektów. Co do zasady wymagane będą osobne strategie – właściwe dla poszczególnych instrumentów. Dopuszcza się możliwość przygotowania jednej wspólnej strategii (dla ZIT i IIT) – strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile będzie się ona odnosiła do wspólnych obszarów objętych instrumentami.</i></p>

900.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	186	Propozycja uzupełnienia priorytetu 6 /5(i): Tworzenie, rozwój produktów turystycznych, wokół lokalnych i regionalnych atrakcji turystycznych w tym budowa i rozwój dóbr materialnych (infrastruktura, walory turystyczne, sprzęt turystyczny, gadżety pamiątki), wszelkich usług turystycznych oraz otoczenia turystycznego (wizerunek miejsca, kapitał społeczny) Propagowanie działalności z zakresu innowacji w funkcjonowaniu sektora turystycznego w tym budowa nowych marek oraz rozwój już istniejących.	Brak ważnego celu w dokumencie	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Program zostanie częściowo przeredagowany zgodnie z nadesłaną propozycją, uzupełniony m.in. o możliwość tworzenia, rozwoju produktu turystycznego.
901.	Miasto i Gmina Uzdrowisko wa Muszyna	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	186	Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym także o ogólnodostępne obiekty sportowe.	Dodanie zapisu rozszerzającego katalog obiektów objętych wsparciem o ogólnodostępne obiekty sportowe (np. lodowiska, tory saneczkowe itp.)	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Podobnie jak w perspektywie 2014-2020 nie przewiduje się wsparcia infrastruktury sportowej w priorytecie 6 (który jest dedykowany rozwojowi infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej). Nie będą wspierane inwestycje z zakresu infrastruktury sportowej, tj. infrastruktury rozgrywek zawodów sportowych oraz wykorzystywanej przede wszystkim do prowadzenia działalności przez kluby sportowe. Natomiast w ramach CP5, celu szczegółowym (i) (działania rewitalizacyjne skoncentrowane na kilku wyznaczonych w programie miastach – brak w wykazie gminy Muszyna) jeśli odnowa czy przebudowa stadionu jest niezbędna do niwelowania problemów społecznych (brak miejsc do aktywności fizycznej dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego a nie tylko potrzeba posiadania obiektu sportowego na wydarzenia okolicznościowe dla miasta/gminy, założenie otwartego dostępu itd.) to taka inwestycja nie jest wykluczona. Typ wsparcia - przebudowa i adaptacja zdegradowanych obiektów budowlanych, którym zostaną przywrócone lub nadane nowe funkcje (...) rekreacyjne (...). Wszystkie inwestycje realizowane w CP5 tj. w priorytecie 6. muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne tzw. IIT- inne narzędzia terytorialne. Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarach rewitalizacji, na podstawie osobnej strategii IIT, którą w tym przypadku będą gminne programy rewitalizacji (konieczność spełnienia warunków wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego). Ponadto projekty w programie rewitalizacji będą musiały być uzgodnione z Instytucją Zarządzającą pod kątem

						zasadności inwestycji w odniesieniu do problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji oraz możliwości uzyskania wsparcia w programie.
902.	Gmina Biecz	2. Priorytety/	brak	Wnosimy o przeznaczenie środków finansowych na utworzenie Kampusu rekreacyjno-sportowego.	Brak środków na obszary związane z inwestycjami w obiektach sportowych (np. przebudowa i rozbudowa istniejącego stadionu sportowego w Bieczu)	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Podobnie jak w perspektywie 2014-2020 nie przewiduje się wsparcia infrastruktury sportowej w priorytecie 6 (który jest dedykowany rozwojowi infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej).</p> <p>Nie będą wspierane inwestycje z zakresu infrastruktury sportowej, tj. infrastruktury rozgrywek zawodów sportowych oraz wykorzystywanej przede wszystkim do prowadzenia działalności przez kluby sportowe.</p> <p>Natomiast w ramach CP5, celu szczegółowym (i) (działania rewitalizacyjne skoncentrowane na kilku wyznaczonych w programie miastach – brak w wykazie gminy Biecz) jeśli odnowa czy przebudowa stadionu jest niezbędna do niwelowania problemów społecznych (brak miejsc do aktywności fizycznej dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego a nie tylko potrzeba posiadania stadionu na wydarzenia okolicznościowe dla miasta/gminy, założenie otwartego dostępu itd.) to taka inwestycja nie jest wykluczona.</p> <p>Typ wsparcia - przebudowa i adaptacja zdegradowanych obiektów budowlanych, którym zostaną przywrócone lub nadane nowe funkcje (...) rekreacyjne (...).</p> <p>Wszystkie inwestycje realizowane w CP5 tj. w priorytecie 6. muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne tzw. IIT- inne narzędzia terytorialne. Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarach rewitalizacji, na podstawie osobnej strategii IIT, którą w tym przypadku będą gminne programy rewitalizacji (konieczność spełnienia warunków wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego). Ponadto projekty w programie rewitalizacji będą musiały być uzgodnione z Instytucją Zarządzającą pod kątem zasadności inwestycji w odniesieniu do problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji oraz możliwości uzyskania wsparcia w programie.</p>
903.	Stowarzyszenie Gmin Uzdrawisko w RP	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Wsparcie miejscowości uzdrawiskowych	186	Wsparcie miejscowości uzdrawiskowych Dodatkowo jako część szerszego projektu (związanego z rozwojem infrastruktury uzdrawiskowej, turystycznej i rekreacyjnej), możliwe będą działania związane z	Dodanie zapisu uszczegółwiającego zakres inwestycji objętych wsparciem w przypadku, gdy stanowi on zakres szerszego projektu.	<p>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac.</p> <p>Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona poddana ponownej weryfikacji na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych.</p>
904.	Miasto					

	i Gmina Uzdrowisko wa Muszyna			przygotowaniem terenów inwestycyjnych pod zagospodarowanie, w tym m.in. infrastruktura wodno-kanalizacyjna, drogi wewnętrzne.		
905.	Urząd Gminy Szczurowa	Cel polityki 5. Europa bliżej obywateli	184	Zwiększenie alokacji środków, ograniczenie możliwości udziału w konkursach gmin należących do ZIT, poszerzenie zakresu wsparcia dla obiektów zabytkowych zlokalizowanych poza parkami kulturowymi	Alokacja środków jest zbyt niska w stosunku do potrzeb w tym zakresie. Gminy należące do ZIT mają odrębną pulę środków na realizację inwestycji. Na terenie województwa małopolskiego istnieje wiele zabytków zlokalizowanych poza parkami kulturowymi wymagających konserwacji i renowacji.	Uwaga uwzględniona: Zapis dotyczący ograniczenia wsparcia na terenie parków kulturowych został usunięty.
906.	Prezydent Miasta Tarnowa	Priorytet 6, ochrona nad zabytkami	s. 187	W punkcie „Ochrona nad zabytkami” proponuje się rozszerzyć zapis „ <i>wspieranie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego)</i> ” na „wspieranie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego lub możliwych do realizacji zgodnie z zapisami dokumentów planistycznych poszczególnych JST jak. np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego danej gminy). ”	Obecny zapis w Programie Regionalnym znacząco ogranicza zasięg terytorialny wsparcia w tym obszarze i nie przewiduje wzmocnienia obszarów o unikalnych walorach dziedzictwa kulturowego (szczególnie północno-wschodniej Małopolski i Tarnowa), podkreślonych w dokumentach planistycznych danej JST.	Uwaga uwzględniona: Zapis dotyczący ograniczenia wsparcia zabytków na terenie parków kulturowych został usunięty.
907.	Gmina Stary Sącz	Priorytet 6 Małopolska bliżej obywateli	187	Ochrona i opieka nad zabytkami: wspieranie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego). Objęte wsparciem zabytki, będą mogły pełnić funkcje użytkowe w szczególności kulturalne, edukacyjne i gospodarcze, służące lokalnej społeczności oraz turystom. Nie wyklucza się również wsparcia w zakresie ochrony zabytków	Należy wykreślić ograniczenia „na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego)”. Taki zapis wyklucza możliwość ubiegania się o wsparcie na realizację prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach, które nie są zlokalizowane na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych	Uwaga uwzględniona: Zapis dotyczący ograniczenia wsparcia zabytków na terenie parków kulturowych został usunięty.

				<p>archeologicznych czy rozwoju i udostępniania szlaków kulturowych.</p> <p>Wnioskuje się o wykreślenie „(wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego)”.</p>		
908.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel szczegółowy Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	187	<p><u>Jest:</u> Ochrona i opieka nad zabytkami: o wspieranie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego). Objęte wsparciem zabytki, będą mogły pełnić funkcje użytkowe w szczególności kulturalne, edukacyjne i gospodarcze, służące lokalnej społeczności oraz turystom. Nie wyklucza się również wsparcia w zakresie ochrony zabytków archeologicznych czy rozwoju i udostępniania szlaków kulturowych.</p> <p><u>Powinno być:</u> Ochrona i opieka nad zabytkami: o wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy zabytkach nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego) oraz na terenach objętych ochroną w postaci tzw. „wpisu obszarowego”. O wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych na terenach objętych ochroną w postaci tzw. „wpisu obszarowego”.</p> <p>Objęte wsparciem zabytki i przestrzenie, będą mogły pełnić funkcje użytkowe, w szczególności kulturalne, edukacyjne, gospodarcze, użyteczności publicznej i administracyjne, służące lokalnej społeczności oraz turystom. Nie wyklucza się również wsparcia w zakresie</p>	<p>W obecnym brzmieniu zapisy Programu wykluczają interwencję w celu ochrony obszarów chronionych tzw. wpisem obszarowym. Takim jest zespół staromiejski, o zachowanym średniowiecznym planie (historyczny układ urbanistyczny centrum miasta Nowego Sącza wpisany do rejestru zabytków decyzją Nr OzKr/NS/KM+BS/4141-A/1/07 z 31. 01.2007 r., KS A-72/M) i zabudowie reprezentującej głównie architekturę z XIX i pocz. XX w., wśród której zachowały się zespoły i obiekty pomnikowe z okresów wcześniejszych, począwszy od średniowiecza. Obszar Starego Miasta objęty ochroną konserwatorską koncentruje również placówki inspirujące życie kulturalne w mieście.</p> <p>Wnioskujemy o zmianę zapisów, zgodnie z uwagą.</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona:</u> Zapis dotyczący ograniczenia wsparcia zabytków na terenie parków kulturowych został usunięty.</p>

				ochrony zabytków archeologicznych czy rozwoju i udostępniania szlaków kulturowych.		
909.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel szczegółowy Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	187	<p><u>Jest:</u> Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: (...) budowa, przebudowa i rozwój infrastruktury turystycznej wokół zbiorników wodnych</p> <p><u>Powinno być:</u> Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: (...) budowa, przebudowa i rozwój infrastruktury turystycznej wzdłuż cieków wodnych</p>	<p>W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 w części diagnostycznej wskazano, że dzięki niepowtarzalnej architekturze krajobrazu Małopolska stanowi doskonałe warunki dla rozwoju przemysłów czasów wolnego w otoczeniu zasobów cennych przyrodniczo (m.in. zbiorników i cieków wodnych). Natomiast Szczegółowy Opis Osi wykluczył możliwość aplikowania na zagospodarowanie infrastruktury wzdłuż cieków wodnych - cała alokacja w ramach Poddziałania 6.3.3 została przeznaczona na zbiorniki wodne: Rożnowski, Czchowski, Klimkówka, Świnna Poręba (Jezioro Mucharskie), Dobczycki, Czorsztyński, Przylasek Rusiecki.</p> <p>W związku z powyższym, w ramach obecnego programu środki powinny zostać wykorzystane na infrastrukturę wzdłuż cieków wodnych. Z uwagi na niedoinwestowanie w poprzednim okresie, potrzeby w tym zakresie są bardzo duże.</p>	<p>Uwaga uwzględniona Zapisy programu zostaną doprecyzowane, poprzez dodanie „cieków naturalnych”.</p>
910.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel szczegółowy Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	187	<p><u>Jest:</u> Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: o budowa, renowacja i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych, które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (np. szlaki górskie, trasy rowerowe, biegowe, wodne, narciarskie: biegowe i zjazdowe wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą).</p> <p><u>Powinno być:</u> Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: o budowa, renowacja i rozwój szlaków turystycznych i rekreacyjnych oraz produktów turystycznych, które przyczynią się do dywersyfikacji i ukierunkowania strumienia ruchu turystycznego w regionie (np. szlaki miejskie, turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne (odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, i kulinarnych), górskie, trasy rowerowe, biegowe,</p>	<p>Mając na uwadze potencjał turystyczny Małopolski, zapisy Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” oraz zmiany w zakresie trendów i destynacji wyjazdów turystycznych spowodowane pandemią COVID, proponowane jest poszerzenie rodzajów planowanych działań o wskazane w treści uwagi. Proponuje się zwiększenie alokacji na zadanie.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona Program zostanie częściowo przededagowany zgodnie z nadesłaną propozycją, uzupełniony m.in. o możliwość tworzenia, rozwoju produktu turystycznego.</p>

				wodne, narciarskie: biegowe i zjazdowe wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą).		
911.	Gmina Stary Sącz	Priorytet 6 Małopolska bliżej obywateli	187	„Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej; budowa, przebudowa i rozwój infrastruktury turystycznej wokół zbiorników wodnych” Wnioskuje się o wprowadzenie zapisu: budowa, przebudowa i rozwój infrastruktury turystycznej wokół zbiorników oraz cieków wodnych	Przez gminę przepływają dwie rzeki; Poprad i Dunajec. Budowanie infrastruktury turystycznej w oparciu o zagospodarowanie brzegów rzek na cele turystyczne (przystanie, drogi rowerowe), jest kluczowe dla rozwoju oferty turystycznej gminy i regionu.	Uwaga uwzględniona Zapisy programu zostaną doprecyzowane, poprzez wprowadzenie „cieków naturalnych”.
912.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cele szczegółowe: 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	187	W ramach działań w obszarze dot. ochrony i opieki nad zabytkami widnieje zapis o „wspieraniu prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach (...)”. We wskazanym zapisie należy uwzględnić sformułowanie „i robót budowlanych” tj. prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych (..).	Dostosowanie zapisów w dokumencie do treści Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.	Uwaga uwzględniona Program zostanie uzupełniony o fragment dotyczący robót budowlanych.
913.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cele szczegółowe:	187	W ramach działań w obszarze dot. rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej należy uwzględnić remont oraz zakup wyposażenia do schronisk.	Inwestycje w remont schronisk oraz zakup wyposażenia do tego typu placówek wpłynie na podniesienie jakości świadczonych tam usług.	Wyjaśnienie/uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. W programie przewidziano działania z zakresu budowy, przebudowy i rozwoju schronisk. Wydatki związane z wyposażeniem schronisk będą przedmiotem dalszych prac na etapie przygotowywania

		5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu (...) 5(ii) wspieranie zintegrowanego i (...)				dokumentów wdrożeniowych, (uszczegółowienie, podręcznik kosztów kwalifikowalnych).
914.	Gmina Wadowice	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatywy lokalnych	185	<p>Zgodnie z projektem Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 jest:</p> <p><i>Wszystkie inwestycje realizowane w CP 5 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne (wskazane w art. 28 rozporządzenia ogólnego). Interwencja wspierana z CP 5 będzie realizowana z wykorzystaniem INT (tzw. innych narzędzi terytorialnych).</i></p> <p><i>Aby móc aplikować o środki w ramach CP 5 właściwe władze lokalne muszą przygotować strategię terytorialną (zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego).</i></p> <p><i>Strategie powinny być przygotowywane z wykorzystaniem lokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz bazować na potencjałach i potrzebach terytoriów.</i></p> <p><i>Dokumenty te powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych, wykorzystywać potencjały danych terytoriów oraz co do zasady powstawać we współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość realizacji działań rozwojowych pojedynczych JST.</i></p> <p>W powyższym zapisie proponuje się uwzględnienie/poszerzenie katalogu strategii terytorialnych o strategię gminy/miasta, opracowaną i przyjętą zgodnie z zasadami ujętymi w uchwalonej w dniu 15 lipca 2020r. ustawie o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw.</p>	Strategia gminy/miasta opracowana i przyjęta zgodnie z zasadami ujętymi w uchwalonej w dniu 15 lipca 2020r. ustawie o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw jest zgodna z art. 29 rozporządzenie ogólne. Ponadto zgodnie z art. 28 rozporządzenia ogólnego gdy państwo członkowskie wspiera zintegrowany rozwój terytorialny, czyni to w oparciu o strategię rozwoju terytorialnego lub lokalnego .	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Z uwagi na rozbieżności między stanowiskiem Komisji Europejskiej a projektem ustawy wdrożeniowej oraz projektem Umowy Partnerstwa, decyzja o tym czy Funkcję strategii IIT będzie mogła ostatecznie pełnić pojedyncza strategia rozwoju gminy zostanie rozstrzygnięta na późniejszym etapie.</p> <p>Należy jednak pamiętać, że zgodnie z projektem umowy Partnerstwa: <i>Co do zasady IIT jest instrumentem wspierającym rozwój obszarów funkcjonalnych przez realizację projektów, które wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W uzasadnionych przypadkach IIT może być decyzją właściwej IZ wykorzystany do wspierania działań rozwojowych pojedynczych JST.</i></p>
915.	Gmina Miejska Kraków	CS 5 (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego,	185, 186-187	<p>Propozycja przeformułowania zapisu: (...)</p> <p><i>W zakresie rozwoju infrastruktury kultury, możliwe będzie również wsparcie obiektów, które mają charakter zabytkowy, m.in. poprzez</i></p>	Translokacja obiektów zabytkowych czy dóbr kultury jest niejednokrotnie jedynym sposobem na ich ochronę i zachowanie spuścizny historycznej, jaką reprezentują.	Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. Ze względu na szczegółowość uwagi zostanie ona uwzględniona na późniejszym etapie przygotowywania dokumentów wdrożeniowych (podręcznik kosztów

		gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich		<i>realizację prac konserwatorskich, restauratorskich, translokację, realizację prac zabezpieczających wraz z ich otoczeniem, umożliwiającymi (...).</i>	Dodatkowo wskazujemy konieczność tworzenia nowych miejsc do translokacji zabytkowych obiektów architektury drewnianej.	kwalifikowalnych lub uszczegółowienia FEM 21-27). Translokacja obiektów zabytkowych, będzie możliwa.
916.	Gmina Biecz	2. Priorytety/Priorytet 6. . Małopolska bliżej mieszkańców/Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych /5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	187	Wnosimy o zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na wspieranie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków) na terenie istniejących i rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego str. 227, Tabela 2.9: Parki kulturowe istniejące i rekomendowane do utworzenia) dla gmin uznanych za pomnik historii.	Gmina Biecz złożyła wniosek o uznanie za pomnik historii, obecnie jest na końcowym etapie procedury.	Wyjaśnienie Nie planuje się zabezpieczenia dodatkowych środków w ramach programu regionalnego dla gmin uznanych za pomnik historii na wspieranie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach. Zgodnie z tzw. Linia demarkacyjną, przewiduje się, że z poziomu krajowego wspierane będą co do zasady projekty dotyczące obiektów UNESCO oraz Pomników Historii Prezydenta RP (wpisy indywidualne) przeznaczone na cele prowadzenia działalności kulturalnej, natomiast z poziomu regionalnego wspierane będą przedsięwzięcia dotyczące obiektów UNESCO i Pomników Historii Prezydenta RP na cele inne niż prowadzenie działalności kulturalnej.
917.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego,	187	„Ochrona i opieka nad zabytkami:” Literówka - zabytkami	Literówka	Uwaga uwzględniona Poprawiono literówkę.

		gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie				
918.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	187	„Wsparcie miejscowości uzdrowiskowych: o rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej w miejscowościach uzdrowiskowych (posiadających status uzdrowiska lub status obszaru ochrony uzdrowiskowej). Możliwe będzie m.in. wyposażenie infrastruktury uzdrowiskowej, tworzenie urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego, takich jak pijalnie wód mineralnych, tężni solnych , parków zdrojowych. Kompleksowy rozwój miejscowości uzdrowiskowych powinien być uzupełniany działaniami wzbogacającymi ofertę kulturalną i turystyczną tych obszarów m.in. poprzez: ochronę i opiekę nad zabytkami nieruchomymi (wpisanymi do rejestru zabytków), rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym tworzenie i promocję produktów turystycznych czy rozwój infrastruktury kultury.” Z przyczyn obiektywnych należy wykreślić wspieranie powstawania tężni w ramach programu.	Zmiana zapisów	Uwaga nieuwzględniona Brak uzasadnienia uwagi, podania obiektywnych przyczyn dla których rekomenduje się usunąć zapis.
919.	Centrum Administracyjnego Wsparcia Projektów UJ	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Kompleksowe działania rewitalizacyjne	189	Propozycja wpisania uczelni jako potencjalnej grupy docelowej tego priorytetu	O ile ten priorytet obejmie Krakowski Obszar Metropolitalny, należy dążyć do ujęcia uczelni jako potencjalnych wnioskodawców.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu. Wzór programu, wynikający z Załącznika V do Rozporządzenia ogólnego, odnosi się nie do beneficjentów a do grup docelowych wsparcia, stąd takie zapisy w projekcie FEM 2021-27.
920.	Prezydent Miasta Tarnowa	Kompleksowe działania rewitalizacyjne	s. 188	Wnioskujemy o wprowadzenie zapisów umożliwiających wsparcie działań rewitalizacyjnych dla wszystkich JST (w tym miasta Tarnowa), które mają opracowany program rewitalizacji, a	Uruchomiony w okresie programowania 2014-2020, proces rewitalizacji w regionie zidentyfikował liczne potrzeby w tym zakresie. Mając na uwadze potencjał poszczególnych JST (opisany w gminnych programach rewitalizacji),	Uwaga częściowo uwzględniona ZWM jest świadomy skali potrzeb poszczególnych samorządów, jednakże skala środków finansowych dedykowanych rewitalizacji w ramach FEM jest znacznie

				nie tylko dla wybranych 12 miast proponowanych przez ZWM.	jak również zaangażowanie społeczne w identyfikacji i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, stoi na stanowisku, że wsparcie procesu rewitalizacji powinny być kontynuowane w równie szerokim stopniu także w okresie programowania 2021-2027.	ograniczona (w porównaniu z np. okresem 2014-2020) stąd też konieczność skoncentrowania wsparcia. Ponadto proponowane podejście jest zgodne z oczekiwaniem KE dotyczącym podejścia zintegrowanego do potrzeb i potencjałów obszaru objętego strategią terytorialną, w tym przypadku programem rewitalizacji, a tym samym dające możliwość osiągnięcia celów wyznaczonych w programie rewitalizacji. Ograniczenia finansowe nie umożliwiają kontynuacji szerokiego wsparcia wszystkich JST, które mają opracowany program rewitalizacji. Jednakże po ponownej analizie dostępnych materiałów, jak również uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych, ZWM rozszerzył listę ośrodków uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji o 6 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (tj. Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ, Zakopane i Chrzanów), które w dokumentach krajowych (KSRR) są wyznaczone jako Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).
921.	Gmina Gródek nad Dunajcem	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców	184-191	Umożliwienie prowadzenia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarach wiejskich, w których koncentrują się niekorzystne zjawiska społeczne w zaniedbanej przestrzeni wiejskiej, uwzględniając głos społeczności lokalnej przy planowaniu działań z zakresu fizycznej odnowy i poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych.	Gminy wiejskie mają opracowane programy rewitalizacji, których działania nie zostały w pełni zrealizowane oraz zaplanowane są kolejne projekty do realizacji. Gminy wiejskie niejednokrotnie posiadają pełną dokumentację dla zadań, które planowane były do realizacji w kolejnym okresie programowania w ramach działań rewitalizacyjnych. Wykorzystanie posiadanej dokumentacji, gdzie jej wykonanie jest dużym obciążeniem budżetów gmin wiejskich. Usunięcie gmin wiejskich z katalogu działań rewitalizacyjnych, może zaburzyć harmonijny rozwój całego regionu.	Uwaga nieuwzględniona Rewitalizacja ze względu na swoją specyfikę i adekwatność rozwiązań dla obszarów zurbanizowanych oraz bardzo ograniczoną alokację, została zaplanowana w projekcie programu FEM jako wsparcie skoncentrowane w miastach. Wsparcie obszarów wiejskich jest możliwe we wszystkich celach polityki, ze szczególnym uwzględnieniem CP5 (priorytet 6) i CP4 (Priorytet 5), do których wprowadzony zostanie mechanizm RLKS. W docelowym dokumencie programu FEM cele szczegółowe 5i i 5ii zostaną rozdzielone w treści zapisów a działania rewitalizacyjne są wskazane tylko w celu dedykowanym obszarom miejskim (5i wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich).
922.	Wójt Gminy Iwkowa	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców	189	Główną grupą docelową w ramach rewitalizacji są mieszkańcy zdegradowanych obszarów miejskich, wiejskich oraz mieszkańcy gmin zmarginalizowanych i zagrożonych marginalizacją. Przy ocenie wszystkich wniosków proponuje się dodatkową punktację dla gmin	Wyrównanie szans dla gmin o utrudnionym rozwoju (zmarginalizowanych i zagrożonych marginalizacją).	Wyjaśnienie W projekcie FEM 2021-27 główną grupą docelową w ramach rewitalizacji są mieszkańcy zdegradowanych obszarów miejskich oraz użytkownicy tych obszarów, z uwagi na skoncentrowanie wsparcia w tym zakresie w miastach. Wybrany cel szczegółowy także jest dedykowany obszarom miejskim (5i wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju

				zmarginalizowanych i zagrożonych marginalizacją.		społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich). W ramach rewitalizacji wsparcie jest koncentrowane w obszarach zurbanizowanych, w miastach powiatowych, z których żadne nie jest ujęte w wykazie gmin zmarginalizowanych. Jednakże w programie w innych CP (celach polityki) planowane jest zastosowanie preferencji dla obszarów zmarginalizowanych.
923.	Miasto Oświęcim	Priorytety – priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców, cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom	Strony 184-190	Należy uzupełnić dokument o konkretną listę 12 miast proponowanych przez ZWM w ramach kompleksowych działań rewitalizacyjnych, które zostały zaprezentowane podczas spotkań konsultacyjnych. Ponadto, ze względu na fakt, iż nie wszystkie miasta powiatowe zostały zakwalifikowane do ZIT, słuszne byłoby określenie dodatkowych narzędzi promowania projektów zgłaszanych przez wyszczególnione miasta, ze względu na ich znaczący wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy powiatów.	Z treści opisu celu polityki 5 oraz priorytetu 6 nie wynika, iż ze środków w ramach kompleksowych działań rewitalizacyjnych będą mogły korzystać wyłącznie miasta wskazane przez ZWM (lista 12 miast dostępna wyłącznie w prezentacji prezentowanej m.in. na spotkaniu konsultacyjnym w Oświęcimiu w dniu 3.11.2021 r. - slajd nr 19). Określenie konkretnych ośrodków powinno zostać wskazane w dokumencie podstawowym - Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości. Dodatkowo, z racji iż wskazane przez ZWM miasta stanowią generator rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów, projekty wnioskowane przez te miasta powinny być dodatkowo premiowane, ze względu na swój ponadlokalny charakter oddziaływania. Podobnie jak ZIT, projekty 12 miast powinny zostać docenione poprzez dodatkowe kryteria promujące w celu uzyskania jeszcze lepszego efektu rozwojowego. W sytuacji braku kryteriów promujących potencjalni beneficjenci mogą ograniczać zakres swoich projektów aby uzyskać finansowanie na najważniejsze elementy projektów, bez realizacji komponentów uzupełniających mających znaczny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy całego powiatu.	Uwaga uwzględniona Wykaz samorządów lokalnych uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji zostanie wskazany w treści programu. Wyjaśnienie dodatkowe: Projekty rewitalizacyjne będą miały dedykowaną pulę środków, zatem nie wymagają dodatkowego premiowania. Warto podkreślić, iż celem wsparcia w tym zakresie nie jest ogólny wpływ miasta na rozwój społeczno-gospodarczy całego powiatu a niwelowanie problemów, w szczególności społecznych, na wyznaczonym obszarze rewitalizacji oraz stymulowanie rozwoju społecznego i gospodarczego tego obszaru w mieście. Jeśli sugestia dotycząca kryteriów premiujących odnosi się do pozostałych celów polityki niż CP5 to uwaga skierowana do rozważenia na późniejszym etapie prac m.in. na etapie formułowania kryteriów oceny projektów.
924.	Gmina Miejska Kraków	Treść celu szczegółowego: „5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury,	184	Dodać kwestię rewitalizacji, tj.: 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa oraz rewitalizacji na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego	W ramach celu szczegółowego 5 (i) (ii) przewiduje się rewitalizację obszarów zdegradowanych w których koncentrują się niekorzystne zjawiska społeczne (s. 184); w ramach celu szczegółowego 5 (i) zostało zaplanowane wsparcie dotyczące także odnowy obszarów zdegradowanych, zapewniające kontynuację dotychczasowych działań	Uwaga nieuwzględniona Nazwy celów szczegółowych wynikają wprost z rozporządzenia w sprawie EFRR, a tym samym nie podlegają modyfikacjom.

		dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie”		włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa oraz rewitalizacji na obszarach innych niż miejskie.	rewitalizacyjnych (s. 186). W ramach celu przewidziano kompleksowe działania rewitalizacyjne (s. 188). Wspieranie rewitalizacji jest istotnym elementem prowadzącym do realizacji celu szczegółowego, co świadczy o konieczności wyróżnienia rewitalizacji w nazwie celu.	
925.	Gmina Miejska Kraków	CS 5 (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	186	Zgodnie z zapisami dotyczącymi odnowy obszarów zdegradowanych, interwencja zostanie skoncentrowana w ośrodkach miejskich wskazanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego. Brakuje dookreślenia kryteriów, według których ZWM dokonywać będzie wyboru, lub wskazania dokumentu, w którym takie kryteria zostaną określone w przyszłości.	Brak dookreślenia kryteriów wyboru ośrodków miejskich, w których skoncentrowana zostanie interwencja w przypadku Celu Szczegółowego 5 (i) jest jedynym takim zapisem w całym projekcie. Ma to negatywny wpływ na spójność Programu i łatwość jego odbioru. Stanowi o braku przejrzystości planowanych w dalszej perspektywie działań.	Uwaga uwzględniona Zapisy projektu programu zostaną uzupełnione w tym zakresie.
926.	Gmina Miejska Kraków	CS 5 (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	188	W ramach kompleksowych działań rewitalizacyjnych przewidziano przebudowę i adaptację zdegradowanych budynków, obiektów, którym zostaną przywrócone lub nadane nowe funkcje społeczne itp. Proponuje się rozszerzenie tego katalogu o „tereny”.	Działania rewitalizacyjnych wymagają także „tereny”, w tym układy urbanistyczne i tereny przemysłowe.	Uwaga uwzględniona Zapisy projektu programu zostaną uzupełnione w tym zakresie. Podkreślenia wymaga jednak, iż celem rewitalizacji nie jest poprawa techniczna czy wizualna wybranych obiektów/ terenów a możliwość ich przeznaczenia na cele społeczne, związane z niwelowaniem zdiagnozowanych problemów. W ramach oferowanego wsparcia oczekiwane są projekty przekrojowe, wieloaspektowe, które wspierając sferę społeczną odpowiedzą także na inne problemy jak np. przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze czy środowiskowe.
927.	Gmina Miejska Kraków	CS 5 (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i	189	Proponuje się uwzględnienie w opisie grup docelowych jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną.	W opisie planowanego wykorzystania instrumentów finansowych jest mowa o niedookreślonych instytucjach publicznych. Uwzględnienie w tym katalogu jednostek organizacyjnych JST oraz podmiotów z udziałem JST posiadających osobowość prawną jest	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców), uprawnionych do aplikowania o środki, wprowadzany będzie na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu. Wzór programu, wynikający z Załącznika V do Rozporządzenia ogólnego, odnosi się nie do beneficjentów a do grup

		środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich			uzasadnione, gdyż te podmioty mają potencjał do inicjowania, realizacji i wdrażania przedsięwzięć związanych z celem szczegółowym 5 (i).	docelowych wsparcia, stąd takie zapisy w projekcie FEM 2021-27
928.	Gmina Miejska Kraków	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców	186	<p>W ramach celu szczegółowego 5 (i) zostało zaplanowane wsparcie dotyczące także odnowy obszarów zdegradowanych, zapewniające kontynuację dotychczasowych działań rewitalizacyjnych. Realizowane będą przedsięwzięcia kompleksowe, koncentrujące się na problemach zdiagnozowanych w programie rewitalizacji, w szczególności na potrzebach społeczności lokalnej, uzgodnione wcześniej z samorządem województwa oraz uzupełnione działaniami społecznymi mającymi na celu przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Interwencja zostanie skoncentrowana w ośrodkach miejskich wskazanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego.</p> <p>Jakie będą kryteria, wymagania, na podstawie których ZWM będzie wskazywał ośrodki miejskie, w których mają być skoncentrowane interwencje?</p>	Transparentność procesu oraz procedur.	Uwaga uwzględniona Projekt FEM 2021-27 zostanie uzupełniony o materiał prezentujący logikę przyjętego podejścia do doboru miast uprawnionych do wsparcia.
929.	Gmina Miejska Kraków	Kompleksowe działania rewitalizacyjne	188	<p>Prowadzenie działań animujących, aktywizujących i mobilizujących lokalną społeczność, w szczególności dla zwiększenia zaangażowania mieszkańców w sprawy najbliższej okolicy, w tym prowadzenie procesu rewitalizacji (jako mniejszościowy element projektu).</p> <p>Usunięcie słowa „mniejszościowy” z powyższego zapisu.</p>	Pozostawienie tego słowa może spowodować, że działania w zakresie tego punktu będzie marginalizowane. Współdziałanie z mieszkańcami i innymi interesariuszami, w ramach procesu rewitalizacji jest niezwykle istotne, ponieważ ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r. stawia nadrzędnie kwestie dot. sfery społecznej.	Uwaga nieuwzględniona Aktualne zapisy dają możliwość realizacji działań związanych z aktywizowaniem i angażowaniem mieszkańców obszaru rewitalizacji w proces prowadzonej zmiany. Z uwagi na źródło finansowania oraz komplementarność działań infrastrukturalnych i społecznych nie wydaje się celowa rezygnacja ze słowa „mniejszościowy” gdyż ten element projektu ma mieć charakter uzupełniający, zwiększający skuteczność przedsięwzięcia finansowanego ze środków EFRR.
930.	BMTH	Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych 5(i) wspieranie zintegrowanego i	190	<p>Na terenie województwa jest bardzo duża ilość terenów wymagających rewitalizacji - zarówno terenów przemysłowych (wyrobiska, kopalnie odkrywkowe, tereny przemysłowe) jak i obszarów zdegradowanych np. społecznie (budynki szkół w których już nie jest prowadzona działalność oświatowa, śródmieścia z pustostanami).</p> <p>Zdecydowanie MŚP powinny mieć dostęp do wsparcia w tym zakresie np. w partnerstwach JST – MŚP.</p>	Wiele terenów np. po wyrobiskach zwirowych obecnie pozwala nadać nie tylko nowe życie gospodarcze tym terenom ale także zaktywizować miejscowości na terenie których takie obiekty są położone, poprzez inwestycje wiele osób miejscowych znajdzie zatrudnienie, poprawiona zostanie infrastruktura lokalna.	Wyjaśnienie Katalog beneficjentów (Wnioskodawców) uprawnionych do aplikowania o środki będzie wprowadzany na późniejszym etapie tj. do uszczegółowienia Programu. W ramach finansowania działań rewitalizacyjnych nie wyklucza się możliwości wsparcia inwestycji realizowanych w formule projektu hybrydowego. Projekty wynikające z programów rewitalizacji, w zależności od swojej specyfiki, będą mogły być realizowane w innych CP (celach polityki), np. wsparcie obszarów zdegradowanych zostało zaplanowane w CP2 w cs2(vii).

		sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie				
931.	Gmina Libiąż	Priorytet 5 Cele szczegółowe 5(i) oraz 5(ii)	188	Kompleksowe działania rewitalizacyjne proponujemy wzmocnić/uatrakcyjnić: działaniami z zakresu szeroko pojętej neutralności klimatycznej, efektywności energetycznej, GOZ, cyfryzacji.	Zintegrowanie tych działań jest pożądane w związku z zasadą zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu rewitalizowane przestrzenie i obiekty nie będą generowały w przyszłości wysokich kosztów utrzymania czy remontów będąc dłużej przyjaznymi dla użytkowników i środowiska. Rozwiązanie wzmocnienia/uzupełnienia działań rewitalizacyjnych działaniami transformacji cyfrowej, energetycznej, neutralności klimatycznej np.: z Priorytetu 1 czy 2 projektu RPO pozwoliłyby na lepszą synchronizację projektów i efekt synergii przedsięwzięć w ramach RPO przy wykorzystaniu środków z UE.	Uwaga częściowo uwzględniona Projekty wynikające z programów rewitalizacji, w zależności od swojej specyfiki, będą mogły być realizowane w innych CP (celach polityki). W zakresie potencjalnych kryteriów premiujących projekty z programów rewitalizacji w CP1-4 oraz 6 uwaga zostaje skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac (uwaga zbyt szczegółowa, zostanie ponownie rozważona na późniejszym etapie m.in. na etapie formułowania kryteriów oceny projektów).
932.	Gmina Biecz	2. Priorytety/ 6. Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców /Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów	184	Wnosimy o przeznaczenie środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację terenów objętych działaniem Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych.	Obecnie brak jest wsparcia w tym obszarze (np. wsparcie dla terenów popegeerowskich) a istnieje wiele terenów wymagających rewitalizacji.	Uwaga nieuwzględniona Rewitalizacja ze względu na swoją specyfikę i adekwatność rozwiązań dla obszarów zurbanizowanych oraz bardzo ograniczoną alokację, została zaplanowana w projekcie PR FEM jako wsparcie skoncentrowane w miastach. Wsparcie obszarów wiejskich, w tym terenów po byłych Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych, jest możliwe we

		terytoriów i inicjatyw lokalnych.				wszystkich celach polityki, ze szczególnym uwzględnieniem CP5 (priorytet 6) i CP4 (Priorytet 5), do których wprowadzony zostanie mechanizm RLKS.
933.	Gmina Skawina	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców 5(ii)	188	Kompleksowe działania rewitalizacyjne : Proponuje się dodanie działania związanego z rewitalizacją terenów przemysłowych poprzez ich przekształcenie na inne cele bądź rewitalizację przez poprawę stanu infrastruktury technicznej umożliwiającej lokowanie się na nich nowych przedsiębiorstw	Na terenie naszego regionu wciąż znajduje się dużo zdegradowanych terenów przemysłowych. Większość z nich wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych w tym poprawę infrastruktury technicznej na tym terenie (drogi, sieci) które poprawią warunki funkcjonowania działających na tym terenie firm oraz zachęcą do lokowania się na tym terenie nowych firm. Ważne jest aby w przypadku wprowadzenia działania związanego z rewitalizacją terenów przemysłowych nie wprowadzać kosztów limitowanych związanych z modernizacją infrastruktury technicznej na tych terenach, (jest to najważniejszy i podstawowy element wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego.	Uwaga nieuwzględniona W przygotowywanych zapisach programu w CP5 w Priorytecie 6 nie jest przewidywane wyodrębnienie wsparcia dla terenów przemysłowych.
934.	Gmina Stary Sącz	Priorytet 6 Małopolska bliżej obywateli	str.186	Cyt. „W ramach celu szczegółowego 5 (i) zostało zaplanowane wsparcie dotyczące także odnowy obszarów zdegradowanych, zapewniające kontynuację dotychczasowych działań rewitalizacyjnych. Realizowane będą przedsięwzięcia kompleksowe, koncentrujące się na problemach zdiagnozowanych w programie rewitalizacji, w szczególności na potrzebach społeczności lokalnej, uzgodnione wcześniej z samorządem województwa oraz uzupełnione działaniami społecznymi mającymi na celu przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Interwencja zostanie skoncentrowana w ośrodkach miejskich wskazanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego”.	Co rozumie się przez skoncentrowanie interwencji w ośrodkach miejskich wskazanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego? Czy projekty rewitalizacyjne będą obejmowały MOF?	Wyjaśnienie Źródłem podejścia koncentrującego wsparcie w wybranych miastach, uprawniające tylko wybrane ośrodki do celowanego wsparcia jest znacząco ograniczona alokacja na działania rewitalizacyjne. Lista jednostek samorządu terytorialnego uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji wraz z materiałem prezentującym logikę przyjętego podejścia do doboru miast uprawnionych do wsparcia, zostanie wskazana w programie. MOF co do zasady będą objęte instrumentem ZIT. Natomiast projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarach rewitalizacji, na podstawie osobnej strategii IIT, którą w tym przypadku będą gminne programy rewitalizacji (oczywiście uwzględniając konieczność spełnienia warunków wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego).
935.	Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych	Priorytet 6	-	Stworzenie możliwości uzupełnienia programów rewitalizacyjnych skoncentrowanych na działaniach inwestycyjnych o działania społeczne związane z integracją społeczności lokalnej budowanie wspólnoty lokalnej (nie wyłącznie w	W ramach dotychczasowych działań rewitalizacyjnych powstawały/ były modernizowane miejsca aktywności, świetlice wiejskie, domy ludowe – infrastruktura jest (lub będzie w ramach kolejnych działań) ale często stoi pusta bo samorząd nie ma	Wyjaśnienie Aktualne zapisy projektu programu wprost wskazują, iż „Realizowane będą przedsięwzięcia kompleksowe, koncentrujące się na problemach zdiagnozowanych w programie rewitalizacji na potrzebach społeczności lokalnej, uzgodnione wcześniej z samorządem województwa oraz

				rozumieniu integracji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym)	zasobów/pomysłu/kompetencji aby aktywizować mieszkańców do działań integracyjnych, współpracy lokalnej.	uzupełnione działaniami społecznymi mającymi na celu <i>przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.</i> Tak określony zakres uzupełniającego wsparcia ze środków EFS+ wynika z wybranej grupy docelowej wsparcia tj. mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz użytkowników tych obszarów. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, jest podstawowym wskazaniem do wyznaczenia obszaru zdegradowanego a na jego obszarze lub części obszaru rewitalizacji. Celem działań rewitalizacyjnych jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, dlatego też wszelkie projekty integrujące grupy zagrożone wykluczeniem są oczekiwane a grupa docelowa wsparcia mówi wprost o osobach spoza obszaru, o użytkownikach obszaru rewitalizacji.
936.	Powiat Krakowski	2. Priorytety / 2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cele szczegółowe: 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na	186	W dokumencie widnieje zapis mówiący o tym, że: „Interwencja zostanie skoncentrowana w ośrodkach miejskich wskazanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego”. Brakuje informacji o tym, jakie to będą ośrodki miejskie bądź według jakich kryteriów będą wybierane ośrodki miejskie do objęcia ich przedmiotowym wsparciem.	Należy skonkretyzować, do których ośrodków miejskich będzie płynęło wsparcie we wskazanym obszarze.	Uwaga uwzględniona Zapisy projektu programu zostaną uzupełnione o listę jednostek samorządu terytorialnego uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji wraz z materiałem prezentującym logikę przyjętego podejścia do ich doboru.

		obszarach innych niż miejskie				
937.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Cel szczegółowy Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	189	Jest: W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów. Powinno być: W ramach celu szczegółowego przewiduje się wykorzystanie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.	W stosunku do projektów rewitalizacyjnych wnioskuje się o wprowadzenie podziału środków zgodnie z uwagą nr 1 oraz zastosowanie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.	<p>Pierwsza część uwagi uwzględniona częściowo</p> <p>Po ponownej analizie dostępnych materiałów, jak również uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych, ZWM rozszerzył listę ośrodków uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji o 6 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (tj. Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ, Zakopane i Chrzanów), które w dokumentach krajowych (KSRR) są wyznaczone jako Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).</p> <p>Źródłem podejścia koncentrującego wsparcie w wybranych miastach, uprawniające tylko wybrane ośrodki do celowanego wsparcia jest znacząco ograniczona alokacja na działania rewitalizacyjne przy jednoczesnym oczekiwaniu, iż cele założone w strategii terytorialnej (w tym przypadku w gminnym programie rewitalizacji) zostaną osiągnięte.</p> <p>Odnośnie drugiej części uwagi i propozycji zastosowania pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów rewitalizacyjnych - uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z projektem ustawy wdrożeniowej, w trybie pozakonkursowym (właściwie niekonkurencyjnym) mogą być wybrane projekty, których wnioskodawcami, ze względu na charakter lub cel projektu, będą podmioty jednoznacznie określone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu oraz które m.in. mają strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju m.in. obszaru objętego realizacją IIT, ponadto wskazane w Załączniku nr 10 do Kontraktu Programowego – Wykaz przedsięwzięć priorytetowych finansowanych w ramach Programu Regionalnego, o ile nie zostały wymienione w strategii rozwoju województwa.</p> <p>Ponadto przywołany zapis projektu programu dotyczy nie tylko rewitalizacji, ale także działań z zakresu turystyki, kultury, dziedzictwa realizowanych w formule IIT, stąd nie jest możliwe zaproponowane zawężenie.</p> <p>Wyjaśnienie dodatkowe</p> <p>Zapisy projektu programu zostaną skorygowane zgodnie ze zmianą nazewnictwa zapowiadaną w projekcie ustawy wdrożeniowej, odnośnie sposobu wyboru projektów tj. konkurencyjnego lub niekonkurencyjnego.</p>

938.	Gmina Chełmek	<p>Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców</p> <p>Cel szczegółowy Cel polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych</p>	186	Interwencja zostanie skierowana na miasta znajdujące się na terenie Województwa Małopolskiego.	<p>Podczas spotkania poświęconego konsultacjom społecznym projektu Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, które odbyło się w formule on-line w dniu 10.11.2021 r. na pytanie: „Czy poza wskazanymi na prezentacji 12 miastami powiatowymi inne mniejsze miasta zlokalizowane poza ZIT’ami będą mogły korzystać ze środków przeznaczonych na rewitalizację?” otrzymaliśmy informację, że takie miasta nie będą mogły korzystać z tych środków, a także to, że Zarząd Województwa Małopolskiego nie planuje ich ujęcia w przyszłości.</p> <p>Taka decyzja doprowadzi do degradacji średnich miast, bo tak naprawdę pozbawi je środków na rozwój i zbudowanie konkurencyjnej oferty dla dużych ośrodków miejskich. Zostanie zaprzepaszczona praca, którą wykonaliśmy na przestrzeni ostatnich 15 lat, która w skuteczny sposób rozwiązała problemy społeczne i zatrzymała proces wyludniania małych miejscowości.</p> <p>Działania rewitalizacyjne na trwale zapisały się w historii wielu miast. Efekty realizacji tych projektów są widoczne w przestrzeni miejskiej, jednocześnie służąc naszym mieszkańcom już od 2004 roku, czyli od trzech okresów programowania Unii Europejskiej. Rozwiązały one już wiele problemów społecznych, lecz przed samorządami pozostało jeszcze dużo do pracy wykonania, w szczególności w zakresie czekającej nas w najbliższej przyszłości transformacji przemysłu węglowego, która w dużym stopniu dotknie obszar Małopolski Zachodniej. Rozmiar problemów społecznych jakie wywoła transformacja będzie ogromny, co zostało opisane w opracowanym przez Zarząd Województwa Małopolskiego Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Gmina Chełmek już od 2004 roku z powodzeniem realizuje wiele projektów dofinansowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, wśród których wiele zostało zrealizowanych jako projekty rewitalizacyjne rozwiązujące wiele problemów społecznych na</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Po ponownej analizie dostępnych materiałów, jak również uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych, ZWM rozszerzył listę ośrodków uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji o 6 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (tj. Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ, Zakopane i Chrzanów), które w dokumentach krajowych (KSRR) są wyznaczone jako Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).</p> <p>ZWM jest świadomy skali potrzeb poszczególnych samorządów, w tym z obszaru Małopolski Zachodniej, jednakże skala środków finansowych dedykowanych rewitalizacji w ramach FEM jest znacznie ograniczona (w porównaniu z np. okresem 2014-2020) stąd też konieczność skoncentrowania wsparcia. Ponadto proponowane podejście jest zgodne z oczekiwaniem Komisji Europejskiej dotyczącym podejścia zintegrowanego do potrzeb i potencjałów obszaru objętego strategią terytorialną, w tym przypadku programem rewitalizacji, a tym samym dające możliwość osiągnięcia celów wyznaczanych w programie. Ograniczenia finansowe nie umożliwiają kontynuacji szerokiego wsparcia wszystkich miast, które mają opracowany program rewitalizacji.</p>
------	---------------	---	-----	--	--	---

					<p>terenie gminy. Z całą stanowczością można powiedzieć, że projekty związane z rewitalizacją na trwałe wpisały się w przestrzeń publiczną gminy Chełmek, a nasi mieszkańcy od wielu lat bardzo chętnie korzystają z infrastruktury powstałej na skutek realizacji tych projektów. W najbliższej przyszłości na skutek transformacji gospodarki związanej z odejściem od węgla w Chełmku jako gminie górniczej pojawią się dodatkowe problemy związane z likwidacją pobliskich kopalń: „Piast- Ziemowit” w Bieruniu, „Sobieski” w Jaworznie, „Janina” w Libiążu i „Brzeszcze” w Brzeszczach, w których obecnie jest zatrudnionych wielu naszych mieszkańców. Dlatego prosimy o przeanalizowanie możliwości ubiegania się o środki przeznaczone na rewitalizację także miast, które nie zostały objęte ZIT’ami lub nie znajdują się w obecnym wykazie 12 miast zaproponowanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego.</p>	
939.	STOWARZY SZENIE METROPOLI A KRAKOWSK A	CS 5 (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	186	Zgodnie z zapisami dotyczącymi odnowy obszarów zdegradowanych, interwencja zostanie skoncentrowana w ośrodkach miejskich wskazanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego. Brakuje dookreślenia kryteriów, według których ZWM dokonywać będzie wyboru, lub wskazania dokumentu, w którym takie kryteria zostaną określone w przyszłości.	Brak dookreślenia kryteriów wyboru ośrodków miejskich, w których skoncentrowana zostanie interwencja w przypadku Celu Szczegółowego 5 (i) jest jedynym takim zapisem w całym projekcie. Ma to negatywny wpływ na spójność Programu i łatwość jego odbioru. Stanowi o braku przejrzystości planowanych w dalszej perspektywie działań.	Uwaga uwzględniona Zapisy programu zostaną uzupełnione w tym zakresie.
940.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	188	„przebudowa, uporządkowanie przestrzeni publicznych wymagających zagospodarowania, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji, realizacji działań wpływających na bezpieczeństwo publiczne (jak na przykład instalacja oświetlenia, monitoringu, uspokojenie ruchu samochodowego) mające bezpośredni wpływ na podniesienie poczucia bezpieczeństwa u użytkowników tych przestrzeni, rozwój zielonej i zielono-błękitnej infrastruktury,” Niektóre działania należy ponownie przeanalizować pod kątem przeciwstawnych interesów – np. dodatkowe doświetlenie terenu	Wyjaśnienie, korekta	Wyjaśnienie Odnosząc się do przywołanego przykładu dotyczącego dodatkowego oświetlenia – oczywistym jest, iż standard oświetlenia powinien być dostosowany do danego terenu. Inne są potrzeby na terenach mieszkaniowych, czy usługowych a inne na terenach zielonych oraz obszarach cennych przyrodniczo. Co do zasady działania rewitalizacyjne prowadzone są w zwartej tkance miejskiej, często gęsto zaludnionej i dla zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób, zwłaszcza kobiet, niezbędne jest doświetlenie pewnych miejsc np. tras dotarcia do przystanków komunikacji zbiorowej.

		5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie		może stać w sprzeczności z przyrodniczymi funkcjami danego obszaru, biotopu		Planowana interwencja będzie prowadzona w sposób kompleksowy, uwzględniając cele ONZ dotyczące zrównoważonego rozwoju tj. poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, w zgodzie z politykami horyzontalnymi UE, w tym polityką zrównoważonego rozwoju. Na późniejszym etapie prac zostaną zapisane wymogi dotyczące realizacji projektu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w tym zasadą DNSH (czyli „nie czyni poważnej szkody”).
941.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	188	„Wsparcie obejmujące przestrzenie publiczne oraz wsparcie uzupełniające dotyczące bezpośredniego otoczenia wspieranych budynków i obiektów, na którym istnieją tereny zielone, będzie uwzględniało potrzebę adaptacji miast do zmian klimatycznych, poprzez co najmniej zachowanie zielonego charakteru tych obszarów i rosnących na nich drzew (miejsca zapewniające ulgę podczas upałów, zmniejszające zanieczyszczenie powietrza) przy jednoczesnym zakazie tworzenia dużych, uszczelnionych powierzchni (miejsca wchłaniające wodę deszczową). Podejmowane działania powinny sprzyjać ograniczaniu gleb zasklepionych.” Dlaczego tego typu zapisy znajdują się tylko w tej części programu? Mają bardzo ważny wymiar prośrodowiskowy, który powinien dotyczyć wszystkich merytorycznych działań	Wyjaśnienie, korekta	Wyjaśnienie Przytoczony zapis jest pochodną komentarza KE, zwracającego uwagę na niewłaściwe doświadczenia z rewitalizacji i zakresy niektórych projektów z okresu 2014-2020. Wszystkie działania realizowane ze środków FEM 2021-27 będą realizowane zgodnie z politykami horyzontalnymi, w tym polityką zrównoważonego rozwoju.
942.	Fundacja Przestrzeń do życia	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego,	190	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Tabela z wartościami wskaźników zostanie uzupełniona na późniejszym etapie prac nad FEM 2021-27.

		<p>gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie</p> <p>Tabela 1. Wskaźniki produktu Tabela 2. Wskaźniki rezultatu</p>				
943.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i</p>	191	<p>Czy zapisy niniejszego rozdziału oznaczają RLKS? Dlaczego tak wiele w nich jest, a tak mało oddolności? Jakiego rzędu środki są przewidziane na RLKS? Czy dotyczyć będzie tylko obszarów wiejskich?</p>	Wyjaśnienie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego. Proponuje się przy takim założeniu pozostawienie w ramach RLKS alokacji dla EFS+ na proponowanym wcześniej poziomie 20 mln Euro.</p>

		bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie				
944.	Wójt Gminy Iwkowa	Priorytet 6. Małopolska bliżej mieszkańców	185, 235	Program kierowany do gmin z poza obszaru ZIT z dopuszczeniem w ramach współpracy sąsiadujące gminy będące w obszarach ZIT nie więcej niż 1/3 gmin realizujących wspólną strategię terytorialną.	Nawiązanie współpracy gmin na obszarze, które są w ZIT i poza ZIT oraz ograniczenie podwójnego finansowania dla gmin będących w ZIT.	Wyjaśnienie Dopuszczalna jest współpraca gminy tworzących ZIT z gminami nie wchodzącymi w ten instrument terytorialny. Jednak jak zostało to nadmienione w uwadze przestrzeganie zasad podwójnego finansowania, wybór obszarów nie ujętych w Strategiach ZIT będzie konieczny do wzięcia pod uwagę przy takiej współpracy.

Priorytet 7. Pomoc techniczna [EFRR, EFS+]

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
945	Fundacja Przestrzeń do życia	2.2 Pomoc techniczna Priorytet 7. Pomoc techniczna [EFRR, EFS+]	192	„Z punktu widzenia zapewnienia realizacji programu istotne jest też zapewnienie organizacji i obsługi prac Komitetu Monitorującego, jak również innych gremiów zaangażowanych w realizację programu” W ramach Komitetu Monitorującego mieści się praca przedstawicieli NGO, z tego też tytułu należy uzupełnić zapisy programu o wsparcie w ramach Pomocy Technicznej również dla tej grupy poza instytucjami.	Korekta zapisów	Wyjaśnienie Powołanie KM to kompetencja Instytucji Zarządzającej programem FEM 2021-27. Wydatki związane z działaniem KM będą mieścić się w projekcie Instytucji Zarządzającej programem FEM 2021-27. W ramach finansowania funkcjonowania KM PR FEM będą przewidziane środki na wsparcie członków reprezentujących NGO.
946	Fundacja Przestrzeń do życia	2.2 Pomoc techniczna Priorytet 7. Pomoc techniczna [EFRR, EFS+]	194	„Główne grupy docelowe Główni beneficjenci: 1. Instytucja Zarządzająca 2. Instytucja Pośrednicząca 3. Instytucja Wdrażająca” Brakuje partnerów społecznych w ramach KM	Uzupełnienie	Wyjaśnienie Powołanie KM to kompetencja Instytucji Zarządzającej PR FEM. W konsekwencji wydatki związane z działaniem KM będą mieścić się w projekcie Instytucji Zarządzającej programem FEM 2021-27.
947	Fundacja Przestrzeń do życia	2.2 Pomoc techniczna Priorytet 7. Pomoc techniczna [EFRR, EFS+] Tabele wskaźników: produktu, rezultatu	195	Tabele wskaźnikowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Dane dot. wskaźników będą dostępne w kolejnej wersji programu regionalnego FEM 2021-27.
948	Fundacja Przestrzeń do życia	2.2 Pomoc techniczna Priorytet 7. Pomoc techniczna [EFRR, EFS+]	195 - 196	Tabele finansowe do uzupełnienia	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Dane finansowe będą dostępne w kolejnej wersji programu FEM 2021-27.
949	A1 Europe Sp. o.o.	2.1 Pomoc techniczna	192	Dotyczy: „Kluczowym będzie także zapewnienie właściwego procesu naboru, oceny i selekcji projektów, które będą miały otrzymać	Prawdopodobnie Program ruszy z kilkunastomiesięcznym opóźnieniem w stosunku do poprzedniej perspektywy startując w okresie wzmożonej niepewności rynkowej i	Wyjaśnienie / Uwaga nie uwzględniona

		<p>Priorytet 7. Pomoc techniczna [EFRR, EFS+]</p>	<p>dofinansowywanie w ramach programu, a także prowadzenia bieżącego monitoringu projektów, jak i programu oraz weryfikacji płatności, kontroli projektów, a także rozpatrywania skarg i odwołań w zakresie programu. Nie bez znaczenia będzie też prowadzenie badań ewaluacyjnych, a także analiz, ekspertyz czy ocen, których celem będzie usprawnienie systemu zarządzania i wdrażania funduszami unijnymi zarówno w bieżącej jak i przyszłej perspektywie finansowej” <u>Postulat: Opracować ponownie system oceniania wniosków z Programu pod kątem szybkości oceny samego wniosku i potem rozliczenia.</u> Przeprowadzać monitoring wskaźników szybkości oceny. Skrócić maksymalnie terminy oceny i dopasować regulaminy do szybszej pracy- jeśli np. dany ekspert nie oceni wniosku na czas jest usuwany z listy ekspertów. Przeprowadzać nabór ciągły na ekspertów.</p>	<p>zmian cen kosztów. Czas od decyzji przedsiębiorcy o chęci realizacji projektu przez jego ocenę w MCP do faktycznej realizacji musi ulec skróceniu ze względu na w/w ryzyka. Przedsiębiorca musi szybciej wdrażać inwestycje i innowacje niż to było wcześniej i wcześniej musi mieć informację zwrotną nt. przyznanego wsparcia lub nie. Długa ocena w MCP może skutkować większą ilością niepodpisanych umów dotacji, nawet przy przyznanym dofinansowaniu lub wycofaniem się przedsiębiorców z realizacji projektu ze względu np. na zmiany kosztów czy zmniejszenie szans na komercjalizację innowacji podczas długiej oceny projektu.</p>	<p>Decydem w zakresie sposobu naboru ekspertów oraz sposobu przeprowadzenia oceny projektów jest właściwa instytucja organizująca nabór/konkurs w ramach programu regionalnego FEM 2021-27.</p> <p>Tym samym potencjalna decyzja o zmianach w zakresie systemu oceniania wniosków podejmowana jest niezależnie od zapisów priorytetu PT, stąd uwaga o zmianie zapisów w ramach PT nie zostanie uwzględniona.</p> <p>Jednocześnie wydatki związane z oceną projektów, przeprowadzaną przez ekspertów merytorycznych, będą ponoszone w ramach projektów PT programu regionalnego FEM 2021-27.</p>
--	--	---	---	--	---

Plan finansowy

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
950	A1 Europe Sp. o.o.	3.Plan finansowy 3.5 Środki finansowe w podziale na poszczególne lata. Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata	198	<u>Postulat: Zwiększyć alokację na pierwszy rok działania programu podwojnie. Tzn. planowane wcześniej kwoty z 2021 dodać do 2022.</u>	Wdrożenie PO będzie prawdopodobnie opóźnione o rok*. Zwykle we wskaźnikach Programu rozkłada się równe kwoty na dany rok- ale teraz mamy rok opóźnienia w stosunku do poprzedniej perspektywy. Jak chcemy wydać całość alokacji na czas trzeba przyspieszyć na początku wdrażania. * Konsultacje społeczne wstępnego projektu Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych (Uszczegółowienia) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 odbyły od 31 lipca do 31 sierpnia 2014 r.	Wyjaśnienie Środki w tabeli nr 10 pn. „Środki finansowe w podziale na poszczególne lata” zostaną uzupełnione po uzyskaniu wytycznych ze strony MFIPR. Jednakże niniejsza tabela zawiera kwoty, jakie Instytucja Zarządzająca będzie zobowiązana rozliczyć z Komisją Europejską (KE) w określonym przez przepisy prawa czasie. Nie wyznacza ona podziału kwot dostępnych do zakontraktowania w umowach z beneficjentami. Takie wartości obejmować będzie harmonogram naborów, który zostanie opracowany po przyjęciu programu przez KE. Przy jego opracowywaniu będzie brana pod uwagę kwestia, o której mowa w kolumnie obok.
951	A1 Europe Sp. o.o.	3.Plan finansowy 3.6 łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe	200	<u>Postulat: ponownie przeliczyć możliwe do pozyskania środki własne jednostek samorządowych na wkład do planowanych dotowanych projektów i uelastyczyć system przesuwania środków pomiędzy priorytetami PO jeśli zabraknie tych pieniędzy na wkład własny i realizację projektów w tych priorytetach.</u> Proponujemy by już na tym etapie rozważyć problem i porozmawiać z DG Region nt systemowego uelastyczenia przesuwania funduszy tam, gdzie jest na nie popyt.	Faktem jest, że zmiany podatkowe wynikające z Polskiego Ładu i zmiany w gospodarce po pandemii zaburzą wpływy do kasy samorządu w następnych latach. Prawdopodobnie będą one mniejsze niż w poprzednich latach a koszty realizacji planów – większe niż dotychczas planowano ze względu m. in. na inflację. Być może nie da się zrealizować wielu planowanych wcześniej strategicznych projektów lub dotychczas planowana ilość pieniędzy do wykorzystania w poszczególnych Priorytetach PO będzie zbyt duża w stosunku do możliwości zapewnienia wkładu własnego przez ew. beneficjentów w tym Priorytecie.	Wyjaśnienie Środki ujęte w tabeli 3.6 pn. „łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe” mają charakter indykatorywny. Na bieżącym etapie planowania celowo kwota wkładu krajowego nie została rozdzielona na wkład publiczny oraz prywatny, gdyż warunkowane jest to ostatecznym kształtem planowanego w ramach Programu wsparcia. Przy opracowaniu ww. tabeli zostaną uwzględnione aktualne czynniki społeczno-gospodarcze, mogące mieć wpływ na możliwość wniesienia wkładu własnego przez beneficjentów Programu. W kwestii uelastyczenia systemu przesuwania środków pomiędzy osiami - maksymalną stopę dofinansowania UE definiują przepisy art. 112 rozporządzenia ogólnego. Dla regionów słabiej rozwiniętych została ustalona na poziomie 85%, tak więc w ramach Programu przyjęto max. możliwy poziom wsparcia środkami UE. W trakcie wdrażania PR FEM, Instytucja Zarządzająca będzie miała możliwość dokonywania zmian Programu polegających m. in. na przenoszeniu środków z osi o mniejszym popycie do osi z popytem wyższym, jednakże każdorazowo będzie zobowiązana do zachowania, określonych rozporządzeniem lub innymi dokumentami programowymi, limitów wskaźników finansowych (np. koncentracji tematycznej).

Instytucje programu

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
952.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Do całości dokumentu		3. Realizacja czynności kontrolnych przez pracowników MARR na zlecenie Instytucji Pośredniczących lub Instytucji Zarządzających programami operacyjnymi lub regionalnymi. W MARR pracują osoby o dużym doświadczeniu w realizacji czynności kontrolnych projektów w różnych obszarach (PO IG, PO IR, PO PW, RPO WM) i dlatego MARR potencjalnie może zgłosić swój udział w przetargach / konkursach ww. Instytucji (np. PARP, NCBR, MCP) i złożyć oferty dot. prowadzenia czynności kontrolnych projektów, które te Instytucje nadzorują.	Zlecenie działań kontrolnych przyczyniłoby się do odciążenia zespołów kontrolujących w Instytucji Pośredniczącej.	Uwaga nieuwzględniona Na obecnym etapie prac nad strukturą instytucjonalną nie przewiduje się udziału jednostek innych niż te, które uczestniczyły w zarządzaniu i wdrażaniu RPO WM 2014-2020. Dodatkowo, MARR realizuje wiele projektów ważnych z punktu widzenia wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, a łączenie roli beneficjenta i instytucji zaangażowanej w realizację programu nie jest wskazane.
953.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Do całości dokumentu		4. Prowadzenie punktów konsultacyjnych. W MARR pracują osoby mające doświadczenie w kontaktach z przedsiębiorcami. Dlatego też możliwe jest ich skierowanie do punktów konsultacyjnych/doradczych, w których przedsiębiorcy mogliby się dowiedzieć o przyszłych planowanych naborach w ramach kolejnej perspektywy finansowej UE (Horyzont Europa, nowy RPO WM). W tym celu można skorzystać z istniejących punktów MARR na terenie woj. małopolskiego w stworzeniu bezpłatnych punktów informacyjnych na jak największym terenie.	Zlecenie działań mających na celu upowszechnianie informacji wśród przedsiębiorców umożliwiłoby dotarcie do szerszego grona firm oraz usprawniłoby przepływ informacji.	Uwaga nieuwzględniona Na obecnym etapie prac nad strukturą instytucjonalną nie przewiduje się udziału jednostek innych niż te, które uczestniczyły w zarządzaniu i wdrażaniu RPO WM 2014-2020. Dodatkowo, MARR SA realizuje wiele projektów ważnych z punktu widzenia wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, a łączenie roli beneficjenta i instytucji zaangażowanej w realizację programu nie jest wskazane.
954.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Do całości dokumentu		5. Specjalizacja w zakresie tworzenia opracowań rynkowych, statystycznych, zarządzania informacją. Realizacja zadań związanych m.in. z analizą rynków, ewaluacją projektów oraz programów, analizą danych statystycznych, opracowywaniem prognoz, zarządzania informacjami, weryfikacją treści, oceną kontrahentów, białym wywiadem gospodarczym, tworzeniem strategii rozwoju, strategii marketingowych itp.	Zlecenie zadań analitycznych, ewaluacyjnych przyczyniłoby się do tworzenia polityk, wsparcia adekwatnych i dostosowanych do potrzeb i oczekiwań regionalnych i lokalnych interesariuszy.	Uwaga nieuwzględniona Na obecnym etapie prac nad strukturą instytucjonalną nie przewiduje się udziału jednostek innych niż te, które uczestniczyły w zarządzaniu i wdrażaniu RPO WM 2014-2020. Dodatkowo, MARR SA realizuje wiele projektów ważnych z punktu widzenia wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, a łączenie roli beneficjenta i instytucji zaangażowanej w realizację programu nie jest wskazane.

				Pracownicy MARR mogliby uczestniczyć w badaniach makroekonomicznych zlecanych zarówno przez instytucje regionalne jak i rządowe. MARR mógłby również świadczyć usługi szkoleniowe związane z problematyką zarządzania informacją w biznesie (wystukiwanie, dostęp, ocena treści).		
--	--	--	--	---	--	--

Partnerstwo

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
955.	Fundacja Przestrzeń do życia	6. Partnerstwo Pole tekstowe [10 000]	219	„Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac.” Ze względu na dotychczasowe działania w zakresie prac w ramach Zespołu roboczego jak również w ramach innych działań związanych z przygotowaniem programu – konieczne jest uzupełnienie tej części dokumentu już teraz, jej dalsze uzupełnienie powinno dotyczyć tylko elementów po zakończeniu przygotowania dokumentu.	Do uzupełnienia	<u>Wyjaśnienie</u> Nieuzupełnione na etapie pierwszego projektu programu regionalnego FEM 2021-2021 części programu zostaną uzupełnione w ramach prac nad ostateczną wersją dokumentu.

Komunikacja i eksponowanie

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
956.	Gmina Wierchosławice	Komunikacja i eksponowanie	221	Grupy docelowe • potencjalni beneficjenci (w tym m.in.: jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jst, przedsiębiorcy, instytucje kultury, podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, jednostki naukowe, organizacje pozarządowe)	Jednostki organizacyjne jst są niejednokrotnie podmiotami, które samodzielnie, na zlecenie lub w porozumieniu z jst wykonują zadania własne. Stanowią one znaczną grupę potencjalnych beneficjentów.	Uwaga uwzględniona Komunikacja będzie skierowana do potencjalnych beneficjentów, takich jak m.in. jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jst, przedsiębiorcy, instytucje kultury, podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, jednostki naukowe, czy organizacje pozarządowe.

Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
957.	A1 Europe Sp. o.o.	8. Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	223-228	<u>Postulat: Ustalić ryczałtowe koszty, gdzie tylko to możliwe</u> (co do zakresu tematycznego prac lub wysokości ich kosztu np. do pewnej kwoty jednorazowego wydatku lub kategorii)	Większy początkowy jednorazowy koszt ustalenia podzielnika kosztów czy ich wysokości przez zewnętrzną firmę (biegłych rewidentów) czy na podstawie dotychczas rozliczonych w obecnej perspektywie wniosków skorygowanych przez przewidywany wzrost cen danej kategorii kosztów (dane z GUS) pozwoli zmniejszyć wieloletnie koszty obsługi procesu rozliczania projektu po stronie MCP poprzez ich szybsze rozliczanie przez pracownika MCP a przez to obsługę większej ilości beneficjentów na 1 pracownika. Zmniejsza to także obciążenia czasem rozliczania i po stronie beneficjenta.	Uwaga do rozważenia na późniejszym etapie prac. Sposób rozliczenia wydatków w projekcie zostanie określony na późniejszym etapie, aczkolwiek już teraz można powiedzieć, że metody uproszczone będą szerzej stosowane w perspektywie finansowej 2021-2027.

Inne

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
958.	Powiat Krakowski	Załącznik nr 2: Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	237	W dokumencie wskazano, że w perspektywie finansowej 2021-2027 będą wykorzystywane wszystkie, określone w rozporządzeniu ogólnym, instrumenty terytorialne, tj.: - zintegrowane inwestycje terytorialne ZIT - rozwój lokalny kierowany przez społeczność – RLKS - oraz inne instrumenty terytorialne (IIT). W załączniku nie został opisany ostatni z ww. instrumentów tj. inne instrumenty terytorialne.	W dokumencie należy zawrzeć opis dotyczący brakującego instrumentu terytorialnego tj. innych instrumentów terytorialnych.	Uwaga uwzględniona Program zostanie uzupełniony o opis narzędzi terytorialnych-IIT.
959.	Miasto Oświęcim Biuro Rozwoju Miasta tel. (33) 842-91-27 e-mail: brm@um.oswiecim.pl	Całość dokumentu	całość dokumentu	Należy uzupełnić dokument o informacje dotyczące sprawiedliwej transformacji - wdrażania FST, priorytetów, potencjalnych beneficjentów, planowanego sposobu naborów wniosków, przewidywanych form wsparcia etc.).	Brak opisu oraz podstawowych założeń dotyczących wdrażania Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji na terenie Małopolski Zachodniej. Pierwotne założenia mówiły, iż Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji będzie stanowił osobny, dedykowany priorytet w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027. W obecnym dokumencie prócz niewypełnionych tabel finansowych dot. FST brak jest jakichkolwiek informacji na temat mechanizmu sprawiedliwej transformacji, w tym Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.	Wyjaśnienie Na etapie rozpoczęcia konsultacji społecznej nadal nie było ostatecznych decyzji dotyczących pozyskania przez Małopolską środków z FST. Po podjęciu takich decyzji o otrzymaniu środków z FST oraz o zarządzaniu środkami z poziomu regionalnego w Programie zostanie wprowadzony priorytet bezpośrednio dotyczący FST.
960.	Gmina Miejska Kraków	Rozdz. 2 Priorytety Uwaga ogólna dot. sekcji „Główne grupy docelowe” kolejnych celów szczegółowych	63-196	Sposób określania głównych grup docelowych w kolejnych priorytetach Programu jest niekonsekwentny. W odniesieniu do części celów szczegółowych, jako grupę docelową wskazano konkretne podmioty, np. MŚP, JST, uczelnie czy klauzury, które mogą uzyskać wsparcie w ramach danego celu, w innych natomiast określono jedynie beneficjentów ostatecznych (mieszkańców Małopolski). Wnioskuje się o ujednoczenie opisów grup docelowych poprzez ich skonkretyzowanie i	Dokładne określanie grup docelowych, a także ich konsekwentne i jednolite stosowanie ma wpływ na spójność Programu i łatwość jego odbioru, a także pozytywnie wpłynie na późniejsze prace zmierzające do opracowania, opierającej się na nim, dokumentacji programowej.	Wyjaśnienie Wzór programu operacyjnego odnosi się do grup docelowych wsparcia i zgodnie z nim, we wszystkich Priorytetach projektu programu, zostały zaproponowane zapisy odnoszące się do grup docelowych, a nie beneficjentów. Informacje o beneficjentach zostaną wskazane na późniejszym etapie, tj. w dokumencie uszczegóławiającym program.

				uszczerbowienie w zakresie wskazania podmiotów, do których adresowane jest wsparcie w ramach poszczególnych celów szczegółowych.		W niektórych przypadkach, odbiorca wsparcia może być tożsamy z beneficjentem, co z kolei może być źródłem nieporozumienia, jednakże aktualnie zaproponowane zapisy odnoszą się do grup docelowych wsparcia.
961.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwagi do całości dokumentu	Nd	wydłużenie finansowania projektów do końca 2023 roku (teraz zgoda Zarządu Województwa jest do czerwca)	Zapewnienie płynnej realizacji zadań i przejścia do nowej perspektywy finansowej	Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści projektu FEM 2021-2027, ale wdrażania RPO WM 2014-2020.
962.	Krystian Cieślak Dyrektor Departamentu Wsparcia Przedsiębiorczości Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwagi do całości dokumentu	Nd	rozstrzygnięcie, czy i pod jakimi warunkami dotacja w konkretnym działaniu/poddziałaniu może stanowić element podstawy opodatkowania: wpisanie w realizację projektów regionalnych i krajowych zasad opodatkowania dotacji	Uniezależnienie od interpretacji indywidualnych prawa podatkowego – wpisanie zasad na poziomie ustawy	Wyjaśnienie Kwestia do rozstrzygnięcia na późniejszym etapie, podczas prac nad szczegółowymi dokumentami określającymi warunki wsparcia w poszczególnych konkursach/naborach. Jednocześnie przez UMWM została zgłoszona prośba o uregulowanie przedmiotowej kwestii w Wytocznych w zakresie kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 w ramach roboczych konsultacji dokumentu.
963.	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Do całości dokumentu	Do całości dokumentu	1. Realizacja projektu grantowego „Bony Sukcesu” Planowany pierwotnie termin realizacji projektu to 31.12.2022. W dokumentacji aplikacyjnej przewidziano możliwość wydłużenia realizacji projektu do dnia 31.12.2023, jeżeli Grantodawca (MARR) będzie posiadał status IOB.	Wydłużenie okresu realizacji projektu o pół roku lub rok umożliwiłoby pełne wydatkowanie środków przewidzianych w budżecie projektu na granty, które ew. w trakcie realizacji projektu do 31.12.2022 nie zostaną wypełni wykorzystane (wskaźniki projektu dot. liczby grantów zostaną osiągniętej, niemniej potencjalnie nie wszystkie	Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści projektu programu regionalnego FEM 2021-2027, ale wdrażania RPO WM 2014-2020.

					środki w budżecie mogą być wykorzystane w pierwotnym terminie, ponieważ część przedsiębiorców nie wnioskuje o maksymalne dofinansowanie, a ponadto część umów nie jest realizowana poprawnie i konieczne będzie żądanie zwrotu środków od Grantobiorców).	
964.	MFIPR	Uwaga ogólna	-	Tabele: "zakres interwencji", "forma finansowania", "terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne", "uzupełniające obszary tematyczne EFS+", "wymiar Równouprawnienie płci w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST" powinny być uzupełnione zgodnie z wymaganiami CPR.	-	Uwaga uwzględniona Nieuzupełnione na etapie pierwszego projektu programu regionalnego FEM 2021-2021 części tabelaryczne zostaną uzupełnione w ramach prac nad ostateczną wersją projektu programu.
965.	Fundacja Przestrzeń do życia	DODATEK 3: Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym w wraz z harmonogramem	233	„Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac” Literówki Należy uzupełnić tę część.	Uzupełnienie	Wyjaśnienie Literówki zostaną poprawione, dziękujemy za wskazanie błędów literowych. Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem, zostanie uzupełniony, o ile tego typu operacje zostaną zidentyfikowane na etapie tworzenia programu.
966.	Fundacja Przestrzeń do życia	WYKAZ SKRÓTÓW	234	W dokumencie jest wiele punktów nieczytelnych dla niespecjalistycznego czytelnika. Postuluję o wprowadzenie do dokumentu czegoś na kształt przewodnika, z wyjaśnieniem układu, odniesień, czytaniem tabel finansowych i obszarów interwencji.	Uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Wykaz skrótów użytych w projekcie programu regionalnego FEM 2021-2027 zostanie rozszerzony i uzupełniony.
967.	Fundacja Przestrzeń do życia	Uwaga ogólna		Przy poszczególnych priorytetach nie zaznaczono adekwatnych pól czy to w zakresie innowacji, czy w zakresie działań innowacyjnych, a było co najmniej kilka działań, które tego właśnie dotyczyły. Dlaczego?	Wyjaśnienie, uzupełnienie	Uwaga uwzględniona Adekwatne pola zostaną zaznaczone.
968.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Rozdz. 2 Priorytety Uwaga ogólna dot. sekcji „Główne grupy docelowe” kolejnych celów szczegółowych	63-196	Sposób określania głównych grup docelowych w kolejnych priorytetach Programu jest niekonsekwentny. W odniesieniu do części celów szczegółowych, jako grupę docelową wskazano konkretne podmioty, np. MŚP, JST, uczelnie czy klastry, które mogą uzyskać wsparcie w ramach danego celu, w innych natomiast określono	Dokładne określanie grup docelowych, a także ich konsekwentne i jednolite stosowanie ma wpływ na spójność Programu i łatwość jego odbioru, a także pozytywnie wpłynie na późniejsze prace zmierzające do opracowania,	Uwaga uwzględniona Na dalszym etapie prac opisy grup docelowych zostaną ujednolicone, przy zachowaniu specyfiki funduszy EFS i EFRR.

				<p>jedynie beneficjentów ostatecznych (mieszkańców Małopolski). Wnioskuje się o ujednoczenie opisów grup docelowych poprzez ich skonkretyzowanie i uszczegółowienie w zakresie wskazania podmiotów, do których adresowane jest wsparcie w ramach poszczególnych celów szczegółowych.</p>	<p>opierającej się na nim, dokumentacji programowej.</p>	<p>Prace nad szczegółowymi opisami potencjalnych beneficjentów będą też przedmiotem prac na etapie dokumentów wdrożeniowych.</p>
969	Gmina Bolesław	Całość RPOWM na lata 2021-2027	-	<p>Uproszczenie procedury wyboru, oceny oraz rozliczenia wniosków o dofinansowanie. Zastosowanie jednego systemu elektronicznego do aplikowania i monitorowania wydatkowania środków pochodzących z RPOWM.</p> <p>Ponadto, w przypadku małych projektów (o wartości np. do 130 tys. zł) mógłby być wprowadzony uproszczony proces wyboru i rozliczania (ryczałt).</p>	<p>Skomplikowane procedury aplikowania o środki i ich rozliczania, w dwóch różnych systemach eRPO i SL2014 -<u>przedłużają proces wyboru</u> projektów, wprowadzanie niezbędnych zmian oraz ostatecznych rozliczeń.</p> <p>W przypadku projektów o małej wartości lub zawierających drobne działania towarzyszące – przestrzeganie skomplikowanych procedur wyboru wykonawców i wyodrębnianie gromadzonej dokumentacji finansowej, utrudnia faktyczną realizację projektu. W szczególności dotyczy to organizacji pozarządowych, które nie posiadają w swoich strukturach wyspecjalizowanych działów księgowych i administracyjnych.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Nowa wersja systemu e-RPO jest w trakcie budowy, zakładać będzie m.in. ograniczenie liczby wymaganych informacji, czy też uproszczenie sposobu wypełniania formularza wniosku. Bardziej szczegółowe informacje w tym zakresie, zostaną przedstawione na późniejszym etapie realizacji programu.</p>
970	Szpital Uniwersytecki w Krakowie	Szpital Uniwersytecki jako beneficjent Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 zwraca uwagę na konieczność przygotowania nowego systemu informatycznego wspomagającego proces wyboru projektów albo znaczną modyfikację systemu e-RPO. Obecnie praca z systemem jest niezwykle czasochłonna, nie zapewnia on także prostych funkcjonalności potrzebnych np. przy aktualizacji budżetu projektu.		Nowa wersja systemu e-RPO jest w trakcie budowy, zakładać będzie m.in. ograniczenie liczby wymaganych informacji, czy też uproszczenie sposobu wypełniania formularza wniosku.		

Instrumenty terytorialne

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne ZIT

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
971.	Gmina Czorsztyn	Załącznik nr 2 do Uchwały nr 1455/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12.10.2021 r.	236	Rozszerzenie zasięgu geograficznego ZIT Podhala poprzez ujęcie Gminy Czorsztyn jako wchodzącej w skład ZIP Podhala oraz proporcjonalnego zwiększenia wysokości alokacji środków na ZIT Podhala w związku z poszerzeniem obszaru geograficznego o Gminę Czorsztyn.	Miasta Nowy Targ i Zakopane zostały wskazane w Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju jako miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Rozwój Nowego Targu i Zakopanego jest ściśle powiązany z rozwojem regionu i gmin otaczających te miasta, tworzących tzw. obszar funkcjonalny miasta. Współpraca w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych jest jak wskazano w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” istotna z punktu widzenia poprawy skuteczności koordynacji procesów rozwojowych i efektywności systemu świadczenia usług publicznych”. W perspektywie finansowej 2021-2027 wskazano możliwości wsparcia finansowego dla obszarów funkcjonalnych miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze pod warunkiem zawiązania formalnego partnerstwa. Gmina Czorsztyn leżąca w bezpośrednim sąsiedztwie planowanego zasięgu geograficznego ZIT Podhala chce przystąpić do tworzonego przez gminy Stowarzyszenia Podhalański Obszar Funkcjonalny z siedzibą w Nowym Targu. Na tę okoliczność Rada Gminy Czorsztyn podjęła Uchwałę Nr XXVII/240/2021 Rady Gminy Czorsztyn z dnia 29 października 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie i przystąpienie do stowarzyszenia o nazwie Podhalański Obszar Funkcjonalny. Stąd też wnioskujemy o rozszerzenie planowanego zasięgu geograficznego ZIT Podhala o Gminę Czorsztyn z jednoczesnym zwiększeniem środków finansowych dla ZIT Podhala na tę okoliczność.	Uwaga nieuwzględniona Zasięg geograficzny ZIT był wstępnie wskazany w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Jednak przyjęta została zasada, iż jest to zasięg optymalny a ostateczny kształt ZIT będzie wynikiem współpracy jednostek samorządu terytorialnego z danego terenu. Oznacza to, iż wyłącznie wspólne decyzje zainteresowanych jest miały wpływ na zasięg geograficzny ZIT i nie było on odgórnie ustalony i ograniczony.

972.	Witold Morawiec Wójt Gminy Olesno			Uważamy że Gminy, które są objęte ZITem nie powinny konkurować z innymi Gminami mogącymi aplikować z IIT. Alternatywą mogłoby być objęcie ZIT każdego powiatu.		Uwaga nieuwzględniona Zasięg ZIT i wchodzących w jego skład jest wynikiem wewnętrznych decyzji pomiędzy zainteresowanymi jednostkami. Gminy tworzące ZIT same określają obszary wsparcia (np. transport miejski, gospodarka odpadami), w ramach których będą realizowały Strategię ZIT. Są to inne obszary niż te wchodzące w IIT. W przypadku zainteresowania obszarami realizowanymi w formule IIT, gminy tworzące ZIT mogą aplikować o te środki w ramach konkursów. Uczestnictwo w ZIT nie będzie ograniczało z korzystania z obszarów specyficznych dla IIT. Gminy ZIT nie będą konkurować z innymi gminami w ramach obszarów objętych ZIT.
973.	Gmina Gorlice	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	236	Zwiększenie kwoty alokacji środków dla nowopowstałych ZIT	Zaproponowana alokacja nie daje realnej szansy na wyrównywanie różnic w obszarach objętych ZIT – wzmocni rolę centralnego ośrodka ciężenia w Małopolsce i równoległe zaszkodzi dalszym odpływem ludności i funkcji, dalszą marginalizacją obszarów MOF. Dodatkowo, nowotworzone ZIT, pozbawione wsparcia technicznego na funkcjonowanie biura, a co za tym idzie ze znacząco ograniczonymi środkami na zatrudnienie kadr, będą miały znacznie trudniejszą sytuację w sięganiu po środki z otwartych naborów. Wyższa alokacja środków dla nowotworzonych ZIT, stworzy realną szansę zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów miast zagrożonych marginalizacją i tracących funkcje społeczno-gospodarcze.	Uwaga uwzględniona Planowane jest zwiększenie alokacji na ZIT do 17%, w tym 1 p.p. rezerwy negocjacyjnej.
974.	Gmina Bolesław	Zasięg geograficzny planowanych ZIT	236	Nie podano alokacji środków z RPOWM na lata 2021-2027 dla obszarów poza ZIT-ami. W zasięgu ZIT – nie wymieniono gmin z powiatu Olkuskiego, które w poprzedniej perspektywie wchodziły w skład Małopolski Zachodniej.		Uwaga nieuwzględniona Zasięg geograficzny ZIT był wstępnie wskazany w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Jednak przyjęta została zasada, iż jest to zasięg optymalny a ostateczny kształt ZIT będzie wynikiem współpracy jednostek samorządu terytorialnego z danego terenu. Oznacza to, iż wyłącznie wspólne decyzje zainteresowanych jest miały wpływ na zasięg geograficzny ZIT i nie było on odgórnie ustalony i ograniczony. Dodatkowo nadmienić należy, iż Powiat Olkuski objęty jest Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji. Jest możliwość, iż do tego regionu przekazane zostaną dodatkowe środki w ramach FST, które będą wyłącznie do dyspozycji powiatów wskazanych w Planie.

975.	<p>Krzysztof Kwatera</p> <p>Członek Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Przedstawiciel polskich LGD w Walnym Zgromadzeniu i Podgrupie ds. podejścia LEADER Europejskiej Sieci Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Członek Grupy Roboczej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich dla okresu finansowania UE 2007-2013 i 2014-2020</p> <p>Prezes Stowarzyszenia Ekologicznego - Kulturalnego „Na</p>	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21	235-237	Należy podać, czego dotyczyć będą zintegrowane operacje w poszczególnych ZIT	<p>"realizacja ZIT ma przede wszystkim na celu promowanie partnerskiego modelu współpracy JST w miejskim obszarze funkcjonalnym oraz zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji poprzez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby oraz problemy rozwojowe miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie" - czytamy w projekcie Programu Regionalnego.</p> <p>Zaplanowano 6 ZIT, określono ich obszary i przyznano im środki. A na co? "Potencjalne obszary wsparcia realizowane w ramach ZIT są elementem nadal wypracowywanym przez partnerów ZIT" - czytamy w projekcie. Jeśli projekty miałyby dotyczyć czegoś większego, zintegrowanego działania, to powinno to być określone na równi z obszarem i kwotą. Chyba, że będzie jak z obecnym małopolskim ZIT, który w jednym z raportów ewaluacyjnych wskazano, jako na ten, gdzie nie realizowano wspólnych projektów, tylko podzielono środki na projekty gmin.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zgodnie z informacjami umieszczonymi w Załączniku nr 2 jest tworzące ZIT wypracowują wspólne Strategie ZIT, czyli równocześnie obszary w których będą realizowane projekty. Na chwilę obecną nadal trwają prace wewnątrz ZIT, co jest powodem braku umieszczenia takich informacji w Programie.</p>
------	--	--------------------------------------	---------	--	--	--

	Bursztynowym Szlaku”					
976.	Prezydent Miasta Tarnowa	Metodologia podziału alokacji na poszczególne ZIT	237	<p>Wnioskujemy o zwiększenie ogólnej alokacji na ZIT oraz o zwiększenie alokacji na ZIT Tarnowa.</p> <p>Wnioskujemy o zmianę metodologii podziału alokacji ZIT, by większym stopniu uwzględniała różnice w rozwoju pomiędzy różnymi obszarami województwa.</p>	<p>Obecnie główną wagę (80%)w podziale alokacji ZIT stanowi liczba ludności. W rezultacie przyjętej metodologii ZIT tylko jednego obszaru obejmuje 46% calej alokacji i blisko trzykrotnie przewyższa alokację kolejnego co do wielkości ZIT.</p> <p>Podejście takie może powodować wzmacnianie procesów polaryzacyjnych zachodzących w regionie i dalsze pogłębianie się dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy ośrodkiem dominującym a resztą obszaru województwa.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Planowane jest zwiększenie alokacji na ZIT do 17%, w tym 1 p.p. rezerwy negocjacyjnej.</p> <p>W odniesieniu do metodologii podziału alokacji nie zostają wprowadzone zmiany do przyjętych zasad.</p>
977.	Gmina Miejska Kraków	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	236	<p>Wnioskujemy o zmianę zasięgu geograficznego ZIT Krakowa do 15 gmin wchodzących w skład aktualnego Związku ZIT KrOF (Metropolii Krakowskiej). Pierwszy projekt Strategii Małopolska 2030 (jedyne poddany oficjalnym konsultacjom społecznym) zawierał delimitację odnoszącą się do 15 gmin. W listopadzie 2020 r. przed przyjęciem Strategii Małopolska 2030 wskazującej potencjalny optymalny zasięg MOF Krakowa jako szerszy Związek ZIT Krakowa – Stowarzyszenie Metropolia Krakowska wystosowało do Województwa Małopolskiego pismo wraz z uzasadnieniem racjonalności pozostawienia aktualnej liczby członków ZIT Krakowa w ilości 15 gmin. Ma to uzasadnienie merytoryczne i funkcjonalne.</p>	<p>Nie wszystkie wymienione w projekcie FEM21-27 na str. 236 gminy włączone potencjalnie w ZIT Krakowa, spełniają zasady ustalone przez samorząd województwa w Strategii Małopolska 2030 (zasada maksymalnej odległości, zasada bezpośredniego sąsiedztwa, zasada ciągłości, zasada zwartości), a żadna nie spełnia wykazania obustronnej woli politycznej do rozszerzenia ZIT Krakowa.</p> <p>Zgodnie z zapisami Strategii Małopolska 2030 w przypadku miast i gmin znajdujących się w wyznaczonym optymalnym zasięgu poszczególnych miejskich obszarów funkcjonalnych, które będą chętne realizować wspólne projekty w ramach ZIT, ostateczny zasięg zostanie określony po przeprowadzeniu uzgodnień pomiędzy gminami, województwem i stroną rządową oraz zostanie wskazany na poziomie RPO WM 2021-2027 i dokumentów go uszczegóławiających.</p> <p>Aktualnie na terenie MOF Krakowa jedyną zinstytucjonalizowaną formą współpracy jest partnerstwo 15 gmin (aktualny ZIT Krakowa). Uzgodnienie ewentualnej zmiany (poszerzenie o nowe 9 gmin), o której mowa i którą autorytarnie wprowadzono do projektu RPO2021-2027, nie miało miejsca pomiędzy gminami, stroną samorządową i rządową – co oznacza że nie został spełniony warunek wynikający ze Strategii Małopolska 2030 i aktualne brzmienie RPO2021-2027 nie jest</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT Krakowa pozostaje w zakresie wypracowanym przez Związek ZIT Krakowa.</p> <p>W odniesieniu do gmin tworzących MOF Krakowa ale nieujętych w ZIT Krakowa przygotowane zostanie inne rozwiązanie terytorialne.</p>

					zgodne ze Strategią rozwoju województwa Małopolska 2030.	
--	--	--	--	--	---	--

978.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	str. 236	<p>Wnioskujemy o zmianę zasięgu geograficznego ZIT Krakowa do 15 gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska i aktualnego Związku ZIT KrOF (Metropolii Krakowskiej).</p> <p>Proponowany zapis: „2. ZIT Krakowa – obszar: miasto Kraków, Biskupice, Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogiłany, Niepołomice, Skawina, Świątyni Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki”</p>	<p>1. Aktualny zapis PR FEM2021-2027 jest niezgodny ze Strategią Małopolska 2030. Zgodnie z zapisami Strategii Małopolska 2030:</p> <p><i>- Należy jednak oczekiwać, że chęć realizacji wspólnych projektów powinna narodzić się oddolnie, a nie tylko z powodów zachęt i korzyści oferowanych z tytułu tworzenia partnerstwa. Działalność powinna mieć charakter prorozwojowy i stanowić przykład współpracy partnerskiej na rzecz zaspokajania wspólnych potrzeb.</i></p> <p><i>- w przypadku miast i gmin znajdujących się w wyznaczonym optymalnym zasięgu poszczególnych miejskich obszarów funkcjonalnych, które będą chętne realizować wspólne projekty w ramach ZIT, ostateczny zasięg zostanie określony po przeprowadzeniu uzgodnień pomiędzy gminami, województwem i stroną rządową oraz zostanie wskazany na poziomie RPO WM 2021-2027 i dokumentów go uszczegóławiających.</i></p> <p><i>- Należy uznać, że obszarami objętymi strategiczną interwencją w Małopolsce powinny być miasta i gminy współpracujące w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (warunkiem wsparcia będzie formalne zawiązanie współpracy);</i></p> <p>Aktualnie na terenie MOF Krakowa jedyną zinstytucjonalizowaną formą współpracy jest partnerstwo 15 gmin tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska (aktualny ZIT Krakowa). Określenie obszaru ZIT Krakowa w projekcie PR FEM stoi zatem w jawnej sprzeczności z przytoczonymi wyżej zapisami Strategii Małopolska 2030 gdyż:</p> <p>a) Na obszarze wskazanym w projekcie PR FEM nie pojawiła się oddolna chęć realizacji wspólnych projektów,</p> <p>b) obszar wskazany w projekcie PR FEM nie</p>	<p><u>Uwaga uwzględniona</u> Zasięg geograficzny ZIT Krakowa pozostaje w zakresie wypracowanym przez Związek ZIT Krakowa. W odniesieniu do gmin tworzących MOF Krakowa ale nieujętych w ZIT Krakowa przygotowane zostanie inne rozwiązanie terytorialne.</p>
------	-------------------------------------	---	----------	---	---	---

				<p>jest wynikiem uzgodnień przeprowadzonych <i>między gminami, województwem i stroną rządową</i></p> <p>c) współpraca gmin z obszaru wskazanego w projekcie PR FEM nie została potwierdzona formalnym zawiązaniem współpracy.</p> <p>Jednocześnie należy wskazać że obszar gmin tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska spełnia warunki wymienione w Strategii Małopolska 2030 dotyczące:</p> <p>a. oddolnej chęci realizacji wspólnych projektów – co zostało wyrażone w projekcie Strategii Metropolia Krakowska 2030;</p> <p>b. zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa w formie funkcjonującego do 2014 r. Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.</p> <p>Do spełnienia pozostaje wyłącznie warunek dotyczący uzgodnienia z Samorządem Województwa ostatecznego zasięgu ZIT. Jednak mając na uwadze akceptację Zarządu Województwa dla obszaru MOF Krakowa równego obszarowi gmin tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, a wyrażoną w projekcie Strategii Małopolska 2030 (wersja z września 2019) istnieją podstawy o uzgodnienia wspólnego stanowiska w tej sprawie.</p> <p>2. Mając na uwadze fakt iż, optymalny zasięg MOF Krakowa w Strategii Małopolska 2030:</p> <p>a. obejmuje gminy Jerzmanowice-Przeginia i Sułoszowa niespełniające kryterium wskaźnika syntetycznego na poziomie powyżej 0,5;</p> <p>b. został wyznaczony bez uwzględnienia doświadczeń i planów działania Stowarzyszenia Metropolia Krakowska;</p> <p>c. nie został poddany oficjalnym konsultacjom, a wniosek Stowarzyszenia Metropolia Krakowska do Marszałka Województwa i Przewodniczącego Sejmiku z 25 listopada 2020 r. pozostał bez odpowiedzi.</p>	
--	--	--	--	--	--

					Proponujemy aby optymalny zasięg MOF Krakowa został poddany pilnej aktualizacji i modyfikacji do obszaru gmin tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska.	
979.	Gmina Miejska Kraków	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	236	W części dotyczącej finansowania ZIT wskazano, że alokacja przeznaczona na ten instrument wynosi 12% alokacji Programu, w tym dla ZIT Krakowa 123 mln EU. Wnosimy o wzrost kwoty przeznaczonej dla ZIT Krakowa do 250 mln euro, a ogólnie na ZIT do 450 mln euro.	Zaproponowana w dokumencie kwota alokacji dla ZIT Krakowa nie uwzględnia wiodącej roli Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Krakowa w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa. MOF Krakowa zamieszkuje około 1/3 mieszkańców województwa, a zapewnienie odpowiedniej wysokości środków dla dalszego dynamicznego rozwoju obszaru miasta wojewódzkiego jest warunkiem koniecznym do utrzymania tempa rozwoju całego województwa. Ponadto podział środków nie uwzględnia dotychczasowych ponad 6 letnich doświadczeń Stowarzyszenia Metropolia Krakowska we wdrażaniu instrumentu ZIT oraz faktu, że aktualna struktura i przygotowanie do działania Stowarzyszenia umożliwiają najbardziej efektywne wykorzystanie dostępnych środków.	Uwaga częściowo uwzględniona Planowane jest zwiększenie alokacji na ZIT do 17%, w tym 1 p.p. rezerwy negocjacyjnej. W związku z powyższym alokacja na ZIT Krakowa również zostanie zwiększona w oparciu o przyjętą wcześniej metodologię.

980.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	str. 236	W części dotyczącej finansowania ZIT wskazano, że alokacja przeznaczona na ten instrument wynosi 12% alokacji Programu, w tym dla ZIT Krakowa 123 mln EU. Wnosimy o wzrost kwoty przeznaczonej dla ZIT Krakowa do 250 mln euro, a ogólnie na ZIT do 450 mln euro.	<p>Zaproponowana w dokumencie kwota alokacji dla ZIT Krakowa nie uwzględnia wiodącej roli Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Krakowa w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa. MOF Krakowa zamieszkuje około 1/3 mieszkańców województwa, a zapewnienie odpowiedniej wysokości środków dla dalszego dynamicznego rozwoju obszaru miasta wojewódzkiego jest warunkiem koniecznym do utrzymania tempa rozwoju całego województwa. Ponadto podział środków nie uwzględnia dotychczasowych ponad 6 letnich doświadczeń Stowarzyszenia Metropolia Krakowska we wdrażaniu instrumentu ZIT oraz faktu, że aktualna struktura i przygotowanie do działania Stowarzyszenia umożliwiają najbardziej efektywne wykorzystanie dostępnych środków.</p> <p>Jednocześnie wskazać należy, że aktualne trendy rozwojowe, zarówno na poziomie europejskim jak i na poziomie krajowym doceniają i wskazują na wiodącą rolę podejścia terytorialnego, które powinno znaleźć również odzwierciedlenie na poziomie regionalnym. Wskazuje się szczególnie, że lokowanie środków na rozwój określonych terytoriów w formie instrumentów terytorialnych przynosi znaczne efekty dla całego obszaru objętego wsparciem. Sukces tego podejścia pokazała poprzednia perspektywa finansowa szczególnie poprzez instrument ZIT. Naturalną konsekwencją tego jest obecnie promowanie instrumentu ZIT w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Tymczasem, pomimo że w aktualnym projekcie postuluje się wydzielenie środków dla większej ilości partnerstw w formule ZIT (łącznie 6 partnerstw), alokacja przeznaczona na instrumenty terytorialne (w tym przede wszystkim ZIT) jest o ponad 10% niższa niż w programie regionalnym na lata 2014-2020 (tj. w stosunku do alokacji, która przeznaczona była na instrument ZIT oraz Subregionalne Programy</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Planowane jest zwiększenie alokacji na ZIT do 17%, w tym 1 p.p. rezerwy negocjacyjnej. W związku z powyższym alokacja na ZIT Krakowa również zostanie zwiększona w oparciu o przyjętą wcześniej metodologię.</p>
------	-------------------------------------	---	----------	--	--	--

					<p>Rozwoju).</p> <p>Podejście takie nie znajduje uzasadnienia. Skoro, w poprzedniej perspektywie finansowej, obszary, które dzisiaj mogą korzystać z instrumentu ZIT objęte były subregionalnymi programami rozwoju, a w obecnej perspektywie rezygnuje się z tych programów na rzecz objęcia większej ilości terytoriów instrumentem ZIT, to za takim rozwiązaniem powinno również iść przeznaczenie znacznej ilości środków na instrument ZIT, tak by sumarycznie środki te odpowiadały kwotom, które w poprzedniej perspektywie przeznaczone były na instrumenty terytorialne (tj. ZIT i Subregionalne Programy Rozwoju).</p> <p>Dodatkowo wg. aktualnych danych z innych województw kwota przeznaczona na ZIT Krakowa będzie w przeliczeniu na mieszkańca jedną z najniższych w kraju, co istotnie zmniejszy szanse dynamicznego rozwoju stolicy województwa w porównaniu z innymi miastami wojewódzkimi.</p>	
981.	Gmina Miejska Kraków	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	236	<p>Wnosimy o wydzielenie w ramach alokacji dla ZIT Krakowa odrębnej alokacji dla:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. obecnych członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska – realizowanej w formule Strategii ZIT; pozostałych gmin leżących w optymalnym obszarze delimitacji Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Krakowa według Strategii Małopolska 2030 a także gminy Dobczyce, - w formule dedykowanej koperty finansowanej (poddziałanie RPO) 	<p>Aktualna struktura Stowarzyszenia Metropolia Krakowska pozwala mu w najbardziej efektywny sposób realizować ideę ZIT. Z kolei jednym z kluczowych kierunków działań przyjętych przez Stowarzyszenie Metropolia Krakowska w ramach planowanej do uchwalenia strategii ponadlokalnej do 2030 r. jest budowanie trwałych relacji gmin Metropolii Krakowskiej z otoczeniem zewnętrznym, w tym przede wszystkim tworzenia podstaw systemowej współpracy z gminami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krakowa. Powyższe wynika również wprost ze Statutu Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, w którym wskazano możliwość budowania współpracy ze wszystkimi podmiotami zainteresowanymi tworzeniem istotnych powiązań funkcjonalnych. Wobec powyższego zasadnym jest rozdzielenie środków przypadających w alokacji na ZIT Krakowa na</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT Krakowa pozostaje w zakresie wypracowanym przez Związek ZIT Krakowa. W odniesieniu do gmin tworzących MOF Krakowa ale nieujętych w ZIT Krakowa przygotowane zostanie inne rozwiązanie terytorialne i wydzielona alokacja.</p>

					dedykowane środki dla SMK oraz pozostałych gmin optymalnego zasięgu MOF Krakowa.	
982.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA A KRAKOWSKA A	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	Str. 236	<p>Wnosimy o wydzielenie w ramach alokacji dla ZIT Krakowa odrębnej alokacji dla:</p> <ol style="list-style-type: none"> obecnych członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska – realizowanej w formule Strategii ZIT; pozostałych gmin leżących w optymalnym obszarze delimitacji Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Krakowa według Strategii Małopolska 2030 a także gminy Dobczyce, - w formule dedykowanej koperty finansowanej (poddziałanie RPO) 	Aktualna struktura Stowarzyszenia Metropolia Krakowska pozwala mu w najbardziej efektywny sposób realizować ideę ZIT. Z kolei jednym z kluczowych kierunków działań przyjętych przez Stowarzyszenie Metropolia Krakowska w ramach planowanej do uchwalenia strategii ponadlokalnej do 2030 r. jest budowanie trwałych relacji gmin Metropolii Krakowskiej z otoczeniem zewnętrznym, w tym przede wszystkim tworzenia podstaw systemowej współpracy z gminami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krakowa. Powyższe wynika również wprost ze Statutu Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, w którym wskazano możliwość budowania współpracy ze wszystkimi podmiotami zainteresowanymi tworzeniem istotnych powiązań funkcjonalnych. Wobec powyższego zasadnym jest rozdzielenie środków przypadających w alokacji na ZIT Krakowa na dedykowane środki dla SMK oraz pozostałych gmin optymalnego zasięgu MOF Krakowa.	Uwaga uwzględniona W odniesieniu do gmin tworzących MOF Krakowa ale nieujętych w ZIT Krakowa przygotowane zostanie inne rozwiązanie terytorialne i wydzielona alokacja.
983.	Gmina Miejska Kraków	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	237	Wnosimy o zmianę algorytmu podziału alokacji na poszczególne ZIT poprzez zastosowanie wyłącznie algorytmu bazującego na liczbie ludności zamieszkującej dany obszar ZIT. Brak szczegółowego uzasadnienia dla zastosowanej metodologii podziału alokacji, w szczególności doboru wskaźników	Z treści załącznika dotyczącego Instrumentów Terytorialnych nie można wywnioskować czy przyjęte do analizy wskaźniki dobrane zostały prawidłowo. Warto byłoby dodać więcej informacji uzasadniających przyjęcie określonych wskaźników przez autorów dokumentu. Np. czynnik określony jako atrakcyjność obszaru odnosi się wyłącznie do salda migracji. Brak jest jednak uwzględnienia w porównaniu innych czynników demograficznych, takich jak chociażby starzenie się społeczeństwa. Premiowanie obszarów w których występuje negatywne saldo migracji, powoduje, że mniejsze środki otrzymają obszary o pozytywnym saldzie migracji ale o starzejącym się społeczeństwie, co wynikowo może doprowadzić do spadku atrakcyjności obszarów z pozytywnym saldem migracji. Niezależnie od powyższego w ocenie zgłaszającego uwagi, zmianie powinien ulec cały algorytm podziału alokacji. Obecnie nie	Uwaga nieuwzględniona W odniesieniu do podziału alokacji na ZIT zastosowana będzie przyjęta dotychczas metodologia oparta o odpowiednie wskaźniki i wagi.

					uwzględnia on wiodącej roli Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Miasta Krakowa w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa. MOF Krakowa zamieszkuje ponad 1/3 mieszkańców województwa, a zapewnienie odpowiedniej wysokości środków dla dalszego dynamicznego rozwoju obszaru funkcjonalnego miasta wojewódzkiego jest warunkiem koniecznym do utrzymania tempa rozwoju całego województwa, w tym pozostałych ZIT. Dodatkowo w ocenie zgłaszającego, jeżeli nie premiuje się ośrodka wojewódzkiego, jako wiodącego w województwie to nie powinno się również go różnicować w stosunku do pozostałych ZIT, a oprócz algorytm na obiektywnym kryterium jakim jest liczba ludności zamieszkująca dany obszar. Z kolei obecny algorytm premiuje pozostałe ośrodki funkcjonalne.	
984.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	str. 237	<p>Wnosimy o zmianę algorytmu podziału alokacji na poszczególne ZIT poprzez zastosowanie wyłącznie algorytmu bazującego na liczbie ludności zamieszkującej dany obszar ZIT.</p> <p>Brak szczegółowego uzasadnienia dla zastosowanej metodologii podziału alokacji, w szczególności doboru wskaźników</p>	<p>Z treści załącznika dotyczącego Instrumentów Terytorialnych nie można wywnioskować czy przyjęte do analizy wskaźniki dobrane zostały prawidłowo. Warto byłoby dodać więcej informacji uzasadniających przyjęcie określonych wskaźników przez autorów dokumentu. Np. czynnik określony jako atrakcyjność obszaru odnosi się wyłącznie do salda migracji. Brak jest jednak uwzględnienia w porównaniu innych czynników demograficznych, takich jak chociażby starzenie się społeczeństwa. Premiowanie obszarów w których występuje negatywne saldo migracji, powoduje, że mniejsze środki otrzymają obszary o pozytywnym saldzie migracji ale o starzejącym się społeczeństwie, co wynikowo może doprowadzić do spadku atrakcyjności obszarów z pozytywnym saldem migracji. Niezależnie od powyższego w ocenie zgłaszającego uwagi, zmianie powinien ulec cały algorytm podziału alokacji. Obecnie nie uwzględnia on wiodącej roli Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Miasta Krakowa w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa. MOF Krakowa zamieszkuje ponad 1/3 mieszkańców województwa, a zapewnienie</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>W odniesieniu do podziału alokacji na ZIT zastosowana będzie przyjęta dotychczas metodologia oparta o odpowiednie wskaźniki i wagi.</p>

					odpowiedniej wysokości środków dla dalszego dynamicznego rozwoju obszaru funkcjonalnego miasta wojewódzkiego jest warunkiem koniecznym do utrzymania tempa rozwoju całego województwa, w tym pozostałych ZIT. Dodatkowo w ocenie zgłaszającego, jeżeli nie premiuje się ośrodka wojewódzkiego, jako wiodącego w województwie to nie powinno się również go różnicować w stosunku do pozostałych ZIT, a oprócz algorytm na obiektywnym kryterium jakim jest liczba ludności zamieszkująca dany obszar. Z kolei obecny algorytm premiuje pozostałe ośrodki funkcjonalne.	
985.	STOWARZYSZENIE METROPOLIA KRAKOWSKA	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego FE dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości	str. 237	Brak informacji o zakresie czasowym i źródle danych do przyjętych wskaźników w tabeli 3. Metodologia podziału alokacji na poszczególne ZIT	W odniesieniu do wskaźników cząstkowych wskazanych na str. 237 dokumentu, brak jest informacji z jakiego okresu czasowego przyjęte zostały dane do wskaźników a także jakie jest źródło pochodzenia danych. Dotyczy to: Zamożności, Infrastruktury, Środowiska oraz Kondycji Społecznej. Warto byłoby uzupełnić tabelę lub dodać załącznik	Wyjaśnienie Dodane zostaną odpowiednie informacje źródłowe.
986.	Gmina Gdów	Priorytet 1. Inteligentny i konkurencyjny region 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 października 2021 r. str. 236	Zmiana zakresu i zasięgu terytorialnego ZIT Kraków – dołączenie Gminy Gdów Proponowany zapis: Zasięg geograficzny planowanych ZIT ZIT Krakowa – obszar: miasto Kraków, Biskupice, Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki oraz Krzeszowice, Jerzmanowice-Przegonia, Sułoszowa, Skała, Iwanowice, Stomniki, Koniusza, Siepraw, Myślenice, Gdów.	Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” CZĘŚĆ II Strategia, wskazane zostały optymalne zasięgi Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF), które stanowią punkt wyjścia do rozmów dotyczących realizacji instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) na obszarze wybranych (MOF). Nie należy więc traktować tych obszarów, jako katalogu zamkniętego, a wręcz przeciwnie – w przypadku podjęcia oddolnej inicjatywy przez gminy, które zechcą podjąć formalną współpracę (gminy te zobowiązane będą do zawiązania formalnej współpracy, np. w formie związku lub stowarzyszenia) i realizować projekty w ramach ZIT, takie rozmowy będą prowadzone, a ostateczna decyzja co do zakresu i zasięgu terytorialnego danego ZIT zostanie określona na poziomie RPO WM 2021–2027 i w dokumentach uszczegóławiających.	Uwaga nieuwzględniona Zasięg geograficzny ZIT był wstępnie wskazany w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Jednak przyjęta została zasada, iż jest to zasięg optymalny a ostateczny kształt ZIT będzie wynikiem współpracy jednostek samorządu terytorialnego z danego terenu. Oznacza to, iż wyłącznie wspólne decyzje zainteresowanych jednostek miały wpływ na zasięg geograficzny ZIT i nie było on odgórnie ustalony i ograniczony. Zasięg geograficzny ZIT Krakowa pozostaje w zakresie wypracowanym przez Związek ZIT Krakowa. W odniesieniu do gmin tworzących MOF Krakowa ale nieujętych w ZIT Krakowa przygotowane zostanie inne rozwiązanie terytorialne i wydzielona alokacja.

		tym poprzez inwestycje produkcyjne			<p>Dlatego też na tym etapie zgłaszamy potrzebę rozszerzenia terytorium ZIT Krakowa o obszar Gminy Gdów.</p> <p>Istotą ZIT w perspektywie 2021-2027 jest realizacja projektów przyczyniających się do rozwiązania problemów związanych z istniejącym procesem narastania nierówności rozwojowych pomiędzy niektórymi częściami województwa. Pogłębiające się dysproporcje w poziomie rozwoju pomiędzy aglomeracją krakowską, gminami do niej przyległymi, a gminą terytorialnie blisko związaną z przedmiotowym MOF Krakowa jakim jest Gmina Gdów, sprawiają, że konieczna staje się zmiana dotychczasowego modelu polityki i skupienie większej uwagi na przeciwdziałaniu tym nierównościom w szerszym zakresie. Zatem realizacja ZIT Krakowa ma przede wszystkim na celu promowanie partnerskiego modelu współpracy JST w miejskim obszarze funkcjonalnym oraz zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji poprzez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby oraz problemy rozwojowe miasta Krakowa i obszarów ściśle z nim powiązanych funkcjonalnie, jakim jest niewątpliwie Gmina Gdów.</p> <p>Ponadto, pragniemy nadmienić, iż Gmina Gdów podjęła już rozmowy z partnerami samorządowymi celem nawiązania współpracy w zakresie możliwości sprawnego realizowania projektów w ramach ZIT Krakowa. Działanie takie ma na celu zapewnienie równomiernego i zrównoważonego rozwoju na terenie MOF Krakowa Sprzyjać to będzie rozwojowi, współpracy i integracji naszego obszaru, promować partnerską współpracę ściśle ze sobą powiązanych i bezpośrednio oddziałujących na siebie jednostek administracyjnych oraz realizować zintegrowane projekty sprzyjające rozwojowi kompleksowemu regionu.</p>	
987.	Gmina Dobczyce	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z	238	<p>Dodanie Gminy Dobczyce do obszaru obejmującego ZIT Krakowski</p> <p>Obecnie zasięg geograficzny planowanego ZIT Krakowa to obszar: miasto Kraków, Biskupice,</p>	<p>Gmina Dobczyce powinna należeć do Krakowskiego miejskiego obszaru funkcjonalnego, bowiem jest z Krakowem silnie powiązana w kontekście komunikacyjnym, ekonomicznym, kulturowym oraz historycznym.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT był wstępnie wskazany w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Jednak przyjęta została zasada, iż jest to zasięg optymalny a ostateczny kształt</p>

		dnia 12 października 2021 r.		<p>Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki oraz Krzeszowice, Jerzmanowice-Przegonia, Sułoszowa, Skała, Iwanowice, Słomniki, Koniusza, Siepraw, Myślenice</p>	<p>Silne powiązania komunikacyjne i gospodarcze wynikają zarówno z faktu, że wiele osób z tego terenu uczy się i pracuje w Krakowie, ale również do zakładów w strefie przemysłowej w Dobczycach dojeżdżają mieszkańcy z Krakowa i jego okolic. Największym przedsiębiorcą na obszarze Gminy Dobczyce są Wodociągi Miasta Krakowa Spółka Akcyjna, które na terenie gminy pobierają i uzdatniają (Zakład Uzdatniania Wody Raba) wodę z której korzysta ponad milion użytkowników w Krakowie i okolicach. Gmina Dobczyce z uwagi na swoje walory kulturowe (m.in. zabytkowy zamek, mury starego miasta), krajobrazowe (otoczenie zbiornika, lasy) oraz rozwijającą się infrastrukturę turystyczną (tereny rekreacji, parki, parkingi, ścieżki) stanowią od wielu lat naturalne miejsce wypoczynku, głównie weekendowego dla mieszkańców Krakowa i okolic. Można również wskazać na powiązania historyczne, gdyż kamienny zamek (po raz pierwszy wspomniany w 1362 roku) stanowił element obrony Krakowa strzegąc przeprawy przez Rabę.</p>	<p>ZIT będzie wynikiem współpracy jednostek samorządu terytorialnego z danego terenu. Oznacza to, iż wyłącznie wspólne decyzje zainteresowanych jest miały wpływ na zasięg geograficzny ZIT i nie było on odgórnie ustalony i ograniczony.</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT Krakowa pozostaje w zakresie wypracowanym przez Związek ZIT Krakowa.</p> <p>W odniesieniu do gmin tworzących MOF Krakowa ale nieujętych w ZIT Krakowa przygotowane zostanie inne rozwiązanie terytorialne i wydzielona alokacja.</p>
988.	Gmina Stary Sącz	Cały dokument		<p>Pytania ogólne: Z projektu dokumentu; W ramach Priorytetu 4 Małopolska infrastruktura społeczna, jedynie dla celu 4(ii) „poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online” nie wyklucza się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT). Natomiast dla celu szczegółowego - 4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym</p>	<p>Wątpliwości budzi kwestia, czy taki zapis nie pozbawia MOF budowania zintegrowanych regionalnych projektów mających na celu np. rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej? Dla subregionu sądeckiego rozwój produktów turystycznych (wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego) stanowi jedną z głównych gałęzi rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.</p> <p>Z projektu dokumentu wynika, że instrumenty finansowe ZIT przewidziane są głównie dla realizacji Priorytetu I , II, III (Inteligentny i konkurencyjny region, Energetyka i środowisko, Mobilna Małopolska)</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Obszary wsparcia planowane do objęcia ZIT są nadal przedmiotem prac członków ZIT i decyzja o celach, które będą realizowane przez ten instrument jest jeszcze otwarta.</p>

				<p>działaniami obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne, oraz celu</p> <p>- 4(V) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej</p> <p>- 4(VI) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p> <p>Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Dlaczego?</p> <p>Proponuje się szczególnie dla celu 4 (v) i 4 (vi) uwzględnić możliwość wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT)</p>		
989.	Powiat Tarnowski (Robert Barys, Wydział Rozwoju Powiatu)			<p>1. Czy w sytuacji chęci aplikowania o środki w ramach otwartego konkursu dla ZIT istnieje możliwość objęcia wnioskiem nie tylko jego członków, ale również gminy spoza Stowarzyszenia (w naszym przypadku= Stowarzyszenie Aglomeracji Tarnowskiej)?</p> <p>2. Czy w sytuacji gdyby Powiat będący członkiem ZIT występował jako partner w projekcie składanym przez Stowarzyszenie jest możliwość aplikowania do tego samego naboru konkursowego w trybie indywidualnym, tzn. jako bezpośredni wnioskodawca bez partnerów z ZIT?</p>		<p>Wyjaśnienie</p> <p>1. W przypadku gdy podmioty nie będą członkami ZIT ale będą planowały realizację inwestycji na obszarze ZIT i będą zgodne ze Strategią ZIT będą mogły aplikować o wsparcie.</p> <p>2. Jeżeli Powiat będzie członkiem ZIT to nie będzie mógł aplikować indywidualnie w obszarze, który jest objęty Strategią ZIT. Przykładowo, jeżeli w ramach ZIT będą realizowane projekty z transportu miejskiego to Powiat nie będzie mógł aplikować w tych konkursach indywidualnie, ale w innych obszarach, które nie są objęte Strategią ZIT taka możliwość istnieje.</p>
990.	Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 października 2021 r Zasięg geograficzny planowanych ZIT Finansowanie ZIT	236	<p>jest</p> <p>ZIT Nowego Sącza – miasta Nowy Sącz, Grybów, gminy: Chełmiec, Grybów, Łososina Dolna, Gródek nad Dunajcem, Korzenna, Kamionka Wielka, Łącko, Łabowa, Muszyna, Nawojowa, Podegrodzie, Piwniczna Zdrój, Rytko, Stary Sącz.</p> <p>Powinno być:</p> <p>ZIT Nowego Sącza – miasta Nowy Sącz, Grybów, gminy: Chełmiec, Grybów, Łososina Dolna, Gródek nad Dunajcem, Korzenna, Kamionka Wielka, Krynica Zdrój, Łącko, Łabowa, Muszyna, Nawojowa, Podegrodzie, Piwniczna Zdrój, Rytko, Stary Sącz.</p> <p>Jest:</p> <p>Alokacja przeznaczona na ten instrument wynosi 12% alokacji Programu</p>	<p>Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny liczy 17 członków- wszystkie gminy powiatu nowosądeckiego oraz miasto na prawach powiatu – Nowy Sącz</p> <p>Prosimy o ponowne przeliczenie alokacji na poszczególne ZIT-y z uwzględnieniem w/w uwagi.</p> <p>Prosimy również o przeliczenie w oparciu o wskazane w metodologii podziału alokacji. W opinii Stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny przeliczenie wartości alokacji dla ZIT Nowego Sącza z uwzględnieniem liczby ludności było błędnie wyliczone.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Do dalszych prac nad Programem.</p> <p>1. Wprowadzona zostanie poprawka w zasięgu geograficznym ZIT.</p> <p>2. Planowane jest zwiększenie alokacji na ZIT do 17%, w tym 1 p.p. rezerwy negocjacyjnej.</p>

				Powinno być: Alokacja przeznaczona na ten instrument wynosi 16% alokacji Programu		
991.	Gmina Krynica-Zdrój	Załącznik nr 2 Zintegrowane Inw. Teryt.	236	Zasięg geograficzny ZIT Nowy Sącz, proszę dopisać Gminę Krynica-Zdrój	Gmina Krynica-Zdrój przystąpiła do ZIT w październiku 2021 r.	Uwaga uwzględniona Wprowadzona zostanie poprawka w zasięgu geograficznym ZIT.
992.	Prezydent Miasta Nowego Sącza	Załącznik nr 2	236	Zgodnie z przyjętymi zasadami w ramach ZIT nie będą realizowane inwestycje przyporządkowane Celowi Polityki 5, czyli inwestycje w ramach turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego uzdrowisk i rewitalizacji.	Miasto Nowy Sącz postuluje, by cele polityki 5 mogłyby być realizowane przez miasta i gminy, które wchodzi w skład ZIT, ale w formie poza strategią działania ZIT, tym bardziej, że Umowa Partnerstwa wskazuje, że „na jednym obszarze będą mogły równolegle funkcjonować różne instrumenty terytorialne, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i nie będą one finansowane podwójnie. Wnioskujemy o wyraźny zapis, że instrumenty te będą dostępne również dla samorządów tworzących ZIT.	Wyjaśnienie Inne Instrumenty Terytorialne będą również dostępne dla członków ZIT ale nie w ramach Strategii ZIT tylko aplikowania po te środki w ramach otwartych konkursów w CP5.
993.	Gmina Gródek nad Dunajcem	Cały dokument		Zmianę sposobu finansowania nowopowstałych ZITów	Projekt RPO WM w niewielkim stopniu odnosi się do wskazanych poniżej zagadnień zawartych m.in. w KSRR 2030 tj.: „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne” oraz SRWM 2030 - Krajowe obszary strategicznej interwencji tj.: „Obszary te wspierane będą z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów. Z poziomu regionalnego przewiduje się objęcie wskazanych OSI krajowych dodatkową interwencją, np. w postaci	Uwaga częściowo uwzględniona Planowane jest zwiększenie alokacji na ZIT do 17%, w tym 1 p.p. rezerwy negocjacyjnej. W odniesieniu do metodologii podziału alokacji nie zostają wprowadzone zmiany do przyjętych zasad. W ramach wsparcia dla nowotworzonych ZIT przygotowano zostało dodatkowe wsparcie finansowe na opracowanie Strategii ZIT – Działanie 13.3 Przygotowanie strategii dla ZIT 2021-2027 w wysokości 200 tys. dofinansowania projektów.

				<p>specjalnych preferencji lub premiujących kryteriów wyboru projektów w RPO WM 2021–2027. Szczegółowy zakres wsparcia zaproponowany zostanie w tymże Programie” I dalej SRWM</p> <p>„(...)dodatkowy katalog OSI regionalnych. Obszarami strategicznej interwencji na poziomie regionalnym będą zarówno obszary problemowe, jak i obszary wzrostu” w tym kontekście przywoływane są MOFy/ZITy małopolskie:</p> <p>„Województwo Małopolskie będzie wspierać gminy współpracujące w ramach MOF” (zakładamy, że w szczególności te wymagające interwencji)</p> <p>W projekcie RPO WM brak jest wyraźnych wskazań regulacji, proponowanych interwencji, zakresu wsparcia itp. Jedyne realne powiązanie dotyczy utworzenia ZITów. Interwencja wygląda w następujący sposób – blisko połowa alokacji kierowana jest do ZIT Krakowa, reszta na pozostałe 5 ZITów. Warto wspomnieć na tym etapie iż w poprzednim programowaniu na ten obszar alokowano ok. 1 mld zł w ramach ZIT oraz dodatkowe środki w pomocy technicznej ułatwiającej/umożliwiającej absorpcję tych środków.</p> <p>Obecnie – obszary wymagające SI i RSI w tym zwłaszcza miasta zagrożone marginalizacją czy miasta kryzysowe mogą liczyć odpowiednio na środki w podziale:</p> <p>ZIT Gorlic – 5,76% alokacji, ZIT Chrzanowa – 8,16% alokacji, ZIT Nowego Sącza – 14,15 % alokacji (...) ZIT Krakowa – 46,01 % alokacji.</p> <p>Taki sposób podziału w naturalny sposób wzmocni rolę centralnego ośrodka ciężenia w Małopolsce i równolegle będzie skutkować dalszym odpływem ludności i funkcji z innych ZITów, dalszą marginalizacją pozostałych obszarów. Dodatkowo brak pomocy technicznej i wystarczającej ilości kadr w małych ośrodkach administracji stawia w bardzo niekorzystnym położeniu ich zdolność do konkurowania o fundusze.</p>	
--	--	--	--	--	--

					<p>Mimo, iż zapisy zawarte w „Alokacja na ZIT w euro/mieszkańca” wygląda optymistycznie można odnieść wrażenie, że propozycja finansowania powinna być odwrócona. W szczególności biorąc pod uwagę, że pozostała część środków UE zostanie zaabsorbowana w lwiej części przez największy ośrodek. Duży ośrodek (co do zasady) = duża liczba potencjalnych beneficjentów (JST wraz z jej jednostkami, NGO i przedsiębiorcy),</p> <ul style="list-style-type: none"> - duże środki budżetowe JST i przedsiębiorców (pewniejsze zapewnienie wkładu własnego), - zasób kadr do przygotowania wniosku, pozyskania środków, rozliczenie (np. dedykowane komórki do pozyskiwania środków, zespoły projektowa itp.), <p>Naturalnie w ośrodkach słabych, słabnących i zmarginalizowanych ich sytuacja absorpcji środków jest utrudniona.</p> <p>W delimitacji i diagnozach posługiwano się zupełnie innymi algorytmami niż tym, który został wybrany do podziału alokacji w ramach ZIT. O ile na pierwszy rzut oka może się on wydawać sprawiedliwy – jest zupełnie syntetyczny. Decyzja np. o przyjęciu 80% wagi liczby ludności jest czysto arbitralna i nie nosi znamion korespondowania z wynikami analiz i koniecznością interwencji.</p> <p>Zmiany w POPT na lata 2021-2027 zakładają rezygnację z krajowego poziomu finansowania związków ZIT. Jak zauważono w aktualnej wersji programu – „Potencjał ZIT został już w dużej mierze zbudowany ze środków PO PT 2014-2020” - co istotne mowa tu o potencjale ZITów już funkcjonujących. W przeciwieństwie do nich, potencjał ZITów nowopowstałych nie istnieje. Z jednej strony brak jest doświadczonych kadr w organizacji funkcjonowania związków, zgodnie z oczekiwanymi rezultatami, z drugiej nie przewidziano na nie finansowania. Gmin tworzących małe ZITy nie będzie stać na sfinansowanie wymaganych etatów i zaplecza. Skoro w przeszłości uznano, że do budowania potencjału ZIT ośrodków wojewódzkich konieczne jest finansowanie z PO PT, błędne jest</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					założenie, że ośrodki o skali powiatowej poradzą sobie bez dodatkowego wsparcia.	
994.	Wójt Gminy Sękowa	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 października 2021 r.	235-237 oraz powiązane	W załączniku pn. Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłość wskazano na możliwość zastosowania ZIT oraz RLKS. Proponujemy zastosowanie również Innego Instrumentu Terytorialnego dla 3 gmin woj. małopolskiego tworzących Strategię Rozwoju Ponadlokalnego Dorzecza Wisłoki 2030.	<p>Dla obszaru Dorzecza Wisłoki obejmującego teren 32 gmin opracowywana jest strategia rozwoju ponadlokalnego na podstawie Ustawy o Samorządzie Gminnym.</p> <p>Większa część obszaru „Dorzecza Wisłoki” położona jest w granicach województwa podkarpackiego(29 gmin,) ale 3 gminy (Biecz, Sękowa, Szerzyny) znajdują się w granicach województwa małopolskiego. Diagnoza strategiczna obszaru wykazała jego opóźnienia rozwojowe, które w szczególności dot. południowej części terytorium objętego inicjatywą czyli również gmin z woj. małopolskiego. Ponadto w wyniku badania potrzeb projektowych w ramach strategii zebrano przedsięwzięcia na łączną kwotę ponad 7,35 mld zł. (głównie w ramach Celu Polityk 2,3 i 5).</p> <p>W związku z powyższym , uważam za celowe i uzasadnione zastosowanie Innego Instrumentu Terytorialnego dla współfinansowania zadań realizowanych przez 3 gminy w ramach przedmiotowej strategii.</p> <p>Będzie to również promocją współpracy terytorialnej JST wykraczająca poza granice jednego województwa, co może być interesującym pilotażowym przykładem w skali kraju.</p> <p>Ponadto w dniu 06.12.2021 r w Rzeszowie odbyła się konferencja pn. Zielony Ład szansą dla samorządów Dorzecza Wisłoki. Uczestnicy konferencji, w tym Pani Minister MFiPR Jarosińska- Jedynak wskazywała na możliwość i zasadność zastosowania dla Strategii Innego Instrumentu Terytorialnego. Wszyscy uczestnicy konferencji podkreślali zasadność prowadzonych przez JST działań i zachęcali do ich kontynuacji. Byłoby to szkodą dla woj. małopolskiego gdyby gminy woj. podkarpackiego uzyskały możliwość finansowania strategii ze środków programu regionalnego w ramach IIT, a gminy z terenu woj. małopolskiego zostały tej możliwości pozbawione. W związku z powyższym wnoszę jak na w treści uwagi</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opracowanie strategii rozwoju ponadlokalnego jest wystarczające dla aplikowania do CP5. W Programie nie przewiduje się preferencji w innych Celach Polityki dla jst opracowujących tego rodzaju strategię.</p>

995.	Fundacja Przejście do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2) 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	89	Nie doprecyzowano proporcji bądź budżetu dla ZIT w tym działaniu. Należy to uzupełnić.	Do uzupełnienia.	Wyjaśnienie W obszarach, w których jest konieczność doprecyzowania danych finansowych w Programie, zostanie to uzupełnione.
996.	Fundacja Przejście do życia	Priorytet 2. Energetyka i środowisko Cel szczegółowy 2(v) wspieranie	101	Konieczność doprecyzowania przewidywanej puli na ZITy	Uzupełnienie	Wyjaśnienie W obszarach, w których jest konieczność doprecyzowania danych finansowych w Programie, zostanie to uzupełnione.

		dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej				
997.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	110	Konieczność doprecyzowania środków przewidzianych dla ZITów	Doprecyzowanie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W obszarach, w których jest konieczności doprecyzowania danych finansowych w Programie, zostanie to uzupełnione.</p>
998.	Fundacja Przestrzeń do życia	<p>Priorytet 2. Energetyka i środowisko</p> <p>Cel szczegółowy 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	115	Konieczność doprecyzowania puli środków dla ZITów	Doprecyzowanie	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W obszarach, w których jest konieczności doprecyzowania danych finansowych w Programie, zostanie to uzupełnione.</p>

Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność – RLKS

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. tytuł rozdziału, podrozdziału/ priorytet/ cel szczegółowy)	Nr strony w dokumencie	Treść uwagi (proponycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko ZWM
999.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Gorce-Pieniny”	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 października 2021 r.	237	Podniesienie finansowania RLKS w ramach EFS do min. 40 mln euro oraz wskazanie priorytetów w których wdrażanie zaangażowane będą LGD.	<p>Zaplanowane środki w wysokości 20 mln euro są znikome do potrzeb zgłaszanych na obszarach wiejskich. Proponuje się zwiększenie alokacji do 40 mln euro co jest uzasadnione gdyż LEADER w nowym okresie programowania będzie jedynym działaniem, w ramach którego będzie możliwe wsparcie na tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich w nowo powstałych lub istniejących przedsiębiorstwach nie związanych z rolnictwem.</p> <p>Działalność Lokalnych Grup Działania oraz aktywność skupionych wokół nich lokalnych społeczności przyniosły do tej pory konkretne efekty. W ramach PROW 2014-2020 dzięki wsparciu lokalnych grup działania na obszarach wiejskich, według danych na koniec sierpnia 2020 r. powstało:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● 8 526 miejsc pracy, ● 4 328 nowych firm, 3 749 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, ● 863 km ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych. <p>Istotne wsparcie ze strony LGD skierowane zostało również na przedsięwzięcia o charakterze nieinwestycyjnym. Ponad 4000 grantobiorców, wśród których były koła gospodyń wiejskich, parafie, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, realizowało działania służące kultywowaniu tradycji, podnoszeniu świadomości społecznej, związanej między innymi z koniecznością ochrony środowiska, przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, aktywizacją i integracją mieszkańców oraz wiele innych.</p> <p>Są to dane pokazujące, jak bardzo istotny wkład w rozwój obszarów wiejskich w ostatnich latach miały lokalne grupy działania.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego. Proponuje się przy takim założeniu pozostawienie alokacji dla EFS+ na proponowanym wcześniej poziomie 20 mln Euro.</p> <p>Biorąc pod uwagę wskazywane przez LGD doświadczenia z wdrażania projektów społecznych, do wdrażania poprzez mechanizm RLKS wskazane zostaną działania dotyczące aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo (cel szczegółowy (h), zwiększenia dostępności do usług społecznych np. opiekuńczych świadczonych w lokalnych społecznościach (cel k) (Priorytet 5) oraz (<u>pod warunkiem uzyskania zgody MFIPR na odstępstwo od Linii Demarkacyjnej</u>) wspierania przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne (szczególnie przez kobiety, osoby młode na obszarach wiejskich) (cel a)</p>

1000	Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych "SPISZ się na medal"	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 października 2021 r.	237	Podniesienie finansowania RLKS w ramach EFS do min. 40 mln euro oraz wskazanie priorytetów w których wdrażanie zaangażowane będą LGD.	Zaplanowane środki w wysokości 20 mln euro są znikome do potrzeb zgłaszanych na obszarach wiejskich. Proponuje się zwiększenie alokacji do 40 mln euro co jest uzasadnione gdyż LEADER w nowym okresie programowania będzie jedynym działaniem, w ramach którego będzie możliwe wsparcie na tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich w nowo powstałych lub istniejących przedsiębiorstwach nie związanych z rolnictwem. Ponadto dla sprawnego przygotowania się LGD do nowego okresu programowania niezbędne jest wskazanie priorytetów w których wdrażanie zaangażowane będą LGD.	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego. Proponuje się przy takim założeniu pozostawienie alokacji dla EFS+ na proponowanym wcześniej poziomie 20 mln Euro. Biorąc pod uwagę wskazywane przez LGD doświadczenia z wdrażania projektów społecznych, do wdrażania poprzez mechanizm RLKS wskazane zostaną działania dotyczące aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo (cel szczegółowy (h), zwiększenia dostępności do usług społecznych np. opiekuńczych świadczonych w lokalnych społecznościach (cel k) (Priorytet 5) oraz <u>(pod warunkiem uzyskania zgody MFIPR na odstępstwo od Linii Demarkacyjnej)</u> wspierania przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne (szczególnie przez kobiety, osoby młode na obszarach wiejskich) (cel a)
1001	Krystyna Kubik LGD „Gorce-Pieniny „ Wiceprezes Zarządu					
1002	Danuta Machała					
1003	Firma Turystyczna JURKOWSKI Wojciech Jurkowski					
1004	Rozalia Jurkowska FIRMA TURYSTYCZNO - USŁUGOWA " JURKOWSKI" PENSJONAT *** /trzy gwiazdki/ "JURKOWSKI"					
1005	Gmina Czorsztyn					
1006	FEDERACJA LGD MAŁOPOLSKA	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego	237	<u>Proponujemy, by w ramach RLKS uwzględnić:</u> - Wsparcie osób młodych do 29 roku życia, tak by zatrzymać ich na lokalnym rynku pracy np. poprzez oferowanie staży;	W długoterminowej wizji obszarów wiejskich UE – <i>W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych</i>	<u>Uwaga częściowo uwzględniona oraz wyjaśnienie</u> W odpowiedzi na uwagi zgłoszone w obszarze RLKS:

1007	Gmina Kalwaria Zebrzydowska	Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska		- Wsparcie kobiet na rynku pracy w sposób umożliwiający łączenie życia zawodowego z rodzinnym (dotacje/premie na start); - Promocję postaw przedsiębiorczych; - Wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie lokalnych inicjatyw: na rzecz zatrudnienia; edukacyjnych w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży; edukacyjnych dla dorosłych; na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; - Dbałość o zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego małopolskiej wsi; - Wyodrębnienie priorytetu, którym będą się zajmować LGD, co proceduralnie ułatwi wdrażanie instrumentu – jego nazwa mogłaby brzmieć „Rozwój lokalny kierowany przez społeczność”; - Zwiększenie kwoty na RLKS do 2% alokacji na program, tj. do kwoty 47 mln euro; - Rozszerzenie instrumentu o drugi fundusz tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, celem realizacji projektów infrastrukturalnych (w obszarze m.in. kultury, turystyki oraz w innych obszarach ważnych dla lokalnej społeczności) i jednocześnie komplementarnych do projektów finansowanych w ramach EFS+. - Szerokie zastosowanie kosztów uproszczonych (kwot ryczałtowych, standardowych stawek jednostkowych).	<i>obszarów wiejskich do 2040 r.</i> , wskazano m.in., że obszary wiejskie będą silniejsze, gdy: a. społeczności będą mieć wzmocnioną pozycję b. będą zapewniony dostęp do usług c. będą wdrażane innowacje społeczne („Na obszarach wiejskich liderami innowacji nie są duże przedsiębiorstwa. Innowacjami kieruje społeczność.”). To właśnie RLKS jest narzędziem, które pozwoli na zaangażowanie społeczności w procesy decyzyjne, a w rezultacie na realizację projektów, które wynikają z rzeczywistych potrzeb społeczności. Wsparcie obszarów wiejskich poprzez RLKS znajduje poparcie w zapisach Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”: „Największym szans rozwojowych dla obszarów wiejskich należy upatrywać w inicjatywach lokalnych. Dlatego właśnie należy wspierać wszelką aktywność społeczną, obywatelską i działania lokalnych organizacji pozarządowych oraz włączać mieszkańców w procesy decyzyjne co do kierunków i form rozwoju ich miejsca zamieszkania.” Małopolskie lokalne grupy działania funkcjonujące na obszarze 175 gmin z łączną liczbą mieszkańców 2 115 210, dysponując budżetem 303 356 000 zł w obecnej perspektywie finansowej:	- utrzymane pozostaje przeznaczenie na instrument RLKS 20 mln euro z EFS+; biorąc pod uwagę wskazane przez LGD doświadczenia z wdrażania projektów społecznych, do wdrażania poprzez mechanizm RLKS wskazane zostaną działania dotyczące aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo (cel szczegółowy (h), zwiększenia dostępności do usług społecznych np. opiekuńczych świadczonych w lokalnych społecznościach (cel k) (Priorytet 5) oraz (pod warunkiem uzyskania zgody MFiPR na odstępstwo od Linii Demarkacyjnej) wspierania przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne (szczególnie przez kobiety, osoby młode na obszarach wiejskich) (cel a) - instrument RLKS poszerzony zostanie o środki EFRR w wysokości 40 mln euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego (Priorytet 6).
1008	Stowarzyszenie „Kwartet na Przedgórzu”	Przyszłości: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność				
1009	LGD "Dolina Raby"					
1010	Stowarzyszenie Dolina Karpia (LGD)					
1011	Andrzej Burdek – dyrektor Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Kalwarii Zebrzydowskiej					Należy zwrócić uwagę, że działania realizowane w ramach mechanizmu RLKS będą musiały realizować cele oraz wskaźniki właściwe dla danego celu szczegółowego EFS+/EFRR i zgodnie z informacjami otrzymanymi z KE nie ma możliwości przypisania takim działaniom jednego ogólnego wskaźnika. W związku z powyższym oraz z koniecznością certyfikowania środków w każdym priorytecie zgodnie z zasadą n+3 nie jest planowane wyodrębnianie dla mechanizmu RLKS osobnej osi priorytetowej.
1012	Firma Usługowa - Transportowa BOMART Bogunia Małgorzata Jarosowice					
1013	Parafialny Klub Sportowy Św. Józef przy Parafii Rzymsko			Proponujemy określić również następujący wskaźnik produktu: liczba strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętych wsparciem w programie.		

	Katolickie j w Kalwarii Zebrzydow- skiej- Ewa Frosztęga				<p>edukacyjnych po małą architekturę turystyczną) – łączna liczba złożonych wniosków: 170;</p> <ul style="list-style-type: none"> złożyły 76 wniosków na tzw. operacje własne. <p><u>Należy podkreślić, że łączna wartość projektów realizowanych przez lokalne grupy działania poza Leaderem w obecnej perspektywie wynosi 191 mln. zł.</u></p> <p>Reasumując, dotychczasowe doświadczenie lokalnych grup działania w obszarze:</p> <ol style="list-style-type: none"> wsparcia lokalnego rynku pracy (dotacje na podejmowanie działalności gospodarczej, rozwój istniejących, tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, czy wsparcie ekonomii społecznej) realizacji projektów infrastrukturalnych w zakresie kultury, turystyki i rekreacji współpracy z organizacjami pozarządowymi i animowania lokalnej społeczności do oddolnego określania kierunków rozwoju <p>uzasadniają proponowany zakres działań w ramach RLKS.</p>	
1014	LGD Stowarzy- szenie Korona Północne go Krakowa					
1015	LGD KORONA SĄDECKA					
1016	Gmina Lanckoro- na					
1017	Stowarzy- szenie Perły Beskidu Sądeckiego					
1018	Stowarzys- zenie Lokalna Grupa Działania „Przyjazn- a Ziemia Limanows- ka”					
1019	Lokalna Grupa Działania "Beskid Gorlicki"					
1020	Stowarzys- zenie na Rzecz Rozwoju Płaskowyż					

	u Proszowickiego „ProKoPa Ra”					
1021	Stowarzyszenie „Na Śliwkowym Szlaku”					
1022	Renata Bukowska					
1023	ALANUS DRUK Agnieszka Kwiatek					
1024	Justyna Lenart-Celuch, Fundacja Uśmiechnięte Serce					
1025	Lokalna Grupa Działania "Partnerstwo na Jurze"					
1026	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Gorce-Pieniny”	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027	237	Wprowadzenie mechanizmu RLKS jako mechanizmu wielofunduszowego złożonego z EFS oraz EFRR	Na wstępie należy podkreślić, iż RLKS jest Instrumentem zapewniającym komplementarność WPR i PS gdyż jest finansowany zarówno z EFRROW jak i EFSI, dlatego też nie instrumentem niezbędnym w ramach wdrażania <i>PROGRAMU REGIONALNEGO FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MAŁOPOLSKI 2021-2027</i> . W związku z powyższym rekomenduje się wprowadzenie zmiany (str 237) poprzez zastąpienie zdania: <i>RLKS będzie instrumentem monofunduszowym</i> na RLKS będzie instrumentem wielofunduszowym . Obecne zapisy <i>PROGRAMU REGIONALNEGO FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MAŁOPOLSKI 2021-2027 są nie spójne w tym zakresie gdyż zgodnie z zapisami rozdziału 3.6 Łączne środki finansowe w</i>	Uwaga uwzględniona Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego.
1027	LGD Blisko Krakowa	Przyszłości: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność				
1028	Stowarzyszenie Przyjazna Dolina Raby i Czarnej Orawy					

1029	LGD Nad Białą Przemszą					
1030	Nadwiślańska Grupa Działania "E.O.CENOMA"					
1031	Zielony Pierścień Tarnowa					
1032	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Brama Beskidu					
1033	Stowarzyszenie Honestus					
1034	Elżbieta Chorąży					
1035	Anna Ostrowska					
1036	PODHALAŃSKA LGD					
1037	Stowarzyszenie KOBIECY PODHALA					
1038	Piotr Mikicki					
1039	Anna Zaremba					
1040	Stowarzyszenie Piękna Ziemia Gorczańska					

podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe PROGRAMU REGIONALNEGO FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MAŁOPOLSKI 2021-2027 Małopolska Przyszłości (str. 200 zesatwienie tabelaryczne) na Cel Polityki 5 (CP5) przewidziany jest fundusz EFRR. Biorąc pod uwagę powyższe zapisy PROGRAMU REGIONALNEGO FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MAŁOPOLSKI 2021-2027 Małopolska Przyszłości należy uspójnić zapisy programu poprzez wprowadzenie RLKS jako instrumentu wielofunduszowego. W przeciwnym razie może nastąpić zablokowanie aktywizacja zasobów i potencjałów obszarów funkcjonalnych oraz zapewnienie trwałych podstaw rozwojowych w efekcie realizacji strategii lokalnych i ponadlokalnych; Dzięki zastosowaniu wielofunduszowego RLKS nastąpi trwałe wzmocnienie potencjału instytucjonalnego w samorządach lokalnych w zakresie planowania strategicznego i realizacji działań rozwojowych, obejmujących m.in. aspekty gospodarcze, społeczne, przestrzenne, środowiskowe i kulturowe; wzmocnienie roli lokalnych interesariuszy w planowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego dzięki oddolnemu kreowaniu rozwoju, animowaniu, zawiązywaniu i rozwijaniu lokalnych partnerstw samorządowych.

1041	Józefa Kolbrecka				
1042	Teresa Chorąży				
1043	Stowarzyszenie PERSPEKT YWY				
1044	Magdalena Chorąży				
1045	Stowarzyszenie LGD „Wadowna”				
1046	Podhale Group Spółka Z.O.O				
1047	Medical Clinic Podhale Spółka Jawna				
1048	Złoty Wiek Podhale NZOZ Centrum Stomatologii Rodzinnej Michał Szczepaniak				
1049	Katarzyna Szwajnos-Różak				
1050	Małopolska Sieć LGD				
1051	Zofia Mikicka				
1052	Rafał Filas				

1053	Joanna Filas					
1054	PODHALAŃSKA LGD					
1055	Stowarzyszenie Perły Beskidu Sądeckiego					
1056	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły”					
1057	Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju					
1058	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Wielickiego					
1059	Jolanta Kałafut					
1060	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Gorce-Pieniny”	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność		Zapewnienie komplementarności pomiędzy RLKS a IIT poprzez stworzenie jednolitej strategii obejmującej zarówno działania w ramach RLKS jak i IIT	Zgodnie z zapisami umowy ramowej <i>działania realizowane w CP5 (Cel Polityki 5) muszą być wdrażane za pomocą instrumentów terytorialnych, wskazanych w art. 22-28 rozporządzenia ogólnego: zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT), rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), inny instrument terytorialny (IIT) i muszą wynikać ze strategii terytorialnych (w przypadku ZIT i IIT) i lokalnych strategii rozwoju (w przypadku RLKS). W ramach umowy ramowej RLKS poza działaniami społecznymi jest przewidziany do</i>	Wyjaśnienie Komplementarność między instrumentami terytorialnymi, zostanie uregulowana na późniejszym etapie prac nad dokumentami wdrożeniowymi w oparciu o obowiązujące przepisy krajowe i unijne, które szczegółowo określają odrębne warunki funkcjonowania dla tych instrumentów.
1061	Stowarzyszenie Przyjazna Dolina Raby i					

	Czarnej Orawy					
1062	LGD Blisko Krakowa					
1063	Nadwiślańska Grupa Działania "E.O.CEN OMA"					
1064	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Brama Beskidu					
1065	Stowarzyszenie Honestus					
1066	Zielony Pierścień Tarnowa					
1067	Anna Ostrowska					
1068	PODHALAŃSKA LGD					
1069	Stowarzyszenie KOBIECY PODHALA					
1070	Piotr Mikicki					
1071	Anna Zaremba					
1072	Stowarzyszenie Piękna Ziemia Gorczańska					
					wdrażania też działań infrastrukturalnych w ramach CP5 czyli ochrona, rozwój i promowanie publicznych zasobów turystycznych i powiązanych usług turystycznych, ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki (innych niż obszary Natura 2000), fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych. To również zintegrowane strategie terytorialne oparte na potencjale turystycznym czy kulturowym danego obszaru, w połączeniu z działaniami z zakresu rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, z zastosowaniem nowych technologii, są szansą na rozwój przedsiębiorczości lokalnej i tworzenie trwałych miejsc pracy.	

1073	Józefa Kolbrecka				
1074	Teresa Chorąży				
1075	Elżbieta Chorąży				
1076	Stowarzyszenie PERSPEKT YWY				
1077	Magdalena Chorąży				
1078	Stowarzyszenie LGD „Wadoviana”				
1079	Podhale Group Spółka Z.O.O				
1080	Medical Clinic Podhale Spółka Jawna				
1081	Złoty Wiek Podhale NZOZ Centrum Stomatologii Rodzinnej Michał Szczepaniak				
1082	Katarzyna Sz wajnos-Różak				
1083	Małopolska Sieć LGD				
1084	Zofia Mikicka				

1085	Rafał Filas					
1086	Joanna Filas					
1087	PODHALAŃSKA LGD					
1088	Stowarzyszenie Perły Beskidu Sądeckiego					
1089	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły”					
1090	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Wielickiego					
1091	Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju					
1092	Jolanta Kałafut					
1093	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Gorce-Pieniny”	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości: Rozwój		Podniesienie finansowania RLKS w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego do wartości minimum 2% alokacji na programu operacyjnego oraz wprowadzenie finansowania RLKS w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego do wartości minimum 3% alokacji na program, co daje w sumie 5% około 116 mln euro	Biorąc pod uwagę działania które będą wdrażane za pomocą instrumentu RLKS oraz jego zasięg terytorialny i ilość mieszkańców Małopolski objęta jego zasięgiem (Małopolskie LGD działają na obszarze 175 gmin z łączną liczbą mieszkańców 2 115 210) niezbędnym jest podniesienie kwoty jaka została przeznaczona na poziomie 20 mln euro. Kwota ta to zaledwie 0,86% alokacji Programu Operacyjnego. Natomiast w tym samym programie na inny	<u>Uwaga częściowo uwzględniona</u> Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego. Proponuje się przy takim założeniu pozostawienie alokacji dla EFS+ na proponowanym wcześniej poziomie 20 mln Euro.
1094	Stowarzyszenie Przyjazna					

	Dolina Raby i Czarnej Orawy	Lokalny Kierowany przez Społeczność				
1095	LGD Blisko Krakowa					
1096	LGD Nad Białą Przemszą					
1097	Nadwiślańska Grupa Działania "E.O.CEN OMA"					
1098	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Brama Beskidu					
1099	Stowarzyszenie Honestus					
1100	Anna Ostrowska					
1101	PODHALAŃSKA LGD					
1102	Stowarzyszenie KOBIETY PODHALA					
1103	Piotr Mikicki					
1104	Anna Zaremba					
1105	Stowarzyszenie Piękna Ziemia					

instrument terytorialny ZIT przewidziano aż 12% alokacji.
 Kwota ta w przeliczeniu na jednego mieszkańca objętego tym instrumentem daje około 167,50 euro.
 Natomiast alokacja jaka jest obecnie zaplanowana na RLKS w wysokości 20 mln euro to zaledwie 9,40 euro na mieszkańca. Biorąc pod uwagę, iż mechanizmem RLKS objęte są obszary wiejskie i małe miasteczka tak duża dysproporcja w alokacji kwoty wsparcia może tylko pogłębić marginalizację już marginalizowanych obszarów wiejskich. W związku z powyższym rekomenduje podniesienie alokacji przewidzianej na RLKS do co najmniej 5% alokacji programu zgodnie z zaleceniami KE co daje nam 116 mln euro.
 Dodatkowo biorąc pod uwagę, iż w projektowanym Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 nie przewidziano finansowania infrastruktury na obszarach wiejskich w postaci projektów dotyczących wsparcia kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki. Natomiast umowa ramowa przewiduje ich wdrażanie na poziomie regionalnym zarówno w CP4, jak i w CP5, koniecznym jest zwiększenia kwoty na mechanizm RLKS.

	Gorczańska				
1106	Józefa Kolbrecka				
1107	Stowarzyszenie PERSPEKTYWY				
1108	Elżbieta Chorąży				
1109	Teresa Chorąży				
1110	Magdalena Chorąży				
1111	Stowarzyszenie LGD „Wadowna”				
1112	Podhale Group Spółka Z.O.O				
1113	Medical Clinic Podhale Spółka Jawna				
1114	Złoty Wiek Podhale NZOZ Centrum Stomatologii Rodzinnej Michał Szczepaniak				
1115	Katarzyna Sz wajnos-Różak				
1116	Małopolska Sieć LGD				

1117	Zofia Mikicka					
1118	Rafał Filas					
1119	Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju					
1120	Joanna Filas					
1121	Stowarzyszenie Perły Beskidu Sądeckiego					
1122	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły”					
1123	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Wielickiego					
1124	Zielony Pierścień Tarnowa					
1125	Jolanta Kałafut					
1126	Jolanta Kałafut	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska		<p>Proponujemy, by w ramach RLKS uwzględnić:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Wsparcie osób młodych, tak by zatrzymać ich na lokalnym rynku pracy np. poprzez oferowanie staży; •Wsparcie kobiet na rynku pracy w sposób umożliwiający łączenie życia zawodowego z rodzinnym (dotacje/premie na start); •Promocję postaw przedsiębiorczych; 	<p>W długoterminowej wizji obszarów wiejskich UE – <i>W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.</i>, wskazano m.in., że obszary wiejskie będą silniejsze, gdy:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. społeczności będą mieć wzmocnioną pozycję b. będzie zapewniony dostęp do usług 	<p>Uwaga częściowo uwzględniona oraz wyjaśnienie</p> <p>W odpowiedzi na uwagi zgłoszone w obszarze RLKS: - utrzymane pozostaje przeznaczenie na instrument RLKS 20 mln euro z EFS+; biorąc pod uwagę wskazywane przez LGD doświadczenia z wdrażania projektów społecznych, do wdrażania poprzez mechanizm RLKS wskazane zostaną działania dotyczące aktywnej integracji społeczno-zawodowej</p>
1127	Białą Przemszą					
1128	Stowarzyszenie Przyjazna					

	Dolina Raby i Czarnej Orawy	Przyszłości: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność	<p>•Wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie lokalnych inicjatyw: na rzecz zatrudnienia; edukacyjnych w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży; edukacyjnych dla dorosłych; na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;</p> <p>•Dbłość o zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego małopolskiej wsi;</p>	<p>c. będą wdrażane innowacje społeczne („Na obszarach wiejskich liderami innowacji nie są duże przedsiębiorstwa. Innowacjami kieruje społeczność.”).</p> <p>To właśnie RLKS jest narzędziem, które pozwoli na zaangażowanie społeczności w procesy decyzyjne, a w rezultacie na realizację projektów, które wynikają z rzeczywistych potrzeb społeczności. Wsparcie obszarów wiejskich poprzez RLKS znajduje poparcie w zapisach Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”</p> <p>Małopolskie lokalne grupy działania funkcjonujące na obszarze 175 gmin z łączną liczbą mieszkańców 2 115 210, dysponując budżetem 303 356 000 zł w obecnej perspektywie finansowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorganizowały 1240 naborów, na które zostało złożonych 4391 wniosków; • wsparły: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 171 podmiotów działających w sferze kultury, ✓ organizację 394 wydarzeń kulturalnych i 114 szkoleń, ✓ budowę 307 i modernizację 392 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, ✓ prace konserwatorskie i restauratorskie na 84 zabytkach, ✓ utworzenie ponad 1000 miejsc pracy, ✓ aktywizację lokalnej społeczności i promocję regionu poprzez realizację projektów grantowych (projekty o szerokim zakresie tematycznym: od projektów edukacyjnych po małą architekturę turystyczną) – łączna liczba złożonych wniosków: 170; • złożyły 76 wniosków na tzw. operacje własne. <p><u>Należy podkreślić, że łączna wartość projektów realizowanych przez lokalne grupy działania poza Leaderem w obecnej perspektywie wynosi 191 mln. zł.</u></p>	<p>osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo (cel szczegółowy (h), zwiększenia dostępności do usług społecznych np. opiekuńczych świadczonych w lokalnych społecznościach (cel k) (Priorytet 5) oraz (pod warunkiem uzyskania zgody MFiPR na odstępstwo od Linii Demarkacyjnej) wspierania przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne (szczególnie przez kobiety, osoby młode na obszarach wiejskich) (cel a)</p> <p>- instrument RLKS poszerzony zostanie o środki EFRR w wysokości 40 mln euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego (Priorytet 6).</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że działania realizowane w ramach mechanizmu RLKS będą musiały realizować cele oraz wskaźniki właściwe dla danego celu szczegółowego EFS+/EFRR i zgodnie z informacjami otrzymanymi z KE nie ma możliwości przypisania takim działaniom jednego ogólnego wskaźnika. W związku z powyższym oraz z koniecznością certyfikowania środków w każdym priorytecie zgodnie z zasadą n+3 nie jest planowane wyodrębnianie dla mechanizmu RLKS osobnej osi priorytetowej.</p>
1129	LGD Blisko Krakowa				
1130	Zielony Pierścień Tarnowa				
1131	Stowarzyszenie Honestus				
1132	Nadwiślańska Grupa Działania "E.O.CEN OMA"				
1133	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Brama Beskidu				
1134	Anna Ostrowska				
1135	PODHALAŃSKA LGD				
1136	Stowarzyszenie KOBIETY PODHALA				
1137	Anna Zaremba				
1138	Piotr Mikicki				
1139	Stowarzyszenie Piękna Ziemia				

	Gorczańska					
1140	Stowarzyszenie PERSPEKTYWY					
1141	Józefa Kolbrecka					
1142	Teresa Chorąży					
1143	Magdalena Chorąży					
1144	Elżbieta Chorąży					
1145	Stowarzyszenie LGD „Wadowna”					
1146	Podhale Group Spółka Z.O.O					
1147	Medical Clinic Podhale Spółka Jawna					
1148	Złoty Wiek Podhale NZOZ Centrum Stomatologii Rodzinnej Michał Szczepaniak					
1149	Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju					

Reasumując, dotychczasowe doświadczenie lokalnych grup działania w obszarze:

- 1) wsparcia lokalnego rynku pracy (dotacje na podejmowanie działalności gospodarczej, rozwój istniejących, tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, czy wsparcie ekonomii społecznej)
- 2) realizacji projektów infrastrukturalnych w zakresie kultury, turystyki i rekreacji
- 3) współpracy z organizacjami pozarządowymi i animowania lokalnej społeczności do oddolnego określania kierunków rozwoju

uzasadniają proponowany zakres działań w ramach RLKS.

1150	Katarzyna Sz wajnos-Różak					
1151	Zofia Mikicka					
1152	Małopolska Sieć LGD					
1153	Rafał Filas					
1154	Joanna Filas					
1155	Stowarzyszenie Perły Beskidu Sądeckiego					
1156	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Wielickiego					
1157	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły”					
1158	Lokalna Grupa Działania Dunajec-Biała	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność	237	<p>Proponujemy, by w ramach RLKS uwzględnić:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie osób młodych do 29 roku życia, tak by zatrzymać ich na lokalnym rynku pracy np. poprzez oferowanie staży; • Wsparcie kobiet na rynku pracy w sposób umożliwiający łączenie życia zawodowego z rodzinnym (dotacje/premie na start); • Promocję postaw przedsiębiorczych; • Wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie lokalnych inicjatyw: na rzecz zatrudnienia; edukacyjnych w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży; 	W długoterminowej wizji obszarów wiejskich UE – <i>W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.</i> , wskazano m.in., że obszary wiejskie będą silniejsze, gdy: <ol style="list-style-type: none"> a. społeczności będą mieć wzmocnioną pozycję b. będzie zapewniony dostęp do usług c. będą wdrażane innowacje społeczne („Na obszarach wiejskich liderami innowacji 	Uwaga częściowo uwzględniona oraz wyjaśnienie W odpowiedzi na uwagi zgłoszone w obszarze RLKS: - utrzymane pozostaje przeznaczenie na instrument RLKS 20 mln euro z EFS+; biorąc pod uwagę wskazywane przez LGD doświadczenia z wdrażania projektów społecznych, do wdrażania poprzez mechanizm RLKS wskazane zostaną działania dotyczące aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo (cel szczegółowy (h), zwiększenia dostępności do usług społecznych np. opiekuńczych świadczonych w lokalnych społecznościach (cel k) (Priorytet 5) oraz (pod

			<p>edukacyjnych dla dorosłych; na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dbałość o zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego małopolskiej wsi; • Wyodrębnienie priorytetu, którym będą się zajmować LGD, co proceduralnie ułatwi wdrażanie instrumentu – jego nazwa mogłaby brzmieć „Rozwój lokalnych kierowany przez społeczność”; • Zwiększenie kwoty na RLKS do 2% alokacji na program, tj. do kwoty 47 mln euro; • Rozszerzenie instrumentu o drugi fundusz tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, celem realizacji projektów infrastrukturalnych (w obszarze m.in. kultury, turystyki oraz w innych obszarach ważnych dla lokalnej społeczności) i jednocześnie komplementarnych do projektów finansowanych w ramach EFS+. <p>W przypadku naszej organizacji i terenu z przeznaczeniem na budowę obiektów w ramach Małopolskiego Centrum Winiarstwa jak też na rozbudowę Źródlanego Szlaku – produktów którymi później promocyjnie i animacyjnie mogła by zarządzać Lokalna Grupa Działania jako inwestycji kluczowych dla rozwoju naszego obszaru w wielu płaszczyznach.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szerokie zastosowanie kosztów uproszczonych (kwot ryczałtowych, standardowych stawek jednostkowych). <p>W regionalnym programie zasadne wydaje się wskazanie przykładowych obszarów wsparcia, z zaznaczeniem, że ich ostateczny zakres, z uwagi na oddolny mechanizm opracowywania lokalnych strategii rozwoju, będzie wynikał z potrzeb wskazanych w LSR.</p> <p>Grupa docelowa: wszyscy mieszkańcy i podmioty działające na obszarze objętym LSR.</p>	<p>nie są duże przedsiębiorstwa. Innowacjami kieruje społeczność.”).</p> <p>To właśnie RLKS jest narzędziem, które pozwoli na zaangażowanie społeczności w procesy decyzyjne, a w rezultacie na realizację projektów, które wynikają z rzeczywistych potrzeb społeczności. Wsparcie obszarów wiejskich poprzez RLKS znajduje poparcie w zapisach Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”:</p> <p>„Największych szans rozwojowych dla obszarów wiejskich należy upatrywać w inicjatywach lokalnych. Dlatego właśnie należy wspierać wszelką aktywność społeczną, obywatelską i działania lokalnych organizacji pozarządowych oraz włączać mieszkańców w procesy decyzyjne co do kierunków i form rozwoju ich miejsca zamieszkania.”</p> <p>Małopolskie lokalne grupy działania funkcjonujące na obszarze 175 gmin z łączną liczbą mieszkańców 2 115 210, dysponując budżetem 303 356 000 zł w obecnej perspektywie finansowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorganizowały 1240 naborów, na które zostało złożonych 4391 wniosków; • wsparły: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 171 podmiotów działających w sferze kultury, ✓ organizację 394 wydarzeń kulturalnych i 114 szkoleń, ✓ budowę 307 i modernizację 392 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, ✓ prace konserwatorskie i restauratorskie na 84 zabytkach, ✓ utworzenie ponad 1000 miejsc pracy, ✓ aktywizację lokalnej społeczności i promocję regionu poprzez realizację projektów grantowych (projekty o szerokim zakresie tematycznym: od projektów edukacyjnych po małą 	<p>warunkiem uzyskania zgody MFIPR na odstępstwo od Linii Demarkacyjnej) wspierania przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne (szczególnie przez kobiety, osoby młode na obszarach wiejskich) (cel a)</p> <p>- instrument RLKS poszerzony zostanie o środki EFRR w wysokości 40 mln euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego (Priorytet 6).</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że działania realizowane w ramach mechanizmu RLKS będą musiały realizować cele oraz wskaźniki właściwe dla danego celu szczegółowego EFS+/EFRR i zgodnie z informacjami otrzymanymi z KE nie ma możliwości przypisania takim działaniom jednego ogólnego wskaźnika. W związku z powyższym oraz z koniecznością certyfikowania środków w każdym priorytecie zgodnie z zasadą n+3 nie jest planowane wyodrębnianie dla mechanizmu RLKS osobnej osi priorytetowej.</p>
--	--	--	--	---	--

				<p>Proponujemy określić również następujący wskaźnik produktu: liczba strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętych wsparciem w programie.</p>	<p>architekturę turystyczną) – łączna liczba złożonych wniosków: 170;</p> <ul style="list-style-type: none"> złożyły 76 wniosków na tzw. operacje własne. <p><u>Należy podkreślić, że łączna wartość projektów realizowanych przez lokalne grupy działania poza Leaderem w obecnej perspektywie wynosi 191 mln. zł.</u></p> <p>Reasumując, dotychczasowe doświadczenie lokalnych grup działania w obszarze:</p> <ol style="list-style-type: none"> wsparcia lokalnego rynku pracy (dotacje na podejmowanie działalności gospodarczej, rozwój istniejących, tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, czy wsparcie ekonomii społecznej) realizacji projektów infrastrukturalnych w zakresie kultury, turystyki i rekreacji współpracy z organizacjami pozarządowymi i animowania lokalnej społeczności do oddolnego określania kierunków rozwoju <p>uzasadniają proponowany zakres działań w ramach RLKS.</p>	
1159	<p>Krzysztof Kwatera</p> <p>Członek Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Przedstawiciel polskich LGD w Walnym Zgromadzeniu</p>	<p>Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21</p>	237	<p>Zwiększyć znacząco kwotę na RLKS do kilku % budżetu Programu. RLKS powinien być także skierowany na obszary miejskie, szczególnie objęte rewitalizacją.</p> <p>Powinno się przeznaczyć także środki EFRR.</p>	<p>20 mln Euro to bardzo mała kwota. Jeśli jest przeznaczona tylko na obszary wiejskie – to LGD obejmują funkcjonowaniem 2065 tys. mieszkańców, a to oznacza propozycję 9,7 Euro na mieszkańca.</p> <p>Proponowana kwota to 0,73% budżetu Programu Regionalnego. Z EFRROW na RLKS idzie 8%.</p> <p>Dzisiaj podlaskie ma chyba 25,2 mln Euro z RFS i 35,3 Euro z EFRR czyli łącznie 60,6 mln Euro. LGD wiejskie w podlaskim obejmują 775,6 tys. mieszkańców. To oznacza 78,1 Euro na mieszkańca.</p> <p>W kujawsko-pomorskim jest chyba blisko 90 mln Euro z RPO. LGD są na wsi i w 7 miastach (bez Świecia). Województwo ma 2069 tys. mieszkańców, bez Świecia - 2043 tys. mieszkańców co daje 44,0 Euro na mieszkańca.</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Nie przewidujemy natomiast realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach RLKS. Rewitalizacja ze względu na swoją specyfikę i adekwatność rozwiązań dla obszarów zurbanizowanych oraz bardzo ograniczoną alokację, została zaplanowana w projekcie programu FEM jako wsparcie skoncentrowane w wybranych miastach. Ponadto nałożenie na siebie procedur związanych z rewitalizacją oraz instrumentem RLKS, stanowiłoby dodatkową trudność i komplikację dla jst w dość wymagającym i angażującym procesie.</p>

	<p>eniu i Podgrupie ds. podejścia LEADER Europejskiej Sieci Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Członek Grupy Roboczej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich dla okresu finansowania UE 2007-2013 i 2014-2020</p> <p>Prezes Stowarzyszenia Ekologiczno-Kulturalnego „Na Bursztynowym Szlaku”</p>				<p>RLKS to budowanie kapitału społecznego, to ważny wkład w rozwój lokalny i powinien on być w miarę znaczący, a nie symboliczny.</p>	
1160	Gmina Skawina	Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1455/21 Zarządu Województwa	237	Podniesienie finansowania RLKS w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego do	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) to niezwykle istotny instrument rozwoju terytorialnego, odgrywający znaczącą rolę w rozwoju obszarów wiejskich w naszym regionie,	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) –</p>

		Małopolskiego z dnia 12 października 2021 r.		wartości 2% alokacji na program, to jest do kwoty ok. 47 mln euro.	dlatego tak ważne jest zagwarantowanie odpowiedniego finansowania działań realizowanych w jego zakresie. W naszym przekonaniu zaproponowana wysokość środków nie zabezpieczy pełnej realizacji lokalnych strategii rozwoju, a co za tym idzie wyhamuje wypracowaną aktywność, zaangażowanie, potencjał i oddolną inicjatywę lokalnej społeczności.	planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego. Proponuje się przy takim założeniu pozostawienie alokacji dla EFS+ na proponowanym wcześniej poziomie 20 mln Euro.
1161	Stowarzyszenie LGD „Podbabi ogórze”	Instrumenty terytorialne w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność	237	<p>Proponujemy, by w ramach RLKS uwzględnić:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój infrastruktury instytucji kultury: - budowa, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury, w tym ich wyposażenie w nowe technologie oraz zapewnienie warunków technicznych i programowych w zakresie ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodzin z małymi dziećmi. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej: -Wsparcie w zakresie dostosowania obiektów infrastruktury kultury, obiektów turystycznych czy szlaków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. działań dotyczących likwidacji barier architektonicznych). Wsparcie osób młodych do 29 roku życia, tak by zatrzymać ich na lokalnym rynku pracy np. poprzez oferowanie staży; Promocję postaw przedsiębiorczych; Wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie lokalnych inicjatyw: na rzecz zatrudnienia; edukacyjnych w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży; edukacyjnych dla dorosłych; na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; Dbłość o zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego małopolskiej wsi; Wyodrębnienie priorytetu, którym będą się zajmować LGD, co proceduralnie ułatwi wdrażanie instrumentu – jego nazwa mogłaby brzmieć „Rozwój lokalnych kierowany przez społeczność”; 	<p>W długoterminowej wizji obszarów wiejskich UE – <i>W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.</i>, wskazano m.in., że obszary wiejskie będą silniejsze, gdy:</p> <ol style="list-style-type: none"> społeczności będą mieć wzmocnioną pozycję będzie zapewniony dostęp do usług będą wdrażane innowacje społeczne („Na obszarach wiejskich liderami innowacji nie są duże przedsiębiorstwa. Innowacjami kieruje społeczność.”). <p>To właśnie RLKS jest narzędziem, które pozwoli na zaangażowanie społeczności w procesy decyzyjne, a w rezultacie na realizację projektów, które wynikają z rzeczywistych potrzeb społeczności. Wsparcie obszarów wiejskich poprzez RLKS znajduje poparcie w zapisach Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”:</p> <p>„Największym szans rozwojowych dla obszarów wiejskich należy upatrywać w inicjatywach lokalnych. Dlatego właśnie należy wspierać wszelką aktywność społeczną, obywatelską i działania lokalnych organizacji pozarządowych oraz włączać mieszkańców w procesy decyzyjne co do kierunków i form rozwoju ich miejsca zamieszkania.”</p> <p>Małopolskie lokalne grupy działania funkcjonujące na obszarze 175 gmin z łączną liczbą mieszkańców 2 115 210, dysponując budżetem 303 356 000 zł w obecnej perspektywie finansowej:</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona oraz wyjaśnienie</p> <p>W odpowiedzi na uwagi zgłoszone w obszarze RLKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utrzymane pozostaje przeznaczenie na instrument RLKS 20 mln euro z EFS+; biorąc pod uwagę wskazywane przez LGD doświadczenia z wdrażania projektów społecznych, do wdrażania poprzez mechanizm RLKS wskazane zostaną działania dotyczące aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo (cel szczegółowy (h), zwiększenia dostępności do usług społecznych np. opiekuńczych świadczonych w lokalnych społecznościach (cel k) (Priorytet 5) oraz (pod warunkiem uzyskania zgody MFIPR na odstąpieniu od Linii Demarkacyjnej) wspierania przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne (szczególnie przez kobiety, osoby młode na obszarach wiejskich) (cel a) - instrument RLKS poszerzony zostanie o środki EFRR w wysokości 40 mln euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego (Priorytet 6). <p>Należy zwrócić uwagę, że działania realizowane w ramach mechanizmu RLKS będą musiały realizować cele oraz wskaźniki właściwe dla danego celu szczegółowego EFS+/EFRR i zgodnie z informacjami otrzymanymi z KE nie ma możliwości przypisania takim działaniom jednego ogólnego wskaźnika. W związku z powyższym oraz z koniecznością certyfikowania środków w każdym priorytecie zgodnie z zasadą n+3 nie jest planowane wyodrębnianie dla mechanizmu RLKS osobnej osi priorytetowej.</p>

				<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie kwoty na RLKS do 2,13% alokacji na program, tj. do kwoty 50 mln euro; • Rozszerzenie instrumentu o drugi fundusz tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, celem realizacji projektów infrastrukturalnych (w obszarze m.in. kultury, turystyki oraz w innych obszarach ważnych dla lokalnej społeczności) i jednocześnie komplementarnych do projektów finansowanych w ramach EFS+. • Szerokie zastosowanie kosztów uproszczonych (kwot ryczałtowych, standardowych stawek jednostkowych). <p>W regionalnym programie zasadne wydaje się wskazanie przykładowych obszarów wsparcia, z zaznaczeniem, że ich ostateczny zakres, z uwagi na oddolny mechanizm opracowywania lokalnych strategii rozwoju, będzie wynikał z potrzeb wskazanych w LSR.</p> <p>Grupa docelowa: wszyscy mieszkańcy i podmioty działające na obszarze objętym LSR.</p> <p>Proponujemy określić również następujący wskaźnik produktu: liczba strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętych wsparciem w programie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zorganizowały 1240 naborów, na które zostało złożonych 4391 wniosków; • wsparły: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 171 podmiotów działających w sferze kultury, ✓ organizację 394 wydarzeń kulturalnych i 114 szkoleń, ✓ budowę 307 i modernizację 392 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, ✓ prace konserwatorskie i restauratorskie na 84 zabytkach, ✓ utworzenie ponad 1000 miejsc pracy, ✓ aktywizację lokalnej społeczności i promocję regionu poprzez realizację projektów grantowych (projekty o szerokim zakresie tematycznym: od projektów edukacyjnych po małą architekturę turystyczną) – łączna liczba złożonych wniosków: 170; • złożyły 76 wniosków na tzw. operacje własne. <p><u>Należy podkreślić, że łączna wartość projektów realizowanych przez lokalne grupy działania poza Leaderem w obecnej perspektywie wynosi 191 mln. zł.</u></p> <p>Reasumując, dotychczasowe doświadczenie lokalnych grup działania w obszarze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wsparcia lokalnego rynku pracy (dotacje na podejmowanie działalności gospodarczej, rozwój istniejących, tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, czy wsparcie ekonomii społecznej) 2) realizacji projektów infrastrukturalnych w zakresie kultury, turystyki i rekreacji 3) współpracy z organizacjami pozarządowymi i animowania lokalnej społeczności do oddolnego określania kierunków rozwoju <p>uzasadniają proponowany zakres działań w ramach RLKS.</p>	
1162	Wójt Gminy Iwkowa	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	237	Wsparcie mniejszych Lokalnych Grup Działania	W związku z planowaną realizacją LIDERA w ramach RLKS preferowanie dużych LGD zaprzeczy idei funkcjonowania LGD a także	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Uwaga nie dotyczy treści programu FEM 2021-27.

					oddali mieszkańców od biur LGD i utrudni dostęp szczególnie dla grup wykluczonych.	
1163	MFiPR	Załącznik nr 2 dot. instrumentów terytorialnych w Programie Regionalnym FEM		Co do zasady instrumentom terytorialnym dedykowany jest w szczególności CP5. RLKS wyróżnia ponadto wielofunduszowość, tj. możliwość kompleksowego wsparcia lokalnych społeczności. Planowane w FEM wykorzystanie wyłącznie EFS+ może ograniczyć wartość dodaną tego podejścia. Warto także pamiętać, że EFS+ nie zawiera celu szczegółowego dedykowanego instrumentom terytorialnym, więc RLKS będzie podlegał warunkom właściwym dla tego funduszu i dla danego celu szczegółowego EFS+ przy takim podejściu.	-	<u>Uwaga uwzględniona</u> Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego.

Uwagi zgłoszone do projektu programu FEM 2021-2027 poza oficjalnym formularzem zgłaszania uwag

	Zgłaszający	Treść uwagi/pisma	Stanowisko ZWM
1	Państwowa Straż Pożarna	Uwzględnienie w regionalnych programach operacyjnych jednostek organizacyjnych PSP	<p>Uwaga skierowana do rozważenia na dalszym etapie prac. Zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej administracja rządowa i jej jednostki otrzymają wsparcie z poziomu krajowego, w tym wypadku FEnIKS. Na poziomie regionalnym dofinansowaniem mogą być objęte wyłącznie Ochotnicze Straże Pożarne. W przypadku decyzji o wsparciu PSP konieczne będzie wynegocjowanie odstępowania na poziomie Umowy Partnerstwa.</p>
2	Gmina Brzeźnica	Wniosek o ujęcie Gminy w ramach ZIT Krakowa.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT był wstępnie wskazany w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Jednak przyjęta została zasada, iż jest to zasięg optymalny a ostateczny kształt ZIT będzie wynikiem współpracy jednostek samorządu terytorialnego z danego terenu. Oznacza to, iż wyłącznie wspólne decyzje zainteresowanych jst miały wpływ na zasięg geograficzny ZIT i nie było on odgórnie ustalony i ograniczony.</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT Krakowa pozostaje w zakresie wypracowanym przez Związek ZIT Krakowa.</p>
3	Gmina Spytkowice	Wniosek o ujęcie Gminy w ramach ZIT Krakowa.	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT był wstępnie wskazany w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Jednak przyjęta została zasada, iż jest to zasięg optymalny a ostateczny kształt ZIT będzie wynikiem współpracy jednostek samorządu terytorialnego z danego terenu.</p>

	Zgłaszający	Treść uwagi/pisma	Stanowisko ZWM
			<p>Oznacza to, iż wyłącznie wspólne decyzje zainteresowanych jst miały wpływ na zasięg geograficzny ZIT i nie było on odgórnie ustalony i ograniczony.</p> <p>Zasięg geograficzny ZIT Krakowa pozostaje w zakresie wypracowanym przez Związek ZIT Krakowa.</p>
4	Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego	Rekomendacja MRDPP dotycząca zmiany podejścia do instrumentu RLKS przewidzianego w konsultowanym projekcie programu FEM 2021-2027 w formule instrumentu monofunduszowy, na rzecz RLKS jako instrumentu wielofunduszowego.	<p><u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>Wdrażanie instrumentu RLKS zostanie rozszerzone o działania współfinansowane także z EFRR w ramach CP5 (Priorytet 6) – planuje się, że na kwotę dodatkowych 40 mln Euro w zakresie dotyczącym wsparcia turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego. Proponuje się przy takim założeniu pozostawienie alokacji dla EFS+ na proponowanym wcześniej poziomie 20 mln Euro.</p>
5	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	<p>Priorytet 1:</p> <p>a) Biorąc pod uwagę stosunkowo niską ilość dostępnych środków w stosunku do potrzeb ważnym jest promowanie współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi, gdzie rozwiązania będą implementowane a jednostkami naukowo-badawczymi. Pozwoli to zoptymalizować planowane działania i inwestycje oraz zacieśnić współpracę w dłuższym okresie niż realizacja konkretnego projektu. Ułatwi to również dzielenie się już istniejącymi zasobami, wiedzą i umiejętnościami.</p> <p>b) W części Główne grupy docelowe dodać „rolno spożywcze rynki hurtowe”.</p> <p>Priorytet 2:</p> <p>a) 2(i) – przyjęcie wskaźników poprawy efektywności energetycznej budynków na poziomie 30%</p>	<p>Priorytet 1:</p> <p>a) <u>Uwaga uwzględniona</u> - zapisy w programie zostaną uzupełnione w sposób wskazujący na możliwą współpracę sektora nauki z przedsiębiorstwami w przypadku realizacji projektów dot. prac badawczo – rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa</p> <p><u>b) Uwaga nieuwzględniona</u></p> <p>Grupą docelową w celu 1(iii) są przedsiębiorstwa, w szczególności MŚP, jak wskazuje sama nazwa celu szczegółowego wspierane działania w tym celu mają przyczyniać się do wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p> <p>Główne grupy docelowe zostaną skorygowane w celu 1(iii), w sposób wskazujący na ostatecznych odbiorców wsparcia, natomiast katalog beneficjentów zostanie wskazany w dokumentach uszczegóławiających program.</p> <p>Priorytet 2:</p> <p>a) <u>Uwaga uwzględniona</u></p> <p>b) <u>Uwaga uwzględniona</u></p>

	Zgłaszający	Treść uwagi/pisma	Stanowisko ZWM
		<ul style="list-style-type: none"> b) 2(ii) – rozszerzenie wsparcia na spółdzielnie energetyczne, nie tylko klastry energii c) 2(iv) – dodanie wsparcia na modernizację/ odbudowę urządzeń hydrotechnicznych w celu zwiększenia retencji korytowej oraz gruntowo-glebowej d) 2(vii) – uszczegółowienie zapisów Programu Regionalnego w celu ograniczenia podwójnego finansowania z instrumentami realizowanymi w WPR i Planu Strategicznego 2023 -2027 e) Wsparcie dla ośrodków doradztwa rolniczego z Programu Regionalnego 	<p>c) Wyjaśnienie W ramach inwestycji mających na celu budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy z Programu Regionalnego wsparcie będzie udzielane na projekty o charakterze regionalnym i lokalnym wynikające z potrzeb jst i uzgodnione przez nie z ministrem właściwym ds. gospodarki wodnej i ministrem właściwym ds. klimatu i środowiska.</p> <p>d) Uwaga nieuwzględniona Zapewnienie braku nakładania się interwencji i podwójnego finansowania będzie realizowane w oparciu o linię demarkacyjną. Na tym etapie zaawansowanie prac nad programami jest na różnym etapie i wprowadzanie do Programu Regionalnego szczegółowych zapisów nie jest uzasadnione. Tego rodzaju zapisy będą na poziomie dokumentów wdrożeniowych.</p> <p>e) Wyjaśnienie Zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej jednostki podległe administracji rządowej będą otrzymywały wsparcie z poziomu krajowego. Jeżeli linia demarkacyjna będzie dopuszczała inne rozwiązanie to ODR będą mogły być beneficjentem Programu Regionalnego.</p>
6	OSP RP	Prośba o uwzględnienie w Programie Regionalnym wsparcia dla Ochotniczych Straży Pożarnych poprzez poprawę przygotowania i wyposażenia OSP do działań operacyjnych i statutowych.	<p>Wyjaśnienie W Programie Regionalnym zostało przewidziane wsparcie dla OSP „na zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych w najistotniejszym zakresie, jako uzupełnienie dotychczasowego wyposażenia (np. sprzęt, urządzenia, pojazdy, zagospodarowanie zaplecza, terenu ćwiczeniowego)”. Na etapie prac nad Programem zakres może ulec doprecyzowaniu lub ewentualnie rozszerzeniu o działania infrastrukturalne.</p>
7	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Możliwość objęcia wsparciem projektów	Uwaga nieuwzględniona

	Zgłaszający	Treść uwagi/pisma	Stanowisko ZWM
		<p>polegających na tworzeniu klastrów załączkowych dot. rolnictwa 4.0.</p> <p>Wstępnie proponujemy, aby działalność tychże klastrów była skupiona wokół:</p> <ul style="list-style-type: none"> . technologii rolniczych i inżynierii, . innowacji żywnościowych, . inteligentnych opakowań, . krótkich łańcuchów dostaw, . GOZ w zakładach przetwórstwa rolno-spożywczego, . rolnictwa wertykalnego i mobilnego. 	<p>W Województwie Małopolskim przeprowadzona weryfikacja nie wykazała klastrów załączkowych, a więc podmiotów będących we wstępnej fazie rozwoju, mogących w przyszłości stanowić siłę napędową swoich lub pokrewnych branż. Natomiast w regionie działają klastry kluczowe oraz klastry wzrostowe o ugruntowanej renomie, dysponujące certyfikatami i będące członkami ponadnarodowych sieci, samodzielne, realizujące własne cele bez wsparcia lub ze sporadycznym wsparciem regionalnym. Zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy kraj- region krajowe klastry kluczowe oraz klastry wzrostowe ponadregionalne będą wspierane w ramach programu krajowego Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.</p> <p>Natomiast w perspektywie finansowej 2021-2027 Województwo Małopolskie zamierza zwiększać aktywność klastrów działających w regionie, wykorzystując ich potencjał w roli opiekuna/animatora regionalnych inteligentnych specjalizacji.</p>
8	Burmistrz Andrychowa	<p>Prośba o przeanalizowanie możliwości objęcia wsparciem w ramach rewitalizacji także miast, które nie zostały objęte ZIT'ami lub nie znajdują się w obecnym wykazie 12 miast zaproponowanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego.</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Po ponownej analizie dostępnych materiałów, jak również uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych, ZWM rozszerzył listę ośrodków uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji o 6 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (tj. Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ, Zakopane i Chrzanów), które w dokumentach krajowych (KSRR) są wyznaczone jako Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).</p>
9	Burmistrz Gminy Kęty	<p>Prośba o przeanalizowanie możliwości objęcia wsparciem w ramach rewitalizacji także miast, które nie zostały objęte ZIT'ami lub nie znajdują się w obecnym wykazie 12 miast zaproponowanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego.</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona</u></p> <p>Po ponownej analizie dostępnych materiałów, jak również uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych, ZWM rozszerzył listę ośrodków uprawnionych do wsparcia w ramach rewitalizacji o 6 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (tj. Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ, Zakopane i Chrzanów), które w</p>

	Zgłaszający	Treść uwagi/pisma	Stanowisko ZWM
			dokumentach krajowych (KSRR) są wyznaczone jako Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).
10	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Centrum Kreatywności i Dizajnu Celem stworzenia Centrum Kreatywności i Dizajnu (CKiD) jest wykorzystanie istniejącego, twórczego potencjału środowisk kreatywnych, projektantów i twórców wzornictwa przemysłowego i nawiązanie bliskiej współpracy pomiędzy przedstawicielami przemysłów kreatywnych a środowiskiem inżynieryjnym, przemysłowym, naukowym i biznesowym. Rezultaty realizowanych w ramach CKiD działań przyczynią się do wzmocnienia konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw. Centrum stanie się także wizytówką Małopolski jako inkubatora innowacji i regionu kreatywnego rozwoju, o zasięgu ponadregionalnym i charakterze ponadbranżowym.	Uwaga uwzględniona W programie uzupełnione zostaną zapisy dotyczące wsparcia infrastruktury IOB, m.in. parków naukowo – technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości. Jednak należy zaznaczyć, że możliwość wsparcia tego typu przedsięwzięć będzie uzależniona od rozstrzygnięć z Komisją Europejską.
11	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Fiszka projektu Hotelarstwo i gastronomia – studia I stopnia Zarządzanie w hotelarstwie i gastronomii/Hospitality and Culinary Art Management – studia II stopnia w języku angielskim MBA in Hospitality Management – studia podyplomowe MBA in Culinary Art Management – studia podyplomowe Zrównoważony rozwój hoteli – studia podyplomowe Organizacja eventów – studia podyplomowe Analityk rynku hotelarskiego – studia podyplomowe	Wyjaśnienie Na dalszym etapie prac zostaną określone szczegółowe warunki na jakich dopuszczone zostanie wsparcie uczelni wyższych.
12	Centralna Rada Romów w Polsce	Prośba o zwiększenie alokacji na integrację mniejszości romskiej w Małopolsce (pismo adresowane do MFiPR) do kwoty 12 mln zł.	Uwaga nieuwzględniona Utrzymano dotychczasową propozycję dofinansowania tego typu projektów, tj. 1 mln euro. Kwotę ustalono wg. nakładów POWER - alokacja w skali kraju = 42 mln zł w okresie 2014-2021, przy populacji Romów w kraju = 16 tys. os. , a w Małopolsce = 1735 os. (dane wg.

	Zgłaszający	Treść uwagi/pisma	Stanowisko ZWM
			<p>Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011), czyli 10,85 % populacji kraju. $42 \text{ mln zł} \times 10,85\% = 4\,557\,000 \text{ zł}$ / $4,26 \text{ zł} = 1\,069\,718 \text{ euro}$. Przy obliczaniu alokacji bazowano na jedynych dostępnych i oficjalnych źródłach danych.</p>